CANWYLL Y CYMRU:

Yn SEF,

GWAITH

Mr. Rees Prichard,

gynt Ficcer Llanddyfri,

A brintiwyd or blaen yn bedair rhan, wedi ei cyssylltu oll ynghyd yn un LLYFR.

The Divine POEMS

OF

Mr. *Rees Prichard,*

Sometimes Vicar of *Landoverey* in *Carmarthenshire.*

LONDON,

Printed by *J. Moxon* and *B. Beardwell* for *D. Jones* in the Year, MDCXCVI.

4.4.
4. 2.
186.

Llythyr yr Awdwr at ryw Arglwydd, ir hwn yr oedd yn ei fryd ef i gyflegru ei Lyfr.

ARglwydd graſſol na ryfedda,
Weld Eglwyſwr tlawd i'th goffa,
Ac yn * mentro Urddas Cymru,
Ar fath Lyfran dy † anrhegu.

Dy zeal at Eglwys Chriſt ai * hurddas,
Dy wſanaeth da i'th Brins a'th Deyrnas,
Dy Serch, ath † garc am genel Cymru,
Y bair i bawb dy anrhydeddu.

Y m mhlith miloedd a'th anrhegant,
A thalentau mawr eu moliant;
Arglwydd da cennada finne,
Dy gydnabod a'm dimmie.

Cymrodd Arglwydd yr Arglwyddi,
Rôdd y weddw dlawd heb ſhiommi;
Er na thalei rhodd ond Dimme,
Am roi'r cwbwl ag a fedde.

Cymmer dithe Arglwydd Serchog
Rôdd o'r fath gan ŵr dyledog,
Sy'n wllyſgar i'th anrhegu,
A rhodd well pe bae'n ei feddu.

Haeddaiſt well, Diddanwch Cymru,
Cawſit well, pe baſſe genni:
Pwyſa'r rhodd yn ol yr 'wllys,
Hi gyd-bwyſa roddion Prinſys.

* *Meiddio*

† *Breſente*

* *Anrhydedd.*

† *Gofal.*

Llythyr arall at y Darllenwr fel y mae 'n dybygol.

GOgoniant Duw, a llês Brittaniaid, (niaid
* *deisyfiad* *Canlyniaeth Ffryns, a gwaedd y gwei-
Y wnaeth printio hyn o lyfran,
A'i roi rhwngoch Gymru mwyn lan.

Abergofi pûr Bregethiad,
Dyfal gofio ofer Ganiad,
A wnaeth im droi hyn o werſeu,
I chwi 'r Cymru yn ganiadeu.

* *Y Pſalme cymraeg, o gyfieithiad Mr. Salsbury.* Am weld * Dwfn-waith enwog *Salsbury*;
Gan y diddyſc heb ei hoffi:
Cymrais feſſur byrr cyn blayned,
Hawdd iw ddyſcu, hawdd iw' Styried.

Gelwais hon yn *Ganwyll Cymro*,
* *oddifrif* Am im chwennych * brudd oleuo,
Pawb 'or Cymru diddyſc, deillion,
I waſnaethur Duw yn union.

Er mwyn helpu 'r annyſcedig,
Sydd heb ddeall ond ychydig,
Y cynnhullais hyn mor gyſlon:
Mae gan eraill well Athrawon.

Duw oleuo pawb o'r Cymru
I wir nabod a'i waſnaethu:
Duw a wnel i hyn o Ganwyll,
Roi ir dall oleuni didwyll.

Cyngh

Cynghor i wrando ac i ddarllen Gair Duw

OCais gwr, na gwraig, na bachgen, Ddyſcu'r ffordd ir nefoedd lawen, Ceiſied air Duw iw gyfrwyddo; Onid e, fe aiff ar ddidro. *Pſal.* 119. 19.

Mae'r nef ym mhell, mae'r ffordd yn ddyrys,
Mae'r trammwy'n fach, mae rhwyſtre anhappys, *Mat.* 7. 14. *Pſal.* 119. 105.
Mae'r porth yn gûl i fyned trwyddo;
Heb oleu'r gair, nid aer byth atto.

Mae'r nef vwchlaw yr haul a'r lleuad,
Mae'r ffordd yn ddierth itti ddringad:
Rhaid *Chriſt* yn Yſgol cyn dringhadech,
Ai air yn *gamwyll* cyn canfyddech.

Mae llawer craig o rwyſtre cnawdol, *Mat.* 18. 7. *a'r* 16. 24.
Mae llawer *môr* o drallod bydol,
Cyn mynd ir nef, rhaid myned droſtynt, *Pſal.* 119 92.
Heb oleu'r gair nid aer byth trwyddynt.

Mae llawer mîl o lwybrau Ceimon,
O ddryſſwch blîn, o ffoyſydd dyfnon;
Cyn mynd i'r nef. rwi'n dwedyd wrthyd,
Heb oleu'r gair ni elli ei gweglyd.

Di elli fynd i yffern danllyd,
* Lwyr dŷ ben, heb vn cyfrwyddyd: * *Ymwyſg Rhuf.* 1. 16.
Nid aiff neb ir nef gwnaed allo,
Heb y'fengyl iw gyfrwyddo.
Nid goleu'r haul, nid goleu'r lleuad,
Nid goleu'r dydd, na'r sêr ſy'n gwingad,
Ond goleu'r gair a'r fengyl hyfryd,
All dy oleuo i dir y bywyd.

Cymmer lantern Duw'th oleuo,
A'r Efengyl ith gyfrwyddo:
Troeda'r llwybyr cûl orchmynnwys,
Di ae'n union i Baradwys.

2 Pet. 1. 19. Y gair yw'r ganwyll ath oleua,
Y gair yw'r gennad ath gyfrwydda,
Y gair ath arwain i baradwys,
Y gair ath ddwg ir nef yn gymmwys.
Dilyn dithe oleuni'r gair,
Gwna beth archwys vn mab Mair:
Gwachel wneuthur a wrafynwys,
Di ae 'n union i baradwys.
Seren wen yn arwain dyn,
O fan i fan at Griſt ei hun,
Yw'r Efengyl, i gyfrwyddo
Pawb ir nefoedd ai dilyno.
Bwyd ir Enaid, bara'r bywyd,
Grâs ir corph, a maeth i'r yſpryd,
Jer. 15, 16. Lamp ir droed a ffrwyn ir genau,
Yw gair Duw a'r holl ſcrythyrau.
Llaeth i fagu'r gwan yſprydol,
1 Pet. 2. 2. Gwîn i lonni'r triſt cyſtuddiol,
Pſ. 19. 8. Manna i borthi'r gwael newynllyd,
Ydyw'r gair, a'r, fengyl hyfryd.
Dihar. 4. 22. Eli gwych rhag pob rhyw bechod,
Oyl i ddofi gwûn cydwybod,
Triag gwerthfawr rhag pob gwenwyn,
Ydyw'r gair, a balſam addfwyn.
Jer. 23. 29. Mwrthwl dûr i bario'n cnappe,
Bwyall lem i dorri'n ceinge,
Rheol gymmwys i'n * trwſſianu,
Ydyw'r gair, ac athro i'n dyſcu.
* Galw, Udcorn pres i'n † gwſſio ir * frawdle,
† Lle barn. Clôch in gwawdd i wella'n beie,
† Canad yn Cyhoeddi, † Herawld yn proclaimo'n heddwch,
Ydyw'r gair, an gwir ddiddanwch.
Rhuf. 3, 30. Y gair yw'r drych ſy'n gwir ddinoethi
Ein holl frychau a'n holl frynti,
Aç yn erchi i ni eu gwella,
Tra fo'r dydd a'r goleu'n para,

Y gair

Y gair yw'r hâd ſy'n adgenhedlu,
Yn blant i Dduw, yn frodyr Ieſu,
Yn deuly'r nef, yn demle ir Yſpryd,
Yn wir drigolion tir y bywyd.
Heb y gair nid wi 'n dychymmig,
B' wedd y bydd dyn yn gadwedig,
Lle mae'r gair yn Benna o'r moddion,
Ordeiniodd Chriſt i gadw Chriſtion.
Heb y gair ni ellir nabod
Duw, na'i nattur, na'i lân handfod,
Na'i fab Chriſt, na'r ſanctaidd Yſpryd,
Na rhinweddau'r Drindod hyfryd.
Heb y gair ni ddichon vn dyn,
Nabod 'wllys Duw na'i ganlyn,
Na gwir ddyſcu 'r ffordd i addoli,
Nes i'r gair roi iddo oleuni.
Heb y ſcrythur ni ddealla,
Vn dyn byth ei gwymp yn Adda,
Na'i drueni, na'i ymwared,
Trwy fab Duw o'r fath gaethiwed.
Heb y gair ni all neb gredu,
Yn Griſt Ieſu fu'n ei brynu:
Cans o wrando 'r gair * yn brydd,
Y mae i Griſton gyrraed ffydd.
Heb y gair nid yw Duw 'n arfer
Troi vn enaid oi ddiffeithder:
Ond trwy 'r gair Mae 'n arferedig,
Droi 'r Eneidau fo Cadwedig.
Ar gair y trows yr Apoſtolion,
Y Cenhedloedd yn Griſtnogion;
Heb y gair peth dierth yw,
Droi pechadur byth at Dduw.
A phregethiad yr Efengyl,
Y trows Pedr gwedi tair mil,
O Iddewon i wir gredu,
Ar ol iddynt lâdd y Ieſu.

1 Pet. 1. 23.

Er wrth oleuni nattur a gwaith y greadigaeth y nabyddir Duw mewn rhan; etto i iechydwriaeth ni nebydd neb ef heb y gair. Rhuf. 1. 16

Rhuf. 10 14, 17.

* O ddifrif

Act. 13. 48.

Act. 2. 41

Iac. 1. 18. Trwy had y gair yr hadgenhedla
Yſpryd Duw 'r pechadur mwya,
Ac ai gwna yn oreu ei ryw,
Yn frawd i Griſt, yn fab i Dduw.
Y gair ſy'n cynnwys ynddo 'n helaeth,
Faint ſydd raid at Jechydwriaeth:
Ioan. 5. 39. Chwilia hwn a chais e'n aſtyd;
Ynddo mae 'r tragwyddol fywyd.
Iac. 1. 19. Criſt ſy 'n erchi it lafyrio,
Am y gair ath draed ath ddwylo,
Ia. 6. 27. Mwy nag am y bwyd y ddarfydd,
O chwennychu fyw 'n dragywydd.
Fel y llef dyn bach am fronne,
Fel y cais tir cras gawade,
Fel y brefa 'r hûdd am ffynnon,
Llef am eiriau 'r fengyl dirion.
Gwerth dy dir a gwerth dy ddodren,
Gwerth dy grys oddi am dy gefen,
Gwerth y cwbwl oll ſydd gennyd,
Cyn beeh byw heb air y bywyd.
Gwell it fod heb fwyd, heb ddiod,
Heb dŷ, heb dân, heb wely, heb waſcod,
Heb oleu'r dydd a'r haul garuaidd,
Na bôd heb y fengyl ſanctaidd.
Tôſt yvv aros mevvn Cornelyn,
Lle na oleuo'r haul trwy'r ffwyddyn;
Toſtach trigo yn y cwarter,
Lle na oleuo'r gair vn amſer.
Na thrig mewn gwlad heb law ar brydie,
Mewn glynn heb haul, mevvn tŷ heb ole,
Mewn tre heb ddwr, mewn llong heb gwmpa
Mewn plwyf heb ryw bregethwr addas.
† ymadel †Gado 'r wlad, a'r plwyf, a'r pentre,
Gado 'th dad, 'ath fam, ath draſſe,
Gado 'r tai, a'r tir yn ebrwydd,
Lle na bytho gair yr Arglwydd.

Gwle

Gwell it drigo mewn Gogofe,
A chael gwrando 'r fengyl weithie,
Nag it drigo mewn gwlad ffrwythlon,
Lle na bytho 'r fengyl dirion.
Toft yw trigo mewn tywyllwch,
Lle na chaffer dim diddanwch;
Triftach trigo yn rhy hair,
Lle na chaffer gwrando 'r gair.
Nid gwaeth trigo 'mysc y Twrcod,
Sydd heb ofni Duw nai nabod,
Nag it drigo 'n doft dy dreigyl,
Lle na chlywer Chriſt nai fengyl,
Tynn i Loeger, tynn i Lundain,
Tynn dros fôr tu hwnt i Rufain,
Tynn i eitha 'r byd ar dreigyl,
Nes y caffech gwrdd a'r 'fengyl.
Blin it weld yr haul a'r glaw,
Mewn plwyfe dauty yma a thraw,
A'th plwyf dithe (peth yſcymmyn)
Heb na haul na glaw trwy 'r flwyddyn,
Oni bydd yn bregeth * *ddurfing,*
Yn y plwyf lle bech yn taring,
Dôs † *i maes i'r plwyf lle 'i bytho;*
Nad yn ſabbath heb ei gwrando.
Pan fo eiſiau a'r dy fola,
Di âe i'r gell i geiſio bara;
Pan bo newyn ar dy enaid,
Nid ae i yn lle, i geiſio ei gyfraid.
Beth y dâl it borthi'r corphyn,
O bydd d' enaid marw o newyn;
All dy gorph di gael difyrrwch,
Pan fo d' enaid marw o driſtwch?
Drwg it ladd y corph â newyn,
Eiſie bara tra fo 'r flwyddyn:
Gwaeth o lawer lladd yr yſpryd,
Eiſie ei Borthi â bara 'r bywyd.

* *Lymdaſt.*

Jac. 1. 19.

† *allan,*

Mat. 16. 26.

Llêf

Llêf gan hynny ar y ffeiriaid,
Am roi bwyd i borthi d' enaid;
Mal. 2. 7. Rwyt ti'n rhoi dy ddegwm iddyn,
Par i nhwynt au dorri'th newyn.
Luc. 10. 16. Gwrando 'r gair o enau 'r ffeirad,
Fel o enau Chriſt dy geidwad;
Chriſt a rows awdurdod iddo,
Ith gynghori ath rybuddio,
O pâr Chriſt i ffeiriad noethlyd,
Dy rybuddio wella 'th fywyd;
2 Pet. 2. 16. Rwyti 'n rhwym i wneuthur archo,
Pe doy Aſſen i'th rybuddio.
Pe doy *Suddas* i bregethu
Fengyl Griſt ti ddlyd ei dyſcu;
F' all y fengyl gadw d' enaid,
Er ith Athro doſt gamſyniaid.
Mat. 23. 2, 3. *Os dy Fugail ſydd anweddaidd,*
Ai athrawiaeth yn Griſtnogaidd:
Dyſc y wers, na ddyſc ei arfer;
Gwachel feiau Paul a Pheder.
Na wna bris oi wedd nai wiſcad,
P'un ai gwych ai gwael fo'i ddillad;
Nid llai grym y fengyl gyngan,
O'r ſhiacced ffris na 'r gaſſog ſidan,
Cymmer berl o enau llyffan,
Cymmer aur o ddwylo aflan,
Cymmer wîn o bottel fydur,
Cymmer ddyſc o ben pechadur,
Gwrando'r fengyl, Chriſt yw Hawdwr,
Pa fath bynna fo 'r pregethwr;
Priſſia 'r gair, na phriſſia 'r gennad;
* Dan, fonedd, Criſt ei hun ai * helodd attad.
Cadw 'r geiriau yn dy galon,
Luc, 8, 5, Nad eu dwyn gan gigfrain duon;
13. Hâd yw 'r gair ith adgenhedlu,
Os ir galon y derbynu,

Dyfal

Dyfal chwilia di 'r Scrythurau,
Darllen air Duw nôs a borau: Jo. 5. 39.
Dilyn arch y gair yn ddeddfol,
Hynny 'th wna di 'n ddoeth anianol.
Cadw'r gair bob pryd ith galon, Deut. 6.
Ac hyſpuſſa hwn ith feibion: 6, 7.
Sonnia am dano nôs a bore,
Y mewn, y maes, wrth rodio ac eiſte.
Dôd ê'n gadwyn am dy * fwnwg, * Gwddf.
Dôd ê'n rhactal o flaen d' olwg,
Dôd ê'n † ſignet ar dy fyſſedd, † fodrwy.
Na ddos hebddo led y droedfedd. Pſ. 119. 98.
Gwna 'r gair beunydd yn gydymmaith,
Gwna 'n gywely it bob noſwaith,
Gwna ê'n gyfaill wrth ſhiwrneia,
Gwna 'r peth archo wrth chwedleua,
Gwna fe'n ben Cynghorwr itti, Pſal. 119.
Gwna fe'n Athro ith reoli: 24.
Fe ry'r gair it gan-well gyngor,
Nag a roddo vn rhyw Ddoctor.
Nad ê i drigo yn yr Eglwys,
Gydâ 'r ffeirad 'rhwn ai traethwys:
Dwg ef adref yn dy galon, Gen. 18:
Ail fynega rhwng dy ddynion. 19.
Gwna di'r gair yn ddyſclaid benna,
Ar dy ford tra fech yn bwytta: Jer. 15. 16
Gwedi bwytta, cyn cyfodi, Pſal. 119.
Bid y gair yn † juncats itti. 130.
Rho ith enaid nôs a boreu, † felus-fwyd.
Frecffaſt fechan o'r ſcrythureu;
Rho iddo ginio brudd a ſwpper,
Cyn yr elych ith eſmwythder.
Fel y porthi 'r corph â bara,
Portha d'enaid bach a'r manna;
Nad ith enaid hir newynu,
Mwy nâ'r corph ſy'n cael ei fagu.

Mae 'r bibl bach yn awr yn gyſſon,
Yn iaith dy fam iw gael er coron;
Gwerth dy grys cyn bod heb hwnnw;
Pſal. 119. 72. *Mae 'n well na thref dy dâd ith gadw.*
Gwell nag aur, a gwell nag arian,
Gwell na'r badell fawr na'r crochan;
Rhuf. 15. 4. Gwell dodreunyn yn dy lettu,
Yw'r bibl bach nâ dim a feddu.
Fe ry gomſſordd, fe ry gyngor,
Fe ry addyſc gwell nâ Doctor,
Fe ry lwyddiant a diddanwch,
Fe ry 't lawer o ddedwyddwch.
Fe ry bara i borthi d'enaid,
Fe ry laeth i fagu 'th weiniaid,
Fe ry gwin ith lawenhau,
Fe ry eli ith iachau.
Pwy na phryne 'r bibl ſanctaidd,
Sydd mor werthfawr ac mor gruaidd?
Pwy na werthei dŷ ai dyddyn,
I bwrcaſſu 'r fath ddodreunyn?
Dymma 'r perl y fyn y Jeſu,
I bob Criſton doeth i brynu,
* marſiandwr. Fel y * Marſhant call a werthe,
† y gras y ſonier am dano yn y bibl. I brynu † hwn faint oll y fedde.
Dan i Dduw roi inni 'r *Cymru*,
Ei air ſanctaidd i'n gwir ddyſcu,
Moeſwch inni fawr a bychain,
Gwympo i ddyſcu hwn ai ddarllain.
Moeſwch inni wyr a gwragedd,
* ddeiſyf. Gyda i gilydd heb * ymhowedd,
Brynu bôb yn iddo lyfyr,
I gael darllain geiriau 'r ſcrythyr.
Moeſwch inni bawb rhag gwradwydd,
Ddyſcu darllain gair yr Arglwydd,
Dan i Dduw ei ddanfon adre,
Attom bawb yn iaith ein mamme.

Nadwn fynd y gwaith yn ofer,
Y fu goſtfawr i wyr Lloeger;
Rhag na fetrom wneuthur eyfri,
Ddydd y farn am gyfryw wrthni.
Gwyr a gwragedd, Merched, Meibion,
Cymrwn ddyſc oddi wrth y Saeſon,
Rhai a fedrant bob vn ddarllain,
Llyfyr Dduw 'n ei iaith ei hunain.
Gwradwydd blin i ninnau 'r *Cymru*,
Oni cheiſiwn weithian ddyſcu,
Darllain gair Duw a'r ſcrythurau,
Dan eu printio 'n iaith ein mammau:
Ni chiſt bibl inni weithian,
Ddim tu hwnt i goron arian;
Gwerth hên ddafad y ſo marw,
Yn y clawdd ar noſwaith arw.
O meder vn o'r tylwyth ddarllain,
Llyfyr Duw yn ddigon † cywrain:
Fe all hwnnw 'n ddigon eſmwyth,
Ddyſcu 'r cwbwl o'r holl dylwyth.
Ni bydd Cymro 'n dyſcu darllain,
Pob Cymraeg yn ddigon Cywrain,
Ond vn miſgwaith, beth yw hynny?
O'r bydd 'wyllys gantho i ddyſcy.
Mae 'n gwilyddys i bob Chriſtion,
Na chlyw arno ſtofi coron,
Ac vn miſgwaith oi holl fywyd,
Yngholch dyſcu 'r fengyl hyfryd.
Mae 'r Cobleriaid ai morwynion,
Ar rhai gwaetha 'myſc y Saeſon,
* Bob yr un a'r bibl ganthynt,
Dydd a nos yn darllain ynddynt.
Mae Pennaethiaid gyda ninnau,
Ai tableri ar ei † bordau,
Heb vn bibl, nac vn pylgain,
Yn eu tai, na neb i darllain.

† *Cyfarwydd.*

* *Llawer rodd.*

† *bwrddau.*

Peth cwilyddys gweld cobleriaid,
Yn rhagori ar Bennaethiaid,
Am gadwriaeth eu heneidiau.
Ar peth rheita mewn neuaddau.
Y cobleriaid hyn y gyfyd,
Dydd y farn yn anian aethlyd,
I gondemnio 'r fâth bennaethiaid,
Sydd mor ddibris am yr enaid.
* *Eurych.* Pob merch * tincer gyda 'r Saeſon,
Feidir ddarllain llyfrau Mawrion:
Ni wyr merched llawer scwier,
℣ Gyda ninne ddarllain pader.
Gwradwydd toſt ſydd ir Britanniaid,
Fôd mewn Crefydd mor ddieithriaid,
Ac na wyr y canfed ddarllain,
Llyfyr Duw 'n ei iaith ei hunain.
Bellach moeſwch in rhag cwilidd,
Bob rhai ddyſcu pwyntiau crefydd,
Ac ymroi i ddyſcu darllain,
Llyfyr Duw a'n iaith ein hunain.
Ioan. 17. 3. Felly gallwn ddyſcu nabod.
Y gwir Dduw ai ofni 'n waſtod;
Ac oi nabod ai wir ofni,
† *Di-ddiwedd.* Fe ry 'r † di-drangc fywyd inni.
Duw ro grâs a grym i *Gymru*,
Nabod Duw ai wîr waſnaethu:
Chriſt a nertho pob rhai ddarllain
Llyfyr Duw 'n ei iaith eu hunain.

Hil Frutus.

HilFrutus fâbSylfus,Brittaniaid brwd hoenus,
Caredig,cariadus, cyd-redwch i'm bron,
I wrando 'n 'wllyſgar, â chalon vfuddgar,
Fy llefain am llafar hiraethlon.

Mae

Mae rhôd y ffurfafen yn dirwyn y bellen (dydd
On heinioes, nes gorphen, heb orphwys nôs na
A ninne heb feddwl, nes dirwyn y cwbwl,
Yn cwympo ir trwbwl tragywydd.
Fel llong dan ei hwyle, yn cerdded ei ſhiwrne,
Tro'r morwyr yn chware, neu 'n chwrnu ar y nen,
'Mae 'n heinioes yn paſſo, bob amſer heb ſtayo,
Beth bynnag a wnelo ei pherchen,
Mae'r Ange glâs ynte yn dilyn ein ſodle,
Ai * ddart ac ai ſaethe, fel lleidir disôn, * Piccell.
Yn barod i'n corddi, ynghenol ein gwegi
Pan bom ni heb ofni ddyrnodion.
'An bywyd fel bwmbwl, ar lynwyn go drwbwl,
Syn diffod cyn meddwl ei fod ef yn mynd;
'A ninne cyn ddwled, nad ym yn ei weled,
Nes darffo iddo fyned ei helynd. (derfyn
Mae'r byd ynte 'r cleirchyn, yn glaf ar ei
Bob ennyd yn rofyn, rhwyfo tu ai fedd,
Ai ben wedi dottio, ai galon yn ffeinto,
Ai fwyſtil yn waſto yn rhyfedd.
'Rym ninnau blant dynion, heb arſwyd nac ofon,
Yn tryſto gormoddion ir gwr marwaidd hen,
Fel morwyr methedig, y dryſtient mewn perig,
Ir llongau ſigedig nes ſodden.
O nedwch i'n dryſto, ir byd ſy 'n ein twyllo,
Fel iâ pan y torro, gric dan ein trâd,
An gellwng heb wybod, ir farn yn amharod,
Cyn in-ni gydnabod ei fwriad.
Ond moeſwch yn garcus, i'n bawb fôd yn daclus,
I fyned yn weddus, ni wyddom pa awr,
O flaen y Meſſias, yng wiſc y briodas,
A thrwſſiad, cyfaddas i'r neithawr.
A nedwch ein dala, pan delo 'r awr waetha,
Mewn medd-dod, puteindra, rhag rhwyſtir i'r daith
Heb oyl yn ein lleſtri, heb gownt on talenti,
Ar cwbwl on cyfri yn berffaith,

Mae

Mae 'r fwyall ar wreidde y cringoed es dyddie,
Mae 'r wyntill yn dechre dychryn yr ûs,
Mae 'r Angel ar Cryman, yn bwgwyth y graban
Iw bwrw i'r boban embeidus.
Mae 'r Farn vwch ein penne, mae 'r dydd wrth y dryſe
Mae 'r vdcorn bob bore, yn barod rhoi bloedd,
Mae 'r môr ar monwentydd ac uffern yn vfydd,
Roi 'r meirw i fynydd a lyngcodd.
Ar Barnwr ſydd barod, ar ſaint ſy'n ei warchod,
Ar dydd ſydd ar ddyfod, i ddifa hyn o fyd,
An galw 'r holl ddynion, o flaen y Duw cyſon,
I gyfrif am y gawſon oi olud.
Rym ninnau 'n ymbeſci, ar bechod a brynti,
Heb feddwl am gyfri, na gorfod ei roi,
Yn waſto ein talente, i borthi 'n trachwante,
Doed barn a diale, pan deloi.
Fel *Cewri* yn diluw, fel *Sodom* cyn diſtryw,
Fel *Pharo* ar cyfryw, (eu cyfri nid gwaeth)
Yr ydym ni 'n pechu, a'n grym ac a'n gallu,
Heb fedru difaru yſowaeth.
Ymbeſcu ar bechod, fel môch ar y Callod,
Ymlanw ar ddiod, fel vchen ar ddwr,
Ymdroi mewn putteindra fel perchill mewn llacca,
Yw 'n crefydd, heb goffa cyfyngdwr.
Tyngu a rhegi, a rhwygo cig Jeſu,
Ac ymladd am gwnnu y gawnen i gyd,
Cyfreitha'n rhy ddiraid, nes mynd yn fegeriaid,
A gadel y gweiniaid mewn gofid. (*giad,*
Y Mae 'r haul, y mae 'r lleuad, yn gweld ein ymddy.
Mae 'r ddaiar yn baychad, fod ein buchedd mor ddrwg
Mae 'r ſanctaidd Angylion yn athriſt eu calon,
O weled criſtnogion yn cynddrwg. (crefftwr,
Ma 'r ffeirad, mae 'r ffermwr, mae 'r hwſman a'r
Mae 'r Bayli ar Barnwr, ar bonedd oi bron,
Bob vn am y cynta, yn digio 'r gorucha,
Heb wybod p'un waetha eu harferion.

Mae

Mae'r ffeiriaid yn loytran, mae'r barnwyr yn bribian
Mae'r bonedd yn tiplan, o Dafarn i Dwlc,
Mae'r hwsman oedd echdo heb fedry cwmp-
Yn yfed Tobacco yn ddidwlc. (nio,
Putteindra'r Sodomiaid, meddwdod y Parthiaid,
Lledrad y Cretiaid, (or credwch y gwir)
Falfedd gwlad Groecia, gwangred Samaria,
Sy'n awr yn llete'a ymmbob rhandir.
Mae'n anfoes i'm draethu ein campau ni'r Cymru,
Rhag gwilydd myneg u'n ymddygiad i'r byd:
Etto rhaid meddwl, y traetha Duw 'r cwbwl,
Pan delo 'r dydd trwbwl i trefnyd.
Gwell i ni 'rowan gael clywed eu datcan,
Er peri i ni 'n fuan difaru ra fom,
Na gweled ein tafly, ir tywyll garchardy,
O eifie difaru tra fyddom.
Can hynny mi fynnwn, gael gennych pe gallwn,
Ymbilio am bardwn, yr ennyd y boch.
A gwella 'n wllyfgar, cyn eloi 'n ddiweddar,
Rhag bod yn edifar pan deloch.
Mae'n ofer difaru, a chrio a chrynu,
Pan delir i'n barnu, bawb ar y barr,
Ni chair ond cyfiawnder, er cymmaint y grier,
Pyn eloi yn amfer diweddar.
Meddyliwn gan hynny, cyn delo Chriſt Jeſu,
Or nefoedd i'n barnu, bob vn wrth ei ben,
Am fod yn edifar, a deifif ei ffafar,
Cyn tafler ni ir carchar aniben.
Ee ddaw yn dra digllon, a llu o Angylion, Yr ail ran
I ddial ar ddynion ei ddirmyg mor ddu,
Yn daran echrydys, ir bobol amraſſys,
Se rwan mor frowys yn pechu.
Yno waith cymmaint y fydd ei ddigofaint,
Ei weiſion ai geraint y garei mor * gu, * Annyl.
Ai ſanctaidd angylion y grynant yn greulou,
Pan delo mor ddigllon i farnu.

Yr haul y dywylla, y lleuad y wridia;
Y nefoedd y gryna, bob modfedd yn grych,
Ar ſtowta o blant dynion, rhag echryd ac ofon,
Y gria 'n hiraethlon wrth edrych.
Fe dawdd y ffyrfafen, fe ſyrthia bob ſeren,
Fe loſca 'r holl ddairen oddiarni yn boeth,
Ar twrau ar Ceſtyll a gwympant yn gandryll,
A phob rhyw o Bebyll a 'n bilboeth.
Y creigydd y holldant, y glennyd y doddant,
Y moroedd y ſychant, ar ſyrthiad y sêr,
A phob rhyw fwyſtfilod, y mŷſciaid a phyſcod,
Y drengant ar waelod y dyfnder.
Pa waſefa, pa wewyr, pa gynfordd, pa gyſſur,
Y fydd gan bechadur na chodo ei big?
Pan gwelo 'r fath drallod, ar bob peth yn dyfod,
O barthed ei bechod yn vnig.
Datc. 6; 15, 16. Brenhinoedd cadarnblaid, cewri, captenniaid,
Beilchion a gwilliaid gwycha 'r awr hon,
A griant ar greigydd, am bwnian eu mhennydd,
Au cuddio rhag cerydd Duw cyfion.
Yn hyn o drafel, fe gân yr Archangel,
Ei vdcorn mor vchel, ond awchys or cri,
Nes clywo rhai meirw (yn grai ac yn groyw)
Y llef yn eu galw i gyfri.
A 'r meirw a godant, ar drawiad yr amrant,
Or llwch lle gorweddant pan glywant y cri;
Ar byw a newidir, a phawb y gyrhaeddir,
Ir wybren lle bernir eu brynti.
Y Barnwr mawr ynte yn gyſſlym ei gledde,
Ai dafal ai bwyſe, y bwyſa ddrwg a da,
Gan rannu ir eneidie, wrth gywir feſſyre
Y cyfion or gore a 'r gwaetha.
Nid edrych e 'n llygad yr Emprwr nar Abad,
Ni phriſſia fe drwſſiad, na galwad vn gwr,
Ond rhannu cyfiawnder i 'r Brenin a 'r beger,
Heb ofni diſpleſſer na chryfdwr.

Fe

Fe egir y llyfre, fe rwyga eu calonne, Dat. 30.
Fe ddengys eu beie yn amlwg i'r byd; 11.
Fe deifil anwiredd pawb yn eu danned,
Fe ddial ar gamwedd y gwynfyd,
Ni ddiangc gair ofer, na'r ffyrlling y draeler, Mat. 12.
Nar fyned y waſter, heb yſtyr a phwys, 36. Preg. 12.
Na gwagedd, na gwegi, na beie, na brynti, 14.
Nas gorfydd eu cyfri yn gyfrwys. (bonddigion
Putteindra'r gwyr mawrion, ar gwragedd
Sy'n arfer eu gweiſion, heb wybod i'r gwyr,
A'r mawrddrwg a'r mwrddrad, a'r flalſtedd a'r
Y wneir i bob llygad yn eglyr. (lledrad
Pa wyneb iradys? pa galon echrydys?
Pa gynffordd gofydys, gwae feddo ar y fath,
Y ſydd y pryd hynny, gan bobol ſydd heddy,
Mor ffyrnig yn pechu yſowaeth? (maid,
Ni ddiangc na llymmaid, na thippin, na tham- Mat. 10.
Y roddir ir gweiniaid, er mwyn Jeſu gwyn, 42.
Heb ymdâl am dano, a chyfri a chofio
Y brywſion y ballo 'r cerlyn:
Yno detholir y defaid ar geifir,
Ac yno y bernir, pawb wrth y pôl:
Y Defaid ir deyrnas, mewn harddwch ac urddas,
Ar geifir ir ffwrnas uffernol.
Yno yr â 'r cyſion yn llawen eu calon,
Mewn gynau tra gwynion yn union i'r nef, Dat. 7. 9.
I dderbyn goreſcyn or deyrnas ddiderfyn,
Y roddodd Duw iddyn yn artref.
Ar geifir damnedig, ar bobol fileinig,
Sy 'rwan yn dirmyg y Barnwr ar dydd,
Y deflir yn glymme, mewn cadarn gadwyne,
I uffern ir poene tragywydd.
Yn vflern y llefan, gan flined oi lloſcfan,
Yn ebrwydd ar Abram, am ddafan o ddwr;
Ond llefent hyd*ddiffin, ni chant hwy o'r drop-
Na thammaid, na thippin o ſwccr. (pyn, * Tragwy-ddoldeb.

Cans yno 'n dragywydd, mewn carchar a chy-
Heb obaith y derfydd ei dirfawr gûr, (ſtydd,
Y herys anwiredd yn rhingcian ei dannedd,
Heb derfyn na diwedd oi dolur.
Ac yno 'r awn ninne i yſtyn ein gweſle,
Am dreulio ein dyddie, mewn pechod mor dal;
O ddiffig i 'n wilio a dyfal weddio,
A gwella cyn delo 'r dydd dial.
Mat. 13. 33. Meddyliwn gan hynny, tro 'r amſer yn gadu,
Yn brydd edifaru, nid yw foru i neb;
A 'madel a 'n brynti, a 'n gwagedd a 'n gwegi,
Cyn delom i gyfri ac atteb.
Duw Jeſu dewiſſol, y brynaiſt dy bobol,
Or ffwrnais uffernol, oedd ffyrnig ei phwys;
Cadw 'n eneidie, pan delont ir † frawdle;
† *Lle Barn.* *A dwg hwy i gadeire Paradwys.*
Or gofyn *Deheubarth*, na *Gwynedd* o vn parth,
Pwy ganodd y *doſparth ich disbwyll rhag ing?
* *yddau.* Eglwyſwr ſy 'n hoffi, i 'ch dadraidd o 'ch didri,
ran. Ach cofio am eich cyfri cyfing.

Truenus gyflwr dyn trwy naturiaeth.

ADda werthodd pawb o 'r byd,
Ir hên Sarph am afal dryd,
Ni ddaw un o grampe Satan,
Nes dêl Chriſt i dynnu allan.
Y mae Satan ynte 'n cadw,
Pob pechadur gwrryw a benyw,
Eſa. 42. 7. Yn ei garchar tonnog tywyll,
Nes del Criſt i dorri e yn gandryll.
Y mae 'r carchar cyn dywylled,
Ac nad ym yn abal gweled,
On tôſt gyflwr an gofydi,
Ioan. 8. 12. Nes del Criſt a gole inni.

Rym

Rym ni 'n aros heddyw heno,
Mewn tywyllwch dan ei ddwylo,
Ac heb weled ein trueni,
Nes del Chriſt i ddangos inni. *Act. 26. 18.*

Rym ni 'n farw yn ein pechod,
Rym heb weld o 'n † cas na'i ganfod: *Eph. 2. 1. † Cyſlwr.*
Rym ni 'n gorwedd mewn tywyllwch,
Ac heb geiſio gwell diddanwch.

Rwyt ti 'n ymladd ym-mhlaid Satan;
Rwyt ti 'n elyn, it' dy hunan;
Rwyt ti 'n myned byth ar ddidro,
Nes dêl Chriſt ith droi ath rwyſtro. *Mat. 18. 11, 12.*

Rwyt ti eiſoes gwedi 'th golli,
Ath gondemnio † cyn dy eni; *† Sef yn lwynau Adda.*
Oni cheiſij Griſt ith helpu,
Yn golledig ei haroſſu.

Mae'r Sarph â'i cholyn gwedi 'th frathu,
Mae d'enaid bach or brâth yn gryddfu:
Cais Griſt yn feddyg ith Jachau,
Onis ceiſij † marw a wnai. *† Sef damnedig fyddu.*

Mae d'enaid gwedi 'r diawl ei ſpeilio,
O 'r holl ddonie a roes Duw iddo:
Cais gan Griſt ei ail ddillattu,
Onis ceiſij 'n ſuwr di fythu. *Date. 3. 18.*

Mae 'r fall âr follt o bechod tanllyd,
Gwedi 'th glwyfo yn wenwynllyd:
Cais gan Ghriſt Jachau dy glwyfe,
Onis ceiſij, 'r fall ath bie.

Mae d'enaid bâch fel dafad wirion,
Rhwng palfau 'r llew, ar bleiddiaid digllon;
Cais Griſt ym-mrhyd i ddwyn o'i grampe,
Onis ceiſij, 'r blaidd ath bie.

Mae 'r diawl fel ffowler gwedi dala
D'enaid bach â rhwyd o'r cryfa: *2. Tim. 2. 26.*
Ni ddoi byth o rwydau Satan,
Nes dêl Chriſt ith dynnu allan.

Jo. 8. 34. Rwyt ti'n ufydd wâs i bechod,
Rwyt ti'n pechu bob diwrnod:
Cais gan Ghriſt roi grâs a chryfdér,
It i waſnaethu mewn cyfiawnder.

Eph. 2. 3. Rwyt ti'n blentyn i 'r digofaint,
Wrth naturiaeth fel dy geraint:
Cais gan Ghriſt dy adgenhedlu,
Rhag dros fyth it aros felly.

* Caethwas. Rwyt ti 'n * ſlafi 'r cythrael aflan,
Rwyt ti 'n byw dan feddiant Satan:
Cais ym mrhyd gan Ghriſt dy dynnu,
O law 'r fall, thag aros felly.

Luc. 11. 21, 22. Mae 'r gwr cadarn yn heddychlon,
Yn cadw ei gaſtell yn dy galon:
Nes cael Chriſt i ddwyn ei arfau,
Nid â 'r cadarn byth o'th aſcrau.

Rwyt ti 'n gangen wyllt anffrwythlon,
Eſa. 5. 4. Heb ddwyn ffrwyth ond grawn-win ſurion;
Oni wella Chriſt dy nattur,
I dân vffern boeth i'th daflyr.

Col. 1. 21. Fe wnaeth y diawl di 'n elyn Duw,
O blentyn graſol gore ei ryw:

* Heddychu. Cais gan Ghriſt dy * reconſilo,
Rhag aros byth yn elyn iddo.

Rwyt ti'n vn or cywion bychain,
Y ſy 'n pori rhwng y cigfrain;
Mat. 23. 37. *Os Chriſt Jeſu ni'th adaina,*
Cig frain vffern a'th ſclyfaetha,

Rwyt ti 'n gorwedd mewn tywyllwch,
Hêb wir nabod llwybrau heddwch:
Oni oleua Chriſt ein llwybrau,
Awn i uffern ar ein pennau.

Rwyt ti 'n haeddu pob gofydi,
† ſef yn Gwedi 'th ddamnio † cyn dy eni:
Oni chei gan Ghriſt ith helpu,
Yn ddamnedig ei *haroſſu*.

Rwyt

Rwyt ti'n elyn ir Goruwcha,
Rwyt ti'n ſlaf ir cythrael penna,
Rwyt ti 'n dewyn uffern iſod,
Nes dêl Chriſt i olchi'th bechod.
Rwyt ti 'n euog o bob *tramcwydd*, *Deut. 28: 15, 16, 17.*
O bob nychdod, o bob afliwydd,
O bob gofyd, o bob trallod,
Nes cael Chriſt i olchi 'th bechod.
Drwg tu fewn, a drwg * tu fâs, * *Tu Allan. Rhuf. 3. 10. Hyd y 19.*
Llawn o bechod, llawd o râs,
Aflan, offid, dwl, diwybod,
Nes cael Chriſt i olchi 'th bechod.
Dymma gyfiwr pob rhyw Chriſtion,
Medd y ſcrythur yn blaen ddigon,
Hyd nes delo Chriſt ein Prynwr.
I 'n hail-eni, i wella ein cyfiwr.
Oni chawn i Ghriſt i'n helpu, *Rhuf. 5. 6. 2 Cor. 3. 5.*
A'n hail-weithio, a 'n gwaredu,
Ni all dyn o'i rym ei hunan,
Wella ei gyfiwr mwy nâ Satan.
Ni all Peder, ni all Pawl,
Ni all Angel, ni all diawl,
Ni all nêb ond Chriſt yn unig,
Gadw enaid dyn colledig.
Chwilia 'r nêf, a'r ddaer, a'r awyr,
Chwilia 'r môr, a phob creadur;
Di gei weled, na all un,
Ond Chriſt gadw enaid dyn.
Oni cheiſij Ghriſt ein Prynwr,
Gan ei Dad i wella 'th gyfiwr;
I bwll uffern ir ai i drigo,
Eiſie ceiſio cymmorth gantho.
Ni bydd vn dyn yn gadwedig,
O 'r holl fyd er maint o'i ryfig,
Ond y dyn y gaffo ei gadw,
Er mwyn Chriſt ein ceidwad croyw.

Mat. 7. 21. *Ac ni cheidw Christ un Christion,*
O'r holl fyd er maint a grion,
† O dâir. *Ond y dyn a gretto yn* brûdd,*
Yn Ghrist trwy wîr a bywiol ffydd.
Y nêb a gretto yn-Grist yn gywyr,
Je. 3. 36. Fe gaiff hwnnw ei gadw yn siccir:
† Yn dym. Y nêb ni chredo ynddo 'n † syth.
Ni chaiff hwnnw ei gadw byth.

Bywyd a Marwolaeth Christ.

POb rhyw Gristion ag sy'n caru
Nabod Christ y fu 'n ein prynu;
Clywch fi 'n adrodd genedigaeth.
* Drist. Prynwr Créd, a'i * brudd farwolaeth.
Jo. 1. 1, 3. Y *Gair Mâb Duw* oedd o 'r dechreuad,
Dihar. 8. 22, &c. Cyn bôd nêf na daer na 'dailad,
1 Jo. 5. 7. Yn ail berson o 'r glân *Drindod*;
Rhwn y wnaeth y byd mor barod.
Yr oedd e'n *Arglwydd* cuwch a'i *Dâd*,
Yn y nefoedd yn llawn o râd,
Yn rheoli 'r holl Angelion,
Cyn ei ddwad at blant dynion.
Rhuf. 9. 5. Roedd e'n *Dduw* galluog grymmus,
Roedd e'n *Arglwydd* anrhydeddus,
Roedd e'n *Frenin* mawr ei râd,
Roedd e' mhôb pwynt cuwch a'i *Dâd*.
Phil. 2. 6, 7. Pan daeth o'r nef i brynu dyn,
Fe gymmerth arno 'n lliw a 'n llûn,
Joan, 3 13. A 'n gwir gnawd o *Fair* ei fam,
* Merch. Rhon oedd * *wyryf* bûr, ddinam.
Hi feichiogod arno yn rhyfedd,
O rad yr Yspryd glân a'i rinwedd,
Heb fôd iddi wnel na nabod
Gwr erioed, er bod yn briod.

Ac

Ac felly 'r aeth Mab *Duw* yn ddyn, *Joh. 1. 14.*
O naturiaeth *Mair* ei hun,
(Heb ei halogi â dim pechod,)
Yn y groth trwy râd y *Drindod.*
Dwy naturiaeth amlwg yn,
Sydd i'n Prynwr Duw a dyn; *Rhuf. 1. 3, 4.*
Vn o'i *Dâd*, a'r llall o'i *fam*,
Dwy *wahanol*, dwy ddinam;
Mâb i Dduw, a mâb i ddyn;
Heb vn perſon iddo ond † vn:
Mâb i ddyn, o fam heb dâd,
Mâb Duw mawr heb fam y câd.
O ran ei ddyndod mae 'n fy mryd,
I ddangos iwch ar hyn o bryd,
Y Dull, a'r môdd, y ganed Jeſu,
Pan y daeth o 'r nef i 'n prynu.
Pan daeth *Mair* i Fethlem hygar,
I dalu treth i 'r Emprwr Ceſar,
Daeth ei hamſer hi Eſcori,
Fel y traetha 'r fengyl inni.
Ond waith cymmaint oedd y Cwmpni,
Oedd yn gorwedd ym-mhôb Oſtry,
F' orfu ar *Fair* yn fawr ei gofal,
Fynd i escori hwnt i'r ſtabal.
Yno ym-mhlith y mûd 'nifeilod,
Heb ddim * ſtade, Duw 'n i wybod,
Fe eſcorodd *Mair* wen ddiddig,
Ar ein Prynwr ddydd Nadolig.
Gwedi geni 'n Prynwr hyfryd,
Heb fôd arni boen na gofyd:
Yn dra llawen hi a rwyme
Brenin nefoedd mewn cadache.
Gwedi rwymo, hi rhoi orwedd,
Yn y preſeb yn ddiryfedd,
Ac y rydde bodlon ddigon,
I bôb peth oedd Duw 'n i ddanfon.

† Ymae 'r Duwdod yn dri pherſon ond yr ail berſon a gymmerodd atto natur dyn; ac a' i humodd yn y fath fodd a'r duwdod ac nad yw 'r ddwy natur ond un perſon.

* Gwchdra

Yno

Yno cyn i 'r wawr gael torri,
Fe ddanfone Dduw gwmpeini,
O fugeiliaid, mewn gwiriondeb,
I addoli e yn y preſeb;
Rhai ddanfonwyd gan Angelion,
Yn dra llawen iawn eu calon,
I dre *Fethlem* o wir bwrpas,
I gael gweled y Meſſias *;
Ac i † faneg i bawb hefyd,
Fel y dwetſe 'r Angel hyfryd,
Mae ſe oedd *Chriſt* y gwir geidwad,
Rhwn addawſid o 'r dechreuad:
Ac y byddei fawr lawenydd,
I 'r hôll fyd o 'r chweddel newydd;
O ran geni 'r boreu hwnnw,
Y Jachawdwr y ddoi 'n cadw.
Yno y dawe lû o Angelion,
Ac y ganen hymnau mwynion,
I 'r Tâd nefol o 'r vchelder,
Am roi i ddynion y fâth fwynder,
Ar hyn fe 'm ddangoſſe Seren,
Rymmus, raſol, yn yr wybren;
Rhon y ddywede â 'i goleuni,
Fôd y Prynwr gwedi eni,
Yno y dawe hên wyr doethion,
O 'r Dwyran-dir yn dra vnion,
I *Judea* wrth y ſeren,
I ymofyn *Chriſt* yn llawen;
Rhai y geiſient gael copinod,
Gan y Brenin creulon *Herod*,
Ble genaſſid Chriſt y cyfion,
Brenin graſol yr Iddewon.
Yno y dywede 'r ffeiriaid mwya,
Mae ym-*Methlem* trêf o *Juda*,
Y ſuwr enid y *Meſſias*,
Medde 'r Prophwyd hên *Micheas*.

* Yr eneiniog.
† Gyhoeddu.

Pan

Pan y clowe 'r doethion hyn,
Daethont yn faith ac yn dynn,
I dre *Fethlem* wrth y Seren,
Dan ymofyn Chriſt yn llawen.
Ond pan daethont hwy yn agos,
I 'r ty, lle 'roedd Chriſt yn aros,
Fe ddiſgynne 'r Seren dlws;
Ac arhoſſe vwch ben y drws.
Yno yr aent i mewn yn llawen,
Lle roedd *Mair* a *Chriſt* yn fachgen,
Ac y gwympent ar eu daulin,
I addoli 'r *graſol* frenin.
Rhoddent hefyd * rial roddion,
Y berthyne i Griſt yn † gyſſon,
Aur, a ffrancwmſens o 'r gore,
A Myrh gwerthfawr, teg ei 'rogle.
Herod ynte pan y clywas,
Eni Chriſt y gwir Feſſias,
Efe fynnei lâdd e'n blentyn
Bâch, yn ſugno yn ei rwymyn.
Os fe helodd lû o fwytſwyr
Gwaedlyd, creulon, dig difeſur,
I lâdd yr hôll blant bâch o doytu,
Cyn y methe ladd y Jeſu.
Hwynte laddſont yr hôll fechgin,
Oedd ym *Methlem* etto 'n egin,
Fach a mawr dan ddwy-flwydd oedran,
A mab *Herod* gâs ei hunan.
Yno y gorfu ar *Fair* fyned,
Genol nôs i ddechre cerdded,
Tua 'r Aipht â'i phlentyn ganthi,
Lle archaſſe 'r Angel iddi.
Yno y bu *Chriſt* yn aros,
Gydâ 'r Sibſwns lawer wythnos,
Nes cael clywed marw Herod,
Oedd yn ceiſio 'i ladd heb wybod.

* *Rhagwl.*
† *Cyttun.*

Yn ôl marw *Herod* greulon,
Fe ddoe Criſt i wlad Iddewon,
Ac y fyddei oſtyngedig
Luc. 2. 51, 46. I *Fair* ac i *Joſeph* ddiddig.
Pan yr oedd e'n ddeuddeg oed,
Peth rhyfedda y fu eriod,
Efe ymbwngcie â Doctoriaid,
† *Rhyfeddu.* Nes bae 'r doethion arno 'n ſynniaid †
Yno yn ddeg ar hugein oedran,
Pan bedyddiwyd ef gan *Joan*,
Fe ddeſcynei arno yr Yſpryd,
* *Carueidd.* Ar lûn clommen * hygar hyfryd.
Ac fe lefe *Dduw* ei hunan,
Fry o'r nef lle clywe 'r cwmpan,
Hwn yw f' vnig fab aberthwyd,
Yndo ef ym llwyr foddlonwyd.
Gwedi 'r Ysbryd ddeſcyn arno,
Fe ddoe 'r Cythrael ynte i demptio;
Ond er maint oedd cyrch y cythrael,
† *Cwymp.* Rhows Chriſt iddo † ffwyl ddiogel.
Yn ol hyn fe ae i bregethu,
Yr efengyl wen o doytu,
Ac i ddechre gwneuthur gwrthie,
Ym-mhob tir y ffordd y cerdde,
Joan. 2. Fe drows y dwr yn gynta 'n win,
Fe lwyr Jachaws poh clefyd blin;
Mat. 11. 5. Ac fe wnaeth i'r deillion weled,
Ac i'r byddar cluſt-drwn glywed.
Fe wnaeth ir cripliaid yn ddifraw,
Luc. 13. 13. Neido a thrippio yma a thraw,
Ac fe wnaeth ir gwreigyn grwcca,
Godi chefen o 'r vniawna.
Ynte rodiodd ar y môr,
Gan oſtegu ei rwyf a'i * rôr;
* *Sym. Mar.* 6. Ac fe wnaeth i'r ſtorom wynt,
Beidio a chwythu yn ei hynt.

I ddangos ini ei fôd e 'n Dduw,
Fe gododd tri ô farw i fyw,
Merch i *Jairus*, mâb i 'r *weddw*,
Lazar gwedi drewi a marw.
Porthodd pum mil â phum torth, *Luc.* 7. & 8. *Jo.* 11.
Mawr † o'i bwer, da o'i borth: † Oeddei.
Llanwodd ddwy long o 'r pyſc mwya,
Pan y methe ar bawb eu dala. *Luc.* 5.
Bwriodd lawer cythrael allan,
Or 'rhai cleifion, lloerig, egwan,
A chlûſt *Malchus* gwedi dorri;
Y Jachaws ef * toc heb eli. *Luc.* 22. * Yn ebrwydd.
Llawer gwrthie gydâ hyn,
Y wnaeth ein Prynwr *Jeſu* gwyn,
Cyn i *Suddas* frwnt ei werthu,
Ir Jddewon, a'i fradychu.
Ni chaed twyll erioed o'i ene,
Nid oedd vn dyn a'i hargoedde; *1 Pet.* 2. 22.
Roedd e'n ddiddrwg fel yr oen,
Yn fach ei barch, yn fawr ei boen. *Jo.* 8. 46.
Pan daeth yr awr oedd Duw 'n ei oſod,
I aberthu e dros ein pechod,
Fe ddoe *Suddas* ac a'i gwerthe,
I 'r Iddewon am geinioge.
Ni chas ddim ond hanner Coron,
Am ei roi e'n llaw 'r Jddewon, *Mat.* 26. 15.
I fynd ag e'n rhwym at *Gaiphas*,
Gwedi holi yn dôſt gan *Annas*.
Yn y man y daeth at *Gaiphas*,
Fe ddoe tyſtion ffalſt o'i gwmpas;
Ac y fynnent brwfio arno,
Lawer peth nas gwydde oddiwrtho,
Caiphas yntef a'i * hexamne, * Holeu.
Yn galed iawn ar fil o bethe,
Ac a'i tyngau trwy 'r Duw byw, *Mat.* 26. 63.
I adde o'r doedd yn fab i Duw.

Ac

Ac am i'r *Jesu* adde 'n glûr,
Mae fe oedd Chriſt, mâb Duw yn wir,
Braidd na fynne pawb ei lethu,
A'i labyddio cyn ei farnu.
Yno y poerwyd yn ei wyneb,
Mar. 14. 56. Bwbach- ddallwyd mewn ffolineb;
Ffyſtwyd ei ben â gweielyn,
A chernodiwyd e'n yſſcymmyn.
Ar y bore yr holl Jddewon,
A 'r Offeiriaid. a 'r gwyr mawrion,
Y ddoent â Chriſt gwedi glwmmu,
At *Bilatus* idd i farnu.
Pilat gwedi holi e'n galed,
Mat. 27, Heb gael yndo fai na niwed,
Dan lanhau a golchi ddwylo,
Y rows barn marwolaeth arno.
Cynta peth y farne *Pilat*,
Oedd I chwippio heb ei ddillad,
Yn ôl hynny i groeſ-hoelio,
* *Marw.* Ar y crog-pren nes * departo.
Felly chwippiwyd Chriſt yn dôſt,
O hewl i hewl, o bôſt i bôſt:
Ac ni adewid modfedd arno,
† *Flangellu.* Oi ben i draed heb ei † ſcwrgio,
Gwedyn dewe filwyr *Pilad*,
† *Ddioſcent.* Ac hwy † ſtripent Chriſt o'i ddillad,
Ac a'i gwiſcent e'n cyn frafed,
Mewn hên fantell goch o ſcarled.
Yn ol hyn fe blethe rhain,
Anfad Goron fawr o ddrain,
Ac a'i gwiſcent ar arleiſie
Chriſt, nes rhedei waed yn bibe.
Rhoddent hefyd yn ei Law
Gorſen, dan ymgrymmu draw,
A'i watwaru â geiriau mwynion,
Dydd-dawch Brenin yr Iddewon.

Gwedi diosc Christ drachefen,
Rhoesont y groes ar ei gefen, *Jo. 19. 17.*
Iddo i llysco ir Benglogfa,
Lle croeshoeliwyd ar ei hycha.
Pan yr aethont iw groes-hoelio,
Tyllwyd ei draed a'i ddwy ddwylo;
Ac hwy hoeliwyd yn fileinig,
A thair hoel o haiarn ffyrnig.
Er maint oedd ei boen a'i loese,
Etto er hyn ni 'gore o'i ene;
Ac ni yngane wrth y poenwyr, *Act. 8. 32.*
Mwy nâ 'r Ddafad dan law'r Cneifwyr.
Ond fe offrwmme ar y groes,
Pan oedd chwerwa a blina 'r loes,
Ei enaid gwynn, a'i waed i gyd,
Yn aberth dros bechodau 'r byd,
Ac orchmyne ei enaid gwirion, *Luc. 23. 34, 46.*
Yn llaw ei dad y Barnwr cyfion,
Dan † ymhwedd arno am fadde, *† Ddeisyfa*
Ir Iddewon a'i croes-hoelie.
Felly y bu farw 'r Jesu,
Ar y pren croes wrth ein prynu,
Ac y rhows ef waed ei galon,
Dros eneidiau 'r gwir gristnogion.
Felly y rhows Duw ei Anwylyd,
I groes-hoelio trwy fawr benyd,
Er mwyn prynu ein eneidie,
† A'u gwaredu o'u holl boene. *† Fe waredir y sawl a gretto ac edifarhao.*
Rhoddwn ninne foliant iddo,
Ddydd a nôs heb ddim deffygio,
Am ei gariad ai drugaredd,
Yn prynu enaid dyn mor rhyfedd.
Diolch mawr a moliant hyfryd,
Y fo ir Tâd a 'r Mab a 'r Ysbryd,
Am brynu enaid dyn mor britted,
Ai ddwyn ir nef o dôst gathiwed,

Adroddiad

Adroddiad o gariad Chriſt at y byd.

CLywch adrodd mawr gariad mab Duw at y byd
Pan daeth ef or nefoedd, i'n prynu mor ddryd,
Er peri i chwi gofio, am gariad mab Duw,
Ai foli 'n waſtadol tra fyddoch chwi byw.

Pan twyllwys y Cythrael, â'r afal y wraig
I dorri 'r Gorchymyn, trwy demptiad y ddraig;
Fe 'n gwerthwyd am afal ir diawl cymain un,
Heb neb alle 'n prynu, ond mab Duw ei hun.

Mâb Duw pan y gwelas ein cyflwr mor dôſt,
Fe ddaeth yn ei un-ſwydd, or nefoedd yn bôſt,
O blith yr Angelion, i grôth y wenn Fair,
I gymrud ein nattur, i'n gwared ni or pair.

Mair a feichiogodd; ar unig mab Duw,
O râd y glan Ysbryd, (ond tra rhyfedd yw)
Pan'r oedd hi'n bûr forwyn, tra ieuange mewn oed,
Heb fôd iddi hanffod, ag un gwr erioed.

Pan daeth amſer eſcor, ſe aned mâb Mair,
Mewn ſtabal ym *Methlem*, ar fottel o wair;
Lle trowd ef mewn cadach, ai oſſod i lawr,
I orwedd mewn preſeb; ond happys o'r awr.

Pan ganed ein Prynwr, ſe helwyd or nêf,
Angelion rhialwych, tra llawen ei llêf,
I faneg dan ganu, yr amſer ar pryd,
Y ganed Chriſt Jeſu, Jachawdwr y byd.

A 'r Doethion or Dwyrain, pan gotſon eu pen,
A gweled ei Seren, mor wych, ac mor wen,
Hwy ddaethont o'r Dwyrain, i *Fethlem* yn boſt
I 'ddoli 'r dyn bychan, mewn llawer o gôſt.

Herod pan y clowas ef eni mâb Duw,
Fe helodd ei ſwytſwyr, i fwrddro ſe 'n fyw;
Ac rhag iddo ddiangc, ſe laddodd pub un,
O fechgin bach *Bethlem* a'i blentyn ei hun.

Mair

Mair hithe gododd, ar hyd nos heb ddim trwſt,
Ac aeth at y Sybſwns, a'i phlentyn ar ffrwſt;
Lle bu hi 'n hîr aros, ni wn i pa cyd,'
Nes darfod am *Herod*, ai fwytſwyr i gyd.
Pan darfu am *Herod*, daeth *Chriſt* yn ei ôl,
Or *Aipht* i *Judea*, at genel rhy ffôl;
Lle bu ê 'n pregethu 'r Efengyl yn hîr,
I bobol Pengaled na chredei mor gwir.
Gwrthie tra gwerthfawr y wnaeth ef lawer pryd,
I ddangos mai 'r Jeſu oedd *Ceidwad* y byd:
Ni chredei 'r Iddewon nai wrthie nai wîr,
Ond ceiſio 'i fradychu ar fôr ac ar dîr.
Suddas fradychys, â chuſan tra chas,
Ai gwerthodd ê n' nwylo 'r iddewon di-râs:
Trachwant ar Arian ai gyrrodd ê 'n bôſt,
I ymgrogi mewn cebiſt: ei fforten oedd dôſt.
Y nos y bradychwyd fe chwyſſod y gwaed, *Luc.* 22.
Yn daran doſturys, o'i ben hyd ei draed, 44.
Wrth feddwl cyn chwerwed, a blined o'r loes,
Orfydde arno oddef, am bechod pôb oes.
Dalie 'r Iddewon ê, a ffaglau ac a ffynn,
Pan oedd ê 'n gweddio 'n ol Swpper yn † Syn: † *Fraw-*
Hwy rhwyment a chordau, hwy llyſcent trwy fraw, *ychys.*
At *Annas* a *Chaiphas*, iw holi dan llaw.
Pilat yn fynych ai holodd e yn * chwai, * *Yſgafn.*
Heb allel cael ynddo, na phechod na bai:
Ond dan olchi ddwylo, fe wnaeth ag ef gam,
Fe 'i barnwys i farw, heb wybod pa ham.
Fe farnwys i chwippio o'i ben hyd ei draed,
Nes bôd ei *Gorph* purwyn, yn lliwio gan waed;
A chwedyn i hoelio, ar grogpren trwy gûr,
Trwy ddwylaw, a'i ddwy troed, a hoelion o ddur.
Coronwyd Chriſt hefyd a choron o ddrain;
Fe wiſcwyd mewn mantell o Scarled coch main;
F' addolwyd mewn gwatwar, dan blygu pob glin;
Fe gurwyd a chorſen, dan yſtyn y min.

Fe rowd ar ei yſgwydd y groes idd i ddwyn,
Nes mynd ir benglogfa heb nemmawr o gwyn:
Ar honno 'n fyleinig, fe hoeliwyd yn fyw,
Ac felly ar grogpren fe grogwyd mab Duw.
Er maint oedd ei gyſtudd, ai gamwedd a'i gûr,
Pan hoeliwyd ef felly, â 'r hoelion o ddûr,
Ni 'gorodd oi enau, ni ofynodd pa ham,
Mwy nâ'r oen dan law'r cneifiwr, er maint oedd ei gam:
Ond llefain yn * irad, o'r groes ar ei Dâd,
Am fadde 'r Iddewon, a ſugnent ei waed:
O achos na wyddent, ar hynny o bryd,
Eu bod hwy 'n croeſhoelio Jachawdwr y byd.
Ac felly bu farw mab Duw ar y groes,
Wrth ddwyn ynddo ei hunan y blinder a 'r loes;
A' r poeneu a 'r penyd, a 'r dial i gyd,
Oedd Duw yn ei ofyn, am bechod y byd.
Trwy Angeu tra phoen-fawr, a phridwerth ei waed
Fe wnaeth heddwch hyfryd, rhwng dynion ai dad;
Fe 'n dygodd ni 'r eilwaith mewn ffafar a Duw,
Moliannwn ni 'r Jeſu tra fyddom ni byw.
Fe ddygodd ar grogpren ein pechod bob un
Fe 'n † golchodd on beie, trwy wir waed ei hun
Fe 'n gwnaeth ni 'n frenhinoedd, a ffeiriaid i Dduw
Moliannwn ni 'r Jeſu tra fyddom ni byw.
Cyflawnodd y Gyfraith, bodlynodd ei Dad,
Fe brynodd ein Pardwn, fe 'i ſeliodd a 'i waed;
Fe 'n tynodd o'r carchar, fe rwygodd ein ſach;
Moliannwn ni 'r Jeſu yn fawr ac yn fach.
Ai Angeu fel *Samſon*, fe droedwys i lawr,
Gyhuddwr ein brodyr, y wiber goch fawr:
Fe rwygwys ei deyrnas; fe ſigoedd ei ſhol;
Moliannwn ni 'r Jeſu y 'neillwys y gol.
Fe ddofwys llidiawgrydd, a digter ei Dad,
Fe 'n gwnaeth ni 'n blant iddo trwy fabwys a rhiad:
Fe rows i ni gyfran o deyrnas ein Duw,
Moliannwn ni 'r Jeſu tra fyddom ni byw.

Coronau

* *Doſt.*

† *Ni ddichon yr angheuadyn anufydd ddywedyd fel hyn.*

Datc. 12. 9, &c.

Gal. 4. 5, 6. 1 *Pet.* 1. 3, 4.

Coronau goreuraid ar bennau pob un, 2 Tim. 4. 8.
A gynau gwych gwmion, tra lliniaidd eu llun;
Y Brynwys ef inni, a Theyrnas gwlad nef;
Moliannwn ni 'r Iesu, yn llawen ein llef,
Gogoniant a gallu, a diolch bôb pryd,
A fytho'r lan Drindod, am ein prynu mor ddryd:
A mawr glod a moliant i 'n prynwr a 'n pen;
A dyweded pob Christion yn wastod, *Amen.*

Awn i Fethlem.

AWn i *Fethlem* bawb dan ganu,
Neidio, dawnsio, a difyrru;
I gael gweld ein *Prynwr* credig,
Aned heddyw ddydd nadolig.
Mae e '*Methlem* gwedi eni,
Yn y stabal tu hwnt i 'r * Ostri:
Awn bob Christion i † gyflwyno,
Ac i roddi golwg arno.
Dymma 'r *Ceidwad* y ddanfonwys,
Tâd tosturi o Baradwys,
I 'n gwaredu rhag * marwolaeth,
Ac i weithio 'n iechydwriaeth.
Awn i *Fethlem* bawb i weled
Y dull, a 'r môdd, a 'r Man y ganed;
Fel y gallom ei addoli,
A 'i gydnabod gwedi eni.
Ni gawn *Seren* i 'n goleuo,
Ac yn serchog i 'n cyfrwyddo,
Nes y dycco hon ni 'n gymmwys,
I 'r lle sanctaidd lle mae 'n gorphwys.
Mae 'r *Bugeiliaid* gwedi blaenu,
Tua *Bethlem* dan lonnychu,
I gael gweld y grasol *Frenin*
Ceisiwn ninne bawb eu dilyn.

* *Ty llettya.*
† *I offrwm iddo.*
* *Damnedigaeth.*

Y mae 'r plentyn yn y *ſtabal*,
Gwedi drin gan *Fair* yn rhial,
A'i roi orwedd yn y preſeb,
Rhwng yr ych a'i dadmaeth *Joſeb*.

F' aeth y *Doethion* i gyflwyno,
Ac 'i roi † anrhegion iddo,
Aur, a thus, a myrh o 'r gore,
A'i * breſento ar eu glinie.

† *Rhoddion.*
* *offrwm.*

Rhedwn ninne iw gorddiwes,
I gael clywed rhan o'i cyffes:
Dyſcwn ganthyn i gyflwyno,
A rhoi clôd a moliant iddo,
Yn lle Aur, rhown lwyr gred yndo;
Yn lle Thus rhown foliant iddo;
In lle Myrh rhown wir ddifeirwch;
Ac fei cymmer trwy hyfrydwch.
Mae 'r Angelion yn llawenu;
Mae 'r ffurfafen yn tywynnu;
Mae llû 'r Nef yn canu Hymne;
Caned Dynion ryw beth hwynte.

Ioan. 1.14. Awn i Fethlem i gael gweled
Y rhyfeddod mwya wnaethbed;
Gwneuthur *Duw* yn *Ddyn* naturiol,
I gael marw dros ei bobol.

* *Er ei fod yn hen, eto mae 'n hardd, heb ei dorri gan oedran.*
† *Ycyntaf.*

Awn i weld yr hên * *Ddihenydd*,
Y wnaeth Nêf, a môr, a mynydd;
† *Alpha* oediog, Tad goleuni,
Yn Ddyn bychan newydd eni.

Awn i weled *Duw* y *Gair*,
Brenin Nêf, ar arffed *Mair*,
Gwedi cymryd cnawd Dyn arno,
Yn fab bach yn dechre ſugno.

Awn i weled y *Mâb rhâd*,
Hun * na'i *Fam*, cyfoed a'i *Dâd*,
Mâb a *Thâd* y Fam a'i Ferch,
Yn lleia ei ſôn yn fwya ei ſerch.

* *Fel yr oedd ef yn Ddyw.*

Awn i *Fethlem* i gael gweled
Mair a Mâb Duw ar ei harffed,
Mair yn dala rhwng ei dwylo
'R Mab ſy'n cadw'r *Byd* rhag *Cwympo*,
Awn i weld *Concwerwr Ange*,
Gwedi rwymo mewn cadache;
A 'r *Mab* y rwyga *deyrnas Satan*,
Yn y craits heb ally crippian.
Awn i weled y *Meſſias*,
Prynwr Crêd, ein † *hedd a'n hurddas*;
Vnig Geidwad ein eneidie,
Ar fraich *Mair* yn ſugno bronne.
Awn i weled *hâd* y wraig,
Y bwyntiodd Duw i bwnio 'r Ddraig,
Ac i ſhigo ei ſhol wenwynig,
Am beri bwytta'r ffrwyth gwarddeddig.
Awn i weled y *Mâb* y gâd,
Yn rhyfedd iawn o 'i fam heb dâd;
A 'i fam yn *wyryf* ieuangc oed,
Mam heb nabod gwr erioed.
Awn i weld y *ferch* yn * *fam*,
A 'r *fam* yn † *ferch* ddinwyf, ddinam:
Y ferch yn magu *Thâd* o'i rwymyn,
A 'r *Tâd* yn ſugno brone 'r Plentyn.
Awn i weld y *Penſaer* gore,
Y wnaeth yr haul a'r holl blanede,
Y nefoed fawr a'i * Rhwm mor rhial,
Yma yn gorwêd yn y *Stabal*.
Awn i weld *Duw 'r gogoniant*,
'Rhwn ſy'n meſſur nêf â 'i † rychwant,
Yn y preſeb heb un gader,
Yr oen mwyn yn ſalw ei biner.
Awn i weld yr *Oen* bendigaid,
Ni bu fâth o flaen Bugeiliaid;
Oen i Dduw y ddaeth mewn pryd,
I dynnu ffwrdd bechode 't byd.

Heb. 1. 3.

† *Ein heddwch a'n gogoniant.*

* *I Grift fel yr oedd e 'n ddyn.*
† *I Grift fel yr oedd e'n Duw.*
* *Ei ſtafelloedd mor ragorol.*

† *A ſpan.*

Awn i weld ein *Prynwr* hoyw,
Sydd i farnu byw a meirw:
Rhwn a 'n dûg i 'r nefoedd dirion,
Ar adenydd yr *Angelion*.
Dymma, gwelwch e 'n ddiſtwr,
Y gore i gid yn wanna gwr;
Duw yn ddyn, a dyn yn Dduw,
Y gwelo 'n llyn tra dedwydd yw.

Chriſt ſydd ôll yn oll.

CHriſt ei hun ſydd ôll yn ôll,
Yn cadw dyn rhag mynd ar gôll;
Nid neb, nid dim, ond Chriſt ei hun,
Y ddichon cadw enaid dyn.
Y ſarph â 'r afal gynt a 'n twyllodd;
Y ſarph â phechod a 'n gwenwynodd;
Y ſarph â 'n tynnodd o baradwys;
Y ſarph i * vffern boeth an gyrrwys.
Mae mor ſuwr i bob dyn fyned,
I bwll vffern i gaethiwed,
A phyt faem ni eiſoes yndo,
Oni cheidw Chriſt ni rhagddo.
Chriſt y ddaeth o 'r nef i 'n prynu,
Chriſt a 'n cadwodd gwedi 'n damnu;
Chriſt o 'n cyſtudd a 'n gwaredodd,
Chriſt a 'n dwg i deyrnas nefodd.
O gramp y llew, o ene 'r wiber,
O Rwyd y fall, o balfe 'r Teiger,
O 'r pwll, o 'r pair, o 'r deyrnas aflan,
Y tynnodd Chriſt ei ddefaid allan.
Ni all Satan ladd a mwrddro,
Fwy nag all mab Duw ddadfywio;
Y laddo 'r ddraig âi cholyn gau,
Gwaed yr oen all ei Jachau.

* I ſtad o golledigaeth.

Jeſu Griſt yw Hâd y wraig,
Y bwyntiodd Duw i droedo 'r ddraig; Gen. 3. 15.
I ſigo ei ſhol, i rwygo ei theyrnas,
I dynnu dyn o'i chrampe atcas,
Ni orchfyga nêb o 'r ddraig,
Ond trwy gymmorth Hâd y wraig:
Ni ddaw dyn o'i theyrnas aflan,
Nes y tynno Chriſt ef allan.
Chriſt yn vnig yw'r hâd dinam, Gen. 22.
Y bromeiſiodd Duw i Abram, 18.
I 'n rhyddhau oddiwrth y felldith,
A rhoi inni 'r nefol fendith.
Chriſt yn vnig ydyw 'r Silo,
Y ddanfonodd Duw i'n ceiſio,
O gathiwed pob rhwy bechod, Gen. 49.
I wasnaethu 'r ſanctaidd Drindod. 10.
Chriſt ei hun yw Pren y bywyd,
Sy'n rhoi maeth i bawb o'r holl fyd:
Ni bydd marw yn dragwyddol,
Nêb y fwytto 'r ffrwyth ſancteiddiol.
Chriſt yw'r Arch a'r lloches eſmwyth,
Gedwis Noe rag boddi, a'i dylwyth,
Chriſt yw 'r arch ſy'n cadw ninne,
Rhag pob diluw a diale.
Chriſt ei hun yw yſgol Jago,
Oedd o 'r nef ir ddaer yn pheico; Gen. 28. 12.
Ar yr hwn y mae i'n ddringad, Jo. 1. 51.
Os ir nef y mynwn ddwad,
Chriſt yw 'r Prophwyd mawr y helodd, Act. 3. 22.
Duw o'i fynwes, fry o 'r nefoedd,
I fynegi 'wyllys hyfryd;
Gwrandawn arno dan boen bywyd.
Chriſt yw 'r Sarph o efydd preſly d,
Sy'n Jachau brath neidir danllyd:
Dewn bob rhai â 'n dolur atto,
Fe 'n Jachâ ond edrych arno.

Christ yw 'r ffeirad mawr offrymwys,
Heb. 9. 11, 12. Waed ei galon dros ei eglwys,
Ar y groes i Dâd sancteiddiol,
Dros y byd, i gadw ei bobl.
Psal. 2. 6. Christ yw 'r Brenin grymmus, grassol,
* *rheoli.* Syed trwy râs yn * llywio ei bobol,
Ac yn gostwng ei gelynion,
Fel y gallont gael y goron.
Christ yw 'r Bugail sy 'n bugeila
Joan. 10. 11, 28. Enaid Christion rhag ei ddifa:
Ni chaiff llew, na blaidd, na llwynog,
Ddwyn o'i braidd, nac oen na mammog,
Christ yw Prins ein gwir dangnefedd,
Esa. 9. 6. Y Ddiffoddodd pob digllonedd:
Col. 1. 20. A gwaed ei groes, yn Dduw, yn Ddyn,
Y gwnaeth ê 'r ddwy blaid ddig yn vn.
Can 2, 1. Christ yw 'r Rhossyn coch o Saron,
Sydd a'i liw 'n cynfforddi 'r galon,
Ac â'i 'rogle yn rhoi bywyd,
Ir trwm feddwl a'r gwan ysbryd.
Jer, 8. 22. Christ ei hun yw 'r Balm o Gilead,
* *anobeithiol.* Sy 'n Jachau pob archoll * ddesprad,
* *Piccell* A rows Satan â dart * pechod,
I 'n eneidiau a'n cydwybod.
Joan. 6. 33, 35. Christ ywr Manna ddaeth o 'r nefoedd;
Duw ei hvn oi' râs a'i rhoddodd:
Y nêb yn ffyddlon a'i bwyttaffo,
Ni ddaw byth ddim newyn arno.
Christ yw Oen y pasc' aberthwyd,
Dros ein pechod pan croeshoeliwyd,
Rhwn sy âi waed yn cadw 'r enaid,
Rhag ir Angel drwg ei scliffiaid.
Exod. 30, Christ yw 'n Hallor arogldarthu,
Ar yr hon y mae aberthu,
Pêr arogle mawl a gweddi,
Foreu a hwyr i Dâd goleuni.

Christ

Chriſt yw Meddyg y criſtnogion,
Rhwn â gwerthfawr waed ei galon,
Sy'n Jachau archollion pechod,
Pan na'll dim amgenach dygfod.
Chriſt yn vnig yw 'n Cyfryngwr,
S' ein cymmodi â 'n Creawdwr: 1 Tim. 2. 5.
Nid oes nêb ond Chriſt ei hun,
All cymmodi Duw a dyn.
Chriſt yw 'r Twrne ſydd yn dadle, 1 Joan. 2. 1.
O flaen Duw am fadde 'n beie,
Pan bo Satan yn cyhuddo,
Ac yn canlyn * grawnt i'n plago. * Cennad.
Chriſt yw 'n Brenin, Chriſt yw 'n ffeiriad,
Chriſt yw 'n Prophwyd, Chriſt yw 'n Ceidwad,
Chriſt yw 'n Bugail, Chriſt yw 'n Barnwr,
Chriſt yw 'n Pen, a Chriſt yw 'n Prynwr.
Chriſt cyn cynfyd ydyw 'r Alpha, Datc. 1. 11.
Chriſt heb derfyn yw 'r Omega,
Dechre, diwedd Jechydwriaeth
Meibion dynion ai derchafiaeth.
Chriſt yw dewr Gwncwerwr angau,
Chriſt a'i ſpeiliodd o'i holl arfau;
Chriſt a lyngcodd angeu melyn, 2 Tim. 1 10.
Chriſt y dynnodd ffwrdd ei golyn.
Chriſt ſy'n cadw 'r holl † allwedde, † Agoriade Datc. 1. 18.
Sydd ar vffern ac ar ange;
Ni baidd Diawl nac angau * dwtchio * cyffwrdd.
Neb, nes cael gan Griſt ei lwo. † † rhoi cennad.
Chriſt yw 'r Pelican cariadus,
Sydd â gwaed ei galon glwyfus,
Yn iachau ei adar bychain,
Gwedi 'r ſarph ei llad yn gelain.
Chriſt yw 'r Pelican trugarog,
Sydd â gwaed ei galon ſerchog,
Yn Jachau ei frodyr priod,
Gwedi 'r Diawl eu lladd â pechod.

Nid oes eli ag a wnaethbwyd,
* feddigiaeth. Nac vn *fetswn addychmygwyd,
All Jachau vn archoll pechod,
Ond gwaed Chriſt, gwir eli 'r Drindod.
Chriſt yw 'r Perl y ddlyem mofyn,
Mat. 13. 45, 46. Nid tlawd perchen cyfryw berlyn;
Dôs dros fôr a thir i 'w geiſio,
Gwerth ſydd genyd cyn bôd hebddo.
Col. 1. 19. Chriſt ſydd bob dim ſydd anghenrhaid,
O ſlaen Duw i gadw 'r enaid:
1 Joan. 2, 2. Ni fyn Duw ond Chriſt ei hun,
Yn iawn dâl am enaid dyn,
Chriſt yn vnig, Chriſt ei hunan,
Chriſt heb neb, mewn rhan, na chyfran,
Chriſt heb ddim, ond Chriſt ei hun,
Yw vnig Geidwad Enaid Dyn.
* Pridwerth. Chriſt yw 'n *rhanſwm, Chriſt yw 'n haberth,
Chriſt yw 'n hoffrwm, Chriſt yw 'n cyfnerth;
1 Tim. 2. 6. Heb. 9. 14. Chriſt yw 'n Tryſſor, Chriſt yw 'n golyd,
Chriſt yw 'n gwir jachawdwr hefyd.
Chriſt ſydd gyflawn o bôb doniau,
Anghenrheidiol i 'n heneidiau:
Mae pôb peth yn Ghriſt ei hun,
Ac ſydd raid i gadw dyn.
Chriſt ei hunan yw 'n Cyfiawnder,
1 Cor. 1. 30. A 'n Sancteiddrwydd, a 'n gwir Ddoethder,
A 'n ymwared, a 'n holl Bryniad,
Chriſt yw 'n comfford, Chriſt yw 'n Ceidwad.
Chriſt heb ddim, ond Chriſt ei hunan
Sy 'n dad-ddigio Duw yn fuan:
Rhuf. 5. 1. Chriſt heb ddim, ond Chriſt yn vnig,
2 Cor. 5. 21. Sy 'n cyfiawnu dyn colledig.
Chriſt heb help na Sant, na Santes,
Chriſt heb gymmorth dyn, na dynes;
Chriſt heb nêb, ond Chriſt ei hun,
Yw vnig Geidwad enaid dyn.

Chriſt

Chriſt yn ynig 'ymdrabaeddodd, *Eſa.* 63.
Yn y win-wryf pan ein Prynodd: 3. 5.
Ni bu nêb o blant yr holl fyd,
Yn ei helpu i gadw ein bywyd.
Ni wnaeth Peder ond ei wadu,
Na'r Poſtolion ond difannu;
Ni wnaeth Mair ond wylo 'n irad,
Tra fu Chriſt yn chware 'r ceidwad,
Ni ddûg nêb ond Chriſt ei hunan *Eſa.* 53. 6.
Bwys, a baich ein pechod aſſan:
Ni chwyſſodd nêb o'r gwaed yn ddagrau,
Ond mab Duw, dan bwys ein beiau.
Ni chroeſ-hoeliwyd ond Chriſt Jeſu,
Am ein pechod wrth ein prynu:
Ni bu nêb, ond Chriſt ei hun,
Yn boddhau Duw, yn jachau dyn.
Ni bu nêb, ond Chriſt ei hunan, *Heb.* 2. 14
Yn ein dwyn o feddiant Satan: 15.
Ni bu nêb yn lladd, yn llyngcu
Angeu didrangc, ond Chriſt Jeſu.
Chriſt ei hun y lyngcodd Angau, *Col.* 2. 14,
Chriſt y Speiliodd awdurdodau: 15.
Chriſt y gwnnodd ein * Bligaſſiwn, * *Rhwymedigaeth.*
Chriſt y dalodd gwerth ein pardwn.
Chriſt ei hun y wnaeth ein heddwch, *Col.* 1. 20?
Chriſt y brynodd ein dedwyddwch; *Gal.* 4. 5.
Chriſt a'n gwnaeth yn feibion Duw;
Chriſt a'n cadwodd † oll yn fyw. † *Sef y ffyddloniaid.*
Chriſt ei hun y wnaeth y cwbwl,
Y dynnodd Enaid dyn o'i drwbwl:
Nid nêb, nid dim, ond Chriſt ei hun,
Dan Dduw y gadwodd enaid dyn.
Ni bu Angel, ni bu Brophwyd,
Ni bu Sant, na dyn a fagwyd,
Ni bu nêb, ond Chriſt ei hun,
Yn gweithio iechydwriaeth dyn.

Ni fyn Duw na chymmorth Angel,
Cyfrwng Sant, na'i draul, ond i drafel,
1 Tim. 2. 5. *Gwaed Merthyri, na gwaith dynion,*
Heb. 7. 25, *Ond Gwaith Chriſt i gadw Chriſtion,*
Chriſt yw 'r iawn ſydd am bob pechod,
Jawn amgenach ni all tygfod:
Ni fyn Duw am bechod drewllyd,
Jawn ſydd lai nâ gwaed ei Anwylyd.
Na ddôd waed na gweithred vn dyn,
Gyda gwaed dy brynwr purwyn:
Ni chytuna ttech di byw,
Waed pechadur a gwaed Duw.
Gwaed y Jeſu, gwaed y cymmod,
Ydyw 'r gwaed ſy 'n golchi pechod:
Ni all gwaed yr holl Ferthyri, *
Olchi ffwrdd y lleia o'th frynti.
* Tyſtion Chriſt a ddioddefaſant er mwyn y gwirionedd.
Nid gwaith Saint, nid gwaith Angelion
Ydyw cadw enaid Chriſtion:
Gwaith ein prynwr Chriſt yn vnig,
Sydd yn cadw dyn colledig.
Gwaith dwy nattur mewn vn perſon,
Sydd yn cadw enaid Chriſtion:
Rhaid 'in prynwr, Duw a Dyn,
Weithio 'r gwaith cyn cadwer vn.
Nid gwaith Duw na dyn neilltuol,
Ond gwaith Duw a dyn cyſſylltiol,
O ddwy nattur mewn vn perſon,
Sydd yn cadw enaid Chriſtion.
Eſa. 9. 6. Rhaid i'th Brynwr fôd yn Dduw,
Ac yn ddyn, (er dolwg clyw)
Cyn y galler cadw d'enaid,
Nai ryddhau o'i boen afrifaid.
Col. 1. 20. *Rhaid ei fôd 'en Dduw galluog,*
I ddad-ddigio d' Arglwydd llidiog,
Luc. 1. 71. *Ath ryddhau o feddiant Satan,*
Ath elynion fmur a bychan.

Rhai

Rhaid ei fôd e'n ddyn di-frychau, Heb. 7. 26.
I gael marw dros dyſeiau,
A'i farwolaeth yn cyſtadlyd,
A marwolaeth pawb o'r holl-fyd.
Nid oes yn y nêf na'r ddaiar,
O'r fath brynwr perffaith hygar,
Ond y Gair y wnaed yn gnawd,
Jeſu Griſt ein Duw a'n brawd.
Nid oes nêb gan hynny ddichon,
Gadw enaid yn rhyw griſtion,
Ond y prynwr mawr Chriſt Jeſu,
Duw a dyn, a fu 'n ein prynu.
Nid oes jechydwriaeth ddiwall,
Inni gaffel mewn nêb arall,
Ond y gaffom yn Griſt Jeſu,
Rhwn ordeiniodd Duw 'in prynu.
Nid oes Enw dan y nefoedd, Act. 4. 12.
Gwedi roddi inni 'r bobloedd,
All ein gwneuthur yn gadwedig,
Onid Enw 'r Jeſu 'n vnig.
Ni fyn Duw ond Chriſt ei hunan,
Ni fyn Duw vn * partner aſlan, * Cyfaill.
I gydweithio gyda'i Anwylyd, 1 Tim. 2. 5.
Yn y gwaith ſy'n cadw'r holl-fyd.
Ni fyn Mâb Duw nêb yn Bartner,
I gydweithio gwaith dau hanner, Eſa. 63. 3.
Yn y gwaith o'n jechydwriaeth:
Nid nêb teilwng, o'i gwmpniaeth.
Fe fyn naill a bôd yn hollol,
Yn Jachawdwr idd ei-bobol,
Neu na fwro byth ynghyd,
A chreadur ſy'n y byd.
Ni fyn Chriſt roi i Sant nac Angel,
Dyn na delw o vn fettel,
Bart na pharſel, rhan na chyfran, Eſa. 42. 8.
O'r gogoniant ſy 'ddo ei hunan,

Or

Or bydd yn rhyw ddyn mor angall,
Ac ymofyn Ceidwad arall,
Cymred hwnnw yn Achubydd;
A gadawed Ghriſt yn llonydd.
Ceiſied eraill Saint a delwe,
A'i gwaith gwael i gadw eu 'neidie;
Ni chais f'naid archolledig,
Geidwad byth ond Chriſt yn vnig.
Duw rho imi dy anwylyd,
Chriſt yn arch wi 'n geiſio genyd:
Rho imi fynnech gyda hynny,
Rhoiſt im ddigon o rhoi 'r Jeſu.
Duw rho i mi Griſt yn Geidwad,
Chriſt yn Frenin, Chriſt yn ffeiriad;
Chriſt yn Brophwyd, Chriſt yn Brynwr,
Chriſt yn Help ym-mhob cyfyngdwr.
O'r cai ddim ond Chriſt ei hunan,
Gan fy nefol Dad im cyfran,
Mi gâf ddigon yn fy nghiſt,
Er na chaffwyf ddim ond Chriſt.
Or câf i Griſt, fe dry fy rhyw,
O fâb ir fâll yn blentyn Duw,
O ddyn ar gôll, o Slaf i Satan,
Yn wir Aelod iddo ei hunan.
Er cael Aur, ac er cael arian,
Er cael Tai a Thiroedd llydan;
Beth wyf nés er cael pob cyfraid,
Nes cael Chriſt i gadw f'enaid;
Tynn fy llygaid, tynn fy nghalon,
Tynn fy ngolud am cyfeillion,
Tynn y cwbwl oll ſydd gennif,
Cyn y tynnech Griſt oddiwrthif.
Sonied Milwyr am ryfela,
Sonied Morwyr am dda 'r India,
Sonied Carl am lanw ei Gîſt,
Sonied Chriſtion byth am Griſt.

Hil

Hil Adda.

Hil *Adda* gamweddus blant *Efa* drafaelus,
A deilaid gofydus * Gehenna, * *Uffern.*
Dihunwch, dihunwch, o'ch trymder a'ch triſtwch,
Daeth i chwi ddiddanwch o'r mwya.
Cans heddyw medd Gabriel, geirwir ei chweddel,
*Negeſſwr o * gwnſel Jehofa,*
Y ganed ein prynwr, Chriſt Jeſu 'n Jachawdwr, * *O gyngor Duw.*
Mab Duw, ein Achubwr ni 'n benna.
Gan hynny crechwennwch, a gwir orſoleddwch,
A chenwch, a ſeiniwch * *Hoſanna,* * *Achub ni ddeiſyfwn.*
I Dduw yn 'r vchelder, ir ddaiar eſmwythder,
I ddynion y mwynder o'r mwya.
Cans hwn ydyw 'r hedyn, a'r helpwr, a'r himpyn,
Addewwyd o'r gwreigin i Adda,
I ſigo ſhol Satan (y Sarph) dan ei waddan,
*Pan helwyd o'r berllan * araula.* * *Hyfryda.*
A dymma 'r Hâd dinam, addewis Duw i *Abram,*
Yn fendith o'n hên fam *Sara,*
A'i hepil, lin olin, hyd *Ddaffydd* y Brenin,
O *Jeſſe* y gwreiddyn † rhiala. † *Benheddicca.*
A thymma i chwi 'r Silo, oedd Jacob yn ſeinio,
Y ddawe i'n bendithio o Juda,
Pan dygid y goron, oddiar yr Iddewon,
*A'i rhoddi i * eſtron Duwmea.* * *Sef Herod*
A thymma 'r Prins aeddfwyn, *Emmanuel* irſwyn,
Mâb graſſol y forwyn *Faria,*
Addew-wyd i *Achas*, trwy 'r prophwyd *Eſaias,*
I'n harwain i'r deyrnas bradwyſa.
A dymma 'r Meſſias, addawodd Micheas,
O Fethlem dinas Ephrata,
Y enid i'r bobol, yn Frenin tragwyddol,
I harwain i'r nefol orphwyſfa,

A thymma i chwi 'r Prophwyd, a'r Brenin addawwyd
A'r ffeiriad y bwyntiwyd yn benna,
I offrwn ei hunan, yn aberth bereiddlan,
I ddattod gwaith Satan fileina.
Chwi glwyfoch i Satan gynt dwyllo 'n y berllan,
A'i bocced y gwreigan ben Efa,
I fwytta yn rhy flyfig yr afal gwarddedig,
A chwedyn rhoi 'chydig i Adda.
Pan temptiodd y gelyn a'r afal y ddoi ddyn
I dorri gorchymym *Jehofa*,
F'aeth *Adda* a ninne yn euog o ange,
I * Uffern a'i phoene diffeitha.
O *Uffern ac ange, nid oedd neb y alle,*
Yn prynu trwy boene pwy bynna,
Ond vnig mab graslon y Jeftus tra chyfion,
Y ddigfom mor greulon o'r cynta.
A'r mab hynny yntê, oedd yn rhaid iddo ddiodde,
Ar grogpren yr ange diffeitha:
Gan wir gymryd arno gnawd dyn i'w groef-hoelio,
A throfom ddad-ddigio *Jehofa.*
Ac os Duw ni fynne roi fab i ddiodde,
Er cadw 'n heneidie rhag poenfa,
Mewn carchar vffernol, a phoene tragwyddol,
Y byffe 'r holl bobol pwy bynna.
Pan gwalas Duw graffol ein ftâd mor dofturiol
O'i gariad rhagorol yn benna.
F' addewis ein helpu, trwy ddanfon i 'n prynu
Ei vn mâb *Chrift Jefu* anwyla.
Ac felly pan gwalas Duw 'r amfer cyfaddas,
Fe helwys o'i deyrnas bradwyfa,
I'r ddairen anhyfryd ei vnig anwylyd,
Ein cnawd i gymmeryd yn gynta. (brydferth
A chnawd dyn y gymmerth ein *prynwr* yn
O Fair yr eneth anwyla, (diol
Yn daran rhyfeddol trwy 'r ysbryd fanctaid
Heb weithred dyn cnawdol na i' goffa.

* I gyfiawn o golledigaeth.

Ond

Ond rhyfedd, rhyfeddod! fe aned heb bechod,
O forwyn yn gwrthod a gwra, (phorol
Yn berffaith ddyn cnawdol, heb weithred cor-
Trwy'r ysbryd ſanctteiddiol gorucha.
Os merch wrth feichiogi, a merch wrth eſcori,
A merch gwedi geni 'r mab cynta;
Oedd Mair pan i magodd, a merch pan priododd,
A merch pan † departodd oddi yma. † Ymadawodd.
O waith iddo gymryd ein poene a'n penyd,
Fe aned i 'r trift-fyd yn llwmma, (ychen,
Mewn ſtabal anghymmen, ym-mhreſeb yr
Lle trowd eſ mewn gwlanen o 'r tlotta.
Ac etto er peri i 'r byd i addoli,
Er maint oedd ei dlodi a'i liwmdra,
Fe wndeth Duw i Seren, mor ddiſclair a'r haul-wen,
*I'w * waito yn yr wybren iſela.* (rion, * ddiſgwyl.
Daeth hefyd wyr doethion Aſtronomers maw-
Brenhinoedd o galon *Caldea,*
Pob yn ar ei ddaulin, i addoli'n ei rwymyn
Ei Duw a'i Brenin arbenna.
Tair anrheg rhagorol, yn gweddu 'n berthnaſſol,
I ſwydde neillduol Meſſia,
Offrymſont hwy hefyd i 'r Breniu bach hyfryd,
Aur, Thus peraroglyd, a Myrra.
Daeth hefyd Angelion, i faneg i ddynion,
Mae eſ oedd yn vnion *Feſſia,*
A 'r Ceidwad, a 'r Prynwr, a 'r vnig Jachawdwr,
Addawſe 'n Creawdwr o 'r cynta.
A'r nefoed agorodd, a 'r ddairen oleuodd,
A'r Angel a leſodd yn lewa,
† Gloria in excelſis, Pax & in terris, † Gogoniant yn y goruchaf, ar y ddaiar tangneddyf
*Pan ganed Prins happys * Europa.* * Rhan o'r byd wedi
Y gollſom yn wallus, drwy Eſa drachwantus, eſcu dros y
Yn ddigon anhappus o 'r cynta, (ſforten, môr.
Ni gawſom drachefen, ond gwych oedd y
Pan ganed y bachgen *Meſſia.*

I ddattod gwaith Satan, i groesi flin amean,
A'n cynnull o'i gorlan dywylla, (vnswydd
Ydaeth *Christ* ein *Harglwydd*, o'r nef yn ei
I'n cadw rhag gwradwydd a phoenfa.
Gan gymmaint oedd cariad y grasol vcheldad,
Tu ag attom blant anllad hên Efa,
Fe rows ei anwylyd, i grogi 'n anhyfryd,
I brynu ein bywyd o boenfa. (wastad,
A chymmaint oedd cariad Christ attom yn
Eu frodyr tra irad eu poenfa.
Ac y rhoei ynte 'n danbaid ei fywyd a'i enaid,
I farw dros ddefaid ei borfa.
Yr Ange haeddasom, fe'i talwys ef drosom,
A'r dyled adawsom heb gwpla:
Ein scrifen fe dorrwys, d'r fforffed fe dalwys,
A'n pardwn fe'i prynwys o'r pritta. (gwirion,
Gwaed gwerfawr ei galon, ai fywyd gwyn
Offrymmwys ef droson yn fwyna,
Yn aberth ir Drindod, trwy gwilydd a dannod,
Yn † rhanswm dros bechod pwy bynna.
Duw dad a ddad-ddigiwyd, a'n rhanswm dalwyd,
A'n pardwn y selwyd yn suwra:
Christ a'i pwrcassodd, a'i fywyd fe'i prynodd,
*A'r * Byd a waredodd o'i boenfa.* (fywyd,
Dros pechod yr holl fyd, offrymmwys ê ei
I prynu o'i penyd a'i poenfa:
Os yndo y credwn, mae 'n suwr i ni bardwn,
Heb † ddansher o ddwnshwn Gehenna.
Cans Satan orchfygwyd, Ac Angeu gongcwerwyd,
Ac vffern y speilwyd yn † spwylfa:
Eneidie plant dynion, o grampe 'r gwir duon,
Y gariodd y gwirion Fessia.
Adda a'n taflwys, i vffern heb orphwys,
O berllan Baradwys esmwytha:
Christ ynte a'n cododd, o vffern i'r nefoedd,
I orphwys yn llysoedd *Jehofa.*

† *Bridwerth.*

* *Sef pob credadyn diferiol vfydd.*

† *heb bergyl o garchar uffern*

† *Anrhaith*

Cans

Cans dymma 'r oen tirion y ladde 'r Iddewon,
Etifedd gwynn gwirion Jehofa,
Dymuniad tra hyfryd cenhedloedd yr holl fyd,
Eu comfford a'u Iechyd gorucha.
A thymma 'rMaen ficcir, wrthode 'rAdeilwyr,
Maen tramgwydd, craig rhwyftyr *Judea,*
Ein Perl a'n Prins ninne yr holl genhedlaethe,
Chriftnogion † fy 'n adde 'r *Meffia.*
Er bôd ein pechode' heb feffur na phwyfe,
An brynti fal pentre Gomorra:
Etto os credwn, a gwella tra gallwn,
Fe bayr i ni Bardwn y bara. (galon,
Vn droppyn fanctteiddlon, o wir waed ei
All olchi'n hôll ffinion ddiffeithdra,
Pe baent hwy cyn goched a'r Pwrpwl neu'r
A'u gwnethur cyn wnned ar Eira. (fcarled,
Weithian os credu a wnawn nime i'r Jefu,
A chwympo i wafnaethu e 'n vfydda,
Fe ddug ein eneidie, i'r nef lle mae ynte,
I ganu hôll hymne Jehofa.
Lle mae mwy hyfrydwch, a nefol † rhialtwch,
Llawenydd a heddwch o'r hwya,
Nag allo clûft glywed, na llygad i weled,
Na chalon yftyried pwy bynna.
Moliannwn gan hynny, ag eitha o'n gallu,
Ein prynwr Chrift Jefu anwyla,
Am brynu 'n eneidie, drwy chwerw loes ange,
O vffern a'i phoene diffeitha.
O molwn ni'n waftod pôb *Perfon* o'r *Drindod,*
Mewn vndod mor barod er *Adda,*
I'n tynnu mor rafol, o'r carchar vffernol,
I fyw yn y nefol orphwysfa.

† *Oni addefwn ni Ghriſt yn ein bywyd, yn gyſtal ac yn ein geiriau, ni thal ein haddefiad ni ddim. Tit. 1. 16.*

† *Gogoniant.*

Cynghor i Bechadur i ddyfod at Jeſu Grift

† *Tyred.*
Mat. 11. 28, 29.

† DEre hên Bechadur truan,
Dere at Griſt trwy ffydd dan riddfan
Mae Mâb Duw yn d'alw atto,
Od yw pechod yn dy ſlino.
Chriſt ei hun ſy 'n galw arnad,
Chriſt ſy 'n erchi itti ddwad;
Chriſt ſy 'n cynnig dy * reffreſhio,
Os trwy ffydd y doy di atto.
Dere at Griſt er maint yw'th droſſedd,
Dere er cynddrwg oedd dy fuchedd:
Dere ym-mhryd, cais gymmorth gantho;
F' all dy gadw 'r awr y mynno.
Er dy golli 'n * gwitt yn Adda,
Er ir cythrel câs dy ddala,
Er it ddigio Duw yn danllyd;
Cred yn Griſt, fe geidw'th fywyd..
Er dy ennill mewn anwiredd,
Er it fyw mewn aflan fuchedd,
Dere at Griſt, cais gymmorth gantho,
F'all dy olchi a'th ail greo.
Er dy fod ti 'n elyn Duw,
Wrth naturiaeth ath ddrwg ryw;
Cred yn Griſt, fe'th wna o elyn,
Ith nefol dad yn anwyl blentyn.
Er dy fod ti 'n ſlaf i Satan,
Ac yn was caeth yn ei gorlan;
Cred yn Griſt, fe'th dynn o'i grampeu,
Fe'th ddwg o'i dywyll gell ir goleu.
Er dy fod ti 'n haeddu 'th ddamnio,
Ath droi i vffern i'th boenydio;
Cred yn Ghriſt fe'th ddwg ir nefoedd,
I glodfori 'r hwn ath Greuodd.

Adfywio.
Jo. 7. 37.
* *Gwbl.*
Joan. 3. 36.
Pſal. 51. 5.
Zech. 13. 1.
Rhuf. 5. 10.
Joan. 1. 12.
Eph. 2. 2.
Luc. 1. 79.
Rhuf. 5. 18.
Joan. 6. 47.

Er dy fod ti megis * Rhebel,
Gwedi 'th droi o ſant yn Gythrel:
Cred yn-Ghriſt, bydd un o'i blant,
Fe 'th dry o Gythrel etto yn ſant.

Er dy fod ti 'n ddyn damnedig,
Yn hên Adda ein tad gwenwynig;
Cred yn Ghriſt fe 'th geidw etto,
Er i Adda hên dy damno.

Er i Satan entro i'th lettu,
I oreſcyn heb ei nadu;
Cred yn Ghriſt, fe ddwg ei arfau,
Fe dry Satan dros y trothau.

Er ir lladron ſpeilio d'enaid,
'th archolli yn dra † embaid;
Cred yn Ghriſt, y gwir Samariad,
Fe iacha d' archollion deſprad. *

Er ir danllyd ſarph dy frathu,
'th wenwyno nes dy nafu;
Cred yn Ghriſt; fe ddofa 'r poen:
Fe iacha 'r clwyf a gwaed yr oen.

Er it ſynych gyfeiliorni,
Megis dafad gwedi cholli;
Cred yn Ghriſt, fe ddaw yn fuan,
'R nef i'th droi, o'r gors ir gorlan.

Er it bechu fil o weithie,
It haeddu cant diale;
Cred yn Ghriſt, ti gei faddeuant,
Yn dy bechod oll a'th drychwant.

Er bod lliw dy fai cyn goched,
Cyw'r pwrpl côch neu 'r ſcarled;
Cred yn Griſt, trwy waed fe'th olcha,
Mes bech di mor wynn ar eira.

Er bôd dy feie mewn rhifedi,
Fwy na gwallt dy ben o gyfri;
Cred i'th Brynwr, Duw a dyn,
Mi maddeu itti bôb yr un.

* *Gwrthryfelwr.*

1 *Cor.* 6. 11.

Rhuf. 5. 12. 19.

Luc. 10. 30.

† *Peryglus.*

* *Anobeithiol.*

Eph. 1. 7.

Eſa. 1. 18.

Act. 10. 43.

Cymmer gyſſur cwyn dy galon,
Cred yn Griſt dy Brynwr tirion;
Edifara am dy frynti,
Chriſt a fydd yn Geidwad itti.
Mae Chriſt i'th wawdd, mae Chriſt i'th alw
Mae Chriſt i'th gymmell atto 'n groyw:
Ezek. 33. 11. *Pam y byddi marw 'n irad,*
Eiſie dwad at dy Geidwad;
Luc. 19. 10. Chriſt y ddaeth o'r nefoedd auraid,
Ir byd i gadw pechaduriaid;
Ei ſwydd, ai grefft, ai waith yn vnig,
Yw cadw eneidiau rhai colledig.
Rut. 3. 23. Dyn colledig ydwyt tithe,
Fel y mae pawb o honom ninne:
Pam na ddoy tra fytho 'n galw,
At dy Geidwad Chriſt i'th gadw?
Nid yw'th bechod ddrwg-ddyn angall,
Fwy nâ phechod Saul neu arall:
Fe gâs Saul faddeuant gantho:
Ditheu cei os credu yntho.
Nid yw'th bechod fwy nag allo,
Chriſt eu maddeu ai * deleuo,
Tynnu ymaith. Na'th holl feie, nath holl frynti,
Fwy nag allo Chriſt eu golchi.
Ni all Satan byth dy lygru,
Fel na allo Chriſt dy helpu,
Na'th ddifwyno, gwnaed ei waetha,
Fel na allo Chriſt dy wella.
Act. 9. 13. Chriſt all wneuthur heb fawr drafel,
14, 15. Oen o flaidd, a Sant o Gythrel,
Hên ddyn aflan, yn ddyn ſuw,
A dyn ir fâll, yn ddyn i dduw.
Ni wnaeth Chriſt ond galw ar Zache,
Ai droi 'n Sant, ar hynny o eirie:
Fe'th dry ditheu 'n oen os myn,
O lwdwn du yn llwdwn gwynn.

D

Duw galluog ydyw Chriſt,
'n maddeu beiau 'r truan triſt,
'n newid naws, yn gwella nattur,
'n dattod gwaith y diawl, heb rwyſtyr, 1 Joan. 3. 8.
Hôll-alluog yw dy Brynwr,
' all * reparo gwaith y temptiwr: * Adnewyddu.
' all ei daflu beunydd allan,
galonnau 'r bobol aflan.
Pe bae faith rhyw gythrel ynod,
yt fae leng tu fewn ith gaudod; Mar. 5. 8. 9, 13.
e try Chriſt hwy ôll fel cilion,
r gair cynta, 'maes o'th galon, Mar. 16. 9.
Nid oes grym gan vn creádur,
Hindro gwaith dy Brynwr pryſſur: * Rwyſtro: Jer. 32. 17.
li all dyn na diawl ei rwyſtro,
oi 'ti râs, os credu ynddo.
Nid oes dyn yn Griſt yn credu,
la bo'n cael grâs i difaru, Act. 15. 9;
c i wella ei ſuchedd beunydd, 2 Cor. 5. 17.
es yr elo 'n ddyn o newydd,
Ni ddaeth dyn i geiſio gras,
t fab Duw erioed, nas cas, Eſa. 45. 19.
ac i fegian cymmorth gantho,
as rhows Chriſt e'n ebrwydd iddo.
Dere dithe, cais ras gantho,
ad ith bechod brwnt dy rwyſtro:
i ddaeth Chriſt i gadw enaid, Mar. 2. 17.
nd eneidiau pechaduriad.
Ni ddaeth Chriſt i gadw o ddifri,
nd y rhai oedd gwedi colli:
wydd a chrefft mab Duw yn vnig,
dyw cadw rhai colledig.
Dere dithe 'n fuan atto,
ae 'n dy gathrain, mae 'n dy gyffro:
ere atto, cred yn vnig,
wna Chriſt di'n ddyn cadwedig.

Duw rô gras i tithe ddwad,
Yn ddi-aros at dy Geidwad,
Trwy ffydd fywiol a difeirwch,
I gael gan Grist ras a heddwch.

Cyngor i Bechadur i ddyfod at Ghrist.

DEwch bawb fydd drwn lwythog gan bechod a bai;
Dewch at eich *Jachawdwr*, fydd eich gwawdd chwi bob rhai,
I laesu 'ch trwm lwythe a'ch blinder a'ch cryd:
Mae 'n addo 'ch reffreshio, dewch atto mewn pryd.
Dewch bawb at eich Ceidwad, a'ch Prynwr a'ch Pen,
A'ch Brenin a'ch Prophwyd, a'ch ffeirîad a'ch llen,
A'ch Meddyg, a'ch Bugail, a'ch Castell, a'ch Craig,
A'ch vnig Jachawdwr, Concwerwr y ddraig.
Dewch bawb at *Grist Jesu* fyn gwawdd pawb mor (fwyn
I ddwad hyd atto i wneuthur eich cwyn:
Ond dangos eich dolur, bid ef fawr, bid ef fâch, (rhydd
A deisyf ei gymmorth, fe 'ch hela 'n holl iâch.
Fe 'ch dad-ddrys och drysswch, fech gwna yn wyr
Fe dâl eich holl ddyled, fe 'ch cymmorth yn brydd,
Fe laesa 'ch trwm lwythe, a'ch dagrau fei sych,
Fe gweiria 'ch archollion, fe 'ch gwna chwi 'n holl wych.
Fe wna heddwch rhyngoch a'r Barnwr ei Dâd,
Fe fyn i chwi bardwn, trwy bridwerth ei waed;
Fech dug chwi drachefen mewn Ffafar a Duw,
Fech cadw mewn cariad, tra fyddoch chwi byw.
Fech gylch och pechodau â'i waed bob yr vn,
Fe essyd byth ynoch ei yspryd ei hun;
Fech gwna chwi yn feibion, yn ferched iw Dad,
A chyd-etifeddion, oi Deyrnas yn rhad.
Fe droeda 'ch gelynion, fei teifil ir llawr,
†*Herlyd.* Fe ddug eu holl arfau, fei † dylud fel Cawr;
Fe dynn eu holl gryfder, fe ddadraidd eu nyth,
Fech gwna yn gongcwerwyr a Satan dros fyth.

P

Fe gwyppech blant dynion, mor dôst ydyw'ch cas,
Ach cyflwr colledig heb nerth Duw a'i Ras,
Ni chyscech, ni fwyttech, nes dyfod at Ghrist,
I wella'ch tost gyflwr, â chalon drom drist.

Beth 'ym ni rhai goreu, wrth nattur a rhyw,
Ond plant i'r digofaint, heb gyfnerth mab Duw,
A gweision i bechod, a slafaid i'r fall,
A thanwydd i uffern, plant Angeu di-ball?

Mae pawb gwedi nyrddo gan bechod, och! och!
Cyn ddued a'r Moyrys, cyn frynted a'r môch:
Rhaid dyfod at Jesu i newid ein grân,
A golchi 'n haflendid, cyn gwneler ni 'n lân.

Fe wnaeth yr hen Adda ni 'n elynion i Dduw,
Yn blant i'r digofaint, heb ddim modd i fyw:
Rhaid dyfod at Jesu i'n cymmodi' â'i Dâd,
Cyn gwneler ni 'n feibion, trwy fabwys a rhâd.

Fe dynnod y Gelyn bob dyn idd ei rwyd,
A'r fale gwarddedig, trwy wall Efa lwyd:
Ni thorrir o'r groglath, ni'n tynnir ni maes,
Nes tynno 'r hael Jesu, â'i Rym ac â'i râs.

Mae 'n henaid fel dafad yn Safan y blaidd,
Ynghrafangc y Gelyn, a diangc nis baidd:
Rhaid cymmorth y Bugail, Christ Jesu a'i râs,
Cyn tynner yn enaid o'i grafangc i maes.

Mae 'r Angel diniſtriol goruwch ein tai,
Yn ceisio 'n destrywio, waith cymmaint yw'n bai;
Rhaid iro 'n * cynnorau, a gwaed un mab Duw,
Cyn passo 'r fall heibio. na'n gadel yn fyw.

Mae holl blant dynion dan feddiant y fall,
Mewn dwngwn ddû, tywyll, yn gorwedd, yn ddall,
Wrth gadwyn o bechod, nes delo mâb Mair,
In tynny o'r dwngwn â'i râs ac â'i Air.

Ni thynner dyn allan o deyrnas y fall,
A'r pechod lle herys, gwnaed pawb ore ac all,
Nes rhwymo Christ Satan, trwy gryfder a ffôrs,
A thynnu dyn allan, fel nifel or gors.

Mae

Mae pawb mewn tywyllwch, wrth natur yn byw,
Dan gyſcod yr angeu, heb nabod o Dduw;
Mae 'n rhaid j Ghriſt Jeſu 'n goleuo â'i râs,
An tynnu o'r tywllwch, cyn deler i maes.

Mae pechod mor ſarnllydd, mor ddrewllyd, mor
Yn nyrddo, yn nafu, yn ffecto pôb rhai,
Ni olchir, ni thynnir, ni flottir i maes,
Nes golcho Gwaed Jeſu; mae frynti mor gâs.

Mae pechod fel mynydd o blwm ar ein gwarr,
Mae 'n gwaſcu cyn drwmed nes plygo pob garr;
Fe 'n hela trwy'r ddaiar i uffern yn grwn,
Oni ddawn at Ghriſt Jeſu i laeſu 'r fath bwn.

Mae 'r fâll fel gwr cadarn, yn arfog heb grûn,
Yn cadw goreſcyn o galon pôb dyn:
Ni ddichon yr holl-fyd ei daflu o'i Blâs,
Nes delo Chriſt attom i dwmblan e'i mâes.

Mae 'r fall gwedi 'n clwyfo a'n brathu bôb rhai,
Mae 'n harcholl yn rhedeg, bôb amſer heb drai:
Ni ddichon un meddyg dan Haul ein Jachau,
Neſ delo Chriſt attom âi waed i'n glanhau.

Fe ddygodd y Gelyn ein trwſſiad a'n grâs,
Fe 'n gadodd yn groen-llwn, yn noeth, ac yn gas:
Dewn at ein Brawd hyna, Chriſt Jeſu bôb un,
Fe guddia 'n holl noethder â'i ddillad ei hun.

Mae pawb gwedi marw mewn pechod bob pryd,
Heb bwer i wneuthur daioni 'n y byd,
Nes delo 'r Biwiawdwr Chriſt Jeſu i'n bywhau,
An codi o bechod, ac felly 'n cryfhau.

Dewch at y Sarph eſydd, dangoſſwch eich clwyf,
Lle brathodd y neidir chwi 'n fynych trwy nwyf;
Edrychwch yn graffys at Griſt ar y groes,
Fe râd yr holl wenwyn, fe ddofa 'r holl loes.

Dangoſwch eich dolur ich Prynwr heb aeth,
Ni bu dan y nefoedd un Meddyg o'i fâeth;
Pob archoll, pob dolur, pob pechod, pob crach,
A phur waed ei galon fei gyrr yn holl Jach.

Ni

Ni ddichon nac eli, na metſwm, na maeth,
Na phiſic, na phlaſtr, na llyſie, na llaeth,
Na dim ag a enwer, ond Gwaed Jeſu Ghriſt,
Jachau archoll pechod, mae 'r archoll mor driſt.

Mae llawer all hela cornwydon yn Jach,
Ar frech-fawr, ar cryge, ar claf-gwan, a'r crach:
Ni ddichon meddygon y byd cymain un,
Jachau archoll pechod, ond mab Duw ei hun.

Ni ddichon Angelion, er amled o'u rhif,
Er cymmaint o 'u cryfder, er cyſtal o'u † brif, † *Awrbyd-edd*
Gadw un enaid, rhag myned ar goll,
Nes cadwo Chriſt Jeſu, ein helpwr ni oll.

Ar Saint a'r Sainteſſau, pyt faent oll yng hyd,
Er amſer hên Adda, hyd ddiwedd y byd;
Ni allent hwy gadw un enaid traent byw,
Rhag myned i vffern, heb gymmorth Mab Duw.

Pa rhoddit ti 'n offrwm nifeiliaid y byd,
Afonydd o olew, a'th olud i gyd,
A'th gyntaf-anedig, a'th fywyd, a'th waed,
Ni chedwit ti d'enaid heb help y mab rhad.

Pa chwilit ti 'r nefoëdd, a'r ddaiar yng-hyd,
A'r awyr, a'r moroedd hyd ddiwedd y byd;
Ni ellit ti ganfod, tra fyddyt ti byw
Yn Geidwad i'th enaid, ond vnic Mab Duw.

Nac ymgais am Geidwad heb-law Chriſt ei hun,
Mae 'n Geidwad galluog, yn Dduw ac yn ddyn:
Nid oes Jechydwriaeth (nac enw dan nef)
I gael mewn neb arall, ond ſydd ynddo ef,

Ni chedwir vn enaid o'r oes hon y ſydd,
Na'r oeſoedd y baſſodd, na'r oeſoedd y fydd,
Ond vnig eneidie y gatwo Mab Duw,
Y rheſt eiſie credu y gollir bob rhyw.

Ymafel yn dy Brynwr, yn Ffeſt a llaw dy Ffydd,
O mynni gael dy gadw, dal d'afel yntho 'n brydd;
Na choll oth afel arno, nes caffech rym a gras,
Odd wrtho i gadw d'enaid, a byth bod iddo 'n was.

Na'mddiried ieh weithredoedd, nath ddyſc, nath dda, nath ryw,
Ni all dim gadw d'enaid, ond Ffydd yn vn mab Duw:
O rhoi d' ymddiried yntho, ni chollir denaid byth,
Heb Griſt or ceiſiì gadw, di colli ef dros fyth.

Mae pawb o feibion dynion, er Adda hyd diwedd byd,
Gan bechod gwedi llygru, a'u damnio bawb yng-hyd:
Ni chedwir vn o honynt, rhag angeu ac vffern driſt, (Griſt.
Gwnaed pawb y gore ag allont, nes cadwer hwy gan

Dewch bawb gan hynny 'n gyfan ar Geidwad yr holl
I gadw eich triſt eneidie, y gollwyd ôll yng hyd: (fyd
Yr un a ddelo atto fe'i dûg ir nefoedd wen,
Yr vn'a beido dwad, fâ i vffern ar ei ben. (ffôl,

Na fydded neb mor angall, mor ddwl, mor ddall, mor
A throi oddiwrth y Ceidwad, fy'n galw yn eich hol;
Ni ddiangc neb rhag angeu, ni ddringad yn ir nef,
Ni bydd un dyn cadwedig, nes caffo ei gymmorth ef.

Ni chedwid *Noe*, na *Daniel*, nac *Abram*, *Sôb*, na *Phawl*:
Na *Mair* nac *Ann*, nâ *Martha*, na neb o rwydau'r *Diawl*,
Na'r plentyn newydd eni, nac vn o eppil dyn, (hun,
Trwy nerth a'u gallu hunain, ond trwy nerth Chriſt ei

Ni chedwir neb tro ganto, o hyn hyd diwedd byd,
Ond y rhai gadwo 'r Jeſu, mae pryniad dyn mor ddryd;
Ni fyn y Barnwr cyfion ſurhâd am bechod dyn,
Lai nag ange gwerthfawr, 'a gwaed mab *Duw* ei hun.

Gan hynny ofer ceiſio, help Angel, Sant na dyn,
Na phardwn Pab, na Fferen, i gadw enaid vn:
'Does dim ag aller enwi, beth bynnag fytho i ryw,
All cadw enaid *Chriſtion*, ond angeu un mab Duw.

Ni *Chymmer Duw* 'r dialau, iawn lai am bechod dyn,
Nag *angeu* holl blant dynion, neu *angeu* 'r cyfryw un,
Y fae â'i *Angeu* cyſtal, ag *Angeu* pawb or byd,
Nid oes un *Angeu* felly, ond *Angeu* 't Prynwr dryd.

Ni ddichon neb foddloni cyfiawnder *Duw* wrth hyn,
Heb angeu ac vfydd-dod, ein Prynwr Jeſu gwynn:
neb ni chaiſo ei gymmorth, er cymmaint a fo'i ſcil
Ni bydd e'n abl atteb, i Dduw am un o fil.

Mae

Mae rhai yn credu gallant, trwy gwaith ai gweddi 'hun,
Ai hympryd ai cardodeu, wir haeddu cymmain un,
Gael diangc poeneu vffern, a dringad chwip ir nef,
Heb help y gwir jachawdwr; Ffei, ffei, beth wnant ag ef.

Ond pan fo rhain yn tybied, y dringant uwch y Sêr,
I uffern boeth y cwympant, lle fyrthiodd Lucifer:
Yn uffern y cant weled, heb Grift ni ddichon dyn,
Fynd byth i deyrnas nefoedd, trwy rym ai allu hun.

Ni ddichon un dyn haeddu, trugaredd ar law Dduw,
Ni bu rioed arno ddlyed, ni bydd byth tra fo byw:
Mae pawb yn rhwym ei 'ddoli, ai foli ag uchel lef,
Heb ddlyed arno er hynny, pawb yn ei ddlyed ef.

Ni ddichon gweddi un dyn, nai cardod o un rhyw,
Nai hympryd nai difeirwch, fodloni'r cyfiawn *Dduw*,
Nes darfo i Grift yn gynta, Gymodi 'r dyn ai Dâd,
A golchi a Sancteidio, y weithred dda â'i *waed*.

Mae'n rhaid i Grift ail greo, pechadur ar ei lun,
Ai droi 'n greadur newydd, ar ddelw Duw ei hun,
A newid ei feddyliau, ai raen, ai rym ai ryw,
Cyn gallo dyn feddiannu, na gweled teyrnas Dduw. (Dad,

Maen rhaid i Grift heddychu, rhwng dyn a Duw ef
Ai olchi oi bechodau, trwy rym ei werthfawr waed,
Ai wifco ai fanctеiddrwydd, ai holl rinwedde hun,
A dodi ysbryd yndo, cyn galler cadw 'r dyn.

Mae 'n rhaid i Grift ein gwared, o law a gallu 'r fâll,
Sy 'n cadw mewn cathiwed, mewn carchar tywyll dâll,
Yn rhwym ein traed an dwylo, mewn cadwyn pechod câs,
Ynglyn a chyfcod angeu, cyn delom byth i maes.

Mae 'n rhaid i Grift ddiarfu, y fall fy 'n cadw llys,
Ynghalon pob pechadur, ai rwymo 'n ffaft ai fys,
A'i daflu o'i neuadd allan, a chadw 'r llys ei hun,
Cyn elo 'r fall o'i gaftell na'r ddraig o galon dyn.

Mae'n rhaid i *Grift* ein gwneuthur, yn blant i Dduw ei *dad*
A'n hadgenhedlu'n feibion, trwy fabwys prudd a rhad,
A'n gwneuthyr yn 'tifeddion, ir holl alluog Dduw,
Cyn gallom gael paradwys, er cyftled y tom byw.

Mae

Mae 'n rhaid i Ghriſt ein tynnu, o bob truéni mas,
O rwydau 'r fall uffernol, a gweſleu 'r angeu glas;
A'n gwneuthur yn gyfrannog, o Ffafar Duw ai rad,
Cyn gallo neb feddiannu, o'r deyrnas lle ma'i Dad.

Amhoſſib yw gan hynny, i un rhyw fath o ddyn,
Feddiannu teyrnas nefoedd, trwy rym ai allu hun,
Na diangc o law Satan, a gweſlau 'r ange glas,
Na dial *Duw* ai felldith, heb gymmorth *Chriſt* ai ras.

O bwedd i diangc vn dyn, rhag dial Duw a'i far,
Rhag melldith drom y gyfraith, rhag carchar pechod taer,
Rhag gallu prins tywyllwch, rhag dannedd ange trift,
Trwy nertha'i rym ei hunan, heb gymmorth Jeſu Grift?

Ma'n rhaid i nimne 'r dynion repento â chalon brûdd,
A chredu 'n Ghriſt ein ceidwad, trwy wîr a bywiol ffydd,
A phunydd wella 'n buchedd, trwy nerth ei yſpryd ef,
A bôd yn bobl newydd, cyn dwcco Chriſt ni îr nef.

Dewn bawb gan hynny 'n gyfan, at Griſt ein ceidwad prûdd,
Trwy alar a difeirwch, a gwir a bywiol ffydd,
Yr vn a ddelo atto, fei dug ir nefoedd wen,
Ar dyn a beido dwad, fa i vffern ar ei ben.

Cynhyrfiad i foli 'r Arglwydd Jeſu

CYffredyn a bonedd, trowch heibio pob maſ-
A moeſwch o'r diwedd gyttuno, (wedd,
Ar foli 'n garedig y bore Ddy 'n dolig,
Ein Prynwr arbennig a'i gofio. (*ddairen,*

Hardd. *Pan gwnaeth Duw mor * gymmen y ddau-ddyn or*
Fe rhows hwy 'n y berllen i dario;
I gymryd en pleſſer, mewn heddwch a 'ſmwythder,
O'r prenne meluſ-per oedd yno. (ddyn,
Pan gwelodd ein Gelyn ni gyflwr y ddau-
Ai bôd hwy mor gyttun yn rhodio,
Ar ddaiar mor ffrwythlon, yn rhoi iddynt
Heb drafel a'r ddynion lafurio, (ddigon,

Ac

Ac yno daeth Satan, mewn meddwl ac amcan,
A'r gaffel ymddiddan a hudo,
Yn vnion at *Efa* fel llefter o'r gwanna,
A gadel hên *Adda* fynd heibio.
Be bwyttech ti dammed, or Afal goreired,
Nad ydych yn beidded i * *dwtſhio;* * Cyffwrdd
Kich llygaid agore; chwi fyddech fel duwie;
Fel dymma 'r rhinwedde ſydd arno.
Yr afal hi gymrodd, a'r tammaid hi bwyttodd,
Ac *Adda* ni pheidiodd a'i * daſto, * Brofi.
Nes caſiel anſmwythder (ond ydyw 'n beth
Yn dal am y pleſſer aeth heibio. (ſcelcr)
Hwy aethant eill dauwedd, oblegid eu balchedd,
Yn euog o'r diwedd boenydio;
A ninne lin olin, ſy'n dyſſod o'r gwreiddyn,
Heb allel ond i dilyn nhwy ynor
Pan gwelodd Duw cyſion y poene mor greulon,
A ninne mor weinon yn * ſingco, * Saddi.
Rhows inni gyfryngwr, wrth weled ein cyflwr, *Rhuf. 5. 6.*
Chriſt Jeſu 'n Jachawdwr i 'n ſwccro,
Hwn aned yn vnig y bore ddy 'n dolig;
(Hwn ydyw 'r gwir Feddyg iw gofio,)
Mewn preſſeb anghymen; ond gwych oedd ein ſſorten
Pan cawſom faeth Gapten i'n * *Ledio.* * Arwain.
Dwy nattur neu rinwedd (heb gymmyſc y ſyſwedd)
Sydd ynddo (heb ddiwed iw cofio)
Duwdod, y Dyndod, ynghyd iw cydnabod:
Ac felly mae 'n gorfod conffeſſo.
Mae Dduwdod cyn uchled a'i Dâd y gogonedd,
Pob amſer i'w weled yn † *rhaino;* † Teymaſſio.
Ai Ddyndod heb allel cyrhaeddyd mor uchel,
Os credwn ni * *chweddel ein Credo.* * Geirlau
Ond mawr oedd y cariad, pan rhodde 'r ucheldad,
O fenyw 'r fath Geidwad i 'n ſwccro,
In berffaith ddyn cnawdol, fel pob vn o'i bo-
Ond pechod yn hollol † excepto. (bol, † *Wedi*
Ban*neilldu.*

Pan oeddem yn barod, ollegid ein pechod
I fynd i'r pwll isod i drigo,
† Dychmeiyd. Mewn ffwrnes yffernol, a chystudd anfeidrol
Heb obaith † ymwrthol oddyno;
Heb. 7.22. *Fe redodd yn feiche, fe selodd ein bande,*
Fe 'n vnig a fedrei ddad-ddigio:
Fe 'n dygodd ni o'r gofyd, fe roddodd i'n rydd-dyd;
Fe barodd i'n iechyd y baro.
Nid Aur o'r melyna, nid cyfoeth o'r *India*,
Allasse bwrcasu pardino: (ddyn
Ond bywyd *y plentyn*, y gwir *Ddduw* a'r gwi
Dn iawn ydyw mofyn am dano,
Trwy hwn y bodlonwyd, trwy hwn y dad-ddigiwyd
Ac heb hwn ni allwyd ei blessio:
Er mwyn hwn yn vnion, mewn pob rhyw angheniot
Y gwrendy pob Christion a geisio. (dlan
F' offrymmodd ei hunan, yn Aberth bereid
Rhag ofon i Satan gongewero:
Fe Sigodd e o'i sowdwl, fe wnaeth wrth f
Fe gadwodd y cwbwl a gretto. (medddw
Esay.64,6. *Er bod ein gweithred yn amal iw gweled,*
Mewn moddion afrifed iw cownto;
O ddiffyg ffydd hynod, bob amser yn barod,
*Nid ydynt ond pechod iw * swmno.*
* Prisio. Trwy ffydd yn diddenir, trwy ffydd yn perffei
Trwy ffydd yn ehnillir, ni 'n gyrdo: (ddir
O ras trwy ffydd fywiol, medd *Pawl* yr Apo
Mae *Christ* yn ein dethol ni atto. (sto
Eph. 2. 8. *Ni cheisiodd vn bridwerth, gan vn dyn vn aberth*
(Er cymmaint y cymerth ê i blago)
Ond yspryd drylliedig, a chalon buredig;
Psa. 51. 17. *O dewch yn garedig i wrando.*
Mar. 11. 24. Trwy ffydd y derbynnwn, pob peth ag ofyn
Nid oes dim ag allwn ddymuno, nwn
Nas cessir ond credu, yn hael gan y *Jesu*,
Cans fe sydd a'r gallu lle mynno.

Mrwy

Trwy ffydd yngwaed gwirion, ein *Prynwr* gwyn
Fe olchir ein beion, pan orffo, (grafion,
Rhoi cownt am ein gweithred, o flaen y gogo-
Ond iddo gael gweled *repento*. (ned,
O! byddwch yn Addas, trwy fynych * *gymdeithas*, * *Sef a Duw.*
A gwisc y briodas yn gryno,
I fynd i'r llawenydd, ym mhêll o'r aflonydd,
Yn barod pan gorfydd apuro.
A byddwch fal Seinte, ag oel ich lanterne,
Bob nôs, a phôb bore ich goleuo:
Rhag dyfod y *Priod*, heb rybydd nac arfod,
Mewn amser heb wybod i gnocco.
A gwnewch eich gwasanaeth, i'r Drindod yn helaeth;
Tra 'r dydd iechydwriaeth heb basso;
Rhag dyfod tywyllwch; Rhysymol y gwelwch,
Pryd hwnnw ni ellwch mor gweithio.
Gweddiwch yn dduwiol, ar eich cadw'n
A bôd yn wastadol yn effro: (ddiangol
Cans agos yw 'r amser, medd *Mathew* dafod-
Fe orfydd ar fyrder ymado. (ber,
O byddwch gariadus, wrth fodd Duw *a'i wllys,*
Chwi gewch fôd yn ddilys yn * *rhaino;* * *Teyrnasu.*
Mewn smwythder, dedwyddwch, llawenydd, llo-
A phethau na fedrwch ystyrio. (*nyddwch,*
Nid oes yno glefyd, na thristwch, nac adfyd, *Datc. 7.*
Na gofal, na gofyd iw gofio; (lion 16, 17.
Ond * miwsic pereiddlon, gan sanctaidd Ange- * *Cerdd.*
Na ddichon yn galon fyfyrio;
Gan hynny blwyfolion, chwi gwympwch yn ffyddlon,
O ddyfnder eich calon weddio,
Ar Dduw o'i wir fawredd a'i amal drugaredd,
Yno 'n dwyn ar ein diwedd i drigio.

Gwahoddedigaeth ar all i foli Christ Jesu.

DEwch bawb yn garedig, yn ffres ac yn ffrolig,
Yn awr ynadolig i foli mab Duw,
A Psalms ac a Hymne, yn hwyr ac yn fore,
Am gadw 'n eneidie rhag distryw.
Dewch, cenwch yn llafar, nes datsain y ddaiar,
A dringad eich trwdar i'r trydydd nef;
I gyffro 'r Angelion, i gyd ganu a dynion,
I Dduw am ei dirion dangneddef.
Pan na'lle na dynion, na Saint nac Angelion,
Na dim daiarolion, mewn daiar na dwr,
Ein cymmorth na'n helpu, fe helodd Duw 'n
Ei unic fab *Jesu* 'n Jachawdwr. (prynu
Pa Dâd y fae perchen deg plentyn ar hugaen,
Y rodde 'n aflawen y gwaetha iw ladd,
Ar grog-pren echryslon, i gadw ei elynion
Ai gyrrei yn greulon i ymladd?
Duw nid arbedodd, roi 'r yn mab a feddodd,
Ar mwya a garodd o'r byd i gyd,
I farw dros ddynion, ar grog-pren echryslon,
Pan oeddem elynion gwenwynllyd.
Gan hynny 'n enwedig, trwy wylie 'r nadolig,
Rhown ddiolch caredig i'n cariadus Dâd;
Am roddi mor rassol ei etifedd naturiol,
I fôd i ni'w nerthol Geidwad.
A molwn yn nessa, a moliant o'r mwya,
Fab Duw gorucha, gwir Jechyd y byd;
Am ddwad o'i fawredd, o'i nefawl anrhydedd,
I'n tynnu mor rhyfedd o'n gofyd.
O'r *nefoedd orucha, o fonwes* Jehofa,
Daeth mâb Duw anwyla, yn olud i ni;
I gymryd ei ddyndawd, o Fair *at ei dduwdawd,*
Ai wneuthur yn gyd-fwawd imi.

I'r

I'r stabal anghymmen, or nefoedd ddisclairwen
I preseb yr vchen, o'i oruchaf lys,
O blith yr Angelion, i gadw plant dynion,
Y daeth yr oen tirion cariadus.
Mab Duw gorucha, Duw 'r Gair mi a'i henwa,
Etifedd Jehofa, *Duw, Mab y Duw mawr,*
Y wnaed yn ddyn enawdol, o Fair yn rhyfeddol,
I Achub ei bobol drallod-fawr.
Y *Duw* rhwn y greodd, nêf, daiar a dyfroedd,
Y *Duw* rhwn a luniodd yr haul yn y nêf,
Y wnaethpwyd yn blentyn, yn fachgen, yn
A milwyr cyffredyn a'i lladdef. (fwydyn,
Dewn bob rhai gan hynny, clodforwn y Jesu,
Ymrown bawb i ganu, gogoniant a mawl,
Ar dafod, ar danne, yn hwyr ac yn fore,
I'n prynwr mewn hymne nefawl.
A galwn y nefoedd, a'r ddaiar a'r moroedd,
A phawb o'r lluoedd, sydd ynddynt, yn llonn,
I gyd-ganu moliant, a chlôd a gogoniant,
I Awdwr ein ffyniant, yn ffyddlon.
Fel Sidrac *o'r ffwrnes, fel* Zachray *o'i gyffes,*
Fel Miriam *a* Moses, *ar lan y mor,*
Clodforwn y Jesu, *y ddaeth i'n gwaredu,*
*O'r ffwrn a'r carchardy * catcor.*
A throelwn ei wylie, er côf am ei ddonie,
Y môdd ac y gwedde, i wyl *Jesu* gwyn,
Mewn nefawl hyfrydwch, a duwiol ddifyr-
A phrudd ddiolchgarwch gennyn. (wch,
Mae 'r Arglwydd *yn erchi, i'n bawb fod yn firi,*
A llawen a llonni, mewn llann ac mewn llys,
Yn Awdur ein heddwch, a Thâd ein diddanwch,
Trwy fod ein difyrwch yn weddus.
Gan hynny 'n enwedig, yn awr ynadolig,
A'r galon yn ffrolig a'r wyneb yn ffres,
Gwir orfoleddwch, yn Awdwr eich heddwch,
Rhowch ymmaith bob tristwch anghynnes.

* gwangcus

Trwsliwch

Trwsiwch eich Tie, hwyliwch eich bwrdde,
A phob sir or gore, o gariad ar Ghrist:
Gwahoddwch i gilydd, i gynal llawenydd,
Na chedwch ei wyl-ddydd yn athrist.
Cwnnwch eich calon, cymmerwch eich digon,
Gwachelwch ormoddion; mae meddwi yn gâs
Na cheisiwch lawenydd, mewn diod a bwydydd,
Ond yn eich Achubydd addas.
A chenwch trwy 'r gwylie dduwiol ganiade
Na sonniwch am senne, ar wylie 'n gwir Sant
Ond siriwch eich hunain, ar Fab Duw sy 'n dar-
Fôd yndo iw'ch gywrain faddeuant. (llain
Nac ewchir taferne, a'r aflan stywdeie,
I lorian y gwylie, mae 'n gwilydd y gwaith:
Amherchi Duw 'n prynwr, bodloni 'n gwrthnebwr
Mae 'r cyfryw â'i dwndwr diffaith.
Ymmaith a'r cardie, a'r dwndran, a'r dissie;
A'r gloddest, a'r gwledde bair Christion yn gla
A'r meddwdod a'r tyngu sy'n nyrddo a nafu
Nadolig Duw Jesu anwylaf.
Cymrwch y Psalmau, ar fengyl wen olau,
Yn lle'r pâr cardiau, os gwyr-da ych heb ddig
Ffittach i Gristion nâ 'r pâr cardiau brithion,
Yw'r fengyl wen-dirion nadolig.
Gan hynny ymsiriwch, a gwir orfoleddwch
A neidiwch; a molwch eich *Prynwr* mawr
Cenwch glôd iddo, a churwch eich dwylo
Hyfrydwch yndo yn ddirfawr.
Rhowch foliant rhagororl, i'r yspryd sancteiddiol,
Sy'n dangos i'r bobol, o'r Bibl *yn rhad,*
Fôd pardwn a Jechyd, a heddwch a bywyd,
Iw gael yn ein hyfryd Geidwad. (prynodd
I'r Tad 'rhwn an creodd, i'r mab rhwn a
I'r yspryd a 'n gloywodd, a'r gair a'r dwr gla
Y bytho bob ennyd ogoniant tra hyfryd.
Ym mhôb mann o'r holl-syd yn gyngan.

Annogaeth

Annogaeth i Ddiolchgarwch am ein prynedigaeth trwy Grîſt.

CUrwch bawb eich dwylo ynghyd, *Pſal. 47.*
Bendithiwch *Ddûw* o bryd i bryd;
Am roi vnig fab i'n prynu,
Pan yr oeddem gwedi 'n * damnu. * *Colli.*

Cwmypwch bawb ar ben eich glinie;
Aberthwch iddò nôs a bore
Clôd a moliant, nerth a gallu,
Am roi vnig fab i'n prynu.

Bys yſtyriem faint yw 'r dlyed,
Y ſydd arnom iddo o'r parthed;
Ni wnaem ſwydd ar nôs a bore,
Ond ei foli ar ein glinie.

Pan yr oeddem gwedi myned,
Dan law Satan i gathiwed, *Act. 26. 18.*
Fe rows Duw ei fab i'n prynu, *1 Jo. 3. 8.*
Pan na alle neb ein helpu.

Carcharion dan law Satan, *Eph. 2. 2.*
Yn y † Dwnſhwn mawr yn ewynfan, *Luc. 4. 18.* † *Carchar.*
Byth y byſſem bawb yn gryddfu,
Oni byſſe 'r Jeſu ein prynu.

Nid oedd lûn i * *reconſilio* * *Heddychu*
Duw 'r cyfiawnder gwedi ddigio, *Col. 1. 20.*
Oni byſſe ei vn mab *Jeſu*
Farw droſom er ein prynu.

Nid oedd lûn gwaredu enaid
Vn pechadur o'r pwll tambaid,
Oni byſſe i'r Jeſu cyſion
Dalu droſto waed ei galon.

Chriſt y rows ei werthfawr waed,
Yn bridwerth droſom idd i Dâd:
Ac a'n tynnodd trwy fawr gryſder,
O law Satan oedd y ſhailer. *Heb. 2. 14.*

Psal. 124. 7. *Adar oeddem gwedi 'n dala,*
Yn rhwyd Satan idd i difa;
Christ y dorrodd y rhwyd drosom,
† Sef yffyr ddeuiaid. *Ninne 'r* * *Adar a ddihangsom.*
Dafad oeddem aethe ar ddidro,
I blith bleiddiaid i gyrwydro,
O'r wir gorlan ym Mharadwys,
Ar ôl Satan pan ein temptiwys:
Christ yw 'r Bugail y ddoe i 'mofyn
† Anifeiliaid gwyllion. Hon i blith † bwyſtfilod ſcymmyn,
Ac y ddyge 'r ddafad adre,
O eneu 'r diawl ar ei ſcwydde,
Ni yw 'r gwyr y gas eu ſpeilio,
A'n harcholli wrth dramwyo,
I *Jericho* o *Jeruſalem*,
Heb neb a'n cwhne o'r clawdd lle 'roeddem.
Luc. 10. 33. Christ yw 'r mwyn *Samaritan*,
34, 35. Y rwyme 'n harcholl yn y man,
Ac yn dyge hyd yr oſtri,
Yno i'n ſwcro a'n cynfforddi.
Y Sarph a'n brathodd ym-mharadwys,
A chol pechod pan ein twyllwys:
Christ eliodd ein archollion,
Yn fwyn iawn â gwaed ei galon,
Nid oedd dim a alle helpu,
Iſrael gwedi 'r Seirph eu brathu,
‡ Ceiff. Ond golwg * hyll ar Sarph o brês:
Dim amgenach ni wnae lês.
Jo. 3. 14, 15. Nid oedd dim a'n helpei ninnau,
Gwedi 'n brathu â chol pechodau,
Ond Christ Jeſu gwedi hoelio,
‡ Arwyddocau. Oedd y Sarph yn * repreſento,
Tebyg oedd ein cyfflwr gwann,
I adar bach y *Pelican*,
Y fae 'r Neidir gwedi naſu,
Nes caent waed eu mam ei helpu,

Pan

Pan y gwelas *Chriſt* ein cyſſur, *Heb. 5. 14.*
Megis *Pelican* twym nattur:
Fe rows inni waed ei galon,
I ęlio ein archollion.
O conſidrwn ninne 'n † câs, † *Oyſtwn.*
A'r daioni mawr a'r grâs,
Y ddaeth inni 'r byd colledig,
Drwy ddioddefaint Chriſt yn vnig.
Slafiaid Satan, Gweiſion pechod,
Plant digofaint, Bwyd bwyſtfilod,
Oeddem bawb, oni byſſe 'r Feſu
Ddaeth o'r nef i'r groes i'n prynu.
Beth yw dyn heb gyfnerth Chriſt,
Ond gwas a ſlaf i'r cythrel triſt,
Gwedi Dduw ei farnu eiſiwys, *Jo. 3. 18.*
Fynd i vffern o Baradwys.
Nid oes dyn a ddichon gadw
Ei enaid bach rhag iddo farw,
Nes y caffo gyfnerth *Feſu*,
A'i waed gwerthfawr idd i olchi.
Nid oes dyn a ddichon wneuthur
Jawn i Dduw am bechod bydur,
Nes y caffo waed yr oen,
I dalu 'r pris i ddoſi 'r poen.
Chriſt yw 'n *Oen* Difryche i gyd,
Sy'n tynnu ffwrdd bechode 'r byd,
Ac yn doſi llid ei Dad,
A'i fywyd gwŷn, a'i werthfawr waed.
Chriſt yw 'r *ffeiriad* ſy'n y nêf, *Heb. 4. 14.*
Yn gwneuthur droſom weddi grêf, *Rhuf. 8. 34*
Gwedi offrwm gwaed ei galon,
Ar y groes yn Bridwerth droſom.
Chriſt yw gwir *oleuni* 'r Byd,
Chriſt yw 'n *Bywyd* ôll i gyd,
Chriſt yw 'n *Cynffordd*, *Chriſt* yw'n Ceidwad,
Chriſt yw 'n *Helpwr* o'r dechreuad.

Jo. 3. 36. *Heb Grist nid yw ond colledig;*
Trwy Grist yr ym yn gadwedig:
Heb Grist ni chawn weled Duw;
Trwy Grist ni gawn yndo fyw.

Dat. 21. 8. 27. Pôb dyn aiff i vffern drist,
Ond y gretto yn Jesu Grist:
Ac heb *Grist* ni ddichon un dyn,
Fynd i'r nêf er maint o'i rofyn.

Dysgwn bawb gan hynny gredu,
Act. 3. 23. Yn ein Prynwr mawr *Christ Jesu*;
A meddyliwn wrando arno,
Os 'n y nef y mynwn dario.

Prynodd Christ â Gwaed ei galon,
Joan. 3. 36 *Yr hôll fyd o'i poenau trwmion;*
Llhawer mil o'r Byd er hynny,
Ant i vffern eisieu credu.

Mat. 7. 19. 21. Er croes-hoelio 'r *Jesu* drosom,
A rhoi taliad llawn am danom,
Etto ni bydd neb cadwedig,
Ond y gretto yndo 'n vnig.

Credwn yn Grist, ac se'n cedwir,
Oni chredwn, yna ein collir;
'R vn y gretto gaiff-ci gadw,
Rhwn na chretto collir hwnnw.

Nid aiff vn na mawr na bâch,
Byth i vffern i roi gwâch,
Ond y dyn y beidio a chredu,
Yn y Prynwr mawr *Christ Jesu.*

Porth y nêf sydd lêd agored,
Ddydd a nos heb arno gayed,
I bôb grâdd o gywir gristion,
Ag y gretto yndo 'n ffyddlon.

Nid bydd sôn byth am eu bele.
Na'u drwg nattur, na'u pechode:
* Osodir allan. Hwy faddeuwyd, ac hwy * flottyr,
A gwaed Ghrist i maes o'r llysyr.

Christ

Christ ein golchodd o'n pechodau,
Christ y brynodd ein eneidiau:
Christ ein † dwg i deyrnas nefoedd,
Nyni biau 'r maint y brynodd,
O moliannwn ninne 'r Jesu,
Ddydd a nôs am dan ein prynu;
Ac na anghofiwn tra chwyth ynom
Faint o bethau wnaeth ef erddom.
Clôd a gallu, mawl a moliant,
Gwir anrhydedd a gogoniant,
Y fo i'n Prynwr mawr a'n Pen,
A dweded nêf a daer, Amen.

† *Sef oe vfyddhaun iddo.* *Heb.* 5. 9.

Cynghorau ir Sawl a ddymunant gael ffafr Duw a maddeuant pechode.

PWY bynna geisio madde
Ei beebod a'i drossedde,
A chael pardwn gan Dduw gwyn,
Rhaid dilyn hyn o werse.
Yn gynta adde 'th bechod,
Yn † brûdd o flaen y Drindod;
Na chais gelu dim rhag Duw,
Does bai nad yw'n ei wybod,
Gwedyn prawf ddeallu,
Pa ddial wyt ti 'n haeddu,
A pha angeu * *didrangc maith,*
Am dan dy waith yn pechu,
A deall fôd dy feie,
Yn haeddu vffernol boene:
Gwedyn cais â chalon drist,
Gan Dduw er Ghrist ei madde,
A dysc yn brûdd gydnabod,
Nad oes o flaen y Drindod,
Iawn am bechod ond gwaed Christ,
Ai angeu trist a'i fudd-dod.

Diha. 28. 13.
† *Oddifrif.*
Rhuf. 6. 23.
* *Tragy-wyddol.*
Joel. 2. 13.

1 Pet. 1. 18, 19. Mat. 20, 28. A chrêd ith Brynwr Jesu,
Yn gwbwl gyflawn dalu,
Ar y groes yn ddigon drûd.
Am feiau 'r byd sy'n credu.

Mat. 3. 17. *A gwybydd fôd Duw 'n foddlon,*
Ir iawn y wnaeth Christ drosom,
Ac er ei fwyn yn barod iawn,
Roi pardwn llawn ir ffyddlon.

Jo. 3. 16. Heb. 8. 12. A chrêd y madde i tithe,
Dy bechod ath drossedde,
Jerem. 14. 14. Ond it geisio er mwyn Christ,
A chalon drist eu madde,
Na chytgam geisio celu
Mor pechod wyt ti 'n garu;
Addeu 'r cwbwl ger bron Duw,
Peth ofer yw ei wadu.

1 Cor. 11. 31. A barn dy hun yn euog,
O flaen yr holl- alluog,
* Baru. Fel nath farner ar ddydd * brawd,
Ar goedd trwy wawd digassog,
Alara am dy bechod,
Jer. 4. 9, 10. *Yn ôl ei weld a 'i nabod;*
A 'mofydia nôs a dydd,
*Nes itti 'n * brûdd ei wrthod.*
* Ddifrifol, Gwna 'r galon brûdd ochneido,
Ar llygaid ddyfal wylo;
A gwna ir yspryd brûdd dristhau,
* Galaru. Edifarhau a * mwrno.
A chais gan Dâd goleuni,
Ezek. 36. 26. *Roi calon dyner itti;*
A 'mofydia ambell awr,
Am dan dy fawr ddrygioni,
Na orphwys byth yn ceisio,
Nes cael gan Dduw dy wrando,
A rhoi calon it dristhau,
Edifarhau ac wylo.

Yn ôl it fwrno ennyd, Psal. 119. 114.
Am dan dy bechod oflyd,
Dala afel tra fech byw,
Ar bromais Duw ai 'ddewid.
Mae Duw 'n ei air yn addo, Mat. 5. 4.
Diddanu rhai fo 'n † mwrno, † Galaru.
A rhoi hefyd bardwn clûr,
I bawb y wir * repento. * edifarhao.
Repenta 'th fywyd anllad,
A chrêd yn Ghrist dy geidwad; Luc. 13. 5. Jo. 3. 16.
Gâd dy feiau tra ynod chwyth, Esa. 55. 7.
Ni chollir byth o hanad.
Mae Duw yn addo helpwr, Esa. 35. 4.
A cheidwad a diddanwr,
I bôb dyn difeiriol trist,
Sef Jesu Grist dy brynwr,
Mae Duw yn addo madde, Esa. 1. 16. 17, 18.
Dy bechod ath drossedde,
Ath olchi 'n lân oth frynti i gyd,
Ond gado ym-mhryd dy feie.
O byddi di difeiriol, Jer. 3. 12.
Mae 'n addo bôd yn rassol,
Diddig, tirion, mwyn, a * ffri, * Hael.
A byth a thi 'n heddychol. Rhuf. 5. 1.
Mae 'n addo dy lwyr olchi,
Oddi wrth dy feie ath frynti,
Yngwaed ei fâb (o cofia hyn)
Ath droi mor wynn ar Lili.
Dal afel suwr fel Christion,
Ar hyn o addewidion:
Nêf a daer ant heibio (clyw) Mat. 24. 35.
Cyn torro Duw bromeison.
Casâ dy bechod oflyd,
Fel neidir gas wenwynllyd, Rhuf. 12. 9.
Sy'n ceisio 'th ladd o gysgod llwyn,
Dan gêl, a dwyn dy fywyd.

Na

Dihar. 4. 13, 15, 16. *Na ddere ir mann lle gallo,*
Dy bechod taer dy hudo;
Passa heibio, neu dro 'n d'ôl,
Na ddos fel ffôl ith demptio.
Or doi ar draws y neidir,
A cholyn hon feth frathir;
Dihar. 6. 27, 28. O doi 'n rhy agos at y tân,
Medd scrythur lân feth loscir,
Gan hynny ymgadw arnad,
Rhag tramwy lle bo 'r temptiad;
Gwell it droi nâ mynd ir mann,
Nid wyt ond gwann ac anllad.
2 Pet. 2. 20, 21, 22. Na thro at bechod eilwaith,
Fel ci neu fochyn diffaith,
Y rêd ir dom yn frwnt ei fri,
Yn ôl ymolchi vnwaith.
Na ddilyn ddrwg gyfeillach.
Dih. 24. 1. * Trre. *Ath * helo 'n ffolach ffolach:*
Ni thâl ceisio troi at Dduw,
Nes gado 'r cyfryw ffrythnach.
A glyn wrth bobol dduwiol.
* Craffa. A * Marca eu ymddygiad grassol;
Psal. 119. 63. Da a difyr yw 'r fath wyr,
Ith ddwyn ir llwybyr nefol.
Phil. 3. 17. Ps. 51. 10. *A chais gan Dduw trwy weddi,*
Dy droi oddiwrth ddrygioni,
Ath gyfrwyddo tra fech byw,
I garu Duw a'i ofni.
A nâd ir fâll dy ddallu,
Ath annog mwy i bechu,
† Sathra. Rhaf. 16. 20. † Damssing Satan dan dy draed,
Trwy rinwedd gwaed y Jesu,
Na ddere at y Meddwon,
Rhag newid dy arferion,
Fel y newid y mor glâs,
A heli flâs yr afon.

Ymâd

Ymâd â phôb cyfeillach:
Ath helo 'n annuwiolach;
Tynn oddiwrthynt, casâ eu ffyrdd,
Fef * pitch y nyrdd dy gadach. * Pyg.

Cynghor i gredu yn Grist, a dangosiad o'r newidiad rhyfeddol sydd yn y dyn a gretto.

CRêd yn Ghrist, llef am dy geidwad,
Mae Duw 'n cynnig Christ i fagad;
Derbyn Ghrist, pan y cynnico,
Onis gwnei ti fyddu hebddo.
Y dyn a gretto yn Ghrist yn * brûdd, *Oddifryf.
Trwy galon rwydd a bywiol ffydd,
Mae Christ yn rhoi i hwnnw râs,
I fyw fel sant o hynny maes.
Mae Ghrist yn rhoi ei yspryd iddo, Jo. 7. 39.
I ail eni, a'i ail lunio, Gal. 5. 22.
Ai lwyr droi yn ddyn o newydd,
O † rebel ffôl yn blentyn vfydd. † Gwrthryfelwr.
Mae 'n rhoi ei air i wir oleuo,
Mae 'n rhoi ei râs i gynnorthwyo;
Mae 'n rhoi ei yspryd i reoli;
Mae 'n rhoi ei hun yn bôb peth inni.
Nid oes lûn i ddyn wrth hyn,
Y gretto yn gryf yn Jesu gwynn,
Na chaffo râs a grym oddiwrtho,
I fyw fel sant, os crêd ef ynddo. Jo. 15. 5.
Mae crêd yn tynnu grâs a gallu, Act. 15. 9.
Oddiwrth Ghrist ir dyn ddifaru,
Am bob bai o'i fuchedd aflan,
A byw fel sant o hynny allan. 1 Jo. 3. 3.
Oni bydd dy ffydd yn tynnu
Grâs O Grist, ith adnewyddu; Jac. 2. 14.
Dy ffydd sydd ffalst, ni thâl hi ddimme,
Nes tynno hi râs i wella 'th feie.

Mae

† Allan. Mae bywiol ffydd yn tynnu gras,
2 Cor. 5. 17. A grym O Ghrist, O hynny † maes;
I roi heibio bob hên grefydd,
Ac i wneuthur ôll o newydd.
Er creuloned a fo'th nattur,
Er bychaned a fo'th synwyr;
Crêd yn Ghrist a gâlw arno,
F' all dy wella 'r awr y mynno.
Er creuloned oedd y jailer;
Er bod Saul yn filain fceler,
A Manaſſes gwaeth nag hwynte,
Fe gwnaeth Chriſt hwy'n ſaint or gore.
Fe'th wna dithe o bechadur,
Oflyd, aflan, drwg dy nattur,
Yn wir ſant; os credu ynddo,
A thynny gras a grym oddiwrtho.
Fe wnaeth Chriſt, o hên herlidwr,
Saul yn ebrwydd yn bregethwr;
Luc. 7. 39, 50. Ac o'r wreigin ddrwg dros ben,
Y gigfran ddu, yn glommen wenn.
Crêd yn Ghrist a chalon gywir,
Fe wella Chriſt dy naws ath nattur;
O fab ir fall fe'th wna di 'n griſtion,
O elyn Duw yn blentyn grasſon.
Na thyb dy fod yn credu'n gywir,
Oni newid Chriſt dy nattur:
Y dyn a gretto yn Ghriſt yn ffyddlon,
Fe newid Chriſt ei ddrwg anferion.
Cenfydd Saul, a thenfydd Zache,
Cenfydd Mari Magdalen hithe;
* Newid. *Di gei weled Chriſt yn * altro,*
Buchedd pob dyn pan y cretto.
Er bod Saul fel Blaidd y bore,
Cyn credu yn Ghriſt yn difa 'alle;
Fe wnaeth Chriſt cyn cenol dydd,
Y Blaidd yn oen, pan trowd ir ffydd.

Cyn

Cyn i Zache fynd yn griſtion,
Roedd e'n pilo pawb o'r tlodion:
Gwedi credu ſe rows Zache,
Ran ir tlawd o'r maint y fedde.
Er i Fagdlen fyw 'n rhyfygus,
Cyn credu yn Ghriſt, a phechu 'n rhwyfus;
Fe fu Fagdlen ar ol credu,
Fyw fel Santes nes ei chladdu.
Felly dithe a newidij
Dy arferion ond it gredu:
Nes newidiech dy arferion,
Nid yw'th ffydd ond † phanſi ffinion. † *Tyb cau*
Ffydd heb weithred dda 'n ei dilyn,
Sydd ffydd farw, ffydd heb eulyn;
Ffydd i'th ddallu, ffydd i'th dwyllo,
Ffydd ſydd barod i'th gondemnio.
Ni byddd tân heb wres lle bytho;
Ni bydd dwr heb wlybrwydd ynddo;
Ni bydd 'fallen dda heb fale; *Gal. 5. 6.*
Na bywiol ffydd heb ddurwiol ffrwythe.
Os dwaid vn ei fod ê'n credu,
Ac heb wellà ei feie er hynny, *1 Jo. 3. 6.*
Nid oes dim ffydd gan hwn, ond ffrôſt; *hyd 11.*
Yn twyllo 'i hun yn daran dôſt.
Ni all dyn ſy'n credu 'n ffyddlon, *Jo. 7. 39.*
Lai nâ gwella ei ddrwg arferion, *Gal. 5. 22.*
Waith bôd Chriſt yn rhoi 'dan yſpryd,
Ir pechadur 'wella ei fywyd.
Nad dy dwyllo ddryg-ddyn aflan,
Lle bo ffydd mae buchedd burlan:
Od yw dy ffydd yn talu ei gweled,
Moes ei dangos wrth dy weithred. *Jac. 2. 14.*
Onid yw dy ffydd yn fywiol,
Yn dwyn gair a gweithred raſol,
Nid yw hon ond ffydd meuwn enw,
Ffydd na ddichon byth dy gadw, *Jac. 2. 13.*

Cynghor

YNeb a fynno fyw yn ddeddfol,
Yn ôl gwllys ei Dâd nefol,
Dihar. 1. 10, 15. Cynta peth fydd raid i wneuthur,
Ps. 26. 4, 5. Tynnu o blith y drwg weithredwyr;
A rhoi fynydd ddrwg gwmpniaeth,
Yn dragywydd heb ddim hiraeth.
Heb. 11. 8. Megis Moesen gwmpni 'r Aiphtiaid;
Lot ac Abram y Caldeaid.
Gen. 12. 1, 4. *Fel y tâg y gwbg y gwenith;*
Fel y sûra sineg lefrith;
Dihar. 22. 24, 25. *Fel y nyrdda pyg dy gadach;*
Felly 'th nafa ddrwg gyfeillach.
Gwachel neidir rhag dy frathu,
Gwachel blâg rhag dy ddifethu:
Ac o ceri iechydwriaeth,
Gwachel ddilyn drwg gwmpniaeth.
Tynn o *Sodom*, dere allan,
Rhed o blith y bobol affan;
Gâd oferwyr, cadw d'enaid,
Tynn o blith yr anffyddloniaid.
Tra fu Moesen gyda 'r Aiphtiaid,
Tra fu *Abram* gyda 'r Siriaid,
1 Sef yw y fath fodd bgmeddus, ag y gwnaeth ef ar ol hynny. * Ni 'mddangosfei 'r Arglwydd iddynt,
Nes eu tynnu 'mhell oddiwrthynt.
Rho gwmpniaeth plant y fall,
Heibio 'n ebrwydd o dwyd gall:
Ni bydd cydfod rhwng Duw 'r heddwch,
A chyfeillion plant tywyllwch.
2 Cor. 6. 15. Gwedyn dilyn brudd gyfeillach,
† Ddirwyfyr. Pobol dduwiol, ddoeth, † ddianaeth,
Dihar. 13. 20. Rhai y ddyfcant iti nabod,
Y gwir Dduw a'i ofni 'n wastod.

Tra

Tra fu Saul yng-hwmpani Samuel.

Fe aeth Saul yn ſant o gythrel: 1 Sam. 15.
Tra fu 'n dilyn pobol ddiffaith, 24.
F' aeth y ſant yn gythrael eilwaith.
Dilyn Brophwyd, fe 'th oleua;
Dilyn Athro, fe 'th gyfrwydda;
Dilyn Sant, fe 'th wna di'n ſanctaidd;
Dilyn ffôl ti ddewi 'n ſhaidd.
Gwedyn canlyn at dy liniau,
Ar Dduw ddangos it ei lwybrau, Pſal. 25. 4.
Ath lwyr droi yn dra awyddus, Pſal. 119.
O bôb llwybyr traws twyllodrus. 176.
Nes goleuo Duw dy lygaid,
Nes dadfywio Chriſt dy enaid, Eph. 5. 8.
Ni chanfyddu ffordd y bywyd,
Mwy nâ'r dall yr haul-wen hyfryd.
Cymmer lantern Duw 'n dy law,
I'th oleuo ymma a thraw;
Nid aiff neb i dir y bywyd,
Heb oleuni 'r Scrythur hyfryd.
Gwna 'r peth archo 'r fengyl itti,
Paid a phôb peth na boi 'n erchi; Jac. 1. 22.
Hi 'th gyfrwydda fynd o'r diwedd,
I gael bywyd a thrugaredd.
Gwedyn gwachel yn yſtyriol,
Rhag byw 'n ôl dy 'wllys cnawdol; Rhuf. 8. 13.
Nac wrth fôdd dy galon gynnil,
Ond yn ôl goleuni 'r fengyl.
Ac or ceiſii gael derchafiaeth,
Gras, a dawn, a iechydwriaeth; Pſal. 128.
Dewis, dilyn, cerdd heb golli, 1.
Y ffordd a ddyſco 'r Arglwydd itti.
Hi fydd eyfyng ar y dechre,
A gwrthnebus ith drachwante: Mat. 7. 13.
Ar y diwedd hi fydd eſmwyth,
Ith ddwyn at Griſt yn ddiſymwyth. Mat. 11. 30.

Ffordd i ddestryw sydd yn wastad,
Ac yn esmwyth ei dechreuad;
Dihar. 14. 12. *Ond yn niwedd ffordd annuwiol,*
Ymae 'r pwll a'r ffoes vffervol.
Datc. 2. 10. Gwedi dechreu 'r ffordd trwy rinwedd,
Deut. 5. 32. Praw ei dilyn hyd y diwedd;
Ac na chytgam droi oddiarni,
Nes dy ddwyn i wlad goleuni.
† Daith. *Nid wyt nês er dercheu 'r † shiwrne,*
A throi gwedyn at dy feie:
Nid oes Bromais gael y goron,
Heb barhau, hyd Angeu 'n ffyddlon.
Fe ddechreuodd *Saul* a *Suddas*,
Heb. 10. 38, 39. Fynd tu ar nêf ar drot fel *Demas*;
Waith deffygio cyn diweddu,
F' aeth y tri ir poeth garchardy.
Mat. 11. 29. Dilyn Grist ar air a gweithred,
Troeda 'r ffordd y fu e'n gerdded;
Gwna 'r peth archwys yn y scrythur,
Ni throi droedfedd dros y llwybyr.

Galarnad Pechadur.

OArglwydd Tad diddanwch,
Clyw gwynfan a diseirwch
† Gystwr. Hên Bechadur gwael ei † gas,
Sy'n deisyf gras a heddwch.
Mi'th ddigiais di mor greulon,
Fy nhád a'm Harglwydd tirion,
Fel na baidd sy 'nghalon drom,
Droi attad o'm golygon.
Luc. 18. 13. Gan hynny am pen ir ddaiar,
Fel Publican edifar,
Ir wi dy annuwiolaf was,
Yn crio am ras a ffafar.

A'th

A'th ſafar wi'n ei ofyn,
Er mwyn fy mhrynwr purwyn,
Y fu droſwi ar y groes,
Yn godde loes eſcymmyn.
Ac oni chaſi Bardwn,
Er mwyn ei loes ai * *Baſſiwn,*
F' orfydd arnai fynd yn boſt,
I uffern dôſt ai Dwngiwn.
Os Arglwydd er yn blentyn,
'Rwi 'n pechu 'n dôſt ith erbyn;
Heb wneuthur prîs oth Gyfraith gaeth,
Ond byw yn waeth nag un-dyn.
Dy Emw mawr y geblais,
Dy Scrythur a ddirmygais;
A'th Efengyl gywir iach,
Fel chweddel gwrach y briſſiais.
Y gwerthfawr waed y gollaiſt,
O'th galon pan i'm prynaiſt,
Wi'n ei dyngu ddydd a nôs,
Heb briſio 'r loes a gefaiſt.
Dy Sabboth a'th ddydd Sanctaidd,
Y dreuliais innau 'n ffiaidd,
Mewn cyfeddach, meddwdod brwnt,
A maſwedd tu-hwnt i weddaidd.
Pan bo pawb ar eu gliniau,
I'th foli nôs a borau,
Mewn rhyw dwll yn chwareu 'r Cnaf,
Och! och! y byddaf innau.
Er bôd dy Air mor felus, *Pſal 19. 10*
Ar mêl ir enaid iachus,
Chwerwach oedd gen inne ei ſlâs,
Na'r wermwd câs gwrthnebus.
Godineb a Phutteindra,
Fal ûn o blant Gomorra.
Fûm i yn eu ddilyn cyd,
Nes mynd or byd gan mwya.

* Dalladfaint.

I Hyſed ai charawſio,
A ſugno tarth Tobacco,
Fu ſy ſwydd dros ennyd fawr;
Gwae ſinneu nawr ei gofio!
Fy icungtid mewn oferedd,
Rhwyf, rhyſyg, ceccran, coegedd,
Y lwyr dreuliais gydâ mam,
Heb feddwl am fy niwedd.
Yr-wân ar fy niwedd,
Ni welai 'n well fy muchedd,
Nâ'r pryd gwaetha 'rioed or blaen,
Os dwedai 'r plaen wirionedd.
Gan hynny rwi 'n rhyfeddu,
Pa fodd yr wyt ti 'n gallu,
Godde cyd fy mhechod taer,
Heb bery 'r ddaer fy Llyngcu,
Os nid oes mawr o feie,
O frynti a chamwedde,
Nad wyf ynthynt lawer pryd,
(Gwae finne) hyd y clyſte.
Oni bai fôd dy nattur,
Yn raſol tu-hwnt ei feſur,
Yn uffern goi, cyn hyn yn rhôſt,
Y byſſei 'n dôſt fy ngbyſur.
Os Arglwydd 'r wi 'n cyfadde,
I'm haeddu er ys dyddie,
Fyn horri'n gwitt o blith y byw,
Waith cymmeint yw fy meie.
Oni bai fod dy fawredd,
Yn raſol tu-hwnt i ryfedd,
Gwann obeithio 'n gwitt y wnawn,
Fel Cain *na chawn drugaredd.*
Ond dymma ſym comfforddi,
Pan byddwi ym-mron ymdorri,
Fod Trugaredd Duw a'i Râs,
Yn fwy nâ'm câs ddrygioni.

Fy

Fy meiau ſy'n cyn amled,
A Swnd y môr er maned,
Ond dy ras ſydd gan-mil mwy;
Na'r môr ſy'n hwy 'n amgyffred.
Gan hynny rwi 'n † gobeithio,
Lle cafas pechod * raino,
Y caiff dy rwydd ath nefol râs,
Ar bechod câs gongcwero.
Di fuoſt Dduw trugarog,
I bechaduriaid-enwog:
Na fydd waeth i minne am râs,
*Bechadur câs * anffodiog.*
Pan trows y *Ninifiaid,*
Oddiwrth eu beie afrifaid;
Er cymmaint oedd eu pechod câs,
Hwy gawſont râs eu llonaid.
Er cynddrwg oedd Manaſſes,
Y gwaetha 'rioed y glywes;
Fe gas gennyt bardwn mwyn,
Yn ol ei gwyn a'i gyffes.
A Dafydd prophwyd ynte,
Er amled oedd ei feie;
Pan y llefodd am dy ras,
Yn rhwydd fe gas eu madde,
Fe gafas Mary Magdelen,
Yn ol hir chwareu 'r butten,
Wrth wylo'n hallt y dagrau dwr,
Dy râs a'th ffafwr lawen.
Pan trows y mab afradys,
Tuag attad yn ei vn-crys,
Fe gas gwedi chwareu 'r ffol,
Dy ras yn ôl ei'wllys,
A minne ſy'n gobeithio,
Er immi 'n doſt dy ddigio,
*Y câf er mwyn fy mhrynwr * gwâr,*
Dy ras ath ffafar etto,

* *Deyrnaſu.*

† *Y dyn a gretto, ac a ddychwelo oddwrth ei ddrwgioni a ddichon obeitho am drugaredd.*

* *Anhappus.* Eſay. 55. 7. *Ond barn ſy'n perthynu ir ſawl ſy'n mynd ym mlaen yn eu camwedde.*

Pal. 68. 21.

Pſal. 32. 5.

Luc. 7. 37. *Yr oedd yn ddi ffydd newyddda buchedd gy da galar am bechod*

* *Mwyn.*

A 'th ffafar wi 'n ei fegian,
Yn daer, yn dôſt, yn druan,
Er mwyn *Jeſu* nôs a dydd,
* *Diferu.* Ar dagre o'm grûdd yn * dropian,
O! *coſia Arglwydd cyſion,*
I Griſt fy Mhrynwr tirion,
† *Iawn.* *Offrwn droſwi yn † ſyr-had,*
Ar grog-pren, waed ei galon.
A choſia iddo dalu,
Dros f'enaid i'r pryd hynny,
Y cúr, a'r poen, a'r angeu, a'r bri,
Ag oeddwn i yn haeddu.
O moes gan hynny bardwn,
* *Ddlieddefaint.* *Er mwyn ei loes ai * baſſiwn;*
Ac er ei gûr ai waedlyd chwys,
† *Iawn.* *Na chais ail † Satisffactiwn.*
Ond maddeu 'n raſol immi,
Fy meiau ôll a'm brynti;
A golch yn llwyr fy mhen a'm traed,
† *Archellion.* Yngwerthfawr waed ei † weli.
Er bod fy mai cyn goched,
Eſay 1.18. *Ar pwrpl coch neu'r ſcarled,*
* *Dafn.* * *Droppyn bach o'i waed er hyn,*
† *Gwiſc pen gwratg.* *A'm gwna mor wyn ar † foled.*
Gan hynny mae fy hyder,
Ar Griſt, ei waed, a'i fwynder,
Y caf genyd, yn ddi-nag,
Drugaredd ag eſmwythder,
A dwyn at Griſt yn gymmwys,
Fy enaid i Baradwys,
I gael rhan ym-mhlith dy Saint,
O'r nef, ar maint y brynwys.
Ir hon o'th râs a'th fawredd,
Duw dwg ni ôll o'r diwedd,
I'th foliannu fyth bob awr,
Am dan dy fawr drugaredd.

Cyngherau

Cynghorau Duwiol.

F'Anwyl blentyn, * dere nes, * *Tyred.*
Gwrando gyngor er dy lês;
Prawf i ddilyn tra fech byw,
Or ceisi fynd i Deyrnas Dduw.
Ofna Dduw tra bywyd ynod;
Parcha ei Enw mawr yn wastod;
Galw arno á'th holl galon, Jer. 29. 13.
Gwrando ei Air, a chadw ei orchmynion.
Cymmair Air Duw yn wastadol,
Yn Gynghorwr ac yn rheol;
I reoli dy holl fywyd,
Ym-mhob gorchwyl a fo gennyd.
Dyna'r Lantern a'th oleua;
Dyna'r Athro a'th gyfrwydda,
I wachelyd pôb drygioni;
Ac i'th ddwyn at Dad goleuni.
Gwachel wneuthur mawr na bychan,
Yn ôl d'wllys ffol dy hunan;
Y mae pechod gwedi * llygru, * *Sef* [illegible] *llys dyn.*
Nes cael grâs i hadnewyddu.
Praw gan hynny ffrwyno † phansi; † *Dy dyb.*
Ffiaidd gantho bob daioni;
Nes del gair Duw i'th gyfrwyddo, Rhuf. 8. [illegible]
Pob peth drwg sydd felus gantho. Tit. 3. [illegible]
Gwachel bechod er bychaned,
Colyn Sarph sydd dan ei shiacced:
Plesser byrr a bair hir † alaeth; * *Trist* [illegible]
Cyflog pechod yw marwolaeth.
Or cas *Adda* gymmaint ddial,
Am fwytta tammaid bach o Afal,
Duw pa faint y fydd dialau.
'Sawl sy'n byw ar gyfryw † falau. † *Sef* [illegible] *chodau.*

O * bu ſiawns id 'bechu unwaith,
Gwachel byth rhag pechu 'r eilwaith;
Nid oes iawn am bechod bychan,
Ond gwaed calon Chriſt ei hunan.
Tro 'ddiwrth bechod na ddymchwela;
Câs yw'r ci a fwytto ei hwdfa;
Ail yw hwn ir mochyn diffaith,
'El or dwr ir dommen eilwaith.
O deborwyd Moſen *fwyn-lan,*
Am un pechod' fynd i Ganan;
Bwedd na rwyſtrir pobol ddiffaith,
Fynd ir nef am bechu ganwaith?
Caſa falchder megis Neidir;
'Ymdderchafo, ſe oſtyngir:
Yn ol balchder y daw cwdwm;
Balch ei dröed a drip ir cawdrwm.
Os tâflodd Duw yr Angel penna,
Am ei falchder ir pwll iſſa;
I ble taflir llwch a lludw,
Y falchio 'n waeth nâ hwnnw?
Byth na chwennych wely arall,
Rhwn ai gwnel nid yw ond angall:
Y neb y ſango ar y poeth-dan,
Nid oes lûn na loſco ei waddan.
Os câs *Pharo* blâg mor greulon,
Am chwenych *Sara* yn ei galon;
Pa fâth blag a dial caled,
Gaiff y ſawl y wnelo 'r weithred?
Gwachel dyngu dim ond ie,
Or diawl y daeth yr ofer lwe:
Melldith Duw fel mwg y leinw,
Y ty lle cablir Duw a'i enw.
Os lladdwyd *Senna-chrib* y * Pagan,
Am gablu Duw o lêd ei ſafan;
Bwedd y diangc y Chriſtnogion,
Y gablo Chriſt a gwaed ei galon?

* *Digwyddodd.*

Deut. 1. 37.

Dihar. 16. 18.

1 *Tim.* 3. 6.

Dihar. 6. 28, 29.

Gen. 12. 17.

Mat. 5. 37.

Zech. 5. 3, 4.

* *Y digred.*

Eſay. 37. 38.

Er

Er dy fywyd parcha 'r Sûl,
Dere ir Eglwys, gwrando, gwyl:
Galw ar Dduw, a gado 'r pottian,
Na wna 'r Sûl yn wyl i Satan.

Os pwyodd Duw â'r fâth † ddihenydd,
Y dyn ddydd Sûl am gaſglu briwydd:
Bwedd y pwya bedwar aſcwrn,
Y dreulio 'r Sûl yn waeth nâ'r Sadwrn?

Na cham attal ddim o'th ddegwm,
Na ddarnguddia ddim o'th offrwm:
Rwytti 'n Speilio Duw 'r diale,
Wrth ddarnguddio dy ddegymme.

Melldigedig ym-mhob rhyw,
Ydyw'r dyn a Speilio Dduw:
† Stoppi'r nêf, ar ddaer, ar llafyr,
Y mae pawb or cam ddegymwyr.

Caſâ feddwdod yn dy fywyd,
Nid â ir nêf vn meddw chwdlyd:
Vffern goi ſy'n lledy ſafan,
Am gael llyngcu 'r meddw aflan.

Or daeth *Eſau* mor ddannodus,
Am werthu fraint am † fes o bottus:
Pa ddannodiaeth ddaw i'r meddw,
Wertho 'r nêf am bot o gwrw?

Na fydd gybydd, na fyn occor,
Cist ir hael yw'r cybydd † angor:
Y gaſclo'r Tâd trwy gybydd-dra,
Mâb afradys a'u gwaſtraffa.

Haws i gammel fynd yn fuan,
Imma a thraw trwy 'r nodwydd fychan,
Nag ir cybydd anrhugarog,
Fynd i mewn ir nêf oreurog,

Gwachel dreiſio nêb or tlodion,
Chriſt ei hun yw'r Jeſtys cyſion:
Y dreiſio 'r tlawd fe big llygad,
Chriſt ei hun y cadarn Geidwad.

Exod. 31, 14.
† *Laddfa.*
Num. 15. 35, 36.
Mal. 3.8,9, 10, 11, 12.
† *Cauad.*
1 *Cor.* 6.10.
Eſay. 5. 11, 14.
Gen. 25. 34.
† *Phiolaid o Gawl.*
Deut. 23. 19.
† *Brunt.*
Dih. 28. 8.
Luc. 18.25.
Dihar. 22, 22, 23.

Ahab

1 Bren. 21. *Ahab* frenin am ddwyn gwinllan,
Naboth ei gymydog truan,
2 Bren. 10. A gâs golli ei frenhiniaeth.
7, 11. Llâdd ei blant a'i hôll genhedlaeth.
Or daeth Difes dan law Satan,
Am ballu ir tlawd oi dda ei hunan:
I ba law ddiawl yr a'r Gwyr mawrion,
Sy'n dwyn y maint sy'n helw'r tlodion;
Gwachel ledrad, gwachel dwyllo,
Zech. 5. 2, Ni ddaw ennill byth oddiwrtho:
3, 4. Lle bo lledrad y bydd aflwydd,
Dial Duw, a dyfal *dramcwydd.*
Os lladdodd Duw holl dylwyth *Achan,*
Jos. 7. 24, Am grach guddio lledrad bychan:
25. Oni ddial Duw ar ladron,
Sy'n Dwyn maint sy'n helw 'r tlodion?
Gwachel gadw cam fessurau,
Micha. 6. Yn dy dy nac amryw bwysau;
10, 11. *Ffiaidd cas yw 'r dafal anwir,*
Ger bron Duw, a'r pwys anghywir.
Maint ynnillo Dyn trwy falstedd,
Ar y dafal o anwiredd,
Bob ychydig mae ê 'n gossod,
Yn y cwd a'r pwrs heb waelod.
* Sef er gwyre baru. Byth na chytcam dderbyn * gwabar;
Honno lwngc sy'th helw o heinar:
Ni âd gwabar Ben na chynffon,
Byth yn helw 'r plant ar wyron.
2 Bren. 5. Y claf gwân y gas *Gohezi,*
27. Gydâ gwabar mewn † bwdgedi;
† Côd. Am y wabar y mae 'n rhigyl,
* Dinistria. Y * handwya hi 'r plant ar Eppil,
Gwachel gelwydd trech ar dir,
Er dy fywyd dywaid wir:
Y cythrel brwnt ar wiber lâs,
Jo. 8. 44. Yw tâd a mam y celwydd câs.

Os bu farw *Ananias*, Act. 5. 5, 10.
Shioc am ddywedyd celwydd atcas, † *Yn ebrwydd.*
'i wraig hefyd wrth farn Duw,
Câsawn gelwydd tra fom byw.
Na lysenwa nêb er nam,
dwl, na'r dâll, nar cloff nar cam:
Duw wnaeth dyn, a'i lun, a'i liw,
gablo ddyn, fe gabla Dduw.
Os barna Christ ir ffwrnais danllyd, Mat. 5. 22.
nêb y alwo ei frawd yn ynfyd:
ble barna 'r nêb sy'n galw
i dâd a'i fam, ar gant llysenw?
Na thâl ddrwg dros ddrwg i un-dyn, 1 Thess. 5. 15.
Os mynni fôd i Dduw yn bientyn: Rhuf. 12. 20.
Helpa, swccra dy elynion,
Na wna gam ag un-rhyw gristion.
Pa ragoriaeth sydd rhwng christion, Mat. 5. 46.
'r un gwaetha o'r Iddewon,
Or dai dalu drwg dros ddrwg,
Dant am ddant, a gwg am wg.
Gwachel wneuthur drwg ar hyder,
ael trugaredd pan ith farner:
lly cei di farn anffafrol, Deut. 29. 18, 19, 20.
ynd dros fyth ir tân tragwyddol.
Os gorfydd atteb pan ein barner, Mat. 12. 36.
er bron Duw am bôb gair ofer:
wedd attebwn, gwae fynghalon!
m ein drwg an câs fargenon?
Na cham arfer un or donie,
loes dy nefawl Dâd i tithe:
e ddaw dydd y gorfydd rhoddi,
m bôb Talent gownt a chyfri.
Os taflodd Christ ir twllwch eitha, Mat. 25. 19, 30.
dyn â'i dalent eisie ei helwa:
ble taflir † drimbwl, drambwl, † *Bru-dra-mmwgl.*
gwas y dreulio 'r floc a'r cwbwl?

Bydd

Bydd di barod heddyw, heno,
* Yn drwssiadys. Ag oyl ith Lamp, a'th wisc yn * *Gyfrdo,*
Fynd o flaen dy farnwr prydd,
Y foru o bossib ydyw'r dydd.
Or caeodd Christ y porth mor ebrwydd,
† Agos. *Ir sawl † ym-mron oedd mewn parodrwydd:*
Bwedd y cant hwy borth agored,
S' eb ym-gweirio er pan ganed?
Bwrw heibio pôb pibiaeth,
Meddwl am dy Jechydwriaeth:
† Mymd. *F'orfydd † paccio bawb oddi ymma,*
Llaill ai 'r nef, ai'r twllwch eitha.
Onid aer ir nêf heb ymwthio,
Ac ymdrechu â thraed a dwylo:
Luc. 13. 24. *B'wedd y Spyda'r nêb sy'n credu,*
Rânt ir nêf wrth chware' a chyscu?
Cyn cael cynglwyst rhaid ymdrechu;
1 Cor. 9. 24. Mat. 7. 21. *Cyn cael cyflog rhaid gwasnaethu:*
Cyn cael nefoedd mae 'n rhaid byw,
☞ *Ymma yn gynta wrth 'wllys Duw.*
Dat. 2. 10. 3. 12. Ni ry Christ i nêb o'i goron,
Ond ymladdo â'i elynion:
Mat. 20. 8. Ni ry i nêb or geiniog fechan,
Ond y weithio dro 'n y winllan.
Ni thâl dwedyd Arglwydd, Arglwydd,
Ni cheir nêf am eiriau masswydd:
Yn Gristnogaidd f' orfydd byw,
Cyn 'tifedder Teyrnas Dduw.
O herwydd hyn 'rwi 'n cynghori
Pawb a garo 'r nêf o ddifri,
Fyw'n gristnogaidd ac yn buwr,
* Sicer. Felly cant hwy 'r nêf yn * suwr.
Or daw gofyn pwy a'u cant,
† Trist. Bugail † chwerw, mawr ei chwant,
Rwystro 'r defaid ym-mob dull,
Ar eu pennau fynd ir pwll.

Cyngor i wr ieuange.

Anwyl Blentyn cês dy lythyr
Serchog, Sanctaidd llawn o Synwyr,
n dymuno cyngor ffyddlon,
gyfrwyddo fyw fel Cristion.
Argol Grâs yw 'th weld cyn Janged,
r fawr dy chwant, mor † brudd dy syched, †Ddifrifol.
Nabod Duw, i ddyscu 'r Scrythur,
*dosi'r Cnawd a * nwyfiant Nattur,* * Drwg chwant
I gyflawnu dy ddymuniad,
rbyn hyn o gyngor difrad,
yfrwyddo dy holl fuchedd,
th fabolaeth hyd dy ddiwedd.
Yn dy ieungctid P'enaid cofia, Preg. 12.1.
ir wasnaethu Duw gorucha,
c addoli dy Greawdwr,
yn i wendid waethu 'th gyflwr.
Dechre ddyscu trech yn blentyn,
abod Duw a'th Brynwr pur-wyn,
offi Air a chadw ei gyfraith;
ynny 'th wna yn hen-wr perffaith. Dihar. 22. 6.
Tempra 'th lester tra fo 'n newydd,
'r gwîn gwyn o dduwiol grefydd;
e arogla hyd dy ddiwedd,
gwynt peraidd dy lân fuchedd.
Planna 'n gynnar yn dy galon,
ad pôb grâs a'th wnel yn Gristion;
hag i'r gelyn blannu'r efrau,
ifie i hau â hâd Rhinweddau.
Cais flodeuo yn dra chynnar,
ydâ 'r Spring fel Almond hygar:
pren na ddwcco blodau 'r gwanwyn,
rwy 'r cynhaiaf fe fydd difwyn.

Mae

Exod. 24. 29. Mae Duw 'n gofyn gan ei dylwyth,
O flaen pob peth gael y blaen-ffrwyth;
Ac ni fyn y Duw goruchaf,
Gan ei blant na'r Ail na'r olaf.
Rho gan hynny flaen dy gryfdwr,
I wasnaethu dy Greawdwr:
Ac na ddyro trech yn blentyn,
Flaen ffrwyth d'oes i wasnaethu'r gelyn.
Drwg it roddi 'r Gwin i Satan,
A rhoi i Grist y gwaddod aflan;
† *I ryngu-bodd.* *Rhoi dy nerth i † blessio 'r drwg-wr,*
A rhoi 'th wendid i'th Greawdwr.
Melldigedig yw'r dyn ynfyd,
A ro i'r gelyn rym ei fywyd;
Ac na rotho i Brynwr diddig,
Ond yr henaint gwann methedig.
Gwachel arfer-ddrwg yn blentyn;
Arfer ddrwg a'th nyrdda 'n Scymmyn,
Ac a dry yn ail naturiaeth,
Nes yr elech beunydd waeth waeth,
Os Arferu bechu yn blentyn,
A dibrisio Duw yn llengcyn,
Jer. 13.23. Yn hên nid haws it wella hyn,
* *Dynion dun.* Nag i'r * Moyrys fynd yn wyn.
Rho gan hynny gorph ac yspryd,
Yn dy ieungctid yn dra hyfryd,
I wasnaethu dy Greadwr,
Ac i ymladd â'th wrthnebwr.
Dan. 1. Megis *Daniel* trech yn llengcyn,
Gwrthod win a chwrw melyn;
Ac na ro dy fryd ar foethe,
Ond ar nabod Duw a'i ddeddfe.
1 Sam. 3. Dysc fel *Samuel* trech yn fachgen,
Sefyll o flaen Duw yn llawen;
Ac ymwrando o Air y bywyd,
Beth y ddywetto 'r Arglwydd wrthyd.

F

el *Josias* yn llange bychan, 2 Eccl. 2. 1, 2.
odia 'n vnion o wyth allan;
rho 'th fryd ar gadw 'r gyfraith,
ni Duw, a byw yn berffaith.
Dysc y Scrythur lân o'th febyd, 2 Tim. 3. 15.
egis *Timoth* yn dra pharsid;
onno 'th wna di'n ddoeth annianol,
gristnogaidd ac yn dduwiol.
Dôs fel Christ bôb Sul i'r Eglwys, Luc. 4. 16. Luc. 2.
ydâ 'th Dâd a'th Fam a'th Fagwys:
o ddeuddeg oedran F'enaid,
echre ymddiddan â'r Doctoriaid.
Gwrando 'r fengyl, Gwrando 'r gyfraith,
ysc bôb vn o'r ddau yn berffaith,
chais fyw yn gynnil cynnil,
ol cyfraith Dduw a'i fengyl.
Mewn tywyllwch 'rwyti 'n rhodio,
ymmer Lantern Duw'th oleuo;
eb oleuni 'r Scrythur hyfryd,
id aer bythi dir y bywyd.
Er bôd Duw yn y nefoedd ucha,
lae yn ei Air â thi 'n chwedleua;
c yn dangos ei holl 'wllys,
y Scrythur itti yn hyspys.
Edrych dithe yn y Scrythur,
eth a fyn dy Dduw it wneuthur:
wna beth bynnag fo 'n orchymyn,
c na * fedla fo e'n wrafyn. * Na wna.
Gwachel dorri 'r Pwngcie lleiaf,
holl gyfraith Dduw goruchaf: Rhuf. 6. 23. Deut. 28. 15.
mae 'r lleia 'n haeddu Angeu,
elldith Dduw, a didrangc boeneu. Eccl. 18. 4.
Fe fyn Duw y barnwr cyfion,
m bob pechod y wnel dynion, † Damnodigaeth.
laill ai † Angeu 'r dyn a becho, * Dieddefaint.
leû * Angeu Christ yn daliad drosto,

Ac

Ac lle pechaist fil o weithe,
Yn erbyn Duw nes haeddu ange.
Act. 3. 19. Edifara am bob pechod,
A chais bardwn gan y Drindod.
Adde'th Bechod ger bron Duw,
Dihar. 28 13. Fawr a bychan o bob rhyw:
A 'mofydia am dy wegi,
Nes maddeuo 'r Arglwydd itti.
Edifara am dy wendid,
* Drwg chwantau. A 'th holl * nwyfiant yn dy ieungctid;
Oni wylu 'r dwr yn heli,
Luc. 13. 3. Duw a'th farna am y rheini.
Ni chas *Ephraim* nes cwilyddio,
Jer. 31. 19, 20. Ni chas *Dafydd* nes ochneidio,
Fadde nwyfiant ieungctid iddyn;
Psal. 32. 5. Nis cei dithe nes eu canlyn,
Gwachel oedi hyd y foru,
Rhag it fawr heno wrth gyscu,
Ac i'r Angeu glâs dy lysco,
I'r farn yn llangc, cyn ymgweirio.
Mae yn vffern fil o filiodd,
O wyr Ifaingc y bwrpassodd,
Yn eu henaint brudd ddifaru,
Heb gael arfod wneuthur felly.
Edifara 'nawr gan hynny,
Ny wyis pwy a fydd y foru:
Cymmer Barchell tra cynniger,
Rhag nas caffech pan y ceisier.
Ac lle'rwyt ti 'n pechu beunydd,
Edifara bob diwedydd;
Rhag i'r Dŵr sy'n sio 'n sceler,
† ddispyddu *Eeisie ei † blwmpo soddi 'r llester.*
Gwedi gwir ddifaru vn-waith:
Gwachel nyrddo'th draed yr eil-waith:
Na thro gydâ 'r hwch i'r dommen
A'r ci i fwytta 'th hwd drachefen.

Ond

Ond cais ddilyn buchedd newydd,
Trwy ſanctelddrwydd a gwir grefydd,
A chall dreulio 'th einioes fychan,
Mewn duwiolder prûdd ac ofan.
Dôd daſg arnad nôs a bore,
Foli Duw ar ben dy linie:
Nad ddiwarnod fyned drosod,
Heb addoli 'r ſanctaidd Drindod.
Ac i'th helpu fynd yn dduwiol,
I orchfygu nwyſiant cnawdol,
Cymmer gyfraith Dduw i'th ddyſgu,
A'i lân yſpryd i 'th gyfnerthu.
Cyfraith Dduw ſydd daran rymmus,
I droi 'r enaid cyfeiliornus;
Ac i roddi dyſg a deall,
I'r rhai ffaingc annoeth, angall.
Gwna beth archo 'r gyfraith itti,
Gwrando 'r cyngor y foi 'n roddi:
Os dilynu 'r gyfraith gyfion,
Hi'th wna 'n ddoethach nâ 'th Athrawon.
Cadw afel ſiccir yndi,
Plyg dy warr, ymoſtwng iddi;
Hi ry râs a pharch a phwer,
O'i *chadw hi mae gwabar lawer.*
Or arferu fyw yn berffaith,
Nawr yn llangc yn ol y gyfraith,
Fe fydd hawdd trwy fawr lawenydd,
It fyw'n ſanctaidd yn dragywydd.
Anrhydedda Dduw dy dade,
Duw a'th anrhydedda dithe:
Os dirmygu di ei waſnaethu,
Fe ddirmyga dy ddiwallu;
Os gwaſnaethu Dduw yn blentyn,
Duw 'th waſnaethu dithe 'n hen-ddyn;
Ac a bair i'r brain dy borthi,
Cyn bo arnad fawr galedi,

Eccl. 4. 22, 23, 24. 1 Pet. 1. 14, 15, 17.
Pſa. 55. 17.
Pſa. 19. 7, 8. Rhuſ. 8. 13, 14.
Pſal. 119. 9, 99.
2 Sam. 2. 30.
1 Brm. 17. 6.

Ni'th ddanfonwyd i'r byd ymma,
I waſnaethu'r byd na'r bola;
Eſay. 43.7. *Ond i waſnaethu Duw yn weddaidd,*
Fel y gwna'r Angelion Sanctaidd,
Pſ. 139.18. Pan y codech gynta o'th wely,
Cofia Dduw a chwymp i waſnaethu;
Ac na ddôs o'th ſtafell allan,
Nes i addoli â pharch ac ofan.
Er Maint a fo dy fuſneſſon,
† Gofidiau. A'th † glamwri, a'th orchwylion:
Na ddod law ar un o'r rheita,
Nes addoli *Duw* yn gynta.
Jer. 10.25. Ni bydd llwyddiant, ni bydd llonydd,
Ni bydd comfford, na llawenydd,
Lle bo trafferth o bôb rhyw,
Heb ddim pris am foli Duw.
Dan. 6. 10. Er bod buſnes fawr gan *Ddaniel*,
Yn y cwrt dan Frenin Babel,
Tair gwaith beunydd y gweddie,
Yn ei ſtafell ar ei linie.
Pan yr elech o'r drws allan,
* Oddifrif. At un gorchwyl fawr na bychan,
Cais gan Dduw dy *brudd fendithio,
A rhoi rhâd ar waith dy ddwylo.
Fel y llwyddodd Duw orchwylion,
Gen. 39. 3. *Joſeph* gynt a *Daniel* dirion;
Dan. 6. 3. Felly llwydda d'orchwyl dithe,
Os gweddii arno'n ddie.
Ple bynna bech, beth bynna wnelech,
Pſal. 139.7 Ai da, ai drwg y mann y mynnech,
Duw mhôb mann ſy'n diſgwyl arnad,
Gwachel bechu yng-wydd ei lygad,
Gwna i eraill bôb daioni,
Mat. 7. 12. *Y ddymynyd wneuthur itti;*
Na ro i aral waeth feſure
Nag a fynit roi i tithe.

N

Na wna weithred er dy gyffrd,
Na bo Duw yn warant iddo,
Ac na allech yn ddiwawd,
Gyfri am dano ar ddydd † brawd. † Barn.

Gwna 'r Duw byw yn wîr Dduw itti,
Ac yn * garcus cais i addoli; * Ofalus
Galw arno, a molianna,
Felly yn waſtad ſe 'th ddiwalla. Pſal. 34. 1.

Gwachel gymryd ar vn amſer,
Enw'r Arglwydd mawr yn ofer:
Cans nid gwirion gantho hwnnw,
Gam arfero ei ſanctaidd enw.

Treulia 'r Sabboth ôll yn llwyr,
Mewn ſancteiddrwydd fore a hwyr;
Ac na ddoro ran na chyfran,
O ddydd Duw i * bleſſio Satan. * Rytgu bodd.

Anrhydedda dy Rieni,
Parcha, * llonna, ſwccra rheini; * Llawenhâ
Felly heſtyn Duw dy ddyddie,
Ac y parcha d'eppil dithe.

Gwachel gytcam ddigalonni,
Na rhoi ammarch i'th Rieni:
Odid gweled diwedd dedwydd,
I Ferch falch neu fâb anvoſydd. Dih. 16. 18.

Gwachel rhag godineb ffiaid, Dih. 30. 17.
Cadw'th gorph yn leſter ſanctaidd: 1 Theſſ. 4.
Ac na wna er golud Rhufain, 3, 4.
Aelod Chriſt yn Aelod puttain. 1 Cor. 6. 15.

Gorwedd gydâ'th wraig dy hun,
Na chais arall wrth dy * wyn; * Chwant.
Ac na chytcam wneuthur Temel 1 Cor. 6. 18.
Yſpryd Duw, yn wâl i'r cythrel:

Er mwyn Ieſu gwachel feddwdod, Eſay. 28.
Gwaeth yw hwn nag vn rhyw bechod: 1, 7, 8.
Mae'n troi dyn i gyffwr cythrel, Diher 23.
Ygain gwaeth nag un anifel. 29, &c.

Mat. 22. 39. Câr â'th galon bôb rhyw ddyn,
Fel y carech di dy hun;
Ac na wna i vn dyn niwed,
Ar air, meddwl, nac ar weithred.
Gwna i bôb dyn ore ac allech,
Gal. 6. 10. Gwna yn ffyddlon 'r hyn a wnelech:
Ond na chytcam er mwyn vn dyn,
* Yn gwahardd. *Wneuthur dim a fo Duw 'n* wrafyn.*
Gâd i Gyfraith Dduw 'th reoli,
Deut. 5. 32. Ym-mhôb gorchwyl y fo itti:
Nid oes vn rhyw orchwyl perffaith,
Ond yr vn fy'n ôl y gyfraith.
Cofia f' enaid nâd oes genyd,
* Sicer. *Ddydd* certennol ar dy fywyd:*
Treulia bob dydd mor ddigamwedd,
A' pha bae ef ddydd dy ddiwedd.

Cynghor i waſnaethu Duw.

Y Sawl y fynno gael eſmwythder,
Llwyddiant, Heddwch, Cyfoeth, Cryfder,
Llwyddiant daiarol, a rhyddhad rhag aflwydd bydol y gaiff y duwiol, cyn belled ac y bo hynny er daioni iddynt. Pſal. 34. 10. 1 Tim. 4. 8.
Parch a ffynniant tra font byw,
Cwympent i waſnaethu Duw.
Y neb a fynno ddiangc hefyd,
Rhag trallodion tôſt ac adfyd,
Nychdod, niwed, anhap, aflwydd,
Cwympent i waſnaethu 'r Arglwydd.
Dlyed pôb dyn tra fo byw,
Ydyw prûdd waſnaethu Duw,
Trwy lwyr gadw ei orchmynion,
Ar bôb pryd o wyllys calon,
Rheita gorchwyl, penna gweithred,
† Gweddill. Mwya ei ennill, gore ei † wargred,
† Oddiſrif. Suwra ei wabar tro dyn byw,
Ydyw † prûdd waſnaethu Duw.

Dyna

Dyna 'r vnig waith a bwyntiwyd.
I bawb wneuthur pan ein creuwyd:
Dyna 'r gwaith y gorfydd crfri,
Doſta am dano ddydd ein † didri.

†Cyſyngder

Gwrando 'r Gair a chadw 'r Gyfraith,
Credu 'r Fengyl yn ddiragraith,
Byw yn ol ei gwir oleuni,
Yw gwaſnaethu Duw o ddifri.

Beth yw Gwaſnaethu Duw

Gwneuthur y fo Duw 'n orchymyn,
Gwechlyd 'rhyn a fo e'n wraſyn,
Dilyn ei Air tra fom byw
Ydyw gwir waſnaethu Duw.

Dau ryw o waſanaeth ffyddlon,
Y fyn Duw ar law Pôb chriſtion;
Un trwy ffydd a chrefydd dduwiol,
Llall trwy foes a buchedd raſſol.

Yn grefyddawl rhaid ei wſnaethu,
Trwy wir grefydd a'i foliannu,
Yn gyhoeddus, ac yn ddirgel,
Yn y Ty, ac yn y demel:

Yn yr Eglwys yn gyhoeddus, *Lev.* 23. 3.
Ar bôb Sabboth yn dra pharchus, *Luc.* 4. 16.
Gydâ 'r dyrfa ar ein glinie, *Act.* 20. 7.
Ag vn galon, ag vn gene.

Ar ddydd gwaith mewn ſtafell ddirgel, *Mat.* 6. 6. *Act.* 10. 30.
Gydâ 'n tylwyth fel mewn Temel, *Deut.* 6. 7.
Fore a hwyr trwy alw arno, *Joſ.* 24. 15.
Gwrando ei Air, a'i wîr fendithio. *Jer.* 10. 25.

Rhaid gwaſnaethu Duw yn foeſawl,
Trwy lân fuchedd tra chriſtnogawl;
Ym mhôb mann, ac ar bôb achos,
Hyd yr awr ddiwetha o'n heinioes.

Rhaid yw byw yn ddi-eſceulus,
Yn ol cyfraith Duw ai 'wllys:
Nid yn ol ein * ffanſi 'n hunain,
Os gwaſnaethwn Dduw yn gywrain.

* Dychymyg.

Rhaid yw dilyn buchedd ddeddfol,
Yn ol wllys ein Tâd nefol,
Luc. 1. 74. A rhyngu fôdd, tro fom ni byw,
75. O'r ceisiwn wîr wasnaethu Duw,
Y neb na wsnaetho Dduw yn brûdd,
Yn ol ei Air trwy fywiol ffydd,
Rhuf. 14. *Ni all hwnnw gwnaed ei ore,*
23. *Byth foddloni Duw â'i Foese.*
Duw y fyn i bôb rhyw Gristion,
Mat. 22. Ei wasnaethu a'i holl Galon,
37. A'i holl Enaid, â'i holl feddwl,
A'i Aelodau ôll a chwbwl.
Rho dy Gorph yn Aberth bywiol,
I wasnaethu dy Dâd nefol:
A rho d'anwyl Enaid hefyd,
I Addoli ef yn hyfryd.
Christ a Brynodd Corph ac Enaid,
1 Cor. 6. 20. Ar y groes â'i waed bendigaid;
Mae e'n disgwyl cael ei Addoli,
Genym â phôb vn o'r rheini.
Ni fyn duw ein Tâd galluog
Vn gwasanaeth dau hannerog:
Ond fe fyn ei Addoli 'n hyfryd,
Gân bôb Gwâs â'r Corph a'r yspryd.
Yspryd ydyw Tâd trugaredd;
Joan. 4. 24. Ac mewn yspryd a gwirionedd,
Dih. 23. 26. Y mae yn gofyn ei addoli,
O'r tu mewn a chalon wisci.
Ofer rhedeg dros badere,
* Allan. O'r tu * faes a Geirie 'r Gene,
Oni bydd y Galon hefyd,
Yn gweddio yn yr yspryd.
Nid oes mann ar Gorph vn Christion,
Tu fewn, tu faes, yn oed y Galon,
Na fyn Duw ei lwyr Gyflegru,
Oll a chwbwl iw wasnaethu.

Er bod Satan weithie 'n fodlon,
Gymryd genym ran o'r Galon:
Ny fyn Christ na phen na fowdwl, Mat. 22. 37.
Oni chaiff ef ôll a chwbwl.
Rho dy Enaid iw fendithio,
Ac i orfoleddu yndo:
Rho dy yſpryd i gydnabod, Pſal. 103. 1, 2.
Faint o bethau wnaeth ef erddod.
Rho dy fryd ar bethau nefol, Col. 3. 2.
Ac na ſercha ddim daiarol:
Meddwl am y wlâd y gorfydd,
Aros yndi yn dragywydd.
Rho dy Gorph a'th holl Aelodau,
Fawr a bychan yn eu graddau, Rhuf. 12. 1.
Bôb yr vn mewn gwed[illegible]gyflwr,
I waſnaethu dy Greawdwr.
Rho dy Galon idd ei garu,
Yn ddiragrith, a'i waſnaethu;
Ac i lynu 'n ddyfal wrtho,
Gan roi llwyr ymddiried yndo.
Rho dy Dafod iw Glodforu,
Ddydd a nôs ar eitha o'th allu;
Ac i ddatcan ei Ddaioni, Pſal. 51. 15
Ym-mhôb tyrfa delech iddi.
Rho dy lygaid i † attendo, † I ddal. ſulw.
Ac i ddyfal ddiſgwyl arno,
Gan eu drycha tu ar mynydd,
O'r lle daw dy holl lawenydd. Pſ. 121.
Rho dy Gluſt i wrando 'n barchus, 1, 2.
Ar ei Air, a'i Arch, a'i 'wllys, Jac. 1.
Ac i dderbyn yn ddiſigil,
Addewidion yr Efengyl.
Rho dy Ddwylo yn awyddus,
I bob Gweithred ſydd ddaionus; Deut. 15. 11.
A chyfranna ei fendithion, Eph. 4.
Wrth eu rhaid i'th frodyr tlodion.

Psal. 95.6. Rho dy Liniau iw addoli,
Ac i 'mostwng iddo o ddifri;
Gan roi parch ac ofan iddo,
Pa le bynna galwech arno.

Jos. 22. 5. Rho dy draed i droedo ei lwybrau,
Ac i rodio 'n ffordd ei ddeddfau;
Ac i dramwy yn Gristnogaidd,
Idd i lys ai demel sanctaidd.
Rho dy enaid, Rho dy yspryd,
Rho dy Gorph a'th Galon hefyd,
A, phôb peth ag y sydd ynod,
Ddydd a nôs i foli 'r Drindod.

† O achos bod y duwiol yma mewn llawer o bothe yn llithro; ac o achos bod Duw yn profi eu ffydd, a'u hamynedd hwynt, y maent hwy fel eraill, yn fynych, heb anrhyddedd, iechyd, a golud bydol, a me-

Parch †, Anrhydedd, vnion olud,
Gwir dderchafiad, Hir oes, iechyd,
Heddwch, ffynniant o bôb rhyw,
Y geir o wîr wasnaethu Duw,
Dôs lle mynnech, doed y ddelo,
Gwnaed pôb Gelyn waetha ag allo,
Yn ddigonol di gae fyw,
Os ti wir wasnaethu Dduw.
Yn y dref ac yn y wlâd,
Ar bôb Gorchwyl di gei râd,
A gwîr lwyddiant ar y feddu,
Os yr Arglwydd a wasnaethu.
Bydd dy Faesydd, bydd dy Winllan,
Bydd dy Letty, bydd dy Gorlan,
Yn dra ffrwythlawn, heb dim aflwydd,
Os ti wir wasnaethu 'r Arglwydd.

gis Job *mewn adfyd; Ac o achos bod Duw trwy ei ddaioni, yn ceisio rwain rhai i edifeirwch, y mae'r drwg weithie fel Difes yn y byd hwn yn anrhydeddus ac yn gyfoethog; fel na ddichon dyn gasglu, oddiwrth ei lwyddiant neu aflwyddiant bydol, pun ai da, ai drwg ydyw fo.*

1. Duw a'th wnaeth yn ddyn deallus,
Ar ei lûn ei hun yn weddus;
Rwyti 'n rhwym i wsnaethu 'n ffyddlon,
Am dy wneuthur felly'n Gristion.

hesymau.

2. Christ

Chriſt a'th Brynodd o law Satan,
A'i wir waed, ac nid ag Arian:
Am i Griſt mor brîd dy Brynu,
Rwyt ti 'n rhwym ei brûdd waſnaethu.
Duw a'th borthodd yn ddigonol,
O'r Groth hyd yr awr breſennol,
Am dy Borthiant, os yſtyrii,
Rwyt ti 'n gæeth i wîr Addoli.
Di Addewaiſt yn dy Fedydd,
Wîr waſnaethu Chriſt yn vfydd:
Oni wſnaethu Dduw fel Chriſtion,
Rwyti gwedi tyngu 'n vdon.
Duw a wnaeth i bôb Creadur,
Dan y nef d'waſnaethu 'n bryſſur:
Rwyt ti 'n gaeth ar ben dy linie,
Am y rhain i wſnaethu ynte.
Duw a wnaeth ir Byd gweledig,
Brudd waſnaethu Dyn yn * yſtig,
Fal y gallei 'r dyn a'i ryw,
Ynte 'n † brûdd waſnaethu Duw.
Y dyn anghofio wſnaethu Duw,
Yn ei râdd, tra fyddo byw,
Mae 'n anghofio 'r gweithred mwya,
Bwyntiodd Duw i wneuthur ymma.
Nefoedd, Daiar, Dwr, Angelion,
Adar, Pyſcod, Bwyſtfil gwylltion,
Ac ymlyſciaid o bôb rhyw,
Sy'n ei grâdd yn moli Duw,
id oes un o'r holl greaduriaid,
Gwyllt na dôf, na dwl na diriaid,
Heb waſnaethu Duw trwy fawl,
Ond yn vnig dyn a diawl.
Cwilydd, Gwradwydd maes o feſſur,
Ydyw gweled pôb Creadur,
Yn Gwaſnaethu Duw yn ffyddlon,
A 'i ddibriſſio gan blant dynion.

* *Diwyd.*

† *Oddiſrif.*

10. B'wedd y cyfyd dyn ei ben?
Pan dwetto Chriſt o'i orſedd wen,
Nâd oes neb yn ei waſnaethu,
Waeth nâ 'r dyn y fu e'n brynu.
11. Mae mwy Ddlyed ar bôb Chriſtion,
Lwyr waſnaethu Duw yn ffyddlon,
Nag y Sydd ar vn Creadur,
Ac y wnaeth Duw dan yr Awyr.
12. Nid â i vffern vn Creadur,
Gydâ 'r diawl i'r poen difeſſur,
Onid dynion gwaetha eu rhyw,
Eiſie gwir waſnaethu Duw.
Rhag i tithe fynd i* frwylian,
I dan vffern gydâ Satan,
Nac anghofia tra fech byw,
Ym-mhôb mann waſnaethu Duw.
13. *Enoch* am waſnaethu Duw,
Y gâs mynd ir nef yn fyw,
Yn ei gnawd a'i wir gorpholaeth,
Cyn cael gweled dim marwolaeth.
† *Noah* am wîr waſnaethu 'r Arglwydd,
Gâs ei gadw yn ddi-dramcwydd,
Yn yr Arch, a'i dylwyth hefyd,
Pan y ſoddodd Duw yr holl fyd.
Abram y gâs barch a golud,
Ffafar Duw, ac *Iſaac* hefyd,
Holl wlad *Ganaan*, a'i thai mawrion,
Am waſnaethu Duw yn ffyddlon.
Iſaac yntef am fendithio
Duw, 'n y maeſydd wrth fyfyrio,
Y gâs lafur ar ei ganfed,
Gan yr Arglwydd am ei weithred.
Joſeph ddiwair am waſnaethu
Duw, a pheidio godinebu,
Gâs i dynnu maes o'r dwngwn,
A'i roi 'n Ben ar wlad y Sibſwn.

* *Loſcy.*

† *Er nad oes neb yn haeddu trugaredd a bywyd tragwyddol am eu gwſanaeth; am fod ein gweithredoedd gorc yn amherffaith: etto y mae gwſnaeth-wyr Duw, i gael hynny oll; am fod Duw o'i gariad ai rôs, er mwyn Chriſt, wedi adda hynny idynt,* Eph. 2. 7, 8, 9.

Joſua

Joſuah rymmus ynte am lynu,
rth yr Arglwydd a'i waſnaethu,
Gâs ennill Brenhiniaethe,
phôb Tir a Gwlad y gerdde.
Hên *Elias* gâs ei borthi,
an y cigfrain yn ei dlodi,
i ddwyn ir nef mewn, † coits danllyd,
m waſnaethu Duw 'n ei fywyd,
Sadrach, *Meſach*, *Abednego*,
m waſnaethu Duw a'i gofio,
waredwyd yn dra hyfryd,
'r tân poeth a'r ffwrnes danllyd.
Daniel am waſnaethu'n yfydd
uw 'n ei ſtafel dair-gwaith beunydd,
gas ddiango rhag y llewod,
'i waredu * maes o drallod.
Pwy erioed a wnaeth wſanaeth,
r gwir Dduw heb wabar helaeth?
wy y danodd ei ogoniant,
Na châs gantho barch a ffynniant?
Ni agorodd vn-dyn etto,
Ddrws ei demel heb ei wabro;
Ac ni nynnodd vn offeiriad,
Dân ar Allor heb lawn daliad.
Ni ry vn-dyn byth gwpanaid,
Er ei fwyn o ddwr i'r Gweiniaid,
Ac ni chaiff ei wabar gantho,
Ar ei chanfed medd Sant *Matho*.
Gore Meiſtr iw waſnaethu,
Mwya ei barch yw 'r Arglwydd Jeſu;
Goreu 'n talu taliad ffyddlon,
Am waſaneth idd i weiſion.
Meiſtr graſſol, Meiſtr grymmus,
*Meiſtr * rhial gogoneddus,*
Meiſtr a wna ei holl weiſion,
Yn Offeiriaid a Thwſſogion.

† *Corlyd.*

† *Allan.*

Deut. 28.

Mal. 1. 10.

† *Rhagorol.*

Dat. 1. 6.

Meiſtr

Meiſtr a wna iddynt eiſte,
Yn y Nefoedd mewn cadeire,
Mewn eſmwythder a dedwyddwch,
Mawr ogoniant a Rhialtwch.

1 Cor. 2.9. Meiſtr y ry idd ei weiſion,
Deyrnas hardd ac auraidd Goron;
A'r fâth bethau mawr arbennig,
Na all calon dyn ddychymyg.

Pwy gan hynny na waſnaethe,
Griſt yn ddyfal ar ei linie?
Rhwn ſy'n gwabru ei gyvvir weiſion,
A'r fâth deyrnas, â'r fâth Goron;

* Ddirmygei: Pwy na * ſcornei 'r Byd ar Cnawd,
A'r cythrael câs, a'i ſaig, ai Sawd,
Ag yſtyrie faint yw cyflog
Holl waſnaethwyr Duw galluog?

☞ *Er nad oes vn Gwâs yn haeddu*
Cael vn wabar am waſnaethu;
Luc. 17.10. *Etto o'i ras mae Duw yn addo*
Teyrnas nêf ir rhai gwaſnaetho.

Gwâs i Bechod, Gwâs i Gythrel,
Gwâs i Angeu triſt trwy drafel,
Yw pob Gwâs ſydd yn gwaſnaethu,
Na bo Gwâs ir Arglwydd Ieſu.

☞ *Pan y delo 'r Angeu digllon*
* O ſlaen gorſeddfaingc Chriſt. *Fynd ir * barr a phôb rhyw weiſion;*
O! pun oreu 'r amſer hynny,
Wâs ir Cnawd a Gwâs ir Ieſu?

2 Pet. 3.7. Pan y lloſco 'r Byd yn chwyl-boeth,
A'i holl olud, a'i holl gyfoeth;
O! pun oreu 'r amſer triſt,
Wâs ir Byd, a Gwâs i Ghriſt?

Pan derchafer Plant y Drindod,
A throi i vffern weiſion pechod;
☞ *Hi fydd chwerw 'r amſer hynny,*
Ado 'r Arglwydd heb waſnaethu.

Mwy o ennill ſydd o awr,
n Gwaſnaethu 'r Arglwydd mawr.
lag a gaffom o'n holl fywyd,
n gwaſnaethu 'r Byd anhyfryd.
Am waſnaethu 'r byd yn gyfan,
Ni cheir ond y poen a'r † twttan, † *Trafferth.*
'r twyll tôſt wrth fynd o hano,
n noeth fel y daethpwyd iddo.
Am waſnaethu 'r Cnawd trwy Bleſſer. *Gal. 6. 8.*
'i foddloni ag eſmwythder,
Ni cheir cyflog gantho 'ſywaeth,
Ond oes ferr a * llygredigaeth. * *Damnedigaeth.*
Am waſnaethu vn rhyw Bechod,
Pe's Gwaſnaethem hwn yn waſtod,
Ni cheir gwedi 'r hir waſanaeth,
Gantho ond Gwradwydd a Marwolaeth.
Am waſnaethu Tâd y celwydd,
Er ei fôd yn cynnig Gwledydd,
Nid oes trodfedd dîr gan Satan,
Ond pwll vffern iddo i hunan.
Am waſnaethu 'r Arglwydd *Jeſu*,
Y mae Teyrnas iw meddiannu,
A Gogoniant a dedwyddwch,
A gwir fywyd mewn rhialtwch.
Ymrown ninne tra fom byw,
Bawb † i brûdd waſnaethu Duw: † *Oddifriſ.*
Dyna 'r Meiſtr gore i wſnaethu,
Dyna 'r Gorchwyl rheita i bennu.
A meddyliwn bawb am ymladd,
A phôb Gelyn ſydd ein gwrthladd,
Yn ein duor, yn ein † ſtoppi † *Rhwyſtro*
Weithio 'r Gwaith ſydd reita inni.
Ac fel Gweithwyr cywir, ffyddlon,
Câll, cofiadyr, * carccys, cyfion, * *Gofalus.*
Cwympwn bawb i wîr waſnaethu
Duw tro amſer Grâs yn gadu. *Eſay 55. 6.*

Oni

Oni waſnaethwn Dduw tro 'n ymma,
A thro amſer Grâs yn para,
Ni gawn fynd ir Pwll yn gyngan,
Ar ein pen i wſnaethu Satan.
Yn y pwll hi fydd edifar,
Trwy ddifeirwch rhy ddiweddar,
Mor ddi-bris ddirmygu 'r Drindod,
Ac mor rhwydd waſnaethu pechod.
Yno hwylir hallton ddagrau,
Luc. 13. 28. *Yno bloeddir gan y poenau:*
Ond pa hwylyd perfedd allan,
Ni ddoir byth o Grampau Satan.
Cwympwn bawb yn brûdd gan hynny,
I waſnaethu Duw tra i 'n heddy:
A rhown ffarwel bawb i bechod,
Trwy lwyr droi i wſnaethu 'r Drindod.
Fêlly cawn ni pan bo rheita,
Gwedi 'r byrr waſanaeth ymma,
Byth waſnaethu 'r Arglwydd tirion,
Yn y Nêf ym-mhlith Angelion.
Ir hon Nefoedd ô 'n Creawdwr,
Er mwyn *Jeſu Ghriſt* ein prynwr,
Dwg ni oll i'th wîr waſnaethu,
Gydâ 'th Sainct a'th nefol deuly.

Am Weddi a'i pherthnaſſeu.

TYnn dy 'ſcidie cyn gweddiech;
Rhwym dy aſſyn cyn aberthech;
Golch dy draed cyn mynd ir cymmyn;
Yſtyria geiſiech cyn ei ofyn.
Cyn gweddio edifara;
Wrth weddio dyfal weithia:
Yn ol gweddi bydd ddiolchgar;
Pſal. 118. 21. Felly caiff dy weddi ffafar.

Y Diawl a gais bôb dydd dy demptio;
I cnawd bôb awr a fyn dy dwyllo;
I byd a'i bethau gais d' orchfygu;
Praw trwy weddi eu gwrthnebu.
Da yw gweddi ym-mhôb lleoedd; 1 Tim. 2. 8.
Da yw gweddi bôd amseroedd;
Da yw gweddi dros bôb dynion; 1 Tim. 2. 1.
Mae 'n dda gweddi 'm-mhôb achosion.
Aberth hyfryd ir Gorucha, Psa. 141. 2.
† Whipp yn * Scwrgio 'r Diawl a'i dyrfa; † Gwialen. * flangellu.
Nerth ir gwann ym-mhôb gofydi;
Nawdd rhag Pôb drwg ydyw gweddi;
† Allwedd Aur i ddaccloi 'r bore; † Agoriad.
Bollt y nôs i gau dy ddrysse;
Twr i'th gadw rhag drygioni,
Ddydd a nôs yw deddfol weddi. Exod. 17. 11.
Gweddi brudd sydd drech na dynion; Gen. 19. 3.
Gweddi daer a drôdd Angelion; Mat. 17. 21.
Gweddi swriodd Diawled allan; Exod. 32. 14.
Gweddi orchfygodd Duw ei hunan.
Na ddibrissia ddim o'th weddi;
Mae 'n y nef sel thus yn llosci;
Mae ar ddaer yn clwyfo Satan;
Mae 'n ennillfawr it dy hunan.
Mewn ffydd a pharch, a llwyr fryd calon,
Mewn zêl, ac Awch, a meddwl Union,
Mewn deall † drûd a dyfal geisio, † Cryf.
Mewn byder prûdd y mae gweddio.
Côd d'olygon, plûg dy liniau:
Tann dy ddwylo, agor d'enau:
Deffro d'yspryd, cûr dy ddwyfron:
Llwyr weddia â'th holl galon.
Nid ar Baal na'r llo, na'r ddelw,
Sant na Santes y mae galw:
Ond ar Dduw, trwy Grist yn unig, Joan 6. 23.
Am bôb peth sydd arnat ddisig.

Ni

Ni wyr neb ond Duw o'n cyflwr;
Ni all neb ond Duw roi ſwccwr,
Ni chlyw neb ond Duw ein gweddi;
Ar Dduw 'n unic y mae gweiddi.

Pſa.50.15. Duw ſy'n erchi galw arno,
Duw ſy'n addo rhoi ond ceiſio:
Duw ſy'n gwrando pob prûdd weddi;
Duw all tynnu pawb o'i tlodi.

Pſa.63.16. Ni wyr *Abram*, ni wyr *Jaco*,
Ym-mha gyflwr yr 'ym yndo:
Ni wyr neb ond Duw ei hunan,
Beth yw 'n cais, a maint yw 'n cwynfan.

Pſa. 65. 2. *Peth perthnaſſol i Dduw 'r lluoedd,*
Ydyw gwrando gweddi miloedd,
A ſo 'n ceiſio mil o bethe,
Ar un pryd mewn amryw Jaethe.

Ni wyr *Mair* i'm tyb ddim Saeſneg,
Ni wyr *Martha* ddim gwyddeleg,
Ni wyr *Clement* Sant ddeallu,
Beth y ddywaid vn or Cymru.

Ni wyr *Abram* ddim o'n cyflwr,
Ni all *Clement* roi i ni Swccwr,
Ni chlyw Peder ddim o'n gweddi,
Ar Dduw 'n vnig y mae gweiddi.

Parcha'r Saint yn fawr yn ſychan,
Mat. 4.10. *Ond addola Dduw ei hunan:*
Rho anrhydedd gweddus iddynt,
Etto na weddia arnynt.

† *Uchel-dad.* *Ni bu* † *Batriarc, ni bu Brophwyd,*
Ni bu Boſtol ag y glow-wyd,
Wneuthur gweddi (*ar' ddarllenes*)
Etto 'rioed at Sant na Santes.

† *Addewid.* *Nid oes* † *Brommais yn y fengyl,*
Joan 16. *Inni gael dim trwy fawr ymbyl;*
23, 24. *Ond y gaffom trwy ymbilian,*
Er mwyn Jeſu Griſt ei hunan.

Chri

Chriſt yn Vnic yw'n Cyfryngwr, 1 *Tim.* 2. 5.
Chriſt yw'n Twrnei a 'n dadleuwr:
Nid oes arall all gyfryngu,
Rhwng Duw a dyn ond Chriſt Jeſu.
Er mwyn Jeſu y mae ceiſio;
Faint y geiſiom wrth weddio:
Ar ddeheu-law 'r Tâd mae 'n eiſte, *Rhuf.* 8. 34.
Er mwyn derbyn ein *gweddie.*
Cymred eraill hên Saint *Catrin,*
Dewi, Clement, Martha, Martin:
Byth ni cheiſiaf i Gyfryngwr;
Rhwng-wi a Duw, ond Chriſt fy mhrynwr.
Cais yn eiriol wrth weddio,
Nerth yr yſpryd ith gyfrwyddo:
Ni all neb weddio 'n hyfryd, *Rhuf.* 8. 26.
Heb gyfrwydd-deb y glân yſpryd.
Heb yr yſpryd f'allir ſonio,
Am Dduw mawr ac am weddio:
Ond ni ddichon un dyn * ddwedyd, * *Sef fel y dylei.*
Wrth Dduw mawr heb nerth yr yſpryd.
Duw ni phriſſia weddi 'r tafod, *Mat.* 15. 8,
Heb y galon a'r gydwybod:
Gweddi 'r enaid prûdd a'r yspryd,
O flaen Duw ſydd aberth hyfryd.
Cais â'r genau, cais a'r galon;
Un or ddau ſydd lai nâ digon:
Cydia 'r genau gydâ 'r yſpryd;
Hynny bair cynghanedd hyfryd.
Gwell yw'r galon heb y gene,
I weddio ambell weithe,
Nag yw 'r genau hêb y galon:
Gweddi o'r fâth ſydd weddiffinion.
Gwell oedd gweddi *Moeſen* hyfryd, *Exod.* 14. 15.
Wrth * Shiwrneia heb ynganyd, * *Ymdeithio.*
Nâ gwaith gwefus yr Iddewon,
Yn gweddio heb y galon.

Cais a geisiech trwy wîr ffydd,
* Oddisrif. Na chymmer ball, ond begia'n * brŷdd,
Nac ammeu dderbyn 'rhyn a geisiech,
O ceisij 'n daer, di gei ofynnech.
Ni chau 'r Adar bach o'u safne,
Nes y llanwo ei mam eu bolie:
Ac ni ddlye ddynion dewi.
Nes cyflawno Duw eu gweddi.
Rhyfedd yw mor daer y beggian,
Llawer dyn amfwyd ac Arian;
Ac mor llwfr y gweddiant,
Am drugaredd a gogoniant.
Hael yw Duw ir sawl a'i ceisiant,
Rhwydd yn rhoi ir rhai ofynnant;
Jac. 1. 5. Rhoi yn brûdd heb ddim dannodiaeth;
Rhoi eu rhaid i bawb yn helaeth.
Psal. 103. 13. Fal y gwrendi Mam ar Blentyn,
Y fo 'n llefain yn ei rwymyn:
Felly gwrendy Duw ein gweddi,
Pan y llefom mewn gofydi.
Rhuf. 8. 26, 27, 34. B'wedd na wrendy Duw dy weddi,
Lle mae 'r yspryd glân yn gweiddi,
A Chrisť Jesu 'n Ymbil drosod,
Ar deheu-law 'r Tâd yn wastod?
Joan. 16. 23, 24. Os yn enw Chrisť y ceisij,
Os yn eiriol y gofynni;
Di gei naill ai'r hyn ofynaisť,
Neu beth gwell nâ 'r hyn y geisiaisť,
† Oedi. *Or bydd d' Arglwydd yn † debirio,*
Rhoi ofynnech wrth weddio;
Mae e'n d' annog geiso 'n daerach,
Neu ddymuno rhyw beth rheitach.
Cais ogoniant Duw yn gynta;
Cais nefolion bethau nesla:
Mat. 6. 33. Cais ei deyrnas a'i gyfiawnder;
Di gei'r cwbwl heb ddim pringder.

Gwachel

Gwachel geisio tra fech byw, 1 Jo. 5. 14.
Ddim yn erbyn gwllys Duw:
Digio Duw y mae dy weddi,
Or ceisij 'r peth na fynno'i roddi.
Ffôl yw ceisio bydol bethau,
Pan galler cael nefolion dlwssau;
Serchu 'n fawr mewn daiar domlyd;
Heb wneuthur prîs o'r nefoedd hyfryd.
Nattur Mochyn brwnt anhygar,
Yw rhoi 'fryd ar drwyno 'r ddaiar: Col. 3. 1, 2.
Nid naturaeth un or bobloedd,
Sydd a'i Tâd yn nheyrnas nefoedd.
Cais y peth y mae Duw'n addo;
Yn ei Air ac yn ei † lwo: † *Yn cenhadu i ti ofyn.*
Cais y rhain er hyn yn weddys,
Os cenhada ei sanctaidd 'wllys. Mat. 26. 39.
Gwna dy weddi byth yn ddiwall,
Yn y iaith a fech yn ddeall:
Gwell yw pum gair ag ystyriech,
Nag yw deng-mil na's deallech. 1 Cor. 14. 19.
Gwatwar Duw a'i dwyllo ei hun,
Wrth weddio y mae dŷn,
Pan y ceisio wrth * friwgawthan, * *Dywedyd llawer.*
Gan Dduw 'r peth nas gwyr ei hunan.
Nâd ir min rag-flaenu 'r meddwl,
Pâr ir galon bwyso 'r cwbwl,
Ni all Duw un amser odde,
Heb y galon weddi 'r gene. Mat. 15. 7, 8.
Duw yw chwiliwr y calonnau; Jer. 17. 10.
Duw ei hun yw Tâd y golau: Jo. 4. 24.
Duw fyn gweddi brûdd o'r galon;
Duw ni phrissia eiriau gweigion.
Tro bôb meddwl aflan heibio,
Pan y byddech yn gweddio:
A rhwym gartre dy fydolrwydd,
Trech yn * parlo ti a'th Arglwydd. * *Ymddiddan.*

Ni chae Aſſyn *Abram* ſangu,
Lle bae *Abram* yn aberthu:
Nâd i'th fydol feddwl dithe,
Gen. 22. 5. Dramwy lle bo dy weddie.
Megis *Abram* rhaid it darfu,
Gen. 15. 11. Pôb rhyw rwyſtrau wrth aberthu.
A rhyfela ar buſſneſſon,
Ath ddehoro i adail *Sion.*
Pa ddyfala ceiſio Satan,
Pan gweddiech droi dy amcan;
Rheita 'gîd y ddlijt weddio,
Jac. 4. 7. A'i wrthnebu nes y cilio.
Fel y cilia 'r llew crafangog,
Pan y clywo ganiad ceilog:
Felly cilia Satan greulon,
O'r lle clywo weddi ffyddlon.
† *Yſh-gwyllt.* Ni all † Bual drigo 'n heppell,
Lle bo gwichiad ciw neu barchell:
Ni all Satan yntef drigo,
Lle bo dynion yn gweddio.
Oni bae fod Satan ddwrngas,
Yn gweld gweddi 'n rhwygo ei deyrnas,
Ac yn awchlym yn ei glwyfo.
Byth ni rwyſtrei 'neb weddio,
Ond o'r ceri Jechid d'enaid,
Na gogoniant Duw, nath gyfraid,
Nâd i Satan byth dy rwyſtro,
Wrando 'r gair, nac i weddio.
Wrth weddio, Llef heb orphwys,
Dros bob grâdd ſydd yn yr Eglwys:
† *Dyn digred.* Ac nac arfer megis † Pagan,
Weddi 'n unic itt' dy hunan,
Nid gwîr Blant yr Eglwys Sanctaidd,
Ond Baſtardiaid anghriſtnogaidd,
Yw pawb na weddio 'n ffyddlon,
Dros yr Eglwys, Sanctaidd *Sion.*

Os

Os gweddiodd *Abram* ſwyna,
Dros drê *Sodom* a *Gomorra*;
B'wedd na ddylem ni 'r Criſtnogion, *Pſa.* 51. 18.
Alw ar Dduw dros dylwyth *Sion*?
Chriſt ſy'n erchi' bawb weddio,
Ar bôb amſer heb ddeffygio:
A Saint *Paul* ſy 'n chwennych inni, *Luc.* 18. 1, *1 Tim.* 2. 8.
Ym-mhob man ymarfer gweddi.
Daniel raſol a weddie, *Dan.* 6. 10.
Dair gwaith beunydd ar eî linie:
A'r brenhinol Brophwyd Dafydd, *Pſal.* 119, 164.
Y weddie ſaith waith beunydd.
Chriſt ein prynwr ynte yn * glôs, † *Ddyfal.*
A weddie tra fae 'r nôs;
Ac y dreulie 'r dydd tro ganto, *Luc.* 6. 12,
Yn pregethu neu 'n gweddio.
Ym-mhob man ac ar bob amſer,
Y mae gweddi o fawer bwer; *Jac.* 5. 16.
Os y galon a fydd parod,
I ymbilian a'r hael Drindod.
Ar y moroedd, ar y mynydd,
Yn ein Teie, ar ein maeſydd,
Y * dirpere i'n weddio, * *Mae'n ddyledus:*
Ym mha fan y bom ni yndo.
Gydâ Pheder yn ein llettu; *Act.* 10. 9.
Gydâ Dafydd yn y gwely,
Gydâ *Daniel* rhwng y llewod *Pſal.* 63. 6.
Y mae 'n rhaid gweddio 'n waſtod.
Ni diffodde ar un tymmor,
Or tân ſanctaidd ar yr allor;
I fynegi byth na ddlye,
Ddiffodd * *zêl dy weddi dithe.* * *Gwrest.* *Lev.* 6. 13.
Dyn ſydd Demel ir Gorucha,
Calon Dyn yw 'r Allor benna; *Num.* 28.
Fôre a hwyr y mae Duw 'n ceiſio, 3, 4. *Dihar.* 2
Gael o'th galon aberth iddo. 26.

Nâd dy Demel er dy fywyd,
Fore a hwyr heb Aberth hyfryd:
Ac nâd genol dydd i baſſo,
Heb roi clôd a moliant iddo:
Felly byddi di * ffamiliar,
A'th Greawdwr ac mewn ffafar;
Felly cei di gan y Drindod,
Dy rwyddhau a'th helpu 'n waſtod.
Nid oes dim a * ddirper rhwyſtro
Dyn gwllyſgar i weddio;
Ac i weithio ei orchwyl hefyd,
Pa ryw bynna fo'i gelfyddyd
F'all dyn weithio 'ei gelfyddyd,
A gweddio 'n ddyfal hefyd:
Ni chaiſ gweddi 'r galon rwyſtro
Hynt y traed na gwaith y dwylo.
F'alle *Foeſen* wrth ſhiwrneia,
F'alle *Joſua* wrth ryfela,
Chriſt wrth ymdaith, Paul wrth forio,
Dendo eu buſnes a gweddio.
Er bôd eſgus yn lwedig,
Lawer pryd mewn pwyntiau pwyſig:
Nid oes eſgus ellir enwi,
All d'eſcuſo am dy weddi.
Gelli beido mynd ir eglwys,
Pan bech glaf o'r haint ath rwyſtrwys:
Ond er claſed blîn a fyddech,
Rhaid gweddio nes * departech,
Gelly beido rhoi eluſen,
Pan na byddo'i yn dy berchen:
Ond er cimmaint a fo 'th dlodi,
Nid oes peido byth a gweddi.
Ym-mhôb cyflwr, ar bôb amſer,
Y mae Gweddi yn ei Themper:
Nâd gan hynny ddim dy rwyſtro,
Ym-mhôb cyflwr brûdd weddio,

Pſa. 55. 17.
* *Gyfeillgar.*
* *Ddlye.*
Exo. 14. 15.
Joſ. 10. 12.
Mar. 1. 35.
Act. 27.
* *Ymmadawech.*

Yn

Yn ein trallod, yn ein gwynfyd,
Yn ein nychdod, yn ein iechyd,
Ym mha gyflwr y bôm yndo,
Y gall chriſtion brûdd weddio.
Nid yw carchar, nid yw cloion,
Nid yw rhwyſtrau holl blant dynion
Na'r byd ôll yn rhwyſtro gweddi,
Fynd bôb awr at Dâd goleuni.
Tynn di dafod dyn o'r gwreidde;
Torr ei draed, a rho fe 'ngwarche:
Fe all gweddi 'r galon Saethu,
Trwy bôb clo at Dduw er hynny.
Ar ŵyl a gwaith, ar nôs a dydd,
Ar foreu a hwŷr caiff gweddi brûdd,
Fynd at Dduw, y pryd y mynno:
Doed pan dêl, hi gaiff ei groeſo.
Er na chae'r Frenhines *Heſther*,
Fynd at Frenin ond rhyw amſer:
Fe gaiff gweddi heb ei rhwyſtro,
Fynd at Duw yr awr ei mynno.
Cwyn fel *Daniel* ar y wawr-ddydd, *Pſal.* 119.
Cwyn di ganol nôs fel *Dafydd*: 62.
Mae Duw 'n barod gwrando geiſiech,
Galw arno 'r awr y mynnech.
Er na chaffo dyn ei hunan,
Fynd i'r nêf at *Gbriſt* i ymddiddan:
Fe gaiff gweddi Pôb rhyw griſtion,
Fyned atto 'r awr y mynnon.
*Trwy 'r gwynt, a'r glaw, trwy'r Aer a'r tonne, * *Awyr.*
Trwy 'r Sphêrs i gyd a'r holl Blanede,
Yr aiff gweddi fel † llycheden, † *Mellt.*
O flaen Duw uwch law'r ffurfafen.
Ni all nef, na Daer, na dynion,
Awdurdodau nac Angelion,
Rwyſtro gweddi gael ymddiddan,
Bôb yr awr â Chriſt ei hunan.

Nid rhaid iddi ofyn cennad,
Peder gwynn i gael agoriad :
Hi gaiff mynd trwy 'r holl Angelion,
† *Hy.* O flaen Gorſedd Chriſt yn † eon.
Hi gaiff gan Dduw wrando ei chyſur ;
Ddadleu. Hi gaiff gan Ghriſt * bledio ei dolur :
Rhuf. 8. 26. Hi gaiff gan yr yspryd riddfan,
Ac ochneidio droſti 'n gyngan.
Ni thry Rhoddwr pôb daioni,
Adre 'n wag-law o'th brûdd weddi:
Eſay. 45. 19. Ond ſe leinw Chriſt ei bynwes,
Ac ai nertha i gael ei neges.
Oni chaiff hi'r hyn a geiſio,
Hi gaiff well nâ hynny gantho :
Os ni edy Chriſt un amſer,
Weddi ffyddlon fynd yn ofer.
O! pa ddyled ſ'arnom 'roddi ;
Ir gwîr Dduw am oddeu 'n gweddi,
Fynd oi flaen yr awr y mynnom,
A chael gantho 'r hyn a geiſiom.
Braich yw Gweddi ſy'n cyrhaeddyd,
O'r Byd hwn ir Nefoedd hyfryd ;
Ac yn cymryd o dryſſore
Duw beth bynna ſ'arni eiſie.
† *Ddifrifol.* Gweddi † brûdd ſydd Gennad hy,
A rêd dros ddyn ir Nefoedd fry ;
Ac y gaiff bôb awr ymddiddan,
* *Ddirwyſtyr.* Yn * ddiſtop â Duw ei hunan.
Gweddi laddodd Gawr tra chadarn ;
1 Sam. 17. 45. Gweddi agorodd byrth o haiarn ;
Act. 12. 5. Gweddi gauodd ſafne llewod :
Gweddi dynn ddŷn o bôb trallod.
Gweddi glôdd y Nef yn hîr ;
Jac. 5. 17. Gweddi droes y môr yn dîr :
Gweddi wnaeth ir meirw godi :
1 Bren. 17. 22. *Nid oes dim mor gryf a Gweddi.*

O!

O! ba ddiolch ſ'arnon roddi?
Ir gwîr Dduw am adel Gweddi,
Fyned attto 'r awr y mynnom,
A chael gantho 'r pethau geiſiom.
Clôd a Gallu, Diolch, Moliant,
Parch Anrhydedd a Gogoniant,
A fo i Roddwr pôb Daioni,
Sydd mor fwyn yn gwrando 'n Gweddi.

Pan yr elech i weddio,
Edifara am aêth heibio;
A llwyr ymolch o'th holl frynti,
Os dymynu wrando 'th weddi.
Duw ni wrendy bechaduriaid,
A fo'n byw mewn pechod diriaid; Joan 9. 31.
F'orfydd 'madel a drygioni,
Cyn gwrandawo Duw dy weddi.

Os mewn malis, rhyfyg, mwrddro,
Llîd, a thrais, y doi weddio,
I Dy Dduw ar ben dy linie,
Duw a'th wrthyd a'th weddie. Eſay. 1. 15.
Melldith *Moab* ſydd yn cwympo,
Ar yr anwir wrth weddio;
Ceiſio maent heb gael eu † Canlyn, †Deiſyfiad.
Am fod dwylo, rhain yn ſcymmyn.
Y nêb a alwo ar yr Arglwydd,
Ymadawed â'i halogrwydd; 2 Tim. 2. 8.
Ac ymolched ei ddwy ddwylo,
Oddiwrth waed o dais ei wrando.
Tirion yw Duw a thoſturiol, Joel. 2. 12,
Ir rhai a fydd edifeiriol: 13.
Edifara am dy frynti,
Ac fe wrendy Duw dy weddi.
Os difaru am y cwbwl,
Pyt fae 'th fai mor gôch a'r pwrpwl, Eſay. 1. 18.
Chriſt a'th olch mor wyn a'r lili,
Ac a wrendy 'n rhwydd dy weddi.

Pan

Pan y delech i weddio,

Jer. 4. 14. *Tro bob meddwl ofer heibio:*
A rhwym gartre dy fydolrwydd,
† Yn lle-faru. Trech yn † parlo ti a'th Arglwydd.
Brwnt yw gweled pacc a ffardel,
Ar dy gefen yn y Demel:
Brwntach yw gweld dy fydolrwydd,
Pan gweddiech ar yr Arglwydd.
Pan gweddiech galw 'n gynnwys,
Ar Dduw dros bôb ſtâd o'r eglwys;
Ac nac arfer megis Pagan
Weddi 'n vnig it dy hunan,
1 Tim. 2. 1, 2. Galw 'n gynta dros frenhinoedd,
Am gael grâs i drîn eu pobloedd,
Mewn gwîr grefydd, a llonyddwch,
Hedd, vniondeb, a dedwyddwch.
Eph. 6. 19. Gwedyn galw dros Eglwyſwyr,
Am gael grâs i draethu 'n eglur,
Holl ddirgelwch yr Efengyl,
A phregethu 'r gwîr yn rhigyl.
A gweddia dros Swyddogion,
Ar i Dduw roi grym a chalon,
Iddynt goſpi pôb rhyw droſſedd,
2 Cymal. A * maintainio ffydd a rhinwedd.
Cais gan Dduw ſendithio hefyd,
Pob ſcolheigion o gelfyddyd;
Fel y gallont lanw 'r gwledydd,
A goleuni, moes, a chrefydd.
Nac anghofia o'r cyffredyn,
Ond gweddia hefyd droſtyn;
Fel y gallont fyw 'n ei galwad,
Mewn vfydd-dod, hedd, a chariad.
A gweddia dros drueuniaid,
Sydd mewn trallod, cuſtydd embaid;
Ar i Dduw doſturio wrthynt,
A rhoi help a chymfford iddynt.

Rhybydd i Ddyn ſeddwl am Dduw y bore, ac i roddi diolch iddo, am ei gadw'r nôs rhag niwed.

Y Bore pan dihunech gynta,
Côd d'olygon at * Jehofa; * *Duw.*
Meddwl am ei foli 'n ddiwall;
Cyn meddyliech am ddim arall.
Cofia mai Duw oedd y Ceidwad,
Fu neithwr yn dy wiliad,
Heb roi amrant iddo i gyſcu,
Rhag ir llew dy ladd a'th lyngcu.
Oni bae Dduw a'i Angelion,
Y'n caſtellu bobtu ei weiſion, *Pſal.* 34. 7.
Yn ni bydde heb ei lyngcu,
Can y Gelyn tra fae 'n cyſcu;
Mwy yw perig dyn ſy'n cyſcu,
A ei wely heb nawdd Jeſu,
Nag oedd perig Ddaniel *hynod,*
Ynt wrth gyſcu rhwng y llewod.
Y mae 'r ſcrythur yn mynegi, 1 *Pet.* 5. 8.
Od y Diawl yn troi obobtu,
Iddydd a nôs yn ceiſio llarpio,
Megis llew pwy bynnag allo.
Pwy ſy'n rhwyſtro 'r llew i'n llyngcu,
And ein ceidwad mawr Chriſt Jeſu?
Onwn ſydd nôs a dydd heb heppian,
I cadw ei braidd rhag rhythre Satan. *Pſal.* 121. 4.
Meddwl dithe faint yw'r dlyed,
Fydd arnad ir Gogoned;
Im dy gadw mor ddihangol,
Rhag y Gelyn yn waſtadol.
Megis y mae 'r dlyed arnad,
No fawr foliant iddo 'n waſtad;
A abertha ar dy linie,
Diolch iddo nos a bore.

Meddwl fal y gallſe Satan,
Yn dy gwſc dy ladd heb yngan;
A'th ddwyn ir farn yn amharod,
Oni baſſe Griſt dy warchod.

Meddwl fal y gallſe 'r Gelyn,
Oni baſſe i Griſt d'amddiffyn.
Ladd dy Blant, a dwyn dy gyfoeth,
Lloſci 'th dy, a'th ſlino boenoeth.

Cofia fal y gallſe 'th daro.
Ag ynfydrwydd nes gwall-bwyllo;
Fal na allaſſyd ddim o'r eyſcu,
Oni baſſe i Griſt ei nadu.

Bydd gan hynny dra diolchgar,
Ith wir Geidwad am ei ffafar,
Yn dy gadw mewn eſmwythder,
Rhag y Gelyn yn ddibryder.

Pa bae Iddew yn dy warchod,
Tra 'itti 'n cyſcu rhwng bwyſtfilod,
Di roit ddiolch fil o weithie,
Am dy gadw o'u crafange.

Er bod Chriſt ei hun i'th warchod,
Trech yn cyſcu rhwng y llewod,
Sydd bob awr yn ceiſio 'th lyngcu,
Ni roi ddiolch iddo er hynny.

Agor d'olwg, gwel ei ffafar;
Cymmer rybydd, bydd ddiolchgar:
A rho ddiolch ar dy ddau-lin,
I Griſt Jeſu am d'amddiffyn.

Felly ceidw Chriſt di'n waſtod,
Ac y tann ei adain droſod;
Ac i'th geidw mewn eſmwythder,
Rhag bôb perig yn ddibryder.

Gwachel feddwl dim â'th galon,
Gwachel edrych â'th olygon;
Gwachel ddwedyd dim â'th ene,
Nes moliannu Duw y bore.

R

Rho iddo flaen-ffrwyth dy wir galon, Exod. 34. 26.
laen-ffrwyth d'eirie a'th feddylion:
Duw a fyn y ffrwythau cyntaf;
Ni fyn Duw na'r ail na'r olaf.
Cynta peth a wna'r vchedydd,
Moli Duw pan torro 'r wawr-ddydd:
Cynta peth a ddlye ddynion,
Foli Duw o ddyfnder calon.
* *Rhobin bâch cyn glycho 'i gene,* * Y Fron-rhuddyn.
A gaan ir Arglwydd pſalm y bore,
Am ei chadw 'r nôs rhag niwed,
Er bod gwely hon yn galed.
Llawer dyn yn waeth nâ 'r deryn,
Gwyn o'i wely megis mochyn,
Heb gydnabod Chriſt ei Geidwad,
Na rhoi diolch am ei warchad.
Peth cwilyddys i blant dynion,
Fôd yn waeth na 'r Adar gwylltion,
Sy'n clodforu nôs a boreu
Dduw, mor ddyfal am ei ddonieu.

Diolch foreuol pan ddihuner gynta.

DUw fy 'ngheidwad, Duw fy 'nghryfdwr,
Duw fy nghaſtellrhâg y Drwgŵr,
Derbyn foliant ar fy nwylo,
Am fy nghadw 'r nôs aeth heibio.
Rwyt ti 'n gwiliad daetu 'ng-wely.
Ddydd a Nôs tra fyddwi 'n cyſcu;
Ac yn tannu-d' adain droſof;
Pan gollwngwi 'r Byd yn angof.
Rwyti 'n rhoddi i'm eſmwythder
A llonyddwch mawr bôb amſer;
Gan * *reffreſhio beunydd felly,* * Adſwio.
F'egwam gorph â melus gyſcu.

Ni winc, ni chwſc, ni hun, ni heppian,
* Gogyſgu. Fy nhâd graſol tra fwi 'n * ſlwmbran,
Ond fe'm ceidw yn ei geſſel.
Tra fwi 'n cyſcu yn ddiogel.
Pa fath ffafar yw hon ymma?
Dy fod ti y Brenin mwya,
Yn ymoſtwng i ddiwallu,
Llwch a lludw tra fo 'n cyſcu?
Byth ni byddai'n abal rhoddi,
Y ddegfed ran o ddiolch itti,
Ag ſydd arnaf (Dad caredig)
Am y ffafar hon yn unig.
Clod a gallu, diolch, moliant,
Gwîr anrhydedd, a gogoniant,
Y fo nôs a dydd i'r Drindod,
Sydd mor ddiflin yn fy ngwarchod.

Diolch i Griſt am amddiffyniad ac eſmwythder.

O Fyng Heidwad, o fy Mugel,
Rhwn am cedwaiſt yn dy geſſel,
Neithwr rhag i'r blaidd fy llyngcu,
Rwi o'm calon i'th glodforu.
Dan dy adain Chriſt di'm cedwaiſt,
Yn dy freiche di 'm cofleidiaiſt:
Rhoddaiſt imi brûdd eſmwythder;
Rwi 'n ddiolchgar am dy fwynder.
Nedaiſt Satan im difethu;
Nedaiſt ddynion im gorthrymmu;
Nedaiſt dân a gwynt fy ſpeilio.
Nac anhunedd im dihuno.
Bendigedig a fo d'enw,
Chriſt fyng Heidwad am fy nghadw;
A gogoniant itti rodder,
Am roi i mi 'r fâth eſmwythder.

Rhybydd

Rhybydd i ddyn wrth ddillattu y corph i weddio am ddillad ac arfau i'r enaid.

DAn y bech yn gwiſco 'th ddillad,
Cais arfogaeth *Duw* am danad;
al y gallech ymladd yndyn,
legis Criſtion â phôb gelyn.
Nid wyt nes er Dillad twymglŷd,
guddio 'r cnawd, i * ddyor anwyd, * *Rwyſtra.*
ni bae it gael pilynod,
ddyor bai, i guddio pechod.
Cais gan hynny holl arfogaeth *Eſa. 6. 11.*
uw, i'th gadw rhag gelyniaeth,
c rhag Pechod, ac rhag trafel,
wyll y byd, a'r cnawd, a'r cythrel.
Heb y rhain nid ym ond noethion,
yfela â'n gelynion:
c nid poſſib i neb hebddyn,
ael y trecha ar vn gelyn.

weddi wrth wiſco am danad, yn ceiſio Arfogaeth Duw i'th cadw rhag gelyniaeth pechod.

GWiſc dy * Armwr oll am danaf, * *Arfau.*
O fyng Heidwad galluoccaf;
el y gallwyf megis Criſtion,
mladd yndynt â'm gelynion.
Nâd o'm coryn hyd fyng wandde,
n rhyw aelod heb ei arfe;
hag fy nghlwyfo gan y Temptiwr,
le bo eiſie vn rhyw armwr.
Nâd i'r byd a'i ofer bethe,
âd i'r cnawd a'i nwyfys chwante,
âd i'r Diawl a'i rythreu Scymmyn,
eri immi bechu'n d'erbyn.

Ond

Ond roi immi rym a chryfdwr,
I orchfygu pôb gwrthnebwr,
Ac i ymladd dan dy faner,
Nes ym dygech i'th eſmwythder.

Arall. *CHriſt fy nghraig am Iechydwriaeth,*
Gwiſc am danaf dy Arfogaeth:
Nad vn aelod heb ei wiſco,
Rhag ir gelyn fy anrheithio.

1 Theſſ. 5. 8. Gwiſc y Pen â helm y gobaith,
† *Dwyfronneg.* Breſt a'r † gorſlet gyfiawn berffaith,
Eph. 6. 14. 16, 17. Lwyne â gwregis gwir ddifeirwch,
* *Tarian.* Traed â ſcidie efengyl heddwch,
Rho dy Air yn gleddyf immi,
*Ffydd yn * fwccler i ddiffoddi,*
Holl biccellau tanllyd Satan,
A phrûdd weddi i ſefyll allan.

A rho rym fel milwr ffyddlon,
Im ryfela â'm gelynion,
Rhythreu Satan, chwantau cnawdol,
Twyll y byd, a phechod marwol.

A rho gymmorth i gorchfygu,
A'u daroſtwng a'u gwrthnebu;
Fel y gallwi byth d'addoli,
Megis plentyn ir goleuni,
Felly beunydd yn ddibryder,
Mi ryfelaf dan dy faner,
Ac y roddaf itti foliant,
O fy Nuw tra ynnwi chwythiant. *Amen.*

Rhybydd wrth ymolchi.

PAn yr elech i ymolchi,
Cais yn daer gan Dduw trwy weddi,
Olchi d'enaid oddiwrth bechod,
A'i lanhau â gwaed y cymmod

Nid

Nid wyt nes er dwr yr Afon,
I olchi 'r cnawd oddiwrth amrhyddion,
Nes y golchech dy gydwybod,
A gwaed Chriſt, oddiwrth dy bechod.
Nid wyt nes er wyneb glân,
A chalon front, heb râs, heb rân:
Ni fodlonir Duw yn bûr,
*Ag wyneb glân, heb galon * glûr.* * *Lân.*

Gweddi ferr wrth ymolchi.

GOlch ô Griſt â'th waed fy mhechod,
Golch fy enaid a'm cydwybod;
Golch fy meddwl oddiwrth wegi,
Golch fi'n llwyr oddiwrth fy mrynti,
Golch fy mhen, am traed, â'm calon,
Fel y golchaiſt d' Apoſtolion: *Jo. 13. 5.*
Sych â'r tywel main fy mrynti,
A rho d'yſpryd ſanctaidd immi,
Golch fi'n neigreu gwir ddifeirwch, *Zech. 13. 1.*
Golch fi'n ffynnon grâs a heddwch: *Datc. 1. 5.*
Golch fi a'th waed mor wynn ar lili.
Fal y gallwi 'n bûr d'addoli.

Gweddi foreuol; iw harferu (o ran ei matter) yn y man ar ôl codi ac ymolchi.

DUw trugarog Tâd toſturi,
Er mwyn Chriſt rho bardwn immi,
Am fy meiau oll a 'm pechod, *Pſal. 40. 12.*
Sydd mewn rhif yn fwy nâ 'r tywod.
Nid oes pwynt o'th holl gyfreithie,
Nas troſſeddais llwyr, gwae finne;
Nac un dawn a roddaiſt immi,
Nas arferais ar ddrygioni.

Drwg fy nhûb, a gwaeth fy ngweithred,
Brwnt fy nhafod, maith fy bocced,
Poeth fy nattur, oer fy ngweddi;
Arglwydd maddeu 'r cwbwl immi.

Pſal. 25.7. Maddeu 'r maint a wnaethoi 'n d'erbyn
O bechodau er yn blentyn:
Ac na thywallt ar fy lletty,
O'r dialau maent yn haeddu.
Ond rho râs a chymmorth immi,
Byth o hyn allan dy addoli,
Ath waſnaethu mewn ſanctteiddrwydd,
Pûr uniondeb, ac oneſtrwyddd.
Tynn bôb rhwyſtyr ſydd i'm hattal,
I'th waſnaethu di mor ddyfal;
* *Gallu.* A rho * bwer yn ol hynny,
Immi 'n ddiflin dy waſnaethu.
Llwyr ddiwreiddia o'm calon ofer,
Yr holl frynti fum i'n arfer;
A gwir blanna yn eu cyfle,
Râs a dawn tra chwyth i'm gene.
Dyſc fi gadw dy orchmynion,
A'u gwir garu a'm holl galon;
A'u cymmeryd yn lle rheol,
I fyw wrthynt yn waſtadol.
A chyfrwydda â'th lân Yſpryd,
Fi 'reoli fy holl fywyd,
A'm holl eiriau a'm amcanion,
Yn ol d'wllys a'th orchmynion.
Arglwydd, ffrwyna fi rhag pechu,
Byth yn derbyn mwy ond hynny:
A rho bwer immi 'n waſtod,
Gael y trecha 'n erbyn pechod.
Helpa fi ryfela yn erbyn,
Y Byd, a'r cnawd, a'r *cythrel* ſcymmyn:
Fal y gallwyf gael y goron,
A gorchfygu fy ngelynion.

Tann

Tanna drosswi d'adain rasol, Psal. 17. 8.
Cûdd fi dani yn wastadol:
Nâd un gelyn wneuthur niwed,
Mewn un modd im corph na'm hened.
Cadw fi rhag cwrp a thramcwydd,
Cwilydd, Colled, anap, aflwydd,
Nychdod, niwed a'r fath hynny,
Or bydd d'wllys yn cenhadu.
Nertha fi a'th yspryd sanctaidd,
Dreulio 'r Dydd hwn yn gristnogaidd, 1 Thess. 4.
Trwy gymmeryd poen i'm galwad, 11.
Ith wasnaethu 'n brûdd yn wastad.
Pâr i'm dreulio 'r dydd presennol,
Mor ddeallus, ac mor ddeddfol,
A pha gwyppwn ar y † suwrn, † Sicrn.
Mae 'r dydd hwn yw'r dydd diwetha.
Nâd fi oedi gwella 'muchedd,
O ddydd i ddydd hyd fy niwedd:
Ond tra heddyw byth yn para, Heb. 3. 7, 8.
Pâr yn ddyfal immi wella.
Nâd i'r cnawd rhyfygus embaid,
Beri immi ddamnio 'r enaid,
A'i roi boeni yn dragwyddol,
Am dippyn bach o blesser cnawdol.
Nâd i wagedd y byd ymma, Preg. 1. 2.
Rhwn fel llwyd-rew a ddifflana,
Beri im golli gwir lawenydd,
A mawr fraint y byd na dderfydd.
Tra fo 'r dydd a'r goleu'n para,
Pâr im weithio ar yr eitha,
Y peth a berthyn at fy * Iechyd, Jo. 12. 35.
Rhag i'r nôs fyng orddiweddyd. * Iechydwraeth.
Pâr im fôd bôb awr yn barod,
Ag oyl im lamp, a'm goleu 'n gwarchod
Dwad Christ im gwawdd i'r neithior,
Tra fo'r nef a'r porth yn agor.

Pan bwi ſiccra yn y carn,
Pâr im feddwl am dy farn,
A'r dydd du y gorfydd atteb,
*Ar y * bar am bôb ffolineb.*

* O flaen. yr orſedd-faingc.

Gwna im feddwl am y cyfri,
Orfydd arnom bawb i roddi,
Am y pechod lleia wneler,
Hyd yn oed ein geiriau ofer.
Croeſa 'nawr y maes o'th lyfyr,
Yr holl frynti fûm i 'n wneuthur;
Ac na thafla yn fy nannedd,
Ddydd y farn o'm câs anwiredd.
Maddeu 'n awr yr holl dalente,
S' arna i o ddyled yn dy lyfre;
A llwyr † flotta â gwaed Ieſu
'Rhatling eitha s'arna i dalu.

† Goſſod allan.

Gwedi maddeu 'r cwbwl ymma,
Nertha fi ddiweddu 'ngyrfa;
Fel y gallo fenaid orphwys,
Gydâ Chriſt yng lân Baradwys;
Llê câf gydâ 'r holl Angelion,
A llû 'r nêf heb † ddowt nac ofon,
Dy foliannu trwy lawenydd,
Mewn dedwyddwch yn dragywydd. *Amen.*

† Ammeu.

Rhybydd i ymgadw tra fo'r dydd, rhag Rhythreu'r Byd, y cnawd, a'r Cythrael, ac i wiſco, ac arferu Arfogaeth Duw yn eu herbyn.

YN y man yn ôl it godi,
Cofia fôd tri Gelyn itti,
Rhai amcanant dy * andwyo,
Oni ymgedwi rhag dy dwyllo,
A'r vn gwanna o'n gelynion,
Sydd gan cryfach nag vn Chriſtion,
Oni chawn ni gan Griſt Ieſu,
Nerth ac arfeu iw gorchfygu.

* Anafu.

Llêf

Llef gan hynny ar dy Brynwr,
Dy ffwrneiſio megis Milwr,
Ai arfogaeth ac â chalon,
I orchfygu dy Elynion.

GWiſc dy Ben â helm Ghriſtnogaeth,
† Gobaith cryf am Iechydwriaeth;
Nâd ir ſarph na'r Diawl dy glwyfo,
Ar dy ben trwy Anobeitho.

Gwiſc gyfiawnder am dy ddwyfron,
Ni all Diawl â * dwbwl canon,
Wneuthur byth na drwg na niwed,
Ir rhai wiſco 'r Cyfryw Gorſled.

Rhwym dy ganol a gwirionedd,
Na ragreithia yn dy fuchedd:
Hardd, a chrŷf, a chryno odieith,
Ydyw gwregis gwîr di-ragreith.

Gwiſc dy draed â ſcidiau 'r fengyl,
Bydd ddioddefgar ym-mhôb treigyl:
Cans trwy oddef llawer trallod,
Y mae mynd i lŷs y Drindod.

Cymmer fywiol ffŷdd yn † fwccler,
Derbyn frâth a ſaetheu 'r wiber:
Bywiol ffŷdd yn Ghriſt a all,
Ddiffodd tanllyd ſaetheu 'r fâll.

Cymmer awchlym gledde 'r Yſpryd;
Grymmus Air y Scrythur hyfryd;
Dyna 'r cleddyf llymm ei lafan,
Sy 'n rhoi ffwyl a chlwyf i Satan.

Cadw Arfeu Duw yn waſtad,
Cymain ûn bôb awr am-danad:
Nâd ûn prŷd dy ddala hebddyn;
Rhag dy glwyfo gan y gelyn.

A gweddia ar y Drindod,
Am gael grym a grâs i orfod,
Y tri gelyn hyn yn waſtad,
I waſnaethu Duw yn d'alwad.

† *Ond bydded gennit ſail am dy obaith.*

* *Dryllmawr.*

Eph. 6. 14.

Act. 14. 22.

* *Tarian.*

Os cwrdd *Satan* â ni 'n noethion.
Heb Arfogaeth Duw am danon:
Mae ê 'n chwareu 'n dôſt â hwnnw,
Sydd heb Armwr gantho ymgadw.
Os bydd pen heb Helmet ddilys,
* Dwyfron. ** Breſt heb bais, na lwyn heb wregys,*
Troed heb eſcyd, llaw heb gledde,
Sarph a'n clwyfa, gwnawn ein gore.
Bydd gan hynny megis milwr,
Yn dy gylch bôb awr a'th Armwr,
Ym-mhôb mann yn dyfal wilio,
Rhag i'r Gelyn dy anrheithio.
Pan yr elech gynta allan,
Gwachel ddirgel rwydeu *Satan*,
Rhwn ſy'n ceiſio dy fachellu,
Ar bôb cam a'th hela i bechu.
Mae ê'n fawr ei lîd a'i hocced;
Mwy ei dwyll nâ'i rym, er cryfed:
Mae fel llew yn troi o bobtu,
Ddydd a nôs yn ceiſio 'n llyngcu.
† Dichell. *† Hocced Sarph, llidawgrwydd Gwiber,*
Cryfder llew, ffyrnigrwydd Teiger,
Awydd Blaidd, Bradwriaeth cadno,
Sydd gan Satan lle tramwyo,
Nid yw'n cyſcu, nid yw 'n gorphwys,
Nôs na dydd er pan ei cwympwys;
Ond amcanu llâdd a mwrddro,
Am ei chwyth pwy bynnag allo.
†Wiliadwriaeth. *Bydd gan hynny ar dy † wachel,*
Ym-mhôb mann rhag rhwyd y cythrel:
Cais gan Ghriſt bôb awr dy helpu;
Chriſt a'th nertha ei orchfygu.

Gweddi yn erbyn temptiad a Rhythre Satan.

POrthor mawr y pwll di-waelod,
Ceidwad drwſſeu vffern iſſod,
Rhwymwr Satan, llyngcwr ange.
Clyw fy ngwaedd o'th nefol artre.
Y mae Satan rhwn orchfygaiſt,
A'r ddraig waedlyd rhon a rwymaiſt,
Yn amcanu fy † andwyo, † *Anafu.*
Oni châf dy help ei ffrwyno.
Mae ef nôs a dydd heb Gyſcu, 1 *Pet.* 5. 8.
Megis llew yn ceiſio'm llyngcu,
Ac yn barod i'm † defowro, † *Difa.*
Oni chedwi di fi rhagddo.
Mae e'n tannu ei groglaethe,
Ddydd a nos ar draws fy llwybre:
Nid oes llûn na ſyrthiwyf ynddynt,
Oni chedwi di fi rhagddynt.
Nid oes afal têg gwarddedig,
Na bo beunydd yn ei gynnig;
Nac vn pechod na bo e'n ceiſio,
Genni wneuthur ith lwyr ddigio.
Nid oes twrn da fwi'n amcanu,
Na bo'r ddraig yn ceiſio ei nadu,
*Ac yn * dyor yn rhy fynych.* * *Rhwyſtro.*
Y gwaith goreu fwi 'n ei chwennych.
Ni châ'i fwytta pryd o fara,
Ni châ'i gyſcu mewn eſmwythdra,
Ni châ'i yfed draught o ddiod,
Na bo e yn ceiſio ei droi'n bechod.
Ni cha'i ddwedyd gair o'm gene,
Na gweddio ar fynglinie,
Na bo Satan yn amcanu,
Wrth weddio beri im bechu.

Pan bo mwya chwant fy nghalon,
Ith wafnaethu (*Chrift*) yn ffyddlon,
Dyna'r pryd y cais fy rhwyftro,
* *Dichell.* A'r holl * gwning a fo gantho.
A phyt faet ti 'n gadel iddo,
Redeg arnai heb ei ffrwyno,
Gwn na byddei well fy nrheigil,
Nag oedd dien *Job* a'i eppil.
Arglwydd, gwêl ei waedlyd fwriad;
* *Lleiha.* * Tola ei falchder, torr ei ruad:
Rhwym ei ferr, byrhâ ei gadwyn,
† *Attal.* Shiga ei ſhol, a † ſtoppa ei wenwyn,
Tydi *Ghriſt* fy'n rhwymo 'r wiber,
Luc. 11. 32. Ti fy a'r gadwyn am ei ddwyfer:
Tydi ſpeiliodd o'i holl arfe;
Tydi gadwodd ein eneidie.
† *Arfogaeth* Gwiſc dy † armwr oll am danom;
Dôd dy rymmus yſpryd ynnom;
Dyſc ein dwylaw i ryfela;
Nâd ith weiſion gael y gwaetha,
Nâd O Ghriſt ir Sarph ein twyllo;
Nâd ir wiber ein handwyo;
Nâd ir llew ein lladd na'n llyngcu;
Nâd ir gelyn ein gorchfygu.
Gwann ym vi, a chryf yw ynte;
Can-mil cryfach Chriſt wyt tithe:
Nertha'n gwendid trwy dy gryfdwr:
I orchfygu ein gwrthnebwr.
Call yw 'r Sarph, a dwl ym ninne;
Doeth yw 'r ddraig, allawn bachelle:
Oni helpu di ni 'n Prynwr,
Aiff dy bridwerth gan y Bradwr.
Gwna ni 'n ddoeth i weld ei rwyde;
* *Call.* * *Ffol i wechlyd i groglathe;*
† *Wrthwyneb.* *Cryf i † wrthladd ei ddichellion;*
Call i wrthod ei gynnigion.

Arglwydd

Arglwydd edrych ar dy weiſion,
Nertha 'th frodyr gael y Goron:
Helpa bawb ſydd dan dy faner,
Ddwyn eu croes a throedo 'r wiber.

Cynghorion yn erbyn profedigaetheu Satan.

OS promeiſa Satan itti,
Dai a thiroedd am ei addoli
Dywaid nad oes troedfedd fychan,
Ond pwll vffern gantho ei hunan.
Os bydd Satan yn dy annog,
I halogi gwraig cymmydog:
Dywaid fôd dialau 'n barod, *Heb.* 13. 4.
A barn Duw am gyfryw bechod.
Os cais Satan genyd feddwi,
A * charowſo gwin yn wiſci: * *Yſed.*
Dywaid yr â 'r holl rai meddwon, 1 *Cor.* 6. 9,
Ddydd y farn ir tân a'r brimſton. 10.
Os cais Satan genyd dyngu,
Cîg a gwaed yr Arglwydd Jeſu:
Dywaid nad oes vn rhyw bechod, *Zech.* 5. 2, 3
Waeth na chablu gwaed y cymmod. 4. *Heb.* 10. 29.
Os cais Satan genyd dreiſio,
Y rhai tlodion a'u handwyo: *Exod.* 22.
Dywaid nad gwaeth pigo llygaid 22, 23, 24.
Chriſt ei hun, nâ threiſio ymddifaid. *Dihar.* 22. 22, 23.
Os cais genyd wneuthur ffalſtedd,
Ac vdonaeth ac anwiredd:
Dywaid fôd Duw 'r Barnwr cyfion, *Mal.* 3. 5.
Yn ei preinto ar dy galon. *Jer.* 17. 1.
Os cais genyd mewn dirgelwch,
Weithio gweithred y tywyllwch: *Job* 34. 21,
Dywaid fôd Duw â ſaith llygad, 22.
Im-mhôb mann yn edrych arnad.

Os

Bib. 17. 5. Os cais Satan genyd gablu,
Dy gyd-gristion gwedi nafu;
Mae e'n ceisio megis bradwr,
Genyd gablu dy Greawdwr.

Datc. 21. 8. Os cais genyd ddwedyd celwydd,
Mae 'n amcanu yn ddigwilydd,
Lâdd a dwyn dy enaid gwirion,
Ir pwll poeth o'r tân a'r Brimston.
Os cais gennyd wan-obeitho,
* Ed. farn, Am drugaredd, er * repento;
Mae 'n ei fryd dy ddwyn ir deyrnas,
Ir aeth *Cain*, a *Saul*, a *Suddas*.
Os cais Satan gâs dy rwystro,
I dy Dduw, y mae 'n dymuno,
Dy droi maes o'r nêf yn ddirgel,
Eisie addoli Duw 'n ei Demel.
Os cais genyd droi dy wegil,
Rhuf. 10. 17 Pan pregethir yr efengyl;
† Rwystro. Mae e'n ceisio dy † ddehoryd,
Rhag cael Profi pren y bywyd.
Os cais Satan genyd gyscu,
Yn yr eglwys wrth wasnaethu;
§ Gwatwor. Mae e'n ceisio genyd * foccian
Duw 'n ei lys ai dy ei hunan
Gwachel gyscu wrthweddio,
Gwaeth nâ 'r diawl yw'r dyn y foccio
Duw 'n ei donnel, ar awr weddi,
Ar ei lin yn rhith addoli.
Os cais genyd fynych arfer,
Oedi bwytta 'r sanctaidd swpper;
Wrth dy ddyor ir Comuniwn,
Mae 'n dwyn ymaith * Sêl dy bardwn.
§ Mae'n sêl o bardwn ir grasol; nid ir anrasol. Os cais genyd lwyr anghofio
'R fengyl sanctaidd gwedi gwrando;
Mae e'n ceisio dwyn o'th galon,
Hâd y gâir â'th wnele 'n griston.

O

Os caiff genyd fôd yn fodlon,
)dwyn heb ſylw enw criſton,
e wnae felly yn ddiogel,
Vâs i Ghriſt, yn wâs i gythrel.
Os cais genyd ti broffeſſo
ſydd heb weithred yn cydweitho;
Jac. 2, 14, 17.
lae 'n dy dwyllo trwy ffydd farw,
)ryſto 'r ffydd ni all dy gadw.
Os cais genyd ti ddihirio,
ddifeirwch nes * departo;
* Awu angeu. Preg. 9. 10.
lae 'n dy rwyſtro geiſio ffafar
)uw, nes eloi 'n rhy ddiweddar.
Ni ald Satan vn rhyw bechod,
Nad amcana gael dy orfod:
Ni aid garreg heb ei threiglo,
Nes y paro it dramcwyddo.

Bydd bôb amſer ar dy wachel;
Nôs a dydd y rhodia 'r Cythrel:
2 Cor. 2. 11.
Nid oes mann nad yw e'n tannu,
Ei groglatheu i'n bachellu.
Yn yr Eglwys, yn y berllan,
'n y ſhiop, ac oddiallan;
Ar y ford, ac yn y gwely,
' cais Satan dy fachellu.
Bydd gan hynny megis milwr,
*'n dy gylch bôb awr a'th * armwr,*
* Arfe.
'm-mhôb mann yn dyfal wilio,
Rhag i Satan dy andwyo.

GWae 'r dyn a fo gwyllt yn blentyn,
Glwth yn llângc, a charl yn gleirchyn:
Hwnnw draulwys ei holl oedran,
Ym-mhôb oês wrth 'wllys Satan.
Gwachel f'enaid rwyde Satan,
'th fachellu ym-mhôb oedran;
Ar bôb llwybyr fe amcana,
A rhyw groglaeth gael dy ddala.

Yn dy ieungctid fo gais genyd,
* Ddifudd. *Dreulio d' amſer yn * ddi-broffid,*
Mewn pibiaeth ac oferedd,
Heb na dyſc, na dawn, na rhinwedd.
Yn d' wroldeb, fe braw'th dynnu,
* Yſed. I * garowſo a gordderchu,
Ac i nyrddo dy lân leſter,
A drythyllwch a diffeithder.
Yn dy henaint, fe braw'th rwyſtro,
* Edifaru. Droi at Dduw trwy wir * repento;
Ac y dry dy fryd yn benna,
At fydolrwydd a chybydd-dra.
Praw gan hynny ym-mhôb oedran,
Lwyr ymgadw rhag twyll Satan.
Rhwn y gais dy gyfyrgolli,
Trwy 'r peth mwya fech yn hoffi.

Cynghor i ddyfal weddio ar bôb achos, ac ym-mhôb gorchwyl.

ER fy mendith nac anghofia,
Dair gwaith beunydd ar y lleia,
Pſa. 55. 17. Brûdd weddio ár dy ddaulin,
O flaen Duw dy dâd a'th Frenin.
Cyn mynd allan y boreu-ddydd,
Cyn ciniawa y cenol-ddydd,
Cyn ſwperu! o gweddia,
'R tri phryd hyn, yn ddiſceuluſdra.
Côd dy ddwylo i weddio,
Cyn goſtwngech law i weithio:
Cais gan Dduw fendithio d' orchwyl,
Cyn y delych yn ei gyfyl.
1 Theſſ. 5. 19. *Ac wrth wneuthur dy orchwylion,*
Arfer brûdd weddie byrron:
† Yn ymbil. A bydd † eiriol yn dy weddi,
Ar i Dduw roi cymmorth itti.

Os bydd trwm-waith a ffrwſt arnad,
Or bydd trafferth ar ddydd marchnad;
Gwybydd (ſ'enaid) a gwna gweddi:
Gwy o lês nâ rhwſtyr itti.

Er bod Dafydd yn rhyfelwr,
Ac mewn trafferth mwy nag vn-gwr; *Pſal.* 119. 164.
Etto er hynny, ſaith waith beunydd,
I gweddie Frenin Dafydd.

Joſhua rymmus y weddie,
Yn y * frwydyr, ac ymladde: * *Yr ymladdfa* *Joſ.* 10. 12, 13, 14.
R' oedd ê â 'i galon yn gweddio,
Ac yn ymladd â'i ddwy-ddwylo.

Nid oedd gweddi 'rhain yn rhwyſtyr,
Ar vn gorchwyl faent yn wneuthur,
Ond rhwyddhau a llwyr fendithio
Pôb rhyw waith y wneley dwylo.

Arfer dithe weddi hyfryd,
Ym-mhôb gorchwyl y ſo genyd:
Di gei weled y gwna gweddi, *Pſa.* 34. 10.
Rwydd-deb mawr a chynffordd itti.

F' all yr hwſman, f' all y geilwad,
Alw ar Dduw, a dala 'r arad;
Fel y gallant ddwedyd ffregod,
Wrth yr ychen a'r nifeilod.

F'all Trafaelwyr ganu pſalme,
A gweddio ar ei ſhiwrne;
Fel y gallant ganu maſwedd,
A chwedleua am oferedd.

F'all y Cryddion, F'all y Taelwyr,
Foli Duw a chwhare 'r crefftwyr;
Gan roi eu breiche i ddyfal weithio,
A'u calonnau i weddio.

F'all y gwragedd hên wrth nyddu,
F'all y merched wrth ſidanu:
F' all pawb ddilyn eu celfyddyd,
A gweddio 'n ddyfal hefyd.

Gyda

Gyda *Moeſen* ar y mynydd,
Gen. 24. 63. Gydag *Iſaac* ar y maeſydd,
Gydag *Ifan* yn yr Eglwys,
Y mae Gweddi yn dra chymmwys.
Cyn yr elech ir Drws allan,
At un gorchwyl, mawr na bychan,
* Oddifrif. *Cais gan Dduw dy * brûdd fendithio,*
A rhoi rhâd ar waith dy ddwylo.
Duw ſy'n rhoddi rhâd a llwyddiant,
Duw ſy'n danfon ffawd a ffyniant:
Lle'i cyfarcher fe ry fendith,
Lle'i anghofier fe ddaw 'r felldith.
Cais ei Yſpryd ith gyfrwyddo,
Cais ei râs ith gynnorthwyo,
Cais ei fendith ar bôb gweithred,
Felly daw it râd o'i barthed.
Dechre 'r gwaith yn enw 'r Ieſu,
Cais ei gyfnerth i ddibennu:
Yn ei ddiwedd cais ei ogoniant,
Felly cae o'th weithred ffyniant.
Fel y llwyddodd Duw orchwylion,
Joſeph gynt a *Daniel* ffyddlon:
Felly llwydda d'orchwyl dithe,
Os gwedii arno 'n ddie,
Oni wnai dy weddi 'n addas,
Di gae adail bŵth fel *Jonas*;
A phyſcotta megis *Peder*,
Ac heb ddala dim vn amſer.
Di gae dwttan a thrafaelu,
Ac ymrwyfan a thrafferthu,
Ddydd a nôs a phoeni 'n ofer,
Heb fôd dim yn well vn amſer.
Ofer codi ar y wawr-ddydd;
Ofer bwytta bara cyſtydd;
Ofer gwiliad hir nôs aia,
Os yr Arglwydd ni'n bendithia.

Ofer

Ofer adail Teie newydd;
Ofer cadw caere trefydd;
Ofer poeni trwy rymystra,
Os yr Arglwydd ni chydweithia.
Rhag i'th Lafur fynd yn ofer,
O gweddia 'n brûdd bôb amser;
Ar i'r Arglwydd dy fendithio;
Felly ffynia gwaith dy ddwylo.

CYn rhoi llaw ar gorn yr arad, Cyngor ir Llafyrwr.
Côd dy ddwylo, ti ath eilwad,
At Dduw mawr am dy fendithio;
A rhoi rhâd ar waith dy ddwylo.

Ofer hau a rhedig llawer;
Ofer llyfnu 'r maint y hauer:
Oni ddyry Duw ei fendith,
Dan y gwys y pydra 'r gwenith.
Dyn sy'n hau, a Duw sy'n hadu; Ps.104.14.
Duw sy'n peri 'r llafyr dyfu,
A dwyn ffrwytheu ar ei ganfed,
Ir sawl s'yndo yn ymddiried.
'R vn a geisio ffrwyth o'r ddaiar,
Rhâd a llwyddiant ar ei heinar,
Prûdd weddied ar yr Arglwydd;
Fe gaiff llwyddiant heb ddim aflwydd.
Gwell yw gweddi gydâg oged,
I gael * llafyr ar ei ganfed, * Yd,
Na chwech arad ac ogedi,
Lle na byddo sôn am weddi.
Fe gai *Isaac* wrth fyfyried Gen.24.63.
Lafyr gan Dduw ar ei ganfed;
Pan bae eraill heb weddio, Gen.26.12.
† Pring yn cael y chweched gantho. † Braidd.
O gweddia dithe 'r Hwsmon,
Ar dy Dduw o ddyfnder calon,
Am roi rhâd ar waith dy ddwylo;
Felly cei di ddigon gantho.

Gweddi

Gweddi 'r Hwſmon.

LLuniwr daiar, helpwr dynion,
Awdwr hadau 'r ddaiar ffrwythlon,
† Yd. Rhoddwr glaw, Cynhyddwr † llafyr,
Gwrando weddi Hwſmon pryſſyr.
Rwi fi'n mynd i drîn y ddaiar,
Ac i hau yn hon fy heinar,
Heb gael gweled mwy o hano,
Oni roi dy fendith arno.
Arglwydd, ofer ydyw plannu,
Hau yn gyngan a gorllyfnu,
Oni pheri di iddo egino,
A rhoi rhâd a chynnydd arno.
Ni ddaw hedyn byth trwy 'r ddaiar,
O'r maint oll ſydd genni o heinar,
Oni pheri di iddo darddu,
Tyfu allan a chynyddu.
Rwi gan hynny 'n begio 'n bryſſyr,
Duw dy fendith ar fy llafyr;
Fel y gallwi gael oddiwrtho,
* Cynnal. Fodd fel Chriſtion im * maintainio.
Agor im ffeneſtri 'r nefoedd,
Glawia fendith ar fy nhiroedd;
Portha 'r hâd â braſder daiar,
A rho lwyddiant ar fy heinar.
Lev. 26. 18 19, 20. Nâd ir nefoedd fynd yn brês,
Na 'r ddaer yn harn gan ormod wrês:
Nâd ir meiſydd mawrion fethu,
Am ein lleſcedd yn d'wſnaethu.
Rho wrth feſſur y glaw Cynnar,
Yn ei bryd, a'r glaw diweddar,
† Tymmheras. Hinon dempraidd, gwres † cymmedrol.
Rhâd a llwyddiant, ar dy bobol.

Gwardd

Hin dymheraidd

Gwardd y * locwſt, gwardd y lindis: * Peyſtel. Amos 4. 9.
Gwardd y gwlith ſyn brychu 'r barlis:
Gwardd y gwres, a'r gwynt, a'r † lluched, † Milit. + haidd
Sydd yn peri'r llafyr niwed.
Crona'r flwyddyn â daioni;
Tywallt fraſder dy râd arni;
Gwiſc y doléydd ôll â defaid,
A'n mynyddoedd â nifeiliaid.
Doro ymborth i blant dynion,
Doro wellt ir ſgrubliaid mudion:
Doro wîn ac olew 'n helaeth,
I ddiwallu d' etifeddiaeth.
Doro inigynhaiaf ffrwythlawn,
Rhâd o'r maeſydd ac o'r fiſgawn,
Hâd o'r ardd, a ffrwyth o'r berllan,
Mêl o'r graig, a llaeth o'r gorlan.
A bendithia waith ein dwylo,
Arglwydd graſſol byth tra gantho;
Felly ni'th fendithiwn dithe,
Ar ein daulin nôs a bore.

Cynghor ir Trafaelwr.

CYn y dodech droed mewn gwarthol,
Fynd i * ſhiwrnai anghenrheidiol; * Daith.
Cais gan Dduw fendithio 'r ſhiwrne,
A'th ddwyn eilchwaith yn iach adre.
Cais ei Angel i'th gyfrwyddo,
Cais ei adain i'th * brotecto; * Amddiffyn.
Cais ei fendith ar dy ſhiwrneu;
Fe rwyddhâ dy holl negeſeu.
Fel y helodd Duw ei Angel,
Gydâ Thobi yn ei drafel;
Felly hel ef heddyw, heno,
Help i bawb ag alwant arno. *Pſa.50.15*

* *Vbeldad.* Dyfc gan was y * Patriarch gore,
Alw ar Dduw wrth fynd i'th ſhiwrne;
Gen. 24. 12. Am fendithio dy amcanion;
† *Lwyddiant.* Di gei † ffawd wrth fôdd dy galon,
Oni cheiſij ar dy linie,
Gan fâb Duw rwyddhau dy ſhiwrne,
Cei drafaelu ar yr ormes,
A dŵad adre heb dy neges.
Gwell yw gweddi i Drafaelwr,
Nag yw 'r gwîn yn amſer ſychdwr:
† *Mellt.* Gwell nâ chaſtell rhag y † lluched,
Gwell nâ dim rhag pôb drwg dynged.
Gwell yw gweddi i'th amddiffyn,
* *ymdeithio.* Wrth * ſhiwrneia rhag y gelyn,
Nag vn cleddyf dûr nâ Phiſtol,
Carneu meirch, nâ mîl o bobol.
O gweddia dithe 'n waſtod,
Wrth ſhiwrneia ar y Drindod:
Ac fe ddyry ei Angelion,
Ith rwyddhau wrth fôdd dy galon.

Gweddi Trafaelwr.

HElpwr pôb trafaelwr ofnus,
Ceidwad cryf pôb gwann gofydus,
Gwrando 'n raſol o'th orſeddfa,
Waedd trafaelwr wrth ſhiwrneia.
Arglwydd mae'n rhaid im drafaelu,
I wlâd bêll nâd wi'n ei medru,
Ac ni wn a ddewai adre,
Oni lwyddi di fy ſhiwrne.
* *Rheoli.* Tydi Arglwydd ſydd yn * llywio,
Rhuf. 11. 36. Y byd hwn a'r maint ſydd ynddo;
Fel nâ ddigwydd ond y fynnech,
Ir rhai anwyl ag a garech.

Rwi

Rwi gan hynny 'n deiſyf arnad,
O 'th drugaredd ac o'th gariad,
Roi im rwydd-deb yn fy ſhiwrne,
Am dwyn yn iach lawen adre.

Danfon d' Angel im cyfrwyddo,
Im cymfforddi am * protecto, * *Amddiffyn.*
Im rhwyddhau yn fy negeſſe,
Am dwyn eilchwaith yn iach adre.

Tanna droſſwi d' adain raſol,
Cûdd fi deni yn waſtadol,
Nâd vn gelyn wneuthur niwed,
Ar y ffordd im corph nâ'm hened.

Danfon Raphael dy anwyl-was,
Im rhwyddhau am dwyn o gwmpas,
Fel y helaiſt gydâ Thobi,
I rwyddhau o bôb † clamwri. † *Gofydi.*

Bydd o 'm blaen fel niwl y boreu,
Bydd y nôs fel tanllwyth oleu,
Im cyfrwyddo, Chriſt dy hunan, *Exod.* 13. 21, 22.
Megis Iſrael tua Chanaan.

Di gyfrwyddaiſt y gwyr doethion,
Gynt â'r ſeren ir ffordd vnion,
O! cyfrwydda felly finne,
Nes fy nwyn i ben fy ſhiwrne.

Fel y cedwaiſt Dobi ianga,
Rhag y piſc a fynnei ddifa,
Felly cadw finne'n raſol,
Rhag pôb perig yn ddihangol.

Cadw fi rhag rhwyde *Satan*,
Ai aelode, pobol aflan;
A nâd iddynt wneuthur niwed,
Im, nà chwilydd, * ſtop, na cholled. * *Rhwyſtyr*

Nâd y * Dwrw, nâd y † llyched, * *Tryſte.*
Nâd y ſtorom wneuthur niwed, † *Mells.*
Nâd ir follt nâ'r ddraig fy nrygu,
Nac vn gormail fy ngorthrymmu.

Cadw ſi rhag bradeu lladron,
Perig dyfroedd a drwg ddynion,
Llettu anwir, bwydydd afiach,
Rhwyſtyr ffordd, a drwg gyfeillach.
Cwyn fy nghalon, nertha f'yſpryd;
Rhwyddhâ fy ffordd â'th gymmorth hyfryd:
Helpa 'ngheffil a'm cyfeillion;
Dwg ni dre wrth fôdd ein calon.
Rho di rwydd-deb yn ein buſnes;
Helpa bawb i gael ei neges,
Ag ſy a meddwl oneſt gantho,
Fel y gallon dy fendithiô.
Arglwydd cadw ni rhag tramcwydd,
Cwilydd, colled, anap, aflwydd,
Nychdod, niwed, croes a dolyr,
Colli 'r ffordd a'r cyfriw rwyſtyr.
Arglwydd dwg ni yn iach lawen,
At ein ffryns i dre drachefen;
Fel y gallom dy glodforu,
Ddydd a nôs am dan ein helpu.

Cynghor ir milwr,

CYn yr elech i ryfela,
Dros y goron, oh! gweddia,
Ar Dduw 'r lluoedd am roi câlon,
* Cyfarwyddyd, Pſal. 144. 1, 2. * Scil a grym ir milwr ffyddlon.
Duw ſy'n rhoddi grym a chryfdwr,
A chyfrwydd-deb i bôb milwr,
Scil ir byſſedd i ryfela,
* Cyfodi. * Toſſo 'r Peic, a thynnu 'r bwa.
Duw y lluoedd ſydd Ryfelwr,
Exo. 15. 3. Ac yn noddfa mewn cyfyngdwr:
Duw ſy'n rhoddi 'r fuddugoliaeth;
Cais ei help, fe rhy yn helaeth,

Gwell

Gwell yw gweddi mewn cyfyngdwr,
Wrth ryfela i bôb ſawdiwr,
Nag un † harnais idd' ymddiffyn ; * *Arfogaeth*
Gwell nâ † glaif i glwyfo 'r gelyn. † *Pladur.*
Mwy y laddodd dwylo *Moeſen*,
Wrth eu dercha tua 'r wybren, *Exod.* 17.
Nag y laddodd cledde *Joſua*, 11.
A holl *Iſrael* wrth ryfela.
Jonathan a'i weddi laddodd, 1 *Sam.* 14.
O'r Philiſtiaid fwy o filoedd,
Nag y laddodd *Saul* â'r cledde,
A'i Ryfelwyr ôll â'u harfe.
Chwyrnach ydoedd gweddi Dafydd, 1 *Sam.* 17.
I droi 'r Cawr â'i dorr i fynydd,
Nâ'r holl gerrig aeth o'i goden,
Er eu glynu yn ei dalcen.
Hên *Elias* heb ddim arfe, 2 *Bren.* 1.
Ond ei weddi y ddifethe
Ddau Ben-capten a'u Cwmpeini;
Beth ſydd gryfach nag yw gweddi?
Cryfach ydoedd gweddi Judith,
Nâ'r holl welydd cedyrn aryth,
I ymddiffyn tre Bethuwlia,
Rhag *Holphernes* idd ei difa.
Arfer dithe brudd weddio,
Wrth ryfela â'th ddwy ddwylo ;
Fel arferodd dewr-wych *Joſua* ;
Di gei lwyddiant wrth ryfela.
Dôd dy ddwylaw i filwrio,
Dôd dy galon i weddio ;
Di gei weled y gwna gweddi,
Fwy nâ dwylaw o † orhydri. † *Gwrolder.*

ARglwydd grymmus, Llywydd lluoedd, *Gweddi 'r milwr.*
Pen Rheolwr pôb rhyfeloedd,
Unig roddwr buddugoliaeth,
Gwrando ngweddi o 'm milwriaeth.

Rym ni ymma ym-mhlaid y goron,
A'n Prins, a'n gwlâd, â'n da, a'n dynion,
Yn rhyfela â gwir diras,
Sy'n amcanu treiſio 'r Deyrnas.
Duw gwradwydda eu amcanion,
A'u bwriadeu a'u dichellion ;
Tola ei balchder, torr ei cryfdwr,
Doſa ei hawch, goſtega ei cynnwr.
Nertha ninne dy wael weiſion,
Chware 'r gwyr ym-mhlaid y Goron ;
A rho inni rym a gallu,
Eu concwero a'u gorchfygu.
Arglwydd graſſol cwyn ein calon,
Ymladd droſſom â'n gelynion :
Hel dy fraw a'th ofon arnynt,
*Cwymp: Doro * ffwyl a gwradwydd iddynt.
Er nâd ydym yma ond gronyn,
Ir fâth nifer ſydd i'n herbyn,
Etto rym yn ddigon grymmys,
Os tydi a fydd o'n hyſtlys.
Arglwydd gwynn, nid llai dy bwer,
1 Sam. 14. 6 Mewn ychydig nag mewn llawer:
Os mewn gwendid rwyt fynycha,
Yn mynegi d'allu mwya.
Barn. 7. Peraiſt gynt i *Gedeon* ddifa,
Ef a thrychant o'r gwyr gwanna,
Lû aneirif o'r Midianiaid,
Oedd cyn amled a'r locuſtiaid.
*Yr hwn oedd yn dwyn ei arfau. Jonathan *ai* * *glydydd arfe*,
Helodd miloedd i droi cefne ;
Pan y helaiſt ofon arnyn,
Pwy a feiddie droi yn d'erbyn ?
Rhoddaiſt rym i *Samgar* frayni,
Barn. 3. 31. Chwechant gwr, a'u lladd a'r † ierthi,
† Irai.
Barn. 15. Ac i *Samſon* 'ladd heb orphen,
15. Fil o wŷr â gên yr aſſen.

D

Di ddifethaiſt trwy law gwreigin,
Ben tywyſſog Brenin *Jabin*;
Ac a wnaethoſt ir planede,
Ymladd droſſot yn eu gradde,
Gelli Arglwydd mawr os mynny,
Roi i ninnerym a gallu,
orchfygu ein gelynion,
Er nad ym ond milwyr gweinion.
Os tydi a fydd o'n hochor,
Nef a daiar, dwr a chenfor,
Haul a lloer, a gwynt yſtormys,
A ryfelant ar ein hyſtlys.
Arglwydd mawr or byddi o'n hyſtlys,
Pet fae'r *Twrc*, a'r *Pâb*, a'r *Spanis*,
A holl uffern yn ein herbyn,
Ni roem ddim o'r garrai erddyn.
Tydi 'n vnig ſydd Ryfelwr,
Gennit ti mae * ſcil a chryfdwr:
Ti ſydd roddwr buddugoliaeth,
Ti ſy'n achub rhag marwolaeth.
Ti ſy'n peri 'r rhyfel beidio;
Ti ſy'n torri 'r * ſpêr yn † yfflo:
Ti ſy'n rhoddi 'r march i gyſcu;
Ti yn vnig ſy'n gorchfygu.
Doro gomffordd i'n calonne;
Doro gryfder yn ein breichie;
Doro ſcil i'n bawb ryfela,
Megis milwyr ir goruwcha.
Gwna 'r capteniaid megis *Joſua*,
Ymwroli i ryfela;
A bydd gydâ rhain dy hunan,
I gyfrwyddo ei * plot a'i hamcan.
Doro galon ym-mhôb milwr,
Deall, Dewrder, ſcil, a chryfdwr,
Gallu, gwllys, hyder eon,
† *gonfronto ein gelynion.*

Barn.4.21.
Pen. 5.20.

* *Meder.*

* *Gwaywffon.*
† *Yn ddarnau.*

* *Bwriad.*

† *Gwrthwynebu.*

Dôd d' Angelion i'n caſtellu,
Rhag pôb gelyn tra ni 'n cyſcu:
A dôd lû o'th filwyr penna,
I'n cyfnerthu wrth ryfela.
Bydd dy hun yn diſgwyl arnom,
Ac yn * llywio 'r hyna wnelom: *Rheoli.
Nâd in wneuthur yn wrthnebys,
Ddim yn erbyn dy lân 'wllys.
Gwna ni 'n gywir bawb i'n Brenin;
Gwna ni 'n ffyddlon ir cyffredin:
Gwna ni 'n ufydd i'n rheolwyr,
Ac heddychlon â'n lletteuwyr.
Gwna ni'n foddlon bawb i'n cyflog; Luc. 3. 14.
Nâd in ſpeilio ûn cymmydog,
Na * gormeilio mawr na bychan; *Gorth-rymmu.
Ond byw 'n weddûs yn dy ofan.
Nâd i'n ddilyn afreolaeth,
Na chynhennu mewn cwmpniaeth,
Nac ymdynnu a'n Captenni,
Na byw 'n aflan mewn drygioni.
Nâd in dreiſio gwraig na morwyn,
Nac anrheithio ûn dyn addfwyn;
Rhag i'th lîd gyfodi 'n herbyn,
A'n troi bawb tan ddwylo'r gelyn.
Gwna ni bawb yng hanol rhyfel,
Fyw fel pobol yn dy demel;
Y fae bôb yr awr yn galw,
Am dy gymmorth idd ei cadw.
Lle 'r ym beunydd ym-mhyrth ange,
Ar flaen peics a geneu 'r gwnne;
Pâr i'n fyw bôb awr yn d' ofan,
A throi heibio 'n buchedd aflan.
Ni wyr ûn pa awr, pa ennyd,
Y rhy gyfrif am ei fywyd,
Gar dy fron o Farnwr cyfion;
Pâr in fyw gan hynny 'n vnion.

Gwna

Gwna ni 'n barod ddwad attad,
Bôb yr awr O anwyl Geidwad:
Nâd in fyw ûn awr mewn pechod,
Rhag ein cyrhaedd yn amharod.
Nâd in wneuthur dim drygioni,
Nac vn * *herc na allom roddi,*
† *Gownt oi blegid heb gwilyddio,*
Ddydd y farn pan doir i * *ympyro.*
Arglwydd achub ni dy weiſion;
A gwradwydda ein gelynion:
Cadw ein *Brenin* a'i frenhiniaeth;
A rho iddo 'r ſuddugoliaeth.

* *Gweithred.*
† *Cyfrif.*
* *Tmddangos.*

Cynghor ir Porthmon.

OR 'dwyd *Borthmon* dela 'n oneiſt,
Tâl yn gywir am y gefaiſt:
Cadw d' air, na thorr addewid;
Gwell nag Aur mewn côd yw credid.
Na chais ddala 'r tlawd wrth Angen;
Na thrachwanta ormod fargen:
Na fargenna â charn lladron;
Ni ddaw rhâd o ddim y feddon.
Gwachel brynu mawr yn echwyn;
Pawb ar air y werth yn 'ſcymmyn:
Prynu 'n echwyn y wna i *Borthmon,*
Ado'r wlâd a mynd i *Werddon.*
Gwachel dwyllo dy fargenwyr;
Duw ſydd Farnwr ar y twyllwyr: 1 *Theſ.* 4. 6.
Pa dihangit tu hwnt i *Werddon;*
Duw fyn ddial twyll y *Porthmon.*
Byth ni roſtia ûn o'r twyllwyr,
'Rhyn y heliant medd y Scrythyr: *Dihar.* 12. 27.
Ni ddaw twyll i neb yn ennill:
Fe red ymmaith fel trwy 'r rhidill.

Gwa-

Gwachel feddwi wrth *Borthmonna*;
Gwîn hel *Porthmon* i gardotta;
Os y *Porthmon* y fydd meddw;
Fâ'r holl ſtoc i brynu 'r Cwrw.
* Bydd ofalus am *Gwledyddiſſel. *Dela 'n union,* * *carca d'enaid:*
Na ddifanna â da gwirionaid:
Pa difannyd ir **Low Cwntres,*
Dial Duw y fyn d'orddiwes.

Cyngor cyn mynd i garu.

Gen. 24. 7. PAn yr elech gynta i garu,
Galw ar Dduw os myn di ffynnu:
Cais ei yſpryd i'th gyfrwyddo,
Hebddo nid oes lyn it lwyddo,
Rhôdd arbennig oddiwrth Dduw,
Dihar. 19. *Yw gwraig raſol, weddaidd,* * *wiw:*
14. * Addas, *Rhôdd na chaiff Pôb rhai o honi,*
Preg. 7.26. *Ond y ſawl y ſo 'n ei ofni.*
Cais gan d' Arglwydd hyn o Rodd;
Dihar. 10. Di gei * faitſio wrth dy fodd:
24. Cais ei nerth, a'i help, a'i gyngor;
* Briodi: Di gei bôb rhai ar dy ochor.
Ymddaroſtwng i'th Rieni,
Col. 3. 20. Cyn y ceiſiech briod itti:
Gen. 27. 46. Cais eu hwllys mewn môdd addas;
Felly ffynnia dy briodas.
Fe fyn Duw it ymgynghori,
Barn. 14. 2. A'th Dâd, a'th fam, cyn priodi;
Ac ymfaitſio 'n ol eu hwllys;
Tro na cheiſiont faits anweddys.
Ni fyn Duw i'th Dâd dy fwrw,
Lle na byddo Duw'n dy alw,
Lle na allo 'r Galon hoffi,
Lle na bo cyfaddas itti.

Os

Os llawn o râs, os glân o ryw,
Os pûr o gorph, a môdd i fyw,
Os mwyn, os doeth, os da yw 'r ferch,
Lle galwodd Duw di rho dy ſerch.

Mae'r Tâd a'r fam, yn rhwym ith * ffwrddro; * *Gymmorthwyo.*
Mae 'n erbyn Duw, ir rhain dy rwyſtro: *Bar.* 14. 4, 5
Cyffroi 'r yſpryd y wna hynny, *Col.* 3. 21.
A themptio 'r cnawd i odinebu. 1 *Cor.* 7. 9.

Na ddigia 'th Dâd o bydd lle i beidio,
Ym-mhôb peth gweddus goſtwng iddo:
Cais ei gyfnerth yn barchedig;
Cais yn fwyn, fe ddyru 'n ddiddig.

Cais wraig dduwiol o'r iawn ffydd,
O grefydd Chriſt, heb nag, heb * nydd: * *Gyndynrwydd.*
Mewn un gwely byth ni chytfydd, 2 *Cor.* 6.
Gwr a gwraig o amryw grefydd. 14.

Cais wraig * ddiwair o Rieni; * *Oneſt.*
Rhyw a ym-lyſc i ddrygioni: *Ezek.* 16.
Oni cheidw Duw rhag Nam, 44.
Fe drippia 'r ferch lle trippio 'r fam.

Cais wraig hygar, gryno, gruaidd;
Na phanſia forwyn ffiaidd;
Trîſt ac oer, a dôf, a diflas,
Y fydd cariad at un atcas.

Cais wraig ddiſtaw, dda ei nwyde,
Ddôf ei nattur, bâch ei chweddle,
Gwaeth nâ defni, gwaeth nag Arthes,
Gwaeth nâ gwiber yw Scoldies. *Dih.* 27. 15.

Cais wraig fedrus, ddoeth rinweddol; *Dih.* 17. 12.
Honno 'th gôd yn Ben i'th bobol:
Honno leinw dy gornele,
Honno bair i'th galon chware.

Cais wraig hygar, a gwraig fedrus,
Cais un raſol a chyſſyrus:
Llom yw 'r ford, ac oer yw 'r gwely, *Dihar.* 31.
Lle bo 'r wraig heb drefnu 'r lletty, 22, 23.

Cais

Cais wraig weddus ar ei gwên ;
Nid rhy ieuangc, nid rhy hên:
Dih.17.22. 'R hên rhy oer a' th lâdd â 'i pheſwch ;
A 'r llall a bair it aflonyddwch.
Cais un ufydd megis *Sara* ;
Cais un ddiſsym fel *Rebecca* :
Cais un Serchog megis *Rachel* ;
Cais un fedrus fel Mam *Lemuel*.
Cais un raſol, hygar, hyfryd,
Suber, Sanctaidd, lân ei bywyd ;
Araf, weddus, dda ei-ymddygiad ;
Dihar. 11. *Hi dâl mwy nâ chyfoeth tair gwlad.*
16. *Gwachel goegen falch, ddifeder* ;
† Un afrwyog. *Gwachel* † *Soga Sûr, anſuber* :
Gwachel un oludog ffrom-ffôl ;
Dih.21.19. *Honno'th flina di a'th bobol.*
Gwachel wraig rhy wen, rhy gynnes ;
Hi fydd neidir yn dy fynwes :
Odid gweled medd y frân,
Wraig rhy wen a chalon lân.
* Cymyſgaeth. Na chais wraig â * gwaddol lawer,
Ac heb fedru trîn ei phwer :
Mwg, a niwl, a llîf yn treio,
Yw gwaddol mawr heb fedru drinio.
Or bydd ond dwy it gael dy ddewis,
Un yn frâs, a'r llall yn fedrus :
Gâd i fynd y frâs ddifeder ;
Cais y fedrus â'th holl bwer.
Dihar. 31. Y ddoeth a'r dda, a ddaw i ddigon,
15,18,25. O ddydd i ddydd hi wella ei dynion :
Ni chwſc hi 'r nôs, ni phaid ei byſſedd,
Nes cael cyfoeth ac Anrhydedd.
Dih. 14.1. Y ddol a fwrw ei Thy i lawr,
A 'r ddoeth a adail Drefydd mawr :
Y ddol a bair i'w gwr ochneidio,
A'r ddoeth a ddwg Anrhydedd iddo.

Y ffôl ei Phen y flina Gawr,
Ac anrheithia 'r gwaddol mawr,
Gan lwyr droi ei * *Phacc* yn *Phardel*,
Nes gwradwyddo 'r ffrins a'r genel.
Archoll calon, Baich aneſmwyth,
Defni dyfal, Gwawd iw thylwyth,
Jau yn gwaſcu, Sarph yn pricco,
Yw Gwraig ddrwg : Gwae 'r gwr a'i caffo.
Duw â'i yſpryd a'th gyfrwyddo,
I gael 'r ore a'th fodlono,
O ddawn, o dda, o râs, o ryw,
Wrth fôdd dynion, wrth fodd Duw.

* *Gan yrru llawer yn ychydig.*

Canmoliaeth Gwraig Dda.

GWell Bachgen doeth nâ Brenin ynfyd, *Preg.* 4. 13.
Gwell Enw da nag ennaint hyfryd; 7. 1.
Gwell Pwyll nag Aur; *Gwell grâs nâ grym;* *Dihar.* 16. 32.
Gwell Dyn nâ dâ; Gwell Duw na dim.
Gwell Igir ddoeth yn ofni Duw,
A 'chydig bach o fôdd i fyw, *Dihar.* 15. 16.
Nâ 'r ddol ddiddawn o genel grîn,
A thryſſor mawr heb fedry drîn.
Gwraig rinweddol, hygar, hyfryd,
Sydd gan gwell nâ byd o olud; *Dihar.* 31. 10, 14.
Gwell na *Thir*, na *Thai*, na *Thryſſawr*,
Gwell na'r *Perls* a'r *Meini gwerthfawr.*
Llong *yn llawn o werthfawr dlwſſe,*
Perl *a chan-mil o rinwedde,*
† Gemm *na feidir neb ei briſſio,* † *Maen gwerthfawr.*
Yw Gwraig dda ir ſawl a'i caffo.
Piler Aur mewn morteis Arian,
Tŵr rhag Angeu i Ddyn egwan,
Coron hardd, *a Rhan rhagorol,* *Dihar.* 12. 4.
Grâs ar râs yw Gwraig rinweddol.

Rhybydd

Rhybydd a chyngor ir Godinebwr.

GWrando 'r Godinebwr aflan
Air o Gyngor genni 'n gyngan;
Cyn yr elech di mor ddiriaid,
* *Chwant.* Yn dy * wûn i ddamnio d'enaid.
Gwel dy fargain front anhywaith,
Cyn y bwrech dy hun ymmaith:
* *Yſtyria:* * Marca d'ennill, bwrw 'th golled,
Yſtyr ble 'rwyt ti yn myned.
Rwyt ti'n mynd i dy putteiniaid,
† *Rhyngu bodd.* *I † bleſſio 'r corph, i ladd yr enaid,*
I ddigio Duw, I nyrddo ei Demel,
I 'mado â Chriſt, i 'm-lynu â chythrel.
Rwyt ti 'n mynd fel ffôl i werthu
D'enaid anwyl, Pridwerth Jeſu,
Ffafar Duw, a'i deyrnas lawen,
Am gael gorwedd gyda phutten.
Dih. 7. 27. O! na wna mor dôſt â'th enaid,
Ai roi rwygo rhwng cythreuliaid,
Yn hân uffern am gael gronyn,
* *Pleſſer.* O * drythyllwch ir cnawd melyn.
O! na werth y nêf gyfoethog,
Ffafar Duw a'th Brynwr ſerchog,
Gwîr Angelion, gwlâd goleuni:
Am gael pleſſer mewn drygioni.
Pwylla, Aros, nâd dy dwyllo;
Margain hallt yw 'r fargain honno:
Am gael tippyn o drythyllwch,
Na werth nêf, a'i holl ddedwyddwch.
Cno dy dafod, pîg dy lygad,
Tro dy wegil, na fydd anllad:
* *Gwachâl.* * *Ymſwyn rhag ir fall d'orchfygu;*
Ac na chytcam odinebu.

Cenfydd

Cenfydd *Satan* ſy'n dy arwain,
Wrth edefyn i dy 'r buttain,
(Megis arwain ych ir lladdfa)
I lâdd d'enaid trwy butteindra.
Clyw 'r 'Poſtolion a'r Prophwydi,
A'r holl Scrythur i'th gynghori,
Wechlyd rhag y cyfriw bechod,
Rhag dy daflu i uffern iſod.
Ai di uffern i'th * dormento;
Ai di'r Brwmſtan poeth ith † frwylio?
Am gael gorwedd megis filain,
Ambell pryd ym maglau puttain.
Ai di orwedd ir tywyllwch?
Ai di 'r carchar di-ddiddamwch?
Ai di drigo at blant Satan?
Am gofleidio menyw aflan.
A droi di ffafar Chriſt oddiwrthyd,
A'i Angelion hygar, hyfryd?
Heb-gael dim oddiwrth y fargain,
Ond cuſanu gwefle Puttain.
Ffei rhag cwilydd, tro yn d'wrthol,
A dôs adref yn ddifeiriol:
Na werth nêf am gariad puttain;
Ni wnai *Eſau* o'r fath fargain.
Cymmer gyngor, ofna Dduw;
Carcca d'enaid tra fech byw:
Gwachel wneuthur ti a'th † Riain,
Aelod Chriſt yn aelod puttain.
Cadw'th gorph yn leſter Sanctaidd;
Temel Dduw yw corph caruaidd,
Aelod Chriſt, preſwylfa 'r Drindod;
Gwachel nyrddo hwn â phechod.
Gwybydd nâd oes pechod gaſſach,
Nâ godineb brwnt a lloſcach,
Y wnaeth difa da a dynion,
A'r dwr diluw, tân a brwmſton.

Dihar 7. 22, 23.

1 Cor. 6. 18.

Eph. 5. 5, 6.
* *Boeni.*
† *Bobi, Datc. 21. 8.*

† *Langces.*

1 Theſſ. 4. 3, 4.
1 Cor. 6. 15, 19,

Digio

* *Beddhau.* Digio Duw, a * phleſſio 'r cythrael,
Gryddfu 'r yſpryd, nyrddo ei Demel,
Croeſhoelio Chriſt, halogi aelod,
Y mae 'r rhyfyg brwnt yn waſtod.
1 *Cor.* 6.9. Pydru 'r corph, a damnio 'r enaid,
10.
Dihar. 5. Llygru 'r enw, nyrddo 'r ddwy-blaid,
8,9,10,11. Difa 'r cyfoeth, * ſtaino 'r eppil,
* *Difwyno.* Mae 'r godineb brwnt yn rhigil.
Llanw 'r Deyrnas o faſtardiaid,
Llanw 'r Eglwys o Butteiniaid,
Llanw 'r Tai o gam 'tifeddion,
Mae godineb medd y doethion.
Dih. 6. 26. Hela dynion i gardotta,
Wna godineb a phutteindra ;
† *Fflam:* Ac fel † gwaddath o dân pryſur,
Difa cyfoeth godinebwyr.
Pan bo pôb rhyw bechod diffaith,
Hêb lâdd ûn ond ûn ar ûn-waith ;
Mae godineb brwnt mor ſceler,
Yn lladd dau bôb-gwaith y gwneler.
Er nad oes ûn pechod atcas,
Ag all torri rhwym priodas ;
Mae godineb câs yn torri,
'R hôll briodaſeu mae 'n halogi.
Gwaeth nâ lleidyr, gwaeth nâ mwrddrwr,
Gwaeth nâ neb yw 'r godinebwr,
Sy'n lladd enaid dau ar ûn-waith,
Pan bo 'r lleill yn lladd cydymmaith.
Dihar. 6. Nid yw 'r lleidyr, wrth ei ofyd,
30,31,32. Ond lledratta i gadw ei fywyd :
Mae 'r putteiniwr yn ei afrad,
† *Yn ſwyna 'r lleidr.* Wrth butteindra 'n † lladd ei enaid.
Er na fynnei 'r phariſæaid,
Lâdd y ſawl 'amharchei henafiaid ;
Etto mynnent lâdd er hynny,
'R wraig y fyddei 'n godinebu.

Cyfraith

Cyfraith Dduw ſy'n gaeth yn erchi,
Yn ddi-ffafar ladd a meini,
Y gwr a'r wraig a odinebo,
Mae 'r godineb yn gâs gantho. *Lev.20.10.*
Mae 'r godineb brwnt mor † ffinion, † *Diffaith.*
O flaen Duw a'i holl Angelion;
Ac na fyn i nêb o'r brodyr, 1 *Cor.* 5.
Fwytta 'ng-hyd â'r godinebwyr. 11.
Mae mor ffinion, mae mor ffiaidd,
Ac na fyn y ſcrythur ſanctaidd,
Un-waith enwi peth mor fydyr, *Eph.* 5. 3.
Chwaethach arfer idd i wneuthur.
Chriſt ſy'n erchi cadw 'r llygad, *Mat.* 5. 28.
Rhag y cyfryw bechod anllad: *Job.* 31. 1.
Mynych trwy ffeneſtri 'r llygaid,
Y mae hwn yn llâdd yr enaid.
Cyn trachwantech vn wraig wenn,
Tynn dy lygad ffwrdd o'th ben:
'Rhwn na ffrwyno lygad † wantan, †*Godinebus*
*Yn hân vffern y caiff * frwylian.* * *Lloſci.*
Y mae 'r pechod hwn mewn calon,
O flaen Duw yn bechod creulon:
Er na ddelo byth mewn gweithred,
Mae a'i chwant yn lladd yr enaid.

Cyngor ir Meddwyn.

OS meddwyn wyt yn arfer chwiffo
Gwîn, a chwrw, a Thobacco;
Llêf am râs ar Dduw yn fuan,
I orchfygu meddwdod aflan.
Os cwympaiſt yn y wins o feddwdod,
Llêf am gymmorth oddi-vchod;
Ni all dyn na diawl nac Angel,
Godi o'r wins o'r cyfryw nifel.

Nid â'r cythrel meddw o'th growyn,
Mwy nâ'r cythrel mûd o'r plentyn,
Nes dêl Chriſt â'i nefol yſpryd,
I droi 'maes trwy weddi ac ympryd.
O gweddia dithe 'n waſtod,
Am gael nerth yn erbyn meddwdod:
Ac ymprydia rhag gormoddion,
Ac rhag trammwy lle bo'r meddwon.
Nid gwell meddwyn er gweddio,
Heb wachelyd ac ymprydio:
Gweddi ac ympryd ſydd yn groyw,
Yn gorchfygu 'r cythrael meddw.
Os gwedij 'n erbyn meddwdod,
1 *Theſ.* 5. *Ac heb waglyd Tie 'r ddiod;*
22. *Ni thâl gweddi i ti ddimme,*
Eiſteu gwaglyd y Tafarne.
Dannedd llew yw dannedd meddwdod;
Ni chyll ei ddant o'i grâff o honod,
Nes dêl Chriſt y llew diofan,
I ſigo ei ſhol, a'th dynnu o'i ſafan.
Ni ddaw march o'r ffoes lle ſoddo,
Nes dêl chwech neu ſaith i lyſco:
Ni ddaw dyn o'i feddwdod aſſan,
Nes dêl Chriſt i lyſco allan.
Na chymmell nêb i yfed gormod,
Yfed pawb ei rhaid o'r ddiod:
Os myn ûn feddwi megis oi,
Meddwed ê, na feddwa di.
Rho barch i'th well o'r doi iw plith,
Trwy barchu 'r fol, heb yfed rhith:
Os perchi 'r gwr trwy chwiffo 'r cwppan,
Wrth barchu 'r ffrind, di amharchu'th hunan.
Jechyd triſt, ac Jechyd afiach,
Yw yfed Jechyd a'th wna 'n glafach:
Byth ni pharchaf Jechyd un,
A wactho 'm Jechyd i fy hun.

Rhai ſy'n chwerthin am fy mhen,
Am fôd yn ſobr heb fawr chwen;
Minneu 'n wylo 'r deigreu hallton, *Pſal.* 119.
Weld pôb rhai o'r rhain yn feddwon. 136.
Y meddw chwarddodd am fy môd,
Yn cadw 'ngheiniog yn fy 'nghôd,
Y nawr ſy'n wylo 'r dwr yn ffrwd,
Wrth feggian ceiniog fâch o'm cwd.
Er mwyn Jeſu gwachel feddwdod,
Gwaeth yw hwn nag vn rhyw bechod;
Mae 'n troi dyn ar lûn y cythrel,
Ugain gwaeth nag un anifel.
Tynn o'r Tafarn, gwachel feddwdod,
Na chais fynd yn drech nâ 'r ddiod:
Ni chas vn o'r trecha arni,
Ond y gilie 'n ebrwydd rhagddi.
Alexander y † gwngcwerodd † *Orchfygodd.*
Yr holl fyd y ffordd y cerddodd;
Ond y ddiod yn dra ſceler;
A gwngcwerodd *Alexander.*
Gwell yw diangc nag ymdrechu;
Gwell yw cilio nag ymdynnu:
Gwell rhoi'r gore ir hwrſwn cwrw,
Nag ymoſtwng iddo 'n feddw.
* Treiaiſt feddwyn dy rym ddengwaith; * *Profaiſt.*
Cwympaiſt dan y ddiod ganwaith:
Oni chymry 'r traed oddiwrthi,
Hi ry etto gwdwm itti.
Rhai fyn maflyd cwymp a'r cwrw,
A mynd yn drech nâ'r ddiod loyw;
Ni bu 'rioed y gas y trecha,
Ond y gilie oddiwrthi 'n gynta.
O doi at dân fe lyſc dy grimpe;
O doi at ſarph hi frath dy ſodle;
O doi at bûg, ond cwrdd, fe 'th nyrdda;
O doi at ddiod gref hi 'th feddwa.

Cil rhag ſarph rhag iddi 'th frathu;
Cil rhag plâg rhag iddo 'th nafu;
Cil rhag tân rhag iddo 'th loſci;
Cil rhag Gwîn rhag iddo 'th feddwi.
O holl ſlafiaid y byd ymma,
Caetha ſlaf yw 'r ſlaf i fola;
Ni chais hwn tra bywyd gantho,
Ond ei fola 'n feiſtir iddo.

* *Tafarndy.* F'à'r meddw ir * Inn yn gâll, † yn gwmpli;
† *Fel dyn. rheſymol.* Fe ddaw maes heb gôf, heb gyfri:
F'â mewn fel dyn, f'â maes fel nifel;
Fe chwd fel ci, fe rôch fel cythrel.
F' ollwng meddwyn Duw a'i ddonie,
Dihar. 23. 20, 21. Tai a Thir i fynd i chware:
* *Ar bob fenyw ofer.* Fe geidw ei afel ar bôb * Sini,
Fe gyll ei hun, a'i gôf, a'i gyfri.
Gynt ni feddwe ond bedlemmaid,
A'r rhai gwaetha o'r begeriaid:
'Nawr ni chaiff bedlemmaid tlodion,
Le i feddwi gan fonddigion.
Brwnt gweld Barnwr mewn anhemper,
☞ *Neu Bendefig draw'n y gwitter;*
* *Caethwas.* *Brwnt gweld Cawr yn * ſlâf i'r cwrw;*
Brwnta gyd gweld ffeiriad meddw.
Cyfraith dda oedd dodi meddwon,
† *Gilygwyr.* Fel plant bychain dan † drycholion:
Os ni fedrant fwy nâ bechgin,
* *Dreſnu.* * Ordro eu hun, nac ordro eu lifing.
Nid oes rheſwm na naturiaeth,
* *Pwrpas.* Gan y meddw drîn ei * arfaeth;
† *I arwain.* Eiſieu vn o'r rhain i † arail,
Gwaeth yw 'r meddw nâ 'r anifail.
Blîn na feder vn dyn meddw,
Na'i reoli 'hun yn hoyw,
Och! na gadel i neb arall,
Lwyr reoli 'r meddwyn angall.

Gwae

Gwae medd Duw y dyn y gotto,
Y boreu glaſ-ddydd i gwmpnio,
Ac arhoſſo gyd â'r ddiod,
Nes y nynnir ê gan feddwdod. *Eſay.* 5.11.

Y mae uffern boeth a Satan,
Yn lledanu ar llêd eu ſafan,
Ac yn chwennych llyngcu 'r meddw,
Yn ei feddwdod cyn bo marw.

Gwae fo crŷf i chwiffo cwrw, *Eſay* 5. 14.
Ac i gymmyſc diod loyw ; 22, 24.
Ni âd Duw na gwraidd na himpyn,
Heb ei difa ir fath feddwyn.

Gwae ro ddiod grêf i feddwi
Ei gymmydog, iw ddinoethi ;
Mae Duw'n digio wrtho 'n llidiog,
Am ladd enaid ei gymmydog.

Tynn ar frŷs o'r gors o feddwdod,
Rhag dy lyngcu yn amharod :
O hîr aros ar draeth ſugyn,
Llwyr yth lwngc tra fech yn roſyn.

Pôb pechadur y gais guddio,
Faint o feie a fo arno :
Ond y meddw fyn ddinoethi,
A datcuddio ei holl frynti.

Adda geiſiodd guddio 'n * garccys, * *Oſalus.*
Ei droſedde â dail ffigys :
Noe y fynne lwyr ddatguddio,
Yn ei feddwdod faint oedd gantho. *Gen.* 9. 21

Chriſt ſy'n gwardd i griſtion fwytta,
Gydâ 'r meddw, glwth ei fola,
Ac ymgadw rhag dwad atto,
Fel rhag dyn a'r cowyn arno. 1 *Cor.*5 11. 2 *Theſ.* 3.6

Fel y gyrr y mwg o'r lleſter,
Yr holl wenyn o'i eſmwythder:
Felly gyrr y meddwdod aflan,
Râs a dawn o'r galon allan.

Ni bu meddant frenin *Babel*,
Ond ſaith mlynedd ar lûn nifel:
Y mae 'r meddw ar lûn mochyn,
Hwy nâ hwnnw lawer blwyddyn.

Dihar. 23. 29, 30. *Einioes fyrr a chylla afiach,*
Lletty llwm a drwg gyfeillach,
Coppa twnn, a ſhiacced frattog,
Y gaiff meddwyn yn lle cyflog.

Fe werth meddwyn dref ei Dâd,
A'ı maint y fedd o fraint yn rhâd,
A phôb nifel ſy'n ei helw,
Gwerth ei grŷs i brynu 'r cwrw.

Fe medu 'r meddw â'i holl bethe,
Ai aur, ai arian, a'i dryſſore,
Ei dai, ei dîr, ei blant, ei briod,
Ond ni'medu bŷth â'i feddwdod.

† *Bachws oedd yr hen eulyn-addolwyr yn ei gyfri yn Dduw 'r gwin.* * *Y rhai mewn cymmundeb ag ef.* Deut. 21. 18, 19, 20 21. Luc. 21. 34, 35.

Gwir Dduw'r meddw ydyw † *Bachws,*
Tafarn hwdlyd yw ei Eglwys;
Gwraig y Tafarn yw ei ffeiriad;
Y pott ar bîb yw ei * *gyfneſſiad.*

Bydd di ſobr trech di 'n fachgen;
Nâd ir bola ſpeilio 'r cefen:
Nâd i afrad ieungctid hala
Bol mewn henaint i gardotta,

Cyfraith Dduw a fyn labyddio,
Pôb oferddyn ag a feddwo;
I ddiwreiddio 'r cyfryw frynti,
Ac i rwyſtro eraill feddwi.

Fe ddaw Criſt yn chwyrn heb wybod,
Ar ddyn meddw i ddial meddwdod;
Fe'i gwahana, fe'i rhy orwedd,
Mewn tân poeth i ringcian dannedd.

Duw ro grâs i bôb rhyw Griſtion,
Yfed deigryn lai na digon,
Cyn y hyfo fwy nâ 'i gyfraid,
I ladd ei gorph, i ddamnio ei enaid.

1 Cor. 6. 9, 10.

Can ynghylch y Diawl a'r Meddwon.

Y *Cythrael* twyllodrys ſy beunydd heb orphwys, 1 *Pet.* 6. 8.
Ond ceiſio 'n ofalus ein twyllo,
I wneuthur pechode, pôb amryw o feie:
Duw gatwo 'n heneidie ni rhagddo.
Fel y bydd cyſgod ar ddiſclair ddiwrnod,
Ein dilyn yn waſtod wrth rodio;
Felly mae ynte yn canlyn ein ſodle,
Yn goſod ei fagle i'n cwympo. (fion;
Duw gatwo pôb Chriſtion rhag Satan anghy-
O'wllys fyng halon rwi'n ceiſio,
Gael dwyn ein enedie'ddwrth bôb rhyw o feie,
O † vffern a'i phoene, a'i rwyſtro. O *gyſtwr colledigaeth.*
Meddwdod yw'r gore a'r penna o'r heinte,
O hono mae'r beie yn himpo;
Tyngu, putteindra, gloddineb, lladratta,
Ac ymladd yw'r mwya ſydd yndo.
Lle bo mwya 'r gynlleidfa, fe gân * y dantara; * Gân y trwmpet
Gyfeillion dewch yma i gwmpnio,
I hala hi 'n fuan trwy 'r ffeneſt ac allan,
Mi fydda fy hunan yn campo.
Ac yno hwy ddawan, fel Sawdwyrs yn fuan,
I'r man lle bo Satan yn ceiſio,
*I gymryd eu hafraid, heb * garcco am yr enaid,* * Gofalu †
A llawer o'r gweiniaid ſydd hebddo.
Dechreuan yn llonydd, fel haul-wen foreuddydd,
Nes cwnnu tês plennydd a thwymo;
Y ddau rydd y gocha, y tafod y floeſga,
Y ddwy troed y ffaela a rhodio.
Gwedi darffo iddyn yfed, yn barod i fyned,
Fym Hoſtes *am* hened *moes etto;*
Llanw di 'r potte, yn llawn o'r vn gore,
*Ni awn i ddechre * carowſo.* * Yfed

Bellach moes ymma ddalen o'r *India*,
A'i henw hi 'n benna *tybacco*,
Pibell a thewyn, neu ganwyll i nynnyn,
Nad orfod eu gofyn hwy *etto*:
* *Cydyfed.* *Yſcadan moes bellach, neu gig y fo halltach,*
Spardyn * *cyfeddach y baro,*
I hyfed hi 'n hoyw, nes bo rhai yn feddw,
A darfod y cwrw a'i ſpendo.
Yno bydd dwndwr a briwo gŵr llwfwr,
Oni bydd ê gwmpniwr i growſo;
* *Arbedwch.* Gelwch yn galed, na * ſperiwch ag yfed,
Na chwrw na chlared lle bytho.
Rhai fydd yn i fwrw, rhai fydd yn i gadw,
* *Hyfed.* *A rhai fydd yn arw yn i* * *ſipio;*
Rhai yn eu ſaeſneg, a rhai yn ei frangeg,
† *Ymddadlu.* *A rhai yng wyddeleg yn* † *pledio.*
Rhai fydd yn tyngu, rhai fydd yn cynhennu,
* *Gyrchu attynt.* A'r cythrael yn gwenu 'n eu * hawnto;
Atto ſ'eneidie, ceiſiwch eich harſe,
Nid rhaid i chwi odde ddim gantho.
Yno bydd cleiſie, ond odid glanaſtre;
Anhappus yw'r chware lle bytho,
* *Twyllodrus.* *Y cythrael cenſigennus, y bradwr,* * *hoccedus,*
Anghenſil anghenus lle delo.
Nid oes neb heb ei feie, yn llawn o bechode,
* *Diangc.* Nid ydy rhai gore * yn ſcapo, (ydd.
Na bon hwy'n rhy vfudd yn rhyw feie na'i gil-
† *Y Diaſol.* Yn dilyn llyferydd y † *Cadno.*
O *Arglwydd gorucha, rho ras i ni wella,*
A chadw blant Adda *rhag llithro;*
Maddeu 'n pechode, a dwg ein heneidie,
I'r man lle bych dithe 'n gorphwyſo.

Cynghor

Cynghor i ymgadw rhag lleteua meddylie drwg yn y galon, ac i troi hwynt i fyfyrio ar ddaioni.

MAe holl feddwl dŷn yſowaeth, Gen. 6. 5.
Gwedi lygru wrth naturiaeth:
Ni fyfyria ond drygioni,
Nes y darſto ei ail eni.
Nid oes dŷn ag all myfyrio 2 Cor. 3. 5.
Meddwl da, gwnaed oreu ag allo,
Nes cael gallu Duw a'i radau,
I gyfrwyddo ei feddyliau.
O gweddia'n daer gan hynny, Pſal. 51. 1.
Ar ir Arglwydd adnewyddu
Dy fyddyliau a'th amcanion,
I fyfyrio ar yr union.
Felly denſyn Duw ei yſpryd, Luc. 11. 13.
I oleuo dy feddylfryd,
Ac i newid dy feddyliau,
I fwriadu 'r hyn ſydd orau.
Nâd i feddwl drwg letteua, Jer. 4. 14.
Yn dy galon rhag dy ddifa,
Gwâs yn ceiſio llety i Satan,
Bôb yr awr yw'r meddwl aflan. Col. 3. 1, 2.
Dôd dy feddwl a'th fyfyrdod,
Ar y pethau ſydd oddivchod,
Lle mae Chriſt dy brynwr hygar,
Nid ar bethau s'ar y ddaiar.
Rho dy fryd ar bethau neſol,
Ac na ſercha ddim daiarol:
Meddwl am y wlâd y gorfydd,
Aros ynddi yn dragywydd.
Meddwl am y pethau brynodd,
Chriſt a'i waed it yn y nefodd,
Heddwch Duw a choron hyfryd,
Teyrnas hardd, a † didrangc fywyd.

† *Tragwyddol.*

Me-

Pſal. 139. Meddwl dy fôd tra fech byw,
Bôb yr awr yngolwg Duw ;
A bôd Duw yn gweld d'ymddygiad,
Ym-mhôb mann a chil ei lygad.
Meddwl fôd y gelyn gwaedlyd,
1 Pet. 5. 8. Ddydd a nôs fel llew newynllyd,
Yn troi daetu ith orweddfa,
Bôb yr awr yn ceiſio'th ddifa.
Meddwl am reoli d'eiriau,
A'th weithredoedd, a'th feddyliau,
Wrth fôdd Duw, rhag iddynt beri,
Gwaſcfa ith Enaid ddydd dy gyfri.
Datc. 1. 7. Meddwl fal y daw dy Brynwr,
Mat. 25. Yn y cymlau i chwareu 'r Barnwr:
10. Ac ymgweiria iw gyfarfod,
Fel priod-ferch gwrdd â'i phriod.
Rhuf. 14. *Meddwl fal y gorfydd rhoddi,*
12. *Ddydd y farn mor fanol gyfri,*
Preg. 12. *Am y meddwl drwg a'r bwriad,*
14.
1 Cor. 4. 5. *Ag y roir am weithred anllad.*
Meddwl fal yr awn oddi ymma,
Ir tŷ priddlyd am y cynta,
* Geiniog. Mewn Cŵd canfas heb vn * Beni,
Pe bae inni rent Arglwyddi.
Datc. 6. 8. Meddwl fôd yr Angeu aethlyd,
Ar farch glâs yn gyrru 'n ynfyd;
Fel na ddichon hên nac ifangc,
Rhag ei ſaeth a'i ddyrnod ddiangc.
Preg. 9. 12. Meddwl hefyd y daw Ange,
Megis lleidir am ein penne,
Heb vn vdcorn i'n rhybyddio,
Yn ddi-ymgais i'n anrheithio.
Meddwl nad yw bywyd vn-dyn,
Jac. 4. 14. *Ond fel † Bwmbwl ar y llyn-wyn,*
† Cloch ardâwr. *Neu fel Padell bridd neu wydur,*
'Rhwn yn hawdd y dyrr yn glechdur.

Meddwl fal y rhêd ein heinioes, *Job 7. 6.*
Megis llong dan hwyl heb aros, *Luc. 12.*
Ac y derfydd am ein hamſer, *19, 20.*
Cyn inn' dybied dreulio ei hanner.
Meddwl fôd y bŷd yn gado,
Pawb yn llwm i fynd o hano,
Ac fel iâ yn torri danynt,
Pan bo rheita ei gymmorth iddynt.
Meddwl na ddaw aur nac arian,
Tai na thir or drodfedd fychan,
Gydâ neb i fynd ir frawdle,
I roi cyfrif am eu beie.
Meddwl pan y delo Ange,
Gorfydd gado'r bŷd a'i bethe; *Heb. 9. 27.*
A mynd o flaen Chriſt yn wiſci,
Am y Cwbwl i roi cyfri.
Meddwl fal y bydd dy dlyſſeu,
A'th holl olud, a'th holl ſwyddeu,
Yn ymofyn newydd feiſtri,
Cyn y caffech gwbwl oeri.
Meddwl doſted y fydd pechod,
Yn dolurio dy gydwybod,
Pan y tafler yn dy ddannedd, *Datc. 20.*
Ddydd y farn dy holl anwiredd. *12.*
Meddwl fal y gorfydd rhoddi,
Ddydd y farn ir Arglwydd gyfri, *Preg. 12.*
Am bôb gweithred ddrwg y wnelom, *14.*
A'r gair ofer ag y ddwetom. *Mat. 12. 36.*
Meddwl fal y bydd gwyr gwychion, *Datc. 6.*
Sydd heb ofni Duw na dynion, *15, 16.*
Ddydd y farn yn crio 'n ſcymmyn,
Am ir creygydd gwympo arnyn.
Meddwl fal y bydd y duwiol, *Datc. 7. 9.*
Yn y nêf mewn braint rhagorol, *hyd yr 16.*
Yn clodfori Duw gorucha,
Pan bo eraill yn * Gehenna.

* *Uffern.*

Me-

Datc. 21 8. Meddwl fal y mae'r annuwiol,
Marc. 9. 44. Yn ymdroi mewn tân vffernol,
Ar Prŷf didrangc yn ei bwytta,
1 Joan. 2. Bôb yr awr heb gael ei wala.
15. Meddwl am hyn, a dibriſſia,
Y bŷd hwn a'i wagedd mwya:
A myſyria trwy wîr grefydd,
Ar air Duw a'r bŷd na dderfydd.
Meddwl dyn a rêd heb orphwys,
Ar y drwg neu'r da gyrhaeddwys,
Oni chaiff beth da i ſyſyrio,
Ar y drwg ſe rêd tra ganto.
Meddwl dŷn fel maen y felin,
Y dreulia ei hun nes mynd yn gilin,
Oni roir rhyw rinwedd dano,
Idd i ffalu, a'i fyſyrio.
Meddwl weithio'r gwaith y bwyntiodd,
Dy Greawdwr pan ith greuodd,
* Nerth. Ai waſnaethu a'th holl bwer *,
Yn dy alwad tra cech amſer.
Pſal. 84. 10 Meddwl mae gwell vn diwrnod,
Yn gwaſnaethu'r ſanctaidd Drindod,
Na'th holl ddyddiau, a'th holl oeſach,
Yn gwaſnaethu dim amgenach.
Meddwl cyn y gwnelech bechod,
1 Theſ. 5. 3. *B'wedd i attebu ddydd dy dralled,*
A pha fodd y gallu ddiangc,
Ddydd y ſarn rhag angeu didrangc.
Dôd dy feddwl ar ddaioni,
Nâd ar wagedd iddo ymborthi:
Hawdd y gallu ei gyfrwyddo,
Os mewn pryd y ceiſi ffrwyno.
Hawdd yw ddiffodd y wreichionen,
Cyn y 'maſloi yn y nenbren:
Hawdd yw newyd meddwl aflan,
Jac. 4. 7. Os gwrthnebyr hwn yn fuan.

Tro

Tro gan hynny 'n ebrwydd heibio,
Bôb drwg feddwl pan dechreuo;
*Rhag ir gelyn mawr ei * hocced,* * *Dickell.*
Droi'r drwg feddwl ir ddrwg weithred.
Lladd blant Babel tra font fechgin,
Sang ar ſarph tra foi 'n y pliſgin,
Tynn y * gangren cyn ei gwreiddio, * *Cancr.*
Torr ddrwg feddwl cyn cynnyddo.
Gâd wreichionen fach i gynnu,
Yn dy do, hi lyſg dy lettu:
Gâd i feddwl drwg letteua,
Yn dy galon fe'th anrheithia:
Na letteua feddwl aflan,
Yn dy galon mwy nâ Satan; *Paratowr lle.*
Os lletteui rwyt ti'n derbyn,
* Harbinger o flaen y gelyn. 1 *Theſſ.* 5. 18.
Rho dy fryd ar gadw'r gyfraith,
A byw wrthi, yn ddiragraith:
Ac na ollwng Dduw o'th feddwl,
Ond bendithia am y cwbwl.
Na fwriada ddrwg o'th galon,
I anrheithio dy gyd-griſtion:
* Mwrddwr yw'r fath feddwl gwaedlyd, *Lev.* 19.7.
Gwachel rhagddo er dy fywyd. 1 *Jo.* 3.15.
* *Lladdfa.*
Na thrachwanta wraig cymmydog,
Ac na hoffa ei llygaid ſerchog,
Nâd ith feddwl redeg arni, *Mat.* 5.28.
Cans godineb yw ei hoffi.
Gwachel roi dy fryd na'th fwriad, *Zech.* 7.10.
Ar anrheithio yn ymddifad; *Dihar.* 23. 10, 11.
Trais a blin orthrymder yw,
Y cyfryw fwriad o flaen Duw.
Gwachel chwennych Aur nac arian,
Tai na thir, trwy dwyll a choggan; 1 *Tim.* 6.10
Nid yw'r cyfryw chwant a bwriad,
Ger bron Duw ddim llai nâ lledrad.

Rhwym

Rhwym dy feddwl, nâd e'i wibian,
Ar oferedd mawr na bychan,
Nac ar ddim na ellech roddi,
* *Cyfrif.* * Cownt am dano ddydd dy ddidri.
Cadw'th galon rhag drwg fwriad,
Marc. 7. 21. *Fel y cedwi'th law rhag lledrad:*
Zech. 8. 17. *Mae 'n rhaid atteb yn cyn gaethed,*
Am ddrwg fwriad, a'r ddrwg weithred.

Cynghor i lywodraethu 'n geirie wrth fôdd Duw.

BId dy eiriau yn waſtadol,
Yn griſtnogaidd ac yn raſſol,
Eph. 4. 29 Yn rhoi grâs ir holl wrandawyr,
Ac adeiliad tra chymmeſſur.
Y mae bywyd, y mae Angau,
Dih. 13. 3. Yn y tafod, yn y genau:
Gwachel ddywedyd geiriau diraid,
Cadw d'enau, cedwi d'enaid.
Dilyn d' Arglwydd yn dy eirie,
Dywaid fel y dywede ynte:
1 *Pet.* 2. 22, 23. Ni ddaeth twyll na gair anweddaidd,
Erjoed y maes o'i enau ſanctaidd.
Jac. 1. 19. *Traetha 'n bwyllog, gwrando'n eſcud;*
Dih. 10. 19. *Mae dau gluſt, vn tafod gennyd:*
Aml eiriau bair cyfeiliorni;
Ni ddaeth drwg i neb o dewi.
Cyn y dywedych, meddwl ennyd,
Mat. 5. 37 B'wedd y myn mâb Duw id ddywedyd;
Yno dywaid 'r hyn ſydd raſſol,
A da i adail rhai an-neddfol.
Na ddoed 'madrodd brwnt o'th ene,
Eph. 5. 4. Na gair ffol, na choeg ddigrife,
* *Gwawd* Senn, na ffroſt, na * phrwmp, na chelwydd,
Ond bid raſſol dy lyferydd.

Cadw

Cadw d'ene rhag gair diraid,
Felly gelli gadw d'enaid:
Oni ffrwyni dafod anwir,
Yn ôl d'eiriau ith gondemnir.
Arfer iaith ac * Aeg gwlad Canan,
Bid am Dduw a'i air d' ymddiddan:
Wrth dy eiriau y cair gwybod,
O bwy wlad yr wyt yn hanffod.
Nâd ith dafod arfer tyngu
Cig a gwaed yr Arglwydd Jeſu;
Rwyt ti'n * damſing gwaed y cymmod,
Pan arferych gyfryw bechod.
Am air Duw nid oes ïd yngan,
Heb anrhydedd, parch, ac ofan:
Ac or cymru ei enw 'n ofer,
Di ae yn euog pan ith farner.
Dywaid beunydd leia ag allech,
Dwed yn raſſol pan y dwedech:
Oni ddwedu eiriau hyfryd,
Gwell it dewi a ſôn nâ dwedyd.
Gwachel fôd yn ddau dafodiog;
Câs gan Dduw bôb dyn celwyddog:
Tâd y celwydd ydyw'r Cythrel;
Gwas ir Diawl yw 'r ffalſt ei chweddel.
Arfer draethu 'r gwir o'th galon;
Hoff yw'r gwir gan Dduw a dynion:
Ni chaiff dyn celwyddog gredu
Gair o'i wir pan bo 'n ei dyngu.
Na chno un dŷn * llwyr ei gefen,
Ac nac arfer gair † drwg abſen;
Gwaeth nâ chleddê llym dau-finiog,
Ydyw enllib dyn celwyddog.
Na ddwg dafod drwg anhappys,
Gwaeth yw hwn nâ gwenwyn lindys,
Gwaeth nâ marwor poeth yn lloſci,
Gwaeth nâ ſaethe vn or Cewri.

Pſal. 39. 1. *Mat.* 12. 37.
* *lleferydd*
Pſa. 145. 1. *Col.* 3. 16. *Jac.* 1. 26. *Jac.* 5. 12. *Heb.* 10. 29.
* *Sathrw.*
Dihar. 6. 16, 17. *Joan.* 8. 44.
Zech. 8. 16 *Pſal.* 101. 7.
* *Or tu cefn.* † *Anair.* *Pſal.* 64. 3.
Dih. 4. 24. *Pſal.* 140. 3. *Jac.* 3, 6.

Er

1 Pet. 2. 1. Er fy mendith na lyſſenwa
Mat. 5. 22. Neb yn rhwyl, neu 'n ffôl, neu 'n * rhaca:
* dyn gwâg. R'wn a alwo ei frawd yn lletffol,
Mae ê'n haeddu tân vffernol.
Gwachel adrodd faint y glywech:
Gwachel ddwedyd faint y wypech:
Dywaid wîr pan gorffo ei draethu;
Nes bo rhaid, gwell weithie ei gelu.
Bydd ddeallgar pan Canmolech;
1 Pet. 3. 8. *Bydd * gwrteiſol pan cyfarchech;*
Lev. 19. 17. *Bydd gariadus wrth geryddu;*
* Mwynaidd. *Bydd drugarog wrth gyſrannu.*

Gweddi am lywodraethu 'r geirie, a'r gene wrth fôdd Duw.

Arglwydd agor fyng wefuſſedd,
Pſal. 51. 15. I foliannu 'th Dduwiol fawredd,
A chyfrwydda di fy nhafod,
I ddatcanu maes dy fawr-glod.
Llanw ngenau o'th wîr foliant,
Ith fendithio am fy llwyddiant,
Pſ. 40. 10. Ath glodfori, Dâd trugarog,
Yn y dyrfa fawr luoſog.
* Llywedraetha. Llunia ngeiriau, * llywia 'n hafod;
Pſa. 141. 3 A chyfrwydda fy myfyrdod:
Clô'a datclo fy nwy wefys;
Nâd ſi draethu ond dy wllys.
Arglwydd cadw ddrws fy ngenau,
Nad ſi draethu ffiaidd eiriau,
* Gwawd. * Ffrwmp, na ffroſt, na ſenn, na chabledd,
Geiriau ffôl, na dim anwiredd.
Pſal. 19. 14. Bid myfyrdod fy holl galon,
Bid fy ngweithred a'm amcanion,
Bid fy ngeiriau oll yn ddiddrwg,
A chymradwy yn dy olwg.

Cynghor i ddyn fôd bôb amſer o ymddygiad Criſtnogaidd.

BId d'ymddygiad yn griſtnogaidd,
Yn * gwrteiſol, ac yn grŵaidd, * *ſwynaidd*
Ym-mhôb tyrfa 'delych iddi,
Megis plentyn ir goleuni.
Bydd fel Seren yn diſcleirio,
Bydd fel Canwyll yn goleuo,
Bydd fel Patrwn o griſtnogaeth,
Ir rhai ddelo i'th gwmpniaeth.
Bydd dra ſanctaidd ir Galluog; *1 Pet. 1.15*
Bydd yn vnion i'th gymydog,
Bydd yn ſobr it ty hunan, *Tit. 2. 12.*
Dyna 'r tri phwynt rheita allan.
Bydd mor ddi-ddrwg ag yw'r glommen;
Bydd mor gall ar ſarph drachefen:
Bydd ddioddefgar fal y ddafad;
Hôff gan Ghriſt y fath ymddygiad.
Bydd yn dempraidd megis *Daniel;*
Cadw 'r cnawd mewn Diet iſſel:
Gwachel wîn a bwyd rhy foethus,
Rhag dy fynd yn afreolus. *Eph. 5. 18.*
Bydd yn * ddiwair, nid yn anllad; * *oneſt.*
Bydd fel Joſeph yn d'ymddygiad:
Rwyt ti yngolwg Duw bôb amſer,
Bydd gan hynny lân a ſyber.
Dela 'n vnion wrth fargenna; *1 Theſ. 4. 6.*
Na thwyll vn dyn wrth farchnatta; *Tit. 2. 2.*
Duw ei hun ſydd vnion farnwr,
Rhwng y gwirion plaen a'r twyllwr.
Bydd o ffydd a chrefydd vnion; *Deut. 6. 13.*
Ofna Dduw o ddyfnder calon;
Na wna ddrwg o flaen ei lygad;
Ym-mhôb mann mae'n diſgwyl arnad.

*Heb.*13.17. *Dilyn gyngor doeth Bregethwyr:*
1 *Pet.*2.17. *Ymddaroſtwng ith Reolwyr:*
Rhuf. 12. 18. *Bydd gariadus â'th gymdogion,*
Ac heddychol â phôb Chriſtion.
Bydd dra graſſol yn dy eiriau;
Pſal. 15.4. Bydd yn fedrus yn dy chwedlau:
Mat. 5.48. Bydd yn gywir yn dy bromais;
Rhuf. 16. 16. Bydd ym-mhôb peth, lân a * llednais.
* *arafaidd* Bydd di berffaith ymhôb tyrfa;
Bydd fel Sant ym-mhlith y gwaetha:
Er diffeithed y fo 'r cwmpni,
Bydd fel Noe ym-myſc y cewri.
Rhuf. 13. Cyfarch bôb dyn yn dra ſuriol;
1. 7. Goſtwng i'th well yn gwrteiſol;
Lev. 19. 32. Parcha 'r henaint a'r Awdurdod,
A rho'r blaen ith well yn waſtod.
Bydd ddioddefgar a chymmeſſur;
Col. 3. 8. Na fydd boeth, na thwym dy nattur:
Deut. 16. 32. Godde gamwedd cyn cynhennu;
Y ddioddefodd hwnnw orſu.
Ymddaroſtwng i'th oreuon;
† *Weithwyneba.* Duw ei hun a † wrthladd beilchion:
† *Ddiwyd* Ac fe ddyru râs yn † yſtig.
Ir rhai vfydd goſtyngedig.
Dihar. 16.5. *Na falchia am un rhinwedd,*
Nac am gyfoeth ac anrhydedd:
Ond rhô ddiolch prudd am danynt;
Rhag i Dduw dy adel hebddynt.
Bydd di gryno yn dy ddillad;
1 *Tim.* 2.9. Dôs yn lân yn ôl dy alwad,
Torr dy bais yn ôl dy bwer;
Na fydd goeg na brwnt un amſer.
Gwachel bechu er cwmpniaeth:
Cyflog pechod yw marwolaeth:
*Rhuf.*6.22. *Cnifer gwaith y bech yn pechu,*
Cnifer Angeu wyt yn haeddu.

Mae

Mae cyfathrach er y dechre,
Rhwng pôb pechod brwnt ac Ange;
Fal na ddichon un dyn bechu,
Na bo Ange yn ei lyngcu.
Nâ fydd anllad yn dy chwedle; *Eph.* 5.
Na fydd aflan mewn cornele; 11. 12.
Ym-mhôb cornel bid d'ymddygiad, *Eſa.* 2.
Fal pyt faet wrth groes y farchnad. 15.
Os cais dŷn, na Diawl, nac Angel,
Gennyd bechu yn y dirgel;
Cofia fôd Duw â ſaith llygad, *Zech.* 4 10.
Ym-mhôb mann yn diſgwyl arnad.
Er nad ydyw Dyn yn gweled,
Yn y dirgel lawer gweithred; *Jer.* 16.
Y mae Duw yn gweld y cwbwl, 17.
Pan na bytho dyn yn meddwl.
Os troſſeddi yn y dirgel,
Duw ddatguddia dy holl † gwnſel, 1 *Cor.* 4. 5.
Ac y † faneg dy ymddygiad, † *Gynger.*
Ir byd yng wydd haul a lleuad. † *Ddatguddia.*
Gwachel ddilyn drwg gwmpniaeth,
Pobol anwir ddigriſtnogaeth: 2 *Theſ.* 3.6
Os ſe nyrdda rhain d'ymddygiad,
Fel y nyrdda 'r pitch dy ddillad.
Fal y hallta 'r môr y † granffo, † *Gyrhaeddo.*
O'r dwr croyw ddelo atto:
Felly nyrdda pobol ſcymyn
Foeſeu 'r goreu ddelo attyn.
Gwachel neidir rhag dy frathu,
Gwachel blâ rhag dy ddifethu:
Ac o ceri Jechydwriaeth,
Gwachel ddilyn drwg gwmpniaeth. *Pſal.* 26.
Câr â'th galon bôb dyn duwiol: 4. 5.
Bydd gyfeillgar â'r rhinweddol:
Dil'n arfer y rhai doethion, *Pſal.* 1
A ffieiddia 'r annuwolion. 36. 19.

Cynghor ynghylch bwytta ac yfed.

GWachel eiſte i lawr i fwytta,
Nes bendithio 'r bwyd yn gynta:
Gwachel godi pan eiſteddech,
M. 6. 9, 11. Nes rhoi diolch am y fwyttech.
* *Flâs.* Chriſt ni fwyttei fara barliſh,
Chwaethach bwyd oedd well ei * reliſh,
Nes yn gynta ei fendithio,
A rhoi mawl i Dâd am dano.
Deut. 28. 15. 18. Pam y cytcam vn-dyn fwytta
1 Tim. 4. 4, 5. Bwyd Sy'ar feilldith er cwymp *Adda*?
Nes yn gyntaf ei fendigo,
A Gair Duw â gweddi droſto.
Toſt yw gweled mor nifeilaidd,
Mor anneddfol, mor anweddaidd,
Y rhêd llawer ayn i fwytta
Bwyd, fel buwch y red ir borfa.
Toſtach yw eu gweld yn cwnnu,
Odd' ar ford, i fynd i gyſcu,
Fel y mâch o'r trwcca ir dommen,
Heb roi diolch mwy nâ'r Aſſen.
Nid oes Sòn am râs cyn bwytta,
Nac am fendith Duw gorucha,
Nac am ddiolch gwedi porthi,
Mwy na'r môch y fae'n eu peſci.
Deut. 6. 11, 12. Er bôd Duw yn rhoi gorchymmyn,
Deut. 8. 10. I bawb yn ol torri newyn,
Roddi moliant ar yr eitha;
Ir Duw mawr am lanw eu bola.
Gwachel fwytta ond dy ddigon,
* *Yaborth.* Na fydd chwannog i ddainteithion;
Mwy nâ rhaid o * ffâr llyſſeulyd,
Bair ir cnawd orchfygu 'r yſpryd.

Os

Os rhoi ir enawd fwy nâ'i gyfraid,
Rwyt ti 'n porthi gelyn diriaid;
Os rhoi iddo lai nâ digon,
Rwyt ti 'n lladd cydymmaith ffyddlon.
Nac ŷf ddiod tuhwnt i feſſur,
Gronyn bach a wſnaeth nattur,
Diod gadarn ſydd yn peri,
I wŷr nerthol gwympo deni.
Gwîn a wnaeth i Noe ymnoethi, *Ger. 9. 21.*
Gwîn a yrrodd Lot i ymloſci, *Gen. 1933*
Gwîn a dorrodd Gwddwg llawer,
Gwîn orchfygodd Alexander:
Nâd dy ford yn fagal itti, *Pſa. 6. 9.*
Trwy lothineb câs a ſwrthni; 22.
Rhâg ir Gelyn dû dy hela, *Hoſ. 13. 6.*
Gablu Duw yn llawn dy fola.
Mae dau lygad yr ychedydd,
Yn eu gwaith wrth fwytta ei fwydydd,
Un yn gweld ei ymborth hyfryd,
Llall yn gwarchod rhag y barcyd.
Bid dy lygaid ditheu 'n * waetan, * *Diſgwyl.*
Ddydd a nôs rhag rhwyde Satan,
Rhwn y gais â'th fwyd dy faglu,
Wrth giniawa a ſwpperu.
Pan bo 'r ceiliog côch yn bwytta,
Bydd ei lygaid hwnt ac ymma,
Rhag ir barcyd llwyd ei ſcliffiaid,
Tra fo e'n bwytta heb feddyliaid.
Felly bydded dy ddau lygad,
Dithe vwch dy fwyd yn gwiliad,
Vn yn canfod dy Greawdwr,
Llall yn gwarchod rhag y Temptiwr.
Gwachel fwytta dim a baro,
Ith gyd-griſtion gwan dramcwyddo;
Y mae 'r Scrŷthur lân yn gwrafyn,
Id trwy fwyd dramcwyddo vn-dyn. *1 Cor. 8. 13.*

Na châr fwytta bwyd dy hunan,
Doro ran ir tlawd a'r truan;
Galw 'r gwann i brofi 'th ginio;
Rhann â'r hwn s'eb dammaid gantho.
Ni chiniawe hên *Dobias*,
Nes cae e'r gweinaid bâch o'i gwmpas,
* *Archwaethe.* Ac ni * chorffe ddim dainteithion,
Nes rhoi rhan ir bobol dlodion.
Job. 31.17. *Job* ni fwyttei fwyd yn felys,
Nes bae ymddifaid wrth ei yſtlys;
Ac ni bydde iach ei galon,
Nes rhoi cyfran ir rhai tlodion.
Galw dithe 'r gweiniaid tlodion,
Luc. 14. I gael cyfran o'th ddainteithion:
13, 14. Felly gelwir dithe ar fyrder,
* *Sef os dyn graſſol wyti.* I * gael rhan or nefol ſwpper.
Gwachel rwgnach ond bydd foddlon,
I beth bynnag fo Duw 'n ddanfon;
Bara a dwr oedd ffâr ddigonol,
* *Vchelddau.* Gynt ir * patriarcheid duwiol.
Daniel bâch a fydde foddlon,
Dan. 1.12. Fwytta ffâ a ffacpys duon;
2 *Bren.* 4. 42. 44. A holl feibion y Prophwydi,
Cymrent fara haidd iw porthi.
Pam na byddwn ninne foddlon,
2 *Tim.* 6.8. I beth bynna fo Duw 'n ddanfon?
Gen. 18.8. Bid ef lawer, bid ef ronyn,
† *Cryſt yn rhith Angel oedd un or tri a fwytaodd gydag Abram, canys fei gelwir ef yn farnuddy byd.* Trwy gael môdd i dorri 'n newn.
† Fe fu'r *Drindod Sanctaidd* foddlon,
Wledda gydag Abram ffyddlon,
Ar gig llo, a llaeth, a menin,
Bara twym, heb fwy o'mhoethin.
Nawr nid nês gan bôb ofer-ddyn,
Er cael bwyd i dorri newyn,
Oni bae cael chwech o feigie,
Gwin a chan i borthi chwante.

Rhaid

Rhaid Cael ſaws, a rhaid cael fineg,
Rhaid cael capers, Sampier, garlleg,
Cyn y gallo llawer fwytta
Prŷd o fwyd, gan faint oi * traha.

* *Balchder*

Y mae 'r ſaws yn awr yn coſti,
Yr oes hon mewn gwrês a gwegi,
Mwy nag oedd y breiſion Seigie,
Gynt ŷn coſti i'n hên Dade.

Gynt ni cheiſie *Alexander*,
Saws un amſer gyda'i ſwpper,
Ond y ſaws oedd yn ei gylla,
Chwant ir bwyd yn ol rhyfela.

Cyrus ynte fyddei foddlon,
I ſwpperu ar lan afon,
Lle cai ddwr i dorri ſyched,
Ef ai Filwyr yn eu lludded.

Rhaid yn awr i bobol ofer,
Gael ei gwîn ar ginnio a ſwpper:
Rhaid cael peint neu ddau o glared,
Cyn êl tammaid bwyd i wared.

Duw ro fara ir bobol dlodion;
Duw a'n gwnelo ninneu 'n foddlon;
Duw faddeuo 'n traha inni;
Duw fendithier am ein porthi.

Grâs cyn bwyd.

POrthwr mawr y pum mîl gwerin,
A'r pum torth haidd, a'r ddau byſcodyn,
Portha ninne dy wael weiſion,
A'r hyn ymborth wyt ti 'n ddanfon.

A bendithia 'r bwyd a'r ddiod,
Rhwn a roddaiſt ymma i'n gwarchod,
Fel y gwîr fendithiaiſt cyn hyn,
Oen y Paſc, a'r ddau byſcodyn.

1 Bren. 19. 8. A rho iddynt rym i'n porthi,
Ith waſnaethu a'th addoli;
Fel y rhoddaiſt rym o'th wiwras,
Gynt ar deiſen i *Elias*.

A phâr iddynt i'n cymfforddi,
A'n cryſhau, a'n gwîr ddigoni,
Dan. 1. * Bwyd. Fel y peraiſt ir * ſiâr iſſel,
Ar y ffacpus borthi *Daniel*.

A nâd inni o'th ddainteithion,
Gymryd gronyn mwy na digon,
Ond y maint y ſo 'n ein helpu,
Yn ein galwad i'th waſnaethu.

Eithr pâr inn roddi moliant,
* Holl-alluog. Id bôb amſer am ein porthiant,
A chydnabod mae Duw * celi,
Ginio a ſwpper ſy'n ein porthi,

Grâs yn ôl bwyd.

Pſal. 145. 15, 16. POrthwr graſſol pôb creadur,
Gwyllt a dôf, yn ôl ei nattur,
Derbyn foliant am ein porthi,
Mor ddigonol â'th ddaioni.

Er pan ddaethom o'r grôth allan,
Tydi 'n porthaiſt fawr a bychan:
Am dy ſwynder yn ein porthi,
Rym ni bawb yn diolch itti.

1 Chron. 29. 11, 12. Mat. 6. 11. *Nid oes gennym ddwr i yfed,*
Bara i ſwytta, grym i gerdded,
Goleu i ganfod, nerth i godi,
Ond y roddech Arglwydd inni,

It ti Arglwydd am ein porthiant,
Am ein iechyd am ein llwyddiant,
Am ein heddwch a'n llawenydd,
Y bo 'moliant yn dragywydd.

Liv-

LLygaid pôb creadur bywiol, *Grâs cyn bwyd.*
Sydd yn edrych Arglwydd graſſol,
Ac yn truſto cael eu porthi,
Gennyd, Rhoddwr pôb daioni.
Rwyti 'n agor dy law raſſol,
Ac yn porthi pôb peth bywiol,
Gan roi ymborth wrth ei natur,
Yn ei bryd i bôb creadur.
O bendithia ni dy weiſion,
A 'r holl fwydydd a'r dainteithion,
Y bartoiſt ar ein meder,
I'n digoni ginio a ſwpper.
A rho inni râs i fedru,
Bawb yn ddyfal i 'th glodforu,
Am dy *garc, a'th rodd, a 'th fwynder, * *Gofal.*
Yn ein porthi ginio â ſwpper.

DUW dôd fendith ar ein hymborth. *Arall cyn bwyd.*
Duw rho iddynt rym a chymmorth,
In digoni â gwîr gryfdwr,
Ith waſnaethu di'n Creawdwr.
*Er bôd llawer bwyd yn * ddainti;* * *Foethus.*
Nid oes ynddynt rym i'n porthi,
Nac i dorri dim o'n newyn,
Oni roi dy fendith arnyn.
O gan hynny; *Duw* bendithia
Yr holl fwydydd a roeiſt ymma;
Fel y byddo pwer yndyn,
Borthi 'n cyrph a thorri 'n Newyn.
Lle mae llawer ſort o fwydydd,
Yn troi 'n eri yn ein colydd,
Am eu cymryd yn afradlon,
Ac yn magu câs glefydion:
Rho dy râs inn' Arglwydd ſanctaidd,
Gymryd pôb bwyd yn dymheraidd,
Fel y gwnelont leſſiant inni,
Ac na fagont haint na ſwrthni.

Rho

Rho rym ynddynt i'n cyfnerthu,
Yn ein galwad ith waſnaethu,
Ac i foli d'enw'n waſtad,
Er mwyn Jeſu Griſt ein Ceidwad.

Grâs yn ol bwyd.

DErbyn Arglwydd loi 'n gwefuſedd,
Am dy ffafar a'th drugaredd,
Yn ein porthi mor ddigonol,
A'r creaduriaid ſydd breſennol.

Derbyn Ddiolch ar ein dwylo,
Am roi inni gyſtal cinio,
Er nad ydym yn ei haeddu,
Mwy nâ'r ſawl ſydd yn newynu.

Rhoed pôb gene ag y borthaiſt,
Foliant itti am y roddaiſt,
Ninne roddwn itt' ogoniant,
Yn dragywydd am ein porthiant.

Grâs cyn bwyd.

DUW mawr o'r nêf ſancteiddia,
Ni oll â'r ymborth ymma,
Wyt ti 'n roddi wrth ein rhaid,
I'th blant a'th ddefaid borfa.

A phâr i ni gydnabod,
Fôd pôb daioni 'n dyfod,
Oddi-wrthyd (*graſſol wyd*)
Yn oed y bwyd a'r ddiod.

A dyſc inn' bawb foliannu,
Dy enw a'th glodforu,
Am ein porthi 'n well nâ neb,
Bôb amſer heb ei haeddu.

Ac er mwyn d'anwyl blentyn,
*Yr ym ni 'n daer yn * canlyn,*
Arnad roddi bara a dwr,
I'r neb s'éb ſwccwr ganthyn:

* Deiſyf.

A rhoddi grâs i ninne,
D'wſnaethu nôs a bore,
Nes ein dwccer lle mae'n * blys, † Chwant.
I'th nefol lŷs a'th Artre;
Lle mae gwîr fwyd a diod,
Yn para byth heb ddarfod,
Yn dy blâs lle mae dy blant,
Heb arnynt chwant na thrallod,

Grâs gwedi bwyd.

DUW pam yr wyt ein porthi,
Mor foethus ac mor ddeinti,
Yn waſtadol heb ddim trai,
A gadel rhai mewn tlodi?
Pa ham yr wyt yn danfon,
I ni dy waelaf weiſion,
Fwy nag ſydd raid i ni ym-hell,
A gado 'n gwell yn llwmon?
Cans yr ym yn cyffeſſu,
Nad ydym neb yn haeddu,
Cael mwy ſwccwr ar dy law,
Nâ'r neb ſy draw'n newynu.
Ond dy fod ti o'th fwynder,
A'th gariad a'th drugaredd,
Yn rhoi inni fwy ym-mhell,
Nâ'r ſawl ſydd well ei buchedd:
Ar hyder y rhoem ninne,
Fwy ddiolch byth i tithe,
Nâ'r ſawl ſydd mor llwm ei * ffâr, * Ymborth
I'th foli ar ei glinie.
I ti gan hynny rhodder,
O'n geneu ni bôb amſer,
Glôd a moliant tra ynom chwyth,
Ar ginio byth a ſwpper.

Gras

Gras cyn Swpper.

* *Wyneb-pryd.*
† *Paratowr drosom*

COdwn bawb ei pen a'n * ffriw,
At Griſt 'rhwn yw 'n † profeier,
A chanlynwn arno e'n daer,
Roi ſendith ar ein Swpper.
Mae e'n porthi pôb peth byw,
Er maint o'i rhyw a'i nifer,
Ac yn rhoi i'r rhain i gyd,
Eu bwyd mewn prŷd a themper.
Nid yw vn o Adar tô
Yn deſcyn na bô 'i fwynder,
* *Frys.* Yn partoi i hwn ar * hâſt,
Ei ginio, brecffaſt, ſwpper.
† *Ofala.* *Pa faint mwy y * carcca* Duw,
* *Ei lwm.* *Am ddyn rhwn yw ei * bicter,*
A rhoi iddo' i raid bôb tro,
Ond bwrw arno ei hyder?
Mae e'n rhoddi i ddyn, yn fwyd,
Y grewyd ar ei feder,
Llyſſe, llafyr, nifail glân,
Pŷſc, adar mân heb nifer.
Ni wnaeth Duw vn gene 'rioed,
Mewn tîr, mewn coed, mewn dyfnder,
Nes partoi ei ymborth tyn
I'r geneu cyn ei ganer.
Llawer rhyw o Nifail glân,
A phyſcod mân ac ader,
Y rows Duw i borthi dyn,
A'i llâdd bôb vn cyn bwytter.
Pam nad yſtyr dynion hyn?
A rhoddi cyn y cymrer,
* *difrifol.* Glôd a moliant * *prudd bôb tro,*
Ir Arglwydd ginio a ſwpper.

Duw

Duw agoro 'n llygaid dall,
I weld heb wâll a rodder,
A'n geneue ar bôb cam,
I foli am ei fwynder.
Clôd a moliant bôb yr awr,
Ir Arglwydd mawr y rodder,
Am ddiwallu 'n cylla gwâg,
Ar ginio ag ar ſwpper.

DI lemwaiſt Chriſt ein cylla, *Grâs yn ol cynio.*
Ag ymborth o'r dainteithia:
Llanw eneu pawb o'th Blant,
A moliant am eu Bara.
Yn foethus iawn di 'n porthaiſt,
Yn raſol di 'n diwallaiſt,
Rho ini weithian râs bôb cam,
Ith foli am y roddaiſt.
Di roddaiſt inni 'n Cinio,
*Ac ymborth in * maintainio;* * cynnal,
Rym ni 'n rhoddi nôs a dydd,
It foliant prûdd am dano.
Mae dlyed arnom roddi,
It' foliant am ein porthi,
Oh! rho galon inni a chwant,
I roi mawr foliant itti.
Pôb Bol ag wyt yn lanw,
Clodforent byth dy enw;
A bendithient ar bôb cam,
Dy fawredd am eu cadw.

Arall yn ôl Swpper.

RHown foliant * prydd bôb amſer, * difrifol.
Ir Arglwydd ginio a Swpper,
Am roi ymborth in mor hael,
Heb adel † ffael na phringder. † diffyg.

Rhown iddo Ddiolch hyfryd,
Am dan ein bwŷd a'n iechyd,
A'n llawenydd a'i fawr râs,
* allan. *In cadw * i maes o ofyd.*
A cheiſiwn gantho 'n raſol,
Er mwyn ei Fâb ſanctteiddiol,
Borthi 'r enaid yn ei brŷd,
Ai air, â'i yſpryd nefol;
A thywallt ei fendithion,
Ai râs yn ddyfal arnon,
Fel y gallon, nôs a dydd,
I foli 'n brydd o'r galon.

ARALL.

GWyr a gwragedd, gweiſion, plant,
Rhown foliant am ein porthi,
I'r hael Dduw s'o bryd i bryd
Yn rhoi maeth hyfryd inni.
Mae 'n diwallu pôb peth byw,
Bôb pryd a rhyw ddaioni,
Ac o'i law, a'i râs, a'i rôdd,
Yn rhoddi môdd i'n peri.
Mae 'n rhoi bara inni o'r ddâr,
* Doſ. A gwyllt a * gwâr i'n peſci,
Pyſc o'r môr a mêl o'r graig,
A llawer ſaig heb enwi.
Mae e'n porthi pôb rhyw gnawd,
Fel yn dan ſawd i coſti,
Pſa. 147. 9 *Heb anghofio 'r Adar mân,*
Na'r llew, na'r frân ſy'n gweiddi.
Mae e'n porthi dyn yn rhîn,
* Foethus. A chan a gwîn yn * ddeinti,
A brwd â rhôſt o lawer rhyw,
Heb neb ond Duw 'n i peri.

O rhown ninne foliant prydd,
Bob nôs, bob dydd heb dewi,
I'r hael Dduw am dan ei * borth, * *Help.*
Sy'n rhoi 'r fath ymborth inni.

Cerydd am eſceuluſſo ceiſio bendith ar, a rhoi diolch am ymborth.

FE gwilyddia hên ddŷn bâs *, * *Brwnt.*
Ddechreu 'n henwr ddwedyd grâs;
Rheitach oedd i hwn gwilyddio,
Fôd ê cŷd heb ei * bracteiſo. * *Arferid.*
Na chwilyddied vn rhyw ddyn, *Mat.* 15.
Ddilyn arfer Chriſt ei hun : 36.
Ond cwilyddied pôb ofer-ddyn,
Arfer bwytta ei fwyd fel mochyn. *Eſay* 1. 3.
Fe nebydd ŷch, fe nebydd aſſen,
Pwy yw porthwr, pwy yw perchen;
Ac y roddant ddiolch iddynt,
Yn y meder y fo ganthynt.
Llawer dŷn yn waeth nâ nifel, *Act.* 14. 17
Ni adwaenant Ghriſt eu Bugel,
Rhwn ſy'n waſtad yn eu porthi,
A'i trwm lwytho â daioni.
Y mae 'r adar bach yn canu,
Clôd i Dduw yn ôl ſwpperu,
Ac yn rhoddi moliant iddo,
Nes bo * llewych i'ni gwrando. * *Llawenydd.*
Mae 'n hwy bôb un yn ymdynnu,
Am y gore allo ganu,
Mawl ir Arglwydd nôs a bore,
Sy'n rhoi bwyd i lanw eu bolie.
Y mae dynion hwynte 'n tewi,
Gwedi 'r Arglwydd mawr eu porthi,
Heb roi clôd na moliant iddo.
Mwy nâ'r pŷſc s' eb lafar gantho.

Ond

Ond da dlye 'r fath gan hynny,
Fôd yn vffern yn newynu?
Eiſie nabod Duw eu cymmorth,
A rhoi diolch am eu hymborth.

O na fydded vn-rhyw Griſtion,
Yn gyffelyb ir fath ddynion;
* *Ddi-ddiſtawrwydd.* Aç o byddant, yn * ddigwnſel,
Maent hwy 'n waeth nag un anifel.
Gweddi. *DUW Nâd inni fwytta o'th ddonie,*
Fel y bwytty 'r moch afale,
Heb dderchafu pen na llygad,
I weld o ble maent yn dwad.

Ond Pâr inni godi 'n pennau,
A chydnabod fôd y donniau,
Oll yn dwad ſydd ein porthi,
Oddiwrthyt Tâd goleuni.

A phâr inni foli d'enw,
Am dy fwynder yn ein llanw,
Ath fendithio yn dragywydd,
Am ein iechyd a'n llawenydd.

Cynghor i gyfrannu â'r Anghenus, yn ôl ein gallu.

GWae 'r goludog di-doſturi,
* *gaeo.* * Stoppo ei glûſt rhag gwrando tlodi;
Dih. 21. 13. Fe gaiff hwnnw ddyfal grio,
Yn y * pwll, heb neb i wrando.
†*Uffern,* * *certaint.* Pan bo ei wraig, a'i blant, a'i draſſe,
Yn chwdu 'r gwîn yn Hai Tafarne,
Ynte fydd mewn carchar caled,
Iac. 1. 27. Heb y dwr i dorri ei ſyched.
Iac. 2. 14, 15, 16, 17. *Jaco* ddyweid nad oes crefydd,
Na chriſtnogaeth yn y cybydd,
Na ddiwallo 'r gwragedd gweddwon,
Yn eu hadfyd, a'r rhai tlodion.

Ifan

Ifan anwyl ynte ddwede, 1 Jo. 3. 17.
O gwel carl ei frawd mewn eiſie,
Ac heb roddi dim i * ſwccro, * *Gymmorthwyo.*
Nid yw cariad Duw ddim yndo.
Chriſt y ddywaid yr â'r camel, Mar. 10.
Trwy grau 'r nodwydd yn ddi-drafel, 25.
Cyn yr êl y Carl goludog,
Ir nef, or bydd anrhugarog.
Chriſt an dodwys yn ſtiwardiaid* * *Gorucheſwylwyr.*
I gyfrannu rhwng y gweiniaid,
Y da ddodwys dan ein dwylo;
Rhannwn rhyngthynt rhag ei ddigio.
Or bydd marw ûn rhag newyn,
Bydd gwaed hwnnw ar ein cobyn:
Ni all cyfoeth mawr yr holl-fyd
Wneuthur iawn am dan ei fywyd.
Rho dy gardod yn ddi-attal;
Os bydd llawer, doro 'n amal:
Os bydd 'chydig, doro ronyn,
Ond rho 'n llawen heb ei wrafyn.
Doro 'n ſiriol dy eluſen,
Hôff gan Ddduw bôb rhoddwr llawen:
Doro roddech yn gariadus,
Ni fyn Chriſt un rhôdd wrthnebus. 2 Cor. 9. 7.
Er na roech ir tlawd ond cyfran, Luc. 14. 13. 14.
Er mwyn Chriſt o'i dda ei hunan,
Mae ê'n addo gwabar ffrwythlon,
Am gyfrannu hynny i'r tlodion.
Na ddihiria hyd y foru,
Roi 'r peth allech roddi heddu: Diar. 3.
Rho yn rhwydd, a rho yn hawddgar; 27. 28.
Di-flas y fydd rhôdd ddiweddar.
Rhown medd *Paul* tra genym bwer, Gal. 6. 10.
Gwnawn ddaioni tra cawn amſer:
F' all y * Monarch mwya heddu, * *Tywyſog.*
Fôd yn begian dŵr y foru.

Roedd gan *Difes* wrth giniawa,
Lawer ſaig o'r bwyd * dainteithia;
Nid oedd gantho ar ei ſwpper,
O'r dŵr oer mewn fflam a phoethder.
Wrth frecwaſta ar ddainteithion,
Ni chae *Lazar* gantho o'r briwſion;
Wrth ſwpperu ni chae ynte,
Ddafan dŵr er maint y grie.
Fe roi 'nawr y bŷd am lymmed,
O ddŵr oer i dorri ei ſyched;
Pes rhoe 'r nêf ar ddaer am * ddroppyn,
O'r dwr oer, nis cae er † canlyn.
Nid oes gantho o'i holl olud,
O'r dwr oer yn vffern danllyd;
Ni bydd gan y llawna ei Giſte,
Foru o boſſib ſwy nag ynte.
F'aeth mor noeth, mor llwm oddi ymma,
Ac y daeth ir bŷd o'r cynta:
Pe cae ê'r nêf am hanner floring,
Nid oes gantho 'i phrynu or ffyrlling:
Heddyw gall y gwŷr goludog,
Rannu llawer ir newynog;
F'alle foru trwy ryw ddamwain,
Na bydd ganthynt ddim eu hunain.
Rhown gan hynny tra 'peth genym,
Ir dyn tlawd i dorri newyn;
Foru o boſſib ni bydd dimme,
I gyfrannu ir mwya ei eiſie.
Torr dy fara ir newynllyd,
Fe fendithia Duw dy olud;
Ni bydd llai dy gîg i'th grochon,
Er y roddech ir rhai tlodion.
Ni bu'r weddw o *Sarepta*,
Dlottach er y gas *Elia*;
Ni bu llai ei hoêl na'i thoeſyn,
Er rhoi teiſen iddo o ronyn.

* *Moethuſaf.*

* *Dafn.*
† *Ceiſio.*

Eſay 58. 7, 8.

1 *Bren.* 17.

Gwe-

Gwelais lawer o'r gwyr Mawrion, Dih. 22, 16.
Yn cyrwydro am dreiſio tlodion:
Ond ni welais gwedi 'm geni,
Ddyn ar fêth am helpu tlodi.
*Coegedd, † Syrthni, trawſedd, * traha,* † Diogſi. * Gwnewther cam, balchder.
Helodd lawer i gardotta:
Ond ni helodd rhoddi Cardod,
Ddyn erioed i fynd ar anffod.
Gwyn ei fŷd medd Brenin Dafydd,
Y dŷn dynno 'r tlawd o'i gyſtydd:
Duw ei hun mewn amſer adfyd,
Ai tynn ynte maes o ofyd: Pſal. 41. 1, 2, 3.
Duw a'i gwared o'i drallodion,
Duw a'i ceidw rhag gelynion,
Duw ei hun a gweiria ei welŷ,
Pan bo claf heb allel cyſcy. Dih. 19. 17.
Rhowch ir tlawd eu rhaid yn echwyn,
Chriſt ei hûn â'n feichie droſtyn,
Ac y dâl i chwi drachefen,
Maint y roddoch wrth eu hangen.
Pwy ond Iddew brwnt ni * fentre?
Roi yn echwyn ir fath feichie, * anturia. Marc. 10. 29, 30.
Rhwn ſy'n talu ar ei ganfed,
I ddyledwyr ei holl ddyled.
Rychi 'n truſto gwaeth meichneon,
Nâ mâb Duw am ſwmpe mawrion:
Tryſtwch Griſt am grach dippynne,
Geiſio 'r tlawd mae 'n abal meichie.
Mae ê 'n talu ar ei ganfed,
I bôb Criſtion ei holl ddyled:
Dwl yw 'r cybydd ni all hepcor,
Dim ir tlawd am gymmaint occor.
Nid oes occor wi 'n ei nabod,
Fwy ei * fael nag occor cardod; * Emil.
Mae 'n dwad adref ar ei chanfed,
Pan bo rheita cael ei gweled.

Nid oes tryſſor ar y ddaeren,
Well nâ chardod ac eluſen:
† Hi fydd gwell yn nydd dy drallod,
Nag Aur coeth ac Arian parod.
Fe dreulia 'r Aur, fe ryda 'r Arian;
Fe fwyty 'r pryfed lawnd a Sidan;
Fe lwyda 'r bwyd, fe ſura 'r ddiod;
Nid oes dim all gwaethu Cardod.
Pan loſco 'r byd yn wen fflam ole,
A 'r tai, a 'r tir, a 'r holl druſſore,
Fe fydd cardod uwch-law 'r boban,
Ym Haradwys yn dy * waitan.
Pan dêl Ange glâs i 'th geiſio,
Fynd i 'r bar, yn noeth i ympyro;
Goreu ſtôr medd Criſt yw cardod,
Ddydd y farn o flaeñ y drindod.
Pan bo 'r Tai, a'r tîr, a 'r traſſe,
Gwedi 'th ado dan law Ange,
Fe fydd cardod yn dy ddilyn,
Nes dy ddwyn i lŷs y Brenin.
Mwy o ennill ſydd yn dyfod
I'r dŷn ſydd yn rhoddi cardod,
Nac ir tlawd ſydd yn ei derbyn,
Mae e 'n cael llawer am y gronyn.
Fe gaiff manna am y briwſion,
* *Aqua Vitæ*, am ddwr afon,
Gwiſc ddiſcleirwen am hên gadach,
Ar law Chriſt, a'i wîr gyfeillach.
Gwna gan hynny ffrins o'r golud,
Ac o 'r Mammon oll ſydd gennyd,
Fel ith dynner ar ddydd tywyll,
Attynt ir dragwyddol bebyll.
Storia lle bydd dy breſwylfod;
Gwerth ſydd gennit, Doro gardod:
Na wanffyddia fel dŷn llanas,
Werthu Tyddyn i gael Teyrnas.

† *Duw a rad obrwya y rhai y roddant eluſennau o gariad atto ef, Mat. 10. 42. ond o herwydd bod ein gweithredoedd goreu ni yn am-nherffaith, nid ydynt hwy yn haeddu bywyd tragwyddol. Eſa. 64. 6. Luc. 17. 10. Gal. 2. 16. Er hynny ble bo ffydd, y mae gweithredoedd da Mat. 7. 17. Jac. 2 18.*

* *Dwr y bywyd.*

Luc. 16. 9.

* *ddiſgwyl*

Gyrr

Gyrr o 'th flaen yn Nwrne 'r tlodion
Dryſſor, lle na ſpeilia 'r lladron;
Edrych beth a roddech iddyn,
O law Chriſt y ceiei dderbyn.
A roech i 'th wraig, a 'th blant, a'th draſe,
Dy wraig, ath blant, a 'th ffrins a'u pie:
Y roech i Griſt, a 'r tlawd, a 'r truan,
Storio 'r wyt i ti dy hunan.
Truſſora o 'th flaen ir nefol Bebyll; *Luc.* 12.
Dôd olew i 'th lamp, mae 'r ffordd yn dywyll, 33. 35.
Gwna bwrs di-draul o 'r da ni dderfydd;
Mae Chriſt ei hûn yn rhoi it rybydd.
Haua 'n amal tra cech amſer, 2 *Cor.* 9. 6.
Fel y rhoddo Duw it bwer;
Ar ei ganfed di gei fedi,
Yn ei bryd, oni ddeffygij. *Gal.* 6. 9.
Tor dy fara i 'r newynog,
A dillhatta 'r noeth anwydog;
I 'r cyrwydrad doro letty, *Eſa.* 58. 7.
Duw ei hûn ſy 'n erchi hynny.
Bydd yn llygaid i 'r rhai deillion, *Job.* 29. 12.
Traed ir cloff, a nerth ir gweinion, 13, 15. 16.
Rhyſcwy 'r weddw, câr dieithraid,
Mam a thâd ir plant yn ddifaid.

Cynghor i bôb Penteulu i lywodraethu ei dy yn dduwiol.

OS mynni fôd yn ddŷn i Dduw,
Yn Griſtion ſanctaidd tra fech byw,
Gwna dy dŷ yn Eglwys fychan,
A 'th deulu 'n dylwyth Duw ei hunan.
Gwna dy dŷ yn Demel * gyſſon, * *Cyttûn.*
Gwna dy dylwyth fel Angelion,
Yn eu gradde o bôb galwad,
Wafnaethu Duw yn ddifrad.

Gwna dy dŷ yn Demel ſanctaidd,
I addoli Duw yn weddaidd,
Gan bôb enaid a fo yndo;
Fore a hwyr yn ddi-ddeffygio.
Dewis fain o bobol raſſol,
Gwedi * ſewario i gŷd wrth reol,
Yn byw 'n ſanctaidd ac yn gymmwys,
I adeilio dy lân Eglwys.
Nâd ûn maen anghymmwys ynddi,
Nac ûn drwg-ddyn ddwad iddi:
Nid rhai aflân ond rhai cymmwys,
Y fyn Duw yn fain i Eglwys.
Tro 'r maen aflân ôll oddiwrthyd,
Ni fyn Duw 'r fath feini ſarnllyd:
Tŷ i Griſt, nid tŷ i Gythrel,
Y fydd d' Eglwys di ath demel.
Ffittach ydyw pobol aflân,
Fôd yn fâin i gorlan Satan,
Ac yn danwyd vffern driſt,
Nac yn fain i Eglwys Griſt.
Main anghymmwys, main afluniaidd,
Sy 'n anffyrfio Temmel gruaidd:
Dŷn anneddfol, dŷn aneſmwyth,
A bair anglôd ith holl dylwyth.
Na ddôd glogfain câs anghymmwys,
Heb ei ſcwario yn dy Eglwys,
Ac na dderbyn ith dŷ deddfol,
Rai digrefydd at rai graſſol.
Ni wna meini câs anghymmwys,
Ond diwreiddio gwelydd d' Eglwys,
Na'r rhai aflan, drwg, di-grefydd,
Ond troi 'th Dŷ ai dorr i fynydd.
Gyrr yr aflan ffwrdd o'th Deulu,
Cyn y ceiſiech Griſt ith lettu:
* Ni ddaw Chriſt ir lle ammherffaith,
Nes troi 'n gynta 'r aflan ymmaith.

* Naddu.

* ni ddaw Criſt i gyſſuro neb and ŷ ſainct J. 14. 23.

Byth

Byth ni chydfydd mewn un demel,
Wir blant Duw a phlant y cythrael,
Mwy na 'r gwenin bach a 'r mwg,
Mor yſpryd glân â 'r yſpryd drwg.
Ni thrig Brenin lle bo môch,
Brwnt ei buchedd, câs ei rhôch:
Ni thrig Chriſt a'i Yſpryd gwiwlan,
Yn yr vn tŷ â'r rhai aflan.
Or bydd ith dŷ rai digrefydd,
Meddwon, marllyd, ac anufydd,
Tro hwy* maes, fel Dafad Glafrllyd,
Rhag Clafrio 'r faint ſydd gennyd.
Fel y bwrodd *Abram Iſmael*,
Ffwrdd o'i dŷ, am chwareu 'r *Rebel*,
Felly bwrw dithe'r aflan,
Ffwrdd o fyſcdy Dylwyth allan.
Ni adawe *Dafydd* frenin,
Wâs annuwiol yn ei gegin:
Na âd dithe ddrwg weithredwr,
Yn dy dŷ nac yn dy barlwr.
Vn gwâs aflan a bair anair,
I lawerodd o rai * diwair:
Nâd gan hynny 'r aflan orphwys,
Yn dy dŷ nac yn dy Eglwys,
Myn rai duwiol ith waſnaethu,
Os dedwyddwch a chwhennychu,
Duw fendithia waith y duwiol,
Pan ddel aflwydd ir anneddfol.
Gwâs fel *Joſeph* Duwiol geirwir,
Y dynn bendith ar dŷ feiſtir:
Ond y drwg-ddyn megis *Achan*,
All* andwyo 'r Tŷ ar Gorlan.
Or bydd gwâs crefyddol gennyd,
Duw fendithia dy hôll olud;
Fel y gwnaeth ef er mwyn *Jago*,
I holl olud *Laban* iwyddo.

1

* allan.

Gen. 21.

Pſa. 101 7

* Oneſt.

Joſ. 7. 25.
* Naſu.

Gen. 30. 30.

* *Addſwyn* Gwell gwâs duwiol, * llariaidd, llonydd,
A dynn lwyddiant ar dy faeſydd,
Nâ 'r digrefydd goreu gaffech,
A dynn aflwydd ar y feddech.
Gwell y llwydda gorchwyl gwâs,
Diddrwg, llariaidd, llawn o râs,
Nag y llwydda gwaith anneddfol,
Gwâs digrefydd, grymmus, graddol.
F' all gwaſanaethwr doeth, crefyddol,
1 *Pet.* 3. 1. 2 Droi ei feiſtir fôd yn ddeddfol,
* *Digrêd.* Fal y dichon gwraig y * Pagan,
Droi ei gwr yn Griſtion gwiwlan.
Oni cheiſij bobol ddeddfol,
Ith waſnaethu yn grefyddol,
Byth ni bydd dy dŷ yn Demel,
* *Gwe'y.* Ond yn wâl a * glŵth ir Cythrel.
Nid wyd nes er gweiſion Cryſion,
I gyflawni dy orchwylion,
Oni byddant hefyd (Clyw)
Grŷf i gwpla gorchwyl Duw.
Na fynn vn ith Dŷ a'th Drigfa,
Nes bô o Deulu 'r ffydd yn gynta;
Nac vn gwâs tra fyddech byw,
Nes bo'n gynta 'n wâs i *Dduw*.
Ni fynn Eglwys Dduw it dderbyn,
Twrc na Phagan itti'r Cymmun:
Na fyn dithe yn dy Deulu,
Rai digrefydd ith waſnaethu.
Ni bydd gwâs digrefydd cywir,
Nac ir Arglwydd Dduw na'i feiſtir;
Cans arferol ir fath ddrwg-wâs,
Werthu feiſtir megis *Suddas*.
Cais gan hynny bobol ſanctaidd,
Pobol dduwiol, pobol weddaidd,
Ith waſnaethu tra fech byw,
Or gwnei dy Dŷ, yn Eglwys Dduw.

Bydd

Bydd dy hunan yn oleuni,
Ac yn batrŵn o ddaioni,
Ith holl bobol mewn ſanctеiddrwydd,
Glendid buchedd, ac oneſtrwydd.
A rho Siampl dda i dilyn,
Yn y neuadd, yn y gegin,
Mewn gair, gweithred, ac ymddygiad,
I bôb rhai fo'n diſgwyl arnad.
Rhodia gydâ Duw fel *Enoc*,
Bydd bôb amſer yn* wagelog,
Cofia fôd Duw a ſaith llygad,
Ym-mhôb man yn diſgwyl arnad.
Gwachel ddwedyd dim nai wneuthur,
Ond y fytho tra chymmeſſur,
O flaen Duw a chroes y farchnad,
A phâr gofio hyn yn waſtad.
Bydd mor ſobr, bydd mor ſanctaidd,
Bydd mor gynnil, bydd mor weddaidd.
Bydd mor ddeddfol, bydd mor gymmwys,
Yn dy Dŷ ac yn dy Eglwys.
Y mae dlyed er Ben-teulu,
Ddyſgu dylwyth wîr grefyddu,
Nabod Duw, a chadw ei ddeddfe,
Credu yn Ghriſt, ai'ddoli yn ddie.
Fel y dyſce *Abram* ebrwydd
Bawb oi dŷ, i ofni 'r Arglwydd,
Felly dyſc dy blant ath Deulu,
I nabod Duw, a'i wîr waſnaethu.
Dyſc dy blant, a dyſc dy bobol,
I wir nabod eu Tâd nefol,
A'r Jachawdwr a ddanfonwys,
Dyma 'r ffordd ir nef yn gymmwys.
Planna gyfraith Dduw 'n waſtadol.
Yng halonne pawb o'th bobol;
Sonia am danynt hwyr a bore,
Y mewn, y maes, wrth rodio ac eiſte.

* *Gothelgar.*

Gen. 18. 19.

Jo. 17. 3.

Duw

Deut. 6. 6, 7, 8. Duw ſy 'n erchi 'r Tadau ddangos
Deddfau 'r Arglwydd iw hôll blantos,
Ai rhoi 'n laeſe ar eu dillad,
Er mwyn Cofio gair Duw 'n waſtad.
Darllain Bennod or ſcrythure,
Ith holl dylwyth nôs a bore;
* Ail-addrodd. Pâr i bawb * repeto allont,
A byw 'n ôl y wers y ddyſcont.
Jos. 1. 22 Bydd Reolwr, bydd Offeiriad,
* Barnwr. Bydd Gynghorwr, bydd yn * Ynad,
Ar dy dŷ, ac ar dy bobol,
I reoli pawb wrth reol,
Bydd Offeiriad iw cyfrwyddo,
Bydd Gynghorwr iw rhybyddio,
Ac i draethu 'r ſengyl iddynt,
Ac i brûdd weddio droſtynt.
* Gymmell Bydd Reolwr i * gompelo,
Ac i gosbi 'r rhai droſeddo,
Ac i beri bawb oth bobol,
† Ag Arſerion da ganthynt. Fyw 'n griſtnogaidd ac yn † foeſol.
Bydd di Farnwr i gyfrannu
Vnion farn, rhwng pawb oth deulu,
I roi tâl ir da a'r duwiol,
A diale ir anneddfol.
Gwna di gyfraith gyfiawn gymmwys,
I reoli 'th Dŷ a'th Eglwys:
Pâr ith bobol yn ddiragraith,
Fyw yn gymmwys wrth y gyfraith.
Dyſc i bawb yn gynta ei dyled;
Dangos b'wedd y dylent fyned:
Gwedi dyſcu 'r gyfraith groyw,
Pâr ir wialen beri ei chadw.
Bydd â'th law, a bydd â'th lygad,
Yn llwyr ddiſgwyl ar eu ymddygiad:
Nâd i neb, ar air na gweithred,
Droi ar draws heb gerydd caled.

Pâr

Pâr i bawb o'th Dŷ ddiſcleirio,
Megis Seren yn goleuo,
Yn rhoi llewyrch, dyſc, ac * vrddas,
I bôb rhai ſo 'n trigo o gwmpas,
Pâr ith Dylwyth di ragori,
Mewn duwioldeb a daioni,
Fel 'r oedd Tylwyth *Nôe* dduwiola,
Yn rhagori 'r holl fŷd cynta.
Pâr ith wraig fôd megis Seren,
Siriol, ſanctaidd, lonydd, lawen,
Yn Eſampl o Sancteiddrwydd,
Mewn gair, gweithred, ac oneſtrwydd.
Pâr ith hôll blant fôd yn foeſol,
Yn griſtnogaidd ac yn raſſol,
Yn ymoſtwng i rhieni,
Fel plant *Rechab* yn y ſtori.
Pâr ith Dylwyth fôd yn ffyddlon,
Megis Tylwyth Tŷ *Philemon*,
Rhwn y wnaeth ei Dŷ yn Eglwys,
Gan mor ſanctaidd ei rheolwys.
Pâr ith bobol fyw mor gymmwys,
Yn dy Dŷ, ac yn dy Eglwys,
Ac mor ſanctaidd ym mhôb Cornel,
A pha baent ynghorph y Demel.
Nâd hwy ddangos gwaeth cynheddfe,
Nâd hwy wneuthur frwntach gaſte,
Yn y Tŷ nag yn yr Eglwys;
Ond pâr iddynt fyw yn gymmwys.
Nâd hwy dorri vn gorchymmyn,
Or rhai lleia heb ei gwrafyn,
Nâd hwy ddilyn vn drwg arfer,
Heb eu Cyffro wella ar fyrder.
Nad i fawr na bychan dyngu,
Enw 'r Arglwydd mawr, na'i gablu,
Na dibriſſio gwaed y Cymmod,
Heb roi dial am ei bechod.

* *Anrhydedd.*

Jer. 35. 6

Dih. 26. 3. *ac* 23. 13, 14.

Nâd

Nâd hwy dreulio 'r Sabboth ſanctaidd,
Mewn oferedd anghriſtnogâidd,
Nac mewn gloddeſt a phibiaeth,
Heb roi vnion gosbedigaeth.
Nâd vn wrando 'r gair yn ofer,
Heb ei ddilyn gwedi clywer,
Ai ail gnoi a ſôn am dano,
A byw 'n ôl y wers y ddyſgo.
Nâd vn fynd y nôs i gyſgu,
Nes penlinio wrth ei wely,
Ac addoli Duw yn gynta,
Cyn y rhoddo i gorph eſmwythdra.
Nâd vn fynd y bore allan,
At vn gorchwyl mawr na bychan,
Nes addoli Duw 'n ei ſtafell,
Ar ei ddaulin heb ei gymmell.
Nâd vn daro ei law ar Arad,
Nac ar orchwyl o vn galwad,
Nes y Cotto ei law yn gynta.
Am gael Cymmorth Duw Gorucha.
Nâd vn fyned i ſhiwrneia,
Nac i forio, nac i ffeira,
Nes ymbilio 'n daer a'r Arglwydd,
I ddwyn adre yn ddi-dramcwydd.
Nâd vn arfer megis mochyn,
Fwytta ei fwyd a llanw ei growyn,
Nes bendithio 'r bwyd yn gynta,
A chydnabod Duw gorucha.
Nâd vn godi megis nifel,
Gwedi llanw ei fola a'i fottel,
Heb roi diolch † prûdd a moliant,
Ir Tâd nefol am ei borthiant.
Nâd fôd vn o'th Deulu 'n eiſie,
Ar wſanaeth, nôs na bore:
Wrth waſnaethu Duw bydd * garccus,
Nas gwaſnaetho neb ê'n 'ſceulus.

† *diſriſol.*

* *Gofalus.*

Nâd

Nâd hwy arfer geirie iloerig,
Nac ymadrodd brwnt, llygredig,
Sen na rheg, na llw, nac enllib,
Ffrwmp, na ffrôſt, na dim cyffelyb.
Dyſc dy blant, a rhwym dy bobol,
I arferu geiriau graſſol,
Geiriau baro maeth a chyſſur,
Grâs ac urddas ir gwrandawyr.
Nâd hwy arfer caſte brynton,
Nâd hwy watwar pobol wirion:
Nâd hwy gablu rhai anafus,
Na buchanu 'r tlawd gofydus.
Nâd hwy * chwiffo yn y Seler, * Yſed.
Nâd hwy feddwi ar ûn amſer:
Nâd hwy † ſugno mwg o 'r ddalen, † gormodd o'r tobacco
Sydd yn ſpeilio 'r bol a 'r cefen.
Nâd hwy hoffi ffaſhiwn anllad,
Ar ei gwallt nac ar ei dillad: 1 Cor. 11. 14.
Pâr i bôb ûn fynd yn weddaidd
Fynd yn gryno ac yn gruaidd.
Ar y Sabboth nâd hwy ir pebill,
Lle mae 'r deillion yn ymgynnill,
Nac i dramwy ir tafarne,
Lle mae 'r Diawl yn cadw ei wylie.
Dos ith * Eglwys blwyf y ſulie, * Gwel beth a ddywedir yn y pummed ddalen ynghylch gwrando 'r gair mewn plwyfe eraill, ond bydd pregeth yn dy plwyf dy hunan.
A' th holl Dylwyth wrth dy ſodle,
I addoli Duw 'n gyhoeddus,
Gyda 'r dyrfa yn ddiſceulus.
Nâd ith dylwyth drigo gartre,
Amſer goſper ar y ſulie:
Nâd hwy loetran ar y ſabboth,
Sawl y chwario, chwarien drannoeth.
Na ddod ormodd waith aneſmwyth,
Ddyddie 'r wythnos ar dy dylwyth:
*Llwa ambell awr yn llawen, *Caniattâ.
I 'r deffygiol godi gefen.

Ar

Ar y Sabboth nâd hwy 'n ſegur,
Pâr i bôb vn chwilio 'r ſcrythur,
Ac i weithio gwaith Duw 'n eſcyd,
O flaen vn gwaith a fo gennyd.
Dyſc dy dylwyth ar y Sulie,
Bôb yr vn i ganu Pſalme,
Ac * ymbwngcio 'n † llon a'i gilydd,
Am air Duw a phwngciau crefydd.
Ar bôb Cinio, ar bôb Swpper,
Pâr i ryw vn ddarllain Chapter,
I roi ymborth i bôb Enaid,
Pan bo 'r Corph yn Cael ei gyfraid.
Nad dy Dŷ, na hwyr na bore,
Heb wſanaeth a gweddie:
Gwell ith dylwyth fôd heb ſwpper,
Tra fônt byw nâ bôd heb oſper.
Nâd ith Eglwys fôd vn amſer,
Heb wſanaeth prŷd a goſper,
Nac heb Aberth hwyr a bore,
Ir Tâd nefol am ei ddonie.
Nâd vn Cornel a fo vnddi,
Heb ei ddyſgib o bôb brynti,
A'r ddiſcybell o ddifeirwch,
Nes cael ffafar Duw a'i heddwch.
Golch ei llawr â hallton ddagrau,
Trwſſia ei * gwelydd â rhinweddau:
Nâd ei hallor heb dân arni,
Ac arogle mawl a gweddi.
Cais dy hunan chwareu 'r ffeiriad,
Galw ar Enw Duw yn waſtad:
Pâr ith bobol gydfyfyrio,
Gyda thi trech yn gweddio.
Pôb penteulu Carccus, cymmwys,
Ddlye fôd fel gwr o'r Eglwys,
Yn Cynghori, yn rhybyddio
Pawb o'i dŷ, yn ore ac allo.

Ymre-ſymmu.
† Llawen.
** Muriau.*

A'r

A'r fath drefen ſy 'n yr Eglwys,
Yn rheoli pawb yn gymmwys,
Ddlye fôd yn nhŷ pôb Chriſtion,
I reoli 'r Tŷ a'r dynion.
Goſſod vn neu ddau o'th deulu,
Fel wardeniaid ith gyd-helpu,
Gadw 'th bobol ôll wrth drefen,
Ai rheoli yn dy abſen.
Rhaid yw diſgwyl ar arferion,
Ac ymddygiad pawb o'th ddynion,
Ac ar lwybre rhai ſy'n pechu,
Fel y gallech eu ceryddu.
Nâd vn drwg-ddyn heb ei gosbi,
Yn ol meſſur ei ddrygioni,
Rhag i arall bechu fwy fwy,
Am it ffafro 'r anghymradwy,
Dyro rybydd ir Troſſeddwr,
Dair gwaith, pedair, wella ei gyflwr,
Cyn ei daflu ffwrdd o'r gorlan,
Onî wella trô fe allan.
O bydd meddwon na bydd ſobor,
Or bydd drel na dderbyn gyngor,
Vn digrêd na charo grefydd,
Tro hwy maes yn ol cael rhybydd.
Or bydd morwyn yn ſcoldies,
Ac heb barchi *Sara* ei meiſtres;
Bwrw *Hagar* o'r drws allan,
Gâd ir feiſtres gael ei hamcan. *Gen. 16.*
Nâd ith ddynion fôd yn ſegur,
Rho ryw daſc i bawb i wneuthur:
Maeth diffrwythder, mammaeth gwradwydd, *Preg. 10.*
Yw cyd-ddwyn à ſegurllydrwydd. 18.
Myn weld pawb o'th blant ath deulu,
Yn mynd mewn pryd, bôb nôs i gyſgu:
Arfer ddrwg yw gadel gweiſion,
Fynd i gyſgu pan y mynnon.

Pan

Pan boi 'n amſer mynd i gyſgu,
Cais gan Ghriſt fendithio 'th deulu,
A bod arnynt oll yn geidwad,
Gwedyn cymmer di dy gennad.
A rho rybydd ith holl bobol,
* Barchedig. Alw ar Dduw yn * ddefoſionol,
Fawr a bach, ar ben ei glinie,
Cyn yr elont iw gwelye.
Ac rhag ofon i Dduw gyrchu
Rhai o'u Cwſc i fynd i barnu,
Pâr i bôb un lwyr ymgweirio,
Fynd o flaen Duw cyn y cyſgo.
Os yn llynn y llywodraethu,
Dy holl dylwyth a'th holl lettu,
Duw fendithia 'th dŷ a'th dylwyth,
Ac ych gwna chwi oll yn eſmwyth.
Jo. 14. 23. Chriſt a Breſſwyl yn dy demel,
Chriſt a'th wrendy yn dy drafel,
1 Sam. 2. 30. Chriſt a'th dderbyn o'th lân Eglwys,
Ar dy ddiwedd i Baradwys.

Dyled-ſwydd plant iw rhieni.

OS plentyn wyt, rho wir anrhydedd,
Ith dâd, ith fam, trwy barch a mawredd;
Eph. 6. 2. 3. Duw ſy'n erchi eu hanrhydeddu,
Os grâs a hir-oês a chwennychu.
Gwna 'r peth archo dy rieni,
Praw ymmhôb peth eu bodloli:
Trwy na cheiſiont gennyd bechu,
Gwna bôb peth y ſont yn fynnu.
Derbyn gyngor, derbyn gerydd,
Derbyn gosb dy dâd yn ufydd:
Dihar. 4. 1 Derbyn ddyſc pan fo'n dy ſhiacco,
Derbyn bôb athrawiaeth gantho.

Os

Os dwl, os dall, os poeth, os * lloerig, * *Lleuat-glaf.*
Os anioddefgar a dotiedig,
Y fydd dy dâd, a'th fam mewn henaint,
Godde ei gwendid trwy ddioddefaint.
O bydd dy dâd a'th fam mewn tlodi, *1 Tim. 5.4*
A chennyd tithe fodd iw peri,
Maetha 'n dirion y ddau henddyn,
Fel y maethsont dithe 'n blentyn.
Dilyn siampl y † Ciconia, † *Maeth o Aderyn.*
Sy'n porthi ei dâd, pan fo ef gwanna,
Yn cweirio ei nŷth, yn ei adeino,
Yn hên, yn wann, heb allu cyffro.
Dilyn arfer y * Dolphiniaid, * *Maeth ar byscod.*
Sy'n porthi eu Tâd a'u mam yn weiniaid,
Gan eu cadw pan font gwanna,
Rhag ir Pyscod mawr eu difa.
Gwradwydd mawr i feibion dynion,
Fôd yn waeth nâ'r Adar gwylltion,
Gwaeth nâ'r Pyscod mewn caledi,
Wrth y rhai rows bywyd inni.
Od wyt ŵr mawr o alwad vchel,
Ath dâd yn dlawd, a'i râdd yn issel,
Rho barch ith dâd, er cuwch o'th alwad,
Anrhydedda 'th fam yn wastad.
Er bôd *Joseph* yn rheoli *Gen. 45.*
Gwlâd yr Aipht, a'i dâd mewn tlodi,
Fe wnae *Joseph* fawr anrhydedd,
Idd i dâd er maint o'i waeledd. *1 Bren. 2.*
Er bôd *Solomon* yn frenin,
Ar ei orsedd yn gyffredin,
Fe ddiscynne oddiar ei orsedd,
I berchi fam â mawr anrhydedd.
Er bôd *Christ* yn Dduw, yn ddŷn, *Luc. 2. 51.*
Yn uwch nâ neb, yn well nag vn,
Fe barche, ei fam, fe barche ei dadmaeth,
Fe fydde vfydd iw hathrawiaeth.

Byd faet ti *Duwc*, nid llai dy ddlŷed,
I berchi 'th Dâd a'th fam er tlotted:
Ni ry 'chelfriant rydd-did itti,
Leuſy 'th ddlŷed ith rieni.

Mae 'th Dâd yn Dâd, pyt fae ef cobler,
A thitheu 'n fâb, pyt fae ti ſcwier:
Tra fech di 'n fâb, mae Duw 'n dy rwymo,
Roi parch ith Dâd pwy bynna fytho.

Pan oeddyd wann heb fedru cwnnu,
Heb fwyd i gnoi, heb laeth i Lyngcu,
Heb glwtt ith gylch, dy fam a'th helpodd;
Pa dâl y roi ir hon ath fagodd?

Yn hîr hi'th ddygodd dan ei gwregis,
Ai gwaed hi'th borthodd yno nawmis;
Ai llaeth hi'th olchodd o'th holl frynti;
Pa dâl pwyth y wnai di iddi?

Yn glâf hi geiſiodd dy ddiddanu,
Lawer nôs, gan golli ei chyſcu,
Gan dy lwlan rhwng ei breiche,
Pan baet ti ar dorri 'n rhenge.

Rho anrhydedd prûdd gan hynny,
Ith rieni am dy fagu;
Nâd wâll arnynt hyd dy farw,
Tro gwerth ceiniog yn dy helw.

Y parch, a'r bri, a'r bwyd, a'r trwſſiad,
A roech ith dâd yn hênwr ingnad †,
Y ry dy fâb i'titheu 'n henddyn,
Wrth vnion farn, cyn dêl dy derfyn.

† *Blinderus.*

Y garthen rawn y fu ar wely,
Dy dâd wrth orwedd, yn y beudy,
Y geidw'th fâb i tithe orwedd,
Ar y daflod cyn dy ddiwedd.

Luc. 6. 38. Y meſſur cwtta 'rhwn y roddech,
A roddir itti pan heneiddiech:
Yr wyr y ddial medd y wlâd,
Y meſſur bach y roech ith dâd.

Bydd

Bydd gan hynny hael a ſerchog,
Rhwydd, a thirion, a thrugarog,
Wrth dy dâd ath fam mewn henaint,
Fel y caffech ditheu 'r cymmaint.
Na ddôs fel Eſau i Briodi, Gen. 26. 34, 35.
Heb gael cennad dy rieni:
Odid i Dduw 'rioed fendithio,
'R fâth briodas wyllt, na'i llwyddo.
Os anweddus yw'th Rieni,
Nid oes itti o'u amherchi,
Na'i bychanu hyd eu diwedd,
Ond gweddio am wella ei buchedd.
Cham am Watwar *Noah* ei dâd, Gen. 9. 25.
'Drwm felldithiwyd yn ei hâd;
Ar felldith hon s'eb fyned etto.
O grwyn y * Mŵrs y ddaeth o hono. * *Pobl dduon*
Abſolon dêg y fu anvfydd,
A thraws iw dâd, hên frenin *Dafydd*; 2 Sam. 18. 9.
Duw a'i crogodd wrth ei locſen,
Am ei drawſedd wrth frig derwen.
Parcha 'th dâd ath fam gan hynny,
Helpa 'r ddau pan fônt yn ffaely;
Felly heſtyn Duw dy ddyddie,
Yn y tîr lle bo dy dreigle.

Pa bethe a ddlye ddyn fyſyrio arnynt ar y Sabboth wrth fyned ir Eglwys, a pha fôdd y mae iddo ymadwyn ei hun yno.

CYn dy fynd ir llann, wrth gerdded,
Meddwl, i ble rwyt ti 'n myned?
O flaen pwy? ac i ba bwrpas?
A dôs gwedyn iddi 'n addas.
†Rwyti ti 'n mynd i Dŷ 'r Gorucha, † *Gwêr Dŷ Dduw yw ci bobl* Heb. 3. 6.
O flaen Duw yr Emprwr mwya,
I chwedleua ar dy ddau-lin,
A'th Greawdwr ac â'th Frenin.

Rwyt ti 'n mynd i lŷs *Jehofa*,
I gael clywed Duw gorucha,
Yn ymddiddan a thi 'n hyfryd,
Dêg a thêg o air y bywyd.
Rwyt ti 'n mynd yn brûdd i addc,
O flaen Duw dy holl gamwedde,
Ac i ddeiſyf ei drugaredd,
Grâs a grym i wella 'th fuchedd.
Rwyt ti 'n mynd i geiſio pardwn,
† Rhyddhad. Rhan o ſwydd gweinidog yw cyhoeddi maddeuant ir credadyn edifeiriol, ac nid i neb arall. Nawdd, a grâs, ac † abſoluſiwn,
Gan dy Ghriſt, trwy enau'r ffeiriad,
Am dy bechod a'th gam'ddygiad.
Rwyt ti 'n mynd i lwyr weddio,
Ar yr Arglwydd mawr ſy'n addo,
Rhoi ini bôb peth ſydd anghenrhaid,
At y corph, ac at yr enaid.
Rwyt ti 'n myned i fendithio
Duw am bôb dawn y geiſt gantho,
Luc. 24. 47. Ac i roddi ir gorucha
Glôd a moliant gydâ'r dyrfa.
Eſa. 55. 7. *Jo.* 20. 23. *Eſa.* 57. 21. Rwyt ti'n mynd i wtando 'n hyfryd
Fengyl Ghriſt, a gair y bywyd,
Gwllys Duw, a'i gyfraith ſanctaidd;
Ith gyfrwyddo fyw'n griſtnogaidd.
Num. 6. 23, &c. Rwyt ti'n mynd i geiſio cyfran,
O hael fendith Duw ei hunan,
Ith rwyddhau y ffordd y cerddech.
Ac i lwyddo 'r hyn a wnelech.
Pſal. 100. 2. Dôs gan hynny trwy lawenydd,
I dŷ Dduw â dirfawr awydd;
Pſal. 42. 1 A hiraetha am fynd yno,
Fel yr hŷdd am ddyfroedd *Silo*.
Dôs yn llawen, dôs yn ſiriol,
* hyf. Dôs yn * eon, dôs yn foeſol,
Dôs yn ſuan, dôs yn fore,
Dôs i dŷ Dduw ar dy linie.

Dôs

Dôs ir eglwys gydâ 'r cynta,
Aros yno gydâ 'r ola :
Tra fech yno, na fydd ſegyr,
Gweithia waith dy Dduw yn bryſſur.
Na fydd ſegur ynnhŷ Dduw,
Gweithia ei waith yn brudd trech byw :
Melldigedig yw 'r dyn gwallys,
A wnêl gwaith ei Dduw yn ſceulus.
Cwymp yn iſſel ar dy ddau-lin,
Llef yn eiriol ar dy Frenin ;
Prûdd weddia â 'th holl galon;
Na ragrithia or dwyd Griſtion.
Gwrando 'r gair yn dra awyddus,
Derbyn hwn ir galon garcus;
Nâd ir brain â 'r fâll i ſcliffied,
Nes ei ffrwytho ar ei ganfed.
Gwachel edrych hwnt ac ymma,
Gwachel gyſcu na chwedleua :
*Ond gwna naill ai * prûdd weddio,*
Gwrando 'r gair, a mynd oddiyno.
Ni all Duw yr ynion farnwr,
Aros edrych ar ragrithiwr,
Y fo 'n cymryd arno 'ddoli,
Ac heb wneuthur hyn o ddifri.
Pan gweddio 'r gwr eglwyſig,
†Cyd-weddia ag ê 'n *yſtig,
Air yng air o 'r dechre ir diwedd,
Mewn cytundeb a chynghanedd.
Pan pregethir yr efengyl,
Gwachel droi at hon dy wegyl :
Gallu Duw yw'r fengyl helaeth,
Sydd yn gweithio 'n iechydwriaeth.
Craffa 'n fanol ar y ffeirad,
Tro 'n pregethu a 'th ddau lygad;
Cadw ei eiriau yn dy galon,
A chais ddilyn ei gynghorion.

Preg 9. 10.
Jer. 48. 10.
Jer. 29. 13.
Mat. 15. 7. 8.
Dih. 5. 1.
Pſ. 119. 11.
Mat. 13. 23
† oddifrif.
† Sef yn dy galon.
** Yn ddyfal*
Rhuf. 1. 16.
Luc. 4. 20.

Luc. 10. 16. Cymmer bôb gair ag y ddwetto,
Megis Cyngor i 'th rybyddio,
O bûr † enau Chriſt ei hunan,
I fyw 'n weddaidd yn ei ofan.
Na ddôs adre heb yſtyriaeth,
Nes cael diwedd y gwſanaeth:
Ac na chytgam dan boen melldith,
Fynd i maes nes cael y fendith.
Byd d 'ymddygiad yn yr Eglwys,
Yn griſtnogaidd ac yn gymmwys,
Megis yng wydd Duw ei hunan,
Ai Angelion fawr a bychan.

† *Mae Chriſt yn llefaru, trwy 'r Gweinidog, pan mae efe yn llefaru perthau cytun a'r ſcrythyrau Eſa. 8. 20.*

Cynghor i ymbaratoi cyn dyfod i addoli 'n gyhoeddus.

TYn dy 'ſcidie, golch dy ddillad,
Ymſanctteiddia, cyn dy ddwad,
I dŷ 'r Arglwydd i addoli,
O flaen gorſedd Tâd goleuni.
Cyffro d' yſpryd, cwyn dy galon,
Dring ir mynydd uwch daerolion;
Gwêl yr hwn ſydd anweledig,
Cyn ynganech wrtho orig.
Cyn y delech o flaen Duw,
Meddwl byth mâe Brenin yw:
Ac na ddere at dy frenin,
Nes y delech ar dy ddau-lin.
Brenin nefoedd, Tâd Angelion,
Creuwr Daiar, Barnwr dynion,
Duw 'r diale, Tâd goleuni,
Wyt ti ar feder i addoli.
Dere 'n barchus, dere 'n barod,
Dere 'n brudd o flaen y Drindod;
Dere 'n Sanctaidd, dere 'n ffyddlon;
Di gei d'arch wrth fôdd dy galon.

Côd

Côd dy olwg, tann dy ddwylo;
Plŷg dy ddau-lin, goſtwng iddo;
Cûr dy ddwyfron, bydd edifar,
Addeu 'th bechod, cais ei ffafar.
Galw ar y Tâd vn danllyd,
Yn enw'r mâb, trwy nerth yr yſpryd:
Cais ei deyrnas a'i gyfiawnder;
Di gei 'r cwbwl yn ddi-bringder.
Cais ogoniant Duw yn benna;
Cais nefolion bethau neſſa:
Cais ei râs yn dra awyddys;
Cais dy raid os bydd ei 'wllys.
Cyn dy fynd i ddrws yr eglwys, *Preg. 5. 1.*
Edrych fôd dy droed yn gymmwys:
Bwrw heibio draws feddylie,
A gâd fydol fwriad gartre.
Abram ffyddlon cyn addole, *Gen. 22. 5*
Rwymeu aſſen yn yr Hendre:
Felly dlye bôb dyn rwymo,
Traws feddyliau cyn gweddio.
Moeſen hyfryd cyn y dewe, *Exod. 3. 5.*
O flaen Duw fe dynnei ſcidie:
O tynn dithe dy fydolrwydd,
Cyn y doech o flaen dy Arglwydd. *Gen. 41. 14.*
Joſeph ynte fynne ymgweirio,
Cyn ymddangos o flaen *Pharo*:
Felly ymgweiria dithe 'n † ſyw, * *Yn lan.*
Cyn ymddangos o flaen Duw.
Heſter dduwiol hithe ymolchwys,
Cyn mynd o flaen *Ahaſuerus:*
Ymolch dithe o'th ddrygioni,
Cyn rhoech o flaen Duw dy weddi.
Pan y delech i dŷ Dduw,
Gwêl mor hoff, mor hawddgar yw:
A phan ddelech, dere 'n chwarian,
Mewn anrhydedd, parch ac ofan.

Cwymp yn iſſel ar dy ddau-lin,
Yn ei lŷs o flaen dy Frenin:
Ac nac yngan air o'th ene,
Nes ymoſtwng ar dy linie.
Ni ry neb o'r ſainct * triumphant,
Yn y nêf ir Arglwydd foliant,
Nes y tynnont eu Coronau,
Ac ymoſtwng ar eu gliniau.
Pam y cytcam llŵch a llydy,
Ddwad o'i flaen heb ymgrymmu?
Pan y delont i weddio,
Ac i feggian pardwn gantho.
Chriſt ein Meiſtir fe 'moſtwnge,
Ar ei wyneb pan gweddie;
Braidd y goſtwng rhai o'r gweiſion,
Un o'i glinie pan gweddion.
Iago fwya gynt addole
Griſt mor ddyfal ar ei linie,
Nes caledi yn y demel,
Groen pôb glîn fel Carn y camel.
Moeſen, *Aron*, *Joſua*, *Samwel*,
Dafydd, *Selef*, *Joas*, *Daniel*,
A'r holl Sainct ſy'n rhoi goleuni,
Inni ar linie brûdd addoli.
Gwedi cwympech ar dy ddau-lîn,
Mewn mawr barch o flaen dy Frenin,
Yſtyr beth trwy brûdd ſyfyrio,
Sy'n dy frŷd i ddwedyd wrtho.
Daniel raſſol y fyfyrie,
O flaen Brenin cyn llefare;
Dithe ddlŷ-yd brûdd ſyfyrio,
O flaen Duw cyn yngan wrtho.
Yn ol yſtyr beth a ddwedech,
Cûr dy ddwyfron cyn gweddiech,
A chydnebydd d' annheilyngdod;
A chais bardwn am dy bechod.

* *Yn gorfe-leddu.*

Dat. 4. 10.

Mat. 26. 39.

Pſal. 5. 1.

Dan. 4. 19.

Llef

Llef o'i flaen a chalon bryſſur,
Duw bydd raſſol im bechadur,
Sy'n annheilwng edrych arnad,
Chwaethach derbyn ſy nymuniad.
Hael yw Duw ir ſawl a'i ceiſiant,
Rhwydd yn rhoi ir rhai ofynnant,
Rhoi i bawb heb ddim dannodiaeth,
Yn rhwydd ei rhaid yn daran helaeth.
Y peth a geiſiech, cais trwy ffydd.
Na chymmer ball ond beggia'n brŷdd:
Nac amme dderbyn 'r hyn a geiſiech;
O ceiſij 'n daer di gei ofynnech.
Nac amme 'wllys da dy Dâd,
Na gallu Duw, ſy'n rhoi mor rhâd:
Duw galluog, Tâd gwllyſgar,
Helpwr rhwydd yw'n Harglwydd hygar.

Gweddi 'r hwn ſy 'n myned i addoli Duw 'n gyhoeddus.

DUW trugarog, Tâd goleuni,
Rhoddwr grâs a phôb daioni,
Er mwyn Chriſt clyw weddi † eiriol, † *Yn yn ymbil.*
Un o'th blant dros bawb o'th bobol.
Rym ni heddyw yn ymgynnyll,
I'th addoli yn dy bebyll:
Duw rho allu in'a meder,
I'th addoli fal y * dirper. * *Dylem.*
A bendithia di'n cyfarfod,
A chyfrwydda ein myfyrdod,
A dôd † awen yn ein calon, † *Awydd.*
I'th addoli, bawb yn ffyddlon.
Gwna ni 'n addas ac yn weddaidd,
I glodfori d'enw ſanctaidd,
Gwna ni 'n barod, ac yn * garcus, * *Ofalus*
Bawb i wrando d'air yn barchus.

Duw

Duw paratôa di 'n calonnau,
Chriſt Sancteiddia di 'n meddyliau,
* *Awyddfryd.* Awcha 'n zêl, chwanega 'n hawydd,
I 'th addoli mewn gwîr gretydd.
Cwyn y galon, deffro 'r yſpryd,
Nynna â 'th râs ein hawen oerllyd,
* *Sefydla.* *Setla 'r meddwl, dyſc y genau,
I 'th glodfori am dy ddoniau.
Tynn oddi wrthym draws fwriadau,
Nâd i 'r rhain ŵyrdroi 'n meddyliau:
Pâr in' wrando d' air yn fuddiol,
* *Barchus.* A gweddio 'n * ddefoſionol.
O Cyfrwydda â 'th lân yſpryd,
Ni weddio bawb yn danllyd;
Fal y caffom gennyd wrando,
A rhoi inni fôm yn geiſio.
Dôd dy fyſſedd yn ein clyſte,
Pâr in' wrando d' air yn ole;
A rho feder i bôb calon,
I ddeallu hwn yn union.
Gwedi deall hwn a 'i gofio,
* *Arferyd.* Duw rho gymmorth ei * bracteiſio,
Ai wîr ddilyn yn awyddys,
† *Helaeth.* Nes y dwcco ffrwyth †toreuthys.
Duw bendithia di 'n pregethwr,
2 *Theſ.* 3.1. Rho 'ddo ddeall grâs a chryfdwr,
I bregethu gair y bywyd,
Inni 'n bûr o 'th fengyl hyfryd.
Gole 'i feddwl a 'i ſyſyrdod;
Nynn ei galon, dyſc ei dafod;
* *rannu.* Nertha i * barthu 'r gair yn fedrys,
Inni bawb yn ôl dy 'wllys.
Nertha e'in tynnu o 'r tywyllwch
Act. 26.18. I 'r goleuni a r diddanwch,
O gorlannau tywyll Satan,
I wîr deyrnas Chriſt a 'i gorlan.

Gwna

Gwna ei athrawiaeth inni 'n rymmus,
Gwna ini ddilyn yn awyddus ;
Gwna ini bawb i garu ynte,
Lle mae 'n gwiliad ein eneidie. *Heb.* 13. 17.
Duw bendithia ef a ninne ;
Duw ſancteiddia di 'n calonne ;
Duw rho râs a meder inni,
Bawb yn bryſſur dy addoli.

Paratoad i'r cymmun.

POb rhyw Ghriſtion ag y garo,
Ddyſcu 'r môdd y mae ymgweirio,
Mynd yn lân i ford yr Arglwydd,
Dyſced hyn o werſeu 'n ebrwydd.
Cyn yr elych * rhwp ir Cymmun, * *Yn byrr-bwyll.*
Yſtyr ble yr wyt ti'n rofyn,
A pha beth yr wyt ti ar feder
I * reſefo yn y ſwpper. * *Dderbyn*
Nid i ford rhyw † Emprwr llidiog, † *Pennaeth*
Ond i ford yr holl Alluog,
Rwyt ti 'n rofyn mynd i ſwytta,
Bwyd ſydd gan mil gwell nâ Manna.
Gwell nâ Manna os fel Chriſtion, *Jo.* 6. 49.
Y derbynni hwn yn ffyddlon : 50.
Gwaeth nâ gwenwyn os trwy anras, 1 *Cor.* 11.
Y derbynni hwn fel *Suddas.* 29.
Meddwl ditheu am ei dderbyn,
Yn griſtnogaidd fel y perthyn,
Mewn ſancteiddrwydd, ffydd, a gobaith,
Glendid pûr, a chariad perffaith.
Gwachel redeg yn amharod,
I ford Chriſt yn llawn o bechod,
Rhag it dderbyn barnedigaeth
Lle caiff eraill Jechydwriaeth.

Cofia

Cofia 'n garcus, * pwy ſancteiddrwydd,
Pwy ymgweirio, pwy barodrwydd,
Gynt oſſododd Duw ar daſc,
Cyn cae Iſrael fwyta 'r Pâſc.
Cofia hefyd pwy ymolchi,
Pwy lanhau, a phwy ſyberwi,
Y wnaeth Chriſt â 'i ddwylo tyner,
Ar ei Saint cyn * taſto o'i ſwpper.
O na ddere ditheu 'n ſarnllyd,
Yn dy rwd a 'th bechod drewllyd,
I ford Chriſt heb lwyr ymolchi,
O 'th holl feie a 'th holl frynti.
Bwrw lefein pôb rhyw bechod,
Llîd, çenfigen, malis, meddwdod,
Rhyfig, ffalſtedd, ffwrdd o 'th galon;
Ni thrig Chriſt y man lle byddon.
Cofia fel y * hentrodd Satan,
Gynt yn *Suddas* fradwr aflan,
Yn ol iddo fwyta 'r tammaid,
Yn ei bechod brwnt mor embaid.
Gwachel dithe rhag digwyddo,
Y fath beth yr eilchwaith etto,
Os ti ddoy i ford yr Arglwydd,
Yn d' aflendid heb barodrwydd.
Cofia ir Corinthiaid feirw,
A nychu 'n hîr, o 'r gwrês a 'r gwayw,
O waith mynd yn amharodol,
Llwyr ei pen ir bwrdd ſancteiddiol.
Gwachel ditheu fynd yn rwyſcus,
Ir ford hon heb ofan parchus,
Heb yſtyried beth ſydd arni,
Rhag dy farw yn dy frynti.
Hola dy hûn, a myn wybod,
Wyt ti 'n difar am dy bechod,
Ac oes gennyd ffydd a gobaith,
Calon lân a chariad perffaith?

* Pa. Exod. 12.
Joan. 13. 4, 5.
* Profi.
1 Cor. 5. 7, 8.
* Aeth i mewn. Jo. 13. 27.
1 Cor. 11. 30.
1 Cor. 11. 28. 31.

Barna

Barna dy hûn yn ddiweniaith,
el na farno Duw di'r eilwaith;
c lle gwelech ddim yn eiſie,
ais gan Ghriſt ei roi neu fadde.
Pedwar peth ſydd Angenrheidiol,
rhai fynn cymmuno'n ddeddfol,
1) *Ffydd Griſtnogaidd,* (2) *Gwir ddifeirwch,*
3) *Cariad perffaith,* (4) *Diolchgarwch.*
Nid oes llûn bôd heb y lleia,
'r rhai hyn cyn mynd i fwytta:
'r neb êl ir ſwpper hebddyn,
i chaiff lês oddiwrth y cymmun.
Ffydd ſy gynta 'n angenrheidiol,
gredu i Ghriſt roi hûn yn hollol,
r y groes i farw droſſom,
m y pechod oll y wnaethom.
Ffydd ſy'n cyrraedd ffrwyth y pardwn,
bwrcaſſodd Chriſt trwy * baſſiwn, * *Ddioddefaint.*
c yn derbyn ar y ſwpper,
riſt ei hûn a'i holl gyfiawnder.
Nid yw Chriſt yn fwyd ir bola, *Jo. 6. 35.*
gnoi a dant ai roi ir cylla:
wyd yw Chriſt i borthi'r enaid,
n yſprydol trwy ffydd dambaid.
Ni all neb ſwynhau 'n yſprydol *Eph. 3. 17.*
hriſt, a'i waed, a'i gorph ſancteiddiol,
nd yn vnig trwy ffydd rymmus
dêl o galon edifarus.
Mae 'r Efengyl inni 'n dangos, *1 Pet. 3. 22.*
ôd Chriſt yn y nêf yn aros; *Jo. 6. 63.*
c na ddichon vn dyn cnawdol,
wytta Chriſt, ond yn yſprydol.
Ffydd gan hynny ſydd anghenrhaid,
gyrraedd Chriſt i borthi 'r Enaid,
c i ddercha 'r galon atto,
myn Enaid borthi arno.

Bwyd

Bwyd ir Enaid, bwyd ir galon,
Bwyd yw Chriſt ir meddwl ffyddlon,
Bwyd i gymryd trwy ffydd fywiol,
Bwyd i fwytta yn yſprydol.
Pan bo'r corph yn cymryd bara,
Yn y Cymmun er ei goffa,
Cwyn dy galon y pryd hynny,
A thrwy ffydd mwynhâ Ghriſt Jeſu.
Neſſa at ffydd rhaid Edifeirwch,
Am bôb pechod trwy ddyfalwch,
A llwyr fwriad gwella beunydd,
Troi at Dduw mewn buchedd newydd.
Edifara o ddyfnder calon,
Am bôb bai trwy ddagrau hallton,
Ac na ddere i ford yr Arglwydd,
Nes difaru, rhag cael tramcwydd.
Golch dy faril, carth dy waddod;
* *Lleſter.* Na ddôd wîn mewn * Caſc o bechod:
Rhag ir gwîn mewn lleſter aflan,
Dorri 'r caſc a rhedeg allan.
Ni thrig Duw, na'r Oen, na'r Glommen
Lle bo pechod a chynſigen:
Golch gan hynny 'n lân dy leſter,
Or derbynni Griſt na'i ſwpper.
Chwd dy feddwdod, cladd dy fryntl;
Gâd dy faſwedd brwnt a'th wegi;
Attal nwyfiant, ffrwyna nattur;
Gwella 'th fuchedd, na fydd ſegur.
Golch dy ddwylo mewn gwiriondeb,
2 *Cor.* 7. 1. Golch dy feddwl mewn duwioldeb,
Golch mewn cariad ben a chynffon,
Os derbynni Ghriſt ith galon.
Sacramentum requirit Sacramentem. Câr gyfiawnder, dilyn ſobrwydd,
Arfer lendid a ſancteiddrwydd;
Gwiſc am danad gariad perffaith;
Nâd vn bai dy nyrddo 'r eilwaith.

Nid

Nid oes rhoi i Gwn o'r pethe ſanctaidd, *Sanctis;*
Na'r gwerthfawr berles ir môch angrhuaidd, *Sancte, Sanctis.*
Na'r Manna gwynn mewn halog grochan, *Mat. 7. 6.*
Na chymmun Chriſt mewn cylla aflan.

Mewn Pott o aur y dodir Manna, *Heb. 9. 4.*
A chelain Chriſt mewn crûs or meina, *Mat. 27. 59.*
A'r gwîn o'r * Grâp mewn baril gruaidd, ** Grawn.*
A'r Cymmun hwn mewn Calon Sanctaidd.

Y Trydydd peth ſy'n rhaid ei geiſio,
Yw Cariad perffaith cyn receſo,
Heb ddwyn meddwl drwg at vn dyn,
Pell, nac agos, câr, na gelyn.

Cariad ydyw'r † arwms tirion, *† Nodau*
Sydd gan Ghriſt ar lifre weiſion:
Ac wrth gariad yr adwaenir
Defaid Chriſt oddiwrth y geifir.

Nid yw Chriſt yn derbyn un-dŷn, *Jo. 13. 3.*
I fwynhau eſ yn y cymmun,
Ond yr hwn y ſo 'n ddiragraith
A phôb dŷn mewn cariad perffaith.

Pyt fae gennyd fil o ddonie,
A bôd cariad itti 'n eiſie, *1 Cor. 13. 1, 2, 3.*
Nid wyt deilwng byth i ddwad
I ford Criſt, heb berffaith gariâd,

Câr gan hynny dy gymdogion, *Mat. 5. 24. 44.*
Maddeu 'n rhwydd i'th holl elynion;
Ac or gwnaethoſt gam ag vndyn,
Cymmod cyn bwytteuch y cymmun.

Gwachel ddwad yn ddigofus,
I ford Chriſt mewn llîd a malis;
Rhag i Satan fynd i'th gylla,
Gydâ 'r tammaid gwedi fwytta.

Dyſc di gan y neidir dorchog,
Chwdu maes dy wenwyn llidiog,
Cyn dy fynd ir ford yn llawen,
Rhag i'th falis ladd ei pherchen.

Neidr

Neidir fraith medd rhai a'i gwalas,
Fwrw'i gwenwyn ar y gamlas,
Cyn y hyfoi ddwr o'r afon,
Rhag ir gwenwyn dorri chalon.
Bwrw dithe dy lid allan,
A'th ddrwg feddwl, a'th draws amcan,
A'th holl falis, a'th genfigen,
* *Nafu.* Rhag ir rhain * andwyo ei perchen.
Or bydd gennyd y tri ymma,
(1.) *Ffydd*, (2.) *Difeirwch*, (3) *Cariad*: coda,
Dere ir cymmun, mae i ti reſſo,
Chriſt ei hûn ſy'n d' alw atto.
Jo. 19. 34. Pan y gwelych dorri 'r bara,
A thywalltu 'r gwin ir cwppa,
Cofia fel y torre 'r wayw-ffon
Gorph dy Griſt nes gwaedu ei galon.
Pan derbynnech o law'r ffeiriad
Quid paras dentem & ventrem Fara a gwin yn ol cyſſygrad,
Derbyn Griſt trwy ffydd i'th galon;
Portha d' Enaid arno 'n ffyddlon.
Nid â dannedd y mae bwytta
Crede & manduca ſti. Chriſt yn gnawdol a'i roi 'r bola,
Ond trwy ffydd y mae 'n yſprydol,
Eph. 3. 17. Fwytta Chriſt â'r galon fywiol.
Nolite parare faucces ſed cor. Surſum corda. Côd dy galon, dring ir nefodd,
Edrych ar yr hwn a'th brynodd;
Cofia faint y wnaeth ef erddod,
Pan croeſ-hoeliwyd am dy bechod.
Crêd i Ghriſt ar groes a'i hoelion,
Offrwm droſſod waed ei galon,
A phwrcaſſu bywyd itti,
Rwyt ti 'n bwytta Chriſt o ddifri.
Or goſynni pa ddaioni,
Ddyru Chriſt o'r ſwpper itti,
Pan derbynnech hi 'n griſtnogaidd,
Mewn gwir ffydd a chariad perffaidd?

Mae

Mae 'n rhoi itti gyflawn bardwn, *Mat.26.28.*
O'th holl bechod * abſoluwſiwn, * *Rhyddhad.*
Gwedi 'r Brenin mawr ei ſelu,
A gwaed gwerthfawr calon Jeſu:
Mae 'n Rhoi Pardwn, mae 'n rhoi bywyd; *Joan. 6.51.*
Mae 'n rhoi Comffordd, mae 'n rhoi iechyd; *1 Cor. 10. 16.*
Mae 'n rhoi Yſpryd glân a'i ddonie,
Mae 'n rhoi 'hun a'i holl rinwedde:
Mae'n dy wneuthur di 'n gyfrannog,
Oi holl ddoniau mawr galluog;
Ac mewn yſpryd mae ê'n trigo,
Yn dy galon byth † tro ganto. †*Tra fo ef.*
Mae ê'n porthi d' Enaid egwan,
A'i wir gorph â'i waed ei hunan, *Joan. 6. 55, 56.*
Ac yn rhoddi nefol Yſpryd, *Eph. 1. 13, 14.*
Itti'n * erneſt o'r gwir fywyd. * *Yn wyſtl.*
O bwy ddlŷed mawr ſydd arnad,
I foliannu Chriſt yn waſtad,
Am dy wneuthur yn gyfrannog,
Or fâth ſwpper fawr gyfoethog.
A phwy daliad ſy'n dy bwer,
I roi iddo am ei fwynder,
Felly 'n porthi d' Enaid aflan,
Ai wir waed â'i gnawd ei hunan.
Na fydd dithe mor nifeilaidd,
A mynd o'r llan yn anweddaidd,
Nes rhoi clôd a moliant iddo,
Am yr ymborth y gêſt gantho.
Chriſt ni fwyttei fara barliſh,
Chwaethach bwyd oedd well ei reliſh,* * *Flas.*
Heb roi moliant mawr am dano,
I Dâd nefol heb anghofio.
Pwy faint mwy na ddly-yt tithe,
Fwytta Chriſt y penna or ſeigie,
Heb roi diolch i'r Duw cyfion,
Am ei fâb o ddyfnder calon.

A gwawdd nêf a daer a dynion,
Seraphiniaid ac Angelion,
Ith gyd-helpu foli 'r Arglwydd,
Am ei gariad a 'i gredigrwydd.

Gweddi cyn derbyn y cymmun.

ARglwydd graſſol rhwn y roddaiſt,
Jeſu Griſt y mwya geraiſt,
Fôd yn * ranſwm dros ein beiau,
Ac yn ymborth i'n eneidiau;
Dyro râs i minne 'n ſanctaidd,
Ymbartoi fel Criſtion gweddaidd
'Dderbyn Chriſt trwy ffydd i'm calon,
I borthi f'enaid arno 'n † eon.
Carth fy meddwl am cydwybod,
Golch fi'n llwyr oddiwrth fy mhechod;
Gwna fi'n lleſter glân i dderbyn
Chriſt i'm calon yn y cymmun.
Cryfhâ fy ffydd, amlhâ fy ngobaith,
Ennyn ynwi gariad perffaith;
Sancteiddia 'r corph, cyfrwydda 'r enaid,
I dderbyn Chriſt y bwyd bendigaid.
Côd fyng halon cuwch a'r nefodd,
Lle mae Chriſt yr hwn am prynodd:
Pâr i'm henaid borthi arno,
A thrwy ffydd gael grym oddiwrthò.
Pâr im gredu fôd im bardwn,
Am fy mai er mwyn ei * baſſiwn,
A rhan hefyd o'i holl ddonie,
Y bwrcaſſodd trwy loes ange.
Pâr im gredu y daw i drigo,
Yn fy nghalon byth tro ganto,
Ac na 'medy 'ſanctaidd Yſpryd,
Nes fy nwyn ir nefoedd hyfryd.

* *Bridwerth.*

† *Hy.*

* *Ddioddefaint.*

Nâd

Nâd gan hynny i mi nyrddo
Ei demel ſanctaidd lle mae'n trigo,
Nac halogi byth om lleſter,
Ond ei gadw'n lân bôb amſer.
Pâr im hefyd i glodforu,
Nôs a dydd ar eitha o'm gallu,
A'i fendithio 'n brudd bôb amſer,
Am yr ymborth ſy'n ei ſwpper.

1 Cor. 6. 19.

Pennillion ar gynheddfe rhai dynion a phethe, ac y Sonier am danynt yn y Scrythyre a'r Apocrypha.

DYſc ſy mâb wrth gwdwm *Adda*,
Weld mor brîd yw 'r pechod lleia;
Ac mor enbyd bwytta gronyn,
O'r peth y ſo Duw yn wrafyn.

Adda.

Efa Hên â'i chwymp â'i hanffod,
Sy'n rhoi itti rybydd hynod;
Na chytcamech tra fech byw,
Wrando ar Satan o flaen Duw.

Efa.

Or câs Adda gymmaint ddial,
Am ei waith yn bwytta Afal,
Yſtyr faint y fydd diale,
Rhai ſy'n byw a'r gyfryw fale.

Afal.

Blîn yw'r Afal a wnae 'r ddincod,
Ar bôb Dant o'r Byd heb wybod:
Na fydd vn o'r rhai ddymune,
Gael ei Maeth ar gyfryw Fale.

Oni byſſei Griſt ddiodde,
Ar Bren droſom ddû loes Ange,
Byſſe 'r Byd i gŷd mewn attal,
Ym-mhwll vffern am vn Afal.

Er maint y ſo drwg y Ddraig,
Dôd dy dryſt yn hâd y wraig:
Mae ef gwedi ſigo ei Shol,
Torri chrib a thynnu chol.

Hâd y wraig Gen. 3. 15.

Sarph. Os Brath ſarph â cholyn pechod
D'enaid bach heb allu orfod;
Nid oes dim a wna id lês,
Nes mynd at Griſt y ſarph o brês.

Paradwys. *Adda gollodd hên Baradwys,*
Am yr Afal gynt y fwytwys:
Gwachel dithe golli 'r llall,
Am fath fale or dwyd gall.

Cain. Y Dyn y wnelo ddrwg fel Cain,
Medd Duw 'n amlwg ac yn blayn,
Nid ymedy drwg â'i dŷ,
Nes dêl dial oddi fiŷ.

Gen. 5. 6. *Gwachel dywallt gwaed, dyn gwirion,*
Megis Cain y Mwrddrwr creulon:
Y dywallto gwaed yn ſiccir,
Ei waed ynteſ a dywelltir.

Na wna lanas yn y dirgel,
Abel. Duw ddatguddia fwrddrad Abel,
Yn y dirgel os gwnai fowr-ddrwg,
Duw a'i dial yn yr amlwg.

Bydd fyw'n wirion megis Abel,
Oſna Dduw, Arfer â'i Demel:
Offrwm iddo nôs a bore
Aberth brûdd, ar ben dy linie.

Pan offrymmech ddim i Dduw,
Offrwm. Offrwm iddo 'r gore o'i ryw:
Mal. 1. 13. Ffiaidd gantho, ac nid hôff,
14. Y Gwann, a'r Gwael, y Claf, a'r Clôff,

Os offrymmu â'th holl galon,
Duw y dderbyn dy anrhegion:
Oni offrymmu o'th lwyr fôdd,
Byth ni dderbyn Duw dy rôdd.

Pan bo pawb yn mynd yn ddiog,
Enos. I wſnaethu 'r Holl alluog;
Gen. 4. 26. Cyffro bawb o'r byd fel Enos,
I addoli Duw heb aros.

Cais

Cais gan bawb wasnaethu Duw
Dlyed pôb gwîr Gristion yw :
Gossod allan ei Ogoniant,
Di gae gantho † ffawd a ffynniant.
Rhodia gyda Duw fel *Enoc,*
Dilyn lwybrau 'r Holl-alluog :
Cofia fôd Duw 'n disgwyl arnad,
Ym-hôb mann â chîl ei lygad.
Gwyl pa ymdal y gas Enoc,
Am wsnaethu 'r holl alluog:
Mynd ir Nef cyn gweled Ange :
Pwy gan hynny nas gwsnaethe.
Dysc gan *Enoch* dair gwers rasol,
1. Fôd dy enaid yn anfarwol,
2. A bôd ith Gorph Adgyfodiad ;
3. Ac ir Duwiol nefol daliad.
Na wna frynti yn y Cornel,
Mae Duw 'n gweld pôb pechod dirgel :
Ac am hynny meddwl fyw,
Megis un sy'ng olwg Duw.
Pyt fae itti gryfder Cawr,
Duw y fyn dy dorri lawr,
Ath roi 'n fwyd i borthi 'r chwilod,
Os ymroi di ddilyn pechod,
Oni alle Gawr ddifannu,
Pan daeth Diluw Dwr i farnu ;
Bwedd y dichon Gwranc ddihangyd?
Pan y dêl y Diluw tanllyd.
Er cynddrwg y fo 'r Byd o bobtu,
Er cymmaint y fo o rai 'n pechu ;
Bydd di berffaith yng wŷdd Duw,
Dilyn *No* tra fyddech byw.
Gwachel ddilyn arfer Tyrfa,
Y fo 'n pechu am y cynta :
Gwell na hynny yw dilyn un,
Y ofno Dduw, y barcho Ddyn.

† *Dedwyddwch.*

Enoch.

Rhodia gyda Duw.
Gen. 5. 24.

Cawri.

Gen. 6.

Noah.

Diluw.

Gwêl mor ddrewllyd yw putteindra,
Gwêl mor gâs gan Dduw ddiffeithdra;
Pan na wſnaethe dyfroedd Lai,
Na'r Dŵr Diluw i goſpi 'r bai.

Noah.

Os byw wnai di Megis No,
Yn wr perffaith ar bob trô,
Byddi gydâ No 'n gadwedig,
Pan bo eraill yn golledig.
Gwell it ddilyn *Noah* ei hunan,
Mewn perffeithrwydd, ffydd, ac ofan;
Nag it ddilyn yr hôll fŷd,
Mewn drygioni, a boddi gŷd.

Arch, neu *Long.*

Gwna dy long tra'i'n amſer grâs,
Cyn y delo 'r diluw câs:
Mae'n ddiweddar gwneuthur Bâd,
Pan bo'r Diluw 'n boddi'r wlâd.
Gwell o lawer, nid ychydig,
Yw bôd gydâ No 'n gadwedig,
Yn y llong, nâ chydâ llawer,
Yn y Diluw dû a'r dyfnder.

Bwa.

Pan y gwelech fwa 'r Drindod,
Cofia farn Duw a'i gyfammod:
A berdithia ei dduwiol fawredd,
Am ei fwynder a'i drugaredd.
Yſtyr am ryw liwiau 'r Enfys,
Glâs a chôch yw'r ddwy farn gofys:
Glâs oedd Dŵr y Diluw cynta,
Côch yw Tân y farn ddiwetha.
Lle mae'r Bwa yn gyffredyn,
Ai gyrn ir ddaear, heb ſaeth, heb linyn:
Y mae 'n dangos mor heddychlon,
Yw hi yn Ghriſt rhwng Duw a dynion.

Meddwdod Noah.

Gwachel Satan hên a'i rwyde,
Pan bech tra diofal gartre:
Ef a'th ddilyn megis No,
Nes rhoi itti ffwyl ryw dro.

Oni

Oni ddichon Satan ddala,
Noe â'i rwyde o butteindra;
Fe brawf ddala Noe heb wybod,
Yn hên wr â rhwyd o feddwdod.

Od ae drigo i Gomorra,
Lle mae meddwdod a phutteindra, *Lot.*
Cadw arnad megis *Lot*,
Rhag d' halogi â'r hŵr â'r pot.

Or gweld di'r dre lle bech yn byw, *Sodom.*
Yn pechu 'n gâs yn erbyn Duw,
Tynn fel Lot i maes o Sodom,
Cyn diſgynno arni 'r ſtorom.

Gwell bôd gyda *Lot* ei hunan, *Lot.*
Ar y mynydd dan y geulan;
Na bôd gyda holl wŷr Sodom,
Yn y Dre yn godde 'r ſtorom.

Pwy ymgadwe yn well nâ Lot, *Meddwdod Lot.*
Yng-hanol Sodom rhag y pot?
Yn yr Ogof pwy y feddwe,
Ar y Gwîn yn gynt nag ynte?

Or dihangaiſt rhag putteindra, *Lloſcach Lot.*
Rhwng y * ſtyw-dai yn Gommorra: **Tai putteiniaid.*
Gwacheł wneuthur pechod aflan,
Gartre ym-myſc dy ffryns dy hunan.

Or dihangaiſt rhag y Tân, *Tan.*
O ganol Sodom am fyw 'n lân;
Gwachel rhag dy loſci 'r eilwaith,
Yn dy dy am fyw yn ddiffaith.

Os gadewaiſt Sodom vn-waith, *Gwraig Lot.*
Na ddymchwela i Sodom eilchwaith:
Trowd gwraig *Lot* yn Bîl o halen,
Am droi hwyneb llwyr ei chefen.

Agor d'olwg, gwel mor ffyrnig, *Gomorra. Puttein.*
Y mae Duw yn coſpi rhyfig:
Pan y lloſce a thân a brimſton,
Dre Gommorra o'i achoſſion.

Çlyw mor cuwch y gweidda pechod,
Llef Sodom. Ddydd a nôs yn gluſtie 'r Drindod,
Ac na ddichon pechod dewi,
Nes dialo Duw ei frynti.

Gwlad Sodom. *Och! mor ddrewllyd ac mor embaid,*
Ydyw lloſcach y Sodomiaid;
Pan bo'r wlâd yn drewi etto,
A'r mwg a'r tarth lle bunt yn trigo.

Cam. Gwachel haeddu rhêg dy Dâd,
Byth nis gorfu *Cam* na'i Hâd:
Melldith *Noe* ſy'n glynu 'r ffinion,
Byth yng-hrwyn y Moyrys duon.

Sem. *Megis Sem, trwy ddawn â rhâd,*
Cuddia gwylâdd Noe dy Dad;
A phan ddêl mewn gwth o oedran,
Na watwara megis Canaan.

Solomon. Parcha *Bathſeba* dy fam,
Anrhydedda hi ar bôb cam;
Rho 'r llaw ddehau iddi 'n vfydd,
Fel y roddei Selef Ddafydd.

Abraham. *Cynta peth y wnel dy ddwylo,*
Pa le bynna ir elech iddo,
Godi allor gidag Abram,
I addoli Duw 'n ddigytcam.

Crêd bôb Gair o enau Duw,
Ffydd Abraham. Gwîr, a phûr a pherffaith yw:
Nêf a Daiar a ddiffanna,
Cyn el jot o'i Air heb gwpla.

Lle harcho Duw itt' fyned, dôs,
Vfydd-dod Abraham *Y peth orchmynno gwna yn glôs:*
Bydd mor ufydd ac oedd Abram,
Gwna 'r peth archo yn ddigytcam.

Offrwm d' *Iſaac* os Duw arch,
Ac enwaeda 'r çnawd o barch,
Gado Ddelwau aur dy Dâd,
Dôs pan harcho maes o'th wlâd.

Dyſc

Dyſc gan Iſaac fôd yn yſydd — *Iſaac.*
Mwyn a llariaidd, dôf a llonydd:
Felly byddi ſuwr i fyw,
Mewn ffafar Dyn, mewn ofan Duw. — *Rebecca.*
Gwely 'th Briod na haloga,
Ond bydd fodlon i'th *Rebecca*;
Fel y bydde *Iſaac* ſanctaidd:
O flaen Duw mae hyn yn weddaidd.
Or bydd geiriau Jacob genyd, — *Jacob.*
Gwachel ddwylo Eſau waedlyd:
Câs gan Dduw a pheth digwnt,
Yw 'r geiriau braf ar gweithred brwnt.
Pan bwriadech geiſio gwraig,
Bydd i *Jacob* yn Scholhaig:
Dilyn gyngor Mam a Thâd,
O mynny lwyddiant ar dy Hâd.
Na fydd lwth i lanw 'th fola,
Eſau gâs y cwylydd mwya, — *Eſau.*
Am roi i Jacob ei holl afel,
Dros phiolaid o gawl Cruel.
Ffei ar afrad, ffei ar meddwdod,
Na werth nêf am fwyd a diod:
Eſaw gollodd Ganaan decca.
Am werthu fraint i lanw ei fola.
Os cais Meiſtres yn y cornel, — *Joſeph*
Genyd orwedd gyda'i 'n ddirgel.
Cilia gyda Joſeph allan,
Na ladd d'enaid er ei chuſan.
Dôs i garchar, godde gûr,
Gorwedd mewn cadwynau dûr, — *Cyffion.*
Cyn y gwnelech megis filain
Aelod Chriſt yn aelod puttain.
Na châr buttain tra fech byw,
Na haloga Demel Dduw:
Ni wnai Ioſeph beth mor ffiniôn,
O ſerch pydru yn y cyffion.

Margain

Puttein. Margain front fel Margain Eſaw,
Margain y bair cnoi ac wylaw,
Ydyw gwerthu 'r nefoedd berffaith,
Am gyfeillach puttain noſwaith.

Derchafiad Joſeph *Ioſeph waith na ſynne orwedd,*
Gydâ 'i feiſtres mewn amwiredd,
Y gâs mynd yn Brins arbennig,
Ar yr Aipht am ſtoppi rhyfig.
Gwell bôd gydâ *Joſeph* ddiwar,
Am Oneſtrwydd yn y carchar,
Na bôd gydâ *Herod* Frenin,
A *Herodias* rhwng ei ddaulin.

Reuben. *Os dringhady wely 'th dâd,*
Gydâ Reuben hyna o'r gwaed;
Judah gaiff yr holl Diſeddiaeth,
Ni chei ditheu ond yr hiraeth.

Simeon. *Simeon* gwachel werthu 'th frawd,
Drwg y gwyddoſt beth yw 'r ffawd,
Fe fydd *Joſeph* gwedi werthu,
Yn troi *Simeon* ir carchardy.

Moſes. *Dyſc gan Foeſen fôd yn fwyn,*
Araf, llednais, da dy gwyn,
Hawddgar, ffyddlon, prûdd, di-dwyll,
Cefnog, diddig, da dy bwyll.

Pharao. Gwêl pwy filwyr ſydd gan Dduw,
Yn plygu 'r Brenin cryfa 'n fyw,
Llau, a llyffaint, ceiliog-rhedyn,
Yn troi *Pharo* 'i geiſio canlyn.

Canaan. *Os ceiſij fynd or Aipht i Ganaan,*
Lle mae 'r mêl a'r llaeth yn dropian,
Rhaid id fyned trwy 'r môr coch,
Er maint ei rym, er cuwch ei roch.

Manna. Gwachel laru ar y *Manna,*
Claf iawn wyt oni elli fwytta:
Ac or ceiſij Bwmps a phannas,
O flaen *Manna,* mae 'ti anras.

Cyn

Cyngadawo Duw ddim eisie, Sesleir.
Ar y sawl y gatwo ei ddeddfe,
Pair ir nefoedd lawio Manna,
A Chwailes iddynt idd i fwytta. Corah.
Na wrthneba byth o'r ffeiriad,
Angel Duw yw wrth ei alwad;
Gwachel 'rhag ir ddaer dy lyngcu,
Os fel *Corah* y gwrthnebu. Offeiriad.
Gwachel fedlo maes o'th alwad,
Bethau berthyn at offeiriad;
Ni fyn Duw ond ffeiriad gweddaidd,
Drîn yr Arch a'r pethau Sanctaidd. Sabboth.
Gwêl mor gaeth y myn Dúw inni,
Gadw 'r Sabboth heb ei halogi,
Pan y pare ir holl Gymmanfa,
Labyddio 'r dŷn am Sûl-friwedda.
Treulia 'r Sabboth byth yn Sanctaidd,
Dere i Demel Dduw yn weddaidd,
Ac nac arfer tra fech byw,
Waith y Cythrael ar ddydd Duw.
Gwelwn allu Duw bôb vn, Haul.
Yn stoppi 'r haul wrth weddi dŷn,
Ac attal hon ddiwrnod cyfan,
Vwch ben ei lû heb fynd or vn-mann.
Cofiwn bawb mae 'n cwilydd yw,
Os stoppa 'r Haul pan harcho Duw,
A'n bôd ninnau crach fydreddi,
Pan harcho Duw, heb fedru ymstoppi.
Os ceisir genyd 'ddoli Delwe, Josuah.
Megis Josua atteb dithe,
Nid Addolaf tra fwi byw,
Mi am tylwyth ond fy Nuw.
Zimri, Zimri, gwêl y cledde, Zimri.
S'uwch dy ben gan Dduw 'r diale,
A'r ffon wayw sydd gan Phinees,
Ith drywanu ti ath Langces.

Ba-

Balaam. Balaam, Balaam agor lygad,
Gwêl yr Angel sy'n dy warchad;
Tro yn d'wrthol, Gwachel fribi,
Gwrando 'r Assen yn d'argoeddi.

Samson. *Na chân buttain mwy na chythrel,*
Na roiddi byth o'th gwnsel:
Hi dyrr gwddwg, hi dyngalon,
Gwr pyt fae mor gryf a Samson.

Gibeah. Na synteinia bobol ddrwg,
Ond bydd arnynt byth ar d'wg;
Gibeah loscwyd a'i holl bobol,
Am ymddiffyn gwŷr anneddfol.

Benjamin. *Benjamin erdolwg clyw,*
Pam y tynny ddial Duw,
Ar dy dy a'th ben dy hunan,
Am ymddiffyn plant i Satan?

Eli. Cymmer rybydd oddiwrth Eli,
Ddysgu 'th blant a'u dysal gospi:
Lle na chospo 'r Tâd a'r wialen,
Duw a'r cledde dyrr eu cefen.

Samuel. *Dysc gan Samuel trech yn blentyn,*
Brûdd wasnaethu Duw ai ganlyn,
Ac arferu hyd dy ddiwedd,
Fyw yn gysiawn, yn ddigamwedd.

Dysc gan Samuel Farnwr gwŷch,
Na chymmerech fuwch nac ŷch;
Ond rhoi barn ym-mhôb rhyw fatter,
I bôb dŷn yn ol cysiawnder.

Joel mab Samuel. *Beth ennillodd Joel aflan,*
Wrth gam farnu, ac wrth fribian?
Colli swydd ai etifeddiaeth,
Ennill cwilydd a dannodiaeth.

Arch. *Uzzah* gwachel gwrdd a'r Arc,
Gâd ir sseiriaid hynny o garc:
Trin dy swydd dy hun a'th alwad,
Nid yw 'r Arch yn perthyn attad.

Bydd

Rydd ddioddefgar megis Fôb, *Job.*
Trech yn glaf, na lef ôb ôb;
Yn dy golled gwachel gablu;
Duw ſy' n rhoi, a Duw ſy' n tynnu.
Pe dyge Dduw ſydd yn dy helw,
Pe 'th drawe 'n glaf, nes bae ti marw;
Dywaid, pyt fae Dduw 'n fy mlingo,
Etto mi ymddiriedaf ynddo.
Canol nôs ſel Brenin Dafydd, *Dafydd.*
Côd i lawr, penlinia 'n ufydd,
A molianna Dduw 'r pryd hynny,
Pan bo eraill yn hwrn gyſcu.
Hôff o beth a hyfryd yw,
Ganol nôs glodfori Duw,
A rhoi diolch, iddo 'r bore,
Am ei râs ai amal ddonie.
Bydd mor ddifar am dy bechod,
Ac oedd Dafydd Broffwyd hynod:
Ac na orphwys wylo 'n irad,
Nes cael ffafar Duw ai gariad.
Wyla nes bo 'th wely 'n foddfa,
Bwyta ddeigre gydâ 'th fara,
Gwiſc di ſâch, a thro mewn † llythrod, † *Lwch.*
Nes cael pardwn am dy bechod.
Er meluned y fo 'th gydyn,
Gwachel f' enaid chwareu 'r coegyn; *Abſalom.*
Ac nac arfer locſe hirion,
Rhag dy faglu fel Abſalon.
Os aiff *Dafydd* i ſelina
Ganol nôs at wraig *Uria:*
Fe ddaw un ganol-ddydd gole,
I ſelina i ſelin ynte.
Gwel mor fyr yw Pleſſer oſlyd:
Y wnai Amnon golli fywyd: *Amnon.*
Gwel mor cherw yn y diwedd
Yw blâs pechod ac anwiredd.

Na

Tamar. Na ddôd d'enaid byth mewn per yg,
I gyflawnu chwant a rhyfyg:
Fe fydd chwerw ac edifar,
Yn y diwedd dreifio *Tamar.*

Hezekiah Dôd *dy dy mewn ordor addas,*
Fel y dode Hezecias:
A bydd barod byth yn gwiliad
Ange, cyn y delo attad.

Naboth. Gwachel chwennych gwinllan *Naboth,*
Trais y lef am ddial boenoth:
Gwinllan *Naboth* os trachwantu,
Teyrnas *Iſrael* y fforffettu.

Ahab. *Ahab, Ahab, dela'n union,*
Na ddwg winllan Naboth wirion;
Ac o'r dwgu trwy udonneth,
Duw ddifetha dy hiliogaeth.

Daniel. Er maint y fo'th boen a'th drafel,
Cwymp i addoli Duw fel Daniel,
Dair gwaith yn y dydd o leia,
Dyna 'r unig waith ſydd reita.

Cae'r ſtafell. *Cau dy ſtafell, plyg dy linie,*
Côd d'olygon, agor d'ene,
Ac addola Dduw yn brudd,
Felly dair gwaith ar bôb dydd.

Ffau y llewod. Serch dy daflu i fyſc y llewod,
Na'ſceulyſſa 'ddoli 'r Drindod:
Y bwyſtfilod gwaetha eu nattur,
Fedrant ffafro gwir Addolwyr.

Sadrach. *Nac ymgrymma byth i Ddelw,*
O ſerch gorfod arnad farw,
A mynd gyda Sadrach hyfryd,
Ar dy ben i'r ffwrnais danllyd.
Duw yn unig ſydd iw addoli,
Nid yw'r ddelw ddim ond gwegi,
Coed a cherig, Aur ac Arian,
Bwbach nad all helpu hunan.

Pan

Pan bo'r cwppa wrth dy fin, *Belſazzari*
'n cablu Duw, yn yfed gwîn;
Gwachel Angau dîg dy daro,
fel Belſazzar wrth garowſo.
Pan bech yn carowſo 'n dal, *Llaw ar y wal.*
Gwêl y llaw ſydd ar y wal,
'n ſcrifennu o flaen d'wyneb,
Dy farn aethlyd a'th lothineb.
Bydd drugarog fel Tobias, *Tobias.*
Wrth bôb tlawd y ſo o'th gwmpas:
Ac na fwytta bryd yn iachus,
Nes rhoi rhan ir tlawd anghenus.
Helpa 'r gwann, a chladd y marw,
Swccra 'r noeth, cyfrwydda 'r weddw,
Bydd yn Rhyſcwy ir ymddifaid,
Na fydd anfwyn wrth ddieithriaid.
Pan y bech ar feder gwreicca, *Raphael.*
Cais gan Dduw dy helpwr hela
Raphael ſanctaidd i'th gyfrwyddo,
Cyn ymlygrech wrth ymfatſhio.
Cyn gorweddech gydâ Sara, *Sara.*
Llaw yn llaw â hi gweddia,
Ar ir Arglwydd roi 'ti lwyddiant,
Help a chymmorth, ffawd a ffyniant.
Dyſc gan Dobi Iſangc berchi *Tobi*
Dy Dâd a'th Fam a'u cymfforddi: *iſangc.*
Pan bont marw, cladd hwy 'n weddaidd:
Hyn ſydd raſol a chriſtnogaidd.
Bydd fyw 'n gyſiawn ac yn gynnyl, *Efengyl.*
Fel pyt faet heb vn Efengyl:
A bydd farw'n gyſtal d'obaith,
A phyd faet heb weld y gyfraith.
Or gofynni anwyl griſtion,
Pwy wnaeth hyn o werſeu byrron,
Gwâs i Griſt ſy'n ceiſio d'hwppo,
Tua'r nêf a'i draed a'i ddwylo.

Llythyr

Llythyr yr Awdwr at ryw Eglwyſwr a ddei-
ſyfodd arno droi ar gân Catechiſm Eglwys
Loeger.

* Awydd-
fryd.

DY * Zeal at Dduw a'i Eglwys,
Fy Mrawd, mi wn a barwys,
It geiſio troi holl bwngciau 'r ffydd,
Ar Gânmor brûdd, mor gymmwys.
2. Di weli fôd yn hawſach,
Gan Gymru (heb eu hammarch)
Ddyſcu caniad ofer ſerth,
Na'r Peth ſydd werthfawroccach.
3. Gan hynny ceiſiaiſt genni,
Droi 'r pwngce hyn iw canu ;
Fel y gallo 'n Defaid mân,
Yn rhwydd ar gân ei dyſcu.
4. Wrth weld dy dduwiol fwriad,
Ni phellais o'th ddymuniad:
Ond mi droes dy bwngce 'n fyrr
Yn blayn, yn Eglur ganiad.
5. Ni cheiſiais ddim cywrein-waith,
Ond meſſur eſmwyth, perffaith,
Hawdd iw ddyſcu ar fyrr dro;
Gan bawb a'i clywo deir gwaith.
6. Derbyn yn reſſawgar,
A geiſiaiſt mor 'wllyſgar:
Er nad ydyw 'r gwaith ond gwael,
Mae 'n chwennych cael dy ffafar.
7. O caiff ein Duw ogoniant,
Na 'n defaid dippyn leſſiant;
Rym ni 'n dau yn cael ein gwynn,
O'r gorchwyl hyn trwy lwyddiant.
8. Duw roddo dy ddymuniad,
Duw fyddo ceidwad arnad:
Waith bôd fy ffrwſt, a'm gwaith yn fawr,
Mi gymra nawr fy ngbennad.

CATE-

Holiad. *Fr Mhlentyn bygar hoyw,*
Er Chriſt beth yw dy enw!
Maneg im' o galon brydd,
Dy grêd a'th ffydd yn groyw.

Atteb. Fy enw yw *Cynedda,*
Y gollwyd gynt yn *Adda:*
Etto † gedwyd trwy râs Duw,
Yn Ghriſt 'rhwn yw'r Meſſia.

† Os credadyn *edifeiriol, vffydd,* ac nid gweithredwr anwiredd wyt ti, feth gedwir dl. Heb. 5. 9. Mat. 7. 23.

H. *Pwy roes dy enw itti,*
Lle 'r oeddyd gwedi 'th golli,
Gyda'r byd trwy Adda gaeth,
A'th droes i'r fath drueni?

A. Fy Nhadeu a Mammeu bedydd,
Trwy lân ac vnion grefydd,
Pan bedyddiwyd fi â dŵr,
Wrth arch fy Mhrynwr vfydd.

H. *Pwy lês ſy'n dwad itti,*
O'th fedydd gwedi 'th olchi,
Yn y Dwr gan ffeiriad Duw,
Waith cymmaint yw'th drueni?

A. Rwi 'n * Aelod Pûr im Prynwr,
Rwi 'n Blentyn im Creawdwr,
Rwi 'n 'tifedd mawr o deyrnas nêf,
Rwi 'nghriſt yn ore 'nghyflwr.

* *Nid wyt ti felly mwy na Simon Magus er dy fedyddio a Dwr, onid wyt i hefyd wedi' th fedyddio' ath ſanctteiddio a'r Yſpyd glan.* Mat. 3. 11. Rhuf. 8. 14.

H. *Pa beth yw'r llw a'r Ammod,*
Y wnaeth dy feiche droſſod?
Pan derbyniaiſt hyn o fraint,
Yn-mhlith y Sainct trwy gymmod.

At. Addawſant dri pheth droſſof,
Nas gadaf byth yn angof,
Ond mi cadwaf hwynt i gyd,
Trwy Dduw, tro bywyd ynof.

Hol. *Beth ydyw 'r tri pherh hynny,*
Addawſant id' gyflawni?
Pan yr oeddyt mor ddirym,
Mynega im os medru.

At. 1. Yn gynta bôd im wrthod,
Y Diawl, a'i dwyll, a'i gymmod,
A'r bŷd anwir, mawr ei wawd,
A chwanteu 'r cnawd a'i bechod:

2. Yn neſſa bôd im gredu,
Holl bwngcie ffydd Chriſt Jeſu,
Y rhai 'n y Gredo, bôb yr vn,
All bôb rhyw ddyn ei dyſcu.

3. Yn drydydd cadw 'n † garccys
†*Gofalus.* Orchmynnion Duw a'i 'wllys,
A byw 'n ei hôl yn dda fy moes,
Hôll ddyddiau f' oes yn weddys.

H. *Beth ydwyt ti yn dybied?*
A'th rwymwyd di cyn gaethed;
Ac y rhaid itt' gredu hyn,
Ai cwpla 'n dynn trwy weithred.

1. *A.* Yn wir rwi'n rhwym i gredu,
Ac hefyd i gyflawni
Hyn i gŷd, a hynny wnâf,
Trwy nerth Duw Nêf heb ffaelu.

2. Ac yr wyf yn ddiolchgar,
Im Duw am gymmaint ffafar,
Am galwod i ir cyfryw ſtâd,
Yn Ghriſt fyng Heidwad hygar.

3. Ac mi 't olygaf arno,
Roi grâs im byth i drigo.
Yn y cyfryw ſtâd trwi byw,
Nes tynno Duw fi atto,

H. A *Drodd immi yn bryſſur*
Holl fannau 'th ffydd yn eglur:
A mynega im ar llêd,
Beth yw dy Gred ath hydyr.

A.

4. RWi 'n credu yn *Nuw* galluog.
Tâd *Jesu Grist* drugarog,
Creawdwr nêf a daer, a dwr,
A'u pen Rheolwr enwog,
Ac rwyfi 'n credu hefyd, Joan. 14. 2.
Yn Ghrist fy Mhrynwr hyfryd,
Y wnaed yn Ddyn o'r wyryf Fair,
Trwy râd ei † *ddiwair yſpryd.* † Lani
Yr hwn a wîr ddioddefwys,
Dros ddŷn dan *Bons Pilatwys:*
Ac a hoelwyd ar y groes,
Nes marw o'r loes a'i lladdwys.
A chwedi marw ar Groeſ-pren,
Fe gladdwyd yn y ddaeren:
Fe ddiſcynnodd er ein mwyn,
I vffern dwym, aflawen. Act. 2. 31.
Ar trydydd dydd fe gododd,
O farw lle gorweddodd,
Gwedi Gorfod Angau glâs,
A'r Gelyn câs a'n twyllodd.
Ac yno fe dderchafwys,
Ir drydedd nêf yn gymmwys,
Lle heiſte nawr ar law ddê'r Tâd,
Yn Geidwad idd i Eglwys:
O'r Nêf fe ddaw yn hoyw,
I farnu 'r byw a'r meirw,
Mewn gallu a gogoniant mawr,
Pan dêl yr awr i'n galw,
Rwi 'n credu 'n ffyddlon hefyd,
Ir Glân a'r Sanctaidd Yſpryd,
Sy'n deilliaw oddwrth y Tâd a'r Mâb, 1 Joan. 5. 7.
Gwîr Roddwr Rhâd a Bywyd. Joan. 15. 26.
Rwi 'n credu yn ſuwredig,
Fôd Eglwys lân Gatholig,
O bôb Naſiwn, oes a thîr,
Gan *Ghriſt* yn wîr gadwedig.

Rwi 'n credu bôd yn gyngan,
I bawb o'r Saint eu cyfran,
Yn *Jesu Criſt* ein Prynwr drûd,
Ai ddoniau' gŷd yn gyfan.
Rwi 'n credu bôd maddeuant,
Actſ 3. 9. *I bawb a wir 'ddifarant,*
Er mwyn Mâb Duw a dalodd iawn,
Tra chyflawn am eu nwyfiant.
Rwi 'n credu Adgyfodiad,
* Barnwr. Im Cnawd pan dêl yr * Vnad,
A'i udcorn mawr i'n codi o'r llwch,
I gyfri cywch a'r lleuad.
Ac yr wi'n credu 'n hollol,
Fôd Bywyd mawr tragwyddol,
I holl Blant Duw a'i Saint ynghyd,
Yn ol y Byd preſennol. Amen.
* Pa. H. *Pwy * bethau 'n benna ddyſcaiſt,*
O'th Gredo 'rhon adroddaiſt?
Cais grynhoi yn fyrr ynghyd
Ffrwyth hyn i gyd a draethaiſt.
A. Rwi 'n dyſcu credu 'n gynta,
Yn *Nuw* 'r gwîr Dâd gorucha,
Rhwn a'm creawdd a'r hôll Fŷd,
Mewn dull a phrŷd o'r glana.
Yn ail yr wyf yn credu,
Yn Nuw'r Mab f' Arglwydd Jeſu,
A'm Prynodd i a phôb rhyw ddyn,
A'i waed ei hun i'n helpu.
Yn drydydd credaf hefyd,
1 Cor. 6. 11. I Dduw 'r Sancteidd-lan Yſpryd,
Eph. 1. Am Sancteiddiodd a phôb rhyw,
Etholodd Duw i fywyd.
H *Di addewaiſt trwy feichneon,*
Lwyr gadw 'r holl orchmynnion:
Pa ſawl yn o'r rhain y ſydd,
Yw cadw'n brûdd o'r galon?

A. Mae dêg gorchymmyn croyw,
Y roes Duw inni cadw:
Nid oes torri un o'r rhain,
Rhag mynd yn gelain farw.

H. *Pa rai er Chriſt yw rheini?*
Moes glywed, praw eu henwi:
Cais fyw 'n ſanctaidd yn eu hôl,
A gwna hwy 'n Rheol itti.

A. Y rhai ar fynydd *Sina*,
A draethodd Duw gorucha,
Ai enau hun o'r tân a'r mwg,
Yng olwg ei gymmanfa.
A'r rhai trwy ddwylo Moeſen.
Y roes Duw ar ddwy * *dablen*; * *Llech.*
Gwedi printio a'i fys ei hun,
Yn hawdd i ddyn ei darllen:
Y rhai ſydd ddigon eglur,
Iw tynnu † maeſ o'r Scrythur, † *Allan.*
O'r ugeinfed bennod dIws,
O *Exodus* gymmeſſur.

H. *Beth yw 'r Gorchymyn cynta,*
A'r ail a'r llaill? mynega:
Praw eu traethu cymmain-hun,
Yn oed yr vn diwetha.

A. 1. MYfi yr Holl-alluog,
Yw d' Arglwydd Dduw trugarog:
Na fyn vn Duw ond myfi,
Sydd vn a Thri Galluog.

2. Na wna un Ddelw itti,
Cerfiedig iw haddoli;
Na llûn dim o'r Nêf na'r Ddaer,
Na'r Dwr na'r * Aer im † *Siomi.* * *Awyr.*
Na oſtwng i'r fath wagedd, † *Digio.*
Na 'ddola 'r fath oferedd;
Pridd, a choed, a cherrig yn
Gwaith dwylo dyn a'i

Cans myfi dy Arglwydd grymmys,
A 'th *Jôr wyf Dduw eiddigus,
Sy 'n ymweld a phechod cant
O dadau ar blant camweddus ;
Ac yn rhoi cospedigaeth,
Hyd dair oes a chenhedlaeth,
O'r rhai ſydd yn fy ngaſau,
Trwy garu gau addoliaeth,
Gan ddangos trugareddau,
I 'r ſawl a gatwo 'n neddfau,
Ac i plant, au hâd, au hîl,
Hyd fîl o genhedlaethau.
3. Nac Enwa Dduw un amſer,
Heb ofon, parch, a phryder ;
Cans nid gwirion yw dy lw,
Os cymru ei enw 'n ofer.
Cofia gadw yn ſanctaidd
Y Sabboth wenn yn weddaidd,
A threulio 'r Sul tra fech di byw,
Yn addoli Duw 'n griſtnogaidd.
Fe rows Duw chwech diwrnod,
Id weithio d' orchwyl priod:*
Y ſeithfed Dydd rhaid cwympo 'n faith,
I weithio gwaith y Drindod.
Ar y diwrnod hwnnw,
Na wna ddim gwaith ſerch marw,
Na 'th fab, na 'th ferch, na 'th wâs, na 'th farch,
A 'r dierth arch ei gadw:
O achos mewn chwech die,
Y gwnaeth Duw 'r byd ai bethe,
A 'r nef, a 'r ddaer, a 'r môr, a 'u lliw,
A 'r cwbwl ſy 'n ei dible.*
A 'r ſeithfed dydd ſ'orphwyſodd ;
Gan hynny fe fendithiodd,
Yr Arglwydd Dduw y ſeithfed dydd,
Ac efe a'i prudd ſanctteiddiodd.

* Arglwydd.
* Dy hun.
* Yn fwrw eithaf o hwynt.

5. Rho barch a gwir vfydd dod,
I'th Dâd a'th fam yn wastod,
Fel 'hystynno Duw yn hir
Dy oes ar dir dy drallod.
6. Gwachel ladd vn Christion,
Na thywallt gwaed y gwirion:
Gwaed y lêf yn dôst ei lais: Gen. 4. 10.
Duw ddial trais llofruddion.
7. Na wna odineb aflan, Dihar 5, 15, 18.
Gwna 'n fawr 'oth wraig dy hunan:
Yf dy ddwr o'th * winsh dy hun, * Ffynon.
Na chwrdd ag un oddiallan.
8. Na ledratta † fymryn, † Y groyn lleiaf.
Trech byw, o olud vn dyn:
Na thwylla neb: nac arfer drais,
* Serch godde clais a newyn. * Er.
9. Na fydd di dyst celwyddog,
Yn erbyn dy gymmydog,
Dywaid wir am bôb rhyw ddyn:
Na * sclawndra vn di-euog. * Na chamgyhuddaa.
10. Na chwennych dŷ cymmydog
Na'i wraig, na'i wâs calonnog:
Na'i forwyn wenn, na'i farch, na'i ych:
Na dim na bych perchennog.
O *Arglwyd Dduw bydd dirion,*
Wrth bawb o'th Blant, a'th weision; Gweddi.
Gostwng di 'n calonne 'n faith,
I gadw 'th gyfraith gyfion.
O Arglwydd grâsol madde
Ein pechod a'n trossedde;
A scrifenna 'r gyfraith hon,
Ar leche ein calonne.
H. *Beth wyt ti 'n ddyscu 'n benna,*
O'r gyfraith hon? mynega;
A rho im, yn gryno ynghyd
Ei Ffrwyth i gyd yn gwtta.

A. Rwi 'n dyſcu dau beth enwog,
Fy nau ryw ddyled ſerchog,
Vn tuag at fy Arglwydd Dduw,
Llall at pôb rhyw gymmydog.

H. *Yn gynta moes im glywed,*
Yn gyflawn beth yw 'th ddlyed,
At yr Hôll-alluog Dduw,
Sy'th rwymo i fyw yn gyſtled.

A. Fy nyled at Dduw cyſion,
Heb.11.6. Yw credu yndo 'n ffyddlon,
Heb.12. 28. A'i ofni 'n fawr trwy barch a ffydd,
Mat. 22. 37. A'i garu 'n brûdd o'm calon:
Deut. 12. 22. *Yno i wir addoli,*
Pſal.145.2 *Fel y mae Air yn erchi:*
A'i fendithio bôb yr awr,
Am dan ei fawr ddaioni:
A llwyr ymddiried yndo,
A galw 'n gywir arno,
Perchi Air, a'i Enw 'n brûdd,
A bôd yn yfydd iddo:
Ac felly ei Anrhydeddu,
Yn gywir, a'i waſnaethu,
Ddydd a nôs tra ynof chwyth,
Ar eitha byth o'm gallu.

H. *Beth yw dy ddyled enwog*
Tuag at bôb rhyw gymmydog?
Moes i glywed immi 'n glur,
O galon bur yn rhwyog.

A. Fy nyled at gymmydog,
Yw garu 'n daran ſerchog,
Fel y caraf fi fy hun,
Mat. 22. 39. Pyt fae fy ngelyn llidiog:
A gwneuthur i bôb Chriſtion,
Mat. 5.44. *Fel y dymune nghal.n,*
Mat. 7.12. *Iddynt hwythe wneuthur im,*
Heb ddangos llym feſſurn:

A

A charu fy *Rhieni*,
A'i cymmorth hwy a'u Perchi:
A gwneuthur heb ddim nâg, na ſôn,
Bôb * peth a fôn yn erchi:
Ac vfuddhau i'r Brenin,
A'i ſwyddwyr ſy'n ſ' amddiffyn,
A'i anrhydeddu trwy fawr barch,
A gweithio ei Arch yn ddiflin:
A goſtwng im dyſcawdwyr,
Athrawon a chynghorwyr,
Sy'n cyfrwyddo immi fyw,
Wrth wllys Duw a'r ſcrythyr:
A pherchi mawr a bychan
O'm gwell o bôb rhyw oedran,
Ac ymoſtwng iddynt hwy,
Heb wneuthur mwy o dwrddan:
Ac na wnelwyf niwed,
I nêb ar Air na Gweithred,
Na dwyn câs at vn rhyw ddyn;
Na chlwyfo un ar aned:
A chadw 'nghorph yn dempraidd,
Yn ſobor ac yn ſanctaidd,
Rhag pôb rhyfyg fel rhag plag,
Yn † ddiwair ag yn weddaidd:
A chadw 'n nwylo 'n benna,
Rhag whiwo a lledratta,
Ac rhag gwneuthur twyll na cham,
Ond gweithio am eu bara:
A chadw 'nhafod beunydd,
Rhag cabledd, twyll, a chelwydd,
Ac rhag dwedyd drwg am neb,
Fel † ethnic heb ei fedydd:
A chadw nghalon angall,
Rhag chwennych golud arall;
Ond trafaelu wrth fôdd Duw,
I geiſio byw yn ddiwall.

1 Tim. 5. 4.
* *Sef pôb peth oyd freithlon.*
1 Pet. 2. 13, 14.
Act. 4, 19.
1 Theſſ. 5. 12, 13.
1 Tim. 6. 1.
Lev. 19. 32.
Mat. 5. 22.
Lev. 19. 17.
1 Theſſ. 4. 3, 4, 5.
Mat. 5. 28.
† *Dihalog.*
Eph. 4. 28.
1 Theſ. 4. 6.
Eph. 4. 25.
Pſa. 50. 19.
† *Vn heb broffes griſtnogol.*
2 Theſſ. 3. 8, 10.

Gwybydd

Rhuſn. 7. 18. *Gwybydd hyn yn eglur,*
Nad wyt tr'n abal gwneuthur,
Rhuſ. 3. 12. *Hyn i gyd o'th rym dy hun,*
Lle 'rwyti 'n ddyn pechadur.
Ni elli gadw 'r Gyfraith,
Na rhodio yndi 'n berffaith,
Jo. 15. 5. Na gwaſnaethu Duw 'n ddifrâd,
† F'anwylyd. Heb gael ei Râd ef (f'anrhaith.)
Gan hynny rhaid id ddyſgu,
Trwy weddi *attolygu,*
Ar Dduw mawr o hyn i mâs,
Roi nefawl *Râs i'th* helpu.
H. *Moes glywed im gan hynny,*
A fedru di fynegu,
Gweddi 'r Arglwydd yn ddibaid?
Ond ê mae 'n rhaid ei dyſgu.
A. EIn Tâd o'r drydedd Nefoedd,
Ein Tâd trwy *Griſt* a'n prynodd,
Sanctteiddier byth dy enw mawr,
Gan bawb (bôb awr) o'th lûodd.
Dewed dy deyrnas raſol,
In plith, dy Blant, dy bobol:
A rheola ni bôb pryd,
A'th Air a'th yſpryd nefol,
Dy wllys di wnel dynion,
Ar dîr ym-myſg daerolion;
Fel yn y Nêf y gwnair heb nâg,
† Gorſeddfeingciau, awrdyrdodau, ſef Angelion, yſgatfydd o radd uchel. Gan † Thronau ag Angelion.
Rho heddyw inni fwytta,
Bôb rhai 'n beunyddawl fara,
A pbôb peth ſydd raid ini
'Th wſnaethu di 'r Gorucha.
A maddeu i ni 'n pechode,
Fel y maddeuom ninne,
I'r ſawl a wnaethont lawer gwaith,
I'n herbyn faith droſedde.

Nac

Nac arwain ni yn ddirgel,
I brofedigaeth uchel:
Ond gwared ni, rhag pôb drwg † ffawd,
O'r Byd, a'r Cnawd, a'r Cythrel.
Cans tydi bie 'r deyrnas,
A'r nerth a'r gallu o gwmpas,
A'r gogoniant ôll i gyd,
Hyd ddiben Byd yn addas. *Amen.*

† Damwain.

H. *Beth wyt ti yn ei geisio,*
Gan d' Arglwydd wrth weddio,
Yn y weddi fychan hon,
Gan droi d' olygon atto?
A. Yn gynta 'r wyfi 'n erchi,
Ar f' Arglwydd, Tâd goleuni,
Roi ini râs tra fom ar dir,
Bôb rhai i wîr addoli.
*Gwedin 'r wyfi 'n * eiriol,*
Am bôb peth anghenrheidiol,
I'r eneidie a'r cyrph ynghyd,
Tra ni 'n y byd presennol:
A madde ein holl ddrygioni,
Ein beiau ôll a'n gwegi,
A thrugarhau wrth bawb ar llêd,
A wnelont niwed inni:
A'n cadw yn ddihangol,
Rhag pôb rhyw bechod † marwol,
A phôb perig, a phôb plag
Corphorol ag ysprydol.
A hyn yr wi 'n * obeithio,
Y wna fy *Nuw* heb beidio,
Er mwyn ei fâb fy Mhrynwr gwyn,
Y gaiff † fy nghanlyn gantho.
H. *Attebaist hyn yn gymmwys,*
Mynega im eyn gorphwys,
Pa fawl Sacrament di-driſt,
Ordeiniodd Chriſt inw Eglwys?

* Dymuna.

† Mae pab pechod yn farwol, *Rhuf* 6. 23.

* Ti elli obeithio felly os graſſol wyt ti. *Joan.* 9. 31.

† Fy arch.

A. F'

A. F' ordeiniodd ddau 'n ei fywyd,
Tra rheidiol at ein Jechyd:
Y cynta o'r ddau yw bedydd pûr,
Yr Ail yw 'r Swpper hyfryd.

H. O *dwyt ti yn deallu,*
Dymunwn it hyſpyſſu,
Beth yw Sacrament yn bûr?
Mynega 'n glûr os medru.

A. Mae 'n Arwydd plaen gweledig,
† *Rhagorol.* O ddirgel râs † arbennig;
1 Cor. 10. Trwy 'r hwn y rhoddir Chriſt ei hun,
Ai ddonie i ddyn cadwedig.

H. *Pa nifer ſydd o rannau*
Ym-mhawb o'r Sacramentau?
Maneg im ar goedd y plwy,
A dangos hwy yn olau.

A. Mae dwy ran amlwg meddynt,
Ym mhôb yr un o honynt,
Yr Arwydd amlwg or tu fâs,
A'r dirgel râs ſydd ynddynt.

H. *Beth ydyw 'r nôd gweledig,*
A'r arwydd digon tebyg,
Sy'ny Bedydd or tu fâs,
Yn ſelu 'r grâs arbennig?

A. Y Dwr yn y bedyddfan,
Lle trochir y dyn bychan,
Yn Enw 'r Tâd a'r Mâb dri phrŷd,
A'r ſanctaidd Yſpryd purlan.

H. *Beth ydyw 'r grâs yſprydol,*
Nas cenfydd llygad cnawdol.
Y mae 'r Dwr yn arddycau,
Sy 'n golchi brychau 'r bobl?

A. Gwaed *Chriſt* mâb Duw ei hunan,
Sŷ'n golchi 'r enaid aflan,
Oddiwrth bôb rhyw bechod câs,
Lle 'roedd e'n wâs i Satan;

Ac

Ac hefyd yn ei wneuthur,
Yn griſtion ó bechadur;
Ac yn Blentyn Duw trwy râs,
O Elyn câs trwy nattur.

Gwaed Chriſt ſy'n gwneuthur hyn.

H. *Beth ydys yn ei geiſio,*
Gan rai ddel i bedyddio,
Beth ſydd raid? mynega 'n * *brês,*
Ir rhai gais llês oddiwrtho.

* *Yn groyw.*

A. † Difeirwch a ffydd fywiol
Sydd ddau beth anghenrheidiol,
I bôb dyn y ddêl yn brûdd
I geiſio bedydd graſol:
Difeirwch i ymwrthod
A phôb rhyw ſort o bechod:
Ffydd i gredu tra fo byw
Addewid Duw a'i Ammod.

† *Mae ffydd ac edifeirwch yn anghenrheidiol i fod (ac y lleia mewn proffes) yn y rhai y fedyddier mewn oedran, ſef y ſawl na fedyddiwyd erioed o'r blaen.* Act. 2. 38. *ac* 8. 36, 37.

H. *Pa ham y rhwydd fedyddiir,*
Plant bychain pan eu genir?
Pan na allant yn ddifeth
Gyflawni 'r peth a geiſſiir.

A. † Y maent hwy trwy meichneon,
Yn cwpla eu promeiſion,
Nes y delont hwy mewn maint
I dalu faint addawſon.

† *Nid wi 'n credu mo hynny.*

H. *Mynega pam ordeiniwyd*
Y ſwpper pan dechreuwyd,
Pam yr ys yn arfer hon
Trwy ddefod 'r hon ni † *lyſwyd?*

† *Wrthodwyd.*

A. Er mwyn tragwyddol goffa,
Am Angeu Chriſt a'i laddfa,
A'r holl Leſâd y ddaw i ddŷn,
Oddiwrth ei wŷn a'i boenfa.

H.

H. *Beth ydyw 'r rhan a weler*
Tu allan yn y Swpper,
A'r nôd a'r arwydd or tu fâs,
Sy'n ſelu 'r grâs addawer?

A. Y Bara a'r Gwin o'r cymmyn,
Orchmynnodd Chriſt ei dderbyn,
1 Co. 11. 24, 25. Er cofio ei Gorph a'i waed ei hun,
Syn cadw dyn rhag * newyn.
* Newyn ysſprydol.

H. *Beth ydyw 'r rhan ni welwn,*
A'r grâs ſydd o'r Comuniwn,
Rhwn arddycair wrth fara a gwîn?
Mynega 'n † *rhin erdolwyn.*
* Yn eglur.

Jo. 6. 50. *A.* Corph Chriſt a'i waed ſanctteiddiol,
Offrymwys dros ei bobol,
I Brynu dyn, i dalu Duw,
A'n porthi i fyw 'n dragwyddol.

H. *Pa lês a gaiff Criſtnogion,*
Y gymro o * *wllys calon,*
A chalon edifeiriol, ffyddlon ſanctaidd. *Y Sacrament ſanctteiddiol hyn*
O'r Swpper, pyn derbynion?

A. Cael porthi eu henedie,
Ar Griſt ei hun a'i ddonie,
Mat. 26. 26, 27, 28. A chadarnhau eu hegwan ffydd,
A madde yn brûdd eu beie.
Fel y bydd bara ffrwythlon,
A gwîn yn porthi 'r galon;
Felly Chriſt a'i waed wrth raid,
Sy'n porthi 'r enaid ffyddlon.

H. *Pa beth ſydd rhaid o bryſſur,*
I bôb rhyw Griſtion wnenthur,
Y ddel i Swpper Chriſt yn * *llon,*
* Llawen. *O cais yn hon gael cyſſur?*

A. Rhaid iddo holi 'n fanol,
A fo ef wîr difeiriol,
1 Cor. 11. 28. Am ei bechod o bôb rhyw,
Yn erbyn Duw a'i bobol:

A holi yn nesla at hynny,
A fo e'n llwyr fwriadu,
Gwella ei fuchedd wrth fôdd Duw,
A chwedyn byw heb bechu:
Ac hefyd mynny gwybod, 2 Cor. 13.
Oes gantho ffydd dan ammod, 5.
Am drugaredd Duw trwy Ghrift,
I fadde ei athrift bechod:
A chredu i'r Arglwydd Jefu,
A'i werthfawr waed ei brynu,
Pan na alle neb ond *Chrift*,
Trwy Angau trift ei helpu.
Rhaid hefyd holi eilchwaith, Mat. 5. 23,
A fo e mewn cariad perffaith, 24.
A phôb dyn, gan fadde 'n brudd Luc. 17. 3,
I bawb, bôb dydd, eu drwg waith. 4.

Pethau iw hyftyried, a'i harferu pan ddêl y nôs.

GWêl y mae d'oes yn darfod,
Mae 'n llai beunydd o ddiwrnod:
Rwyt ti 'n nês y leni ith ddiwedd,
O un flwyddyn nag y llynedd.
Gwachel fynd un nôs i gyfgu,
Yn dy bechod nes difaru,
A chymmodi â'r Duw cyfion,
Cyn y cayech dy olygon.
Nâd un nôs ir haul fachludo,
Ar dy lîd yn ôl it ddigio: Eph. 4. 26.
Gwell it gyfgu gydag Arthes,
Nag â malis yn dy fynwes.
Mwy yw perig Dyn fy'n cyfcu,
Yn ei wely heb nawdd Jefu,
Nag oedd perig *Daniel* hynod,
Gynt wrth gyfgu. rhwng y llewod.

Y mae 'r ſcrythyr yn mynegi,
Fôd y Diawl yn troi o bobtu,
Ddydd a nôs yn ceiſio llarpio,
Megis Llew pwy bynnag allo.
Pwy ſyn rhwyſtro 'r Llew i'n llyngcu,
Pſal. 121. 4. Ond ein Ceidwad mawr Chriſt Jeſu,
Rhwn ſydd nôs a dydd heb heppian,
Yn cadw ei braidd rhag rhythrau ſatan.
Llawer dyn ſy'n mynd iw wely,
Heb ddihuno mwy ond hynny,
Nes y galwo 'r Udcorn aethlyd,
Hwynt ir farn i ddwyn eu penyd.
Yn ôl dy boen a'th waith y dydd,
Pan ddelo'r nos ymro yn brûdd,
I roi i Dduw brydnhawnol Aberth,
O galon hûr â geiriau prydferth.
Diwedda 'r Dydd fel y dechreuaiſt,
Cau dy ddryſau fel agoraiſt:
† *Difrifol.* Gâd i Weddi † brûdd bôb dic,
Gloi bôb hwyr a dargloi 'r bore.
Duw fyn offrwm bêr brydnhawnol,
Num. 28. 4. Fel yr aberth bêr foreuol,
Mawl y nôs fel mawl y bore;
Nâd un pryd dy fawl yn eiſie.
Gen. 18. 19. Galw 'nghyd dy blant a'th bobol,
Joſ. 24. 15. Dywaid osber yn dra deddfol:
Gwna dy dŷ yn demel fychan,
Chwareu 'r ffeiriad doeth dy hunan.
Prûdd weddia ar dy linie,
Darllain bennod o'r Scrythure:
Deut. 6. 6, 7. *Dyſc dy blant mewn pwyntiau crefydd,*
Duw 'th fendithia yn dragywydd.
☞ *Cofia 'r nôs dy waith y dydd,*
Luc. 19. 8. *O gwnaethoſt gam, gwna iawn yn brûdd:*
Pſal. 42. 8. *Or digiaiſt Dduw, cais hardwn gantho,*
Os cefaiſt râs, rho foliant iddo.

Na ddôs i gyſgu yn dy bechod,
Rhag mynd o'th gwſc ger bron y Drindod:
Ac na * ſlwmbred dy ddau amrant, * Hunedd
Nes ymbilio am faddeuant.
Y dyn y † fentro fynd i gyſcu, † Feiddio
Yn ei bechod cyn difaru,
Mae e'n mentro mwy o lawer,
Nâ phe cyſge gydâ gwiber,
Rhag dy fynd ir bar i'th farnu,
Ganol nôs tra fech yn cyſgu, Mat. 24.
Gwachel fynd fel dyn diwybod, 44.
Byth i'th wely yn amharod.
Pan edrychech ar dy wely,
Cofia 'r bedd lle 'r ae i'th gladdu:
A chyn rhoi dy gorph i orwedd, Pſa. 90. 12.
Dyſfal feddwl am dy ddiwedd.
Pan y tynnech dy holl ddillad,
Ond dy grus oddi am danad,
Cofia fel y gorfydd gado, 1 Tim. 6. 7.
Ymma 'r cwbwl ond yr † amdo. † Amwiſc.
Pan y cano Ceiliog *Peder*,
Nes dihunech o'th eſmwythder, 1 Cor. 15.
Meddwl f'enaid fel y deffru, 52.
Vdcorn Chriſt di gwedi'th gladdu. Jo. 5. 28.

Hymn iw chanu i Dduw cyn mynd i gyſgu.

FAnwyl Dâd a'm carcus Geidwad, Pſa. 121. 4.
Rhwn wyt nôs a dydd im gwiliad,
Bendigedig y fo d'enw,
Nôs a dydd am dan fy nghadw.
Di 'm caſtellaiſt i 'r dydd heddu, Pſa. 34. 7.
A'th Angelion bach o dautu,
Ac orchmynnaiſt iddynt * f'atteg, * Cymell
Rhag im daro 'n rhoed wrth garreg.

Dithau 'm cedwaiſt yn ddihangol,
Rhag holl rwydau 'r Sarph uffernol,
Rhwn ſydd nôs a dydd heb gyſcu,
Yn ceſio nifa a'm bachellu.
Porthaiſt finne heddyw 'n ddiwith,
A mêl o'r graig, â braſder gwenith,
Ac di roddaiſt immi yfed,
Phiol lawn i dorri 'm ſyched.
Dithe a'm cedwaiſt rhag pôb tramgwydd,
Cwilydd, colled, anap, aflwydd,
Nychdod, niwed; ac am hynny,
Rwi o'm calon i'th glodforu.
† *Gofal.* Cymraiſt gymmaint † garc am danaf,
Y dydd heddyw Dâd goruchaf,
A phyt faſſyt heb un plentyn,
Ond myfi i garcu droſtyn.
Bendigedig yn dragywydd,
Y fo ngheidwad a'm Derchafydd,
Rhwn ſy'n carcu cymmaint droſwyf,
Ddydd a nôs ple bynna 'r elwyf. *Amen.*

Diolch am dân a chynnheſſrwydd.

* *Paratowr Pſa.* 145. 15. PEn * proſiwr pôb anghenrhaid,
Gwîr ymgleddwr corph ac enaid,
Rwi 'n bendithio d'enw hyfryd,
Am roi tân i dorri f' anwyd.
Duw mor raſſol yr ordeinieſt,
Tân rhag anwyd, ty rhag temeſt,
Bwyd rhag newyn, Dwr rhag ſyched,
I ymgleddu dyn pengaled.
Oni byſſe itti greu,
* *Gwaſanaethu.* Tân in* Gweinif a'n cynheſſu,
Bwedd y gallſei ddyn ymdaro,
Heb y tân, pa baſſem hebddo?

Er

Er bôd tân yn beth anhepcor,
Etto ſowaeth nid oes nemmor,
Im-mhlith miloedd y ront itti,
*Am ei tân o'r * godamerſi.*

* Dielchi

Arglwydd agor ein golygon,
gydnabod maint dy roddion,
A'n geneuau i'th glodfori
Am ein tŷ, an tân, an gwely.
Y mae 'n gwell yn gorwedd allan,
'N yr oerfel tôſt yn griddfan,
Duw cynnheſſa rhain â'th ffafar,
A gwna ninne yn ddiolchgar.

Gweddi wrth fynd ir gwely.

CEidwad *Iſrael* a'i Achubwr,
Caſtell cryf pôb gwann diſwccwr,
Er mwyn d'anwl fâb Chriſt Jeſu,
Gwrando 'ngwaedd wrth fynd i ngwely.
Arglwydd mawr, 'r wi ar fy nglinie,
Wrth fy ngwely yn cyfadde,
Nad wyf deilwng edrych arnad,
Chwaethach dwad yn nes attad.
Etto er hyn yr wi 'n hyderu,
Y caf er mwyn dy fâb Chriſt Jeſu,
Nid yn vnig gennyd wrando,
Ond rhoi immi 'r peth wi 'n geiſio:
A bôd immi byth yn gryfdwr,
Ac yn Geidwad, ac yn Swccwr,
Rhag pôb niwed y ddigwyddo,
Yn enwedig immi heno.
Arglwydd 'rwyfi 'n mynd i orwedd,
Heb wybodaeth am fy niwedd:
Os ni wyr un dyn pan cyſco,
P'un a wna ai codi ai peidio.

1 Joan. 5. 14, 15. Joan. 16. 23.

Achos da i ddyn gan hynny,
Cyn yr elo'r nôs i gyſgu,
Lwyr ymgweiriofynd at Ddiuw,
Rhag na chotto mwy yn fyw.
O herwydd hyn rwyfi yn dwad,
Attad ti fy Nuw am Ceidwad,
Ar fy naulin heno i' mhwedd
Am dy gymmorth a'th drugaredd.
Bydd di Gaſtell, bydd di Geidwad,
Bydd di graig a lloches ddifrad,
Im caſtellu yn ddibryder
Heno rhag pôb aneſmwythder.
Y mae 'r Llew ſy erioed heb gyſcu,
1 Pet. 5. 8. *Ddydd a nôs a chwant im llyngcu;*
Ac ni wela'i lun i rwyſtro,
Oni chedwi di fi rhagddo.
Derbyn fi gan hynny ith fynwes,
Dôd fi rhwng dy ddwy-fron gynnes;
Fel y gallwi 'n eſmwyth orwedd,
Pſal. 17. 8. Heno 'm mreichiau dy drugaredd.
Arglwydd tanna droſwi d' adain,
Cadw fi rhag bradeu 'r filain;
Fel y gallwi yn ddibryder,
Gyſcu deni mewn eſmwythder.
* *Ll*; Goſod * werſyll oth Angelion,
Pſa. 34. 7. Im caſtellu rhag pôb ofon;
Pâr ir rhain fy llwyr ddiwallu.
Yn dy goel tra fyddwi 'n cyſcu.
Bydd dy hun â'th raſol lygad,
Pſa. 34. 15. Goruwch y rhain yn fyng wiliad,
Nâd i neb-rhyw ddrwg fy nrygu,
Na thr: mwyo lle bwi 'n cyſcu.
Rho lonyddwch ac eſmwythder,
Immi heno a phôb amſer:
Rho im henaid wir ddiddanwch;
Rho im Corph ei hûn a'i heddwch.

Ac

Ac rhag immi fynd im barnu,
Gar dy fron pan byddwi 'n cyſgu,
Nâd im fyned yn ddiwybod,
Byth im gwely yn amharod.
Nâd im roddi cwſc im llygaid,
Nes ymbilio â thi 'n dambaid,
Am gael pardwn am y cwbwl,
Ar y wnaethoi maes o 'th feddwl.
Pâr im adde fy holl gamwedd,
A 'mholl wendid a 'm hanwiredd,
Fel y gallwi gwedi hadde,
Gael maddeuant gennyd tithe.
Pâr im wylo ac alaru,
Am fy 'ngwaith mor rhwydd yn pechu,
A 'mofydio 'n dôſt gan gynddrwg,
Y fu muchedd yn dy olwg.
Pâr im fyned mor ddifeiriol,
Heno im gwely ac mor ddeddfol,
A pha gwypwn na chawn noſwaith,
Mwy i edifaru 'r eilchwaith.
Pâr im grio 'n daer am bardwn,
Er mwyn Chriſt a'i waedlyd * baſſiwn,
Am y wnaethoi erioed o feie,
Fel na byddo un heb fadde.
Golch fi oddwrth fy meiau 'n llwyr-ddwys,
Yng waed Chriſt yr Oen a'm prynwys:
Clâdd fy mhechod yn ei † weli,
Nâd ef eilchwaith adgyfodi.
Nâd fôd un om ffiaidd frynti,
Yn dy lyfyr heb ei groeſi,
Rhag i hwnnw fy ngwradwyddo,
Gar dy fron pan ddelwy * ympyro.
Pâr im fôd âr wyſc briodas,
Ddydd a nôs bôb awr o'm cwmpas,
Ac olew im lamp, a hwnnw 'n lloſci,
Yn diſgwyl Chriſt, im galw i gyfri.

Gydag add-ef pechod, cyn cael trugaredd, rhaid credu yn Griſt, ac ymadel a phechod. *Act.* 13. 38. 39. *Dih.* 28. 13. *Jac.* 4. 9.

* *Ddloddefaint.*

Pſal. 51. 2. † *Archollion.*

* *Ymddangos.*

Mat. 22. 12, 13. *Mat.* 25. 4.

Diogela 'nghalon egwan,
Fôd yn ſiccr immi gyfran,
O'r dedwyddwch y bwrcaſſodd,
Chriſt iw frodyr yn y nefoedd.
Weithian Arglwydd mi orweddaf,
Ac mewn heddwch myfi gyſgaf;
Cans tydi o Dduw 'r diddanwch,
Am cyflei mewn diogelwch.

Myfyrdod pan dihuner o gyſgu ganol nôs.

MOr hyfryd ac mor weddus,
Yw canu i Dduw yn rymmus,
Ganol nôs pan bo pôb dŷn,
Yn cyſgu hûn yn ſelus.
Pſal. 92. 1, 2. *Mor dda, mor ddwys, mor ddeheu,*
Yw moli ei Enw 'r boreu!
A myfyrioyn ddi-ddal,
Am dan ei amal ddonieu:
A deffro 'r corph cyſcadur,
A chalon barod bryſur,
I glodforu enw Duw,
Peth hyfryd yw i wneuthur:
A chwnnu lawr o'r gwely,
Pſal. 119. 62. *Fel* Dafydd *iw foliannu,*
Ar ein dau-lin ganol nôs,
Yn ddi-flin dros ein helpu:
A chofio ei drugaredd,
Ei gymmorth a'i ymgeledd,
I blant dynion bôb rhyw brŷd,
O ddechreu bŷd i ddiwedd:
A rhoi ar bwys y gwely,
Pan byddo 'r byd yn chwrnu,
Glôd a moliant prûdd, di-nam,
Ir hael Dduw am ein helpu.

Clôd

Clôd a Gallu, Diolch moliant,
Gwîr anrhydedd, a gogoniant,
Y ſo nôs a dydd ir Drindod,
Sydd bôb amſer yn ein gwarchod.

Pſalm 23.

FY Mugail yw 'r Goruchaf,
Pa fôdd gan hynny ffaelaf?
Trwi 'n ymddiried yndo fe,
Ni edy eiſie arnaf.
Y mae ef im caſtellu,
A'i râs, a'i rym o doetu,
Fel na ddichon gwr na gwraig,
Na Diawl, na draig fy nrygu.
Y mae ef im porfela,
Mewn dolydd o'r † areilia,
Lle mae dyfroedd tawel iawn,
A Thîr yn llawn o borfa.
Pan elw'i dros ei lwybre,
Fe'm cyrch i eilchwaith adre,
Ac er mwyn ei enw ei hun,
Fe'm try ir vn ſydd ore.
Ac or digwydda weithie,
Im rodio yng hyſgod Ange,
Nid rhaid immi ofni vn,
Cans Duw ei hun am cadwe.
Y mae ef yn breſennol,
Im hachub yn waſtadol,
Ai wialen wenn, a'i fach, a'i ffonn,
*Am gwna i yn * llon anianol,*
Er cynnfordd im a chyſſur,
O Anfodd fy ngwrthnebwyr,
Rhows im ford gyfoethog iawn,
A Seigie 'n llawn o ſuwgur.

† *Hyfryda*

* *Llawen iawn.*

Eneiniodd f' Arglwydd hefyd,
Fy mhen ag oel yn hyfryd:
Ac fe wnaeth fy mwttri 'n llawn,
A 'i radlawn ddawn a 'i olud.
Ei fwynder a 'i drugaredd,
Am dilyn hyd y diwedd,
Yn ei Demel tro ynwi chwyth,
† Trigfa. Y bydd fy nyth a 'm † hannedd.
Ir tâd, ir mâb, ir yſpryd,
Ir Drindod, undod hyfryd,
Y bo clôd a moliant mawr,
Bôb dydd, bôb awr, bôb ennyd.

Y môdd y dlye ddyn graſſol ddeffro ei gorph ai enaid genol nôs i glodfori Duw.

Pſal. 103. 1, 2. DIhûn, dihûn o gyſgu,
Fy enaid bâch prawf ganu
Clôd a mawl o galon brûdd,
Ir Argwydd ſydd ith helpu.
Dihûn, dihûn mae achos,
Id wiliad fel yr eos,
I glodfori d' Arglwydd mawr,
Heb gyſgu awr or hir nos.
Dihûn, Dihûn a chofia,
Drugaredd y gorucha,
A'r môdd ith helpodd prynwr Crôd,
Er pan ith aned gynta.
Efe yw d' unig helpwr,
Dy nawdd, dy nerth, dy ſwccwr,
* Arglwydd, *Dy Ghriſt, dy graig, dy gadarn* Ior,*
A'th dynnodd o'r cyfyngdwr.
Fe'th greawdd cyn berffeithied,
Joan. 8. 36. Fe'th dynnodd o gathiwed,
Fe'th adgenhedlodd o'th ddrwg rân,
Ai Yſpryd glân bendiged.

Fe'th

Fe 'th alwodd o blith deillion,
I gredu 'r fengyl dirion,
Fe 'th gyfiawnhaodd yn rhâd trwy ffydd,
Yn Ghrift d' Achubydd ffyddlon.
Yn foethus iawn fe 'th borthodd,
Yn drefnus fe 'th ddilladodd,
Fe 'th dderchafodd i fawr fraint,
Rhag cwrp a haint fe 'th gadwodd.
Fe rows id enw hyfryd,
A chredit a fyberwyd,* *Eſay. 56. 5.* * *Cymmeriad.*
Heddwch, llwyddiant, grâs a dawn,
A llawer iawn o olud. *1 Cor. 3. 21, 22, 23.*
Fe wnaeth id fyw mewn cariad,
Hawddgarwch a chymmeriad,
Gydâ phôb glân * ſort o ddyn, * *Fath.*
Heb gâs gan vn o'r teir-gwlad,
Ni phallodd erioed etto,
O'r peth y fae ti'n geifio, *Gen. 32. 10.*
Er na haeddyt feger târ,
O'r briwſion ar ei ddawlo,
Nid oes vn dyn ag 'aned,
Sydd arno fwy o ddyled,
I glodfori 'r vn duw tri,
Nag ſ' arnat ti * oi parthed. * *Oi plegid.*
Dihûn gan hynny a chofia,
Garedigrwydd y goruchaf,
A 'r modd i 'th helpodd prynwr crêd,
Er pan ith anedgyntaf.
A thra fo id ben a thafod, *Pſal. 146. 2.*
Mynega byth ei fawrglod,
Ai ddaioni yn ddiddal,
Tra chwyth ag anal ynod.
Ir Tâd ir Mâb ir Yſpryd,
Ir Drindod undod hyfryd,
Y bo clôd a moliant mawr,
Bôb dydd, bôb awr, bôb emyd.

Diolch am etholedigaeth ac amryw ddoniau yſprydol.

Nid yw'r donie hyn yn perthyn i bawb, canys er bod llawer gwedi ei galw, etto ychydig a ddewiſwyd.

O Arglwydd Dduw goruchaf,
Pa ddull, pa fôdd y gallaf,
Roi it ddiolch llawn ar llêd,
Fel y mae'r dyled arnaf?
Cyn gwneuthur nef a daiar,
O'th râs yn Ghriſt a'th ffafar,
Eph. 1. 4. *Di 'm detholaiſt fôd yn un,*
O'th blant dy hun yn gynnar.
Di 'm creaiſt inne o'r priddyn,
Oedd frwnt a gwael ei eulyn,
Ar dy lûn a'th wêdd dy hun,
Yn lana dŷn o'r weryn.
Di 'm tynnaiſt yn dra lluniaidd,
O groth fy mam yn berffaidd,
Lle gallaſſyd fy'n rhoi maes,
Yn grippil câs angrhuaidd.
Di 'm gwnaethoſt inne 'n Griſtion,
Ym mhlith dy bobol ffyddlon,
Lle gallaſſyd heb ddim dyſc,
Fy'n rhoi ym-myſc Iddewon.
A chwedi Adda *ngwerthu,*
I Satan gynt wrth bechu,
Di am prynaiſt o'i law 'n rhâd,
A gwerthfawr waed y Jeſu.
† *Arbedaiſt* Ni † Speriaiſt roddi i farw,
Dy unig fab i'm cadw,
* *Grogi.* Ac i * hongian ar y groes,
Dan lawer loes oedd chwerw.
Tit. 3. 3. 4, 5, 6, 7. *Di'm adgenhedlaiſt gwedyn,*
I fôd yn anwyl blentyn,
It trwy ſubwys prûdd a grâs,
Pan oeddwn wâs y gelyn,

Di

Di aethoſt yn Dâd im-mi,
A minnau 'n blentyn itti ; Joan. 1. 12.
Di'm ail wnaethoſt ar dy wedd,
Yn tifedd i'r goleuni. Eph. 2. 10.
Di'm gelwaiſt inne hefyd, Jac. 1. 18.
A'th air, a'th nefol Yſpryd,
O blith miloedd o rai câs,
I gaffel grâs a iechyd.
O blith y bobol feddwon,
A'r mûd, a'r dwl, a'r deillion,
Di am gelwaiſt â'th air *dwys, * Pwyſfawr.
I fonwes d' eglwys dirion.
A gwaed dy fâb di 'm golchaiſt,
A 'th yſpryd di 'm ſanctteiddiaiſt ;
Rhan o' th nattur rhoiſt i mi, 2 Pet. 1. 4.
Am pechod ti ddirymmaiſt. Rhuf. 6. 5.
Ac er fy môd yn ſarnllyd, Rhuf. 3. 24, 25, 26.
Am gweithred yn frycheulyd,
Di'm cyfiawnhâiſt, o'th râs yn rhâd,
Trwy ffydd yngwâd d'anwylyd.
A rhoiſt i'm gadarn obaith, 1 Theſ. 4. 13, 16, 17.
Er immi farw unwaith,
O ran y cnawd, pan dêl y cri,
Y caf gyfodi 'r eilwaith :
A derbyn yn † ddiffuant, † Ddidwyll. Col. 3. 4.
Gan f' Arglwydd wîr ogoniant,
(Er mwyn Chriſt) a nefol fraint,
Ym-mhlith y ſaint † triwmphant : † Ag ſydd yn gorfoleddu yn y nef.
Lle caf fi wîr lawenydd, Pſa. 16. 11.
A heddwch yn dragywydd,
Parch, anrhydedd, tra ymwi chwyth,
A gwynfyd byth na dderfydd.
Am hyn o ddoniau 'ſprydol,
Fy nhâd a'm Harglwydd nefol,
Rwi'n rhwymedig ar fy llw,
Glodfori d'enw graſſol:

A thro dim dêall genni,
Yn ddyfal dy addoli,
A 'th foliannu bôb yr awr,
Am dan dy fawr ddaioni.
Ir hael Dâd *rhwn a'n creodd,*
Ir Jeſu *rhwn a 'n prynodd,*
Yr byddo clôd a mawl bôb cam,
A 'r yſpryd a'm ſanctteiddiodd.

Gweddi yn erbyn Gorthrymder Gwrthnebwyr.

DIhûn, dihûn, pa ham y cyſcaiſt?
Erioed hyd hyn fy Nuw ni heppiaiſt:
Nid Baal wyt: o danfon ſwccr!
Tynn dy wâs o dôſt gyfyngdwr.
Sych fy neigre, Tor fy Magal,
Gwared f 'enaid llaeſa 'ng ofal,
Gwêl fy nghyſtydd, clyw fy nghwyn fan,
Barn fy hawl, rhyddhâ fi weithian.
Fy nghraig i wyt, o nâd fi ſyrthio!
Fy nhwr cadarn; nâd f'anrheithio,
Fy Nuw, fy † Ner, o dere im helpu! † *Arglwydd.*
Fy Nefawl Dâd, Nâd fy ngorthrymmu.
Galluog wyt, di allu helpu,
Vnig ddoeth, y modd di medru,
Trugarog Dâd, oh dere a ſwccwr!
Pſal. 46. 1. Hawdd yw 'th gael mewn tôſt gyfyngdwr.
Gwradwydda fwriad fy ngelynion,
* *Lleiha.* * Tola falchder fy nghaſeion:
Gwaſcar gyngor tyrfa waedlyd,
Er mwyn Chriſt Rhyddhâ fi o'm penyd.
† *Amddiffynfa.* *DUw fy ngrhaig, am Twr, am* † *Nodded,*
Duw fy Iechyd am ymddiried,
Goſtwng gluſt, a gwrando 'ngweddi,
Mewn cyfyngder a gofyni.

Duw

Duw rhoiſt gennad i'm gelynion,
Fy ngorthrymmu heb achoſion,
Am difethu 'n llwyr gan mwya,
Os tydi ar frys ni'm helpa.
Di roiſt gennad i eſtroniaid,
Lwyr amcanu difa f'enaid,
A'r ſawl nad wi 'n nabod etto,
Lwyr amcanu fy anrheithio.
Rhai na wn o ble y henyn,
Rhai na wnaetho i ddim iw herbyn,
Rhai na chanfu 'rioed fy llygaid,
Sydd yn ceiſio ſpeilio f'enaid.
Arglwydd maent hwy gwedi'm maglu,
Ac yn barod im difethu,
Oni ddoi di ym-mrhyd â ſwccwr,
Im gwaredu om cyfyngdwr.
Deffro o gyſgu f'vnig Geidwad,
Mae fy llong mewn trallod irad;
O cyrydda 'r gwynt a'r tonneu,
Rhag im ſoddi yn ei rhwydeu.
Nâd im llong am * taccal dorri, * *Rhaffau llong.*
Bydd di borth ac Angor immi:
Llaeſa 'r ſtorom ſy'n fy mlino,
Moes dy Law, a nâd fi ſingco.
Erchaiſt immi ddwad attad, *Pſa.50.15.*
Yn fy nhrallod, anwyl Geidwad,
Attad ti fy Nuw 'rwi 'n * trottan, * *Dyfod.*
Danfon im ymwared weithian.
Di Addewaiſt wrando yng-weddi,
Yn fy nhrallod ond im ' weiddi;
Gweiddi arnad yr wi 'n waſtod;
Arglwydd weithian tynn fi o'm trallod!
Di wrandawaiſt weddi *Jonas*,
Gynt o fola 'r morfil atgas,
Di achubaiſt o'i flindereu;
Gwrando ngwaedd, ac achub finneu!

Di

Di waredaiſt *Dafydd* frenin,
Oddiwrth *Saul* oedd yn ei ddilyn:
Gwared finne o'm trallodion,
Ac o ddwylo fy ngelynion.
1 *Bren.* 19. Di waredaiſt hên *Elias*,
O law waedlyd gwreigin ddiras;
Gwared finne, yn fy nolyr,
O law waedlyd fy ngwrthnebwyr.
Mat. 17. 15. Di doſturiaiſt yn dra diddig,
Gynt wrth Dâd y plentyn * lloerig;
* *Gwallgofus.* O toſturia wrthyf finne,
Sy'n dy ganlyn megis ynte!
Mat. 15. Di roiſt help i'r wraig o *Ganaan*,
Y fu'n daerllyd yn ei feggian;
O rho help a nerth i minne,
Sydd am cais mor daer a hithe!
Er nad oes ym-hwer yn-dyn,
* *Cythrael.* Rwymo 'r * Ddraig ſy'n codi im herbyn:
Etto Arglwydd mawr di allu
Rwymo hon a'i llwyr ddirymmu.
Cymmer yn dy law dy waywffon,
Cyfod, ymladd â'm gelynion;
Torr hwy ymmaith yn ei gwegi,
Nâd hwy wneuthur trallod immi.
Gyrr dy Angel i waſcaru,
Sawl ſy'n chwennych fy ngorthrymmu:
Gyrr dy ſaetheu, a difetha
Sawl ſy â'i bwriad ar fy niſa.
Duw di elli 'r modd y mynnech,
Fy'n rhyddhau y maes o ortrech;
Er dy fawredd dere a chomſfordd,
A gwîr rydd-dyd im yn rhyw-ffordd.
Nâd im Gelyn gael fy llyngcu,
Na'm gwradwyddo, na'm gorthrymmu;
Nâd i'r Byd ychwaith gael dwedyd
Iddo gaffel arnai ei wynfyd.

Dangos immi eglurarwydd,
O' th ddaioni a' th garedigrwydd,
Fel y gwelo 'r byd o bobtu,
Mae Tydi ſydd yn fy ngharu.
Nid wi'n ceiſio help Gwyr Mawrion,
Na Phennaethiaid, a Thwſſogion,
Ond yn unig cymmorth difrad,
Gennit ti fy *Nuw* a'm Ceidwad.
Nâd i minne gael fy nhwyllo,
Lle rwi 'n hollol iti 'n tryſto :
Dere weithian ag ymwared ;
Ynot ti mae f' holl ymddiried.
Nâd i minne gael fy nhwyllo,
Lle rwi 'n hollol itti 'n truſto :
Dere weithian im diddanu,
Arglwydd nâd im llygaid ballu.
Dere Arglwydd, dere, bryſſia,
Gwared f' enaid o gyfyngdra,
Fel y gallwyf dy foliannu,
Trwy lawenydd am fy helpu.

Diolch am ymwared o ddwylo Gelynion.

ANgelion *Duw*, a meibion Dynion,
Nef a daiar, au Trigolion,
Molwch *Dduw* ar eitha 'ch gallu,
Ddydd a nôs am fy ngwaredu.
Mewn * Ing, trallod, a chyfyngdwr, * *Caledfyd.*
Y gweddiais ar fy mhrynwr,
Ac o 'r Nêf o blith Angelion,
Clybu lêf fy nghwyn hiraethlon.
Sarph oſſododd fagal embaid,
A chroglathe i ddala f' enaid,
Rhwyd a chroglaeth Duw ai torrwys,
F 'enaid inne fei gwaredwys,

* *Danfonodd.* * Helodd Angel im dad-ddryſſu,
Rhows ei Yſpryd im diddanu;
Tannodd droſſwi Adain hyfryd,
Ac fe'm tynnodd o'm holl ofyd.
Duw a glybu 'ngwaedd iradus,
† *Ymbiliodd.* Chriſt † eiriolodd droſſwi 'n rymmus,
A'r glân Yſpryd a'm diddanodd,
Ac o'm trallod fe'm gwaredodd.
O molianned pôb creadur,
F' Arglwydd mawr yn ôl ei nattur,
Am ei gymmorth a'i doſturi,
Yn fy ngwared o'm gofydi.
Teirw Baſan a'm cylchynodd,
Nadredd tanllyd a'm herlidiodd:
Bleiddiaid blin ac vnicorniaid,
Amcanaſſant ddifa f'enaid.
Duw a barodd i'r rhain darfu,
Pan oedd mwya eu chwant i'm llyngcu:
Duw a dorrodd gyrn a dannedd
Y Bwyſtfilod hyn o'r diwedd.
O molianned pôb creadur
F' Arglwydd mawr â chalon bryſſur,
* *Gofal.* Am ei * garc yn achub f'enaid,
O rhwng cyrn yr vnicorniaid.
Gwyr digrefydd, gwragedd gwaedlyd,
Y gynllwynodd am fy mywyd;
* *Nafu.* Ac amcanſont fy * andwyo,
Difa f'enaid a'm anrheithio:
Duw ddatguddiodd eu dichellion,
Duw ddiddymmodd eu hamcanion;
Duw a ddryſſodd eu bwriade;
Duw waredodd f'enaid inne.
O molianned pôb creadur
Dduw fy nghraig â chalon bryſſur,
Am ddwyn f'enaid o drallodion,
A gwradwyddo fy ngelynion.

Clôd

Clôd a gallu, Diolch, Moliant,
Gwîr Anrhydedd a Gogoniant,
Y fo nôs a dydd i'r Drindod,
Am fy 'nhynnu maes o drallod.

MEgis *Daniel* rhwng y llewod, *Arall*
Megis *Jonas* rhwng Morfilod, *byrrach*
Y gweddiais ar yr Arglwydd,
Ac o'r nef fe'm clybu 'n ebrwydd.

Stoppodd ſafneu 'r llewod rheipus,
Ffrwynodd én y † whâl afradus, † *Morbyſg mawr.*
Torrodd awch y Sarph am llyngce,
Tynnodd f'enaid o'u crafange.

Nefoedd, Daiar, Dwr ac Awyr,
Tân, a gwynt, a phôb creadyr,
Molwch f' Arglwydd mawr yn waſtod,
Am fy'nhynnu * maes o drallod. * *Allan*

Rhan o'r Pſalm 69:

DUW achub f'enaid gwirion,
O'r llif a'r dyfroedd mawrion;
Sydd om hamgylch bôb yr awr,
Im rhoi mewn dirfawr ofon.
Mi ſoddais mewn gofydi
Nid oes ſefyllfa immi:
Y ffrwd a lifodd dros fy Mhen,
*Yr wyf ar * haychen boddi.* * *Agôr.*
Mi griais nes im ſlino,
Fy nghêg ſydd gryg gan grio;
Hir ddiſgwiliais am dy râs,
Nes imi lâs ddeffygio.
Amlach yw ngelion,
Na'm gwallt, neu 'r gro o 'r aſon:
A 'r rhai ſ'eb achos im caſau
Yn ffel, a chlai, a chryſion:

Cedyrn yw 'ngwrthnebwyr
Syn ceiſio 'm llâdd heb yſtyr:
Telais iddynt fwy nâ'u rhan,
A minne yn wann difeſſur.
Di 'dwaenoſt fy ffolineb,
A'm gwendid a'm gwiriondeb:
A'm holl feie ſydd mor blaen,
Bôb awr o flaen dy wyneb.
Duw nâd gwilyddio o'm plegyd
Y rhai arhoſſant wrthyd,
Na gwradwyddo un o 'th blant,
A 'th geiſiant yn ei gofyd.
Mi ddwgais lawer gwradwydd,
Do er dy fwyn di Arglwydd,
A gwrthwyneb lawer pryd,
Gan Blant y byd *trwy aflwydd.*
Mi aethym yn ddieithriol,
Oddiwrth fy mrodyr cnawdol,
Ac fel eſtron ar bôb cam,
Gan blant fy mam natturiol.
Cans zêl dy dy am * *hyſſodd,*
A gwawd y rhai 'th wradwyddodd;
A ſyrthiodd arnaf er dy fwyn:
Duw clyw fy nghwyn o 'r nefoedd!
Mi wylais ddeigre hallton,
Mi ymprydiais ddyddie hirion,
Gan gyſtyddio f' enaid prydd,
O ddydd i ddydd yn greulon.
Mi wiſcais ſach a llydw,
Fel un y fae mron marw,
A chalon driſt, ac wyneb tlawd,
Nes mynd yn wawd i 'r meddw.
Ond mi weddiaf arnad,
Mewn pryd o Dduw fy ngheidwad;
Tâd trugaredd gwrando fi,
A dwg fy ngwedi attad.

* Bwyttaodd.

Duw

Duw tynn fi o'r pydew tomlyd,
A nâd fi gwympo oddiwrthyd:
Gwared fi oddiwrth fy nghâs,
A dwg fi maes o'm gofyd.
Duw nâd i'r llif fy moddi,
Na 'r pydew mawr fy llyngcu:
Nâd i 'r ffoes fy llimpro yn fyw,
Duw graſſol clyw fy ngweddi.
Duw gwrando nghwyn iradys,
Dy fwynder ſydd gomfforddys;
Tro ar fyrder at dy wâs,
Dy help a 'th râs ſydd felys.
Na thro dy wyneb graſſol,
Oddiwrth dy wâs cyſtuddiol:
Rwi mewn trallod, dere ar frys,
A thynn fi o'r llys anweddol.
Neſſâ at f' enaid gwyrion,
A thynn fi o'm trallodion:
Gwared fi oddiwrth fy mraw,
A thynn fi o Law ngelynion.
Di wyddoſt beth yw f' ofan,
*Am cwilydd maith a'm *gogan;* * Anglan
Mae 'ngwrthnebwyr ger dy fron,
Duw tro eu amcan aſlan.
Mae 'nghalon ymron torri,
Gan gymmaint yw ngofydi:
Ac ni feddai nêb o rym,
A ddengys im doſturi.
Duw dere ar frys im helpu,
Im cymmorth a'm diddanu;
Tynn fi o'm trallod er mwyn Chriſt,
Gwna nghalon driſt † grechwennu. † Chwer-thin.
O dere Farnwr cyfion,
A Barna di f'achoſion;
Gwel y camwedd wi 'n i gael,
Ar ddwylo gwael elynion.

Mâd Duw bydd di Ddadleuwr,
* Ddywedyd. I * bledo dros dy wſnaethwr;
Nâd ir Gelyn ddwyn fy rhan,
Lle rwyfi 'n wann diſwccwr.
A thithe Tâd diddamwch,
Cynffordda fi'n fy nrhiſtwch:
Cwyn fy nghalon driſt heb ffael,
A phâr im gael llonyddwch.
Pſal. 51. 8, 12. Dwg gymmorth im drachefen,
O'th Jechydwriaeth lawen;
A'th hael yſpryd cynnal fi:
Nâd drallod dorri 'nghefen.
Pâr immi glywed beunydd
Orfoledd a llawenydd,
Fel y chwarddo 'nghalon wann,
Y ddrylliwyd gan dy gerydd.

Pſalm 30. *Diolch am ymwared o gyſtydd.*

OR Dwſt, o'r dom, o'r dyrfa,
Or Llywch, o'r Llaid, o'r Llacca,
Di am derchefaiſt un Duw tri,
Gan hynny mi 'th folianna.
Di nadaiſt im gelynion,
Gael arnai wyn ei calon,
Pan yr oeddwn glaf a gwann
Yn gorwedd dan drallodion:
Mi lefais arnad Arglwydd,
Rhag mynd i'r bêdd trwy wradwydd:
Di wrandawaiſt ar fy llêf,
Rhoiſt help o'r nêf yn ebrwydd.
Gwareda ſt ſ'enaid hyfryd,
Rhag mynd i uffern danllyd,
A'm corph egwan, triſt, ei wedd,
Rhag mynd i'r bedd, llydylyd.

Gan

Gan hynny meibion dynion,
A'r ſainct, a 'r holl Angelion,
Cenwch foliant un Duw Tri,
Am * ddelo â mi mor dirion.
*Wneuthur.
Ni pheru ei lîd ond ennyd,
Ei † hedd ſydd well na bywyd:
† Heddwch.
*Dy * Far a erys dros brydnawn,*
*Digofaint.
Ar boreu cawn lawenfyd.
Tra fûm i yn llwyddiannys,
Mi ddwedais yn rhyfygys,
Na'm ſymydyd tra fawn byw,
Ond y cawn fyw 'n ſinfelus.
Os Arglwydd o'th ddaioni,
Di fuoſt gryfder immi,
Nes itt ddigio wrth dy wâs,
Am troi i † gâs anigri.
† Gyſtwr.
Pan troeſoſt ti dy wyneb,
O achos f' anywioldeb,
Yno y ſyrthiais bôb yr awr,
I drallod mawr diereb.
Ac yno y llefais arnat,
Yn daer, yn dôſt, yn irad,
Am doſturio wrthi ym-mhryd
*A * ſpario mywyd † anllad:*
* Arbed.
† Diriaid.
Pa les o Arglwyddd hyfryd,
Y gae oddiwrth fy mywyd?
Pan deſcynnwi 'n dôſt fyng wedd,
I 'r pwll a 'r bedd llydylyd.
A fydd i'r llwch glodfori
Dy enw di o ddifri?
A fynegaf dy wîr fy nâf
Pan byddaf gwedy trengi?
Clyw Arglwydd moes drugaredd,
A rho gynnorthwy rhyfedd,
I mi druan dôſt fy 'nghâs,
Yn ôl dy râs bendigedd.

Di roeiſt o Dduw yn hygar
Lawenydd yn lle galar:
A dioſcaiſt fy ſâch-wiſc,
Pan oeddwn myſc rhai 'n trydar.
O *Arglwydd fy Nuw graſſol,*
Rhof ddiolch itt' yn dragwyddol,
O *herwydd ti 'm gwaredaiſt i,*
I' th foli di yn hollol.

Am Ddiwedd y Byd.

PAwb ſy'n chwennych dyſgu 'r prŷd,
Y daw Chriſt i farnu 'r Bŷd:
Rheitach yw i bôb rhai ddyſgu,
Ymbartoi cyn mynd i barnu.
Ffôl o beth i feibion dynion,
Geiſio Gwybod mwy nâ Angelion,
A deallu wrth draws amcan,
Ddirgel gwnſel Duw ei hunan.
Nid oes dyn, na Diawl, nac Angel,
All ddeallu dim o'i gwnſel,
Na'r holl fyd yn âbal dadclo,
Vn cyfrinach y ſo gantho.
Ofer yw i neb chwennychu,
Nabod dim y ſo Duw 'n gelu,
Mar. 13.32 A mynegi wrth draws amcan,
† *Sef ſel gr oedd efe yn ddyn.* Beth nas † gwydde Chriſt ei hunan,
Dyſc gan Ghriſt y peth hyſpyſſodd,
Na chais wybod dim y gelodd:
Deut. 29. 29. *I ni perthyn a ddatguddiwyſ,*
I Dduw 'r cwbwl nas mynegwys.
Na chais wybod tra fech byw,
Ddim o ddirgel bethau Duw;
Ac or ceiſſi mae 'n ddiogel,
Boen a chwiſydd am dy drafel.

Y mae 'r môr yn boddi llawer,
Sydd yn chwennych gweld ei ddyfnder,
A'r haul wenn yn dallu llygaid,
Pawb edrycho arni 'n ddirraid.
Dydd y farn fydd fiwr i ddyfod,
Y pryd nid oes ond Duw 'n ei wybod:
Ffôl yw 'r dyn y geifio † ddrogan
Y dydd nas gwyr ond Duw ei hunan.
Dweded pawb ei dewis chweddel,
Nid oes dyn, na diawl, nac Angel,
Wyr y dydd, na'r awr, na'r flwyddyn,
Y daw Chriſt i farnu arnyn.
Gwiliwch bawb a byddwch barod,
A diſgwyliwch nes ei ddyfod;
Ar y dydd a'r awr nas gwypoch,
Y daw Chriſt yn ddirgel attoch.
Jago a Pheder gynt ofynnodd,
I Griſt, cyn ei ddercha ir nefodd,
Athro, dangos cyn dy ddercha,
I ni 'r pryd a'r dydd diwetha.
Chriſt attebe ei ddiſcyblion,
Nid perthynas i blant dynion,
Wybod Cwnſel y Gorucha,
Am y dydd a'r awr ddiwetha.
Mae Duw 'n cadw hynny 'n ddirgel,
Iddo ei hunan yn ddiogel:
Gwiliwch bawb, a byddwch barod,
Nes y dêl ni chaiff neb wybod.
Nid yw'r doetha o blant dynion,
Na'r anwyla o'r Angelion,
Yn deallu hyn o Amſer,
Gweglwch gredu chwedleu ofer.
Elias gynt, medd rhai, y ddwede,
Y parhau 'r byd chwech mil o flwydde,
Yn ôl hynny fe ddiweddid,
Drwy Dân poeth, nes ail * renewid:

† *Rhag-fynegi.*

Mat. 25. 15.

Mat. 24. 3. 36. *Act.* 1. 7.

* *Adnew-*

† *Agor.* Dwy fil heb vn Gyfraith † haychen,
Dwy fil dan gyfreitheu *Moeſen*,
Dwy fil dan Efengyl *Jeſu*,
Or cae bara cyd a hynny.
Tair oes meddant ſydd ir byd,
* *Sef yn Scriſſennedig.* Vn * heb gyfraith oll i gyd,
Nall dan drwm lwyth gyfraith Foeſen,
Drydedd dan y fengyl lawen.
Y ddwy oes gynta aethont heibio,
A'r drydydd oes ſy'n para etto,
Hyd pa hyd y peri weithian,
Nis gwyr neb ond Duw ei hunan.
Mil a chwechant aethont heibio,
O'r oes hon ac vgain Cryno ;
Fe all pawb wrth hynny wybod,
Nad oes fawr o hon heb ddarfod.
Pawb o'r doethion a gyttuna,
Mae byrra oes yw'r oes ddiwetha ;
Os er mwyn y detholedig,
Hi fydd byrrach nid ychydig.
Ifan alwe 'r oes hon ymma,
1 *Joan.* 2. 18. Yn ei ddyddiau'r oes ddiwetha ;
Os diwetha 'r amſer hynny,
Mae hi'n awr ymron Terfynny.
Diwedd pôb peth oedd yn neſſid,
1 *Pet.* 4. 7. Pan oedd *Peder* yn y Pulpid ;
Nid oes lûn nad ydyw'r diwedd,
Nawr wrth hynny'n agos rhyfedd.
Yn amſer *Paul* yr oedd gan, mwya,
Yr oes a'r dydd, a'r awr ddiwetha,
'Rwan yn ein hamſer ninnau,
† *Mynud yw'r triginfed ran o awr.* Mae 'r diwetha or † mynudau.
Y byd ſydd gwedi mynd yn Gleirchyn,
Ac yn Grippil, medd ſaint Awſtin ;
Mae ê 'n cerdded ar ffynn Baglau,
Nid oes nemmawr iddo o ddyddiau.

Gwiliwn

Gwiliwn bawb a byddwn barod, *Mat. 24.*
Mae 'r dydd mawr yn agos dyfod, *33.*
Mae medd Chriſt ymron y dryſſau,
Trwſſiwn bôb rhai ein * Luſernau. * *Lampau*

† Certen yw y daw ar fyrder, † *Siccir.*
* Ancertennol ydyw 'r amſer ; * *Anhyſpys.*
Pwy cyn gynted nis gwyr vn dyn,
Byddwn bôb awr ar ein † rofyn. † *Yn ymbaratoi, i gyfarfod a Chriſt.*

Nid oes dyn medd Chriſt ei hunan,
Wyr y dydd a'r awr yn gyngan,
Nac vn Angel detholedig,
Na neb ond y Tâd yn vnig.

Ofer yw gan hynny i ddynion
Geiſio † maneg yr amſeron, † *Mynegi.*
Y mae 'r Tâd yn gadw'n gyngan,
Yn dra dirgel iddo ei hunan.

Etto *Napeir* enwa 'r flwyddyn,
Y gwna Duw ar bôb peth derfyn,
Ac y bydd y flwyddyn hynny,
Cyn mil ſaith cant o oes *Jeſu*,

Dweded pawb ei dewis chweddel,
Nid oes dyn, na Diawl, nac Angel,
Wyr yr awr, na'r dydd, na'r flwyddyn,
Y gwna Duw ar bôb peth derfyn.

Byddwn barod bawb gan hynny,
Edifarwn heno, heddu :
Ar y dydd a'r awr nas gwypon,
Y daw Chriſt yn ddirgel atton.

Fel na nabu ſerchog *Rachel*,
Oi † thymp nes mynd ar ei thrafel, † *Amſer eſcori.*
Felly ni chaiff dynion nabod,
Dydd yr Arglwyd nes ei ddyfod.

Pan daeth amſer *Rachel* wiſci,
Ar ei phlentyn bâch eſcori,
F'orfu eſcori a'r y bachgen,
Ar y ffordd dan fôn y dderwen:

Felly

Felly gorfydd ar y ddaiar,
Sy'n beichiogi er yn gynnar,
Gwympo i eſcori ar y meirw,
Pan del vdcorn Chriſt iw galw.
Fel y daeth y Tân ar Brwmſtom,
Yn ddiſymmwth am ben *Sodom*,
Luc. 17. Felly daw y Dydd diwetha,
28, 29, 30. Pan bo'r byd yn cyſcu 'n ſmala.
Ni wyr nêb o'r awr na'r amſer,
Byddwn bôb awr ar ein pryder,
Mat 25, 4. A'n Luſernau yn ein dwylo,
Gydâ 'r merched call yn gwilio.
Mae 'r arwyddion gwedi cerdded,
Y fynegodd Chriſt cyn blaened,
Ond bôd 'chydig o'r *Iddewon*,
Etto heb gredu 'r fengyl dirion.
Mat. 24. 9. Fe ferthyrwyd y Poſtolion,
Act. 12. 2. A mîl milioedd o'r Chriſtnogion,
Ym-mhlaid y ffydd a'r efengyl;
Fe wyr holl-gred hyn yn rhigil.
Luc. 19. Fe ddiſtryw-wyd *Caeruſalem*,
43, 44. Nid oes maen ar faen lle gwelem;
Mat. 24. 2. Hitheu 'r Demel fawr y loſgwyd,
A'r *Iddewon* a waſcarwyd.
F'aeth y fengyl hygar hyfryd,
Mat. 24. 14. Ar farch gwyn ar draws yr holl fyd:
Nid oes Cornel dan y nefodd,
Na bu 'r fengyl ynddo 'n rhyw-fodd.
Nifer mawr o Griſtiau ffeilſton,
Mat. 24. 24. Yng-rhêd ac angrhêd a godaſon,
* *Twyll.* A thrwy * hocced Tâd y celwydd,
Troeſont lawer i gam-grefydd.
Mat. 24. 6. 7. Rhyfelbliſn rhwng Twrc a chriſtion,
Y fu 'n fynych iawn ni glywſion:
Sôn mawr ſydd am ryfel etto;
Rhoed Duw hedd ir ſawl ai caro.

Mew

Newyn mawr a thoſt ddrudaniaeth,
Y fu'n llawer gwlâd yſowaeth ;
Haint ; a Phlag, a chwarren waedlyd ;
Y fu'n hwyr ar hyd yr holl-fyd.
Daiar grûn y fu o'r mwya,
Nes ſyrthio Temel fawr Ddiana,
A bwrw lawr y Trefydd mawrion, *Luc.21.11.*
Twre a cheſtyll yn † ſebwrthon. † *Gan-dryll*
'R haul † ecclipſodd or' Tywylla, † *Dywyllodd.*
Nes mynd dydd yn nôs gan mwya : *Luc.21.25.*
A'r môr mawr aeth dros y bancau,
Boddodd miloedd o eneidiau.
Y mae * *Anghriſt* ynte'n rhochain, * *Y Pab.*
Ys llawer dydd yn Eglwys Rhufain,
Ac yn † mwrddro 'r Saint heb orphwys, † *Lladd.*
Eiſiei alw 'n benn ir Eglwys.
Cariad Perffaith ynte oerodd, *Mat* 24. 12. † *Merch a mam yn y gyfraith.*
Ni chân mâb o'r Tâd a'i magodd :
Gwaudd † a chweger ſy'n * ymſowtan, *Mar.13.12*
Câs gan frawd ei frawd ei hunan. * *Ymdaeru.*
Ffydd yſowaeth ſy'n mynd lai lai, *Luc. 18.8.*
Crêd o gryn-fyd aeth yn garrai,
Aſia, *Affric*, *Græcia* ffyddlon,
Sydd yrwan heb griſtnogion.
Nid oes vn o'r holl arwyddion,
Ond dymchweliad yr *Iddewon*,
Na bont eiſoes gwedy dyfod ;
Gwiliwn bawb a byddwn barod.
Y mae 'r Barnwr mawr yn cychwyn, *Act.* 10.42
Mae ys dyddie ar ei roſyn ;
Fe ddaw wethian yn dra hoyw, 1 *Theſſ.* 4.
I roi barn ar fyw a meirw. 16.
Mae ef gwedi hogi gledde,
A golymmu ei holl ſaethe,
Mae ei fwa yn ei annel,
Ac yn barod mynd i ryfel.

Mae

Mae fraich rymmus gwedi hyſtyn,
Mae ei Angelion ar ei roſyn,
Mat. 24. 37, 38, 39. Fe ddaw fel y diluw tanllyd,
I roi barn ar bawb o'r holl-fyd.
O meddyliwn ninne am wiliad,
Ac am ddiſgwyl ei ddyfodiad,
A bôd bawb â'n cyfri'n barod,
Ac yn daclus cyn ei ddyfod.

Coſiwch Angeu.

* *Anſaſadwy.*

BYrr yw'n hoes ac * Ancertennol,
Heddyw n' fyw, y foru 'n farwol;
Gynne 'n Gawr, y boir yn gelain;
Dymma gyflwr dyn a'i ddamwain.
Ni bydd ymma am ben ennyd,
Un o honom heb ei ſymmyd:
O meddyliwn am ein ſhiwrne,
Heno yſgatfydd rhaid ei dechre.
Fel y rhêd yr haul ir hwyr,
Fel y treulia 'r ganwyll gwyr,
Fel y ſyrthia 'r Rhoſſyn gwynn;
Fel y diffidd tarth ar lynn:
Felly Treulia, felly rhêd,
Felly derfydd pobol Grêd.
Felly diffydd bywyd dyn,
Felly ſyrthiwn bôb yr un.
Fel llong dan hwyl, fel pôſt dan ſawd,
Fel ſaeth at farc, fel Gwalch at ffawd,
Fel mwg ar wynt, fel llif ar ddwr,
Y * Poſta ymmaith einioes gwr.

* *Rhedeg ar frys.*

Fel ſaeth y rhêd, fel Poſt y gyrr,
Fel Cwyr y Tawdd, fel ia y tyrr,
Fel dail y ſyrth, fel gwellt y gwywa,
Fel Tarth y trig, fel Lamp y treula,

1 Pet. 1. 24.

Ni

Ni ddifannwn fel y cyſcod,
Ni lwyr doddwn fel y manod,
Ni † ddiharffwn fel glaſwelltyn,
Ni ddiffoddwn fel yr Ewyn.
Ni cheir gweled mwy o'n hôl,
Nag ôl Neidir ar y ddôl,
Neu ôl llong aeth dros y Tonne,
Neu ôl ſaeth mewn Awyr dene.
O! gan hynny, heddyw, heno,
Moeſwch i'ni bawb ymgweirio,
Fynd ar * ffrwſt, a thynnu oddiyma,
Lle na chawn o'r hir arhosfa.
Mewn Tai o glai yr ym yn trigo
Storom gron y bair eu ſyrthio;
Gwiliwn rhag ir Angeu ein ſaethu,
A briwio 'r wal Tra fom yn Cyſgu.
Fel y trewir pyſc â thryfer,
Fel y ſaethir † pheſant dyner,
Fel y torrir blodau'r ardd,
Fel y lleddir * gweunydd hardd:
Felly trewir dyn heb wybod,
Felly ſaethir yn ddiarfod,
Felly torrir gwchder dyn,
Felly 'n lleddir bôb yr un.
Fel dwr diluw ar y cynfyd,
Fel tân gwyllt ar *Sodom* aethlyd,
Fel * llycheden, fel y ddraig,
Fel y gwewyr blîn ar wraig:
Felly 'n chwyrn, ac felly 'n danllyd,
Felly 'n † immwngc, felly 'n aethlyd,
Felly 'n flîn, ac felly 'n draws,
Y daw 'r Angeu ar ein * traws:
Brau yw'n cnawd, a bâch yw'n cryfdwr,
Gwann yw'n grym, a gwael yw'n cyflwr,
Tippyn bâch o groes neu gerydd,
All yn troi a'n torr i fynydd.

† *Collwn ein harddwch.*

* *Frys.*

† *Ceiliog coed.*

* *Gweirglodydd.*

* *Mellten*

† *Diſymmwyth.*

* *Gwartha*

Gwrâch

Gwrach all lladd y Cawr â chogail,
Blewyn bâch all dagu'r bugail,
Drân ar draws all ladd yr hwſmon,
* *Dirym.* Duw mor * ddiſerth yw plant dynion.
Y gwann, y gwael, y dwl, y dall,
Y lâdd y cryf, y gwymp y call
† *Drel.* Y † bwr di barch, â maen nid mawr,
A friwia 'n caer, a ddifa 'n Cawr.
Beth yw dyn wrth hyn ond tarth,
A mwg, a niwl, a gwellt, a gwarth,
A gwydyr crin, a rhew, a rhoſſyn,
A ſtên o bridd, a gwynt, ac ewyn.
Y dewr, y doeth, y gwych, y gwalchaidd
Y cryf, y call, y capten cruaidd,
Ein pen, a'n pont, a'n grym, a'n grâs,
Y gafodd gwymp gan angeu câs:
Fel y cwymp holl ddail yr allt,
‡ *Cuiſia.* Fel y † croppia 'r gwelle 'n gwallt,
Fel y gwywa lili 'r maes,
Fel y tyrr y gwydyr glâs:
Felly gwywa, felly tyrr,
* *Tyrr* Felly * craccia 'n bywyd byrr,
Felly croppiir einioes dyn,
Felly cwympwn bob yr un.
Fel tŷ bugail ein ſymmydir,
Fel ſtên briddlyd ein candryllir,
Fel dilledyn y darfyddwn,
Fel y llwydreu y diflannwn.
Ni chawn aros mwy nâ 'n tadau,
Awn ir ffordd yr aethont hwyntau:
Rhaid i'n fynd i wneuthur cyfri,
* *Lle.* *A rhoi * rhwm i eraill godi.*
Nid oes lle in' aros ymma,
Ond dros ennyd i hafotta:
Gwedyn gorfydd ar bawb ſymmyd,
Fyndir ffordd yr aeth yr holl-fyd.

Y

Y mae 'r angeu glâs â'i fwa,
Yn ein herlid ym-mhôb tyrfa:
Nid oes vn-dyn all ddihangyd,
Rhag ei follt ai ſaeth wenwynllyd.
Mae ê'n ddirgel yn marchogaeth,
Ar farch glâs ym-mhôb cenhedlaeth,
Nid oes dyn all diangc rhagddo,
Aed ir wlâd a'r mann y mynno.
Er bôd *Haſael* gynt nâ 'r ewig,
Er bôd *Sawl* fel eryr ffrolig,
Er bôd *Jehu* 'n gynt nag ynte,
Ni ddihangodd vn rhag Ange.
Er gwroled gwr oedd *Sampſon*,
F' orfu * ildo ir angeu digllon:
Felly gorfydd arnom ninnau,
Pyt fae ei gryfder yn ein breichiau.
Alexander y † gwngcwerodd,
Yr holl fyd y ffordd y cerddodd;
Angeu gwedi 'r * concweſt ſceler,
Y gwngcwerodd *Alexander*.
Lladdodd angeu bôb Cwngcwerwr,
Lladdodd *Galen* y phyſſygwr,
Lladdodd *Luc* y meddyg goreu;
Pwy all ddiangc mwy rhag angeu?
Fel y † damſing meirch Rhyfelwyr,
Dan eu traed bôb * ſort o filwyr;
Felly damſing angeu diriaid,
Y Brenhinoedd fel begeriaid.
Lladdodd Angeu *Abel* wirion,
Lladdodd Angeu Sanctaidd *Aaron*;
Lladdodd *Cain* a *Cham* yſcymmyn:
Nid yw'r Angeu 'n arbed vndyn.
Pharo 'r † Prins ac *Eli* 'r ffeiriad,
Eſa 'r Prophwyd, *Joel* yr * vnad;
Noah 'r † Patriarc, ar hen Dadeu,
Y ddifethwyd gan yr Angeu.

* *Ymoſtwng.*
† *Orchfygodd.*
* *Oruchafiaeth.*
† *Sathra.*
* *Math.*
† *Tywyſog.*
* *Barnwr.*
† *Ucheldad.*

Fel

Fel n' arbede *Herod* greulon,
Ladd y bychain mwy nâ'r mawrion;
Felly gwn nad arbed Ange,
Hên nac ifangc mwy nag ynte.
Pe rhoed iddo Aur yn bwnnau
Mil o wledydd a'i Coronau,
Ni chaed gantho Arbed bywyd
Dyn, dros Awr, Pe rhoed yr hollfyd.
Ni chaiff neb * ganlyniaeth gantho,
Er † ymhwedd ac er ceifio,
Mwy nac y Cae *Bilat* ddigllon,
O'i ganlyniaeth gan Iddewon.
Ni ry Angeu pan y delo,
Awr o * resbyt i ni ymgweirio,
Nac vn rhybydd o'i ddyfodiad,
Mwy nâ'r Ci cyn lladd y ddafad.
Ond fel lleidir fe ddaw'r Angeu,
Yn ddifymmwth am ein penneu,
Tro ni 'n Cyfcu yn ddiofon,
Fel Philiftiaid am ben *Sampfon*.
Os bydd diffig dim ir fhiwrne,
Oyl ir lamp, na gwifc ir Cefne,
Ni chaer gan yr Angeu melyn,
Aros inni fynd i mofyn.
Ond fel Brenin Babel ddiras,
Yn Troi *Sidrac* * whip ir ffwrnas,
Fe dry 'r Angeu bawb y granffo,
Ir ffwrn briddlyd fel ei caffo.
Fel y daw y lleidir † difiog,
Ganol nôs am ben goludog:
Felly daw yr Angeu in Cyrchu,
Yn ddiymgais tro ni 'n Cyfcu.
Fel y teru gwr â thryfer,
Byfc tro e'n gorphwys yn ddibryder:
Felly teru Angeu ddyrnod,
Ar blant dynion mor amharod.

* *Ei ddymuniad.*
† *Ymbil.*
* *Amfer.*
* *Intbrwydd.*
† *Gwyllt.*

Fel

Fel na wyr y glommen dyner,
Nar pryd, na'r mann y teru 'r * ffowler: * *Adarwr.*
Felly'n hollol ni wyr vn dyn,
Na'r pryd, na'r mŏdd y bydd ei derfyn.
Mewn vn ffordd yr ym yn dwad.
Ir byd hwn dan wylo 'n irad;
A thrwy fil o ffyrdd heb * fareco, * *Dal ſulw.*
Rym ni'n mynd y maes o hano.
Nid oes un mann yn ddibryder,
Na ddaw 'r Angeu glâs â'i dryfer,
I roi inni ddirgel ddyrnod;
Ym-mbob mann, *och! byddwn barod.*
Wrth droi 'r defaid mewn lle dirgel;
Y daeth Angeu am draws *Abel:*
Gwachel dithe gael ei ddyrnod,
Wrth droi ddautu dy nifeilod.
Ar y genffordd wrth ſhiwrneia,
Y bu farw *Rachel* fwyna:
Wrth ſhiwrneia gwachel ditheu,
Rhag cyfarfod âr glâs Angeu.
Pan oedd holl blant *Job* yn gwledda,
Y daeth Angeu ar eu gwartha:
Nid oes * gwarant gennyd titheu, * *ſicrwydd*
Yn dy wledd rhag dyrnod Angeu.
Holophernes a fu farw,
Yn ei gwſc pan oedd ef meddw:
Gwachel dithe yn dy feddwdod,
Rhag i Angeu roi ti ddyrnod.
Belſazzar er maint oedd gantho, *Dan. 5.*
Y fu farw wrth * garowſo: * *Ymyſed.*
Wrth garowſo gwachel ditheu
Od wyt gall rhag dyrnod Angeu.
Fe rows Angeu anfad ddyrnod, *Actt 12.*
Ar y faingc i frenin *Herod:*
Ar y faingc y dlye Farnwyr,
Goſio Angeu mawr ei hydyr.

Saethod Angeu ſaeth wenwynllyd,
1 Bren. 22. Trwy gorph *Achab* yn ei gerbyd:
* Cerbyd. Yn dy * Goach ymgadw ditheu,
Rhag dy daro â bollt Angeu.
†Lleiddiad Barn. 3. Fe ddaeth Angeu megis † mwrddrwr,
Am draws *Eglon* yn ei barlwr:
Gwachel dithe rhag ei biccell,
Trech yn gorphwys yn dy ſtafell.
Pan oedd *Difes* yn ei ſidan,
(A'i phâr foethus) oll yn hedfan,
Fe ddaeth Angeu ac a'i lladdodd;
Gwachel dithe balch ei wiſcodd.
Gwedi'r Cerlyn adail llawer,
Luc. 12.20 A chrynhoi dros hirfod amſer;
Fe ddaeth Angeu ac ai lladdwys,
Cyn cael profi o'r pethau gaſclwys.
* Gwr gwladaidd cyfoethog. Gwachel ditheu 'r * Cob a'r Cerlyn,
Sy'n Crynhoi dros lawer blwyddyn,
Rhag ir Angeu dy gyrhaeddyd,
Cyn cael profi dim o'th olud.
Fe ddaeth Angeu i drywanu,
Leu. 10. 2. Dau fab *Aron* wrth Aberthu:
Wrth yr Allor dlye 'r ffeiriad,
Ofni Angeu a'i ddyfodiad.
Pan oedd *Senachrib* y brenin,
2 Bren. 19. 35. Yn y demel ar ei ddaulyn,
Fe ddaeth Angeu ac a'i lladdwys.
Ofnwch Angeu yn yr Eglwys.
Num. 25. 8. Fe rows Angeu frâth i *Zimri*,
Wrth gydorwedd gydâ *Chosbi:*
Gwachel dithe wrth butteinia,
Rhag ir Angeu glâs dy ddala.
Nynn dy Lamp, a gwiſc dy drwſſiad,
Cyn dêl Angeu 'n agos attad:
Gwna dy gowne a'th gyfri 'n barod,
Cyn dy alw o flaen y Drindod.

Bydd

Bydd di barod heddyw, heno,
Ag Oel ith lamp, a'th wisc yn † gyfrdo, † Gyfair gwbl.
Fynd o flaen dy farnwr prydd,
Y foru o bossib ydyw 'r dydd.
Ni wyr *Peder*, ni wyr *Pawl*,
Ni wyr Angel, ni wyr Diawl,
Ni wyr Planed ni wyr dyn,
Na neb o'n hawr, ond Duw ei hun.
Rhyd dydd, rhyd nôs, yn glaf, yn iach;
Ar fôr a thir, yn fawr, yn fach,
Mewn Tre a gwlâd, bawb byddwch barod,
Ni wys pwy wlâd y cawn ni'r dyrnod,
Gweithiwch bawb tro'r dydd yn para,
Cyn cotto'r haul crynhowch y Manna:
Derbyniwch râs, tro Duw 'n ei gynnig,
Partowch eich rhaid cyn delo'r diffig.
*Gyn colli 'r * Gôl, cyn delo 'r nôs,* * Gamp.
Cyn torri 'r pren, cyn cwympo ir ffos,
Cyn cau y porth, cyn mynd ir garn,
Cyn canu 'r Corn, cyn rhoddi 'r farn.
Rhed am y chwyth, Gwna waith dy Dduw,
Dwg ffrwyth yn † rhîn o'r gore ei ryw, † Rhinwedd.
*Dos * chwip ir wledd a'r farn yn gyfrdo,* * Yn ebrwydd.
Cais dy gyfraid cyn ymado.

Cân ar y Flwyddyn 1629. pan yr oedd yr yd yn afiachus trwy lawer o law.

DVw Frenin trugarog, duw dâd holl-alluog;
Duw Porthwr newynog, na newyna ni,
Sy'n canlyn dy ffafar, a chalon edifar,
Yn ol dy hir watwar a'th Siommi:
Er mwyn dy drugaredd anfeidrol a'th fawredd,
Er mwyn dy wir Tifedd, Dofa dy lid:
Gwrando di 'n Gweddi, Madde 'n drwg mwydi,
A chymmorth ein Tlodi, a'n hadfyd;

Ni Bechſom yn d'erbyn, yn daran eſcymmyn,
Nes tynnu hîr Newyn, a Niwed i'n plith,
Ac amryw ddialeſy'n gryddfu 'n calonne,
Heb allel hîr odde dy felldith.
Ni dorſom dy gyfraith ſydd gyfion a pherffaith,
Do lawer camwaith, Cyn cwmnu o'r mann,
Fel rhai a fae 'n tybiaid, na bae genyd lygaid,
I ganfod fileinaid mor aſlan.
Dy enw Gablaſſom, dy air y gaſauſom,
Dy ſengyl y droedſom, yn ddibrys dan draed;
Dy ſabboth halogwyd, dy demel adaw-wyd,
Dy grefydd a lygrwyd yn irad.
Ni dorſom dy ddeddfau, fel pobol a dibiau,
Na ddawe dialau, am ddilyn ffordd ddrwg;
Neu rai a fae 'n credu, na bae gennyd allu,
* Coſpi. *I'n * plago am bechu yn cyndrwg.*
† Ddangos. Pan helaiſt gennadon, i † faneg ein beion,
* Pſal. 58. 4. A'n troi ir ffordd union, yn dirion, yn daer;
Ni gauſom ein cluſtie rhag clywed eu geirie,
Fel neidir y fydde yn fyddar.
Pan gyrraiſt dy weiſion, in gwawdd ni rhai deillion,
† Trigo. *Ith ſwpper yn dirion, i † dario 'n dy lys;*
Ni ballſom o'r dwad, ni droeſom ir farchnad,
A'n fferem, yn anllad anhapys.
Luc. 14. Ni fynwn i o'r Manna, ni thrig e'n ein cylla,
Ni charwn ni or bara a beru byth,
* Llyſiau. gwyddelig Ond garlleg ac wyniwn, a * phannas a phom-
Fel Twrchod a garwn ni 'n aryth. (piwn,
Num. 11. 5. 6. *Ni fynnwn ni o'r fengyl, ſy'n cnoi ni mor rhygyl,*
Ni drown ein gwegil at hon lawer gwaith;
Ni chaiff hi 'n ceryddu, na'n dangos, na'n dyſcy,
Mae 'n draws yn gwrthnebu ein drwg-waith.
Ni edwn ni'r ſcrythur reoli 'n drwg nattur,
Na'th gyfraith gymheſſur gymhwyſo mo'r traws,
† Meddyl- fryd. Ond byw wrth ein † ffanſi, a'n trachwant an
Heb fynnu rheoli ein drwg-naws, (gwegi,

Can

Gan hynny waith troedo dy gyfraith a'i gado,
Ni aethom ar ddidro, yn ddidrangc, gwae
Fal defaid a rede o'r llafur ir ffalde, (ni!
Ar ol llanw eu bolie, i boeni. *(morra,*
Mae 'n gloddeſt a'n traha, fel mawr ddrwg Go-
Yn llefain am waſcfa, i waſcu ar ein ceſt;
Ni thaw byth o'u penne, nes delo diale,
I waſcu ar ein crelie a † dirweſt. (rion, † *Ymprydd.*
Mae pob gradd o ddynion, yn fychain, yn faw-
Yn pechu yn greulon, yn erbyn dy Grift,
Fel pobol wrth raffe, a dynne ddiale,
O'r Nef am eu penne yn athrift.
Mae 'r ffeiriaid yn gadu dy bobol i bechu,
Heb geiſio eu nadu i uffern ar naid;
A'r vn ac a geiſio, a'r fengyl eu rhwyſtro,
*Fe gaiff ei * anfrifo yn ddiriaid.* (ſegur, * *Anhorch.*
Mae 'n parchus Reolwyr, (och Dduw) yn rhy
Yn godde troſeddwyr, drift ſoddi 'r wlad,
Heb goſpi âr cledde, na'r bobol na'r beie,
Sy'n † damſing dy ddeddfe mor irad. † *Sathru.*
Mae'r bobol gyffredin, fel Iſrael *heb frenin, (maeth*
Na Ffeirad ei maethdrin, na phrophwyd i roi
Yn byw yn anhywaith, fel pobol heb gyfraith,
Heb grefydd, heb obaith, yſowaeth. (gwirion
Mae'r rheipus ſwyddogion, yn ſpeilio rhai
Yn † ewnach nâ'r lladron *(llwyr edrych ar hyn)* † *Hyfach.*
A'r carlaid yn bwytta y tlodion fel bara,
Neu 'r morfil a lyngca 'r * ſgadenyn. * *Pennog.*
Mae 'r gweiſion cyfloge, a'r hirwyr yn chware,
Mae 'r gweithwyr yn eiſte, heb oſtwng eu pen,
Yn † tordain, yn blino, heb fynnu or gwethio, † *Yn ſtowt.*
Nes delech eu pricco ag angen. (bwtſiwr
Mae'r tanner a'r † twccwr, a'r * baccer a'r † *Pannwr.*
Gwaydd, gof, a thaylwr, a thiler a chrydd, * *Pobydd.*
A'r hwſmyn, a'r creftwyr, diffrwyth uchelwyr,
Yn mynd yn dafarnwyr digrefydd.

Mae'r gwragedd yn gado eu nyddiad a'u cribo,
Ai gwayad, a'i gwnio i dwymo Dwr;
Gwerthaſſant ei rhode, a'i cyffion, a'i cribe,
I brynu coſtrele Tafarnwr. (*anllad*
Mae'r Mwrddrwr a'r gwibiad, ar bawdy cnaſ
Ar lleidr a'r gwilliad, a'r ffeiriad ffol,
* *Werthu.* *A* Shini a Shangco, *a liſens i* * *witro,*
Bur, Cwrw, tobacco, heb reol.
Pe ceiſie na'r Cythrel, na'i fam godi capel,
Wrth ochor dy demel, er dimme yn y dydd,
I gadw tafarndy cyhoeddys yng Hymru,
Fe gae ei gennadu yn uſydd.
Duw dere o'th arfer, a chyngor ar fyrder,
Torr lawer o'r nifer, ſy'n nafu yr byd,
Cyn bwyttont ei gilydd, cyn nafont y gwledydd,
Cyn llygront dy lân grefydd hyfryd. (gorphi
† *Foethus.* Mae'r gweiſion mor * ddainti, na fynnant hwy
‡ *Cadw ſiwr.* Ond gwyn fara eu meiſtri neu † fuſtro a wnant,
A'r merched ar gyflog, ond odid yn feichiog,
Am fod yn rhy wreſlog meddant.
Mae pob rhyw o alwad, yn ddibris am danad,
Yn ceiſio ei codiad, ai cadw ei hun,
Heb geiſio d' ogoniant ti Arglwydd ein llwyddiant,
Na'th fawrglod, na'th foliant na'i 'mofyn.
O achos gan hynny, fôd pawb yn troſeddu,
A phôb Grâdd yn pechu â'i buchedd ar draws,
Di geiſiaiſt trwy fwyndra ac ennyd o waſcfa,
I'n cyffro i wella ein drwg-naws.
Yn fwyn ac yn ſerchog, fel Arglwydd trugarog,
A fae yn dra chwannog, in hennill trwy deg,
Di geiſiaiſt yn dirion, trwy amryw fendithion,
In tynnu ir ffordd union, yn loywdeg.
Pan ffaelodd dy fwynder wella'n drwg arfer,
Bygwthaiſt â chryfder, a llwmder in lladd,
Hogaiſt dy gledde, golymaiſt dy ſaethe,
Paratoaiſt dy arfe i ymladd.

Ond

Ond gwedi ti ymgweirio, rhoiſt rybydd cyn
Bygwthaiſt cyn taro, a'n torri i lawr: (clwyfo,
Offrymaiſt in ffafar, o byddem ni difar,
A ninne 'n dy watwar yn ddirfawr.
Pan gwelaiſt Ddaw cyfion, na rhyccie fygwthion,
Di yrraiſt in llymmion dy ſaethau i'n lladd,
A'n curo a'n corddi a llawer o ofydi,
Na allem na'i doſi, nai gwrthladd:
Gelwaiſt dy weiſion, † mwſtraiſt d' Angelion, † *Rhifaiſt.*
A'th dri march Mawrion, Côch, glâs, a dû; *Datc. 6.*
A gyrraiſt hwy 'n ddiriaid, ar holl greaduriaid,
In plago fileiniaid a'n gryddfu. (og,
*Rhoiſt ddu-rew digaſſog, haſ poethlyd * anffodi-* † *aſtwyddi-*
Gwynt ſtormis ſeethrog, yn ſcathru'r yd, *annus.*
Lliferiaint i'n ſoddi, a'r moroedd i'n boddi,
A chan rhyw ofydi i'n herlyd.
Twymynne Cyndeiriog, drudaniaeth digaſſog,
Marwolaeth llym* oriog mewn llawer mann, * *Anwadal.*
A helaiſt in cyffro, i bryſſur repento,
A'n † cathrain i'th geiſio yn gyfan. † *Deiſyf.*
Pan gwelaiſt na alle, hyn oll o ddiale,
Ein dattroi o'n beie, i wella ein byd,
Di helaiſt drachefen hir newyn a chwarren,
A rhyfel aſtawen i'n herlyd.
Y chwarren y laddodd ddiarh-ebrwydd o filodd
Mewn amryw leodd, â gormodd llîd,
Nes llanw'r monwentydd, â thlodi'r holl dre-
Lle gyrraiſt dy gerydd eu hymlid. (fydd,
A'r rhyfel anffodiog y ddaeth yn ddigaſſog,
A'r cledde yn llidiog, i'n thodi a'n lladd;
Nes difa'n rhyfelwyr, a'n tryſſor, a'n llafyr,
A'n bela 'n ddi-gyſſur i ymladd.
Soddaiſt ein llonge, diddymaiſt ein * plotte, * *Bwridau*
Troiſt Fin ein cledde, taflaiſt ni ir clawdd:
Dallaiſt ein doethion, dychrynaiſt ein dewrion,
Gwerthaiſt ni ir Caſſion a'n ceiſiawdd.

Ychwarren a'r cleddy y wnaeth i ni grynu,
A dechre difaru, dau fore neu dri,
A chanlyn a chrio, am dynnu'r plag heibio,
Nes itti lwyr wrando ein gweddi.
Pan tynnaiſt ti 'r chwarren a'r rhyfel aſlawen,
Ni droeſom drachefen, dri chyfydd i'n hol,
Fel cwn at ei chwdfa, ith ddigio a'th hela,
In doſi a'n diſa 'n anffafrol.
Gan Hynny di heleſt y ſtorme a thempeſt,
Yng-hanol ein gloddeſt, in plago â glaw,
Nes nafu 'n cynhaya, a defnydd ein bara,
A choſpi'n hîr draha â chyr-law.
Tywalltaiſt dy felldith, mor drwm ac mor dryfrith
Ar farliſh a gwenith, a phob ymborth gwr,
Fel ygwrthneba nifeiliaid i fwytta;
Ni phraw 'r cwn o fara 'r llafurwr.
Mae'r march yn ffieiddio, a'r mochyn yn gado,
Y llafur ſy'n llwydo, a'r egin yn llawn,
* *Blas.* Gan gynddrwg yw * rheliſh y † pilcorn a'r
† *Silyd.* Y gâd o'r aniliſh fiſgawn. (barliſh,
O Arglwydd ni haeddſon dy felldith yn gyſion,
Ar lafur o'r fiſgon, a'r faſced a ſtor,
A newyn a nychdod, am hir anufydd-dod,
O ddiffig it ragod ein goror.
† *Balchder diſtyrwch.* Ein dirmyg a'n † traha, ar ddiod a bara,
A bair i ni fwytta, oni attal Duw,
Y ffacbys ar callod, ac ymborth nifeilod,
Ar crwſt ym ni 'n wrthod heddyw.
Ni fuom yn poeri y blawd oedd a rhydi,
A'r bara a'r pinni ni bwrem on' pen:
A'n begers mor foethus yn teri ar farliſh,
† *Yn ago'* *Ni phrofent ond caniſh † haychen.*
Ni fuom yn bwytta Gormoddion o fara,
Fel pobol *Gomorra* 'n camarfer eu byd,
Heb ddioleh am dano, na ſwpper na chinno,
Nes inni dy ddigio yn danllyd.

Ni

Ni fuom yn yfed, nes mynd yn cyn dynned,
Na allem ni gerdded, na myned, o'r mann,
Nes arllwys ein ceudod, lle hyfsom ni'r ddiod,
Yn waeth nâ'r nifeilod aflan.
Bu deie'n tafarne, yn llawnach ddydd ſulie,
O addolwyr bolie, yn addoli Baal,
Nag oedd ein heglwyſydd, o ddynion o grefydd,
Ith 'ddoli di'n ufydd, Duw nefawl.
Tair gwaith o leia, y llanwn ni 'r bola,
Bob dydd pan bo byrra, gan bori ein bwyd;
Ond prin mewn ſaith die, y cofiwn niditbe,
Syn llanw ein bolie â brâs-fwyd.
Ni flinwn yn ebrwydd, yn d'eglwys o Arglwydd,
*Er maint yw ein haſlwydd, an hoſlyd * 'tra:* * Balchder.
Ni flinwn ni'n aros, mewn tafarn dros wythnos,
Er oered o'r hirnos aia.
Fe yf un cyn cinnio, o fûr a thybacco,
Faint y ddigono ddeugeinyn ar bryd:
Fei chwda drachefen, gan dynned oi botten,
Heb feddwl am angen a gofyd.
Mae'n meddwdod yn crio, am newyn in' pigo.
Mae'n gloddeſt yn ceiſio dwyn prinder i'n cell:
Mae'n hafrad yſowaeth, yn gofyn drudaniaeth,
A hirbryd trwy hiraeth ein cawell.
Yn gyſiawn gan hynny, O Arglwydd y gallu,
A newyn ein gryddfu am wrthod grâs;
A thorri a difa cynhalieth ein bara,
A pheri inni fwytta ein * carcas. * Cnawd.
Ond Arglwydd trugarog, er mwyn dy eneiniog,
Na ddanfon yn llidiog hir newyn i'n lladd,
Na nychdod i'n gryddfu, na phlag i'n difethu,
Na rhyfel, na chleddu i'n † gwrthladd. † Gwrthwynebu.
Ond Madde yn raſſol ein trawſedd * anguriol, * Rhyf. ddol.
Na wna ni yn Siampol, i bobol y byd:
Ond arbed ni'n dirion, a gwella 'n harferion,
A newid ein ſinion fywyd.

Nac

Nac edrych Dâd cyfion, ar droſſedd dy weiſion,
Na 'n bcie mawrion, i'n lladd gan ei maint:
Ond edrych yn hyfryd, ar ange d'anwylyd,
I ddoſi dy danllyd ddigofaint.
Er mwyn ei rinwedde, a'i fywyd a'i ange,
Ai 'fydd-dod ai wrthie, ai werthfawr waed,
Madde inni baſſwys, tro ni ir ffordd gymmwys,
A chadw ni yn d' eglwys yn waſtad.
Golch ein pechode, yng-waed ei welie,
Croeſ-hoelia ein beie, yn grygie ar ei groes:
Rhwyga'n * bligaſſiwn, a doro i ni bardwn,
Er mwyn ei ddryd † baſſiwn a'i hir loes.
Na alw ni i gyfri, am dan ein drygioni,
Na ddere in coſpi, am ein gwegi a'n gwaith:
Ond arbed dy weiſion, er mwyn dy fab gwirion,
A'th wnaeth yn dra boddlon unwaith.
A danfon dy yſpryd, i wella'n drwg fywyd,
A'n helpu ddychwelyd, â chalon iach,
Ith gywir waſnaethu, a'th ofni, a'th garu,
A'n * deor i bechu dim mwyach.
Duw attal dy wialen, dadddigia drachefen,
Tro d' wyneb yn llawen, nad newyn i'n lladd:
Madde 'n troſſedde, gwir wella'n drwg nwyde,
Sanctteiddia 'r calonne ſy'n d' wrthladd.
Duw gwella di'r tywydd, bendithia di'r maeſydd,
Tro'n triſtwch yn † wenydd, na newyn a ni:
Rho râd ar y fiſgawn, gwna'r farchnad yn gy-
Diwalla ni â'th radlawn ddaioni. (flawn
Rho ymborth ir Chriſtion, rho ogor ir eidion,
Rho 'r fengyl ir gwirion y garo 'r gair:
*Rho heddwch ir deyrnas, ac iechyd ac * urddas*
In pen † Llywydd Charlas *ddiwair.* (wrain,
Mil chwechant ac ugain, a naw mlynedd cy-
Medd holl ddoethion Brydain, oedd oedran ein brawd,
A'n Prynwr, a'n ceidwad, pan gwympodd y gawad,
Y Lanwodd y farchnad â chwd-flawd.

Rheolwr

* *Rhwymddioddefaint.*

* *Rhwyſtro.*

‡ *Lawenydd.*

* *Anrhydedd.*

† *Rheolwr.*

R*Heolwr y Nefoedd a'r Ddaiar a'r Moroedd,* *Arall.*
Ar tywydd, a'r gwyntoedd o'r glynnodd, a'r glaw,
Clyw gwynfan tosturiol, ac achwyn dy Bobol,
Gan dywydd dryc-hinol a hir-law. (a'r diale,
Y mae 'r Gwynt, y mae'r Tonne, mae 'r Glaw *Barn. 5. 10.*
A'r Sêr yn eu gradde, a'r nefoedd yn grych,
Yn ymladd i'n herbyn drosseddwyr escymmyn,
I'n plago â Newyn yn fynych.
Mae 'r Haul oedd i'n porthi, a gwres a goleuni,
Yn awr gwedi sorri, yn edrych yn sur,
Gan ballu rhoi thwymder, a'i gwres wrth ei harfer,
Nes pydru 'r naill hanner o'n llafyr.
Mae'r Lleuad yn wylo, fel Gwraig y fae 'n † mwrno, † *Galaru,*
Bob nôs mae'n ymguddio, mewn cwmwl o'n
I ollwng ei deigre, gan amled o'n beie, (gwydd,
Nes soddi 'r Llafyrie ag aflwydd.
Mae 'r tonne cyndeiriog, a'r wybren gawadog,
A'r cymle glyborog yn glawio bob awr
Afonydd o ddrwg-fyd, gan gynddrwg o'n bywyd,
I'n plago ag adfyd yn ddirfawr,
Mae'r * ormes yn sathru y llafyr sy'n tyfu, * *Gorthrymiad.*
Mae'r gwynt yn cawdelu y dalo o frig,
Nes iddo ddihidlo, mallu, egino,
Gan law yn ei guro yn ffyrnig.
Mae'r llafyr s'eb fedi, yn barod i golli,
Heb dywydd i dori, na'i daro ynghyd,
Mewn cyflwr anhygar: Duw moes i'n dy ffafar,
I gwnnu o'r dda ar sopaslyd. (men
Mae 'r maint sy'n ei helem, fel gwellt yn y dom-
Yn ddigon anghymmen, yng * hwman y dâs, * *Bold.*
Yn twymo, yn mygy, yn llwydo, yn mallu,
A chwedi llwyr bydru o gwmpas.
Mae 'r maint sy'n y scubor, gogyfer a gogor,
Yn twymo heb gyngor, yn mygu heb gel,
Yn barod i nynnu: mab Duw dere i'n helpu,
A nad ti lwyr fethu ein trafel.

A'r

A'r maint fydd ar feder ein cinnio a'n ſwpper,
Sydd gynddrwg ef biner, a'i dymmer mor doſt,
Ac oni chawn gennyd, Duw graſſol gyfrwy.
† Coſpir. Fe'n † plagir ni ag adfyd hîr-doſt. (ddyd,
Agor dy lygad, O Arglwydd ein Ceidwad,
* Ofnadwy. *A chenfydd mor irad, id weled mor * hyll*
Holl ymborth Chriſtnogion, yn pydru mor ffinion,
O eiſie cael hinon i gynnyll.
Duw graſſol toſturia, difwynodd ein bara,
(Hir nychdod y faga dan fogel dy blant)
O ddiffig ir ei rwyſtro, a'i ddyfal fendithio,
A rhoddi rhâd arno a llwyddiant.
Duw beth y feddyliwn, am had-yd y gwanwyn,
O bwy le ei ceiſiwn, o cawm fyw yn cyd,
Mae pawb yn achwyngar, ddifwyno ei holl hei-
Duw dangos dy ffafar am had-yd. (*niar*;
Duw graſſol toſturia, wrth ddefaid dy borfa,
Iſa. 3. 1. Na thorr ffon ein bara i beri i ni boen,
Madde 'n troſedde, gwella 'n drwg nwyde,
† Di lawenydd. Cyſſura 'n calonne † dihoen.
Gorchymyn i'r haul-wen, ymddangos drachefn,
Gwna'r lleuad, a'r Seren yn ſwiol i'th Saint:
Rho hinon a chyſſur, i'r poenfawr lafyrwyr;
A dofa dy bryſſyr ddigofaint.
* Agor. * Rhwylla 'r wybrenne, a gwaſcar y cwmle,
† Cariadus. Cerydda 'r cawade; † cu ydwyd a rhwydd:
Goſtega 'r dôſt ormes, Rho degwch a chraſtes,
I'r llafyr anghynnes, Arglwydd.
Ond ymma Duw'r *gallu, 'rwi 'n brudd yn cyffeſu,*
Mae'n pechod ſy'n tynnu'r fath ddial ar ein trawſ
A'th ſtormydd anraſſol, a'r tywydd drychinol,
I'n coſpi dy bobol rhy-draws. (ddonie,
Di lenwaiſt ein bolie, mor gyflawn â'th
Na chodem o'n heiſte i oſtwng ein glîn,
I roddi it foliant na chlôd am ein porthiant,
Nes tynnu aflwydddiant i'n dilyn.

Yr

Yr eidion ar aſſen a edwyn eu perchen,
A'r ci fydd llawen, wrth ei portho allaeth:
Ond Pobol ddiwybod ni fynant gydnabod,
Nac adde ma'r Drindod oi Tadmaeth.
Yr wyt yn ein porthi, ag amryw ddaioni,
Fel un a fae'n peſci paſcwch yn rhin:
Ni chodwn o'n penne i weld mwy nag ynte,
O ble mae'r fâth ddonie yn diſgyn.
Gan hynny di yrreſt y ſtorom a thempeſt,
I goſpi ein gloddeſt a dryc-hin a glaw;
I beri inni nabod, a gweled mae'r Drindod
Sy'n porthi ni yn waſtod a'i ddwylaw.
Er maint o'r ddiale y roeiſt am ein penne,
I goſpi ein beie, gan gynddrwg ym yn byw;
Ni buom er y * conqueſt, yn byw mor anoneſt,
A chymaint ein gloddeſt ac heddyw.
A'r ſtorom yn chwythu, a'r glaw yn ein gryddfu,
A'r llafyr yn pydru, heb adrodd ond gwir,
Yn Heie 'r Tafarne, yn chwdy ddydd Sylie,
A'th gablu rym ninne rhai anwir.
Pan dlyem weddio, a Phryſſur repento,
Mewn llwch, ac ymgrino am bardwn a gras,
A'th gywir wſnaetheu, 'roem ninne 'n dy (gablu,
A'th rwygo a'th regu yn ddiras.
Pa fwyna y ceiſiyd ein troi a'n dymchwelyd,
A Gwella ein bywyd, a 'madel a'n bai,
Waeth waeth y pechem, fwy fwy i'th ddigiem,
Saith bellach y ciliem ninnai.
Pe fwyâ ddiale y royd am ein penne,
Bid newyn, bid cledde, bid clefyd, bid glaw,
Fwy fwy fel *Pharo* yr ym yn dy gyffro,
I'n poeni a'n plago â hir-law.
Nid rhyfedd gan hynny, dy fod yn ein maeddu.
Gan ddwblu a threblu ein maethgen a thrwſt:
Ond mwy o ryfeddod na roit ti' ni ddyrnod,
A'n taflu i'r pwll iſſod yn ddidrwſt:

* *Er amſer Wiliam Gongcwerwr.*

Duw

Duw madde 'n ſtyfnigrwydd, Duw dofa'th lidaw grwydd,
Tynn ymaith ein gwradwydd, a'n-haſlwydd
Rho râs i ni fedru, fel *Ninif* ddifaru, (hir:
A'th ddyfal waſnaethu yn gywir.

Rhybydd i Gymru i edifarhau ar yr amſer yr oedd y chwarren fawr yn Llyndain.

† Golara. *Cymru, Cymru,* † mwrna, mwrna,
Gâd dy bechod, gwella, gwella,
Rhag ith bechod dynnu dial,
A digofaint Duw ith Ardal.
Mae dy bechod gwedi dringad,
Cuwch a'r nêf yn crio 'n irad,
Am ddiale ar dy goppa,
Megis *Sodom a Gomorra.*
Mae e'n gweiddi nôs a bore,
Fel gwaed *Abel* am ddiale:
† Gau. Nid oes dim y † ſtoppa ei fafan,
Ond plag Duw, neu wella 'n fuan.
Mae e gwedi nyrddo 'r ddaiar,
Fel pechodau 'r Cewri cynnar:
Ac yn gofyn dy ddyſgybo,
†Edifarhau Oddi arni, neu † Repento.
Nid oes cornel mwy nâ *Ninif,*
Na bo 'n llawn o feie anneirif,
Na chrâch bentre na bo pechod,
Yn ſwrddanu cluſtiau 'r Drindod.
Nid oes un rhyw râdd na galwad,
Na bo gwedi ymlygru 'n irad,
Ac yn tynnu fel wrth reffyn,
* Goppa. Blag a dial ar dy * gobyn.
Mae 'r Pennaethiaid bob yr un,
Yn ceiſio'i mawl a'i lles eu hun;
Ac heb ymgais am wîr grefydd,
Meliant Duw, na lles y gwledydd.

Mae

Mae dy ffeiriaid hwyntau 'n Cyſgu,
Ac yn gado 'r bobol bechu,
Ac i fyw y modd y mynnon,
Heb na cherydd, na chynghorion.

Mae dy Farnwyr, a'th wyr mawrion,
Yn cyd-ddwyn a Mwrddwyr, Meddwon,
Ac yn godde treiſwyr diriaid,
Speilio 'r gweddwon a'r ymddifaid.

Mae'r Swyddogion hwyntau 'n godde
Cablu Duw, a meddwi 'r Sulie,
Troedo'r fengyl, caſau 'r cymmyn,
Heb na choſp na cherydd arnyn.

Mae 'r Shirifaid, a'u debidion,
Yn anrheithio 'r bobol wirion,
Ac wrth rym ei braint a'i ſwydde;
Yn eu ſpeilio liw dydd gole.

Mae 'r Cyfoethog hwyntau 'n llyngcu
Faint ſy'n helw 'r tlawd *ynghymru,*
Ac wrth renti'n doſt, ac occra,
Yn eu gyrry hwy gardotta.

Mae 'r Cyffredin o bôb rhyw,
*Yn * delo 'n ffalſt, yn digio Duw,*
Yn ddall, yn ddwl, heb fynnu eu dyſgu,
Yn mynd ir pwll, heb odde eu nadu.

Mae pôb grâdd yn pechu'n rhigyl,
Ac heb wneuthur pris o'r fengyl,
Nac o gyfraith Dduw gorucha,
Yn addoli 'r byd â'r bola.

Mae pôb grâdd â rhaffau pechod,
Yn dirdynnu dial hynod,
Am eu penne heb doſturi,
Oni thront oddiwrth eu brynti.

Ma'r fâth feddwdod, Mae 'r fâth dyngu,
Mae'r fâth gamwedd ymôt Cymru,
Ar fâth wangred a gau ddarwiaeth,
Na bu 'ngrhed ai † ſut yſywaeth.

* *Gwneu'thur.*

† *O'i fath.*

Mae

Mae Duw cyfion ynte 'n canfod
Drwg ymddygiad pawb a'i pechod,
Heb. 10. 30. Ac yn rhwym wrth fwydd a nattur;
Ddial ar y fath droſſeddwyr,
* *Ymbil.* Er ys dyddie mae 'n * ymhwedd,
A'th holl blant am wella eu buchedd:
Eiſie gwella mae 'n bwriadu
Weithian ddial camwedd Cymru.
Duw a'th ddododd yn y taflau:
Duw a'th gafodd lai nâ phwyſau:
Duw y ſyn rhoi maethgen itti,
Oni throi oddiwrth dy frynti.
Eſie Cymru gymryd rhybydd,
Oddiwrth *Loeger*, yn ei holl gyſtydd,
Mae gwialen gwedi glychu,
Yn y Sicc ar feder Cymru.
Y mae plâg yn ôl dy bechod,
Gwedi luniogan y Drindod,
Ac yn barod ddwad attad,
O waith Cynddrwg o'th ymddygiad.
Y mae 'n crogi uwch dy gobyn,
Ddydd a nôs fel wrth edefyn,
Ac yn barod iawn i ſyrthio,
Oni throi di a repento.
Yr wyt tithe yn pentyrru
Plâg ar blâg, heb edifaru,
Ac yn cam arferu 'n rhyfedd
Ffafar Duw a'i hir amynedd.
Rwyt ti beunydd yn mynd waeth waeth,
Ac yn pechu fwy fwy 'ſywaeth:
Rwyt ti'n tybied fôd Duw 'n cyſgu,
* *Deiſyf ar i.ati* Tra 'n dy † gathrain iddifaru.
Rwyt ti'n hwrnu yn dy bechod,
Heb yſtyried na chydnabod,
Fôd Duw 'n hogi 'n llym ei gledde,
Trech ti'n hepian ar dy feie.

Iddifara

Edifara 'n brudd gan hynny;
Cyn del plâg ith ardal *Cymru*:
Cyn y tynno Duw ei gledde,
Cais ei ffafar ar dy linie.
Os digofaint Duw a nynna,
Pwy o'r holl fyd a'i diffodda?
Os y chwarren wyllt y ddenfyn,
Pwy a'i tynn y maes o'th derfyn?
Os yr Arglwydd dig a ddechre,
Ladd dy blant â'i follt a'i gledde;
Pwy all gadw rhag ei ddyrnod
Un o'th blant os teri 'r Drindod?
Gwêl bwy laddfa wnaeth e'n *Llundain*;
Er maint oedd eu cri a'u llefain:
Eisie gwneuthur hyn mewn amser,
Fe ddifethodd fwy nâ'i hanner.
Cwyn gan hynny, gwachel oedi;
Llwyr ymwrthod â'th holl frynti:
Llef am râs cyn del dy faethgen,
Foru ys-gatfydd y daw 'r chwarren.
Mae dy blâg mewn cwdau lliain,
Etto 'n shoppeu † Marchants Llundain: † *Marsiandwyr.*
Fe ddaw 'r plâg oddi-yno i Gymru,
Os ár fyrder ni ddifaru.
Os i *Gymru* y daw 'r cornwyd,
Och! mor am-mharodol ydwyd,
Fynd ir barr i wneuthur cyfri,
Heb na gwisc na dim goleuni.
Os i *Gymru* y daw'r clefyd,
Ofer ceisio un gyfrwyddyd:
Nid yw'r byd yn abal * stoppi * *Rhwy stre*
Haint, pan helo Dvw i'n cospi.
Ofer cesio sâds a Ryw,
I wrthnebu cleddau Duw:
Oni throi oddiwrth dy bechod,
Ni thal * metswn un o'r chwilod. † *Meddigi-niaeth.*

Ofer cadw pyrth dy drefydd,
Fe ddaw 'r plag dros ben y gwelydd :
Ni all peics, na * dwbwl canon
Attal plag, os Duw a 'i danfon.
Ofer rhedeg bwnt ag ymma,
Geiſio cilio rhag dy ddifa :
Dôs lle mynnech fe fynn dyrnod
Duw, a'i farn orddiwes pechod.
Goreu cynhgor rhag y plâg,
I ddyn gadw ei hun yn wâg.
Nid rhag bwyd, a nid rhag diod,
Ond rhag pob rhyw fâth o bechod.
Os daw plâg i goſpi *Cymru*,
Fe ddaw newyn ith gaſtellu,
Triſtwch, cerydd, câs, ac ofan;
Ni ddaeth plag erioed ei hunan.
Fe fydd drygfyd yn dy drefydd,
Fe fydd ochain rhwng dy welydd:
Fe fydd cwynfan ym-mhob heol,
Fe fydd braw ar bawb o'th bobol.
Cariad brawdol a ddiffodda,
Pôb credigrwydd a ddifflanna :
A natturiaeth a charennydd,
A lwyr gollant ei cydnebydd.
Ni ddaw 'r fam i drîn y ferch,
Na'r wraig ei gwr, er maint oi ſerch,
Na'r chwaer ei brawd, na'r tâd ei blentyn;
Câs, a thriſt, a thrwm yw 'r † cowyn.
Y mâb y ladd ei dâd â'i anal,
A'r fam ei phlant, er maint oi gofal;
A'r wraig ei gwr, wrth roi uchenaid,
A'r brawd ei chwaer a'i holl gyfnelſiaid.
Y marw ladd y byw a'i claddo,
A'r gwann y gwych y ddel iw drinio,
A'r claf y iach a fo'n ei faethu ;
Mor gas, mo'r flin yw 'r plag wrth hynny !

Dyn

* *Ddryll mawr.*

Amos 9. 1, 2, 3.

† *Pla.*

Dyn â'r plag ſy'n lladd â'i ddillad,
Fel * y *Baſiliſc* â'i lygad,
Ac â'i anal ſy'n gwenwyno,
Fel y † *Coccatrus* y granffo.
Y plag y bair i bôb cymmydog,
Gaſau 'r llall fel ci cynddeiriog,
A chyfathrach ffryns a chenel,
Gaſau Câr fel blaidd neu gythrel.
Hyn y bair garcharu'r cleiſion,
Yn y tai fel * Traitwyrs ffeilſtion,
Ai dehoryd i fynd allan,
I gael bwyd dros aur nac arian.
Yr aur y ladd y rhai derbynnant,
Y † ſtwff y ddifa 'r ai * medlant:
Pan del plag er maint or diffig,
Ni thal arian fwy nâ cherrig.
Hyn y bair ith bobol *Cymru*,
Pan ddel chwarren hir newynu;
Pan na chaffer bwyd dros arian,
Na dim cymmorth er ei fegian.
Dy blag y ddaw yn † ymwngc hefyd,
Fel y diluw ar y cynfyd,
Neu 'r tân gwyllt y ddaeth ar Sodom,
Yn ddi-rybydd fel y * ſtorom.
Pan bech bryſſur yn ymdwymo,
Neu 'n y tafarn yn † carowſo,
Neu 'n cynnhennu yn y farchnad,
Y daw 'r plâg yn ymwngc arnad.
Os mewn tafarn os mewn * ſtewdy,
Os mewn marchnad neu ddadleudy,
Os mewn maes ith deri 'r cowyn,
Dyna 'r mann lle bydd dy derfyn.
Yno cei di megis nifel,
Farw 'n ymwngc trwy fawr drafel,
Heb vn dyn i † weinif itti
Na'th * areilia, na'th gomfforddi.

* *Maeth a Sarph.*
† *Yr un ar Baſiliſc medd rhai.*
* *Bradwyr.*
† *Dodrefn.*
* *Cyffwrdd.*
† *Diſymmwth*
* *Dymmeſtl*
† *Yfed.*
* *Ty Put. tain.*
† *Wſnaethu.*
* *Ofalu.*

Ni ddaw meddyg, ni ddaw ffeiriad,
Ni ddaw ffryns yn agos attad,
Nac vn carwr o'th holl genel,
Mwy nag at rhyw anfad * Rebel.
Ni chei nêb a ddêlith drinio,
Nac ith yſtyn, na'th amwiſco,
Nac i'th arwyl, nac ith gladdu,
Ond â chladdiad buwch o'r beudy.
O! pwy angeu, O! bwy benyd:
O! pwy blâg a diwedd aethlyd?
O! pwy felldith a throm fforten,
Ydyw marw 'n llyn o'r chwarren?
Hyn i gyd a welas *Lloeger*,
Yn rhe *Lundain* yn hwyr amſer:
Hyn a weli dithe *Cymru*,
Os a'th bechod ni 'madawu.
Oh! gan hynny *Cymru* yſtyr,
Mor anhygar, mor ddigyllyr,
Mor ddigariad, mor aflawen,
Ydyw marw'n llyn o'r chwarren.
Dyma 'r Angeu wyt ti 'n haeddu,
Am dy bechod *Cymru Cymru*!
Dyma 'r angeu s'ar dy feder,
Oni throi at Dduw ar fyrder.
Mae Duw 'n diſgwyl er ys dyddie,
Am it droi a gado'ch feie:
Eiſie troi mae Duw yn barod,
A Phlâg ddial dy holl bechod.
O gan hynny *Cymru* mwrna,
Gâd dy bechod, edifara:
Diſc gan *Ninif* geiſio heddwch,
Cyn del dial a diffaethwch.
Cyn y tynno Duw ei gleddau:
Cais ei heddwch ar dy liniau,
Rhy-ddiweddar itt' ymbilian,
Gwedi tynno ei gleddau allan.

* *Gwrthryfelwr.*

* *Pa.*

Cwymp

Cwymp i lawr wrth draed dy brynwr
Megis *Magdlen* wyla'r hallt ddwr;
Sych a'th wallt ei ddwy troed raſſol,
Fe ddiddana 'r edifeiriol.

Cyfod allor megis *Dafydd*, — *1 Chron.* 21.
Offrwm iddo yſpryd cyſtydd: — *Pſal.* 51. 17
Deiſyf arno † ſtoppi 'r Angel, — † *Attal.*
Sydd ar feder lladd dy genel.

Mwrn * mewn Sâch fel pobol *Ninif*, — * *Galara Jonah.* 3.
Tro oddiwrth dy feie anneirif;
Duw newidia 'th Farn a'th Ferdid,
Os tydi newidia 'th fywyd.

Tramwy ir Demel nôs a dydd,
Megis *Aaron* mwrna yn brûdd:
Llef am ras ar Griſt dy Geidwad,
Cyn y delo 'r cowyn arnad.

Cûr dy ddwyfron yn gyſtyddiol,
Fel y *Publican* difeiriol:
Cais gan Dduw doſturio wrthyd,
Cyn ith dorrer ffwrdd â'r clefyd.

Bwytta beunydd fara dagrau,
Megis *Dafydd* am dy feiau:
A gwna 'th wely 'r nôs yn foddfa,
Cyn ir chwarren wyllt dy ddifa. — *Pſal.* 6. 6

Sâf fel *Moeſen* yn yr † adwy, — † *Bwlch.*
Lle mae'r plag ar feder tramwy:
Cais gan d' Arglwydd droi ddigllonedd,
Felly dengys it drugaredd.

Megis *Phinees* cymmer † ſhiaflyn, — † *Gwayw-ffon.*
Lladd y rhai ſy'n peri 'r cowyn: — *Num.* 25, 7
Coſp â'r gyfraith afreolaeth,
Duw ath geidw rhag marwolaeth.

Gado *Sodom*, tynn i *Zoar*,
Gwachel ddeſtryw; bydd edifar:
Gwrando 'r Angel ſy'n rhoi rhybydd,
Cyn y del y plâg ith drefydd.

Gado 'r moch a'r bobol feddwon:
Fel y gade 'r mâb afradlon:
Tynn i dy dy Dad rhag newyn,
Cyn dy dorri lawr a'r cowyn.

Mat. 26. 75. Tynn fel *Peder* i ryw gornel,
Wyla 'n chwerw dros dy genel:
Y mae 'r ceiliog yn dy gofio,
* Gospi. *Cais drugaredd cyn dy* * *blago.*
Gwna dy gownt a'th gyfri 'n barod,
Mat. 22. 11. Cyn dy fynd o flaen y Drindod:
13. Nyn dy lamp, a gwisc dy drwsiad,
Mat 25. 4. Cyn y delo 'r chwarren attad.
Chwyrn yw'r chwarren pan ei delo,
* Amser. Ni ry * respit it ymgweirio:
Bydd barodol yn ei gwiliad,
Bôb yr awr cyn deloi attad.
Os ymgweiria *Cymru* i farw,
Ac i fynd at Dduw yn hoyw,
† Tybygolaf † Cnawta i gyd i Dduw dy sparío,
A rhoi iechyd hir it etto.
Duw fo grassol wrthyd *Cymru*,
Duw ro grâs it edifaru:
Duw 'th achubo rhag y chwarren,
Duw ro itti flwyddyn lawen.

Arall. *CYmru Cymru, mwrna, mwrna;*
Cwyn fel Ninif *Edifara;*
Gwisc di sâch, cyhoedda ympryd;
Llef am râs, a gwella 'th fywyd.
Y mae *Lloeger* dy chwar hyna,
Yn dwyn blinder tôst a gwascfa,
Dan drwm wialen y Duw cyfion,
Sy'n ei maeddu yn dra creulon.
Y mae 'r plâg yn disa ei phobloedd,
Fel Tân gwyllt y ddoi o'r nefoedd,
* Flam. Ac fel * gwaddath ar sych fynydd,
Yn goresycyn ei holl drefydd.

Maen

Mae'n hwy 'n meirw yn ddiaros,
Wrth y miloedd yn yr wythnos,
Ac yn cwympo ar ei gilydd,
Yn gelanedd mewn heolydd.
Nid oes eli, nid oes † metſwn, * Cyfrwyddydd.
Nid oes dwr na deigre miliwn,
All ei ddiffodd, och nai laeſu
Ond trugaredd *Duw* a'i allu.
Y mae *Llundain* fawr yn * mwrno, * Galaru.
Fel *Caerſalem* gwedi hanreithio ;
Nid oes dim ond ochain ynddi,
Cwynfan tôſt, a llef annigri.
Mae 'r fâth alar, mae'r fâth driſtwch,
Mae 'r fâth gwynfan a thrafferthwch,
Mae 'r fâth waywyr a'r fâth ochain,
Na bu 'r fath erioed yn *Llundain*.
Mae pob grâdd yn gweld yr Ange,
Ger ei bron yn cwnnu gledde,
Ac yn diſgwyl heno, heddu,
Am y cart i dwyn i'w claddu,
Y mae'r gwyr yn gweld y gwragedd,
A'u Plant anwyl yn gelanedd,
Yn y tai yn dechre * ſowſo, * Drewi.
Heb gael vndyn a'u hamwiſco.
Y mae 'r gwragedd hwynte 'n ochain:
Weld y gwyr a'u plant yn gelain ;
Ac heb feiddio myned allan,
Yn gwall-bwyllo 'n flin gan ofan.
Mae 'r ymddifaid bach yn gweiddi,
Yn y tai heb nêb i porthi:
Ac yn ſugno breſt eu mamme,
Gwedi marw er ys tridie.
Nid oes cymmorth, nid oes cyſſur,
O'r nêf o'r ddaer, o'r môr na'r awyr,
O'r Dre na'r wlâd, o'r maes na'r winllan,
O'r llan na'r llys, o'r gaer na'r gorlan.

Y mae'r Iach yn gweld y trwcle,
Y fae gynt yn dwyn tommenne,
Heb ddwyn dim o'r gole i gilydd,
Ond y meirw i'r monwentydd.
Mae rhai byw yn hanner marw,
Cyn del arnynt wyn na gwayw,
Wrth weld cymmaint yw'r diale,
Sy'n digwyddo am eu penne.
Ni chair rhydd-dyd fyned allan,
Ni chair bwyd i mewn dros arian,
Ni chair tramwy at yn Chriſtion,
Ni chair madel â'r rhai meirwon.
Yn y tai mae 'r plâg a'r cowyn,
Yn yr hewl mae 'r cri a'r newyn:
Yn y maes mae 'r cigfrain duon,
Hwyntau 'n pigo llygaid cleiſion.
Y mae 'ſowaeth *Duw* a dynion,
Gwedi gado 'r rhain yn dlodion,
Heb roi help na ſwccwr iddyn,
Yn eu nychdod tôſt a'u newyn,
Mae Duw 'n chwerthin am eu penne,
*Ac a'i fys yn * ſteppi gluſtie,*
Ac heb wrando gweddi canmil,
Eiſie gwrando llais ei fengyl.
Y mae dynion anrhugarog,
Yn eu ffoi fel cwn cynddeiriog:
Gwell yw ganthynt weled gwiber,
Yn y wlâd nâ gweled † Lyndner.
Waith bôd dyn â'r plâg yn nyrddo,
Pôb rhyw ddyn a ddelo atto,
Ac yn lladd â gwynt ei ddillad,
Fel y * Baſiliſc â'i lygad;
Ni baidd Tâd fynd at ei Blentyn,
Na gwraig drin y Gwr â'r cowyn,
Na ffrind weld ei ffrind â'r clefyd,
Heb fawr berig am ei fywyd.

Dihar. 1. 26, 28. Canad.

† Gwr o Lundain.

* Sarph.

Y

Y mae 'r fam yn lladd â'i chyſſan
Ei hanwylyd Blentyn bychan,
Ac heb wybod yn * andwyo
Hwn â'r plâg tra fytho 'n ſugno.
Y mae 'r Tâd yn lladd â'i anal,
Ei blant anwyl yn ddiattal,
Ac fel † Coccatris gwenwynllyd,
Yn ddi-ſôn yn dwyn eu bywyd.
Y mae 'r Plentyn y glefychwys
Ynte 'n lladd ei fam a'i magwys,
Ac o'i anfodd yn * inffecto,
Yr holl dylwyth lle bo 'n trigo.
Mae 'n hwy 'n meirw yn ddiſymmwyth,
Gwyr a gwragedd, Plant a thylwyth,
Wrth y pumcant yn y noſwaith,
Nes mynd *Llundain* megis anrhaith.
Mae 'r fâth wylo, mae'r fath ochain,
Ym mhôb cornel o dre *Lundain*:
Ni bu 'rioed o'th fâth yn *Rama*,
Gynt gan *Rachel* a'i chyfneſſa.
Mae 'r offeiriaid a'r pregethwyr,
Yn alaru maes o feſſur,
Weld eglwyſydd lle 'r oedd miloedd,
Fel † lluęſtai heb ddim pobloedd.
Y mae 'r * Marchants mawr a'u Shioppe,
Llawn o frethyn aur a laeſe,
Heb gael gwerthu dim o'r llathaid,
I roi bara i prentiſſiaid.
Y mae 'r creffftwyr hwynte 'n ochain,
Gwedi gweithio pethau * cywrain,
Heb gael vn dyn idd eu prynu,
Ac yn barod i newynu.
Mae lletteu-wyr y Gwyr mawrion,
A'r Arglwyddi, a'r Marchogion,
A'u Hoſtrie mawr yn wâg,
Heb neb ynddynt ond y plâg.

* *Nafu.*

† *Sarph.*

* *Gwenwynno.*

† *Bwthau.*

* *Marſiandwyr.*

* *Hardd.*

† Radwyr. * Rhai yn dwyn llwythe ar eu ceſne. † Rhai yn hala cart. * Rhai yn llyſco pethau.

Y mae 'r † water-men a'r * porters,
A'r † caraniſwyr oll, a'r * haliers,
Heb gael lle i ennill dimme,
I roi bara yn eu bolie.
Mae 'r farchnatfa lle 'r oedd llafur,
Cig a phyſcod tu-hwnt i feſſur,
A phôb moethe o'r dainteithia,
Heb na chig, na blawd na bara.
Y mae llawer oedd yn ceiſio
* Quailes a † Pheſants idd eu cinio,
Nawr yn chwennych torri newyn,
Ar * bŵr *Jon* a hên ymenyn.
Lle 'roedd beunydd fil o fade,
Yn dwyn ymborth, heb law llonge ;
Nid oes heddyw bwnn yn dwad,
O flawd cawl, dros aur i'r farchnad.
Lle 'roedd llewndid o bôb ffrwythi,
Ag oedd daer a dwr yn roddi :
Nid oes heddyw ond y newyn,
Ar drydaniaeth waith y cowyn.

* Soſt-ieir. † Ceiliogau 'r coed. * Phyſcod hallt ſych.

† Balchder.

Hyn y barodd ein hen † draha,
A'n gloddineb, a'n putteindra,
A'n gau-dduwiaeth, a'n câs feddwdod,
A dirmygu 'r gair yn waſtod.
Dymma wabar, dymma ffrwythe,
Dymma gyflog ein pechode,
Dymma 'r faethgen dôſt haeddaſſom,
Am y brynti gynt a wnaethom.

Dent. 28. 15, 21, 27.

Dymma fel y gall Duw cyſion
Dynnu lawr y Trefydd mawrion,
Mewn byrr ennyd am anwiredd,
A'u daroſtwng am eu balchedd.
Dymma fel y gall Duw blygu
Pobol drawſion y fo'n pechu,
Ac heb wneuthur pris e'i ddeddfe,
A'u † committo dan law 'r Angeu.

† Goſod.

Hyn

Hyn haeddaſſom er ys dyddie,
Hyn y ddylem bawb i adde,:
Cyfiawn yw Duw a diargoedd, Pſal 145.
Yn ei ffyrdd a'i holl weithredoedd, 17.
Ni hauaſſom bob diffeithder,
Gynt rhwng cwyſe anghyfiawnder.
Rym ni 'n medi, 'rym ni 'n caſclu
Y crop y ddygodd pechod inni.
Dymma 'r dial gynt addawodd
Duw i ddanfon ar y boblodd,
Nas gwaſnaethent â'r holl galon,
Ac na chadwent ei orchmynnion.
* Dymma 'r faethgen y gaiff *Cymru,* * *Fe fu'r chwarren ar ol hyn yng Hymru, a Rhyfel trwy 'r Deyrnas.*
Eiſie gwella a difaru,
A chymmeryd rhybydd dyner,
Oddiwrth blâg a dial *Lloeger.*
Pan y helodd *Duw* 'r fâth wialen,
Ar y bobol dda o *Lunden,*
Ma'rnai ofan y daw cleddu,
Ar y bobol ddrwg o Gymru.
Pan na chymre bobol *Juda,*
Rybydd prûdd oddiwrth *Samaria* ;
Duw rows *Juda* i gaethiwed,
Fel *Samaria* dan law'r *Siriaid.*
Pan na chymmer *Cymru* † warning, † *Rybydd*
Oddiwrth *Loeger* yn ddidaring :
Ma'rnai ofan y daw dial Pſal. 25.
Ar y *Cymru,* a phlâg * anial. 14.
* *Dsffaith.*
Pan y glawiodd *Duw* gorucha
Dân ar *Sodom* a *Gomorra,*
Ni ddiffoddodd o'i lid tanllyd,
Nes difethu *Zeboim* hefyd. Deut. 29. 23.
Pan y helodd *Duw* y chwarren,
I dir *Lloeger* ac i *Lunden,*
Ma'rnaſ ofan tôſt na laeſa
'R plag, nes del ymweld a * *Chambria.* * *Cymru.*

Os

Os pan helodd *Duw* y cledde,
I *Germania* a'i chyffinie,
Eiſie i'r *ffrangcod* gymryd rhybydd,
F'aeth y cleddyf trwy ei holl drefydd.
† *Rhybydd.* Eiſie i *Loeger* gymryd † warning,
Oddiwth *Bohem*, *ffraingc* a *ffluſhing*,
Y mae *Duw* yn coſpi *Lloeger*,
Yn ſaith gwaeth nag vn o'r nifer.
Oni chymmer *Cymru* rybydd,
Oddiwrth *Loeger* driſt a'i chuſtydd;
Ma'rnai ofan gweld ar fyrder
Blâg yng *Hymru* waeth nâ Lloeger.
* *Galara.* O gan hynny *Cymru* * mwrna!
Gâd dy bechod, edifara;
Dyſc gan *Ninif* geiſio heddwch,
Cyn del dial a diffaithwch.
Joel. 2.12, 13.14. *Cûr dy ddwyfron, wyla'r hallt ddwr,*
Golch dy wiſc yng waed dy Brynwr:
Llef am râs, a gâd dy frynti,
Cyn dialer dy ddrygioni.
Cyn y tynno Duw ei gledde,
Cwymp yn iſſel ar dy linie:
A chais râs a ffafar gantho,
Cyn i'r Ange dig dy daro.
Ofer crio gwedi 'th glwyfer,
Ofer ymbil gwedi 'th farner,
Ofer ceiſio torri 'r wialen,
Gwedi rhodder itti 'r faethgen.
Cwyn gan hynny, gwachel oedi,
† *Ebrwydd.* Bryſſia 'n † eſgyd, gâd dy frynti,
Gwel y farn ſydd uwch dy gobyn,
Tro, cyn caffoi arnad ddiſgyn.

Gweddi

Gweddi Eglwyſwr wrth fyned i ymweled a'r Cleiſion yn amſer y Chwarren.

DUw gwynn, Gwel mor beryglus,
Yw Swydd dy wâs trafaelus,
Sydd yn * twttan aia a hâf,
At bôb dyn clâf gwrthnebus.
Nid oes na Gwr na Bachgen,
Bid claf o'r frech na'r chwarren,
Neu rhyw glefyd y fo gwaeth,
Nad wyſi gaeth i orthen.
Os Gwrês, os gwayw poethlyd,
Os chwys, os Twymyn awchlyd,
F'orfydd myned uwch ei ben
Bid clâf o'r chwarren waedlyd.
A hyn ſydd dra echrydus,
I galon egwan gluyſus,
Sydd heb bwer gantho ei hun,
I wechlyd twymyn awchus.
Gan hynny ar f'vnig helpwr,
Am Ceidwad am diffynnwr,
Sy'n rheoli rhain i gyd,
Rwi 'n crio 'm mrhyd am ſwccwr.
O *Arglwydd mawr di elli*
Fy nghadw 'n iach os mynni,
Rhag yr heintiau hyn i gyd,
Er maint o'u bryd im llyngcu.
Ac oni byddi helpwr,
Im cadw mewn cyfyngdwr,
Nid oes le im ddiangc mwy,
Ond † ildo i nhwy fel gwanwr.
Gan hynny Duw 'r holl allu,
Os d' wyllys ſy'n cennadu,
Cadw fi dy waelaf was,
Rhag heintiau cas im cyrchu.

* *Myned.*

† *Rhoddi-lle.*

Tydi

Hoſ. 6. 1. Tydi fy Nuw ſy'nclwyfo,
1 Sam. 2. 6 Tydi ſydd yn elio:
Tydi ſy'n lladd ac yn bywhau,
* Ceryddu. Tydi y gae 'n * correcto.
Gan hynny tanna droſwyf,
Dy adain fel dihangwyf:
Nad i glwyf neu glefyd cas
Ymlynu a'th was daiarol.
Num. 16. 48. Duw 'rhwn y gedwaiſt *Aron*,
Yn iach yng henol cleiſion:
Cadw finne 'n raſol rhag
Yr haint a'r plâg echryſlon.
Dan. 3. *Di gedwaiſt* Abednego,
Yng henol ffiam heb dwymo:
Cadw finne nghenol plag:
* Diſtriwio *Er* Jeſu *nad f' andwyo.*
Dan. 6. Di gedwaiſt *Ddaniel* hefyd,
O ſafan llew newynllyd:
Cadw finne Arglwydd Dduw,
Rhag haint i fyw newn iechyd.
Ac felly mi'th folianna,
Mewn llann, a llys, a thyrfa:
Ac a roddaf tra ynwi ehwyth,
Id ddiolch byth dy mwya.
Dan. 6. 10. Fel *Aron* yn y gangell,
Pſal. 146. 2 Fel *Daniel* yn y ſtafell:
Ac fel *Dafydd* tra fwi byw,
Bendithiaf Dduw fyng Haſtell.

Byrr yw oes Dyn.

Job. 7. 6. FEl Gwenol *Job* mae 'n hoes yn llithro,
Fel Rhoſſyn *Dafydd* mae hi 'n gwywo,
1 Cor. 9 24. Fel gyrfa *Paul* y mae 'n diweddi,
Jac. 4. 14. Fel Bwmbwl *Jaco* mae 'n diflod di.

Fel

Fel canwyll gwyr mae 'n hoes yn treulio ,
Fel llong dan hwyl mae 'n myned heibio,
Fel poſt dan ſawd mae 'n pedwar carnu,
Fel cyſcod cwmmwl mae 'n difflannu.
Gwann yw 'n tai, a chryf yw 'n Gelyn, Job 4. 19.
Byrr yw 'n † Teremſuwr yw 'n terfyn, † *Hamſer.*
Ancertennol yw ddyfodiad,
Byddwn barod yn ei wiliad.

Cynghor ir Clâf.

PAn ith drawer gynta â chlefyd,
Yſtyr o ble daeth mor danllyd,
A phwy helodd glefyd attad,
A pha ham ei dodwyd arnad.
Duw ei hun ſy 'n danfon clefyd, Deut. 28.
Odd'wrth Dduw y daw mor aethlyd: 22.
Am ein Beiau mae 'n ei hela,* * *Ddanfon.*
I geiſio genym droi a gwella.
Ediſara am dy feieu, Hoſ. 6. 1.
Deiſyf Bardwn ar dy linieu,
Cais gan Dduw doſturio wrthyd,
Fe 'th gyſſura yn dy glefyd.
Or nynnodd llid dy Dduw yn d'erbyn,
Nes rhoi arnat Glefyd ſcymmyn,
Gwaed yr oen a'th † reconſeila, †*Heddycha*
* Deigreu hallton a'i dad-ddigia. * *Er mai Gwacd*

Chriſt yw 'r iawn am bechod, 1 Pet. 1. 19. *etto mae 'n rhaid ir ſawl a ddiſgwyliant am leſad oddiwrtho, gredu yntho, a bod yn edifeiriol, waith fod Duw wedi gorchymyn i ni ddyfod yn y modd hyny ætto trwy ei fab,* Jo. 14. 6. 1 Jo. 3. 23. Jac. 4. 9. *Ond er y dlyem ni alaru, etto na thybygwn, fod ein deigre yn iawn am ein pechodau: Pe bvaſſe hynny yn gallel bod, ni buaſſe raid i Griſt ddioddef troſom.*

Goſtwng iddo mae 'n drugarog,
Cais ei râs, ſe rhy yn ſerchog, Mat. 7. 7.
Ediſara, ynte fadde,
Wyla di, Doſturia ynte. Act. 3. 19.

Addef

Pſal. 32.5: Addef iddo dy gamwedde,
Barn dy hunan am dy feie;
Cwymp o'i flaen a deiſyf Bardwn;
† *Rhyddhad.* Di gae râs ac † Abſoluwſiwn.
Tro di atto, ynte a'th dderbyn,
* *Ddeiſyfiad.* Er ei ddigio, rhy dy * ganlyn:
A phan gwelo hallton ddeigrau,
Fe bair laeſu dy flinderau,
Duw ei hun ſy'n danfon clefyd,
Cennad Duw yw nychdod aethlyd:
Oddiwrth Dduw y daw clefydion,
Ni all neb ond Duw eu danfon.
Nid o'r Moroedd, nid o'r mynydd,
Awyr. Nid o'r ddaear, na'r * Aer, na'r corſydd;
Y daw clefyd ar blant dynion,
Ond oddiwrth yr Arglwydd cyfion,
Deut. 28. 22. Gwrês, a gwayw, crâch, cornwydon,
Crûd, a haint, a ſyndra calon,
Nychdod, Nodau, Mâll, difflanniad,
S'oddwrth Dduw ei hun yn dwad.
* *Pennaethiaid.* Ni all * Emprwyr mawr yr holl fyd,
Ddanfon haint na thynnu clefyd:
Nid oes neb a'i tynn neu danfon,
Ond Duw marw y Barnwr cyfion.
† *Arch.* Nid aiff clefyd ffwrdd wrth † bwyntment,
Loe, nac *Antwn*, *Cât* na *Chlement*,
Witch, na dewin, Swyn, na phlaned,
Nes cennado Duw ei fyned.
† *diotta neu bwytta gwrmodd.* Os o † Swrffet, os o Anwyd,
Neu dŷ afiach y ceiſt glefyd,
Duw ei hun ſydd yn dy daro,
Pa fodd bynna daethoſt iddo.
* *Shiawns.* Nid wrth * ddamwain, nid wrth ffortun,
Nid wrth dreiglad lloer na ſeren,
Y daw clefyd, mawr na bychan;
Ond wrth bwyntment Duw ei hunan.

Na

Na chais edrych fel dyn ynfyd,
Trwy pa fodd y daeth dy glefyd:
Gwell it' edrych tua 'r nefoedd,
Ar dy Dduw, a'r llaw a'th drawodd.
Duw a'th drawodd, Duw a'th wella:
Duw a'th glwyfodd, Duw 'th elia:
Duw ſy'n coſpi dy gnawd diriaid, *Heb.* 11.10.
I iachau dy gorph a'th enaid.
Derbyn Gennad Duw 'n reſſawgar,
Ymddwyn dano yn ddioddefgar: *Heb.* 12. 6.
Nêb a garo Duw fei coſpa,
Pôb mâb anwyl fei gwialenna.
Bydd ddioddefgar dan dy drwbwl,
Ffol a wingad ar ben Swmbwl: *Jaco.* 5.10. 11.
Duw a'th drawodd mor ddolyrys;
Ofer it' wrthnebu ei'wllys.
Am ein pechod a'n drwg fywyd, *Deut.* 28.
Y mae Duw yn danfon clefyd,
Ac yn † gryddfu meibon dynion, † *Cyſtyddio.*
Am droſſeddu ei orchmynnion.
Darn o gyflog pechod aethlyd,
Ydyw nychdod ac afiechyd:
Pechod a ddaeth wrth ei gynffon,
A phôb clefyd ar blant dynion.
Torri 'r Sabboth, tyngu 'n rhigyl,
Caſau 'r Eglwys a'r Efengyl,
Diſſang ffeiriaid a ſwyddogion,
A bair Llawer o glefydion.
Meddwdod, Maſwedd, a phutteindra,
Rhegy, * loetran, a lledratta, † *Segyru.*
Gwledda, Gloddeſt, treiſio tlodion,
Sy'n dwyn clefyd a thrallodion.
O'r ceiſt glefyd, o daeth moefa,
Pechod helodd hwn i'th ddala,
Ac a barodd i Dduw ddigio,
A rhoi 'r clefyd hwn i'th daro.

Galar. 3. 40. Chwilia 'n fanol dy gydwybod,
A chais gwrdd a'th ffiaidd bechod:
Llwyr groes-hoelia dy anwiredd,
Ac ymbilia am drugaredd.

Act. 3. 19. Os difaru am dy feieu,
A llwyr droi at Dduw yn foreu,
Fe faddeua *Duw* dy bechod,
Ac a'th * dynn y maes o'th nychdod.

* *Os bydd hynny er daioni i'th enaid ti.*

Cais gan *Dduw* leihau dy ddolur,
Dofi'th boen a gwella 'th gyflur:
Cais yn daer esmwythder gantho,
F'all ei roi yr awr y mynno.
Pa ryw bynnag yw dy ddolur,
Fè all *Duw* ostegu ei wayw-wyr,
A'th iachau y môdd y mynno,
Bid e'r dolur mwya fytho.
Fe iachaws y clâf o'r *parlys*,
Gwraig o'r *lasc*, a'r *crippil* nafys,
Job o'i grach, a *Naman* glafwrllyd,
A'r rhai cleifion o bôb clefyd.

Mat. 4. 24. Nid yw clefyd ddim ond cennad,
Wrth arch Duw fy'n dwad attad;
Fe ladd, fe baid, pan harcho ei berchen:
Fe ddaw, fe aiff, fel gwâs y capten.
O gan hynny galw 'n daerllyd,
Ar dy *Dduw* fy'n danfon clefyd,
Cais ei * Nawdd er mwyn dy Brynwr,
Di gei gantho help a fwccwr.

* *Amddiffyniad.*

Gweddi 'r clâf.

ARglwydd cyfion, Tâd fy iechyd,
Barnwr pawb a'i helpwr hyfryd,
Gwrando weddi dyn clafecca
Er mwyn Chrift, ac edrych arna.

Yn

Yn glâf mewn corph, yn drist mewn enaid,
Yn drwm mewn meddwl ac ychenaid,
Rwi 'n ymlysco, o 'ngrheawdwr,
Attad ti i geisio Swccwr.
Grassol wyt a llawn trugaredd, *Exod. 34. 6, 7.*
Hwyr dy lid, a mawr d'ammynedd,
Hawdd i'th gael mewn tôst gyfyngdwr;
Er mwyn Ghrist tosturia 'nghyflwr.
Di roeist iechyd im'ys dyddie,
Nawr di dwgaist am fy meie,
Ac y helaist boen a nychdod,
Im cystuddio am fy mhechod.
Duw mi haeddais rwi 'n cyfadde
Un oedd drwmmach er ys dyddie:
Yn dra chysion Duw goruchaf,
Y rhoiest hyn o Nychdod arnaf.
Di allassyd ddanfon clefyd,
† Immwngc, câs, I ddwyn fy mywyd, *† Disym mwth.*
Am troi i vffern i boenydio;
Heb roi amser im * repento. ** Edifarâ*
Etto 'n fwyn fel Tâd trugarog,
Di roist arnaf glefyd ferchog,
Im rhybyddio am fy niwedd,
Am cyfrwyddo wella muchedd.
Rwi 'n ei gymryd megis arwydd, *Psal 119. 71.*
O'm * mabwysiad a'th gredigrwydd, ** Yr arwyddion o fod yn blant i Dduw ym ffydd yn Grist, galar am bechod, a throad oddiwrtho, cariad at y Duwiol, a chadw gorchymynnion Duw. Oni fydd dyn a'r pethe hyn yndo, ni ddichon efe gasglu oddiwrth ei glefyd e'i fod ef yn blentyn i Dduw.* Jo. 1. 12. Mat. 5 4. 1 John 3. 8, 9, 10. 14. Ac. 1 Joan 2. 3. 4.
Yn fyng-hospi am † correcto,
Rhag im pechod fy andwyo.
Da yw'th waith o Arglwydd cysion,
Yn cospi 'r corph â'r fâth drallodion,
Lle roedd f' enaid er ys dyddie,
Yn dra chlâf gan ormodd foethe.

Tra cês iechyd ni chês weled,
Om pechodau er eu hamled;
Ond yn awr, gwae fi, mewn nychdod
Nid wi'n gweled ond fy mhechod.
O bwy nifer o bechode
Wnaethoi 'n d'erbyn, Duw gwae finne!
Maent yn amlach mewn rhifedi
Nâg yw 'r Sêr, o'r ceiſiai cyfri.
Pa fath Elyn gwyllt y fuo,
Yn d'wrthnebu megis *Pharo*,
Gynt pan oeddyt yn ymhwedd,
Am im droi a gwella muchedd.
Arglwydd graſſol 'rwi'n cydnabod,
Immi haeddu cant mwy nychdod,
Ac im bechu yn yſcymmyn,
O'm Mabolaeth, yn dy erbyn.
Etto gwn dy fod ti 'n raſſol,
I bwy bynna fo difeiriol,
Ac yn barod iawn i fadde,
Ir alarus eu camwedde.
Er na haeddais ond trallodion,
A dialau, a chlefydion:
Gwna â mi 'n ôl dy fawr drugaredd,
Ac nac edrych ar f'anwiredd.
Cymmer Angeu Chriſt a'i 'fydd-dod,
Yn dâl itti am fy mhechod:
* *Archoll-ion.* Clâdd fy meie yn ei * weli;
Er ei fwyn bydd raſſol immi.
Nad im farw yn fy mrynti;
Cyn im wneuthur dim daioni:
Ond rho amſer o'th drugaredd,
Imi i etto wella muchedd.
Dal dy law, goſtega nolur,
Llaeſa 'mhoen, lleiha fyng waywyr;
Ac na oſſod arnai boene,
Fwy nag allo 'nghorph eu godde.

Er

Er bôd f'enaid weithie'n dwedyd,
Dere *Ghriſt*, a derbyn f'yſpryd:
Mae fyng nhawd er hyn yn crio,
Duw tro 'r cwppa chwerw heibio.
Y mae 'r cnawd a'r yſpryd etto,
Yn amharod i ymado:
Duw rho amſer im eu trefnu;
O bydd d'wllys yn cennadu.
Nid wi'n ceiſio gennyd amſer,
I fyw 'n foethus mewn eſmwythder,
Ond i dannu dy amrhydedd,
Ac i wella peth o'm buchedd.
Duw o'r gweli fôd yn addas,
Eſtyn f'oes fel *Ezekias*;
Doro immi ryw gyfrwyddyd
Im iachau a thorri 'nghlefyd.
Ond o'r gweli fôd yn ore,
Etto 'nghoſpi dros fwy ddyddie,
Duw dy wllys di gyflawner;
Ond cyfnertha fi 'r cyfamſer.
Yn iach ni wneuthym ond dy ddigio,
Yn glaf ni allai ond ochneidio,
Oni roi dy nefawl Yſpryd,
Im diddanu yn fy nghlefyd.
Arglwydd cymmorth fi 'n fy mlinder,
Llaeſa mhoen am han-eſmwythder:
Dwed wrth f' enaid yn ei † alaeth,
Myfi yw dy iechydwriaeth.
Tydi Chriſt yw 'r mwyn Samariad,
Minne yw 'r claf trafaelwr irad;
Cweiria nolur, rhwym f' archollion,
Doſa mhoen, cryfha fy nghalon.
Mae dy law yn orthrwm arnaf,
Etto ynod mi ymddiriedaf:
A pha lleddit fi â thrallod,
Duw mae f'holl ymddiried ynod.

† *Ofni*

Job. 13.15.

Dan. 1.18. Gennyt ti mae 'r holl † allwedde,
& Agoriadau. Sydd ar fywyd ac ar Ange:
Ni baidd Angeu edrych arnaf,
Nes danfonech (Chriſt) ef attaf;
Gwna fi 'n barod cyn y delo,
Pâr im ddiſgwyl byth am dano;
Fel y gallwi fynd yn addas,
Wrth ei ſcîl i'th nefawl deyrnas.
Nâd i bethau 'r byd anwadal,
Na'th gyfiawnder ddydd y dial,
Nac i ofan Angeu im rhwyſtro
Ymbaratoi i rwydd ymado.
Tynn om calon ofan Angeu,
Pâr im wadu 'r byd a'i betheu;
Golch â'th waed fy mhechod ſceler,
Cûdd fy mrynti â'th gyfiawnder.
* Addewidion. Rho im ffydd yn dy * Brommeiſion,
Gobaith cryf am gael y Goron,
Dioddefgarwch yn fy nghlefyd,
Phil. 1.23. Chwant ddwad attad a dattodyd.
Chriſt rho d'yſpryd im diddanu,
A'th Angelion im caſtellu;
Gwna 'r awr ola fy awr ore,
2 Tim. 4.8. Rho mi 'r Goron ar awr Ange.
Chriſt fy Mugail cadw f'enaid,
* Cipio a'i dwyllio. Nâd i'r llew o'th law ei ſcliffiaid *
Tydi prynaiſt yn ddryd ddigon,
Dwg ê i'r nef at dy Angelion.

Rhybydd i'r claf i alw am weinidog, a Phyſygwr, ac i ochelyd Swynwyr.

† Gweinidog ſy'n ofni Duw. PAn clafychech cais † Offeiriad,
Yn ddiaros ddwad attad,
I Weddio dros dy bechod,
A'th gyfrwyddo fôd yn barod,

Chriſt

Chriſt y bwyntiodd yr offeiriaid,
Yn Eeſygwyr doeth i'r enaid,
Ac a roddwys iddynt eli,
I wrthnebu pôb drygioni.
Adde 'th bechod wrth y ffeiriad,
Fe ry itti gyngor difrad,
Fel y gallo roi cyfrwyddyd
Yn ol naws a rhyw dy glefyd.
† Crêd beth bynna ddweto 'r ffeiriad
O *air Duw*, yn brûdd am danad;
Gans llais Chriſt ei hun yw hynny,
Ith * rebycco, neu 'th ddiddanu.
Deiſyf arno brûdd weddio,
Ar i'r Arglwydd dy * recyfro,
A rhoi itti gyflawn iechyd,
Neu yn raſſol dderbyn d' yſpryd.
Mae *Duw* 'n addo gwrando 'r * ffeirad,
Pan gweddio 'n ol ei alwad;
Chriſt a ddyru ei ganlyniaeth,
Oni phwyntiodd dy farwolaeth.
Deiſyf arno dy gyfnerthu,
Rhag i Satan dy orchfygu,
A llonyddu dy gydwybod,
Pan i'th fliner gan dy bechod.
Godde † lawnſo dy gornwydon,
Godde i'r Gair frynaru'r galon,
Fel y gallo fwrw yndi
Win ac olew gyd ag Eli.
Gwell it adel i'r offeiriad
* Faneg itti' dy ddrwg ymddygiad,
Fal y gallech edifaru,
Nag oi blegid gael dy ddamnu.
Di gae † gyngor rhag dy bechod,
I lonyddu dy gydwybod:
Di gae gomffordd gan y ffeirad,
Os mewn pryd ei gelwi attad.

† *Pan lleſaro 'r gweinidog allan o air Duw mae Chriſt yn llefaru trwyddo.*
* *Ceryddu*
* *Wella*
Jaco 5. 14. 15. 16.
* *Llawera ddichon taer weddi y cyfiawn, ond aberth yr annuwiol ſydd ffiaedd*
Dih. 15. 1.
* *Chwilio.*
* *Ddangos.*
† *Nith gedwir, oniwnei yn ol cyngorduw*
Jac. 1. 22.

Nâd y ffeirad heb ei alw,
Nes ei bech yn hanner marw:
Ni all ffeirad y pryd hynny,
Na néb arall dy ddiddanu.
Oh! pa nifer o *Fruttanniaid*,
Sydd yn marw fel Nifeiliaid?
Rhuf. 10. 17. Eisie ceisio nerth y ffeirad,
I gyfrwyddo eu 'madawiad.
Er bôd *Duw* yn abal cadw
Sawl a fynno heb ei galw,
* *Trwy bregethiad y gair mae ffydd a throedigaeth i ffordd iechydwriaeth* Nid yw 'n cadw mawr o enaid,
* Ond trwy Swydd a gwaith offeiraid.
Cais gan hynny gynta ag allech
Ffeirad attad pan glefychech,
I roi † pwrg yn erbyn pechod, † *Physygwriaeth*
Rhwn yw achos dy holl nychdod.

yn dyfod, ac am hynny cyn clafychu fe ddylit arferu gwrando 'r gair, rhag ofn y bydd hi rhy hwyr yn ein clefyd i wneuthur felly. Ni ddylem ni oedi, a thybied mai pethau bychain yw ffydd ac edifeirwch a gwellhad buchedd, o herwydd mae pob un o'r rhain yn anghenrheidiol i iechydwriaeth, Jo. 3. 36. Luc. 13. 5. 1 Cor. 6 9. Heb. 12. 14. *Er mwyn Christ ystyriwch y pedwar lle hyn o'r Scrythur*, a bernwch ynoch eich hunain, gan na ellir bod yn gadwedig heb Edifeirwch, a ffydd, a newyddeb buchedd (fel ymae'r Scrythyrau hyn yn dangosyn eglur) onid yw yn ynfydrwydd i gadel hwynt heb eu ceisio hyd amser ein clefyd? Fe fydd yr enaid y pryd hwnnw yn ym-wrando a dolur ac afiechyd y corph, ac o herwydd hynny yn anghymmwys iawn i wrando cyngor y gweinidog ac i wneuthur yn ei ol fel y dlye. *Nid ydym yn darllen ond am un, sef y lleidr ar y groes ag a wir edifarhaodd ar yr awr ddiwethaf, am un yr ydym yn darllen hynny, fel nad amheuo neb; ond nid ydym yn darllain ond am un, fel na ryfygo neb, i oedi ei droedigaeth at Dduw hyd yr awr ddiwethaf.*

Yn ôl cyngor yr Eglwyswr,
Cais gyfrwyddyd y Pysgygwr:
Duw a roes i hwn gelfyddyd
I'th iachau o lawer clefyd.
Duw ordeiniodd yr offeiriaid,
* *Megis offerynnau.* I * iachau doluriau 'r enaid,
Ar pysgygwyr a'r Meddygon,
I ymgleddu cyrph y cleifion.

Llawer

Llawer dyn ſy'n marw'n † ſudyr, † *Frwnt.*
Eiſie cymmorth y Pyſſygwyr,
Gan fyrhau eu hoes a'u hamſer,
Yn embeidus, eiſie eu harfer.
Corph pôb dyn yw tŷ ei enaid,
Rhaid * rheparo hwn a'i drefnaid; * *Adnewyddu.*
Rhaid i bôb dyn hyd y gallo,
Gadw ei dŷ ar draed heb gwympo.
Arfer gymmorth phyſſygwriaeth,
Yn dy glefyd trwy griſtnogaeth:
Duw ordeiniodd hon yn gyſſur,
I blant dynion rhag pôb dolur.
Y neb wrthotto phyſſygwriaeth,
Y roes *Duw* er iechydwriaeth,
Mae 'n gwrthnebu maeth ei † Anian, † *Nattur.*
Ac yn * mwrddro ei gorph ei hunan, * *Lladd.*
Y llyſſewyn ſalwa welech,
Ar Gyfrwyddyd waela gaffech,
All roi help a iechyd itti,
Os rhy Duw ei fendith arni.
Swp o ffigys, os bendithia, *Eſa.* 38.21.
All iachau y cornwyd mwya:
A'r Gyfrwyddyd na thâl vn-rhith,
All roi help, ond cael ei fendith:
Ond pe caet ti Balm a Nectar,
Cennin Peder, Cerrig Bezar,
Olew a Myrrh, a gwîn a gwenith,
Ni wnânt lês heb gael ei fendith.
Nac ymddiried i'r pyſſygwyr,
Nac i vn † fetſwn font yn wneuthyr, * *Cyfrwyddyd.*
Rhag dy farw megis *Aſa*, 2 *Chron.*
Eiſie ymddiried i'r Gorucha. 16. 12.
Nid oes rhinwedd ar lyſſeuach,
Grym mewn Eli, na diodach,
I leihau o'n cûr, a'n poenfa,
Os yr Arglwydd nis bendithia.

Duw

* *Bendith.* Duw ſy 'n rhoddi * rhâd ar lyſſeu,
† *Cyfrwyddyd.* Grym mewn eli a † chyfrddoneu,
Lle bendithio Duw, hwy lwyddant,
Lle ni fynno Duw, ni thycciant.
Cais gan hynny fendith hyfryd,
Gan dy Dduw ar bôb cyfrwyddyd :
Heb ei fendith ni wna 'r benna,
Deut. 18 10, 11, 12 Ond troi 'n wenwyn yn dy gylla.
Lev 19. 1. Gwachel geiſio help gan ſwynwyr,
2 Bren. 1 16 Yn dy flinder tôſt a 'th ddolur ;
Gado Duw mae 'r cyfryw ddynion,
Ac addoli 'r gau Dduw Eccron.
Na chais help ir corph mor embaid,
Gan y Diawl ſy 'n lladd yr enaid ;
Nid oes un Pyſſygwr allan,
Waeth nâ 'r Diawl i helpu 'r egwan.
* *Twyll.* Nid yw Swyn ond * hug i 'th dwyllo,
† *Dychmygo.* Gwedi Satan ei † defeiſio,
I ddifethu d' enaid gwirion,
Pan y Swyner ith glefydion.
‡ *Cennad.* Nid yw 'r Swynwr ond * Apoſtol
Ffalſt, i 'r Diawl i dwyllo 'r bobol
Oddiwrth Ghriſt, Mewn poen a thrafel,
I butteinia 'n ôl y cythrel.
Datc. 22. 1. *Twyllo 'r corph, a lladd yr enaid,*
Digio Duw, bodloni diawlaid,
Gwrthod Chriſt, a'r maint ſydd eiddo,
Y mae 'r Swyn, a 'r ſawl ai cretto.
Ceiſio 'r cythrel yn Byſſygwr
Ydyw ceiſio help gan Swynwyr :
Ceiſio 'r Diawl i ddarllen teſni,
Yw â dewin ymgynghori.
Ceiſio gwir gan dâd y celwydd,
Yw ymofyn a drogenydd
Ceiſio help i ladd yr enaid,
‡ *Twyllwyr* Ydyw ceiſio Swyn * Hudoliaid.

Na

Na châr ſwynwr mwy nâ chythrel,
Mae 'n dy demptio yn dy drafel,
Glun wrth Griſt er maint yw'th flinder,
Cais ei nerth, Di gei eſmwythder.

Gweddi 'r claf cyn Cymmeryd Pyſſygwriaeth.

AWdwr iechyd, lluniwr llyſſieu,
Rhoddwr rhinwedd, rhwymwr Angeu,
Tywallt fendith, rhâd a iechyd,
Ary fetſwn wyfi 'n gymryd.
Di ordeiniaiſt amryw lyſſiau,
Diod, Eli, a * chyfyrddonau, *Pêthe i' iachau Pobl.
I ymgleddu meibion dynion,
Yn ei gwendid a 'u clefydion,
Yn ol d' wllys a 'th ordeiniaeth,
Rwy fi 'n cymryd Phyſſygwriaeth,
I oſtegu peth o 'm didri;
Rho dy fendith Arglwydd arni.
Gwn na ddichon un creadur,
Na chyfrwyddyd laeſu 'ng-waywyr,
Oni byddi di 'n bendithio,
'Rhyn a roër, a 'r hwn a 'i cymro.
O gan hynny prûdd †fendithia,
Y gyfrwyddyd a gymmera, †o ddifrif
Fel y rhoddo hon im gyſſur,
Ac y llaeſo fy holl *waywyr. * Gweithyr
Peraiſt gynt ir ſſigys diſſas,
Iachau cornwyd *Hezekias:*
Pâr o Arglwydd ir gyfrwyddyd
Hon roi i minne gyflawn jechyd.
Di jachaiſt olygon *Tobi*,
Gynt ag afu 'r pyſc a igri:
O jacha fy nolur inne
A 'r rhai hyn dy gyfyrddone.

Fel

Fel y peraiſt i ddwr *jórdan*,
Olchi ffwrdd wahanglwyf *Naman*:
Felly par ir ddiod ymma,
Dynnu ffwrdd fy 'nghûr am poenfa.

Mar. 8. 23. Fel y peraiſt gynt i'th boeryn,
Roddi golwag ir Cardottyn:
O par Arglwydd ir gyfrwyddyd
Hon roi' minnau gyflawn iechyd.

Gwn y galli trwy 'r fath foddion,
Neu heb vn iachau clefydion:
Llaeſa nolur yn ol d' allu,
Or bydd d' wyllys yn cennadu.

Ond os pwyntiaiſt ti fy niwedd,
Am llwyr dynnu ith drugaredd;
Duw dy wyllys di gyflawner,
Rwy'n ymoſtwng itt' bob amſer.

Ond rho immi ras a phwer,
Grym a gallu y cyfamſer,
Ddwyn fy nolur yn ddioddefgar,
Megis criſtion yn ddidrwdar.

A rho d' ysbryd im cyfnerthu,
Yn fy mlinder i'th foliannu,
Ac i ddwyn dy groes ath wialen,
Yn' wyllyſgar ac yn llawen.

A phar immi fod yn barod,
Ddwad attad ac ymdda ttod;
A rhoi f'enaid yn 'wyllyſgar,
Yn dy ddwylo, Arglwydd hygar.

O fy Arglwydd gwn y gally,
Fy iachau yr Awr y mynny:
Oni fynnu laeſu 'mlinder,
Duw dwg f'enaid i'th eſmwythder.

Gweddi fyrrach i'r claf iw harferu yn ei glefyd.

DUw trugarog, Tad diddanwch,
Awdwr iechyd, Pen dedwyddwch,
Gwrando waedd pechadur nychlyd,
Sydd yn beggian cymmorth gennyd.
Daeth fy mhechod yn dy olwg,
A'm hôll fuchedd oedd yn cynddrwg,
A chan gymmaint oedd fy † nhraha,
Di ddantonaiſt glefyd arna.
Haeddais Arglwydd drwmmach benyd,
Doſtach dwymyn, caſſach glefyd,
Blinach dolur, byrrach amſer,
By'm talaſſyd wrth gyfiawnder.
Di allaſſyd dorri 'ngwddwg,
Am fy muchedd oedd yn cynddrwg,
Neu fy moddi, neu fy * mwrddro,
Heb roi amſer imi ymgweirio.
Nawr rwi'n gweld dy gariad attaf,
Yn rhoi clefyd cruaidd arnaf,
Im ceryddu am f' anwiredd,
Ac im cyffro wella muchedd.
Nid 'wllyſſi, Duw 'r holl gyſſur,
Ddrwg farwolaeth un pechadur,
Ond yn hytrach gwella ei fuchedd,
I gael bywyd a thrugaredd.
Trwy 'r fath glefyd blin corphorol,
Rwyt im cofio môd yn farwol:
A thrwy flinder toſt a thriſtwch,
Rwyt im gwawdd i edifeirwch.
Er im haeddu dy ddigofaint,
A'th lidawgrwydd toſt yn cymmaint,
Arglwydd graſſol na cherydda
Fi a'th lid a'th gerydd mwya.

† *Balchder, dirmyg.*

* *Lladd.*

Ezec. 33. 11.

Amos 4. 10.

Mich. 6. 9.

Pſal. 6. 1.

Mae dy ſaethau gwedi 'nghlwyfo
Mae fy eſcyrn gwedi briwio,
Mae fy yſpryd gwedi gryddfu,
Arglwydd dere im diddanu.
Tydi 'm clwyfaiſt am fy mhechod,
Minne haeddais hyn o drallod:
Nid oes neb fy Nuw am hynny,
Ond Tydi all fyng waredu.
Tydi ſy'n lladd ac yn bywhau,
Tydi ſy'n clwyfo a iachau,
Yn dwyn i'r Bedd, yn adgyfodi,
Yn trugarhau, ac etto 'n coſpi.
1 Sam. 2. 6. Tydi o Dduw ſy'n danfon clefyd,
Hoſ. 6. 1. Tydi yn unig all rhoi iechyd.
Nid oes neb all llaeſu 'nolur,
Ond tydi, na rhoi im gyſſur.
Er dy fwynder a'th drugaredd,
Er dy Enw a'th Anrhydedd,
Madde mhechod: llaeſa nolur:
Gwared f'enaid: rho im gyſſur.
Oni phwyntiaiſt fy marwolaeth,
A diweddu fy milwriaeth,
Arglwydd llaeſa ar fy mlinder,
A rho immi beth eſmwythder.
Dymchwel Arglwydd im diddanu
O fy Nuw pa hyd y Sorri?
Gwel fy mhoen, a chlyw fy nghwynfan,
Tro dy lid, iacha fi weithian.
Cweiria 'ngwely yn ty nghyſtydd,
Tro fy nhriſtwch yn llawenydd,
Rhwyg fy ſach, a ſych fy Neigrau,
Llaeſſa mhoen, iacha noluriau.
Maddeu mechod, Torr fy nghlefyd,
Tynn fi o'r ffoes a rho im iechyd,
Fel y gallwyf dy glodforu,
Yn fy mywyd âm holl allu.

Yn

Yn y Bedd, oh Dduw! pwy 'th goffa?
Yn hîr Angeu pwy 'th glodfora?
*Sparia mywyd Arglwydd graſſol,
I'th glodforu gydâ 'r bywiol:
Felly canaf itt' yn hyfryd,
Glôd a moliant am fy mywyd:
A thro ynof rym na chwythiant,
Mi ddatcanaf dy ogoniant.

* *Arbed-* Pſal. 30. 9. 12.

Rhybydd ir claf wneuthurei wllys mewn pryd, a doſparthu ei bethau mewn ofn Duw.

ONi wnaethoſt etto d'wllys †
Dôd dy dŷ mewn trefn weddys:
Doſparth d' olud megis Chriſtion,
Yn griſtnogaidd ac yn union.
Cais gan Dduw ei nefawl Yſpryd,
I roi itti lawn gyfrwyddyd,
I gyfrannu d' olud bydol,
Yn ôl wyllys dy Dâd nefol.
*Rho dy enaid bach i'th Brynwr,
Chriſt a'i pie, dy Iachawdwr;
Rho dy gorph ir ddaer lle cafad,
Hyd nes delo'r adgyfodiad.
Tynn fel *Jacob* ddefaid *Laban*,
Adâ eraill, o'th ddâ allan;
Rho i bôb dyn ei iawn eiddo,
Tâl dy ddyled cyn ymado.
Na ddôd geiniog yn dy 'wllys,
O ddâ eraill yn gamweddys,
Rhag eu taflu yn dy ddannedd,
O flaen Duw, ar ddydd dy ddiwedd.
Ac na chytcam er dy fywyd,
Roi i'th blant anghyfiawn olud:
Ni wna hynny ond eu hela
I gyrwydro a chardotta.

† *Llythyr cymmun.* Eſay 38. 1.

Act. 7. 59.
† *Os buoſt fyw yn aduwiol, fe dderbynnir dy enaid ir nef: ond nis gwnei felly, os marw a wnei di yn annuwiol.* Mat. 7. 21. Rhuf 13. 7

Er

Er na feddech ond tair Anner,
I roi rhyngthynt trwy gyfiawnder ;
Gwell y llwydda hynny i'th Eppil,
Na thrwy gamwedd pe rhoit dair-mil.

2 *Bren.* 9. Gwell y llwyddodd Rhan-dir *Abram*,
Gen. 30. Nag y llwyddodd teyrnas *Jôram*,
Gen. 31. A'r gohilion y gas *Jaco*,
* *Ddifa.* Na phraidd *Laban* gwedi * hyſſo.
1 *Bren.* 21: Fel y bwyttodd Gwinllan *Naboth*,
Deyrnas *Ahab*, a'i holl gyfoeth :
Felly bwytty 'r geiniog ſceler,
Faint y feddech trwy gyfiawnder.
Ceiniog ddrwg pwy bynna caffo,
Sydd fel gwartheg truain *Pharo*,
Rhai fwyttaſſant ei dda tewon,
Heb fôd llawnach eu colyddion.
Rho gan hynny 'r hyn ſydd union,
Rhwng dy blant, a'th ffrins, a'th weiſion :
Ac na chytcam er dy fywyd,
Roi i neb anghyfiawn olud.
Exod. 16. Fel y llwyddodd Duw y Manna,
1 *Bren.* 17. Toes y weddw o Sarepta,
Olew 'r weddw dlawd a'i meibion,
Felly llwydda 'r gronyn cyfion.
Gen. 25. 5, Rho i *Iſaac* dy etifedd,
6. Ei difeddiaeth yn ddi-duedd:
A rho ir lleill o 'th blant o bobtu,
Fôdd i fyw yn ôl dy allu.
Rho i 'th wraig ei chyfiawn drayan,
Na ro iddi lai na'i chyfran :
O rhoi chwaneg, mae yn rhygil,
Fôd y fath yn nafu 'r eppil.
Nâd wâs ffyddlon heb ei wabar,
Rho i'th gâr dlawd help o 'r heinar :
Nâd dy weithiwr heb ei gyflog ;
Jac. 5. 4. Crio 'n dôſt y wna 'r fath geiniog.

Cofia

Cofia 'r fengyl, cofia 'r Eglwys,
Cofia 'r *Coledg a 'th †fainteinwys;
Cofia 'r wlad a 'r dre ith faccer;
Or bydd gennyd fodd a phwer.
Os goluddog wyt heb eppil,
Ac yn caru Chriſt a 'r fengyl,
Adail yſgol rydd yng-Hymry,
Lle mae eiſie Dyſc yn methu.
Cofia *Joſeph* ſy'n y carchar,
Rho beth help i borthi *Lazar*;
Rho yn awr dy rôdd tra gallech,
Dymma 'r rhodd ddiwetha roddech.
Maint y roech i 'th blant a 'th draſſe,
Dy wraig, a 'th blant, a 'th ffrins a 'i pie:
Y maint y roech ir tlawd a 'r truan,
Storio 'r wyt iti dy hunan.
Doro 'n ôl yr hyn a dreiſiaiſt,
Gwna iawn dal ir rhai orthrymmaiſt:
Tal dy ddyled cyn dy ſymmyd,
Yn y pwll † nid oes dymchwelyd.
Doro 'r Badell, Doro 'r Crochan,
Doro 'r Tai, ar Tir a 'r Arian,
Yn eu hôl ir rhai au pie,
Rhag dy fynd ir diddrangc boene.
Nad i dyddyn y dyn gwirion,
Rhwn y dreiſiaiſt yn anghyfion,
Beri itt' golli teyrnas nefol;
Rho ei dyddyn yn ei wrthol.
Nawr di elli megis *Zache*,
* Wneuthur iawn am dy droſſedde:
Yn y pwll ni bydd i 'th bwer,
Dalu 'r hatling pan gofynner.
Praw gyttuno a 'th Wrthnebwr,
Cyn dy fynd o flaen y Barnwr,
Rhag dy droi ir † dwngeon iſa,
Lle rhaid talu 'r hatling eitha.

* *Yſgoldy.*
† *Gynhaliodd.*

Luc 19. 8.

† *Nid oes dymchwelyd o'r pwll i wneuthur iawn ir rhai a orthrymmwyd: ond mae dymchweliod oddiyno i gael barn.*

1 Cor. 6. 9.

* *Ti elli wneuthur iawn i ddyn am a dreiſiaiſt oddiarno.*

Preg. 9. 10, Mat. 5. 25.

† *Carchar.*

* Dyn digred.

*Nawr nì fynny mwy na * Phagan,*
Ddilyn cyngor Christ ei hunan:
Ond di fwytty Gîg dy freichie.
Eisieu ei ddilyn cyn mawr ddyddie,
☞ *Pa Sawl mîl sy'n hân uffernol?*
Eisie rhoddi trais yng-wrthol,
Rhai a roddent heddyw 'r holl-fyd,
* Iawn. *Yn* sarhâd ir tlawd pe's cymryd.*
Os yn erbyn *Duw* y pechu,
Di gei bardwn ond 'difaru:
Os yn erbyn dyn ni fadde
Duw, nes caffo'r tlawd a ddlye.
Os bu farw 'r rhai a dreisiaist,
* Yspeiliaist Rho i plant y maint y * scliffiaist:
Ac os aethont o'r wlâd allan,
Rho eu rhan ir tlawd a'r truan.
Na ro rhwng dy blant yn angall,
Y peth a bie vn dyn arall:
Ni wna hynny ond dy ddamnio,
A throi d'eppil i gyrwydro.
Na rô rhwng dy blant trwy wllys,
Ddim ennillaist yn gamweddys,
* Occr. *Trwy * Vsuriaeth, trais, neu ffalstedd;*
Drwg y llwyddant yn y diwedd.
† Craffa ar. † Marca blant yr occrwyr mawrion,
A'r gorthrymwyr, a'r carn-lladron,
Yn ceiniocca mewn eglwysydd,
† Cwd. Ac yn dwyn y † waled beunydd.
Felly tygfydd i'th blant dithe,
* Drwg. O rhoi iddynt dda * annife;
1 Thes. 4.6. *Os fe ddial Duw yn rhigil,*
2 od. 20.5. *Drais ar dadau, ac ar eppil.*
Dôd di ofan *Duw* gan hynny,
O flaen d'wyneb wrth ddosparthu:
Rho i bôb dyn ei ddâ cyfion,
Rhanna 'r cwbwl lle bo achosion.

Duw a roddo it' gyfrwydd deb,
Ac a'th nertho' wneuthur d'atteb:
Duw a'th gatwo rhag camſynniaid;
Duw fo ceidwad ar dy enaid.

Llythyr yr *Anrhydeddus* Syr Lewis Manſel *o Fargam yn ſhîr Forgannwg* (ſel yr ydys yn tybied) *at Ficcer* Prichard.

Gwr wyf yn dioddef maethgen:
Rhyw bendro dôſt ſy'm talcen,
Yſ amſer hîr (yr Arglwydy hael,)
Hcb allel cael ei orphen.
Ceiſiais gyngor, a pharattys
Doctoriaid, Gwyr ſynhwyrus,
I geiſio help; nid llai fy mloedd,
Er mynd dros foroedd trwblus.
Pan ffaelodd llês corphorol,
Rwi'n danfon at wyr duwiol
Eglwyſig, call, dros Dîr a Môr,
I geiſio Cynghor hollol;
I Ddyſgu p'ûn mae'r Hael dad,
O ddigter, neu o garaid,
Yn danfon ar ei Bridwerth blâ,
Rhyw groes neu boenfa† irâd.

† Toſt.

Atteb Yr Anrhydeddus Syr Lewis Manſel *yn ei Glefyd.*

ANwyl Griſtion clywais ddwedyd,
I *Dduw* danfon arnad glefyd,
Ac na wyddoſt p'ûn o gariad,
Ai o gâs yr helodd attad.
Rwi'n dy Atteb mewn byrr eirie,
Ac yn † maneg itti 'n ole,
Nad o *gerydd, ond o gariad,
Y rhows *Duw* ei wialen arnad.

† *Mynegi.*
**Di ſon.*

Nid dy Elyn ſy'n dy faeddu,
Dy Dad graſſol ſy'n dy ddyſgu,
Trwy ddaroſtwng dy gnawd diriaid,
Fel y galler cadw d'enaid.
Nid yw'r clefyd hwn ond Cennad,
Helodd Chriſt dy Brynwr attad,
† *Broſi.* I † dreio 'th ffydd, a'th hir amynedd,
A'th rybyddio am dy ddiwedd.
*D*erbyn Gennad *Duw* 'n reſawgar,
Ymddwg dano yn ddioddefgar:
A rho ddiolch o wraidd calon,
Ith *D*ad nefol am ei ddanfon.
Ni wna 'r clefyd niwed itti,
† *Phyſygwriaeth.* Mwy na'r † pwrg ſy'n carthu 'r geri;
* *Rhwyſtyr.* Ni wna * hindrawns, ond dy buro,
I gael oes o newydd etto.
Ni bu gwin erioed heb waddod,
1 Joan 1. 8. Ni bu Aur erioed heb Sorod,
Ni bu wenith heb ei faſcle,
Ni bu ddyn ond un heb feie.
Yr oedd *Adda* hen a'i bechod,
Lot a'i loſcach, *Noah* a'i feddwdod,
Num. 20. 12. *Moſes*, *Aaron*, a'u camwedde,
Peder, *Paul* a mil o feie.
Gwybydd dithe 'r Marchog hyfryd
* *Caruei-dded,* Er * hygared yw dy fywyd,
Nad wyt heb ryw fai ith Ddible,
Pſal. 19, 12. Cans dyn wyt, er maint yw 'th ddonie.
† *Ammhuredd.* *I nithio d'us, i doddi th † Sorod,*
I wella 'th fai, i dynnu 'th waddod,
I ddoſi th gnawd, i nerthu d' yſpryd,
Y danfonodd Duw dy glefyd.
Nid ith waethu, ond ith wella,
Nid i'th faeddu, nac eith ddiſa:
Ond ith ddyſcu a'th gyfrwyddo,
Y mae 'r Arglwydd yn dy daro:

Er troi heibio ſydol foethe,
A gwir hoffi nefol ddonie,
Caſau 'r byd a'r maint ſydd ynddo,
A dilyn Chriſt a'th draed a'th ddwylo.
Rho fawr foliant prudd gan hynny,
Ith Dad nefol am dy ddyſgu,
Rhwn ſy'th wneuthur drwy ſerchogrwydd, *Heb.* 12. 10.
Di'n gyfrannog o'i ſancteiddrwydd.
Y neb a garo Duw fe'i cosba;
Bob mab anwyl fe'i ffonnodia:
Y dyn ni chosbo Duw ei bechod,
Baſtard yw, nid mab o Briod.
Mae Duw 'n cosbi 'r rhai anwyla,
A rhyw groes neu gilydd yma;
Rhag eu myned yn ddamnedig, 1 *Cor.* 11.
Gida phlant y byd gwrthnyſſig. 32.
Nid glan Gwenith nes y nithier,
Nid gwynn Camric nes y golcher,
Nid pur Aur Coch nes ei doddi;
Nid da criſtion nes ei gosbi. *Pſal.* 119.
Ni ry 'r Grawn win nes eu gwaſgu, 67. 71.
Ni ry 'r † Thus * Sent, nes ei fygu: † *Frankincenſe.*
Ni ry 'r fflint Dan nes y ffyſter, * *Arogl.*
Na dyn ffrwyth da, nes cyſtyddier.
Y clofs a 'rogla 'n well o'u pwnian,
Y Vin † a danna 'n well o'i chroppian: † *Winwyddon.*
Y palm y dyf yn well o'i blygu,
Ar dyn y fydd yn well o'i faeddu.
Pa fwya ſanger ar y Ganmil,
Mywa 'rhogla ei gwynt yn rhigil:
Pa fwya gwaſcer ar y Chriſtion,
Mwya fydd ei ffydd ai ofon. 1 *Pet.* 1. 6.
Yſtyr, mai er lleſſiant itti, 7, 8.
Y mae 'r Arglwydd yn dy goſpi:
Ni pheru 'r côſp ond ennyd fychan,
Fe beru 'r lles dros hir oes gyfan.

Na wan ffyddia yn dy glefyd,
Yn llaw Dduw y mae dy fywyd:
Fe ry oes a iechyd etto,
* *ſef o bydd ef yn gweled hynny n dda iti.* * Ac efmwythder ond ei geiſio.
Cymmer gyſſur, côd dy galon,
Ymwrola, bydd obeith-lon:
Fe ddaw Chriſt â help ar fyrder,
Ac y laeſa d'aneſmwythder.
Hoſ. 6. 1. Y llaw'th drawodd, honno 'th helpa,
Rhwn a'th glwyfodd a'th elia:
A'r neb helodd attad glefyd,
Hwnnw tynn gan roi itt' iechyd.
Galw am help ar Dduw dy geidwad,
Dy Dâd yw, fe wrendy arnad,
Mat. 7. 7. Cais ei gymmorth, ac fe dyru,
Llefyn daer, ni feder ballu.
Pa beth bynnag yw dy glefyd,
F'all ei laeſu a'i ddiffoddyd:
Cais ei gyfnerth, ac fei llaeſa,
Tryſta ynddo, ac ni'th dwylla.
Onis llaeſa 'r awr y mynnech,
Pwylla, aros dan dy ortrech;
Fe ddaw help o'r nefyn dambaid,
Pan bo gwell ar les dy enaid.
Ni chei aros awr ym-hellach,
Yn dy glefyd, na mynd glafach,
Nag y gwelo Duw 'n anghenrhaid,
Er lleſâd i'th gorph a'th enaid.
Godde ronyn bach o gyſtydd,
Di gei gwedyn hir lawenydd:
Bydd ddioddefgar nes y delo,
Di gei oes o newydd etto.
Rhwn a nerthodd *Job* mor hygar,
Ddwyn ei glefyd yn ddioddefgar,
Nerthed dithe â'i lân yſpryd,
Mor ddioddefgar ddwyn dy glefyd.

A'r hwn helodd un o'i Angelion, Luc. 22.43.
I gymfforddi' fâb wrth *Cedron*,
Helo o'r nef ei Angel hyfryd,
I'th gymfforddi yn dy glefyd.
Di roeiſt Siampl dda 'n dy iechyd,
Inni fyw mewn buchedd hyfryd:
Rho ini etto Siampl hygar,
I ddwyn clefyd yn ddioddefgar.
Godde 'th nefawl Dâd dy drinio,
Godde dynnu 'r draen ſy'th bigo,
Godde waſcu 'r crawn lloſcedig,
Carthu 'r clwyf, a ſugno'r yſſig.
Godde i Griſt gael tynnu 'n gwbwl.
Gol y Sarph ſydd yn dy ſowdwl,
Rhag i'r gwenwyn ddrycha ir galon,
Ac * inffecto 'r enaid gwirion. * *Lingru.*
Mae Duw 'n † garcus iawn am danad, † *Oſalus,*
Gwell it' odde loes nâ bagad: Pſal. 121.3.
Mae 'n dy * bwrgio nawr trwy gyſtydd, * *Lanhau,*
I gael iechyd yn dragywydd.
Mae 'n dy wneuthur ymma 'n addas,
I gael rhan o'i nefol deyrnas,
Mae e'n carthu'r holl ddrygioni,
Sy'n dy rwyſtro i wir oleuni.
Rwyt ti'n un o fain y Demel,
Rhaid dy naddu gid wrth † lefel, †*Rheol.*
Rhaid it mwrthwl dy lwyr * bario, * *Rhagdoriv.*
Os yn y nef y mynny drigio.
Rwyt ti'n wenith ir gorucha,
Rhaid dy ddyrnu tra fech ymma, Mat. 3.12.
Tynnu 'r us a'r col oddiwrthyd,
Cyn bech i Griſt yn fara hyfryd.
Di geſt lawer o felyſder,
Ar law Duw er dechre d'amſer:
Rhaid it * daſto peth o'r chwerw, Job 2. 10.
Gydâ 'th Brynwr cyn dy farw. * *Profi.*

Na wan ffyddia yn dy glefyd,
Yn llaw Dduw y mae dy fywyd:
Fe ry oes a iechyd etto,
* *ſef o bydd ef yn gweled hynny n dda iti.* * Ac efmwythder ond ei geiſio.
Cymmer gyſſur, côd dy galon,
Ymwrola, bydd obeith-lon:
Fe ddaw Chriſt â help ar fyrder,
Ac y laeſa d'âneſmwythder.

Hoſ. 6. 1. Y llaw'th drawodd, honno 'th helpa,
Rhwn a'th glwyfodd a'th elia:
A'r neb helodd attad glefyd,
Hwnnw tynn gan roi itt' iechyd.
Galw am help ar Dduw dy geidwad,
Dy Dâd yw, fe wrendy arnad,

Mat. 7. 7. Cais ei gymmorth, ac fe dyru,
Llefyn daer, ni feder ballu.
Pa beth bynnag yw dy glefyd,
F'all ei laeſu a'i ddiffoddyd:
Cais ei gyfnerth, ac fei llaeſa,
Tryſta ynddo, ac ni'th dwylla.
Onis llaeſa 'r awr y mynnech,
Pwylla, aros dan dy ortrech;
Fe ddaw help o'r nef yn dambaid,
Pan bo gwell ar les dy enaid.
Ni chei aros awr ym-hellach,
Yn dy glefyd, na mynd glafach,
Nag y gwelo Duw 'n anghenrhaid,
Er lleſâd i'th gorph a'th enaid.
Godde ronyn bach o gyſtydd,
Di gei gwedyn hir lawenydd:
Bydd ddioddefgar nes y delo,
Di gei oes o newydd etto.
Rhwn a nerthodd *Job* mor hygar,
Ddwyn ei glefyd yn ddioddefgar,
Nerthed dithe â'i lân yſpryd,
Mor ddioddefgar ddwyn dy glefyd.

A'r hwn helodd un o'i Angelion, Luc. 22.43.
I gymfforddi' fâb wrth *Cedron*,
Helo o'r nef ei Angel hyfryd,
I'th gymfforddi yn dy glefyd.
Di roeiſt Siampl dda 'n dy iechyd,
Inni fyw mewn buchedd hyfryd:
Rho ini etto Siampl hygar,
I ddwyn clefyd yn ddioddefgar.
Godde 'th nefawl Dâd dy drinio,
Godde dynnu 'r draen ſy'th bigo,
Godde waſcu 'r crawn lloſcedig,
Carthu 'r clwyf, a ſugno'r yſſig.
Godde i Griſt gael tynnu 'n gwbwl.
Gol y Sarph ſydd yn dy ſowdwl,
Rhag i'r gwenwyn ddrycha ir galon,
Ac * inffecto 'r enaid gwirion. * *Langru.*
Mae Duw 'n † garcus iawn am danad, † *Oſalus,*
Gwell it' odde loes nâ bagad: Pſal. 121.3.
Mae 'n dy * bwrgio nawr trwy gyſtydd, * *Lanhau.*
I gael iechyd yn dragywydd.
Mae 'n dy wneuthur ymma 'n addas,
I gael rhan o'i nefol deyrnas,
Mae e'n carthu'r holl ddrygioni,
Sy'n dy rwyſtro i wir oleuni.
Rwyt ti'n un o fain y Demel,
Rhaid dy naddu gid wrth † leſel, †*Rheol.*
Rhaid ir mwrthwl dy lwyr * bario, * *Rhagdoriv.*
Os yn y nef y mynny drigio.
Rwyt ti'n wenith ir gorucha,
Rhaid dy ddyrnu tra fech ymma, Mat. 3.12.
Tynnu r us a'r col oddiwrthyd,
Cyn bech i Griſt yn fara hyfryd.
Di geſt lawer o felyſder,
Ar law Duw er dechre d'amſer:
Rhaid it * daſto peth o'r chwerw, Job 2. 10.
Gydâ 'th Brynwr cyn dy farw. * *Preſi.*

Yf o'r cuppa chwerw lymmaid,
Yfodd Chriſt o'th flaen ei lonaid :
F'orfydd ar bôb Gwas ei daſto;
Nid yw 'r diſgybl well na'i Athro.
Coſia i Griſt dy Brynwr odde,
Dros dy bechod di a mine,
Fwy o flinder, Ing, ac yſſig;
O! goddefwn ninne 'chydig.
Yſtyr nad oes Sanct yn gorphwys,
Mewn gogoniant ym-mharadwys,
Na ddioddefodd fwy o gyſtydd,
Goddef dithe, a bydd lonydd.
F'orfy ar *Abel* odde ei fraeni,
F'orfu ar *Joſeph* odde ei werthi,
F'orfu ar *Eſay* odde ei lifo,
* *Trigo,* Cyn cael mynd i'r nef i * dario,
* *Labyddio.* F'orfu ar *Stephan* odde ei * bwnian,
† *Bobi.* F'orfu ar *Lawrens* odde ei † frwylian,
F'orfu ar *Jago* odde ei wanu,
Act 12. 2. Cyn cael neſoedd i meddiannu.
F'orfu ar *Beder* odde ei hoelio,
Joan 21. F'orfu ar *Barthlom* odde ei flingo,
18, 19. F'orfu ar *Iſan* odde ei ferwi,
Cyn cael mynd at Dad.goleuni.
Nid oes un yn credu 'n gywir,
Yn Ghriſt Jeſu, hyn ſydd ſiccir,
Nad rhaid iddo oddeu 'n rhyw foàd,
Act. 14.22. *Gyſtydd mawr cyn mynd i'r neſoedd.*
Nid aer o'r Aipht i Canaan hyfryd,
Mat.7.13. Ond trwy 'r môr a'r mynydd tanllyd,
Nid aiff neb ir nef i daring,
Ond trwy 'r porth a'r llwybyr cyfyng.
Mae 'n rhaid dwyn y groes yn gynta,
Cyn cael dwyn y Goron benna :
Ni ddarllenais yn fy oes,
☞ *Gael y Goron heb y groes.*

Dwg

Dwg dy groes fel Milwr ffyddlon, Mat. 16. 24
Di gei gwedyn ddwyn y Goron; 2 Tim. 2. 12.
Cyd-ddioddef gyda 'r Jeſu,
Di gei gwedyn gyd-deyrnaſu.
Na chais nefoedd ar y ddaiar,
Na chais wyn-fyd yn rhy gynnar,
Na chais Jechyd *di-drangc** dewlwys, * *Di-loes.*
Nes y delech i Baradwys.
Ni chair melus heb y chwerw,
Ni chair gwyn-fyd nes i'n farw:
Ni chair Coron heb y groes,
Ni chair nefoed heb ryw loes,
Ni chas un or * Patriarcciaid, * *Vchelda-dau.*
Na'r Prophwydi, na'r † Merthyriaid, † *Tyſtion Chriſt.*
Na'r poſtolion, na'r Meſſiah,
Fynd o'r byd heb lawer gwaſcfa.
Na chais dithe fy anwylddyn,
Gael y peth nas cafas undyn:
Ond ‖ ymddoro yn ddi-drwdar, ‖ *Ymegnia.*
Ddwyn dy ddolur yn ddioddefgar.
Cofia i Griſt dy Brynwr odde,
Mwy o flinder am dy feie:
Cofia ei groeſhoelio droſſot,
Di anghofi 'r loes ſydd ynot.
Ac na feddwl nad o gariad,
Y rhows Duw y clefyd arnad,
I'th † ſuwrhau do fôd yn vn, † *Fe ddi-chon, y credadyn edifeiriol ufydd ſic-rhau ei hunan o hynny.*
O'i ddetholedig blant ei hun.
Cofia fod pob peth yn gweithio,
Ar y gore ir dyn y gretto,
Hyd yn oed ei glwyf a'i glefyd,
A'i golledion, a'i holl adſyd.
Cofia hyfyd nos a boreu,
Nad all croes, nac Ing, nac Angeu,
Nad dim arall ein gwahanu,
Oddwrth gariad Duw a'r Jeſu.

Rhwn

'Rhwn a gododd ei ffrynd *Lazar*,
Yn iach o'r bedd dan y ddaiar,
Hwnnw 'th gotto yn iach lawen,
O'th glâf wely 'n wych drachefen.
Rhwn a ſpariodd Fywyd *Iſaac*,
Gwedi offrwm ar ben *Moriac*;
Hwnnw ſpario 'th fywyd dithe,
Etto ennyd o flynydde.
Rhwn a helodd gynt *Eſaias*,
I Iachau clwyf *Hezekias*,
* *Ddanfono.* Hwnnw * helo o'r nef Angel,
I iachau Syr *Lewis Manſel.*

Rheſſymmau yn cyffro 'r claf i fod yn ddioddefgar.

ONi bae fod yn anghenrhaid,
Dofi 'r corph i wella 'r enaid,
Ni ddanfone Dduw glefydion,
Byth ar vn oi anwyl feibion.
Yr oedd Duw yn gweled d'enaid,
Yn glaf iawn o bechod diriaid;
Nid oedd lun i gadw ei fywyd,
Nes dy goſpi â'r fâth glefyd.
Oni baſſe 'r cwppa chwerw,
Fe allaſſe d'enaid farw,
† *Edifaru.* Yn ddiſymmwth heb † repento,
* *Toſt* A mynd dros fyth i boenydio.
Pſal 119. 67, 70. Trwy gyſtydd corph, a chlefyd * diriaid,
Y mae Duw 'n iachau dy enaid;
Ac yn d'arwain trwy ddifeirwch,
At dy Griſt i gael ei heddwch.
Trwy glefydion mae Duw 'n tynnu
Dyn, i geiſio cymmorth Jeſu,
A gwir iechyd idd ei enaid,
Rhag ei fynd i vffern embaid.

A chlefydion bâch amſerol,
Ma'e'n rhag-achub poen tragwyddol;
Ac wrth goſpi 'r corph mor ddiriaid,
Dofi 'r cnawd, a * chadw'r enaid,
Nid clefydion ond dialau
Blin, a haeddodd dy bechodau:
Dwg gan hynny yn ddioddefgar,
Y fâth glefyd cruaidd hygar.
Fe allaſſe dorri d'wddwg,
Am dy fuchedd oedd yn cynddrwg,
A'th roi i vffern i boenydio,
Heb rhoi amſer itt' repcnto.
Rho gan hynny yn ddiwegi
Ddiolch iddo am dy goſpi,
Lle gallaſſe dy lwyr ddifa,
A'th roi † Frwylian yn Gehenna.
Fe allaſſe *Ddaw* dy roddi,
Dan law Gelyn câs i'th goſpi,
Lle mae 'n raſſol iawn yr-wan,
Yn dy goſpi a'i law ei hunan.
Nid yw'r Arglwydd yn dy blago,
Megis gelyn i'th andwyo,
Ond yn dirion yn dy faethddryn,
Megis Tâd yn trin ei blentyn.
Erbôd d' Arglwydd yn dy faeddu,
Mae er hynny yn dy † garu:
Pôb gwialennod ag a roddo
Sydd fel plaſter i'th elio.
Ni ry *Daw* ſydd mor ddaionus,
Na'th Dâd nefol ſydd mor * garcus,
Glefyd arnad na chaledi.
Na wnel itti fawr ddaioni.
Fe wyr *Daw* beth yw dy ddolur,
Dy rym, dy rytt, dy naws, dy natur:
Fe rydd dy groes, yn ol dy gyflwr,
Ni bydd dy bwnn vchlaw dy gryfdwr.

* *Yr enaid graſſol.*

† *Loſci yn vffern.*

† *Sef os graſſol wyt ti.*

* *Ofalus.*

Er

Er bôd Aloes yn beth chwerw,
Mae e'n achub dyn rhag marw:
Fr bod clefyd yn dy flino,
* Mae 'n dy achub rhag dy ddamnio.
Y mae miloedd yn † Gehenna,
Rhai a ddwgent fwy o boenfa,
Dros fil filoedd o flynydde,
Pe caent rydd-did o'u poenydie.
Arwydd teg o'i ras a'i ffafar
Yw cael côſp trwy glefyd hygar,
Sydd yn gwneuthur dyn yn barod,
Cyn yr el o flaen y Drindod.
Clefyd ſydd fel chwip i'th goſpi,
Nid fel cledde llym i'th dorri;
Swmbwl awchlym i'th ddihuno,
Ac nid bwyall i'th ddiſtrywio.
Ffuſt i ddyrnu ffwrdd dy ffwlach,
* Ffann i nithio dy holl ſothach,
Ffwrn i buro dy amrhyddion,
Chwip i'th goſpi yw clefydion.
Nid da mel i'r llawn digonol,
Nid da gwynfyd i'r annuwiol;
Nid da Gwin i'r poeth ei † golydd,
Nid da iechyd i'r anufydd.
Nid oes arnad gymmeint ddolyr,
Ag a fu ar rai o'th frodyr,
Sydd yr-wan mewn eſmwythder,
Yn y nefoedd gwedi 'r blinder.
Bu ar *Lazar* glefyd flinach,
Bu ar *Job* ddoluriau drwmmach,
Bu ar *Griſt* ei hun fwy flinder;
Maent yr-wan mewn eſmwythder.
Ac os tithe fydd ddioddefgar,
Fe ry Duw itt' hyn o ffafar;
Fe wna naill a llaeſu 'th flinder,
Ai fe'th gymmer i eſmwythder.

* *Sef os edifarhei di* Luc 13. 5.

† *Vffern.*

* *gwyntyll.*

† *Cyllau*

Ymddiddanion

Ymddiddanion cyſſurius rhwng y claf Duwiol a'i enaid yn erbyn ofn Angeu.

O Fy Enaid pam ei hofni
Fynd at *Griſt* a ſu 'n dy brynu,
Ag a gollodd waed ei galon,
I'th ryddhau o law d'elynion?
* Pam yr hofni fynd ir nefodd,
Lle mae Chriſt yr hwn a'th brynodd,
A'th Dad nefol, a'rglan yſpryd,
A'r holl Sainct mewn braint a bywyd?

* *Ni ddichon y dyn diras ddywedyd fel hyn wrth ei enaid, o herwydd os bydd efe marw yn ei bechod, heb ffydd ac edifeirwch, ni chaiff efe fyned i'r nefoedd,* 1 Cor. 6. 9, 10. *ac am hynny tra fo fe yn aros ac yn byw yn ei bechodau, heb droi oddiwrthynt, y mae gantho achos i ofni. Edifarha gan hynny, bydd ddyn newydd graſol, gan ymheddychu a* Duw *trwy* Griſt, *ac yno ti elli ddywedyd,* O fy enaid pam yr hofni? *&c.*

Mae fy Mlaen i yno euſiwys,
Am Jachawdwr 'rhwn am prynwys;
Chriſt tynn finne d'aelod attad,
Er anhawſed gennif ddwad.
Oh! fy Enaid cwyn dy galon,
Pam ir ofni mor echryſlon?
Gwel Fab Duw, ai waed, ai weli,
A dynnod ffwrdd oedd raid itt' ofni.
Oh! fy enaid gwel dy Brynwr,
Gwel dy Geidwad a'th Jachawdwr,
Gwel dy Bardwn, gwel dy Artre,
Gwel y nef a'r hwn a'th bie.
Oh! nac edrych ar dy bechod,
Gwel yr Oen a Laddwyd droſſod:
Ac nac ofna wedd y Barnwr,
Chriſt ei fab yw dy Ddadleuwr. 1 Jo. 2. 1.
Ac nac ofna 'r Angeu melyn,
Chriſt a dynnodd ffwrdd ei golyn: 1 Cor. 15. 55, 57.
Ni all Angeu ond dy ſymmyd
O'r byd hwn i dir y bywyd.

Nac

Luc. 16. 22. Nac arſwyda rythreu Satan,
† *Ddiſgwyl wrthyt.* Gwel Angelion Duw † i'th waetan,
A Chriſt Jeſu â ſaith llygad,
Ddydd a nôs bôb awr i'th wiliad.
Ac nac ofna'r Bedd llydylyd,
Gwely Chriſt yw hwn ſ' anwylyd,
Y mae 'r Prynwr gwedi dwymo,
I bôb Criſtion nes cyfotto.
Na wna bris o vſſern boene,
* *Agoriade.* Gwel gan bwy y mae 'r * allwedde;
Datc. 1. 18. Gan dy Griſt y mae cadwriaeth
Allwedd vſſern a marwolaeth.
Oh! gan hynny cwyn dy galon,
Pam ir ofni mor echryſlon?
† *Ai glwyfe* Gwel fâb Duw a'i waed a'i † weli,
Fe dynnodd ffwrdd oedd raid itt' ofni.
Cymmer gyſſur, cwyn d' olygon,
Dring vwch law pôb daiarolion;
Gwel y nef a brynwyd itti,
A'r Tifeddiaeth ſydd itt' ynddi.
Gwel dy orſedd, Gwel dy goron,
2 Tim. 4, 8. Gwel dy † Balme, a'th wiſcoedd gwynion,
Datc. 7. 9. Rhai a brynodd Mâb Duw itti,
† *Palmwydd i arwyddoccau buddugoliaeth.* Fry yn nheyrnas y goleuni.
Gwel dy Griſt a'i holl Angelion,
Gwel y Sainct a'r holl rai cyſion,
Yn dy ddiſgwil ddwad attyn,
Ac yn barod bawb i'th dderbyn.
† *Math o offeryn cerdd.* Gwel dy delyn, Gwel dy † feiol,
Gwel dy wers a'th ganiad nefol,
Dat. 15. 2. Fry yn diſgwil ſynd i ganu,
I'th Jachawdwr am dy brynu.
Llef gan hynny am d'ymddattod,
I gael mynd at Griſt dy briod.
O garchardy 'r corph a th lygrwys,
Phil. 1, 23, I gael trigo ym Mharadwys.

Lle

Lle mae Duw a'i holl Angelion,
Chriſt a'i Sainct, a'i Apoſtolion,
Mewn Gogoniant a Rhialtwch,
Yn teyrnaſſu mewn dedwyddwch.
Nid oes yno ddim Anghyſſur,
Poen, na chleſyd, cwrp na dolur, Dat, 21. 4.
Na marwolaeth na dim triſtwch,
Ond llawenydd a dedwyddwch.
Oh hiraetha am gael hedfan,
I'r wlad lawen hon yn fuan,
At dy Brynwr Chriſt a'th Briod,
Mae dy Neithor yndi 'n barod.
O fy enaid meddwl dithe,
Am dy-'mdrwſſio yn dy dlwſſe,
I fynd o flaen Chriſt yn addas,
Yng wiſc ſanctaidd y briodas.
Golch dy hun yn ffynnon Dafydd, Zech. 13. 1.
* Gwaed yr Oen, a deigreu cyſtydd ; † *Gwaed Chriſt yn unic ſydd yn glanhau yr adifeiriol oddiwrth bechod.*
Ymlanhâ mewn gwir ddifeirwch,
Ffydd yn Ghriſt, Gwiriondeb, Heddwch.
Gwiſc Sancteiddrwydd Chriſt am danad
A'i Gyfiawnder yn lle trwſſiad ; Dat. 1. 5.
Pleth dy wallt mewn grâs a gobaith,
Hardda 'th freſt â chariad perffaith.
Cais dy lamp, a Nynn dy Ganwyll,
Dwg ith luſern olew didwyll :
Gwilia, Gwarchod, a Gweddia,
Nes del Chriſt, na chwſc, na † ſlwmbra. * *Heppian.*
Deffro, diſgwyl am dy Briod,
Llef am dano nes ei ddyfod ;
Fel yr Hydd na orphwys freifad,
Nes del Chriſt dy Briod attad.
Dywaid wrtho dere weithian,
Dere Arglwydd, dere 'n fuan,
Dere Jeſu Ghriſt fyng hariad,
Dere, tynn fy enaid attad.

† I'th

Lle

† Os credadyn edifiriol ſanctaidd wyt ti, ti elli yn hyderus offrwm dy enaid i ddwylo Chriſt; canys ſe a'i derbyn i'r nefoedd, Act. 7. 59. Luc. 23. 43. Ond am y rhai ſy'n marw heb roi vfydddod i'r Arglwydd Jeſu, ſe a ddywaid wrthynt hwy, ewch ymmaith oddiwrthif chwi holl weithredwyr anwiredd *Luc* 13. 28. *Gair toſt yw hwn.*

† Ith ddwy ddwylo Arglwydd hyfryd,
Yr wi 'n brudd yn offrwm f' yſpryd,
Cans ti prynaiſt, Duw 'r gwirionedd,
Dwg ef weithian i'th drugaredd.

Ymddiddan arall rhwng y claf duwiol a'i enaid am ofni marwolaeth.

Holiad. O Fy Enaid dywaid immi,
Mewn pryſſurdeb, Pam yr ofni;
Fynd at Griſt a'i wir Angelion,
O'r byd brwnt a'i holl drallodion?

Atteb. *Toſt a thrwm yw gorfod gadel*
Gwraig a phlant, a ffryns a chenel,
Tai, a Thir, a Da, a dodren,
Heb eu gweled mwy drachefen.
O ſ'anwylyd cymmer gyſſur,
Di gae olud † mewn mwy feſſur,
Suwrach ffryns, a gwell cyfeillion,
Gyda Chriſt a'i wir Angelion.

† Sef ös 'graſſol wyt ti,

Os dy blant a ofna 'r Arglwydd,
A'i waſnaethu mewn Sanctaiddrwydd,
Di gae weld dy Blant drachefen,
Mewn Gogoniant yn dra llawen.
Yn lle ffryns a mwyn gyfeillion,
Di gae 'r Sainct a'r holl Angelion,
I'th fawrhau a'th gywir garu,
A'th Blant eilchwaith i'th ddiddanu.
Gad dy wraig, a'th Blant, a'th bobol,
I gadwriaeth dy Dad nefol:
* Rhwyſcwy 'r weddw, Tad ymddifad
Yw'r Goruchaf wrth ei Alwad,

† Cynhaliwr. Pſal. 146. 9.

N

Na wna bris am dan dy olud,
Nac o'r ddodren wael ſydd gennyd:
Mae 'n y nef fwy ar dy feder,
Nag a feddodd † *Alexander.*

Na wna bris o'th neuadd lwydlas
Mae 'n y nefoedd dai o * dopas.
Gwedi Dduw o berls i gwneuthur,
Yn diſcleirio fel y gwydyr.

Na hiraetha am dy diroedd,
Na'th Berllanneu, na'th winllannoedd:
Mae 'Mharadwys dir ſydd deccach,
Ffrwyth ſydd well, a gardde † araulach.

Na wna * gownt am Aur nac Arian,
Mae 'n y nefoedd Aur iw † ddamſian,
Perls a Gemns yn Gweithio 'r gwelydd:
Aur yn pafio'r holl heolydd.

Na wna bris am vn o'th ſwydde,
Mae 'n y nefoedd fwy o radde:
Y mae 'r gwaetha ſyndi'n ffeiriad,
Ac yn Frenin mawr ei alwad.

Na wna bris am ddillad gwychion,
Mae 'mharadwys wiſcoedd gwynion,
Yn diſcleirio ar dy gefen,
Mewn Gogoniant fel yr haul-wen.

Na wna bris o'th fwyd newynllyd,
Mae 'mharadwys bren y bywyd;
Manna yn fwyd, *'qua-vitæ* †'n ddiod,
Gwledd heb ddiwedd, oes heb ddarfod.

Na wna bris am ddim difyrrwch:
Rhwn ſydd ymma 'n blaenu triſtwch:
Mae'n y nefoedd wir lawenydd,
Sydd yn para yn dragywydd.

Na wna gownt o ddim ſydd gennyd,
Ond ymgweiria am dy fywyd,
Fynd yn rhwydd trwy lawn barodrwydd,
I lawenydd Chriſt dy Arglwydd:

† *Yr hwn a orchfygodd ran fawr o'r byd.*
* *Main gwerthfawr.*
† *Mwy hyfryd.*
* *Gyfrif.*
† *I gerdded troſto.*
Datc. 21.
Dit. 1. 6.
Dit. 19 8.
Mat. 13.43
Datc. 22.
† *Dwfr y bywyd.*
Pſal. 16. 11.
Mat. 25. 21.

Lle mae mwy o wir eſmwythder,
A dedwyddwch ar dy feder,
Nag all calon dyn chwennychu,
1 Cor. 1. 9. Nac vn tafod i fynegu.
Dôs gan hynny, dòs yn llawen,
Dôs at Ghriſt, dy Ben, dy Berchen:
Gado'r byd a'r maint ſydd yntho,
Mam a thâd i fyned atto.
Yn lle'r pethe darfodedig,
A geiſt ymma gantho eu benthig,
1 Pet. 1. 4. Di gae bethe na ddarfyddant,
I Meddiannu mewn gogoniant.
Di gae iechyd heb ddim nychdod,
Ac eſmwythder heb ddim trallod,
Gwir Lawenydd heb ddim triſtwch,
Oes heb ddiwedd mewn dedwyddwch.
Ni chaiff clwyf, na haint, na dolur,
Newyn, ſyched nac Anghyſſur,
Dat. 21. 4. Trallod, Triſtwch, ochain, wylo,
Nac vn gelyn mwy dy ſlino.
Di gae fyw mewn mawr Lawenydd,
A dedwyddwch yn dragywydd,
Ym mhlith miloedd o Angelion,
I foliannu d' Arglwydd nirion.
† *Tyrfa o gantorion.* Di gae eiſte mewn [illegible]Cor auraid,
Dat. 19. 1. I glodforu'r Oen bendigaid,
* *Molwch yr Arglwydd* Ac i ganu * *Aleuia*
Yn dragywydd 'r Gorucha.
Pwy gan hynny na 'madawe,
A'r byd hwn, a'i boen, a'i bethe?
I fynd at ei Brynwr heddu,
O bae'r Arglwydd yn cennadu.
Duw agoro dy ddau lygad,
I weld Teyrnas Chriſt dy Geidwad:
Duw ro ei yſpryd i'th gyfrwyddo.
Ymbaratoi i fyned atto.

Agoriad

*Agoriaid byrr yn erbyn ofn Angeu: Ar daioni ſydd yn dyfod oddiwrth * dduwiol farwolaeth*

* *Craffwch ar y geirlau, duwiol farwolaeth: nid yw 'r daioni hyn yn canlyn marwolaeth y rhai drwg.*

OH! na wyddad dyn pa ddonieu
Sydd yn dwad oddi wrth Angeu;
Byth nid ofne o'i ddyſodiad;
Ond ſe leſe am ei ddwad.
Y mae Angeu 'n gwneuthur diwedd,
Ar ein cyſtudd a'n hanwiredd:
Ac yn dwyn o *Fôr trafferthwch*,
Ddyn † i'r *Perthladd* o ddedwyddwch.
Y mae Angeu 'n *tannu 'n gwely*,
Gwedi 'n trafferth inni gyſcu;
Ac yn rhoddi *mawr eſmwythder*,
Gwedi 'r trallod toſt a'r blinder.
Y mae Angeu 'n *claddu 'n beiau*,
Ein clefydion a'n doluriau;
Fal na ddichon pechod mwyach,
Nac vn clefyd ſlino 'mhellach.
Y mae Angeu 'n tynnu 'r cyſion,
Lawer pryd *rhâg gweld trallodion*,
A ddigwydda yn dra rhigil,
Ar eu gwlad ac ar eu heppil.
Mae e'n tynnu rhai gwirionnaid;
Sydd ymmyſg câs bechaduriaid,
Rhag ir rhain eu hudo i bechu,
Ac i weithio 'r peth nas dyly.
Y mae Angeu 'n dioſc dynion,
O'u *hen frattieu* ſarnllyd brwnton,
I ddillattu 'r rhain yn helaeth,
Mewn *hardd wiſcoedd* iechydwriaeth.
Mae 'n *rhyddhau yr enaid* hyfryd,
O'r *carchardy tywyll* tomlyd,
I gael gweld *goleuni 'r* Arglwydd,
Ai waſnaethu mewn perffeithrwydd.

† *Hwyn.*

Eſa. 57. 1, 2.

*Ynebrwydd Y mae Angeu * toc yn dattod
Enaid o 'r corph caeth i bechod,
Ac heb aros yn cyſſylltu
Phil. 1. 23. Hwn, *a'i Briod* mawr *Chriſt Jeſu.*
2 Cor. 5. 1. Y mae Angeu 'n tynny dynion,
I'r nef ole at Angelion,
O 'u ty candryll ſydd ys dyddie,
Ym-mron cwympo ar ei penne.
† *Allan.* Mae e 'n tynny † *maes o Sodom,*
I'r mynydd-dir rhag y Storom,
Ac yn mynd o'r *Aipht i Ganaan,*
A'r rhai *duwiol* yn ddiofan.
2 Tim. 4. 6, 8 Y mae Angeu 'n tynnu dynion,
O r byd hwn *i gael y Goron,*
A bwrcaſſodd Chriſt trwy Ange,
I'r rhai ffyddlon a'i gwaſnaethe.
Y mae 'n *tynnu dyn a'i ofyd,*
A'i drueni a'i driſt fywyd,
I ogoniant ac hyfrydwch,
I gael byw mewn gwir ddedwyddwch.
Pwy gan hyn a ofne Angeu,
Sydd yn helpu dyn mor ddeheu,
I fynd allan o bôb trallod,
† *Ddwyn drosodd* A'i † dros-glwyddo i lys y Drindod?
* *Digred* Gâd i'r * Pagans di-rinwedde,
Gâd i'r Twrcod ofni Ange,
Ond nac ofned vn † *gwir griſtion,*
Fynd trwy Ange i gael ei Goron.
Dydd ein *Jubil* a'n gollyngdod,
Lev. 25. 10. Dydd ein rhydd-did o bôb trallod,
Dydd ſy'n gollwng ein eneidie,
O'r carchardy yw dydd Ange.
Dydd ein Neithor a'n Priodas,
* *Dydd i gael y goron.* A Chriſt Jeſu 'r *gwir Feſſias,*
Dydd ein gwledd a'n * coronaſiwn,
Yw 'n dydd diwedd os yſtyriwn.

Dydd

Dydd ſy'n gorphen ar ein gyrfa,
Dydd ſy ein tynnu o gyfyngdra,
Dydd ſy 'n talu ein Cyfloge,
Dydd y † gol yw dydd ein Ange.
Dydd ſy ein derbyn i Baradwys,
At fab *Duw* yr hwn a'n prynwys:
Dydd ſy'n-rhoddi 'r Gwn, a'r Goron
Yw dydd Ange i* bôb Chriſtion.

† *Dydd i dyfod at ben yr yrfa.*

‖ I bob gwir Griſtion.

Gweddi yn cyfarwyddo'r claf am y pethau rheita iw ceiſio, ac i ſyſyrio arnynt mewn cleſyd.

DUW 'r diddanwch llaeſa mlinder,
Tâd toſturi, rho imi 'ſmwythder,
Meddyg pôb clwyf Jacha nolur,
Jeſu mâb Duw rho im gyſſur.
Tynn fi o dywyll Deyrnas Satan, Act. 26. 18.
Ac o bôb dallineb allan;
Fal y gallwi weld fy mhechod,
A llonyddu fyng hydwybod.
Gwna fel *Dafydd* im * repento, ‖ *Edifaru.*
Gwna fel *Magdlen* i mi wylo, Pſal. 51.
Gwna ſel *Ninif* im gydnabod, Jonah 3.
A 'mofydio am fy mhechod.
Gwna 'mi geiſio pardwn gennyd
Fal *Manaſſes* yn ei ofyd; 2 Chron.
Ac ymbilio am drugaredd, 33. 12.
Megis *Peder* am ſ'anwiredd.
Gwna 'mi gredu fôd im bardwn,
Gwedi ſelu à gwaed dy † batliwn; Eph. 1. 7.
A bôd f'enaid gwedi olchi, † *Diodde-faint'.*
Yn dy waed oddiwrth ei frynti.
Gwna fi hefyd yn ddioddefgar,
Dan fy nolur megis *Lazar*:
A rhoi arnat ti ſy hyder,
Megis *Job* er maint o'm blinder. Job 13. 15.

Gwna mi geiſio ymwared gennyd,
O'm trallodion ac om clefyd,
Fal *Elias* o'i flindere,
1 Bren. 19. 4. Môdd y gwelech fôd yn ore.
Gwna 'mi megis *Ezekias*,
Droi 'r byd heibio a'i berthynas;
Eſa. 38. 2, A throi ſ'wyneb at y pared,
I roi yng-Rhiſt fy holl ymddiried.
☞ *Gwna im feddwl am y cyfri,*
Rhuſ. 14. 12 *Ddydd y farn fydd raid im roddi,*
Mat. 12. 36. *Am y gwaith a'r geiriau ofer,*
Oni cheiſaf râs mewn amſer.
Gwna im wrando ar dy fengyl,
* *Addewidion.* A'th * bromeiſion yndi 'n rhigyl:
Gwna im ddala gafel ffyddlon,
Ar d'addewid a'th bromeiſion.
Gwna im feddwl am y bywyd,
Yr âf iddo ar fyrr ennyd,
Lle mae Sabboth o eſmwythder,
Heb na chur, na phoen, na blinder.
Gwna im wadu 'r byd twyllodrus,
A'i holl wagedd anwireddus:
Ac ymgweirio ddwad atttad,
Yn ddiaros anwyl geidwad.
Gwna im offrwm heb ddyffygio,
Gorph ac enaid yn dy ddwylo,
Ac ymbilio hyd y diwedd,
Am dy ffafar a 'th drugaredd.

Diddanwch rhagorol i'r Enaid Alarus yn erbyn gwan obaith.

O Fy Enaid pam yr ofni,
Faint dy bechod, *os difarn?*
Lle bu 'r *Jeſu* farw droſſod,
I'th ryddau oddiwrth dy bechod,

Pam

Pam ei hofni farn y Barnwr?
Chriſt yw'th Dwrneu a'th *Ddadleuwr*,
Mâb y Jeſtys trwy forwolaeth,
A'th ryddhaodd o ddamnedigaeth.
Ni chondemnir yn dragwyddol, Jo. 3. 18.
Vn a gretto i Griſt yn fywiol:
Ond hwy baſſant, wrth eu ſymmyd,
O farwolaeth i wir fywyd.
O fy Enaid ymlonydda,
Dy Dduw graſſol a'th gyfiawna: Rhuf. 8. 33, 34.
Pwy all gwedyn dy gondemnio?
Mae Chriſt droſſot gwedi hoelio.
Ghriſt â'i waed a ylch dy bechod,
Ac a'th wnaiff mor wynn a'r manod:
Er dy fôd mor gôch a'r ſcarled, Eſa 1. 18.
Chriſt a'th ylch mor wynn a'r foled.
Yr haul a † rywlla 'r cwmmwl tewa, † *Agor.*
Sebon ylch y dillad brynta:
Rhinwedd Chriſt a gûdd dy frynti,
Ei waed a'th ylch mor wynn a'r lili.
Duw faddeuodd bechod *Pedr*, † *Os ſel*
Rhyfig *Dafydd*, a'r mâb ofer, *hwntau*
Rhwyf *Manaſſes* a'i holl feie, *yr ediſarhau*
Duw a fadde 'th bechod † dithe. *ac y credu di*
Cymmer gyſſur, cwyn dy galon:
Lladdwyd mâb *Duw* ar yr hoelion,
Am dy bechod a'th gamwedde:
Er ei ſwyn di gae eu madde.

*Gweddi * brudd am faddeuant pechodau.* * Ddiſrifol.

O Fy Nuw yr hwn am creaiſt!
O fyng Heidwad 'rhwn am prynaiſt!
O'r Glân yſpryd! O'r gwir Drindod!
Cadw f enaid; *mad.u mbechod,*

Er mwyn *Jeſu* 'rhwn am prynodd,
Ac ym-mhôb peth a'th fodlonodd,
Madde immi oll a chwbwl,
Ar a wnathoi maes o'th feddwl.
Gylch a'i waed fy mai a'm Mrynti,
Cladd fy mhechod yn ei weli:
Cûdd fyng wradwydd â'i gyfiawnder,
Madde im fy hôll ddiffeithder.
Gwiſc fy enaid o gylch gwmpas,
A Gwiſc ſanctaidd y briodas:
Gwna fi'n barod ddwad attad,
O fy *Nghriſt* mewn gweddus drwſſiad.
Dôd d' Angelion im caſtellu,
Nâd i Satan fyng orchfygu:
Cadw f'enaid yn dy ddwylo,
Nad o *Griſt* i'r llew ei llarpio.
† *O flaen yr offeddfainge.* Pan y delwi ir † Barr i atteb,
Ger dy fron am f'annuwioldeb,
Gwared f'enaid er mwyn Jeſu,
Na ro i mi o'r farn wi 'n haeddu,
Cymmer Angeu Chriſt a'i 'fydd-dod,
Yn iawn itti am fy mhechod:
Fe gondemnwyd am fy meie;
Er ei ſwyn na ddamna finne.
‖ *Vſſern. Rhuſ. 6. 33.* Haeddais Angeu, haeddais * *Dopheth*,
Haeddais farn rhagreithwr diffeth;
Duw na ddoro 'r hyn wi 'n haeddu,
Rho i mi 'r hyn a haeddodd Jeſu.
Fe gyflawnodd droſſwi 'r gyfraith,
Fe 'th fodlonodd droſſwi 'n berffaith,
Fe groeſ-hoeliwyd am fy mrynti,
Er ei ſwyn rho bardwn immi,
Nid oes genni na Sancteiddrwydd,
Na chyfiawnder, na pherffeithrwydd,
Nac ymwared iawn, na ſwccwr,
Ond ſydd gennyd Chriſt fy Mrhynwr.

Chriſt

Chriſt yw yng homfforddd, Chriſt yw yng hyſſur
Chriſt yw yng obaith yn fyng waywyr,
Chriſt yw f'helpwr ar awr Ange,
Chriſt yw yng-Heidwad ddydd diale.

Fe fu farw yn anhyfryd:
Er pwrcaſſu immi fywyd:
Er yr Ange a ddioddefwys,
Duw dwg f'enaid i *Baradwys*.

Duw rho glûſt i wrando'ngweddi,
Duw rho d'yſpryd im comfforddi;
Duw rho olwg ar fy nolur;
A'th law raſſol llaesa yng waywyr.

Oen Duw maddeu'mi fy mhechod,
Sela Bardwn im cydwybod;
Cladd fy meiau yn dy * weli,
Nad hwy eilchwaith adgyfodi.

Rwi fi n ofni dy gyfiawnder,
Rwi'n brawychu rhag dy ddigter:
Rwi'n fy marnu am fy mhechod,
Duw diddana fy nghydwybod.

Dod o Griſt dy Angeu gwirion,
Rhyngwyfi a'th farn echryſlon;
Dod dy fydd-dod rhwng cyfiawnder
Dy Dad cyfiawn am diffeithder.

Chriſt a'th waed gwna heddwch etto,
Rhyngwi a'th *Dad* fydd gwedi digio;
A'th waed diffodd ei ddigofaint,
Fel na byddo mlinder cymmaint.

Egwan wyf, o Griſt cryfha fi!
Gwann a claf, fy Nuw Jacha fi!
Trwm a thriſt, ac ofnus ddigon,
Cryfha fy ffydd, a chwyn fy nghalon.

Duw 'r diddanwch llaeſa mlinder,
Tad toſturi, Rho imi eſmwythder:
Meddyg pôb clwyf, Jacha nolur,
Jeſu mâb Duw rho im gyſſur.

Gweddiau byrrion.
Am *Eſmwythde*

Am *feddeuant.*
* *Glanſau.*

Am Ddiddanwch.

Am ddoniau *Chriſt* a'i gymmorth.

Am gymmod.

Am gyfneith.

Am gyſſur.

Am hauſhad.

Llaeſa mlinder, doſa nolur;
Gwelſy mhoen, a thorr fyng waywyr;
Treſna niwedd, penna'n rhallod;
Dwg fi attad, rwi'n dy warchod.

Am nerth yſprydol.

O fyng-Rhiſt, cerydda Satan,
Cadw f'enaid rhag ei ſafan:
Cynnal fi â'th hael-wych yſpryd;
Dwg fi attad i'r gwir fywyd.

Am Drugaredd.

Oen Duw madden im fy mhechod,
Oen Duw pura fyng hydwyhod,
Oen Duw gwilia ar fy niwedd;
Oen Duw derbyn fi'th drugaredd.

Am wir grediniaeth

Dywaid Arglwydd wrth fy enaid,
Itt' bwrcaſſu 'r nef fendigaid,
A'th waed gwerthfawr trwy fawr boene,
I rhoi immi wedi Ange.

Am nefol addewid.

Dywaid Arglwydd wrth fy enaid,
Dywaid Arglwydd dywaid, dywaid,
Heddyw cei di 'n gynnar orphwys,
Gyda mi yng wlad Paradwys.

Am gadwriaeth.

Chriſt fy Mugael cadw f'enaid,
Nâd ir llew o'th law ei ſcliffiaid:
Tydi'm prynaiſt yn ddryd ddigon:
Dwg fi'r nefoedd at d'Angelion.

Am dderbynlad ei enaid.

Derbyn f'enaid anwyl Geidwad,
Derbyn f'enaid weithian attad;
Digon bellach o'r fath ddyddiau,
Nid wi gwell, na'r rheſt om Tadau.

Am dduwiol ymadawiad.

Rwi'n gwllyſſi cael fy nattod,
A dwad attad, Chriſt fy mhriod:
Tynn fi weithian Arglwydd Jeſu,
Or tydd d'wllys yn cenhadu.

Am gadw ei yſpryd.

I'th ddwy ddwylo Arglwydd hyſryd,
Ir wi'n brudd yn offrwm f'yſpryd,
Nad ym hwer neb ei ſcliſſio,
Nai ddwyn mwyach byth o'th ddwylo.

Ch

Tu erbyn Rhythre Satan

Chriſt fy Mugail cadw f'enaid,
Nad i'r llew o'th law ei ſcliffiaid,
Rhwn ſy 'n ceiſio fyng orchfygu,
Yn fyng wendid am traflyngcu.
Dymma 'r pryd y cais ef drecha,
Fynd a'r * Gôl pan byddwi gwanna: * Camp.
Nertha yng wendid Arglwydd cyfion,
Gadw 'r Gôl rhag colli 'r Goron.
Dod dy yſpryd yn fyng halon,
Dôd o bobtu 'm dy Angelion:
Dôd d' arfogaeth oll am dana,
Nad i'r Gelyn gael y trecha.
Nertha fi ddiweddu yng yrfa,
Gwna f awr ore'r awr ddiwetha:
Arnad Arglwydd mae fy lyder,
Derbyn f enaid i th eſmwythder.

Gweddi fyrr i'r 'claf duwiol iw harfern ar yr awr ddiwethaf.

NAwr o Arglwydd y gollyngu
Fi mewn heddwch o 'm carchardy:
Gwna im llygaid cyn marwolaeth,
Weld dy nerthol iechydwriaeth.
Daeth y dydd a'r awr a roddaiſt,
Daeth yr amſer a derfynnaiſt,
Daeth y Tymmor, daeth y Terfyn,
Nid oes lle im fyned troſtyn.
Y mae yng yrfa ar ei gorphen,
Am dydd diwedd ar ei ddiben,
Y mae 'r terfyn gwedi dwad;
Arglwydd derbyn f'enaid attad,
Megis *Stephan* rwyfi 'n dwedyd,
Arglwydd Jeſu derbyn fy yſpryd: Act. 7. 59.
Dere Arglwydd, dere 'n fuan,
Cymmer fi ith drugaredd weithian,

Ch

Myſyrdod

Myfyrdod ar Fywyd ac Angeu.

PA gynta bytho marw Chriſtion,
Cynta derbyn hwnnw ei Goron:
Pa hwya bytho Chriſtion byw,
Hwya bydd heb weled Duw.
Pa hwya byddo dyn heb farw,
Mwya fydd gofynnion hwnnw:
Pa gynta tynner dyn o'i wegi,
Lleia gyd y fydd ei gyfri.

Toſt Gyflwr y Dyn Annuwiol gwedi Marw.

GWyr a Gwragedd, Meibion, Merched,
Dewch y nes, Rhowch Gluſt i Glywed
Cwyn, a chyngor hen Ofer ddyn,
Sydd yn gorwedd dan y Brethyn.
Mi fum gynt fel yr 'ych ehwithau,
† *Ceraint.* Yn fawr fy nwyf, ym-mhilth fy †nrhaſſau:
Nawr heb nwyf, 'yn noeth, yn iſſel,
Rwyfi 'n gorwedd dan y treſtel.
Pan oedd fwya 'mryd ar faſwedd,
Lleia meddwl am fy niwedd,
Fe ddaeth Angeu glâs heb wyboḋ,
Ac a rows im farwol ddyrnod.
Pan yr oedd y Byd yn Gwenu,
A phôb Margain genni 'n ffynnu,
Fel y ia fe dorrodd dana,
Ac am trows yn noeth ir gladdfa.
Pan yr oedd fyng horph y n lachus,
A phôb aelod genni 'n rymmus,
† *Ddarnau.* Fel ſten bridd fe aeth yn * ddrefion.
Pan daeth ange at fyng halon.

Gyn

Gynt roedd genni anr ac arian,
ai, a thir, a chyfoeth llydan:
awr ni feddaf ar un † Beni,
'r holl olud gynne oedd genni.

† Geiniog.

Gynt 'roedd genni Geraint ddigon,
wraig, a phlant, a Ffryns, a gweision:
awr 'does neb ond Angeu melyn,
ddaw attafdan y Brethyn,
Mi gawn lawer gynt im helpu,
m mhob Ffordd y Bawn yn pechu:
i ddaw un yn awr i atteb,
ydâ mi am fy Ffolineb.
Y peth a ddaeth i mi mor Sceler,
ddaw i chwithe Bawb ar fyrder:
yddwch barod cyn del ange,
i chewch rybydd mwy nâ minne,
Y mae Christ ai wenidogion,
n rhoi rhybydd inni ddigon:
lawer mil fy'n mynd i boeni,
ifie gwrando llais y rheini.
Y mae llawer rhyw o Bechod,
n dolurio fyng hydwybod:
id oes un yn lladd mor rhigyl,
Dibrifio geiriau 'r fengyl.
Mi fum Benffaft a gwar-galed,
i wnawn bris o'r gair er cyftled:
weded Christ ai wyr, ei piniwn,
i wnawn inne ond y fyniwn.
Gwell oedd gennî wrando cyngor,
*rach Dafarnwr nag un * doctor,*
r bod hwnnw im cyfrwyddo,
dr Tafarnwr yn f' anrheithio.

* Dyfcawdwr.

Gwell oedd genni awr yn llawen,
n y Tafarn gydâ merfen,
âdiwrnod yn y demel,
ydâ Christ ai anwyl genel.

Gwell

Gwell oedd genni gas gyfeillach,
Moch a meddwaint mewn Tafarnach,
Na chyfeillach plant goleuni;
Nawr mae 'n gant edifar genni.

*Llawenydd

Gwell oedd genni 'wenydd * aflan,
Na pharhau ond ennyd fychan,
Na gorfoledd teyrnas Nefoedd,
Sydd yn para yn oes oesoedd.

Gwell oedd genni bridd a cherrig,
Pres, a phlwm, a moch, a chessig,
Na pharadwys ai Hangelion,
Na Duw mawr ai holl fendithion.

Gwell oedd genni 'r cnawd na'r enaid,
Y drwg na'r da, Y moch na'r defaid,
Y byd na'r nef, y cam na'r cymmwys,
Ar nos na'r dydd, ar gell na'r Eglwys.

Nawr mae 'n difar gan fy 'nghalon,
Fy mod mor ffol, mor ddall, mor ffiniion,
A phob modfedd sydd yn crynu.
Nawr wrth fynd ir * Barr im Barnu.

* O flaen yr orsed iuge

Y mae 'ngorph yn mynd i bydru,
Ir bedd am dan fy ngwaith yn pechu;
Am henaid trist yn mynd i atteb,
O flaen Duw am bob ffolineb.

Nawr mi Glywa Grist im galw,
Rhaid im atteb wrth fy enw;
F'orfydd mynd i wneuthur cyfri,
Er Anhawsed ydyw genni.

† Ba.
* aydwybod

O! † Bwy filoedd o Bechode,
Y mae 'nghonsciens * yn eu hadde?
Rhai a wnaethym mor ddiofon,
Gynt yn erbyn Duw a dynion.

O! Bwy rol sydd gan fy ngelyn,
Cyd a 'r dwyrain a'r Gorllewyn,
Yn cyhuddo ac yn traethu
Y mann, a'r modd, y bum yn pechu!

O! pw

O! pwy glywai im cyhuddo,
Ond y diawl y fu'n fy hudo,
Gynt i bechu yn y dirgel;
Gwae wrandawo ar y cythrel.

Nid oes pechod ac a wnaethym,
Er yn blentyn na bo'n awchlym,
Yn ei daflu yn fy nannedd,
Gwae fi gynddrwg y fu mushedd.

Mae e'n Achwyn mor * Ddibroffid, * *Diles.*
Gynt y treuliais fy holl ieungctid,
Mewn oferedd, a phibiaeth,
Heb *D*duwioldeb na chriſtnogaeth.

Mae e'n * claymo mai fe'm pie, * *Tmhonni.*
Waith fy ennill fil o weithie,
Yn fy ieungctyd; ac na ddichon,
Duw roi iddo lai na'i gyfion.

Mae e'n dangos pob ffolineb,
Ag a wnaethoi mewn Gwrolded,
Am holl fedd-dod, am holl ryfyg,
Am trachwante câs llygredig.

Mae e'n dangos fy nigoſaint,
Am holl † rimpe yn fy henaint, † *Troau drwg.*
Am Cybydd-dod, am hanwiredd,
Am * Dimdawrwydd am fy niwedd. * *Dioſal-rwydd.*

Mae e'n taeru led ei ſafan,
Iddo f'ennill ym-mhob oedran;
A mod inne ar yn fachgen,
Yn ei wſnaethu yn dra llawen.

Mae e'n * pledo yn ddigwiddyl, * *Dadleu.*
Wrth y Gyfraith ar Efengyl,
Mae fe'm pie eiſie Credu,
Gwella 'muchedd, a difaru.

A lle tybiais trwy anwybod,
I Griſt farw dros fy mhechod,
Ac na Chaffe 'r Cythrel feddu,
Ar y ſawl na bae 'n ei wadu.

† *Dywedyd* Y mae 'r cythrel ynte 'n †pledo,
Na thal ſon am hynny wrtho;
Os ni cheidw Chriſt un chriſtion,
Ond a gretto ynddo 'n ffyddlon.
Y mae 'r Diawl yn dwedyd eilchwaith,
Nad oedd genni ffydd na gobaith,
Na diſeirwch, na Gwell amcan,
* *Dyn beb broffes o griſtnog aeth* Nag oedd gan y Twrc a'r * Pagan,
Mae e'n pledo ac yn taeru,
Nâd oes immi nel a'r Jeſu,
Eiſie gwrando ei leferydd,
2 Cor. 5. 17 A bôd yn greadur newydd.
Er i mi gael enw criſtion,
A'm bedyddio gydâ 'r ffyddlon;
Etto nid oedd well fy'nghrefydd,
Medd y diawl nâ dyn di-fedydd.
Mae e'n dwedyd, rwi'n ei glywed,
Nad oedd gwell fy ffydd am gweithred,
Na 'm ymddygaid am harferion,
* *Yn nad yw 'n proffeſſu Chriſtnogaeth* Na rhyw * *ethnic* anobeithlon.
Mae e'n dwedyd na ddilynais,
Air o'r ſengyl wen a glywais,
Mwy na 'r *Iddew* nas cas etto,
Râs iw dilyn na'i chofleidio,
Mae e'n dwedyd wrth Dduw'n amlwg,
Y rhy gennad torri ei wddwg,
Os adroddai iddo 'n rhygyl,
Bodwar gair o'r holl ſengyl.
Mae e'n galw Duw ei hunan,
Ai Angelion fawr a bychan,
Yn deſtiolaeth, nad yw 'n dwedyd,
Ond gwirionedd ar fy mywyd.
* *cydwybod.* Mae fy * nghonſciens drom dan chwſſu,
Gyda 'r diawl yn teſtiolaethu,
Ac yn dwedyd mewn gwirionedd,
Felly 'n uniawn y bu 'muchedd.

Mae

Mae e'n dwedyd i mi * bilo, * *Speilio.*
Pobol dlodion, a'i hanrheithio,
Dwyn ei tai, a'i tir oddiarnynt,
A † ſclementa 'r maint oedd ganthynt. † *Selyſaethu.*
Mae e'n dwedyd immi feddwi,
A Phutteinia ac ymloici,
Torri'r Sabboth fil o weithiau,
A dibriſſio Duw a'i ddeddfau.
Y mae'r Diawl gan hynny 'n gofyn,
Am i Griſt roi'r farn im herbyn,
Am troi i uffern byth i boeni,
Am fy mhechod a'm drygioni.
O! † bwy grynu, O! bwy gwynfan, † *Bz.*
Y mae f' enaid rhag gwg Satan,
Sydd yn dyfod ai wyr duon,
Idd iw gyrchu at Dduw cyfion.
O! mor chwerw, O! mor ddiflas,
O! mor ffiaidd ac mor atgas,
Ydyw pechod gantho nawr,
Fu e'n garu gynt mor fawr.
O! bwy gwilydd ſarnai wrando,
Y cyhuddwr im Cyhuddo,
Am gan peth na fynne f'enaid,
Er y byd im mam ei 'ſtyriaid.
Gwell gan f'enaid pe cai ddewys
Fynd i uffern, hyn ſydd † ddilys, † *Sicer.*
Na mynd ir barr at y Drindod,
I roi cyfrif am ei bechod.
Etto f' orfydd arno ymddangos,
O flaen Duw, nid oes lle aros,
I roi cyfrif llawn, a derbyn
Barn, fel y bo 'r gwaith yn gofyn. Rhuf. 2. 6.
Nid wi'n clywed neb yn pledo,
Nac yn chware 'r twrnai droſto,
Nid wi 'n clywed arno 'n atteb,
Un o filoedd oi ffolineb.

Rwyfi 'n gweled Duw a'i lyfrau,
Yn hyſpyſſu ei droſeddau,
† *Yn gyhoeddus.* Ac yn datcan yn † ddi-gwnſel,
Preg. 12. 14. Y pechodau wnaeth e'n ddirgel.
Rhuf. 2. 16. Rwyfi 'n clywed taflu fuchedd
Front, ddi-grefydd yn ei ddanedd,
Ai gnawdolrwydd, a'i 'freolaeth,
Ai ddrwg arfer ddi-Griſtnogaeth.
Rwyfi 'n clywed cyfri 'r llwon,
A fu 'n dyngu 'myſc y meddwon,
A'i ffieidd-dra ar y Sabboeth,
A'i ddrwg naws, a'i eiriau annoeth :
Rwi 'n ei glywed ynte 'n tewi,
Ac yn † griddfan, ac yn codi,
†*Cwynfan.* Heb agoryd dim oi enau,
Mwy na 'r pyſc, ond ochain weithiau.
Rwyfi 'n clywed Chriſt yn * gwſſio,
* *Erchi.* 'R Diawl i glymmu ei draed ai ddwylo,
Mat. 12. 13. Ai daflu ir tywyllwch eitha,
Lle nad oes ond cûr a phoenfa.
Rwyfi 'n clywed Criſt yn traethu,
* *Farn.* R * ferdid arno gan ei farnu,
I dân uffern yn dra union,
At y Cythrel ai angelion.
Rwyfi 'n gweled Satan ynte,
Yn ei rwymo mewn cadwyne,
† *Daflu.* Ac i uffern yn ei † dwmblo,
Gwedi clymmu draed ai ddwylo.
Rwi 'n ei glywed ynte 'n llefain,
Ac yn Beichad, ac yn ochain,
Wrth ei daflu mor anffafrol,
* *Yng-wyſc ei ben.* *Llwyr ei ben ir tân uffernol.
Rwy fi 'n gweled y Cythreiliaid,
Hwyntau 'n rhwygo ei gorph ai enaid,
Fel y rhwyge Gwn digaſſog,
Wrth ei newyn, Iwrch neu ſcwarnog.

Rwyfi

Rwyfi 'n gwrando ei* ganlyn ynteu, * Deiſyfiad.
Yn crio n' doſt am gael ei angeu,
Ac er toſted y mae 'n galw,
Nid yw nes er hynny farw.
Mae e'n gorwedd mewn tywyllwch,
Yn nhân uffern heb lonyddwch, Mar. 9.
Rhwng Cythreiliaid lle mae newyn, 43, 44.
A phoenydie tôſt di-derfyn.
Nid oes dim yn torri nghalon,
Mor ddigyffur, ac mor greulon,
Ac yw meddwl fel na dderfydd,
Dim oi boenfá yn dragywydd.
Dymma 'r mann a'r lle y gorfydd, ☜
Arnaf inne 'r corph di-grefydd, Jo. 5. 28,
Fynd i boeni atto 'n † irad, 29.
Yn ol dydd yr adgyfodiad. † Daſt.
A da beth y dylwn fyned,
I dân uffern er ei boethed,
Os myfi a barodd iddo,
Bechu 'n fynych heb * repento. * Ediſaru:
Dyna 'r lle yr a'r holl bobol,
Ddrwg, ddi grefydd, gâs, anneddfol,
Yn ol hela 'r ty trwy 'r ffeneſt,
Byw fel moch, mewn glwth a gloddeſt.
Mi gynghorwn bawb gan hynny,
Ofni Duw a'i wir waſnaethu,
A byw 'n ſanctaidd ac yn ddeddfol,
Rhag eu troi ir tân uffernol.
Byddwch ſobor, byddwch ſanctaidd,
Byddwch union a Chriſtnogaidd:
Oni byddwch, gwn yn ſiccir, Dat. 21. 8.
Mae i uffern eich condemnir. ☜
Ofnwch Dduw, gwrandewch y fengyl,
Gweglwch droi ât hon eich gwegil:
Byddwch fyw fel gwir Griſtnogion,
Os chwennychwch gael y goron.

Myfyrdod ar Fywyd ac Angeu.

PA gynta bytho marw Chriſtion,
Cynta derbyn hwnnw ei Goron:
Pa hwya bytho Chriſtion byw,
Hwya bydd heb weled Duw.
Pa hwya byddo dyn heb farw,
Mwya fydd gofynnion hwnnw:
Pa gynta tynner dyn o'i wegi,
Lleia gyd y fydd ei gyfri.

Toſt Gyflwr y Dyn Annuwiol gwedi Marw.

GWŷr a Gwragedd, Meibion, Merched,
Dewch y nes, Rhowch Gluſt i Glywed
Cwyn, a chyngor hen Ofer ddyn,
Sydd yn gorwedd dan y Brethyn.
Mi fum gynt fel yr 'ych ehwithau,
† *Ceraint.* Yn fawr fy nwyf, ym-mhilth fy †nrhaſſau:
Nawr heb nwyf, 'yn noeth, yn iſſel,
Rwyfi 'n gorwedd dan y treſtel.
Pan oedd fwya 'mryd ar faſwedd,
Lleia meddwl am fy niwedd,
Fe ddaeth Angeu glâs heb wyboḋ,
Ac a rows im farwol ddyrnod.
Pan yr oedd y Byd yn Gwenu,
A phôb Margain genni 'n ffynnu,
Fel y ia fe dorrodd dana,
Ac am trows yn noeth ir gladdfa.
Pan yr oedd fyng horph y n lachus,
A phôb aelod genni 'n rymmus,
† *Ddarnau.* Fel ſten bridd fe aeth yn * ddrefion.
Pan daeth ange at fyng halon.

Gynt

Gynt roedd genni aur ac arian,
Tai, a thir, a chyfoeth llydan:
Nawr ni feddaf ar un † Beni,
O'r holl olud gynne oedd genni.

† Geiniog.

Gynt 'roedd genni Geraint ddigon,
Gwraig, a phlant, a Ffryns, a gweiſion:
Nawr 'does neb ond Angeu melyn,
Y ddaw arnafdan y Brethyn.

Mi gawn lawer gynt im helpu,
Ym mhob Ffordd y Bawn yn pechu:
Ni ddaw un yn awr i atteb,
Gydâ mi am ſy Ffolineb.

Y peth a ddaeth i mi mor Sceler,
Y ddaw i chwithe Bawb ar fyrder:
Byddwch barod cyn del ange,
Ni chewch rybydd mwy nâ minne,
Y mae Chriſt ai wenidogion,
Yn rhoi rhybydd inni ddigon:
Llawer mil ſy'n mynd i boeni,
Eiſie gwrando llais y rheini.

Y mae llawer rhyw o Bechod,
Yn dolurio fyng hydwybod:
Nid oes un yn lladd mor rhigyl,
A Dibriſſio geiriau 'r fengyl.

Mi ſum Benffaſt a gwar-galed,
Ni wnawn bris o'r gair er cyſtled:
Dweded Chriſt ai wyr, ei piniwn,
Ni wnawn inne ond y fynnwn.
Gwell oedd gennî wrando cyngor,
*Crach Dafarnwr nag un * doctor,*
Er bod hwnnw im cyfrwyddo,
Ar Tafarnwr ynſ anrheithio.

* Dyſcawdwr.

Gwell oedd genni awr yn llawen,
Yn y Tafarn gydâ merſen,
Nâ diwrnod yn y demel,
Gydâ Chriſt ai anwyl genel.

Gwell

Gwell oedd genni gas gyfeillach,
Moch a meddwaint mewn Tafarnach,
Na chyfeillach plant goleuni;
Nawr mae 'n gant edifar genni.

Gwell oedd genni 'wenydd * aflan,
Na pharhau ond ennyd fychan,
Na gorfoledd teyrnas Nefoedd,
Sydd yn para yn oes oesoedd.
Gwell oedd genni bridd a cherrig,
Pres, a phlwm, a moch, a chessig,
Na pharadwys ai Hangelion,
Na Duw mawr ai holl fendithion.
Gwell oedd genni 'r cnawd na'r enaid,
Y drwg na'r da, Y moch na'r defaid,
Y byd na'r nef, y cam na'r cymmwys,
Ar nos na'r dydd, ar gell na'r Eglwys.
Nawr mae 'n difar gan fy 'nghalon,
Fy mod mor ffol, mor ddall, mor ffiniion,
A phob modfedd sydd yn crynu.
Nawr wrth fynd ir * Barr im Barnu.
Y mae 'ngorph yn mynd i bydru,
Ir bedd am dan fy ngwaith yn pechu;
Am henaid trist yn mynd i atteb,
O flaen Duw am bob ffolineb.
Nawr mi Glywa Grist im galw,
Rhaid im atteb wrth fy enw;
F'orfydd mynd i wneuthur cyfri,
Er Anhawsed ydyw genni.
O! †Bwy filoedd o Bechode,
Y mae 'nghonsciens * yn eu hadde?
Rhai a wnaethym mor ddiofon,
Gynt yn erbyn Duw a dynion.
O! Bwy rol sydd gan fy ngelyn,
Cyd a 'r dwyrain a'r Gorllewyn,
Yn cyhuddo ac yn traethu
Y mann, a'r modd, y bum yn pechu!

O! pwy

*Llawenydd

† *Ba.*
* *aydwybod*

* *O flaen yr orsed iuge*

O! pwy glywai im cyhuddo,
Ond y diawl y fu'n fy hudo,
Gynt i bechu yn y dirgel;
Gwae wrandawo ar y cythrel.

Nid oes pechod ac a wnaethym,
Er yn blentyn na bo'n awchlym,
Yn ei daflu yn fy nannedd,
Gwae fi gynddrwg y fu mushedd.

Mae e'n Achwyn mor * Ddibroffid,
Gynt y treuliais fy holl ieungctid,
Mewn oferedd, a phibiaeth,
Heb *D*duwioldeb na chriſtnogaeth.

Mae e'n * claymo mai fe'm pie,
Waith fy ennill fil o weithie,
Yn fy ieungctyd; ac na ddichon,
Duw roi iddo lai na'i gyfion.

Mae e'n dangos pob ffolineb,
Ag a wnaethoi mewn Gwrolded,
Am holl fedd-dod, am holl ryfyg,
Am trachwante câs llygredig.

Mae e'n dangos fy nigofaint,
Am holl † rimpe yn fy henaint,
Am Cybydd-dod, am hanwiredd,
Am * Dimdawrwydd am fy niwedd.

Mae e'n taeru led ei ſafan,
Iddo f'ennill ym-mhob oedran;
A mod inne ar yn fachgen,
Yn ei wſnaethu yn dra llawen.

Mae e'n * pledo yn ddigwiddyl,
Wrth y Gyfraith ar Efengyl,
Mae fe'm pie eiſie Credu,
Gwella 'muchedd, a difaru.

A lle tybiais trwy anwybod,
I Griſt farw dros fy mhechod,
Ac na Chaffe 'r Cythrel feddu,
Ar y ſawl na bae 'n ei wadu.

* *Diles.*

* *Tmhonni.*

† *Troau drwg.*

* *Diofalrwydd.*

* *Dadleu.*

Y mae

† *Dywedyd* Y mae 'r cythrel ynte 'n † pledo,
Na thal ſon am hynny wrtho;
Os ni cheidw Chriſt un chriſtion,
Ond a gretto ynddo 'n ffyddlon.
Y mae 'r Diawl yn dwedyd eilchwaith,
Nad oedd genni ffydd na gobaith,
Na difeirwch, na Gwell amcan,
* *Dyn heb broffes o griſtnogaeth* Nag oedd gan y Twrc a'r * Pagan,
Mae e'n pledo ac yn taeru,
Nâd oes immi nel a'r Jeſu,
Eiſie gwrando ei leferydd,
2 Cor. 5. 17 A bôd yn greadur newydd.
Er i mi gael enw criſtion,
A'm bedyddio gydâ 'r ffyddlon;
Etto nid oedd well fy'nghrefydd,
Medd y diawl nâ dyn di-fedydd.
Mae e'n dwedyd, rwi'n ei glywed,
Nad oedd gwell fy ffydd am gweithred,
Na 'm ymddygaid am harferion,
* *Yn nad yw 'n proffeſſu Chriſtnogaeth* Na rhyw * *ethnic* anobeithlon.
Mae e'n dwedyd na ddilynais,
Air o'r ſengyl wen a glywais,
Mwy na 'r *Iddew* nas cas etto,
Râs iw dilyn na'i chofleidio,
Mae e'n dwedyd wrth Dduw'n amlwg,
Y rhy gennad torri ei wddwg,
Os adroddai iddo 'n rhygyl,
Bedwar gair o'r holl efengyl.
Mae e'n galw Duw ei hunan,
Ai Angelion fawr a bychan,
Yn deſtiolaeth, nad yw 'n dwedyd,
Ond gwirionedd ar fy mywyd.
* *cydwybod.* Mae fy * nghonſciens drom dan chwſſu,
Gyda 'r diawl yn teſtiolaethu,
Ac yn dwedyd mewn gwirionedd,
Felly 'n uniawn y bu 'muchedd.

Mae

Mae e'n dwedyd i mi * bilo, * *Speilio.*
Pobol dlodion, a'i hanrheithio,
Dwyn ei tai, a'i tir oddiarnynt,
A † ſclementa 'r maint oedd ganthynt. † *Sclyfaethu.*
Mae e'n dwedyd immi feddwi,
A Phutteinia ac ymloſci,
Torri'r Sabboth fil o weithiau,
A dibriſſio Duw a'i ddeddfau.
Y mae'r Diawl gan hynny 'n goſyn,
Am i Griſt roi'r farn im herbyn,
Am troi i uffern byth i boeni,
Am fy mhechod a'm drygioni.
O! † bwy grynu, O! bwy gwynfan, † *Bz.*
Y mae f' enaid rhag gwg Satan,
Sydd yn dyfod ai wyr duon,
Idd iw gyrchu at Dduw cyfion.
O! mor chwerw, O! mor ddiflas,
O! mor ffiaidd ac mor atgas,
Ydyw pechod gantho nawr,
Fu e'n garu gynt mor fawr.
O! bwy gwilydd ſarnai wrando,
Y cyhuddwr im Cyhuddo,
Am gan peth na fynne f'enaid,
Er y byd im mam ei 'ſtyriaid.
Gwell gan f'enaid pe cai ddewys
Fynd i uffern, hyn ſydd † ddilys, † *Sicer.*
Na mynd ir barr at y Drindod,
I roi cyfrif am ei bechod.
Etto f' orfydd arno ymddangos,
O flaen Duw, nid oes lle aros,
I roi cyfrif llawn, a derbyn
Barn, fel y bo 'r gwaith yn goſyn. Rhuf. 2. 6.
Nid wi'n clywed neb yn pledo,
Nac yn chware 'r twrnai droſto,
Nid wi 'n clywed arno 'n atteb,
Un o ſiloedd oi ffolineb.

Rwyfi 'n gweled Duw a'i lyfrau,
Yn hyſpyſſu ei droſeddau,
† *Yn gyhoeddus.* Ac yn datcan yn † ddi-gwnſel,
Preg. 12. 14. Y pechodau wnaeth e'n ddirgel.
Rhuf. 2. 16. Rwyfi 'n clywed taflu fuchedd
Front, ddi-grefydd yn ei ddanedd,
Ai gnawdolrwydd, a'i 'freolaeth,
Ai ddrwg arfer ddi-Griſtnogaeth.
Rwyfi 'n clywed cyfri 'r llwon,
A fu 'n dyngu 'myſc y meddwon,
A'i ffieidd-dra ar y Sabboeth,
A'i ddrwg naws, a'i eiriau annoeth :
Rwi 'n ei glywed ynte 'n tewi,
Ac yn † griddfan, ac yn codi,
†*Cwynfan.* Heb agoryd dim oi enau,
Mwy na 'r pyſc, ond ochain weithiau.
Rwyfi 'n clywed Chriſt yn * gwſſio,
* *Erchi.* 'R Diawl i glymmu ei draed ai ddwylo,
Mat. 12. 13. Ai daflu ir tywyllwch eitha,
Lle nad oes ond cûr a phoenfa.
Rwyfi 'n clywed Criſt yn traethu,
* *Farn.* 'R * ferdid arno gan ei farnu,
I dân uffern yn dra union,
At y Cythrel ai angelion.
Rwyfi 'n gweled Satan ynte,
Yn ei rwymo mewn cadwyne,
† *Daflu.* Ac i uffern yn ei † dwmblo,
Gwedi clymmu draed ai ddwylo.
Rwi 'n ei glywed ynte 'n llefain,
Ac yn Beichad, ac yn ochain,
Wrth ei daflu mor anffafrol,
* *Yng-wyſc ei ben.* *Llwyr ei ben ir tân uffernol.
Rwy fi 'n gweled y Cythreiliaid,
Hwyntau 'n rhwygo ei gorph ai enaid,
Fel y rhwyge Gwn digaſſog,
Wrth ei newyn, Iwrch neu ſcwarnog.

Rwyfi

Rwyfi 'n gwrando ei* ganlyn ynteu, * Deilyfiad.
Yn crio n' doſt am gael ei angeu,
Ac er toſted y mae 'n galw,
Nid yw nes er hynny farw.
Mae e'n gorwedd mewn tywyllwch,
Yn nhân uffern heb lonyddwch, Mar. 9.
Rhwng Cythreiliaid lle mae newyn, 43, 44.
A phoenydie tôſt di-derfyn.
Nid oes dim yn torri nghalon,
Mor ddigyffur, ac mor greulon,
Ac yw meddwl fel na dderfydd,
Dim oi boenfá yn dragywydd.
Dymma 'r mann a'r lle y gorfydd,
Arnaf inne 'r corph di-grefydd, Jo. 5. 28,
Fynd i boeni atto 'n † irad, 29.
Yn ol dydd yr adgyfodiad. † Doſt.
A da beth y dylwn fyned,
I dân uffern er ei boethed,
Os myfi a barodd iddo,
Bechu 'n fynych heb * repento. * Ediſaru.
Dyna 'r lle yr a'r holl bobol,
Ddrwg, ddi grefydd, gâs, anneddfol,
Yn ol hela 'r ty trwy 'r ffeneſt,
Byw fel moch, mewn glwth a gloddeſt.
Mi gynghorwn bawb gan hynny,
Ofni Duw a'i wir waſnaethu,
A byw 'n ſanctaidd ac yn ddeddfol,
Rhag eu troi ir tân uffernol.
Byddwch ſobor, byddwch ſanctaidd,
Byddwch union a Chriſtnogaidd:
Oni byddwch, gwn yn ſiccir, Dat. 21. 8.
Mae i uffern eich condemnir.
Ofnwch Dduw, gwrandewch y fengyl,
Gweglwch droi at hon eich gwegil:
Byddwch fyw fel gwir Griſtnogion,
Os chwennychwch gael y goron.

Ni thal † pledo ffydd heb weithred,
*Nid plant Duw o'r * liberteinied:*
Nid gwir Gristion dyn di-grefydd;
Plant ir fall yw 'r rhai anufydd.
Ni thal dwedyd yr wi 'n Gristion,
O bydd ffydd heb weithred ffrwythlon:
Ni bydd bywiol ffydd heb weithred,
Mwy nar tân heb wrês pan cynned.
Byddwch onest, byddwch union,
Duw ni odde gam fargennon:
Os arferwch dwyll na ffalstedd,
Trwm o'r dial yn y diwedd.
Beth y ennill dyn wrth dreisio,
Pilo 'r tlawd ai llwyr anrheithio,
Os † tormentir hwy o'r diwedd,
Yn nhan uffern am ei gamwedd.
Beth y dal i ddyn dros ennyd,
†Blessio 'r cnawd a chael ei wynfyd,
Os a wedyn yn dragwyddol,
Ar ei ben ir tân uffernol.
Beth y dal it ddyfal lanw
'R bola dro, ar win a chwrw.
Od ae gwedyn am dy fedd-dod,
I newynu i uffern issod.
Beth a ennill dyn wrth dwyllo,
Torri prommais ac † andwyo,
Ei gymmydog tlawd trwy gamwedd,
Od a i uffern am ei ffalstedd.
Naded neb ir Diawl ei dwyllo,
Y wnelo ddrwg fe aiteb drosto:
Fel yr hauoch, felly medwch,
Fel y gwneloch y derbynniwch.
Mae mor hawdd ir Cythrel sceler,
Fynd ir Nef y dydd ei barner,
Ac ir drwg-ddyn, glwth, digrefydd,
Ddiange uffern ddydd ei gystydd.

† *Haeru-*
* *Y rhai Sy 'n cymryd rhydddid i hechu.*
1 Jo. 3. 8.
Jo. 8. 44.
☞
Jac. 2. 14.
Mat. 7. 17.
1 Thes. 4. 6.
† *Poenir.*
Mat. 16. 26.
† *Boddhau.*
† *Disa.*
Gal. 6. 7, 8.
2 Thes. 5. 3.

Hir

Hir y herys Duw heb daro,
Llwyr y dial pan y delo,
Am yr echwyn a'r hir ſcori,
Fe ry gyflawn daliad itti.
Fe gyd-ddwg â'r bob.l waetha,
Ennyd hir i geiſio eu gwella, 2 Pet. 3. 9.
Gwedyn eiſie troi n' ddifeiriol, Luc. 13. 5.
Fe'i llwyr dry ir tân tragwyddol.
Duw ro grasi bôb dyn wella,
Tra fo 'r dydd ar goleu 'n para:
Duw ach gwnel chwi bawb yn barod,
Cyn del ange roi chwi ddyrnod.

Cwyn a chyngor Difes iw bum brodyr.

CLywch bawb gwyn a chyngor *Difes*,
O'r fflam boeth a'r danllyd ffwrnes,
I bym brodyr ai holl † draſſe, † *Geraint.*
Rhag eu dwad lle mae ynte.
O fy mrodyr clywch fi 'n traethu
Fy nhôſt gyflwr gwedi nghladdu;
Fel y galloch chwithau ddiange,
Rhag y cyfryw boenau didrange.
Marnai ddlyed ich cynghori,
A rhoi rhybydd amlwg i chwi:
Rhag heb wybod i chwi ddwad,
Ir fâth garchar di-ddymchweliad.
A pha gwypech faint om trallod,
Am holl boen yn uffern iſſod,
Chwi wrandawech ar fy ngeiriau,
Rhag ich ddwad ir fâth boenau.
Gwn yn hysbys iawn pe gwypech,
Faint om poen, am Cûr, am gortrech,
Na chymmerech dda * Amherod, * *Peregrini.*
Er ei goddef un diwrnod,

Os ni ddichon dyn nac Angel,
Adrodd gymmaint yw fy nhrafel,
Yn y fflam a'r Tân uffernol,
Llei'm poenydir yn dragwyddol.
Bum i gynt yn fawr fy rhyfig,
Yn y byd yn wr Arbennig,
Yn rheoli fal y mynnwn,
Ac yn gwneuthur faint 'wllyfliwn.
Bum yng olwg llawer vn,
Heb ofni Duw, heb berchi dyn,
† *Dyn digred.* Mwy nag † Inffidel neu Bagan,
Y ddilyne ei * ffanfi hunan:
* *Dyb.* Os mi dybiais trwy gam grefydd,
Na bawn marw yn dragywydd;
Ac o byddwn marw vnwaith,
* *Ymofyn.* Na ddoe 'morol * arnai'r eilwaith.
Er bôd Moefen a'r Prophwydi,
Yn mynegi 'n amlwg im-mi,
Fôd fy Enaid yn anfarwol,
Nj wnawn bris oi geiriau graffol.
Er ei bôd yn dangos im-mi,
Y gorfydde gwneuthur cyfri,
Ger bron Duw am bôb fileindra,
Nid âe hynny yn fy nghloppa.
Nawr yn vffern rwi 'n cael dyfgu,
Mae gwir oeddynt yn ei draethu:
A bôd Enaid didrangc genni,
Yn y fflam yn gwneuthur cyfri.
Tybiais hefyd tra fum byw,
Nad oedd vn nef, nac vn Duw,
Nac vn vffern, nac vn Cythrel,
Na gwell diwedd dyn nâ nifel.
Nawr yn vffern wrth boenydio,
† *Addyfgu.* Y mae 'r Diawl im † Cateceifo,
Ac yn dangos yn blaen im-mi,
Fôd Duw i ddial pôb drygioni.

Nawr

Nawr rwi'n Clywed ac yn Canfod,
Fôd y Diawl, ac vffern iſſod,
A mil miloedd o Gythreiliaid,
Wrth farn Duw yn poeni f 'enaid.
Rwyfi 'n gweld yn Eglur hollol,
Fôd pôb Enaid yn anfarwol,
Gwedi marw 'r Corph a'i gladdu,
Bid drwg, bid da, fo'r Enaid hynny.
Nawr y gwn mai gwir yw 'r ſcrythur,
Nawr y gwn fôd Chriſt yn eir-wir,
Nawr y gwn y treulia 'r nefodd
Cyn el Geirie Chriſt yn niffodd. Mat. 24. 35
Eiſie Credu hon mewn amſer,
Nid yw 'nghrêd yn awr ond ofer,
Eiſie ei chredu yn fy mywyd,
Mi fum byw fel nifail ynfyd.
Felly byddwch chwithau 'mrodyr,
Oni chredwch eiriau 'r Scrythur,
Ac amcanu byw yn ddeddfol,
Yn ei hôl fel meibion graſſol.
Eiſie dilyn Geiriau 'r ſcrythur,
Eiſie doſi trachwant nattur,
Eiſie byw yng oleuni 'r fengyl,
Rwi fi nawr mor ddrwg fy † mhiccil. † Cyſlwr.
Eiſie dilyn Cyngor *Moyſen*,
Eiſie Credu 'r fengyl lawen,
Eiſie cadw pwyntiau 'r Gyfraith,
Y bu 'muchedd front mor ddiffaith.
Pan y troes i 'r fengyl heibio,
Fe ddaeth Satan im cyfrwyddo,
Ac im Tynnu i bôb drygioni,
Y fae 'nhrachwant yn ei hoffi.
Nid oes pechod alla 'i draethu,
Nas dilynais nes im laru,
Nes mynd bywyd ffiaidd *Diſes*,
Mor ddiereb a *Manaſſes*.

Gwnaethym Dduw om golud bydol,
Rhoes fy mryd ar bethau cnawdol,
Ym-mhôb drwg mi aethym rhagof,
A gollyngais Dduw yn angof.
Pelly gwedi tôst gamsynniaid,
Llwyr ddibrisiais am fy Enaid,
Fel rhyw nifel na bae'n coffa,
Dim ond am y byd a'r bola.
Mynnais drwsiad gwych am danaf,
* *Yscarled.* Pwrpl côch * bôb dydd o'r meinaf:
Nawr yn vffern rwi 'n nhoeth-lymyn,
Am fy nghoegedd heb Edefyn.
† *Lliain main.* Mynnais † Sindon, Lawnd, a Chambrig,
Yn fy ngrhysse * *awr ac orig:*
* *Bob amser.* Nawr gwae finne na bae Garthen,
Neu hws Ceffyl am fy nghefen.
Minnau fynnwn lanw mola,
Ar ddainteith-fwyd o'r melysla,
Bôb diwrnod tra fu 'r flwyddyn,
Er bôd f'enaid yn dwyn newyn.
† *Finselus.* Bum mor foethus ac mor † ddainti,
Ac na fynnwn unwaith brofi,
Dim ond y fae tra ddainteithiol,
Brâs, a melus, drûd, a manol.
Nawr mi fynnwn pa cawn fwytta,
Soeg y môch i lanw 'mola,
Ac i dorri peth o r newyn,
Sy 'n dolurio pôb Colyddyn.
Bum yn yfed ac yn whilfo,
Bûr a gwîn, heb fessur arno;
Ac yn llanw mola ganwaith,
Nes ei chwdu fynu eilwaith.
Nawr mi rown y byd yn gyfan,
Ai holl dryssor pe cawn ddafan,
O ddwr oer i oeri 'n hafod,
Sydd mewn fflam yn llosci n wastod.

Er

Er bôd ar fy mord i friwſion,
Alle borthi * ſwrn o dlodion, * *Bagad.*
Fe gae 'r Cwn y Cwbwl rhyngthyn,
Cyn gae *Lazar* vn briwſionyn.
Nawr mae *Lazar* ynteu 'n talu,
Pwyth hyd adre, ac yn pallu,
Rhoi o'r ffynnon im-mi ddafan,
O'r dwr oer, er maint wi 'n fegian.
Er bod *Moyſen* a'r Prophwydi,
Yn rhoi llawer rhybydd im-mi;
Ni wrandawn ar ddim a ddwedent,
Ni wnawn vn rhith ag a geiſient.
Nawr gan hynny rwi 'n cael crio,
Ddydd a nôs, heb gael fy ngwrando,
Ond cael taflu yn fy nannedd,
Mor annuwiol y fu 'muchedd.
Pan pregethid yr Efengyl,
Minnau drown at hon fy ngwegil,
Ac y gyſgwn or fy nwrnau,
Pan bae eraill yn cael gwerſau.
Nawr am gyſgu yn y demel,
Fe 'm * Tormentir gan y Cythrel, * *Pocnir.*
Fel nad wyf yn abal cyſgu,
Na marwino mwy ond hynny.
Ac am flino gwrando 'r fengyl,
Ac Athrawiaeth Chriſt yn rhigyl,
Y mae 'n gorfod arnai wrando,
Screch y Cythrel byth tra gantho.
Eiſie gwrando cyngor *Moeſen*,
Eiſie credu 'r fengyl lawen,
Eiſie dilyn hon ai dyſgu,
Y mae yn vffern fil yn * gryddfu. * *Ochain.*
Minnau dreuliais ddydd yr Arglwydd,
'Mewn glothineb ac anlladrwydd †, † *Wantan-*
Yn gan gwaeth mewn gloddeſi ſcymmyn, *rwydd.*
Nag vn dydd o ddyddiau 'r flwyddyn.

Mae

Mae 'ma filoedd o rai annoeth,
Am halogi'r Sanctaidd Sabboth,
Heb gael Sabboth nac Eſmwythdra,
Ond yn poeni haſ a gaya.
Cymrais Enw Duw yn ofer,
Fil o weithiau wrth fy mhleſer,
Nid oedd blâs ar chweddel genni,
Nes y Tyngwn waed y Jeſu.
† *Ba.* O † bwy boenfa s'ar fy nhafod,
Am ddirmygu gwaed y Cymmod:
* *Boen.* A phwy * dorment ſy'n fy ngryddfu,
Am amherchu Enw 'r Jeſu.
Minne offrymmais f'enaid ganwaith,
Yn y dydd ir Cythrel diffaith,
Am i roi mor fynych iddo,
F'aeth y Diawl a'r Enaid gantho.
Mae 'ma lawer mil ſel finne,
* *Toſt.* Yn y pwll mewn * irad boene,
Am roi ei hun ir diawl dan regu,
Wedi i Criſt â'i waed eu prynu.
Llawer vn a fum i'n hela,
O dra malis i ryſela,
Er mwyn Tywallt gwaed y gwirion,
A'i difetha heb achoſſion.
Nawr mae gwaed y rhain yn llefain,
Am ddialau arnai 'r filain,
Ac yn Crio ar y Cythrel,
Dalu immi am fy nhrafel.
Bum yn gweſt ar fywyd ganwaith,
Heb nac ofon Duw na'r gyfraith,
Yn Condemnio llawer Gwirion,
† *Lleiddiaid.* Ac yn Cadw † llofrudd, lladron.
* *Lleiddiaid.* Nawr mae 'r * mwrddwyr dan ei henw,
† *Rhwygo.* A'r drwg ddynion fum i 'n Gadw,
Yn y pwll yn † llarpio f'enaid,
Mor ddiffafar a'r Cythreiliaid.

Larais

Larais ar fy ngwraig fy hunan,
Cymrais fenthig gwragedd aflan:
Llu o'r rhain fy nawr im pwyo,
Ym hwll vffern am eu hudo.
Mae'r baſtardiaid fûm i 'n ennill,
O'r rhai aflan hyn fel perchill,
Oll yn llefain ac yn Crio,
Am ir Cythrel fy * nhormento. * *Poeni.*
Minne orthrymmais blant ymddifaid,
Pan bae farw vn om deiliaid,
Awn a'r ddau ych fawr o'r arad,
Rhag ir naill o'r ychen * freifad. * *Brefu.*]
Nawr am dreiſio 'r fâth wirionaid,
Fe'm tôſt * ffyſtir gan Gythreuliaid, * *Curir.*
Yn gan gwaeth nag y bydd † Tanner, † *Barcer.*
A'r Pawl mawr yn ffyſto 'r lleder.
Bum yn * hirio anwir ddynion, * *Llogi.*
Lawer gwaith i dyngu 'n vdon,
Ac yn peri 'r rheini dyngu,
Beth y fynnwn ond eu dyſcu.
Y mae rhain fel haid o nadredd,
Ddydd a nôs yn Cnoi fy mherfedd,
Ac yn rhwygo 'n dôſt fy nghalon,
Am eu dyſcu dyngu 'n vdon.
Minnau elwais bobol wirion,
Weithiau 'n * fwrddwyr, weithiau 'n lladron, * *Lleiddiaid.*
Ac enllibiais wyr a gwragedd,
Heb ddim achos ond fy 'nrhawſedd.
Cedwais hûr a llawer Cyflog,
A'r fy ngwâs a'r llawd † anffodiog, † *Anhappus*
Ac y berais ir Tlawd ſedi,
Fy holl † heiniar heb vn * beni. † *Gynhaiaf* * *Geiniog.*
Nawr mae gwaedd y rheini 'n Crio,
Ar y drwgwr am fy mhwyo,
Am im Gadw hûr y rheini,
Ac * Andwyo 'r Cyfryw dlodi. * *Anrheisbio.*

Rhoddais

Rhoddais ſ'arian gynt ar † occor,
Ir dyn Tlawd fel cybydd * angor;
Nes im lyngcu fedde 'r tlodion,
A'i handwyo â'm bargennon.
Nawr mae llawer vn o'r rheini;
Ymma 'n vffern yn fy mhoeni;
Am eu gyrru i ledratta,
Gwedi ſ' occor brwnt eu diſa.
Rhoddais ir Cyfreithwir duon,
Wabôr fawr am dreiſio tlodion:
Mae 'r Cyfreithwyr yn fy llethu,
Ymma 'n vffern am eu llygru.
Rhoddais gennad im holl weiſion,
* Vexo pawb o'm Cymmydogion:
Nawr mae 'r gweiſion am ei godde,
Yn vexo 'n dôſt fy Enaid inne.
Prynais dir dan bris gan fagad,
Cedwais beth ar bawb o'u Taliad;
Nawr mewn Carchar rwi am hynny,
Heb fôd gennif rôt i dalu.
Be bae ddimme 'n abal prynu,
Rhydd-did im-mi om Carchardu,
Am dwyn o'r pwll ir nef ole,
Nid wi 'n abal cael o'r ddimme.
Cefais rybydd fil o weithie,
Am roi dreiſiais eilwaith adre;
Minnau awn ir Tân vffernol,
Cyn rhown ddimme yn ei gwrthol.
Pan y gwerthwn wlân a llafur,
Rhown gam bwyſau, rhown gam feſſur:
Yn yr yd mi werthwn raban,
Yr vn bris a'r gwenith purlan.
Ac yn Erbyn Duw a'i ddeddfe,
Cedwais amryw ſort o bwyſe;
Pwys rhy fawr, pan fawn yn prynu,
Pwys rhy fach, dan fawn yn gwerthu.

† *Llog.*
* *Trachwantus.*

* *Gorthrymmu.*

Nawr

Nawr fe'm Curir ar fy 'nghloppa,
Gan y Diawl â r pwyſau mwya ;
A phawb Eraill megis minne,
Y fu'n arfer anwir bwyſe.
Ni adewais * bwynt o'r Gyfraith, * *Punct.*
Heb ei thorri lawer Canwaith :
Mi ymdrois ym-mhôb rhyw bechod,
Nes ir Angeu roi im' ddyrnod.
Mi fynegais iwch yn oleu,
B'wedd y bum i byw hyd Angeu :
Mi fynegaf i chwi weithian,
B'wedd im poenir dan law Satan.
Y mae'r pwll lle rwyſi 'n trigo,
Yn ddwfn iawn heb waelod iddo : Datc. 20.3.
A'i holl † welydd Cyn ucheled, † *Muriau.*
Nad oes Gobaith Cael ymwared.
Y mae 'r pwll dros fyth yn lloſgi,
O dân poeth fel môr yn berwi ;
Y mae anal Duw ei hunan, Eſa 30. 33.
Yn ei drin fel môr o frwmſtan.
Gwedi nynnu 'r Tân hyn vnwaith,
Byth ni ddiffodd hwn yr eilwaith :
Nid rhaid chwythu dim o hano,
Mae e'n Cynnu heb ei gyffro.
Y mae 'r Tân dros fyth yn lloſci, Mar. 9. 44.
Yn 'dra ffyrnig ac yn poeni ;
Ac er hyn nid yw e'n treulio,
Nac yn difa dim el iddo.
Mae 'r vn tân yn poeni 'r bobol,
Ond mewn dull a môdd neillduol ;
Rhai yn fwy neu lai o ronyn, Mut. 10.25.
Fel y bythoi beiau 'n gofyn.
Yr Haul a lyſc y * Mwr o'r *India*, * *Dyn du.*
Yn fwy nâ'r rhai a drîg yn *Rwſſia* :
Vffern boeth y lyſc yn boethach,
Bechod mawr na phechod byrrach.

Nid

Mat.22.13. Nid oes yn y pwll yn Trigo,
Vn heb rwym ar draed a dwylo,
Mewn Cadwynau Tragwyddoldeb,
Am eu pechod a'u ffolineb.
Mae tywyllwch hefyd ynddo,
Mat.25.30. All pôb rhai yn hawdd ei deimlo:
Ac er dechreu 'r byd ni welad,
Ynddo oleu 'r Haul neu 'r Lleuad.
Mae e 'n drewi Cyn ffyrnicced,
Nad oes dim all drewi gaffed:
Er bôd miloedd yn ei nyrddo,
Ni lanhawd erioed o hano.
Y mae pryfed ynddo 'n bwytta,
Mat. 9. 44. *'Conſciens dyn heb gael ei gwala,
* *Cydwybod.* Dydd a nôs yn fawr ei hawydd,
Ac heb farw yn dragywydd.
Y mae gwedi mil o filoedd,
O gythreuliaid megis lluoedd,
* *Poen.* Yn * Tormento 'r rhai damnedig,
† *un amſer.* Ac heb orphwys † *awr nac orig.*
Maent yn dyrnu ac yn pwyo,,
Rhai damnedig heb ddeffygio:
Ac Er maint y fônt yn ddial,,
* *Anadl.* Byth ni chymmer vn ei * anal.
† *Pein.* Y mae 'r † Torment yn dragwyddol,
Ac ar bawb yn gyffredinol,
Yn Tormento pawb ar neilldu,
Ymmhôb aelod y fu 'n pechu.
Y mae 'r llygaid heb gael gweled,
Ond Cythreuliaid Er ei Caffed,
Ac Eneidiau Rhai damnedig,
Yn y pwll yn wylo 'nffyrnig.
Y mae 'r *Genau* ynteu 'n bwytta,
* *Pryfed.* Buſtyl * lindys, bwyd o'r chwerwa:
Pſal. 75. 8. Ac heb yfed dim ond Gwaddod,
O ddigofaint Tôſt y Drindod.

Y mae

Y mae 'r *Cluſtiau* hwynte 'n gwrando,
Screch y diawl a'i blant yn Crio;
A thôſt ochain rhai damnedig, Luc. 13. 28.
Yn ſcyrnygu dannedd ffyrnig.
Y mae 'r *Tafod* ynte 'n lloſci,
Ac mewn Brwmſtan poeth yn berwi; Luc. 16.
Heb gael Cymmaint ag vn dafan, 24, 25.
O ddwr oer i ddofi 'r lloſcfan.
Y mae 'r *ffroenau* yn aroglu,
Gwynt y Brwmſtan o'r Carchardu, Datc. 21. 8.
Sydd heb garthu etto Er *Adda*,
Ac yn drewi o'r ffyrnicca.
Y mae'r *Traed* a'r dwylo hwyntau,
Gwedi Clymmu mewn Cadwynau;
Ac heb Allel Troi na threiglo,
O'r lle 'r ydys yn ei * brwylio. * *Perthi.*
Y mae *Dannedd* pawb yn rhingcian,
Yn ſcyrnygu â'r fâth † dwrddan, † *Swn.*
Ag y bydd Echrydus gennwn,
Wrando ei llais, na gweld ei ffaſhiwn †. † *Hagwedd.*
Y mae pryſed Câs anfarwol,
Yn Cnoi * *Conſciens* pôb anuwiol; * *cydwybod.*
Ac yn bwytta 'n llym Eſcymmyn,
Etto byth heb dorri newyn.
Fel y pechodd pôb rhyw aelod,
Ag oedd gennif, 'noed fy nhafod;
Felly poenir fy aelodau,
Bôb yr vn ag amryw boenau.
Mae pôb aelod yn poenydio,
Mae pôb mann a dial arno;
Mae pôb dial yn dragywydd,
Yn poenydio heb ddim llonydd.
Ni bydd marw byth o'r pryfyn,
Byth ni ddiffodd Tân yr † odyn: † *Cil calch.*
Ni ddaw Angeu er y geiſiaf,
Byth i wneuthur diwedd arnaf.

Ni bu'r diluw ond blwydd hynod,
Na thân Sodom *ond diwrnod;*
* *Tr* Aipht *Newyn* * Egypt *ond ſaith mlynedd,*
Mae 'mhoen innau byth heb ddiwedd.
Pe cawn rydd did o'm holl boenau,
Am ben Can mil o flynyddau;
Byddei hynny gynffordd im-mi;
Ond dros fyth mae 'n rhaid im boeni.
☞ *Y gair byth ſy'n torri 'nghalon,*
2 Theſſ. *Y gair byth ſy'n Cuoi 'ngholyddion:*
1. 9. *Y gair byth ſy'n peri im-mi*
Fwytta 'mreichiau a gwallgoſi.
Toſt yw goddef hyn o gyſtydd,
Dan law Satan yn dragywydd;
Y mae Etto beth ſydd doſtach,
Colli 'r Jeſu â'i gyfeillach:
☞ *Colli 'r bywyd, Colli 'r Goron,*
Colli 'r Jeſu a'i Angelion,
† *Gogoniant* *Colli 'r nefoedd a'i † 'rhialtwch,*
Colli Duw a phôb dedwyddwch:
Melldith Dduw ir dydd ym ganed,
Anap ddrwg ir awr ym llunied,
Vffern boeth im mam na byſſe,
Yn dwyn llyffan yn fy nghyfle.
Gwae fi 'rioed na thorſei 'ngwddwg,
* *Gwddi.* Ar y ploccyn pren â * bilwg,
Cyn rhoi bron i fâb anwadal,
I ddigio Duw, i ddwyn ei ddial.
Nid oes Cythrel na dyn ſcymmyn,
Ymma 'n vffern a'i holl derfyn,
† *Gyttun.* Na bônt ar ei Cylch yn † Gyngan,
Yn fy mhwyo fawr a bychan.
Nid oes Enaid dyn er *Adda,*
Ym hwll vffern mewn mwy boenfa;
Mewn mwy drallod, mewn mwy eiſie,
Nag y mae fy Enaid inne.

Dymm

Dymma 'nghuſtydd, dymma 'mhoenſa,
Dymma 'ngwaywyr, dymma 'ngwaſoſa;
Dymma 'r Cyflwr yr wi ynddo,
Bob yr awr yn tôſt boenydio.
O ganhynny ſy 'mhum brodyr,
A phawb Eraill ſydd o ſynwyr,
Cymrwch rybydd cyn del Angeu,
Rhag iwch ddwad lle 'rwi ſinneu.
Oni byddwch Edifeiriol,
Fſyddlon, vfydd, a chriſtnogol;
Gwn na ddengys Duw 'r Dialau,
Iwch fwy ffafar nag i minnau.

Ofer you gweddio dros y marw.

FYng Hâr a'm gwir anwylyd.
Gofynſoch gweſtiwn hyfryd:
Mae'n weddus im, ym mhlaid y flydd,
Roi atteb † prudd o'i blegid. † *Difrifol.*
Hyn ymma yw'ch gofynniad,
Ai gweddus yw ir 'ffeiriad,
Weddio dros y marw 'n brudd,
Yn ôl y dydd * *departiad.* * *Ymadawiad.*
Rwi 'n atteb i chwi'n groyw,
Na ddiodde 'r ſcrythur alw,
Na gweddio, na dydd, na nôs,
Yn ofer dros y marw.
Mae Duw yn barnu 'r enaid, Heb. 9. 27.
Ir nef neu uffern * *dambaid.* * *Parth.*
Yr awr yr el o'r corph i maes †, † *Allan.*
Yn ol ei † *gas a'i weithred.* † *Gyfwr.*
Mae enaid y dyn ffyddlon, Luc 16. 22.
Yn mynd o'i gorph yn union, Phil. 1. 23.
Ir nefoedd at Angelion * gwâr, Act. 7. 59.
Fel enaid *Lazar* wirion, * *Maryn.*

Mae enaid yr annuwoil,
Yn mynd i'r pwll uffernol,
(Pan el ôr corph) ir tân a'r rhêf
Fel enaid Difes *fydol.*

Pſal. 16. 11. Mae 'r duwiol mewn dedwyddwch;
* *Parch.* Gogoniant a* rhialtwch,
Y fâth nid rhaid iwch geiſio mwy;
Gadawn ni hwy mewn heddwch.
Nid rhaid gweddio droſtynt,
Gan gyſtal yw eu helynt:
Dan. 7. 13, 16, 17. *Maent hwy gydâ'r Oen bôb awr;*
A Swpper fawr ſydd ganthynt.
Luc. 16. 23. byd. 27. Mae 'r enaid anwir ynte,
Yn griddfan yn y poene:
Ni ddaw hwn o'i boen a'i blâg,
Er gweddi nag offrymme.
Yn ôl i un dyn farw,
A chael y farn yn groyw,
Ofer yw i'r wlâd a'r plwy,
Weddio mwy dros hwnnw.
Pe ceiſie *Job* neu *Ddaniel,*
Neu *Abram*, *Moeſen*, *Samuel,*
† *Sef, poenau'r annuwiol.* Laeſu 'r † poene yn y ſflam,
Ni chaent ddim am eu trafel.
Pe delei ffeiriaid holl fyd,
I grio drollo 'n daerllyd,
A'u haberthau o bôb rhyw,
‖ *Ni newidie ei farn.* *Ni ‖ altre Duw mo i ferdyd.*
Pe delei 'r byd yn gyfan,
A gweiddi am laeſu 'r boenfan;
Luc. 16. 24. † *Dafn.* Ni chaen gwedi marw 'r gwr,
O'r † droppyn dwr iw ſafan.
Preg. 11. 3. *Y farn y ſaif yn ddilys;*
Lle cwympo 'r pren fe erys:
Jacob. 1. 17. Ni newid Duw o'r farn y rows;
Erioed ni throws o'i 'wllys.

Mae Duw yn ddianwadal,
Y farn y rows fe'i cynnal:
Ni all y byd â'u hymbil taer,
Na'r nef, na'r ddaer ei hattal.
Yr amſer i weddio,
Sydd cyn i ddyn ‖ ddeparto; ‖ *Farw.*
Gweddi gwedi marw neb,
*Sydd weddi heb * brefailo.* * *Lefau.*
Gan hynny rwi 'n cynghori,
I bawb y garo weddi,
Geiſio hon tra yntho † wres, † *Fywyd.*
Os cais e les oddiwrthi.
Cais wiſc, cais oel, cais olew, Iſay. 55. 6.
Cais râs cyn delo 'r angeu:
Ni chair gwedi paſſo 'r dydd,
O'r dwr, os bydd e'n eiſie.
Gan hynny cyn ‖ departo, ‖ *Marw.*
Ni ddylem bawb weddio:
Dyna'r pryd heb ddim o'r ffael,
Mae inni gael ein gwrando.
Cyn marw y mae inni,
Ennill nef neu cholli, 1 Cor. 9. 24.
Gwedi marw ni chaiff ffol, Luc. 13. 27.
Ond barn yn ôl ei frynti.
Cyn marw mae † repento, † *Edifarhau*
Trai 'n ddydd y mae ymgweirio:
Pan el hi 'n nos, medd Chriſt ei hun, Joan. 9. 4.
Ni all un dyn mor gweithio. Preg. 9. 10.
Mae Chriſt yn erchi r treiſiwr,
Cyttuno â'i wrthnebwr, Mat. 5. 25.
Tro ar y ffordd, cyn delo 'mlaen, 26.
Rhag mynd o flaen y Barnwr:
Rhag rhwymo ei draed a i ddwylo,
A'i daflu i gael i † frwylio: † *Loſci yn*
O eiſie gwneuthur iawn mewn pryd; *uffern.*
Ni's tynn y byd oddiyno.

2 Sam. 12. 23.

Fe wydde Dafydd *frenin,*
Pan darfu am ei blentyn,
Mae ofer oedd gweddio mwy,
Dros hwnnw trwy hir ganlyn:
I ddangos hyn mor ofer,
I un rhwy ddyn i arfer
Gweddi, gwedi marw 'r ffrynd,
Yn ôl i fynd i 'fnwythder.
Am hyn nid oes gweddio,
Dros ffrynd yn ol departo,
Y mae 'n credu fynd yn noeth,
I uffern boeth i darrio.
Nid oes i neb ond dau-le,
I fyned gwedi ange,
Nef ac uffern, medd gair Duw,
Tan pur nid yw ond chwedle.
Nid rhaid i neb weddio:
Dros uu â ir nef i drigo:
Os yn uffern gwna ei nyth
Ni ddaw e byth oddiyno.
Nid oedd ond gweithred ofer,
A wnaeth i'r ffeiriaid arfer
Gweddi dros y marw mûd.
I dwyllo 'r byd dibryder.
Nid ydyw 'r ffeiriaid gore,
Yn godde r fath weadie;
Nis gwna ond rhyw ffeiredyn ffol,
Sy 'n ſerchu 'n ol y ddimme.
Mae dlyed ar bob ffeiriad,
Roi dioleh am 'madawiad,
† Ddiamme. Pôb dyn duwiol, yn † ddiddoi,
Mewn gobaith o'i gyfodiad.
Ond am weddio droſtyn,
Yn ol eu cladd a u terfyn,
Peth diles, gwarddedig yw,
Nis gwna ond rhyw ofer-ddyn.

Wel

Wel dymma i chwi Atteb,
O'ch cweſtiwn mewn ffyddlondeb:
Duw ro cynnydd ar eich ffydd,
A grâs yn brûdd i'ch hwyneb.

Cyngor Mr. Prichard *iw Fab.*

Sami bach er cariad Duw,
Cofia byth tra fyddech byw,
Foli Chriſt ar ben dy linie,
Trech om golwg oddi gartre.
Galw'n † brûdd o ddyfnder calon, † O ddiſriſ.
Ar dy Dâd a'th Brynwr tirion,
Am d'amddiffyn nôs a bore,
Rhag pôb drwg trech oddi gartre.
Plyg dy ddoi-lin. côd dy ddwylo,
Dal yn graff dy lygaid arno:
Cais ei rym, a'i râs, a'i ore,
Ym mhôb dim trech oddi gartre.
Felly ceidw Duw di 'n waſtod,
Rhag pôb niwed, a drwg anffod;
Ac ni edy ddim yn eiſie,
Ar *Sam* bach tro oddi gartre.
Cria ar Dduw am help i ddyſgu,
Nabod Chriſt, a'i wir waſnaethu,
Trech yn blentyn yn dy foethe;
Dymma'th ſwydd trech oddi gartre.
Arter ofni Duw a'i ganlyn,
Yn dy ieuengctid trech yn blentyn;
Felly byddi * ſiwr mewn gradde, * Siccr.
Foli Duw yn hen-wr gartre.
Dôs yn llawen at dy Lyfur,
Dyſc yn * glicc, ac na fydd ſegur: * Ar frys.
Nid wi 'n gwardd er hyn id weithie,
Wel Chware peth trech oddi gartre.

Cyn bech ſegur taro 'r delyn,
Cân ſy pſalme ſy'n ei chanlyn;
‖ *Hyſryd.* Fe fydd hynny ‖ ddifyr weithie,
I *Sam* bach, tro oddi gartre.
Cân fel cricced ar bôb cam,
Gwachel wylo am dy ſam:
Duw fydd Mam a Thâd o'r gore
I *Sam* bach tro oddi gartre.
Duw ro'i râs â'i fendith itti,
Duw 'th gyfrwyddo iw addoli;
Duw ſo ceidwad nôs a bore,
Ar *Sam* bach tro oddi gartre.

COd y bore ar y wawr-ddydd,
Am y cynta a'r ychedydd,
Hynny 'th helpa i gael hir iechyd,
Dyſc a dawn, a chyfoeth hefyd.

† *Ebrwydd.* Gwiſc yn †eſgud dy holl ddillad,
Dôd y rhain yn gryno am danad;
Nâd ſôd bwttwn heb ei gayed,
Cyn y caffo neb dy weled.
Golch dy wyneb, crib dy ben,
A'th gwſſ yn lân, a'th ſond yn wen,
A'th drwſſiad oll yn dra threfnus:
O flaen Duw mae hynny 'n weddus.
Gwedi ymdrwſſio Dôs i'th weddi,
Yn ddiaros, gwagel oedi,
Cwymp o flaen Duw ar dy linie,
Cyn y gwlychech di dy ene.
Pan y delech o flaen Duw,
Meddwl *Sam* mai *Brenin* yw,
O flaen pwy mae'r holl Angelion
Yn ymoſtwng mewn mawr ofon.
Dere dithe ar dy ddoilin,
Sami bach o flaen dy *Frenin:*
Ac na chytcam wrtho yngan,
Heb anrhydedd, pareh ac ofan.

Ar

Ar dy linie côd d'olygon, Pſal. 95. 6.
At dy nefol Dâd yn †eon: † *Hyſ.*
Ac nac ofna ofyn iddo
Bôb peth ag ſydd raid it wrtho.
Er bôd Duw yn *Frenin* grymmus,
Holl-alluog, anrhydeddus,
Etto er hyn, mae Chriſt yn dwedyd, Mat. 6. 9.
Fôd Duw mawr yn Dâd id hefyd.
Galw dithe ar dy dâd,
Am roi itti ddawn a rhâd:
Ac ni phall e ond ei geiſio
Ddim ag y forhaid id wrtho. Pſal. 34. 10.
Or bydd arnat ddim ar wâll,
Cais yn daer, ac na fyn bâll:
Hoff gan Ddduw y dyn y geiſio, Jac. 5. 16.
Yn daer, bôb awr, gymmorth gantho.
Cais ei gymmorth ac fe ddyry, Pſal. 18. 30.
Galw arno ac fe'th wrendy:
Rho di yndo dy ymddiried,
Ac fe 'th geidw rhag pôb niwed.
Coſia Dduw fe'th goſia dithe, Dih. 8. 17.
Ac ni edy arnat eiſie:
Ei waſnaethwyr fe'u gwaſnaetha, 1 Sam. 2.
Ai ddirmygwyr fe'u dirmyga. 30.
Os gwaſnaethu Dduw yn waſtad,
Fe gymmer cymma'nt † garcc am danad, † *Goſal.*
A phyt fae ef heb vn plentyn,
Ond tydi i garccu drofftyn.
Meddwl dithe *Sami* bach,
Yn gefnog, p'un ai claf ai iach,
Am waſnaethu Duw bôb amſer,
Ddydd a nos wrth † gwrs ac arfer. † *Arfer gorchmynedig gan Ddduw.*
Os arferu nawr yn blentyn
Wſnaethu Duw yn brudd a i ganlyn, Dih. 22. 6.
Yn wr hen ni elli beido,
Lai na'i wſnaethu byth tra ganto.

Duw ro itti rym a grâs,
I fôd iddo byth yn wâs,
Nes y caffech yn y diwedd,
Yn y nefoedd fôd yn Tifedd.

Gweddi Mr. S. P.

Jac. 1. 17. ARglwydd Rhoddwr pôb daioni,
Brenin nef a Thâd goleuni,
Gwel a gwrando weddi egwan,
Blentyn bach o ddeng mlwydd oedran.
Rwi fi'n dwad ar fy nau-lin,
O'th flaen di fyng-rasol Frenin,
I fegian arch ar dy ddwylo,
Er mwyn Chriſt na phall im honno.
Di orchmynnaiſt immi ofyn,
† *Gofyn.* Di addewaiſt rhoi ond † canlyn:
Mat. 7.7,8. Canlyn rwyfi na phâll immi,
O'r vn arch ag wyfi'n erchi.
1 Bren. 3. *Solomon* gynt y Brenin hyfryd,
Y geiſie vn arch, *Doethineb* genyd;
Ac di roddaiſt ei arch iddo,
A llawer mwy nag oedd e'n geiſio.
Gen. 28.20. *Jacob* ynte geiſiodd genyd
Gen, 32.10. Fwyd a dillad nes dychwelyd:
Ac di roddaiſt hynny iddo,
A llawer mwy nag oedd e'n geiſio.
Minne ſydd yn dwad attad,
Ar fy nau-lin anwyl *Geidwad*,
'Geiſio genyd arch trwy weddi,
Er mwyn Chriſt na phall hi immi.
Nid wi'n ceiſio golud bydol,
* *Meluſder.* Vchel fraint, na * phleſer cnawdol;
Ond yn vnig grâs a gallu,
Byth fel Chriſtion i'th waſnaethu.

Dero

Doro râs a grym i minne,
Nawr yn blentyn gwympo i ddechre,
Dy waſnaethu mewn gwir grefydd,
A'i arferu yn dragywydd.
Nâd im dreulio dyddie'm ieungctid,
Mewn oferedd, † rhwyf, a rhydd-did;
Ond pâr immi yn fy nghryfdwr,
Dy'addoli fy'nghreawdwr.
Agor dryſſor dy ddaioni,
Doro râs a deall immi,
Yn ddyn bâch dy wir gydnabod,
Megis *Daniel* gynt a'i * gyfod.
Jeremi y Prophwyd ynte,
Yn fâb bâch yth wir addole:
Doro râs fel *Jerem* immi,
Yn fâb bâch ith wir addoli.
Rwi'n fy offrwm i'th waſnaethu,
Yn fy ieungctid yn ddihiraethu:
Arglwydd graſol derbyn finne,
I'th waſnaethu yn ddiamme.
Di dderbynaiſt *Samuel* gynta,
I'th waſnaethu ar y ianga,
Pan yr oedd ef yn ei ſhiacced,
Yn fâb bâch yn dechre cerdded:
Derbyn finne Arglwydd graſol,
I'th waſnaethu mor natturiol;
Ac eglura dy hun immi,
Fel y gallwi'n fach d'addoli.
O * ffwrneiſia fi'n ddigonol,
A phôb dawn ſy'n anghenrheidiol,
Immi gaffael bôd yn enwog,
Yn wâs itti'r holl-alluog.
Agor lygaid fyng wybodaeth,
Rho im râs a deall helaeth,
Fel yſtyriwyf yn dra pherffaith,
Bethau dirgel yn dy gyfraith.

* *Gormodedd.*

Dan. 1.
* *Y ſaml oedd o'r yn oedran ac ef.*
Jer. 1.

Rhuf. 12. 1, 2.

1 Sam. 3.

* *Cyflawna.*

Pſ. 119. 18.

Nynn fyng halon â gwreichionen,
O'th wir râs tra fyddwi 'n fachgen,
Fel y lloſcoi byth yn wreſog,
* *Awydd-fryd.* Yn dwyn * zel ir holl-alluog.
Cwrdd â'm calon â marworyn,
Oddi-ar d'allor tra fwi'n Blentyn,
Iſay 6. Fel y gallwi draethu 'n ole
Dy fawr glôd tro chwyth im gene.
Rho im bwer i ddeallu
Dy wir air, a'i iawn ddosbarthu,
Fel y gallwi iawn yſtyried,
Beth ſydd dda ar les fy enaid.
* *Enſampl.* Gwna fi byth yn * batrwn duwiol,
Yn ſymddygiad i'th holl bobol,
Gan fyw'n ſanctaidd, yn fy muchedd,
† *Peth.* Ym mhôb † pwynt o'm dechre im diwedd.
‖ *Deiſyfiad.* *Dymma f'arch, a dymma ‖ nghanlyn,*
Dymma'r rhoddiad wi'n ei ofyn:
Er mwyn Chriſt na phall hi immi,
Râs yn Blentyn i'th addoli.
Nâd im dreulio dim om hamſer,
O hyn allan byth yn ofer:
Ond pâr immi dreulio 'n waſtad,
'Nghylch y peth y berthyn attad.
Tywallt fendith ar fy 'nrhafel,
Pâr im ddyſgu yn ddiogel;
Rho im gymmorth i ddeallu,
Ac i gofio 'r peth wi'n ddyſgu.
Bid dy Lygaid im diwallu,
Bid d' Angelion im cattellu,
Bid dy Yſpryd im cyfrwyddo,
Bid dy râs im cynnorthwyo.
Clôd i ti a Grâs i minne,
Mawl im *Brenin* nôs a bore;
Gwir ogoniant yn dragywydd
Y ſo im *Harglwydd* am Achubydd. *Amen.*

Cyngor

Cyngor Arall.

NA* phampra'r corph i Lâdd yr enaid,
Na ddigia Dduw i † bleſſio diawlaid:
Na werth y nef i brynu daiar:
Na phecha mwy rhag bôd yn tifar.
Be caet beunydd fwytta Manna,
Ar felus fwyd lanw 'th fola;
Beth wyt nes, o dae 'n ôl hynny,
I Bwll vffern i newynu?
Be caet yfed gwin yn ddiod,
Gwiſco* porphor ffein yn waſtod,
Dodi 'th droed ar warr Brenhinoedd,
Beth wyt nes o colli 'r nefoedd?
Be baet berchen aur yr *India*,
Da 'r holl fyd a'r tiroedd tecca:
Beth y dâl it hyn o wagedd?
A cholli d'enaid yn y diwedd.
Be caet orwedd gydâ *Fenus*,
Pleſſio'th gorph o'r † ffeina gerddwys:
Beth ywd' ennill am dy drafel?
A mynd d' enaid gan y cythrael.
Be caet bawb i * ffyſto'th gefen,
Plant y byd i'th ſirio 'n llawen:
Beth wyt nes er hyn o † fflattro?
A Duw wrthyt wedi digio.
Gwell gwaſnaethu Duw na'r byd,
Gwell ffrwyno'r corph na'th ddamnio i gyd;
Gwell trafel byrr na phoen tragwyddol;
Gwell Bara a dwr na gwledd vffernol.
Gwaſnaetha Griſt, rhyfela â'r cythrel,
Di gae 'r Goron am dy drafel:
* Coſpa 'r cnawd i gadw d'enaid,
Di gei ran o'r wledd fendigaid.

* *Na wna yn rhy fawr o'r corph.*
† *Ryngu bodd.*
* *Scarlet main.*
Mat. 16. 26.
† *Goreu.*
* *Taro.*
† *Gwenheibio.*
* *ffrwyna.*

Achwyn

Achwyn Mr. Prichard *ynghylch Tre Llanddyfri, a'i Rybydd a'i gyngor ef iddi.*

Mae tecel Tre *Llanddyfri,*
Pwyſodd Duw di yn dy frynti:
Ni châs ynod ond y Sorod,
Gwachel weithian rhag y Drindod.
Gwialen dôſt ſydd barod itti,
Er ys dyddie am dy frynti;
A'th anwiredd ſy 'n cynnyddu;
Gwachel weithian gael dy faeddu.
Hir y herys Duw heb daro:
Llwyr y dial pan y delo:
Am yr echwyn a'r hir ſcori,
Och! ſe dâl ar vn-waith itti.
Mae 'n rhoi amſer itti wella,
Mae 'n rhoi rhybydd o'r helaetha:
Cymmer rybydd tra fo 'r amſer,
Onid e gwae di ar fyrder.
Pa hwya mae Duw 'n aros wrthyd,
Am ddifeirwch, a gwell fywyd,
Waeth waeth, waeth waeth yw dy fuchedd,
Ond gwae di pan ddel y diwedd.
Lle bo Duw yn hir yn oedi,
Heb roi dial am ddrygioni,
Trwmma oll y fydd ei ddyrnod,
Pan y del i ddial pechod.
Gwachel dithe ddial Duw,
Fe ddaw ar frys er ilaeſed yw;
A'i draed o wlân, a'i ddwrn o blwm,
Lle delo 'n llaes, ſe dery 'n drwm.
Tebig ydwyt i *Gommorra,*
Sodom boeth, a thre *Samaria,*
Rhai na fynnent wella hyd farw,
Nes eu troi yn llwch a llydw.

Tebig

Tebig ydwyt ti i *Pharao*,
Oedd â'i galon gwedi ſero,
Rhwn na ſynne wella ei fuchedd,
Nes ei blago yn y diwedd.
Cefaiſt rybydd lawer pryd,
Nid yw cyngor † moethyn id; * *Taben-thyn iti.*
Nid oes lun it wneuthur eſgus,
O! gwae di y dre anhappus.
Bore codais gyda 'r ceiliog,
Hir ddilynais byth yn d' annog,
Drei at Dduw oddiwrth dy frynti,
Ond nid oedd ond ofer immi,
Cenais itti ir vdcorn aethlyd,
O farn Duw a'i lid anhyfryd,
Ith ddihuno, o drwm gwſc pechod,
Hwnnu er hyn wyt ti yn waſtod.
Minne th ‖ Lithiais â diſigil, ‖ *Ddenais, tynnais trwy deg.*
Addewidion yr Eſengyl;
Yn fwyn i'th wawdd i edifeirwch,
Ond ni chefais ond y triſtwch.
Mi th fygwthais dithe â'r gyfraith,
A dialau Duw ar vn-waith,
Geiſio ffrwyno d'en rhag pechu,
Ffrom a ffôl wyt ti er hynny.
Cenais bibe, ond ni ddawnſiaiſt,
Tôſt gwynfannais, nid alaraiſt: Mat. 11. 15.
Ceiſiais trwy deg, a thrwy Hagar,
Ni chawn genid ond y gwatwar.
Beth a alla i wneuthur weithian,
Ond i thynnu i ochor ceulan,
I wylo 'r deigrau gwaed pe gallwn,
Weld dy arwain tu ar * dwngiwn. * *Uffern.*
Pwy na wyle weled Satan,
Yn dy dynnu wrth ede Sidan,
I bwll vffern yn dragwyddol,
A'r bâch, a'r † bait o bleſſer cnawdol. † *Abwyd.*

Eſau

Eſau werthe ei difeddiaeth,
Am Phiolaid gawl yſowaeth:
Dithe werthaiſt deyrnas nefoedd,
Am gawl brag, do, do, om hanfodd.

Dymma 'r peth ſy 'n torri 'nghalon,
† *Aſſen.* Wrth dy weld di nawr mor † ffinnion,
* *Tyſtiolaethu.* Orfod * prwfio hyn yn d'erbyn,
Ddydd y farn, heb gelu gronyn.

Tôſt yw gorfod ar y Tâd,
Ddydd y farn heb ddim o'r gwâd,
Deſtiolaethu o led 'Safan,
Yn erbyn brynti ei blant ei hunan.

Hyn y fydd, a hyn y ddaw,
† *Yn ebrwydd.* Oni wellhau † 'maes o law:
Er mwyn Chriſt gan hynny gwella,
Rhag i ddial Duw dy ddala.

Gwiſca lenn, a ſâch am danad,
Joel 2. 12, 13. Wyla nes bo'th welu 'n nofiad;
Ac na fwytta fwyd na diod,
Nes cael pardwn am dy bechod.

Ezra 9. 3. Cur dy ddwy-fron, tynn dy wallt,
Luc. 18. 13. Wyla 'r deigr e dwr, yn hallt:
† *Pechau.* Cria 'n ddyfal iawn, † *Peccavi,*
Arglwydd madde 'meiau immi.

Bwrw ymmaith dy ddiffeithdra,
Twyll, a ffalſtedd, a phutteindra:
Gâd dy fedd-dod, elâdd dy frynti,
Jer. 16. 17. *Mae Duw 'n gweld dy holl ddrygioni.*

Mae dy farn wrth ede wenn,
Yn crogi beunydd vwch dy benn;
Mae dy blant a phôb ei reffin,
Yn ei thynnu ar dy gobin.

Gwachel bellach, dal dy law,
Ezek. 33. 7, 8, 9. Dial Duw fel bollt y ddaw,
Rhoi it rybydd prudd ſydd raid,
Oni chymri rybydd, paid.

Achwy

Achwyn Eglwyſwr.

DUw gwel drwmmed yw fy nghalon,
Weled faint pengledrwydd dynion;
Cais eu harwain tua 'r nefodd,
Hwyntau ânt ir tân heb ddiffodd.
Golchi 'r ‖ Moyrys du trwy Sebon,
Troi 'r *Iorddonen* i ben *Hermon*,
Yw cynghori 'r dyn pengaled,
'Ofni Duw a † charccu enaid.
Cais trwy deg, a chais trwy hagar,
Ofer canu ir neidir fyddar:
Trinia fynnech ar bren pwdwr,
Byth ni ry 'ti ffrwyth na ſwccwr.
Dyſc a dangos, gwawdd, ymhwedd,
Mâb y fall, ni wella o'i fuchedd:
Llâdd â'r gyfraith, gwawdd â'r fengyl,
Ni thry attad ond ei wegil.
Gollwng arno 'r holl Brophwydi,
A'r Poſtolion iw gynghori;
Nid gwaeth ‖ ffyſto pen wrth bentan,
Ni wna ond y ſynno ei hunan.
Gwae fy nghalon drom gan hynny,
Na buaſſe Duw 'n gwllyſſu,
Fy rhoi 'n fugail ar dda gwylltion,
Cyn rhoi im † ſhiars y cyfryw ddynion.
Y corr y dynn y gwenwyn lindys,
O'r blodeuyn goreu ei ‖ relys;
A'r dyn drwg a dynn ryw accan,
O bur eiriau Duw ei hunan.
Waith i Griſt ein prynwr tirion,
Golli droſſom waed ei galon,
Ai roi 'n bridwerth dros ein pechod,
Fe ſynn llawer bechu 'n waſtod.

‖ *Dynion duon.*

† *Bod yn ofalus am.* Pſ. 58. 4, 5.

‖ *Cura.*

† *Gofal.*

‖ *Flas neu ar-ogl.*

Jud. 4. Rhuf. 6. 1, 2.

Waith

Waith bôd Noe, a Lot yn feddw,
Waith bôd Jonas hen 'yn chwerw;
Fe fyn llawer droedo ei beiau,
Heb ddilyn vn o'i holl rinweddau.
Pôb gwâs gwych yn awr y feder,
Dyngu a rhegu gydâ Pheder:
Mat. 26. 75. *Pam na welai neb yn medru,*
Gyda Pheder edifaru?
† *Bagad.* † Swrn fy'n dilyn Dafydd Brophwyd,
Mewn godineb, lle'i gwradwyddwyd;
Ond ni welai neb yn dilyn,
Edifeirwch Dafydd frenin.
* *Edifara.* Vn y ddywaid mi * Repenta,
Fy meie i gyd y fiwyddyn neſſa;
Luc. 12. 20. Beth medd Chriſt, o'r daiff dy enaid,
Heno neſſa gan gythreiliaid?
Llall y ddywaid, helwn heddu,
Ni wellhawn ein beiau foru;
Heno lladd y gwr yn feddw,
Duw ble 'r aeth 'difeirwch hwnnw!
Yn ôl hwn y dwed y trydydd,
Byt fae fy mai yn fwy nâ'r mynydd,
Mae Duw mawr yn fwy Drugaredd;
Mi gâf bardwn ar fy niwedd.
Felly waith bôd Duw yn raſſol,
Ac yn dirion ir 'difeiriol,
Llawer dyn fyn pechu 'n Sceler,
Heb wneuthur pris o'i gyfiawnder.
Exod. 34. 6, 7. Er bôd Duw yn llawn trugaredd,
Nah. 1. 2, 3. Yn hwyr ei lid, yn dda ei ammynedd:
Etto er hyn mae Chriſt yn dwedyd,
Fôd Duw mawr yn gyfiawn hefyd.
Duw ſydd raſſol, Duw ſydd gyfion,
Heb. 12. 29. *Duw ſydd fwyn, a Duw ſydd ddigllon:*
Duw ſydd ddof, a Duw ſydd danllyd,
Duw ſydd hael, a chynnil hefyd.

Ma

Mae e'n madde 'r mil talentau,
Etto 'n pallu 'r hatling withiau: Mat. 18.
Mae 'n rhoi 'r nef yn rhwydd i ryw-vn,
Etto ir llall yn pallu 'r † droppyn. † *Dafn.*
Ir rhai ffyddlon edifeiriol, Eſa. 55. 7.
Mae Duw 'n ffyddlon ac yn raſſol; Jo. 3. 36.
Ond ir † ſtiwbwrn, cau, gwrthnyſſig, Pſal. 18. 25, 26.
Mae Duw 'n greulon, ac yn ffyrnig. † *Cyndyn.*
O herwydd hyn 'rwi 'n cynghori,
Na ddilyner hir ddrygioni,
Ond i bawb tra fyddont byw,
Dreulio eu hoes mewn ofan Duw.

I Rhaid glynu wrth Griſt heb adel i ddim i'n troi ni oddiwrtho.

OS Tâd, os mam, os mâb, os merch,
Os tai, os tir, os gwraig trwy ſerch,
Y gais dy droi, yn draws neu'n driſt,
Oddiwrth dy grêd ath ſerch at Griſt:
Gâd dâd i droi, gâd fam i wylo, Luc. 14. 26.
Gâd wraig i ſcoi, gâd blant i grio,
Gâd dai, gâd dir, gâd faeth, gâd fywyd,
Cyn gado Chriſt, gâd faint ſydd gennŷd.
Bydd Chriſt yn dad, yn fam, yn frawd,
Yn graig, yn gaer, yn ffrynd, yn ffawd,
Yn gyfoeth mawr, yn lles, yn llwyddiant,
*Yn bôb peth * cu, i bawb ai carant.* * *Anwyl.*
Heb Griſt, heb grêd, heb faeth, heb fywyd,
Heb ddull, heb ddawn, heb nerth, heb iechyd,
Heb † hôp, heb help, heb ras, heb rym, † *Gobaith.*
Heb dayſc, heb dda, heb Duw, heb ddim.
Gwell Duw nâ'r nef, na dim ſydd ynddi,
Gwell na'r ddaer, na'r maint ſydd arni,
Gwell na'r byd, na'i olud in',
Gwell, a doi well Duw na dim.

Pſa. 27. 10. Gwell nâ Thâd, nâ mam, nâ mammaeth,
Dih. 8. 19. Gwell nâ chyfoeth, nâ Thifeddiaeth,
Gwell nâ Mari, gwell nâ Martha,
Gwell nâ dim, yw Duw gorucha.

Pſal. 73. 25, 26. *Os Duw ddewiſaiſt yn dy ran,*
Cei Griſt i'th gynnal ym-mhob mann;
Rhuf. 8. 31. *Cei'r Saint i'th gylch, cei'r byd i'th beri,*
Pſal. 91. 11, 12. *Cei'r nef ith ran, cei'r fall i'th ofni.*

Di ddewiſaiſt y rhan benna,
Pan ddewiſaiſt Dduw gorucha,
Luc. 10. 42. Rhan na ddygir byth odd'arnad,
Tra parhaffo'r haul a'r lleuad.

Pan duo'r haul, pan wrido'r lleuad,
Pan ſyrthio'r ſer, pan ofno bagad,
Pan lloſco'n boeth y byd a'i bwer,
Bydd dy ran di yn ddibryder.

Cwyn dy galon, na fydd wann,
Cadw d'afel ar dy ran:
Di ddewiſaiſt y rhan ore,
Dat. 2. 10. Gwachel newid hyd at Ange.

Chriſt yw Pren y Bywyd.

Datc. 2. 7. Jo. 3. 36. DEwch bôb rhai at Bren y bywyd,
Dewch at Chriſt ein Prynwr hyfryd;
Mwynhewch y ffrwyth, a chredwch yntho,
Chwi gewch râs, a bywyd gantho.

Dymma'r Pren y dynn y ddingcod,
A'r newyn du, a'r poen, a'r pechod,
A'r melldith Duw, a'r loes wenwynig,
Y ddaeth o fwytta'r pren gwarddedig.

O! bwyttewch o'r pren yn rhâd,
O'r nef y daeth, oddiwrth y Tâd,
I'n gyrru'n Jach, i gadw'n bywyd,
I dorri'n chwant, i roi i'n Jechyd.

Ma

Mae 'ffrwyth e'n ber, mae ddail yn Jachus, Datc. 22. 2.
Mae flâs yn well nâ r Manna melus: Jo. 6. 35, 49, 50.
Ni all newyn byth, nac Angau,
† Drwblo 'r dyn y fwytty ei ffrwythau. † *Aflonyddu.*
Chriſt yw 'r Pren, Oh! dewch bawb atto,
Y ffrwyth yw 'r bywyd y ſydd ynddo;
Y dail yw 'r gair, a' i gyngor Jachus,
Sy 'n bywhau yr enaid clwyfus.
Dewch bôb rhai, ſy'n flin eu cyflwr, Mat. 11. 28.
Dewch at Chriſt, ein gwir Jachawdwr,
Dewch i dderbyn grâs a Jechyd,
Cymmorth, cynffordd, bawb o 'r holl-fyd.
Dewn at y Pren, bwyttawn ei ffrwythau,
Crynhown ei ddail, rhown wrth ein clwyfau:
Fe 'n gwir Jacha, fe dyrr ein newyn,
Fe bair i 'n fyw, dros fyth heb derfyn.

Chriſt a arwyddocâwyd wrth yr Oen paſc.

CHriſt yw oen y paſc, a'n haberth, 1 Cor. 5. 7.
Chriſt yw 'n hoen, a 'n hoffrwm prydferth,
Oen Duw, oen da, oen gwynn i gyd, Jo. 1. 29.
Sy 'n tynny ffwrdd bechodau 'r byd.
Chriſt yw 'r oen a laddwyd droſom,
Chriſt archollwyd am y wnaethom;
Ei waed gwerthfawr, (pan croeſ-hoeliwyd)
Am ein beiau, a dywalltwyd.
Blin a thôſt, a thrwm, ac † irad, † *Cwynfan-nu.*
Poeni 'r Oen, am feiau 'r ddafad,
Lladd mâb Duw, ar flaen yr hoelion,
Am bechodau meibion dynion:
Adda 'n bwytta falau pechod,
Dannedd Chriſt yn goddei 'r ddingcod,
Dyn yn pechu, Chriſt yn marw,
Ble bu cariad o 'r fâth hwnnw?

Och! Pa galon na thoſturia,
Chwippio Chriſt am bechod Adda,
Lladd y Bugail am fai 'r defaid,
* *Tywyſog.* Crogi 'r * Prins i gadw 'r deilaid?
Gwerthu 'r Meiſtr i brynu 'r gweiſion,
Lladd y mab i gadw ei elynion,
* *Lladd.* * Mwrddro 'r meddyg, brathu yſtlys,
Gael ei waed i helpu 'r clwyfys.

Chriſt a arwyddocawyd wrth y ſarph Bres.

* *Diafol.* Y Sawl y frathwyd gan y * ddraig,
Gen. 3. 15. Dewch at Ghriſt Jeſu, Had y wraig,
Fe drin y brath, fe dynn y colyn,
Fe rwym y ddraig, fe ſiga ei chobyn.
Rym ni bôb rhai gwedi 'n brathu,
Mae col pechod gwedi 'n gryddfu:
Ni all ond Chriſt ein helio,
Fe yw 'r *Sarph bres*, craffwn arno.
Jo. 3. 14, 15 Craffwn ar Ghriſt a groeſ hoeliwyd,
Num. 21. 8. Fel y craffei 'r rhai a frathwyd,
Ar y Sarph bres yn y diffaith,
Fe a 'r loes a 'r gwenwyn ymmaith.
* *O ddiſrif.* Os edrychwn arno yn * brudd,
A chalon donn, a llygad ſſydd,
Luc. 4. 18. Er ir Sarph a 'i chol ein clwyfo,
Fe 'n Iacha, ond edrych arno.
Jo. 6. 40. Oni ddewn at Ghriſt ar fyrder,
I gael help rhag brath y wiber,
Nid oes Meddyg yn yr holl fyd,
Ond Mab Duw all gadw ein bywyd.

Hym

Hymn neu Gân ar Ddydd nadolig.

POB Chriſtion ag ſy'm clywed,
Am llais yn medru yſtyried,
Cenwch foliant gyda mi,
I'r vn Duw Tri gogoned.
Derchefwch eich calonnau,
Cyd-genwch Pſalms a Himnau,
*Er clôd a mawl i'n Prynwr * cû,*
† Y Aned heddy'r boreu.
Er dymma'r dydd a dylem,
Ymroi i fôd yn llawen,
I glodfori bôb yr awr
Ein Ceidwad mawr a'n cefen.
Os dymma'r dydd y ganed
Chriſt *Ceidwad, Cynffordd holl gred,*
Vnig helpwr yr holl fyd;
A gwyn ein byd ei weled.
Dymma'r dydd y cafas,
Holl * grêd ei gwyn a'i hurddas:
Dymma'r dydd y torrwyd pen
Y Sarph a'r ſilen atcas.
Dymma'r dydd y cawſom
Y gwynfyd gynt y gollſom,
Trwy wall Adda *ein Tâd-cû,*
Pan daeth Chriſt Jeſu *attom.*
Dymma'r † dydd y dorrodd
Y fagal gynt a'n rhwydodd:
Dymma'r dydd y barodd och,
I'r wiber goch a'n hudodd.
Os dymma'r dydd y ganed
Mab Duw yr hâd bendiged,
Adda vſyd gynt o hîl y wraig,
I ſathru'r ddraig oedd embed.

* Anwyl.

† *Er bod y Scrythur yn dangos eni Chriſt: eto mae hi yn gwbl ddiſtaw am y diwrnod ei ganed ei arno.*

* *Y cywir ffyddloniaid.*

† *Y mae'r Dydd wedi oſod ymma wrth* metc- nymia *yn lle Chriſt a aned ar y Dydd.*

O moeſwch i'n gan hynny,
Sanctteiddio 'r dwthwn heddy,
Er cof am Brynwr yr holl-fyd,
Y ddaeth mor ddryd i'n helpu.
A nedwch i'n anghofio,
Yn ddyfal i fendithio,
Am y cymmorth mawr i gyd,
Y gas y byd oddiwrtho.
Ond moeſwch i'n glodfori
Ei enw a'i foliannu,
Dydd a nôs tro ynom chwyth,
A'r eitha byth o'n gallu.
A heddyw yn enwedig,
Yn gyfan ddydd nadolig,
Cenwch nes dat-ſeinio 'r nef
Gan lais eich llêf caredig.
O'r canniad cynta 'r ceiliog,
Ymrowch i godi 'n gefnog,
I glodforu hyd y wawr,
Eich prynwr mawr trugarog.
A phan y torro 'r wawr-ddydd,
Cyd-genwch ar vchedydd,
Foliant am eich † tynnu maes,
O'r twllwch câs tragywydd.
A chenol dydd heb orphen,
Fel ceiliog y fwyalchen,
Cenwch Pſalme iddo 'n *glôs,
Nes dwcco nôs y Seren.
A chwedyn o'r dechreu-nos,
Yn ddyfal fel yr eos,
Cenwch, cenwch, nac orphwyſwch,
Nes gorphennu 'r hir-nos.
Ac felly nôs a bore,
A chenol dydd yn ddie,
Treuliwch y nadolig ddydd,
Mewn diolch † prudd a Pſalme.

† *Mae rhai heb eu goleuo trwy eu bai eu hunain.* Jo. 5. 40.

* *Ddyſal.*

† *Diſrifol.*

Os dymma 'r dydd yn prynwyd,
Ar dydd yn *reconſeilwyd,
Yn ffryns a Duw ein Barnwr prûdd,
A dymma 'r dydd yn helpwyd.
Dymma r dydd a'n codod,
O vffern hyd y nefodd;
*A'r dydd yn gwnaeth yn * Blant i Dduw:*
Ond hyfryd yw weithredodd.
Dymma 'r Dydd ſy n rhwygo,
Ein ſach a'r dydd ſy'n datro,
Ein triſtwch i lawenydd † trwch,
O gorfoleddwch ynddo.
Os dymma 'r dydd y ganed,
Oen Duw yr hâd bendiged,
I dynnu ffwrdd bechode 'r byd,
Oedd goch i gyd fel ſcarled.
Dymma 'r dydd gan hynny,
Y mae i'n orfoleddu,
A mynd i lyſſodd Duw yn lân,
Dan ddiolch a than ganu.
Dymma 'r dydd ſydd inni,
Yn ddyfal i addoli,
A'i fendithio bôb yr awr,
Am dan ei fawr ddaioni:
A chofio 'r modd ein prynodd,
Trwy 'r gwerthfawr waed y gollodd,
O dan ei fron ar grog-pren croes,
A r chwerw loes y gafodd.
Fel Pelican *cariadus,*
Tuag at ei adar clwyfus,
Fe rows gwaed ei galon bur,
I helpu frodyr nafus.
Fe adawodd yr Angelion,
I ddwad at Idde won,
I brynu enaid dyn yn rhad,
A gwerthfawr waed ei galon.

* Heddychwyd.

* *Cynniſer ac a 'i derbyniaſant ef, eſe a roddes iddynt allu i ſod yn feibion i Dduw, ſef i'r ſawl a gredant yn ei enw ef* Joan 1. 12. *nid i neb arall.*

† *Mawr.*

O'r gader ym mharadwys,
I'r ddairen ſe ddeſcynnws.
I gymryd cnawd o *Fair* wenn * dlos,
I farw dros ei † Eglwys.

Fe gymrodd arno'n tlodi,
A'n gwaeledd a'n gofydi,
A'r hôll ddial arno'i hun,
Y haeddde ddyn am fryuti.
Fe wanwyd am ein beie,
F'archollwyd am gamwedde:
Ond trwy gleiſie ſe iachaws
Holl ſiaws ein pechode.
Fe Gollodd waed ei galon,
Ar Grog-pren heſyd droſſon:
Ac fe'n gwnaeth yn Blant i Ddaw,
Pan'roeddem yn elynion.
Fe'n golchodd o'n pechode,
Fe brynodd ein eneidie,
Ac fe'n * dyg i Deyrnas nêf,
Er maint yw llêf ein beie,

* Deg. Eph. 5. 25.

† Sef y bobl ag a alwyd neu a elwir i undeb ag ef ei hun trwy ffydd ac i uſyddhau iddo mewn cyſiawnder a ſanctteiddrwydd.

* ni ddwg Chriſt

nêb o honom ni i dyrnas nêf ac y ſo byw a marw heb ffydd, edi-feirwch, a ſanctteiddrwydd buchedd. Mae Duw yn dywedyd na chaiff y rhai aug hyſiawn etifeddu ei dyrnas ef 1 Cor. 6. 9, 10. *Y mae efe wedi tyngu yn ei lid na chânt ddyfod i mewn i orphwyſfa ef* Heb. 3. 11. *Fe ddywed Criſt wrth y cyfryw, ewch ymaith oddiwrthif, chwi ôll weithredwyr anwiredd* Luc. 13. 27. *Edrychwn ninne attom ein hunain, a gochelwn aros yn ein pechode.* Er i Griſt ddyfod i gadw pechaduriaid (*ag ſydd yn gwîr gredu*) etto ſe ddaeth i dorri gwddwg ei pechodau nhwy, 1 *Jo.* 3. 8. *ſel nad â neb ir nef heb e Sanctteiddio ar y ddaiar* Heb. 12. 14.

O moeſwch i'n gan hynny,
Yn Gefnog ei glodfori,
Ddydd a nos; chwi welwch pam,
Mor raſſol am ein prynu.

A

A moeſwch inni gadw,
Y gwylie ſydd ar ei enw,
Mewn duwiolder, rhinwedd, rhad,
Credigrwydd, cariad croyw:
A moeſwch inni dreulio,
Yn ſanctaidd, heb eu nyrddo,
Mewn oferedd yn y byd,
Ond pawb i gyd ſanctteiddio.
Trown heibio afreolaeth,
A meddw-dod, a phibiaeth:
A dewn ynghyd i Demel Dduw,
Cans hynny yw criſtnogaeth.
Nid gweddaidd i griſtnogion,
Ymdroi mewn beie brynton,
Ar wylie Chriſt ein prynwr prydd,
Y modd y bydd Iddewon:
Ond troelio 'rhain yn ſanctaidd,
Yn ſobor ac yn weddaidd,
Megis plant i'n nefol Dad,
Mewn gras a chariad perffaidd:
Ac arfer pôb diwarnod,
Yn ddyſal iawn i ddyſod,
I Demel Dduw a'i ſanctaidd dy,*
Bôb rhai dan ganu mawr glod.

* *Temlau Duw*

mewn gwir ymadrodd yn nyddian yrefengyl yw cynnylleidfaoedd rhai ſy'n ofni ei enwef: yr un peth yw ei dy ef a'i demel ef: yn y 3 o'r Heb, a'r 6, y dywedir fel hyn, Eithr Chriſt megis mab ar ei dy ei hun, y *yr hwn ydym ni,* os nyni a geidw ein hyfder a gorfoledd ein gobaith, yn ſicer hyd y diwedd. *Teml y Duw byw ydych chwi,* medd Paul *wrth yr eglwys, neu'r ffyddloniaid* yn Corinth, 2 Cor. 6. 16. *Nid ydwyf fi, yn y meſſur lleiaf, yn dywedyd yn gair yn erbyn dyfod yn barchus i addoli Duw yn ôl ei ewyllis ei hun, yn y lleoedd y mae'r awdwr yn eu alw yn Demlau, ac yn Eglwyſydd; ac nid ydwyf fi*

'n gwadu,

*n gwadu, nad ellir wrth ddull o ymadrodd, a elwir metonymia alw y lleoedd hynny wrth yr enwau mae 'r Awdwr yn eu harfer. Ond yn gymmaint ac nad oes vn Adeilad mwy na'i gilydd yn awr yn nyddiau r Efengyl, wedi ei adeiladu trwy orchymyn neill tuol y goruchaf Dduw, a*phortreiad mewn scrifen oddi wrth ei yspryd ef, fel yr adeiladwyd y † Dem fawr yn Jerusalem, yn amser y gyfraith; nac vn ll mwy na'i gilydd yn awr yn Arwydd o Grist a'i bobl fel yr oedd y Deml honno y pryd hynny; nac un ad dewid yn awr o bresennoldeb Duw i vn lle mwy na gilydd (pan fo'r gynnulleidfa o bobl yr Arglwyd yn absennol) fel yr oedd yn yr amser hynny ir Dem honno; Am y rhesymmau hyn nid ydwyfi yn dea etto (cynta beth a ddealla fi ar ôl hyn) pa sanctei drwydd yr oedd yr Awdwr bendigedig yn ei dybie ei fôd yn yn cyfryw leoedd.*

* Patrwn † 1 Cron. 28. 10, 11, 12, 19, 20. Joan. 2. 19. 21. 2 Cor. 6. 16. 1 Bren. 9. 3. 1 Tim. 2. 8.

Nid * edrych ar ein dwylo,
Am roi vn aberth iddo,
Ond clod a mawl tu fewn ei lys,
Cans hyn sydd selys gantho.
O dewch iw byrth gan hynny,
Dan ddiolch a than ganu,
Fach a mawr, ar fore a hwyr,
Yn brudd i lwyr foliannu.
O dewch iw Demel sanctaidd,
Yn drefnus ac yn weddaidd,
I glodforu enw Duw,
Cans hvfryd yw a gweddaidd.
Tra gweddaidd a pherthnassol,
I bob rhyw Gristion dawiol,
Foli ein Prynwr ddydd a nos,
Am farw dros ei bobol.
Dymma i gid y taliad,
Y diolch a'r aberthiad,
Y mae 'n ddisgwyl ar law 'r gwyr,
Am dan ei gur ai gariad.

* Gwelwch beth y mae Duw yn edrych am dano Ps. 51. 17. 1 Cor. 6. 20. Rhus. 12. 1. 2. Mich. 6. 6, 7, 8.

Rhaid moli Duw ar galon, ar tafod, ac ar by wyd. Mat. 5. 16.

Gan hynn curwch ddwylo,
A rhoddwch foliant iddo,
Yn ei demel fawr a'i lys,
Cans hyn ſydd felys gantho.
A nedwch ini yn un-lle,
I gablu a'n geneue,
Rhag ein mynd yn waeth ein * *cas,*
Na Suddas *a'i bradyche.*
Ir Tad, I'r Mab, I'r Yſpryd,
I'r Drindod vndod hyfryd,
Y bo clod a moliant mawr,
Bob dydd, bob awr, bob ennyd.

* Cyſtur.

Cynghor i geiſio yr Arglwydd Jeſu Ghriſt.

O Cais gwr, na gwraing, na Phlentyn,
Gael y Bywyd mawr di-derfyn,
Ceiſient *Griſt* ſa'r * bywyd ynddo,
Achwy gant y bywyd gantho.
Rhaid yw ceiſio Chriſt yn gynta,
Lle mae'r bywyd yn lletteua:
Gwael yw'r gwaith, a thraws, a thriſt,
Geiſio'r bywyd nes cael Chriſt.
Cais di Griſt yn Geidwad itti,
Ac yn Arglwyd i'th Reoli:
Di gae'r Bywyd † di-drangc ynddo,
Ac ni cholli byth o hono.
Oni cheiſi Griſt yn Geidwad,
Ac yn * *llywydd parchus arnad,*
Nid yw boſſib it ddychymmig,
B'wedd y byddu ddyn cadwedig.
Pawb a chwennych gael wrth farw,
Griſt fel Ceidwad idd eu cadw:
Wrth fyw ni fyn ond rhai o'r rheini.
Ghriſt fel Arglwydd i'w rheoli.

* 1 Joan 5 12.

Joan. 14. 6.

† Tragwyddol.

* Llywodraethwr.

Nad

Nâd dy dwyllo Griſtion anllad,
Ni bydd *Chriſt* i nêb yn Geidwad,
Ond ir Dyn a gymro o ddifri,
Heb. 5. 9. *Ghriſt* yn Arglwydd iw reoli.
Rhwn na fynno ei reoli,
Gan Air Duw, a'i yſpryd gwiſci,
Nac Edrycheđ y Dyn hwnnw,
Luc. 19. 27. *Gaelgan vn mâb Duw ei gadw.*
Cais gan hynny Griſt yn Geidwad,
Ac yn *Ben Rheolwr* arnad:
Ni all vn dyn gwnaed y fynno,
Byth fôd yn gadwedig hebddo.
Pe caet tîr Fyd a'i bethau auraid.
Heb gael Chriſt i gadw d'enaid;
Beth y dale 'r drwg-ſyd triſt,
O'r colli d'enaid eiſie Chriſt?
Pe caet Ghriſt heb ddim ond hynny,
Di gaet ddigon i'th ddiwallu:
Col 2. 19. Mae yn gryno yn Ghriſt ei hun,
Oll ſydd raid i gadw dyn.
Och! na welit mor anghenraid,
Yw mâb Duw i gadw d'enaid,
Ac na alli weithio ſywaeth,
Hebddo ddarn o'th iechydwriaeth:
Ond bod yn rhaid, ac yn gorfod,
Arnad geiſio 'r Jeſu droſſod,
Weithio 'r cwbwl, dechre, a diwedd,
Cyn y galloch gael trugaredd.
Oſ ni ddichon dyn nac Angel,
Gwyllt, na dof, nac vn anifel,
Wella dim o'ch gyſtwr truan,
Nes gwellaffo Chriſt ei hunan.
Rhaid it Ghriſt yn Dduw, yn ddyn,
A'i ddwy nattur dan yr vn,
Weithio pob darn o'th brid bryniad,
Cyn bodloner Duw 'r vchel dad.

Rhaid

Rhaid i Ghriſt dy Frawd, dy Frenin,
Weithio pôb darn, a phôb tippin,
O'r gwairh mawr o'th iechydwriaeth;
Ni all eraill helpu yſowaeth.
O cais enaid dyn feddiannu
Chriſt, *a'i ddonie i* † *ddiddanu*,
Rhaid ir enaid bach ymgweiro
Dderbyn Chriſt cyn delo atto.
Gwna dy enaid bach yn barod,
I gael Chriſt i drigo ynod,
Gwedyn planna dy hun yndo,
A thynn râs a grym oddiwrrho.
Rhaid it wneuthur anwyl griſtion,
* *Rwm i* Ghriſt *cyn dêl i'th galon,*
A chymhennu ei lê yn barod,
Cyn y delo dan dy fargod.
Ni all Chriſt, na'i yſpryd ſanctaidd.
Aros byth mewn lle anghriaidd:
O cais vn dyn ei gyfeillach,
Gwnaed ei galon iddo 'n lanach,
Ni ddaw Chriſt *ir galon aſlan,*
Nes troi pechod oſlyd allan:
Ni thrîg Chriſt lle bo aſlendid,
Sanctaidd yw, a glan yw ei yſpryd.
Ni chyttuna *Duw* a *Dagon*,
Chriſt a *belial* mewn vn galon,
Mwy na'r Dwr a'r Tân pan dotter,
I gyd aros mewn un lleſter.
Ni all calon llawn o falchder,
Dderbyn Chriſt *nes ir arllwyſer,*
Mwy na baril llawn o blwcca,
Dderbyn llaeth nes * *fento 'r llacca.*
Rhaid ymado 'n lân a phechod,
A'i gaſau, a'i lwyr ymwrthod,
Cyn y gallo enaid vn dyn,
Gael cyfeillach Chriſt na'i dderbyn.

† *Er bod Chriſt yn dyſod i lanhau y pechadur, tan y mae eſe yn aflan: etto nid yw eſe yn dyſod i ddiddanu pechadur, nes yn gyntaf ei Sanctteiddio ef.*

* *Lle.*

Act. 9. 31. Rhuf 15. 13. Joan. 14. 23.

* *Bwrw allan.*

Rhaid ir enaid bach ymarllwys,
O bob pechod y mae 'n gynnwys,
Fel y gallo Chriſt a'i ddonie,
Lanw 'r enaid gwag a'i rade.
Ni all vndyn dderbyn Chriſt,
Ir galon aſlan druan driſt,
Nes cymhenner hon yn gynta,
Rſ. 37.15. *I reſſ wi 'r Brenin mwya.*
Pſ. 24, 9. 10. Ni all undyn wrth † gwrs nattur,
† *Treſn.* Chwennych Chriſt er maint o'i ddolur,
Nes dêl Duw a'i ras i gyffro,
* *Er Fôd* A dwyn y Dyn o'i * anfodd atto.

Dyn trwy nattur yn anewyllyſgar i ddyfod at Ghriſt, etto ar ôl tywalltu yſpryd Duw arno, a gweithio grâs ynddo y mae efe yn dyfod atto yn ewyllyſgar ac o'i wîr fodd Eph. 2. 1. 2 Cor. 3. 5. Dihar. 1. 23. Joan. 6. 44. Can. 1. 4 Pſ. 110. 3. Phil. 2. 13.

Duw o'i ras a'i naws ei hun,
Sy'n cynning Chriſt i gadw Dyn:
Nid dim ond mwynder Duw yn vnig,
Sy'n cynnig Chriſt ir Dyn colledig.
Nid o's dim mewn dyn all gyffro
Duw i ddangos ffafar iddo;
Duw o'i nattur ddâ ei hun,
Sy'n rhoddi Chriſt i gadw dyn.
Mae Duw 'n cynnig Dwr y bywyd,
Gras a dawn a didrangc iechyd,
Yn rhad, yn rhwydd, ir dyn a'i mynno,
Datc. 21. 6. Or daw at Ghriſt a ſyched arno.
Mae Duw 'n galw pawb yn rhîn,
†ſe; Criſt. *I fwytta † Manna, i yfed Gwîn,*
Eſay. 55. 1, 2. *Yn rhad, yn rhwydd, heb aur, heb arian,*
Os at Ghriſt y down dan drottan.
Nid yw Duw yn gwardd i vndyn,
Dderbyn Chriſt, a'i gadw, a'i ganlyn,
Y mae 'n gwardd i néb ei wrthod,
Eſa. 1. 18. Er ſlleiddied y ſo'i bechod.

Er bod Duw yn cynnig Chriſt,
I bob pechadur truan, triſt,
*N*i ddaw vn er hynny atto,
Nes dêl Duw a bach i * lyſco.

* *Pan ydys yn dywedyd fod Duw yn llyſco dyn at ei fâb Chriſt ; ei yſtyr yw, fod Duw, trwy ei yſpryd a'i râs yn gwneuthyr dyn ſydd o hono ei hun yn anewyllyſgar, i fod yn awr yn ewyllyſgar i dderbyn Chriſt. Can.* 14.

Ni ddaw vndyn gwnaed y fynno,
At fab Duw er maint ymgweirio,
Nes y tynno Tad trugaredd — Jo. 6. 44.
Ef at Ghriſt i gael ymgeledd.
Ni ddoe 'r ddafad aeth ar ddidro,
Byth ir gorlan nes ei chario,* — * *Dwyn.*
Na phechadur at ei Geidwad, — Luc 15.
Nes ei garrio fel y ddafad.
Ni ddaw lleidyr at y Jeſtys,
Byth o'i fodd ond yn wrthnebus,
Na phechadur † ſerch ei flingo, — † *Er,*
At ei ¡Brynwr, nes ei lyſco. — Gal. 5. 17.
Y mae nattur yn gwrthnebu,
Mae Cedwybod yn ei nadu,
Mae bechodau 'n dwedyd wrtho,
Ei condemnir or diw atto.
Rhaid i Dduw'r Tad agor llygaid
Dyn, i weld gofydi ei enaid,
A'i drueni, a'i wael gyflwr,
Cyn 'mofynno am iachawdwr. — Act. 26. 18.
Ni ddaw 'r iach i mofyn Meddyg, — Mar. 2. 17.
Nes y gwelo ei glwyfo 'n ffyrnig :
Ni ddaw Dyn i' mofyn Ceidwad,
Nes y gwelo ei gyflwr † iraid. — † *Toſt.*
Rhaid i'n weled ein drueni,
A'n toſt gyflwr, a'n gofydi,
A'r ddamnedig * ſtad ein ganed — * *Cyflwr.*
Cyn gweld eiſie Chriſt er rheited.

E Rhaid

Rhaid ir Tad a'i Air, a'i Yſpryd,
Oleuo dyn i weld ei ofyd,
Cyn y ceiſio dyn diwybod,
Help gan Griſt i fadde 'i bechod.
Hoſ. 11.4. *Rhaid ir Tâd a bach o gariad,*
Dynnu dyn fel tynnu dafad,
Cyn y delo vn pechadur,
Ezek. 36. 26. *At fab Duw i geiſio cyſſur.*
† *Tyner.* Rhaid i Dduw droi'r galon garreg,
Yn galon gig mor † ſofft ar bloneg,
Nes dolurio 'i weld ei chyflwr
Cyn mofynno 'i am iachawdwr.
Rhaid i Dduw 'r Tad ddangos itti
Olud ei ras ai deſturi,
Yn rhoi fab droſſod i'w groeſ-hoelio,
* *Beiddiech.* *Cyn y * mentrech ddwad atto.*
Rhaid ir Tad fynegi itti,
Mor anfeidrol o'i ddaioni,
Ac mor barod yw i fadde,
Ir 'difeiriol ei holl feie:
Eſay. 55.7. *A'i fôd ê'n gwawdd, ac yn ceiſio,*
Pôb pechadur ddwâd atto,
I gael cyfran o'i drugaredd,
Ond ymwrthod a'i ddrwg fuchedd.
1 Jo. 3.23. Rhaid i Dduw orchymyn itti,
Dan boen melldith drom a didri,
Gredu yn Griſt, a ymddiried ynddo,
† *beiddiech.* Cyn y † mentrech ddwad atto.
Gwedi Galw a Gorchymyn,
* *Deiſyf arnat.* *Rhaid ir graſſol Dad dy † ganlyn,*
* *Gyffroi i ddigoſaint.* *Ddwad at Griſt i'th gymmodi,*
*A'th Dad nefol gwedi * Siommi.*
Rhaid dy ganlyn yn gariadus,
Mae dy nattur mor wrthnebus,
* *ddeiſyf.* Cyn y delech trwy * ymhwedd,
I gael heddwch a thrugaredd.

Rhai

Rhaid ir Brehin ganlyn Bradwr,
Ac † ymhwedd a r Trofſeddwr, † *Deiſyf.*
Cyn y delo i geiſio pardwn,
Am ei fraâd, a'i drais, ai * dreſwn. * *Brad-*
Er nad gweddus iddo ganlyn, *wriaeth.*
Arnat ti ſy'n pechu iw erbyn:
Mae'n ymhwedd a thi'n deilwng Ezek. 33. 11
Ddwad atto i geiſio pardwn.
Gwedi canlyn, rhaid yw dangos,
Ddaed amynedd Duw a'i ymaros,
Mor ddioddefgar, ac mor ddiddig
Yw, ir chriſtion llaes, hwyrfrydig: 2 Pet. 3. 9.
Ac mor bwyllog y mae'n edrych,
Gan gyd-ddwyn a'th feie'n fynych,
A hîr aros wrth dy leſſer,
Iroi ymmaith bôb diffeithder.
Er dy † gathrain, er dy gyffro, Mat. 23. 37.
Er dy ganlyn a'th oleuo, † *Gymmell.*
Ni ddoi byth at Griſt o'th bechod;
Nes y pigo Duw'th gydwybod; Act. 2. 37.
A'th gyhuddo, a'th rag-farnu,
A th gondemno, a'th lwyr adu,
Gan dy † gonſciens dôſt dy hunan, † *Cydwybod.*
Am dy fuchedd oſyd, aflan.
Ac er pigo dy gydwybod,
A'th gondemno am dy bechod,
Ni ddoi byth at Griſt er hynny,
Nes dêl yſpryd Duw dy dynny. Jo. 6. 44.
Rhaid i Dduw a'i yſpryd gwiw-lan,
*Fwrw i * macs yr yſpryd aflan,* * *Allan.*
Sy'n dy galon yn Teyrnaſu,
Cyn y ceiſiech help Criſt Jeſu. Eph. 2. 2.
Rhaid ir yſpryd glan dy dynnu,
A'th ryddhau, a'th lwyr waredu,
Oddiwrth Satan, A'th gyfrwyddo,
At fab Duw, cyn delech atto.

Joan. 14.23 Rhaid dy dynnu oddiwrth dy bechod,
A rhaid puro dy gydwybod,
A ſancteiddio 'r galon aflan,
† *Megis diddanwr* † Cyn y delo Chriſt ith gyfran.
Plant digofaint wrth naturiaeth,
Eph. 2. 3. *Ym ni bôb rhai oll y ſowaeth,*
Hyd nis gwnelo Chriſt ni, clyw,
Jo. 1. 12. *O Blant digofaint yn blant Duw.*
Mae digofaint Duw mor greulon,
Yn lloſci yn erbyn pechod dynion:
Nid oes dim all ddofi ei loſcfan
Ond gwaed calon Chriſt ei hunan.
Ni all y dwr ſy uwchlaw 'r ffurfafen,
Na dxr y mor, na dyfroedd Hæfren,
Ddiffodd digter Duw at ddyn
Nes dofo Chriſt a' i waed ei hun.
Rhuf. 5.1. Rym ni bôb rhai yn Elynion,
10. I'r Duw mawr y barnwr cyfion,
Nes y gwnelo Chriſt ei hun
Heddwch têg rhwng Duw a dyn.
Ni all dyn, na Diawl, nac Angel,
Na nëf, na daer, mi dweda 'n uchel,
† *Heddychu.* † *Reconſeilo Duw a dyn,*
Nes Reconſeilo Chriſt ei hun.
Gal. 3.10. Rym ni bawb dan felldith greulon,
13. Am droſſeddu 'r Gyfraith gyfion:
Ni ddaw nêb o dan y felldith,
Nes gwaredo Chriſt e'n ddiwith.
Rym ni bawb yn weiſion pechod,
Yn pechu boenoeth bôb dwrnod:
Joan. 8. *Ni all vn dyn lai na phechu,*
34, 36. *Nes dêl Chriſt ei Adgenhedlu.*
* *Caeth-weiſion.* 'Rym ni bawb yn * ſlafs i Satan,
Ac mewn Carchar tywyll, aflan:
Luc. 11.21. Nes del Chriſt i ddwyn ei arfe,
Ni ddaw dyn y maes o'i grampe.

Ryn

Rym ni bawb yn ſlafs i'r cythrel, 1 Joan. 3. 8.
Ac mewn Carchar dû ddiogel: Col. 1. 13.
Nes del Chriſt i rwymo Satan
Ni ddaw nêb o'i deyrnas allan.
Pe doe Michael *a'i Angelion,* Datc. 12.
I ymdrechu a'r ddraig greulon, 9. 11.
Ni orchfyge fyth o hono
Nes doe Oen Duw i w goncgwero.* * *Gorchfygu.*
Rym ni 'n euog bawb o Ange, Rhuf. 6. 23.
Ac o uffern boeth a'i phoene: Rhuf. 8. 1.
Ni all vn dyn ddiangc rhagddynt, Rhuf. 5. 12, 17, 18.
Nes gwaredo Chriſt ni oddwrthynt.
Fe'n condemnwyd cyn ein geni,
Bawb am droſſedd ein rhieni:
Rhaid cael cymmorth Chriſt yn gynta,
Cyn cadwer un o eppil Adda.
Ni chaiſt un dyn gwnaed a allo,
Fynd i Deyrnas Dduw i dario,
Nes ail aner hwn yn hyfryd
Gan fab Duw, a'r Dwr, a'r yſpryd. Joan. 3, 5. 6.
Rhaid i Griſt ein Adgenhedlu,
A'n ail greo a'n newyddu,
Cyn y caffo vn dyn cnawdol,
Etifeddu'r Deyrnas nefol.
Ni alle neb orchfygu'r ddraig,
Na ſigo ei ſhol am dwyllo 'r wraig,
Na'n tynnu maes * o'i dywyll gorlan, * *Allan.*
Ond Hâd y wraig, mab Duw ei hunan. Gen. 3. 15.
Ni alle nêb roi rhan o'r fendith, Gal. 3. 13.
Na'n tynnu maes o dan y felldith,
Ond Jeſu Ghriſt *yr Hedyn dinam,*
Addawodd Duw o lwyne Abram. Gen. 22. 18.
Ni alle vn creadur hynod,
Ein tynnu maes o ddannedd pechod,
A'n dwyn ir nêf at Dduw i dario, Gen. 49. 10.
Ond *Jeſu Griſt* yr vnig *Silo.*

Duw ddug *Iſrael* trwy law Moeſes,
O gramp *Pharo* i *Ganaan* gynnes:
Duw trwy Griſt a'n harwain * ninne,
O gramp Satan ir nêf ole.
Y Neidir brês a helpe'n eſcyd,
Y rhai a frathe 'r neidir danllyd:
A Chriſt a'i waed a helpa 'n fuan,
Yr enaid prudd a frathe Satan.
Gwaed yr oen y gadwe'r Angel,
* y maes o'r tai rhag difa *Iſrael*:
Gwaed mab Duw a geidw *Satan*,
Y maes O galon pawb a gredan.
Fal y tynnodd Dafyddrymmus,
Oen o eneu 'r llew afradus:
Felly tynnodd Chriſt ein Bugel,
*Enaid * dyn o eneu 'r Cythrel.*
Ai farwolaeth lladdodd *Samſon*,
Y rhai penna o'i elynion:
A'i ddioddefaint lladdodd *Jeſu*
Angeu, Pechod, Diawl a'i dewlu.
Maent hwy'n farwol gwedi clwyfo,
Er bod cwythiant ynddynt etto:
Ni all eli ſy'n yr holl-fyd,
Iachau eu clwyf, na chadw 'i bywyd.
Nid oedd dim y olche *Naaman*,
Oi glaf gwân ond dyfroedd *Jordan*:
Nid oes dim a'n golcha ninne,
Ond gwaed Criſt oddiwrth ein beie.
* *Helodd Duw ei Angel hyfryd,*
I ddwyn Sadrac *or ffwrn danllyd:*
Helodd Duw ei Fab ei hunan,
In dwyn ni o ffwrnes Satan.
Jonas a fu ym mol y Morfil,
Dridie a their-nos, mewn mawr beril:
Felly bu ein Prynwr hygar,
Drosom ninne ym mola 'r ddaiar.

* *ſef os credwn niyndo, ac os edifarhawn ni am ein pechodau, a bod yn vſydd iddo.* Heb, 5. 9.
Exod 12.
* *ellan.*
Act. 26. 18.
* *ſef y credadyn.*
Barn 16. 30.
2 Bren. 5.
* *danſonodd* Dan. 3.

Fe

Fel offrymmodd *Abram Iſaac*, Gen. 22.
I *Jehofa* ar ben *Moriac*:
Felly offrymmodd Criſt ei enaid,
I Dad cyfion dros ei ddefaid.
'Neb a ymolche ym-mhwll Bethesda, Joan 5.
Fe iachaid o'i glwyf pwy bynna:
'Neb ymolcho yng-waed y cymmod,
Fe iachair o bôb rhyw bechod.
Gwaed y Pelican fy'n helpu,
Ei Adar gwedi'r Sarph eu brathu:
Gwaed yr Oen all gadw 'r criſtion,
Gwedi bechod frathu galon.
Yr Vnicorn a'i gorn y † helpa † *Iacha.*
'R Dwr lle chwdo 'r Sarph ei chylla:
Chriſt a'i waed all cadw 'r enaid,
Lle chwdo 'r Sarph ei wenwyn embaid.
Mor gwilyddus i ni wrthod,
Vn mab Duw i fôd yn briod,
A phe palle merch rhyw feger,
Fôd yn wraig i Frenin Lloeger.
Nid yw boſſib i neb ddringad; Gen. 28. 12.
Ir nef vchel vwchlaw 'r lleuad,
Oni chymmer yſcol *Iaco*,
'Rhon yw Criſt i ddringad arno.
O gan hynny llef yn † irad, † *Cwyn-*
Am gael gafel yn dy Geidwad; *ſannus.*
Nad ir Byd na dim ſydd ynddo
Beri it golli d' afel arno.
Llef am Griſt fel hydd am afon, Pſal. 42. 1.
Mofyn Griſt a phôb fforddolion: Cant. 5. 8.
Cais e'n ddyfal nes y caffech,
Cadw d'afel pan canfyddech.
Cyn y gallech chwennych Chriſt.
I gadw d'enaid truan, triſt,
Rhaid it weld, fôd grâs a gallu,
Gan fâb Duw i'th gadw a'th brynn,

Rhaid it weld fôd Chriſt yn raſol,
Yn Dduw, yn ddyn, yn rymmys hollol,
Yn well na dim, vn rheitach wrtho,
Na'r byd i gyd, a'r maint ſydd yndo.
Rhaid it weld fôd Chriſt yn rheitach,
Yn well ymhell, yn werthfawroccach,
Na'r byd a'i bethau darfodedig,
I gadw d' enaid bach o'i berig.
Ni all y byd, a'i werthfawr bethau,
Brynu d' enaid byth o'i boenau:
Fe all Chriſt ei ddwyn i'r nefoedd,
O grafangau'r Sarph a'i twyllodd.
Fe all Chriſt a'i waed ei olchi,
O'i bechodau fel y lili,
Er eu bôd mor goch a'r ſcarled,
A'u glanhau mor wyn a'r foled.
† *Atgweirio.* Fe all Chriſt dy Ail † reparo,
Yn ddyn newydd er dy nyrddo,
A'th gyſnerthu tra fech byw,
I fyw mewn ffafar dyn a Duw.
* *Cymmhwyſo.* *Fe all Chriſt dy lwyr* ffwrneiſo,*
Jo. 1. 16. *A gras, a grym, i lynu wrtho,*
A dyſc, a dawn, a gwir wybodaeth,
I weithio gwaith dy ieclydwriaeth.
† *Ennill yn ol.* Fe all Chriſt † recyfro itti;
* *Adda ac Eſa.* Faint y gollodd dy * rieni,
† *Sicrach.* A rhoi itti † ſiwrach fywyd,
Nas gall Satan ddwyn oddiwrthyd.
Fe all mab Duw gadw d' enaid,
Er ei fynd i fyſe y bleiddiaid,
A'i ddwyn adre i'r wir Gorlan
Yn wych ar ei 'ſcwyddau hunan.
Ni all y byd a'r maint ſydd yndo,
* *Ennill yn Ol.* Gadw d' enaid, na * recyfro
Faint y gollaiſt gynt yn *Adda,*
Ond dy ollwng i'r pwll iſſa.

Crynhŷ

Crynho di 'nghyd dy rym, a'th allu,
Rho 'th goel, a th dryſt, a'th bwys ar Jeſu,
Cais ef, car ef, craffa arno,
Bydd ſuwr i gadw d'afel yndo.
Rhaid i griſton brûdd 'wllyſio,
Cael mab Duw yn Geidwad iddo;
Cyn y bytho 'r Prynwr hygar,
Geidwad byth ir anwyllyſgar.
Oni chwennych, oni † ſyſia, † *Hiraetha.*
Oni chais, oni ſycheda,
Dyn am fâb Duw idd i gadw,
Ni thry mâb Duw byth drwya hwnnw.
Ni ry Duw o'i fab i vn dyn,
Nes bo chwannog idd i dderbyn:
Rhaid yw chwennych Chriſt a'i geiſio,
Cyn y caffer gafel arno. Pſal. 110. 3.
Or bydd un dyn yn gwllyſio, Matth. 5. 6.
Yn hiraethu, yn dymuno,
Derbyn Chriſt, a'i râs, a'i ffafar,
Duw rhy iddynt yn wllyſgar:
Ni chais Duw gan ddyn edifar,
Ond derbyn Chriſt yn dra gwllyſgar.
Y Dyn a'i ceiſio yn awyddus,
Fe caiff e'n rhâd yn ol ei wllys; Dat. 22. 17.
Cyn cael Chriſt, a grâs addiwrtho, Eph. 3. 17.
Rhaid cael ffydd i maſlyd yndo:
Heb ffydd ni all vn dyn buw,
Gyrraedd gafael ar fab Duw.
Ni chaiff Chriſtion mwy na * Phagan * *Dyn heb broffes Chriſtian-ogol.*
Lês, na ffrwyth, na rhan, na chyfran,
O'r maint oll a brynodd Jeſu,
Heb fydd fywiol i'w meddiannu.
Ffydd ſydd reita peth iw cheiſio, Gal. 5, 6.
Byth ni chai di Griſt heb honno:
Cais y fynnech yn dy ddydd, Mar. 16. 6
Ni cheidw Chriſt di byth heb ffydd.

Rhuſ. 14. 23. *Heb ffydd ni bydd it wnela Chriſt,*
Heb. 11. 6. *Heb ffydd mae'r weithred ore'n driſt:*
Rhuſ. 1. 17. *Heb ffydd ni wir fodlonir Duw,*
Wrth ffydd y bydd y cyfion byw.
Pa bae gennyd aur fynydde,
A'r byd yn bacc, a'i amryw bethe,
* Ar ddydd o anghenrheidrwydd. Beth tyddit gwell * ar ddydd anghraid,
Os eiſie ffydd, y colli d'enaid.
Pe baet mor dlawd a Lazer *druan*
Heb ddâ, heb dir, heb fwyd, heb † *ſcrepan,*
Heb dad, heb ddim ond ffydd yn vnig,
Trwy ffydd yng-Hriſt ti wyt cadwedig.
Luc. 7. 50. Er na ddichon mynydd auraid,
Gyffro Chriſt i gadw d'enaid:
Gronyn bach o ffydd fel hedyn,
All ei gyffro i gadw vn-dyn.
Heb ffydd ni ellir cael diddanwch,
1 Pet. 1. 8. Gwir lawenydd, na dedwyddwch,
Yn y nef, nac ar y ddairen,
Bôd heb ffydd ſydd beth aflawen.
Heb ffydd ni ehae ran yng-Hriſt,
Heb ffydd fe'th droir i uffern driſt:
Heb ffydd ni phleſſir o Ddduw'r lluoedd,
Heb ffydd nid ae di byth ir nefoedd.
† *Diſrifal* Ni chair pardwn byth am bechod,
* *Ffydd ſywiol yw'r ffydd ſydd ag edifeirwch, a gweithredoedd da yn ei chanlyn hi.* Ni chair ffafar ar law 'r Drindod:
Ni chair dim llawenydd† prydd,
*Lle na byddo * bywiol ffydd.*
Rhaid ir tlawd, rhaid ir cyfoethog,
Rhaid ir diddyſc a'r llythrennog,
Rhaid ir Brenin rhaid ir beger,
Rhaid i bawb wrth ffydd cyn cadwer.
Rhaid i bawb ei ffydd ei hun:
Act. 20. 21. Nid ffydd arall wrth ei glyn:
Act. 15. 9. *Os ni chedwir neb yn gyngan,*
Jac. 2. 18. *Ond trwy'i ffydd ai grêd ei hunan.*

Nid

Nid ffydd dy fam, nid flydd dy dâd,
Nid ffydd y Prins a'r penna o'r wlâd,
All tynnu grâs, o Griſt id allan,
Ond dy ffydd a'th gred dy hunan.
Ni cheidw ffydd y Tâd o'i blentyn, Ezek. 18.
Na ffydd y mab o'i Dâd eſcymmyn: 20.
Pawb a gedwir, pôb yr un,
Wrth ei ffydd a'i crêd ei hun.
Wrth wrando geiriau Duw yn brydd,
Mae Duw yn arfer rhoddi ffydd:
Heb wrando 'r gair nid yw yn arfer,
Rhoddi ffydd i neb un amſer. Ruf. 10.
Gwrando 'r gair, a chred addawo, 17.
† Marca, a chofia 'rhyn a ddywetto: † *Craffa.*
A'ddawo Duw, fei tal yn ddilys,
*Ni thorrodd Duw erioed o'i * bromys.* * *addewid.*
Nid ein nattur, nid ein Tadau,
Nid ein dyſc, na'n poen, na'n donniau,
Ond yſpryd Duw trwy air ei hun, Gal. 5. 22.
Sy'n gweithio ffydd ynghalon Dyn.
Gwrando 'r gair, a chais yr yſpryd,
Llefam ffydd fel am dy fywyd:
Wrth weiddi am ras, a gwrando 'r fengyl, Mat. 7. 7.
Mae Duw yn rhoddi ffydd yn rhigyl.
Nid y Gair † tu faes ei hun, † *Tu allan.*
Sy'n gweithio ffydd yng-halon Dyn:
Ond yſpryd Duw yng-hyd a'r Gair,
Sy'n gweithio, ffydd ple bynna cair.

Pſal. 38.

DUw graſol, Tad trugaredd,
Na faedda fi 'n dy ddigedd,
Ac na choſpa fi 'n dy far,
Mor ddigllon ar fy niwedd.

Duw

Duw mae dy ſaethe llvmion,
Yn glyny yn ſyng halon,
A'th law drom yn daran chwyrn,
Yn briwo f' eſcyrn gweinon,
Nid oes im cnawd ond nychdod,
Gan ſaint dy lid a'th ddyrnod,
Na dim Hedd im heſcyrn briw,
Waith cymmaint yw fy mhechod.
A'm camwedd a'm troſſedde,
Sy'n pwyſo'n drwm (Gwae finne)
Fel baich gorthrwm ar fyng warr,
Yn gwaſcu ar fy ſcwydde.
A'm cnawd ſy'n llawn o gleiſie,
Waith trwmmed yw 'th ddyrnodie,
A'm cleiſie 'n pydru fel hen glwyf,
Gan ſſoled wyf, gwae finne.
* *Ymmron.* *Di grymmaiſt (Dduw) fynghefn,*
*Di'm helaiſt ir bedd * haychen:*
Di'm goſtyngaiſt hyd y llawr.
Rwi 'n vn yn awr a'r ddairen.
Rwi beunydd yn alaru,
Rwi 'r nôs heb allel cyſcu:
Rwi 'n wylo 'n doſt, rwi 'n griddſan mwy,
Fy neigre aeth trwy 'ngwely.
Gwyl driſted yw f' amcanion,
Clyw doſted yw f' vchneidion,
Gwyl mor drwm yw'th lid a'th far,
Yn gwaſcu ar fy-nghalon,
I beri im fwy o flinder,
A gwaywyr heb eſmwythder,
Mae 'r holl gnawd yn afiach iawn,
A' m llwyne 'n llawn o boethder.
Rwi 'n egwan gwedi 'nghlwyfo,
Rwi 'n ochain ac yn rhuo,
† Anwyl. *Gan faint o'm poen fy Mrhynwr * cu,*
Rwi 'n barod i wall bwyllo.

O dofa beth o'th ddigter,
A llaesa ddarn o'm blinder:
Na lwyr ddifa fi fy Nuw,
Ond rho imi ryw esmwythder.
Di wyddost Dduw fy-ngheidwad,
Beth ydyw fy neisyfiad:
Ni chuddiwyd rhagot ti vn pryd,
Na'm poen, na'm cryd, na'm bwriad.
Mae 'nghalon drom yn curo,
A'm nerth sydd gwedi 'ngado,
Am llygaid trymion bob yr un,
S'eb weled dyn i'm swccro.
Fyng heraint a'm cyfeillion,
O hirbell rhoent olygon,
Ar fy-nrhallod blin a'm pla,
Heb gyssur, na chynghorion.
A'r rhai ddymune 'n Nifa,
Ossoden fagle im dala,
A'm gorthrymmu megis Cwn,
Och! och! pan oeddwn wanna.
A minne yn fy nrhafel,
Fe ddwede bawb ei chweddel,
Ac a'm barnent bob yr un,
Yn waetha dyn o m cenel;
A rhai ddychmygent gelwydd,
A rhai 'm gwatwarent beunydd,
A rhai chwardde 'n cvwch ar goedd,
Gan gymmaint oedd fy-nghustydd.
A minne fel dyn byddar,
Heb glywed dim o'u gwatwar,
Yn tewi a sôn heb atteb neb,
Fel mudan heb ei lafar.
Yr wi fel gwr heb glywed,
Neu ffol heb fedru ystyried,
Yn gado i bawb chwedleua eu hun,
Heb amme dyn a'r aned.

Ond

Ond Arglwydd rwi 'n gobeithio,
Dy fod di yn eu gwrando,
Ac yn atteb dros dy was,
I bawb a'i cas enllibio.
Duw nad im drwg elynion,
Gael arnai wynn eu calon,
Na† chrechwennu tra font byw,
Weld cymmaint yw 'n rhallodion.
Pan llithro 'nrhoed ond gronyn,
Hwy chwarddant bawb i'm herbyn,
Ac a wawdiant am fy-mhen,
Gan roi i'm ſen yſcymmun.
Fe'm ganed i ddwyn poene,
Partow-wyd fi i ddiale:
A blindere 'nghalon don,
Sydd gar fy-mron yn ddie.
O Arglwydd rwi 'n cyſadde
Fy mhechod a'm troſedde:
Mae 'n flin gennif o fy Nuw,
Weld cymmaint yw fy meie.
Ond etto mae 'ngelynion,
Yn fywiaidd, ac yn gryſion,
A'r ſawl ſe'b achos i'm cauſau,
Sydd yn amlhau yn greulon.
A'r rhai a dalant immi
Dwrn drwg am fy naioni,
Sy'm gwrthnebu bob yr awr,
Trwy wneuthur mawr ddrygioni.
Ac am fy mod yn dilyn,
Y peth ſydd dda i'r werin,
Rwi 'n gas gan bawb o'r bobol ddrwg,
Ar rhai ſy a'i gwg i'm herbyn.
Na wrthod di fy helpy,
O Dduw, fy Nuw, er hynny:
Gwna fi beunydd ar fy ngwell,
Ac na fydd bell oddiwrthy.

† *Uchel ebwerthni.*

Ond bryſſia i'm cynnorthwyo,
A'm helpy byth tra gantho,
Duw fy iechyd, *Un* a *Thri*,
Cans ynot ti rwi 'n † tryſto.

† *Ymddiried.*

Am y Sabboth.

DEffro 'n fore gyda 'r ceiliog,
† Ffyſt d' adanedd, cân yn ſerchog
Pſalm ir Arglwydd yn blygeiniol,
Ar bob Sabboth yn dra ſuriol.
Gwiſc dy ddillad gore am danad,
† Ymſancteiddia cyn dy ddwad,
O flaen Duw ir Demel ſanctaidd;
Hoff gan Dduw ei addoli 'n gruaidd.
Gwedyn dos a'th dylwyth gennyd,
I dy Dduw a chalon hyfryd,
I addoli Duw 'n y dyrfa,
Megis *Joſeph*, *Mair*, a *Joſua*.
Fe fyn Duw ei addoli 'n barchus,
Ar bob Sabboth yn gyhoeddus,
Gyda 'r dyrfa yn y Demel,
Nid yn ddirgel yn y cornel.
Duw ddibennodd ei holl weithred,
Ar y dydd o flaen y ſeithfed:
Gorphen dithe bob gorchwylion,
Cyn y Sabboth od wyt griſtion.
Ymſancteiddia cyn y Sabboth,
Cadw 'n lân dy leſter boenoth:
Golch dy hun mewn edifeirwch,
Oſna Dduw, a chais ei heddwch.
Cyn y Sabboth rhaid ymgweirio,
A throi pôb bydol-waith heibio,
I gael gweithio Gwaith yr Arglwydd,
Tra fo'r dydd, mewn gwir ſancteiddrwydd.

† *Cura.* Pſal. 92. 1, 2.

† *Ymbaratoa trwy weddi.*

Gor

Gorphwys di, a'th dda, a'th ddynion,
Oddiwrth bob rhyw o orchwylion:
Ac na weithia ddydd yr Arglwydd,
† *Diſyrrwch* *Waith o* † *bleſſer na bydolrwydd.*
* *pob math o ymborth.* Gwerthu* liflod, cario beiche,
Gweithio 'n galwad, mynd i ſhiwrne,
Neh. 13. 15. 19. Pob ofer-waith pleſſeredig,
Eſay 58. 13. Ar y Sabboth ſydd warddedig.
Cadw'r Sabboth oll yn brydd
Fore a hwyr, a chenol dydd,
Yn dy dy fel yn yr Eglwys,
Yn gwaſnaeth nDuw heb orphwys.
† *Goſal.* Cymmer fwy o † garc trech byw,
Weithio 'r Sabboth waith dy Dduw;
Nag y gymrech vn dydd amgen,
Ynghylch gweithio bydol breſſen.
Ar y Sul mae mor anhenraid,
Geiſio Manna i borthi 'r enaid,
Ac yw ceiſio ar ddydd marchnad,
Fwyd i borthi 'r corphyn anllad.
Côd y bore ar y wawr ddydd,
Am y cynta ar vchedydd,
I gael treulio dydd yr Arglwydd,
Mewn duwioldeb a ſanctteiddrwydd.
Nid diwrnod i ni gyſcu,
Nac i dordain yn y gwely:
Ond diwrnod iw ſanctteiddio,
Yw 'r dydd Sabboth oll tro ganto.
Nid diwrnod itti loetran,
Nac i feddwi, nac i fwlian,
Ond diwrnod itti weithio,
Gwaith dy Dduw yw 'r Sûl tra dalo.
Dydd iw dreulio mewn ſanctteiddrwydd,
Dydd i weithio gwaith yr Arglwydd,
Dydd i ddarllain, a gweddio,
Dydd i addoli Duw a'i goſio.

Dydd

Dydd i orphwys rhag gwaith bydol,
Dydd i weithio gwaith ſanctteiddiol;
Ac nid dydd i fod yn ſegur,
Yw dydd Duw medd geiriau'r Scrythur.
Er bod Duw yn erchi coffa,
Cadw'r Sabboth yn ddiſigla;
Nid ym ninnau'n ceiſio cadw.
Yn gorchymyn wacth nâ hwnnw.
O'r holl ddyddie nid oes vn dydd,
Ym ni'n dreulio mor ddigrefydd,
Mor anneddfol, mor eſcymmyn,
A'r dydd Sabboth tra fo'r flwyddyn.
Dydd i feddwi, Dydd i fwlian,
Dydd i ddawnſio, Dydd i loetran,
Dydd i hwrian a gwylherſu,
Yw'r dydd Sabboth gan y Cymru.
Dydd i eiſte *a dyfalu, * *Gwawdio.*
Dydd i ymladd ac ymdaeru:
Dydd i weithio gwaith y Cythrel,
Yw dydd Duw mewn llawer cornel.
Y Dydd a ddylem ei ſanctteiddio,
Ym ni fwya yn ei nyrddo,
I amherchi'n prynwr tirion,
A dolurio ei gwir weiſion.
Treulia'r Sabboth oll yn llwyr,
Mewn ſanctteiddrwydd fore a hwyr:
Ac na ddoro † bart na chyfran, † *Rhan.*
O ddydd Duw i addoli Satan.
Cofia gadw'r Sabboth ſanctaidd,
Duw fyn gadw hwn yn berffaidd;
Rhwn a dreulio'r ſul yn ofer,
Ni wna bris o ddim orchmynner,
Cadw'r Sabboth ti a'th genel, Gen. 18. 19.
Yn dy dy fel yn dy demel: Joſ. 24. 15.
Gwna i'th dylwyth fyw mor gymmwys,
Yn dy dy fel yn yr Eglwys.

Tri rhyw waith all dyn arferu,
Ar y Sabboth heb droſſeddu,
† *diberig.* Gwaith duwioldeb yn † ddiembaid,
Gwaith cariadol, Gwaith Anghenrhaid.
Gweithred dduwiol yw trafaelu,
* Sef, *i Anrhydeddu Duw.* I dy Dduw i * Anrhydeddu,
Ac i wrando 'r ſengyl hyfryd,
2 *Bren.* 4. 23. Pyt fae 'mhell o ffordd oddiwrthyd.
Gwaith cariadawl ydyw cadw,
Dyn a Nifel rhag eu marw,
A rhoi ymborth iddynt ddigon,
Ac ymgleddu 'r bobol weinon.
Gwaith anghenraid 'rhwn nis galli,
Gynt na chwedyn ei gyflawni,
Megis cadw Ty rhag lloſci,
Gwraig wrth eſcor, Buwch rhag boddi.
Gwachel ddilyn drwg gyfeillach,
Cyfaill drwg ſydd wybren afiach,
Plag yn llygru, pyg yr nyrdo,
'R dyn dywiola a'i dilyno.

Gweddi dros yr Eglwys, yn llawn o ddymuniadau graſſol.

Pſal. 80. 14, 15. ARglwydd graſſol cadw d'Eglwys,
A'r win-wydden deg y blanwys
Dy ddeheu-law di dy hunan,
O'r dechreuad yn dy winllan.
Pſal. 80. 13. Nad ir Baedd o'r coed i thurrio,
Nad ir Bwyſtfil gwyllt ei chroppio:
Nad vn Gelyn er mwyn Jeſu,
Ei hanrheithio, byth na'i ſcathru.
* *Mur. Zec.* 2, 5. 8. *Eſa.* 27. 2, 3. Bydd yn * wal o dân o'i bobtu,
Ddydd a nôs gan ei chwmpaſſu:
Bydd a'th lygad arni 'n waſtod,
A'th fraich rymmus yn ei gwarchod.

Cadw

Cadw hi megis byw dy lygad,
Portha hi fel dy Braidd yn ddifrad,
Trwſia hi fel dy anwyl briod,
Nad vn gelyn byth i gorfod.
Gwella ei gwelydd, côd ei bwlchau, *Pſ.* 51. 18.
Gwilia ei phyrth, a chweiria 'i thwrau:
Cadarnha bob barr ſydd ynddi,
Nad un gelyn i difrodi.
Nad i Dwrc, na Phab, na Phagan, *Gen* 12. 3.
Nac vn Pennaeth waethu 'th winllan:
Ond bydd elyn iw gelynion,
A diffetha ei digaſſogion.
Glawia arni yn gawade,
Dy fendithion nos a bore,
Nes ei tanno † oſgle ei gwinwydd, † *canghennau.*
Dros y Byd o'r mor i gilydd.
Tafla i lawr, a dryllia 'n gandryll,
Rhwyſc y ddraig, a'i theyrnas dywyll: *Date.* 12. 9.
Adeilada ym-mhob cornel
Deyrnas Chriſt, a Sathra 'r cythrel.
Chriſt a'th anal llwyr ddifetha 2 *Theſſ.* 2. 3,
Y † *mab Anwir ſy'n ymddrycha:* 4, 8.
A'r * *hen Buttain goch ſy'n yfed* † *Y Pab.*
Gwaed dy Saint, i dorri ei ſyched. * *Eglwys Rufain.*
Gwna i'r Fengyl wenn farchogaeth, Datc. 17.
Trwy 'r holl fyd at bob cenhedlaeth. 1, 6.
I gael gorfod a gorchfygu;
A thro bawb o' th blant i chredu. Dat. 6. 2.
Adeilada o gylch-gwmpas,
Ym-mhob Gwlad dy raſſol Deyrnas,
Ym-mhlith Groegiaid ac Iddewon,
Gwna hwy Arglwyddyn Griſtnogion.
I Iddewon gwna drugaredd:
Dangos iddynt dy wirionedd: Rhuf. 11.
Tynn ei anghrediniaeth ymmaith, 25, 26.
Derbyn hwynt i' th gorlan eilchwaith. 2 Cor. 3. 16.

A bendithia pob rhyw Deyrnas,
Lle addolir Chriſt yn addas:
Cadw'r fengyl ſanctaidd iddynt
Nes del Chriſt i farnu rhyngthynt.

Am Dyngu.

YR Iddew dig a rwyg ei wiſcoedd,
Pan y cabler Duw y lluoedd:
† *Chyth-ryblir,* Llawer Chriſtion gwael ni † ſyfla,
Pan y cabler Duw gorucha.
Os tyngei Sibſwn i ben *Pharo,*
Yng-ham, ſe gae ei ddi-eneidio:
Os twng y chriſtion gorph ei Brynwr,
A'i gig a'i waed, nid oes Dialwr.
Gwn na frathei yr Iddewon.
Chriſt ond vn waith dan ei ddwy-fron:
Mae'r chriſtnogion a'u câs lwe,
Yn ei frathu ſil o weithie.
Lev. 18. 28. Na ryfedda weld gwyr mawrion,
Hoſ. 4. 2. 3. Yn gwerthu'r Tir, a'r Teie gwychion:
☞ Cablu Duw a bair yn fuan,
Ir Tai, a'r Tir droi'r meiſtri allan.
Di gae weld yn-nhai Gwyr mawrion
☞ *Bedwar Par o garde brithion,*
I rai dyngu ac ymgigo,
Heb vn llyſyr i weddio.
Rwyſi'n tybied ac yn credu,
Na chair clywed caſſach dyngu,
† *Vſtern.* Gan Gythreiliaid yn † Gehunnon,
☞ Nag a glywer gan griſtnogion.
Nid oes Sôn yn nheie llawer,
Am enw Duw ond pan y cabler,
Nac am werthfawr waed y Jeſu,
☞ *Ond tra ſyther yn ei dyngu.*

A ſelldir

Melldith Duw medd Zecharias, Zech. 5. 2, 3, 4.
A red i Dy'r vdonwr diras;
Ac a lyna wrth bob ceibren,
Nes pydru'r ty, a'i dròi yn dommen.
Gwell it drigo lle bo powdwr,
Yn y gegin, yn y Parlwr,
Nag it drigo lle bo tyngu,
Yn y Parlwr neu'n y Penty.
Naw vgein-mil o, lu'r Assiriaid, 2 Bren. 19. 22, 25
Y laddodd Angel Duw yn ddirriaid,
Mewn vn nos-waith gynt am gablu
Enw'r Arglwydd a'i ddirmygu,
Mae Duw'n erchi llwyr labyddio, Lev. 24. 16.
Pob rhyw ddynion ag a gablo:
Nid dieuog yw'r dyn sceler,
Ac a gymro ei enw'n ofer.
Pyt fae Farnwyr yr holl Deyrnas,
Yn rhyddhau'r vdonwr diras;
Duw ei hun a farn yn siccer
Bawb a gymro ei enw'n ofer.

Dyled-swydd Gweinidogion.

This Poem is collected out of the Authors rough draught. Some things are omitted because the copy is illegible. It's pity that the transcript cannot be found

DWg sancteiddrwydd yn dy dalcen,
Fel y gallo pobol ddarllen, Exod. 28. 36. 38.
Wrth d'ymddygiad a'th sancteiddrwydd,
Dy fod ti yn was ir Arglwydd.
Par i'th glych sydd wrth dy shiacced,
Ganu'r ffordd y bech yn cerdded;
Fel y gallo pawb yn rhygyl,
Glywed gennit eiriau'r fengyl.
Par ir Pomgranaday ffrwythlon,
Oedd wrth ymyl shiacced *Aaron,* Exod. 28. 33, 34, 35.
Ber-aroglu a'th ddaioni,
Bob rhyw dyrfa ddelech iddi.

Par i 'rogle dy ymddygiad,
Par i lewyrch dy lân alwad,
Par i ffrwyth dy wefus draethu,
Mae gwas wyt ir *Arg*lwydd Jefu.
Gwr i Dduw wyt wrth dy alwad,
Gwas i Grift ein pen a'n ceidwad:
Nid yw gweddus i was Brenin,
Fynd mor frwnt a Gwr cyffredin.
Cennad wyt ir Brenin mwya,
2 *Cor.*5.20. I fenegi ei Air ir dyrfa:
Nad vn Gair heb ei fynegi,
O'r hyn archwys itti draethu.
Bugail wyt i gadw 'r defaid,
Act. 20. 28. *Brynodd Chrift a'i waed bendigaid:*
Ezek. 34.8. *Nad vn ddafad farw o newyn,*
Deut. 33.8. *Rhag mynd ei gwaed ar dy gobyn.*
Dwg Sancteiddrwydd gyda 'th *Urim,*
Dwg wybodaeth gyda 'th *Thwmmim:*
Dwg y ddau hyn ar dy galon,
Hyn yw dlyed ffeiriad ffyddlon.
Rhoeft dy law ar gorn yr arad,
Luc. 9. 62. *Dos o'th flaen, a dilyn d' alwad,*
Na thro 'n d ol fel ci at chwdfa,
2 *Tim.*4.7.8 *Ni chai 'r coron heb hir-bara.*
† *Ymladdfa.* Gwradwydd oedd i *Ephraim* fydyr,
Droi 'n ei ol yn nydd y † frwydyr:
O troi 'n ol oddiwrth dy alwad,
Gwaeth y'th ddiwedd na'th ddechreuad.
Gado 'r llong fel Iaco a Pheder,
Dilyn Grift tra caffech amfer:
Rhaid i weifion y Meffia,
Ado 'r Byd fel Lefi *'r dollfa,*
Bwrw'r Byd a'i bethe oddiwrthyd,
'Rwyt ti n rhedeg am dy fywyd,
† Ffardel gron o bridd a hindra
† *Llwyth.* * *Rhwyfira.* Cawr, neu Farch wrth redeg gyrfa.

Towla

Towla ffwrdd bob peth ſy'n pwyſo,
A'r pechodau ſy'n dy rwiſtro:
Rheded pawb y nefol yrfa,
Trwy ammynedd am y cynta.
Portha ddefaid Chriſt yn † gywrain, Heb. 12. 1.
*Yn wllyſgar heb dy * gathrain:* † Cyfarwydd,
Pan ddangoſſo Chriſt ei fawredd, * Gymmell.
Di gae goron ac Anrhydedd. 1 Pet. 5. 2, 3, 4.
Gwae pob Bugail mud anghynnil,
Na phregetha Chriſt a'i fengyl:
Gwaed eneidiau mil ofynnir, Ezek. 33. 8.
Ar law hwnnw pan ei barnir.
Mewn tair ffordd y dlyt ti borthi
Defaid Chriſt, au llon gomfforddi,
1. Ag Athrawiaeth bur 'fengylaidd,
2. Gweddi frwd, 3. a Bywyd ſanctaidd.
Gwell yw ffeiraid da nag Angel,
Gwaeth yw 'r drwg na'r ddraig, neu'r cythrel:
Y Da a'n dwg i dir goleuni,
Y Drwg a'n gollwng bawb i'n colli.
Trin di Winllan, hi ddwg rawn-win;
Hoya dy faes, fe ddwg egin;
Trin dy Braidd, fe fydd llwyddiannus,
Dyſc dy Blwyf, fe fydd rinweddus.
Dyſcwch eich praidd, ac † arweiniwch, † *Sef trwy eich ſiampl dda.*
I wlad *Canaan* trwy 'r anialwch:
Nid nes ffeiriad fod yn *Ddoctor,*
Oni wnaiff yn ol ei gyngor.
Byddwch dirion wrth y defaid, Eſay. 40. 11.
Cwnnwch lef yn ol y bleiddiaid:
Mwynder a wna i'r Ddafad bori,
Llefain a wna 'r Blaidd gyntfonni.
Rhowch y fron ir wyn cariadus,
Rhowch y ffon wrth Hwrdd cildynnus: 1 Cor. 4. 21.
Byddwch fwyn wrth raidiniwed, 2 Cor. 13. 2.
Coſpwch bawb o'r rhai pengaled.

† *Sef ceryddon a bygwthion, ac y scymmundod.*

Bydded † arfau yn eich dwylo,
Fel plant Israel wrth adeilo;
Llwy i * fildo, cledd i ymddiffin,
Ac i ymladd dros y werin.

Neh. 4. 17. * *adeiladu.* 1 Pet. 5. 2. Ez. 33. 8. Ez. 34. 4. * *gyrwydro* Heb. 13. 17 Mat. 5. 14. 16.

Porthwch bawb eich Praidd a Manna,
Nedwch arnynt eisie porfa;
O'r bydd marw vn rhag newyn,
Bydd Gwaed hwnnw ar eich cobyn.

Cyrchwch adre, trowch i'r gorlan,
Y ddisperod aeth i * straglan:
Nedwch vn i gyfyrgolli,
Fe fynn Duw am bob pen gyfri.

Canwyll ych i roi goleuni,
Yn eglwys Dduw ir holl gwmpeini:
O! discleiriwch fel canhwylle,
Fel y rhodiom yn eich gole.

Y lamp a dreulia'i hun o'r Thyssur,
Yn goleuo 'r gwir addolwyr:
Treuliwch chwithau ch oes mor ffyddlon,
Yn goleuo eich plwyfolion,

Mat. 5. 13. † *tymmheru.* * *Aroglu.* † *Tymmherwch.*

Halen ych i † sesno eneidie,
*Rhag drwg * sawry mewn pechode:*
† Sesnwch galon pawb sy'n pechu,
Rhag i Gri[illegible] a'i droed eich sathru.

Golwg dost yw gweled defaid,
Yn eu llarpio 'n safnau bleiddiaid;
Tostach gweld eneidiau 'n griddfan,
Eisie Dyscyng-hrampe Satan.

Hos. 4. 6. * *yd.*

*Tost yw gweled Maes o * lafyr,*
Yn pydru eisieu help medelwyr:
Tostach gweled mil o ddynion,
Yn meirw eisieu help Athrawon.

Tost yw gweled Plentyn bychan,
Eisieu help, ar Res yn brwylion:
Tostach gweld eneidiau bagad,
Mewn tan eisie help offeiriad.

Dihar. 29. 18.

Tost

Toſt gweld mil yn mynd i boddi,
Eiſieu rhyw un i cyngori:
Toſtach gweled mil yſowaeth,
Aiffi vffern eiſie athrawiaeth,
Y Ceiliog gwynn y * ffyſt ei adanedd, *ygur.
I ddeffro'i hun cyn deffro'i wragedd:
Felly dlye 'r holl offeiriaid,
Ddeffro'i hun cyn deffro'i defaid.
Fel y dyge wialen *Aaron*,
Ddail, a blodau, a chnau ffrwythlon,
Pan oedd eraill o bob graddau,
Heb ddwyn ffrwyth, na dail, na blodau: Mum. 17.
Felly dlye 'r Gweinidogion, 8.
Mewn rhinweddau fod yn ffrwythlon:
Pan bo eraill o bob galwad,
Yn ddi-rinwedd eu hymddygiad.
Beth wnair a'r dall i arwain deilliaid? Mat. 15.
Beth wnair a'r mud i gyfarth bleiddiaid? 14.
Beth wnair a'r heſp heb laeth mewn bronne,
I fagu plant, i borthi eneidie?
Ni wnair dim a chi cyſgadur,
Ni wnair dim a gweiſion ſegur,
Ni wnair dim a halen diflas;
Ni wnair dim a ffeiriad llanas. Eſa. 56.
Fe wnaid ſtalwyn o hen farch tywyll, 10.
Fe wnair tan o hen dy candryll, Mat. 5. 13.
Fe wnair peth a chrochon twllog;
Ni wnair dim a ffeiriad diog,
Pwy ddyd ddall i arwain deilliaid?
Pwy ddyd mud i gyfarth bleiddiaid?
Pwy ddyd ynfyd i roi cyngor?
Pwy ddyd ddwl i rannu tryſſor?
Dodi'r dall ar ben diſgwylfa,
Dodi 'r dwl i ddyſcu tyrfa, † Sef, ſtern yr
Dodi 'r diddyſc wrth y † llyw, eilwys,
Yw dodiad dyn, nid dodiad Duw. iw riveoli.

Os *Doctor* wyt, o dyſc ni 'r deillion,
Ezec. 34. 2. Os bugail da ymgledda 'r gweinion,
1 Cor. 4.1. Os * ſteward doeth cyfranna 'n gywir,
* *Goruch-wyliwr.* Os gwas i Grift, gwna arch dy feiſtir.
Os ci cywir, cyſarth lladron,
Luc. 12.42. *Os pyſcodwr, dala ddynion,*
Eſa. 56. 10. *Os gwiliedydd, gwilia 'r gelyn,*
Mat. 4. 19. *Arho 'mhryd y rhybydd iddyn.*
Ezec. 33.7. Gwinllannwr wyt, o gweithia n ffydlon,
Luc. 13.8,9. Nad i th winwydd fynd yn wylltion:
* *chynydda.* Trin eu gwraidd, a 'u brig, a 'u bonie,
* Sef *yn yſprydol.* Nad eu rorri eiſieu ffrwythe.
Joan 21.15 16, 17. *Lle ni hauir had, ni fedir,*
Lle ni chan r corn n chyffrir,
Lle ni phorthir praidd ni † phrwſia,
*Lle ni ddyſcir plwyf ni * lwydda,*
Peder, Peder, od oes cariad,
Gennyd at dy Ghriſt a 'th Geidwad,
Portha, Portha, Portha 'i ddefaid,
Mag ei wyn, a tharfa 'r bleddiaid.
Nad ei ddefaid fynd ar ddidro,
Nad ir Blaidd, na r llew eu ſcliffio,
Ezek. 34.4. *Nad ir cwal a 'r pwdeu mallu,*
Eiſieu trin, a 'n troi, au maethu.
Oh! diſcleiriwch yn eich gradde,
Datc. 1.20. Megis ſer mewn noſwaith ole:
Ac na fyddwch fel y lleuad,
Sydd a brychau yn ei llygad.
Gwnewch e ch clywed yn yr Eglwys,
Fel Angelion ym Mharadwys:
Gwnewch eich gweled yn y dyrfa,
Fel y ſer pan bont ddiſcleiria.
Byddwch farw yn y pulpit,
Yn pregethu 'r fengyl hyfryd,
Nai 'n r eglwys ar eich daulin,
Yn gweddio dros y werin.

Bydded

Bydded pob offeiriad glan,
Fel piler niwl, a'r piler tan,
Yn cyfrwyddo 'r ffordd ir bobol,
Fynd o'r Aipht i *Ganaan* nefol.
A pha * *gonſcient y gall ffeiriad,*
Gippio 'r cnyf heb bo'thi 'r ddafad.
Bwytta 'r offrwm mor ddiwybod,
Ac heb weiddi 'n erbyn pechod.
O ! ba lef ac achwyn * *irad,*
Y fydd dydd y farn gan fagad,
Am ir ffeiriaid eu newynu,
Au handwyo eiſie eu dyſcu.

Nehem. 9. 19.

* *Cydwybod.*

Ezec. 34. 2, 3.

* *Cwynfannus.*

Am Ragluniaeth Duw.

DUw ni attal vn daioni
Oddiwrth neb a fo 'n ei ofni:
Fe ry gras ac vrddas iddynt,
Ni bydd ffael na diffyg arnynt.
Bwrw dofal ar yr Arglwydd,
Ac fe 'th bortha mewn helaethrwydd:
Ni ad Duw ir cyfiawn gwympo,
Na dwyn diffyg byth tra gantho.
Mae Duw 'n dwedyd wrthyd (craffa)
Lleda 'th Safan minneu llanwa:
Cymmer boen mewn galwad vnion,
Mi fendithia th holl orchwylion.
Er bod eiſieu ar y llewod,
'R rhai cryfa o'r bwyſtfilod;
Ni bydd eiſieu dim daioni,
I a dryſta i Dduw 'r Toſturi,
Mae Duw 'n porthi 'r bobol aflan,
Mae 'n rhoi maeth ir *Twrc* a'r *Pagan*:
Mae 'n rhoi ymborth iw elynion,
Ni phortha Duw ei weiſion?

Pſal. 84. 11.

Pſal. 81. 10.
Eph. 4. 28.

Pſa. 34. 10.

Mat. 5. 45.

Gwachel

Gwachel chwennych gormod olud,
Ymfodlona a'r maint ſydd gennyd;
Byth ni ffaela, byth ni edy
Heb.13.5. Duw o'r dyn a fo'n ei wſnaethu,
Ym-mhob diffyg cais gan Dduw,
Rhoddwr pob daioni yw:
Heb.1.16. *Gwachel dryſto i'th rwyd dy hun,*
Rhag colli 'r pyſcod ſs wrth dy glun.
Llawer dyn ſy'n dlawd yn byw,
Eiſie ceiſio cymmorth Duw:
A lawer dyn ſy'n myndi fegian,
Am dryſto i rym a'i rwyd ei hunan.
Lle mae Duw mor hael ir werin,
Pam y marw cant rhag newyn?
Am roi coel ar rym eu breichieu,
Heb geiſio cymmorth Duw na'i oreu.
Ni chwſc, ni hun o'n Ceidwad graffol,
Sy'n gofalu am ei bobol:
Tra fo'm bawb yn cyſcu 'n eſmwyth,
Pſ. 121.4. Mae 'n gofalu am ei dylwyth.
A ddichon gwraig anghofio ei phlentyn,
Eſa. 49. 15. *A ſugno ei bronne yn ei rwymyn?*
Pas anghofie hon ei meibion?
Byth ni anghofia Duw o'i weiſion.
Cyn bo eiſieu arian arnad,
Os gwaſnaethu Dduw yn ddifrad,
Fe bair Dnw ir pyſcod garrio
Mat. 17. 27. Arian itti i'th ddi-rwydo.
Er na bo dy ſtôr ond cwtta,
Fel blawd y weddw o Sarepta:
Os gwaſnaethu Dauw yn ffyddlon,
1 Bren. 17. 16. *Fe wna Duw fod hynny 'n ddigon.*
Gwachel roi dy bwys na'th hyder,
Ar dy * ſcil dy hun, a'th gryſder:
* *Medr.* Ond ar Dduw dy helpwr vnig
Or ceiſi fod yn ddyn di-ddiffig.

Mae

Mae *Duw* 'n porthi 'r Adar gwylltion,
Mae 'n dillattu 'r lili gwynnion,
Mae 'n rhoi maeth i bob peth bywiol,
Oni phortha ei blant a'i bobol?
Ni haua'r fran, ni feder fedi,
Nid oes na chell, na ſcubor iddi:
Etto er hyn mae Duw gorucha,
Yn porthi 'r Brain bob haf, bob gaia.
Ni chrib, nî nydd, na'r Rhos, na'r lili, Mat. 6. 26, 30.
Ni feder un na gwan, na ſtoſi:
Etto r Arglwydd a'u dillata, Pſ. 1
Mewn harddach wiſc na'r Brenin gwycha. 15.
Llygaid pob creadur bywiol,
Sydd yn diſgwyl ar *D*duw nefol,
Am roi maeth ac ymborth iddynt,
Ynte 'n hael yn rhannu rhyngthynt.
Mae 'n agoryd ei law raſſol,
Ac yn porthi pob peth bywiol,
O'i ras, a'i rodd. mewn pryd, a meſſur,
Heb adael gwall ar yn creadur.
Mae 'n rhoi bwyd i gnawon llewod,
Mae 'n rhoi maeth i'r gwyllt fwyſt-filod,
Mae e'n porthi Plant y Gigfran:
Oni phortha eî blant ei hunan? Pſ. 147.
Ni chwymp yn o wallt dy ben, 9.
Ni ſyrth aderyn to ar bren; Mat. 10.
Ni ddigwydd dim, heb brydd ragwelïad 29.
Duw 'n Creawdwr mawr, a'n Ceidwad.
Duw rows itti gorph, a bywyd,
Anadl, einioes, cryſder, iechyd,
Deall, Rheſwm, cof, a chyſri,
Oni ddyry fara itti?
Fe werthir dau o adar to;
Am ffyrllyng fechan lawer tro;
Er gwaeled ynt, mae Duw 'n eu porthi:
Di dalu fwy na deg o'r rheini.

Mae

Er

Er bod Duw 'n gofalu 'n gaeth,
Am bob creadur ac a wnaeth;
Mae 'n gofalu am ddyn a'i enaid,
Fwy nag am yr holl greduriaid.

1 Pet. 5. 7. Rho dy ofal ar dy Dduw,
Mae 'n gofalu drosot clyw y
Os gwaſnaethu *Griſt* yn gywir,
Mae dy gyflog gantho 'n ſiccir.

Am y Pur-dan.

Y *Mae 'r Papiſtiaid yn dala, fod heb-law nef ac uffern* Drydydd le, *lle mae eneidiau rhai pobl, trwy ddioddef coſpedigaeth tan, yu rhoddi iawn i Dduw am ryw bechodau nas maddeuwyd iddynt yn y Byd hwn; ac yn cael trwy hynuy lanhad oddiwrthynt; Ac a dichon ffryns y marw trwy weddiau, ac Offerennau, ac Arian a roddir ir Pab, gael ollyndod ir cyfryw eneidiau allan o'r* Purdan. *Yn erbyn yr athrawiaeth gelwyddog, ſy-threulig hon, y mae 'r Awdur fel hyn yn dywedyd.*

NId oes dim all golchi enaid
Dyn, ond gwaed yr Oen bendigaid,
Rhwn ſy'n golchi † ffwrdd bob pechod,
† *Ymmaiih.* Ac yn puro 'r holl gydwybod.

Datc. 1. 5. Nid oes ffordd ond dwy ir hollfyd,
Ffordd i ddeſtryw, ffordd i fywyd:
Heb. 9. 14. *Ni ddangoſſodd Chriſt yn yn-man,*
Mat. 7. 13. 14. *Drydydd ffordd yn mynd i'r purdan.*
Nid oes hefyd ddim ond daule,
I blant dynion gwedi ange,
Nef ac uffern, heb le trydydd,
Nid yw purdan ddim ond celwydd.

* *Fath.* Nid oes ond dau * ſort a ddymion,
Vn yw'r Anwir, llall yw'r ffyddlon:
Y rhai anwir a ddifethir,
A'r rhai ffyddlon oll a gedwir.

Tan

Tan a ddichon boeni dynion,
Tan all loſci daiarolion:
Ni all Tan, na'r holl greduriaid,
Ond gwaed Jeſu buro 'r enaid,
Tan all buro 'r Aur o'i ſorod,
Tan all loſci 'r us, a'r callod:
Ni all Tan, na dim er hynny,
Buro 'r enaid ond gwaed Jeſu.

Act. 4. 12.
Mat. 1. 21.

Y dyn nad elo i Baradwys,
Lle mae Jeſu Griſt a'n prynwys;
Nid oes lyn nad el dan drottan,
I bwll vffern lle mae Satan.
Y dyn nad elo megis Lazar,
I glyd ſonwes Abram *hygar,*
Nid oes lyn nad el i'r ffwrnes,
Ble mae 'r diawl yn poeni Dife.

Nid yw *Purdan* yn y Nefoedd,
Yn y ddaiar, yn y moroedd,
Nac yn uffern: ble gan hynny
Y mae Purdan yn gartrefy?
Rhai a ddwedant fod y purdan,
Yn y mor ſy'n fawr ei dwrddan,
Rhain 'n y ddaiar; Rhai yn † Ætna,
Ni wn p'un o'r rhain a greda.

† *Mynydd mawr o ba vn y wae Tan yn dra mynych yn dyfod allan.*

Rhai a ddwedant mae Angelion,
Rhai mae hên gythreuliaid duon,
Sy'n * tormento 'r ſawl ſy'm-mhurdan;
Rhai ni wyddant beth y ddwedan.
Rhai ſy'n tybied mae tan ffyrnig,
Rhai mae Tan a Dwr berwedig,
Sy'n poenydio 'r ſawl ſy'm-Hurdan;
'Does mawr cydſod ar ei * *llafan.*

* *Poeni.*

Rhai ſy n tybied mae pechode
Crynnion, bychain, hawdd eu madde,
'ſ yn goſpi yn y purdan,
Rhai mae beie marwol anian.

† *Nid oes.*
* *Ar eu ſwmp o getwydd.*

Rhai

* *Poenir.* Rhai * dormentir yn y Purdan
Hyd ddydd barn, os gwir y ddwedan,
Rhai dros filoedd o flynydde,
Rhai nes offrwm dros eu 'neidie.
Fe all ffeiriad *ond cael offrwm,*
Fe all Eſcob *os rhy bardwn,*
Fe all Pâb *os gwir y ddwedan,*
Dynny fynno maes o'r purdan.
† *Clown cyfoethog.* Fe gaiſt † Carl am * ddryll o Arian,
* *Am arian y roddo ei ffrynt.* Ei ryddhau o boene purdan:
Ond y tlawd ſe'b geiniog gantho
Fe gaiff yndi hir boeny-dio.
Od yw purdan yn ein puro,
Oddiwrth bechod gwedi 'n nyrddo;
I ba bwrpas yr offrymmodd
Chriſt ei werthfawr waed, a'n prynodd?
Os y purdan ſy'n ein golchi,
O'n pechodau oll, a'n brynnti,
Pam y dywaid y Scrythyrau,
Mae gwaed Chriſt ſy'n golchi 'n beiau?
Ofer oedd i fab Duw cyſion,
Golli gwerthfawr waed ei galon,
I'n glanhau oddiwrth ein brynti;
Os y purdan ſy'n ein golchi?
O cai waed ſy Nghriſt i'm golchi,
O'm holl bechod, a'm holl frynti:
Cloed y *Pâb* fi 'nghenol purdan,
Ni bydd arnai byth o'i ofan.
Dannedd gwaedlyd y pabyddion,
Sydd yn gollwng gwaed criſtnogion,
Sydd yn dangos nad gwir ddefaid,
Criſt yw 'r rhain, ond rheipus fleiddiaid.

Am Barhad mewn ſtad o ras.

HOll-alluog ydyw *Duw*,
Da, a di-anwadal yw:
Fe ddwg i ben yr hyn * arfaethodd, * *Bwrpaſſ odd.*
Ni chyll ef vn o'r rhai ddewiſſodd.
Nid yw boſſib golli vn,
O'r rhai ddewiſſodd Duw ei hun;
Ni all y Byd, na'r cnawd, na'r cythrel,
Dynnu vn o ddwylo 'r bugel. Jo. 10. 28.
Duw ſydd ffyddlon 'rhwn a'n goichodd, 1 Theſ. 5. 24.
Fe gyflawna rhyn artaethodd,
Fe geidw yn lân y corph a'r yſpryd,
Nes del Chriſt iw dwyn ir Bywyd.
Fe ſcrifennodd Duw cyn cynſyd Datc. 20. 12.
Enwau ei Sainct, yn Rhol y bywyd:
Ni all holl gyfrwyſdra Satan,
Grafu vn o'u henwau allan.
Y rhai ddetholodd Duw cyn byd,
Rheini eilw Duw'n ei bryd:
Rheini oll a wir ſancteiddia,
Ac yn y nef fe'i gogonedda. Rhuf. 8. 30.
Duw medd Paul *a brudd oſſododd*
Siccr ſail ir rhai ddewiſſodd:
Fe wyr pwy yw 'r rhai ddetholwys. 2 Tim. 2. 19.
Ni chyll ef vn o'r rhai ddewiſſwys.
O braidd bychan paid ac oſni,
Yr hael Dduw rows deyrnas itti, Luc. 12. 32.
Er mwyn Chriſt, er cyn dechreuad,
Ni all neb ei dwyn oddiarnad. Mat. 25. 34.
Duw addawodd ddodi ei ofan,
Yng-halon pawb o'i ddewis Gorlan; Jer. 32. 40.
Ac na chant hwy lwyr ymado,
Na throi byth yn † gwitt oddiwrtho. † *Gwil.*

Mae'n

Mae 'n Tad nefol wedi ſelu
2 Cor. 21, 22. Rhai ddetholodd e yng-Hriſt Jeſu,
* *Wyſtl.* A rhoi 'r ſpryd glan yn * erneſt
I bob un i cadw 'n oneſt.

Jo. 10 28. *Mae Mab Duw yn rhoi dan warant*
Dragwyddol ſywyd i r rhai gredant:
Byth ni chollir vn o honynt,
Y mae Chriſt a'i yſpryd ganthynt.

Mae Duw 'n cadw trwy fawr allu
1 Jo. 5. 12. Ei blant ei hun rhag ffieidd bechu:
1 Pet. 1. 4, 5. A thrwy ffydd yn rhoi yn helaeth
Nef i'r rhain, a iechydwriaeth.
Judas 24. *Duw a geidw ei blant rhag cwympo,*
Phil. 1. 6. *Duw a'u cynnal rhag tramgwyddo:*
Duw a'u ceidw yn ddifeius,
Hyd ddydd barn yn dra gofalus,

Nid cadwedig ydyw *Jaco,*
Am na newid byth o hano:
Mal. 3. 6. Ond cadwedig er hyn yw,
Am na newid byth o Dduw.

Nid yw ficcrwydd † iechyd dyn,
†'*Iechydwriaeth.*
Yn ſefyll ar ei law ei hun:
Heb. 10. 16. Ond ar brommais Duw, a'i ammod,
Yn ei fab am fadde pechod.
byd y 24. Mat. 26. Pſal. 51. *Er i Beder wadu 'feiſtyr,*
Er i Ddafydd gwympo 'n fudyr,
Yſpryd Duw a wnaeth i'r ddauddyn,
'Difarhau, a gwella gwedyn.

Er bod meibion Duw yn cwympo,
Ac yn pechu wrth ei temptio:
Pſ. 37. 24. Ni chwymp vn o'r rhain mor ddiffaith,
Ac na allont godi eilchwaith.

Er i dafod Peder *wadu*
Chriſt, rhag ofan ei garcharu,
'Roedd ei galon etto 'n ſiccr
Yn gwir lynu wrth ei feiſtir.

Er

Er ir ſaint dramgwyddo weithie,
Ac anghofio Duw ar brydie:
Ni all vn er hyn dramgwyddo,
Fel na allant ail * recyfro.
O pecha vn o'r detholedig,
Mae yſpryd Duw'n ei gyffro'n † *darrig,*
I'difarhau trwy ddrwg driſtwch:
Nes gwella'r bai ni chaiff lonyddwch.
Os dewiſodd Duw di un waith,
Byth ni wrthyd Duw di'r eilchwaith;
Os ni newid Duw o'i gariad:
A garo dro, fei car yn waſtad.

* *Codi drachefn.*

† *Daer.* 2 Sam. 24. 10.

Jac. 1. 17. Jo. 13. 1.

Fe ddylei Gwraig fagu ei phlentyn (ſef, oni fydd hi gwann a chlafycca) a i llaeth ei hunan.

MAg dy blant a llaeth dy fronne,
Na fydd waeth na'r ddraig ir dreige:
Pob anifel, a phob bwyſtfil
Berchen llaeth a fag ei eppil.
Fe wnaeth Duw dy fronne i fagu,
Fel y gwnaeth e'r groth i blannu:
Nid gwell y fron na rotho ſugyn;
Na chroth yr heſp na ddygodd blentyn.
Rhows Duw laeth i'th fron trwy fendith:
Na chadw hwn i droi yn felldith:
Sara yn ddeg a phedwar vgen,
Fagodd Iſaac yn dra llawen:
O paratows Duw laeth i'th fronne,
I fagu 'th blant a llaeth eu mamme,
Toſt it ddwyn oddiar dy blentyn,
Un peth y rows natturiaeth iddyn.

Hoſ. 9. 14.

Gen. 21. 7.

Cynghor i wraig i beidio triſthâu gormod ar ol marwolaeth plentyn.

MArtha, *Martha* paid ac wylo,
Cymmer gyſſur gad dy uchneidio,
Am dy blentyn bach y gymrwys,
Duw mor gynnar i Baradwys.
F' anwyl chwaer, na thorr dy galon,
Yn wylo 'n ol dy blentyn tirion,
Aeth gan Ddnw, o boen a blinder,
I r nef at Criſt, i gael eſmwythder.
Gennad Duw a ddaeth iw geiſio,
O blith y drwg lle 'roedd e'n tarrio,
I fynd ag ef i'r nefoedd ole,
Luk. 16. 22. At y Saint i ganu hymne.
Yr Angylion gynt a gyrchwys,
I goel Abram *enaid* Lazrus,
Aeth ir nefoedd yn eu breichiau
Ag enaid bach dy blentyn dithau.
Duw a'i cippiodd ar frys atto,
† Sef. *cyn i bechod gweithredd ei nyrddo.* Cyn i † bechod caeth ei nyrddo,
Na chyfeillach ddrwg ei lygru,
Na'r maliſwr du ei ddrygu.
Nawr ni dd chon vn gwrthnebwr,
Nac oferddyn, na maliſwr,
Wneuthur ſpeit na niwed iddo:
Gyda Chriſt y mae e n tarrio,
Mae e'n gorphwys mewn eſmwythder,
Oddiwrth bob rhyw boen a blinder:
Mae ef gyda 'r Oen a'i gwmpni,
Yn clodforu Tad gogleuni.
Cymmer gyſſur, cw n cy galon,
Goruwch pob rhwy ddaiarolion:
Gwyl y man lle mae dy blentyn
Gyda Chriſt, ni wili ddafnyn.

Gwyl

Gwyl lle mae yr hwn a'i prynodd,
Gwedi dderbyn atto i'r nefoedd,
I blith miloedd o wyryfon,
Sydd a'u *cyrph au* lleſtri 'n loywon. Dat. 14. 4
Gwyl y wiſc o Syndon purwyn,
Yr rows Chriſt am dan dy blentyn,
Sy'n diſcleirio fel yr Haul-wen,
Yn y nef ynghylch dy fachgen. Datc, 7. 13.
Gwyl y goron o aur melyn,
Y ddododd Chriſt ar ben dy blentyn:
Gwyl orfoledd plant goleuni,
Wrth ei urddo a'i goroni. 2 Tim. 4 8.
Gwyl y † *Cor lle mae e'n gorphwys,* † *Llu o gantorion.*
Gyda Angelion ym Mharadwys:
Gwyl y gadair lle mae 'n eiſte,
Gyda 'r Saint i ganu pſalme.
Gwyl y delyn Auraidd hefyd,
Sy'n ei law yn canu 'n hyfryd, Datc. 14. 2.
Ir Tad nefawl 'rhwn a'i crewys,
A'r Oen ſanctaidd rhwn a'i prynwys.
Gwrando 'r caniadmwyn Hoſanna,
Sant, Sant, Sant *ac* Haleluia, Eſay 6.
Mae e'n ganu i Dduw 'r lluoedd, Datc. 19. 4.
Yn y man yr aeth i'r nefoedd,
Gwyl y ffrwythe per a'r Manna, Datc. 2. 17.
Mae dy blentyn yn ei fwytta,
Gyda 'r ſaint ar ford yr Oen,
Yn ddibringder, yn ddiboen:
Gwyl y ffynnon wenn fendiged,
A'r Dwr bywiol lle mae 'n yfed:
O'r hwn gwedi brofi unwaith,
Ni ddaw byth ddim ſyched eilchwaith.
Gwyl y dre lle mae e'n trigio,
Ag Aur melyn gwedi phaſio,
A'i holl * welydd o gylch gwmpas, * *Muriau.*
O fain gwerthfawr, *Beril, Topas.* Datc. 21.

Gwyl pwy ydyw ei gyfeillion,
Sef y ſaint, a'r gwir Angelion,
At ba rai ni ddichon drygddyn
Mat. 6. 20. Gwnaed a allo ddwad attyn.
Gwyl pa waith y mae e'n wneuthyr,
Cadw 'r Sabbath fawr yn ddifyr,
Datc. 4. 8, Gyda 'r Saint, heb ddim i arfer,
9, 10. Ond clodforu Duw bob amſer.
Gwyl nad oes na phoen, na thriſtwch,
Nychdod, newyn, na thywyllwch,
Datc. 21. 4. *Ond dedwyddwch byth tra ganto,*
Lle mae'th fab y nawr yn trigo.
Pam gan hynny fy chwaer dirion,
Y halaru mor hiraethlon,
Am dy blentyn y gyrhaeddodd
Duw, o drallod atto i'r nefoedd?
Pam y hwyly weld dy Brynwr,
Yn ei dynnu o gyfyngdwr,
I eſmwythder a dedwyddwch,
O blith dynion ar eu † garrwch.
† Gwg.
Pam y hwyly weld Duw cyfion
Mar. 10. 14. *Yn ei alw i geiſio coron,*
A gogoniant mawr di-derfyn,
Er nad oedd ef etto ond plentyn.
Duw fy'n tynnu atto 'n gynnar,
Eſay 57. 1. Ei rai anwyl, ‖ cu, a hygar,
‖ Hoff. Rhag cael gweled dim o'r drygfyd,
Y ddaw 'n † immwngc ar yr ynfyd.
† Diſymmwth. Y mae Duw yn tynnu 'n fuan
Ei rai anwyl atto ei hunan,
* Gorthymmn. Rhag i'r anwir ei * gormeilo,
A'r drygionus ei gwradwyddo.
Lladdwyd *Abel* er gwirionned,
Gwerthwyd *Joſeph* er di-ddrwcced,
Taflwyd *Daniel* at y llewod,
Trwblwyd *Daſydd* a mawr drallod.

Meibion

Meibion *Job* i gyd a lethwyd,
Holl blant *Rachel* hwythau laddwyd;
Crogwyd *Abſalom* wrth ei † locſen,
Ni wyr Dyn beth yw dyng hedſen. † *Cydyn.*
Vn a gwymp ar flaen y cledde,
Llall a grogir am ei ſeie,
Arall a fawdd pan bo meddw;
Wylo ddlyt weld diwedd hwnnw;
Toſt gweld lladd mab gwraig a bilwg,
Toſt gweld torri ei ben a'i wddwg,
Neu lwyr nychu yn y carchar;
Nid toſt marw o Angeu hygar.
Pam y hwyla gwraig gan hynny,
Weldyr Arglwydd gwynn yn tynny
Ei blant anwyl atto'n gynnar,
Trwy ryw glefyd hyfryd hygar.
O rhown ddiolch ir vchel-dad,
Am y cyfryw lan ymweliad:
Ac nac wylwn dros ben meſſyr,
Ond ſydd raid i gynnwys nattur: 1 Theſ. 4. 13.
Ond rhown ddiolch i'n Tâd ſanctaidd,
Pan y tynno mor garuaidd,
Ei rai anwyl o'u mawr ſiinder,
Atto ei hun, i gael eſmwythder.
Duw ro cyniſordd a diddanwch,
It fy chwaer i laeſu th driſtwch,
Duw 'th gyſſuro am dy blentyn;
Duw ro i minne decced Terfyn.

Rhybydd i ochelyd gorthrymmu neb, ac i Roddi yn ol yr hyn a dreiſiwyd oddiar neb.

ENnill can punt, colli'r † credyd,
Ennill bawach, colli bywyd, †*Coel parch.*
Ennill cyfoeth, colli *Chriſt*,
Ennill trwm, ond colled trift.

Gwell ceiniog fach trwy ffordd ddigamwedd,
Na'r wheigen Aur trwy drais a ffalstedd:
Y naill a lwydda 'r ffordd y cerddech,
A'r llall a fwytty faint a feddech,
Gwell * *Ca o dîr trwy union bryniad,*
Na Gwlad o dîr trwy dreisio bagad:
Trais hel d' enaid i boenydio,
A'th wraig yn dlawd, a'th blant ar ddidro,
Luc. 19. 8. Cyttuna ar frys a'r rhai orthrymmaist,
Rho 'n ol fel *Zache* faint y dreisiaist:
Mat. 5. 25. Na ddos medd Christ i'r carchar cyfyng,
Rhaid talu 'r trais hyd at y ffyrlling.
1 Thes. 4. 6. *Na wna gam ag vn rhyw ddyn,*
Gwell godde dêg na gwneuthur vn:
Os cam a wnai rhaid atteb drostò;
Ond godde gam, cae iawn am dano.
Beth wna di ar geiniog drist y dreisech,
Esay. 61. 8. Fe fwytty hon y maent y feddech:
Ni fynn Duw, na i Dy mo honi,
Yn ffroene Christ mae 'r fath yn drewi.
Os prynu tir hi bair ei werthy,
Os ad il Tai hi try yn lludy,
Os rhoi hi i th blant hi gyrr ar anffod,
Os rhoi i'r tlawd mae Duw 'n ei gwrthod.
Amos 5. 11 Rho 'r geiniog drais iw hunion berchen,
Cyn tynnoi i th Dy ryw farn aflawen:
Ni lwydda hon ymhlith dy weiniaid,
Mwy na'r Arch ymmysc estroniaid.

Gwahoddedigaeth i Bechaduriaid i ddyfod, i dderbyn y pethau da ac y mae Duw yn eu gynnig yn yr Efengyl, trwy y ddammeg o'r Swpper fawr.

DEwch fonddigion, dewch gyffredin,
Dewch i Swpper mab y Brenin,
Mat. 22. 4. Dewch, a nedwch ddim i'ch rhwystro,
Luc. 14. 16. Dewch mae Duw 'n ych gwawdd chwi atto.

Mae

Mae 'n y Swpper ſir o'r gore,
Bwyd, i * lonni eich eneidie,
Mêl, a Manna, Bara 'r bywyd,
Gwin gorfoledd, doniau 'r yſpryd.
Chwi gewch yndi vn mab Duw,
Yr oen yn farw, ac yn fyw,
*Gwedi ladd a chwedi * roſtio,*
A chwedi codi o'r bêdd ich † ſirio.
Cewch ei werthfawr waed i'ch golchi,
Cewch ei ſanctaidd * gnawd i'ch porthi,
Cewch ei wlan yn drwſſiad i chwi,
A'i fywyd gwyn ich adgyfodi.
Chwi gewch heddwch Duw ar Drindod,
Chwi gewch bardwn am bôb pechod,
Chwi gewch Yſpryd y diddanwch,
Chwi gewch Griſt a phôb dedwyddwch.
Dewch yn llawen, dewch yn ſiriol,
Dewch heb aros ir wlêdd nefol,
Dewch yn † gyfrdo i Briodi
Chriſt, ſy n cynnig ei hun inni.
*Naded nêb i ddim ei * ſtayo,*
Na'r Byd, na'r cnawd, na'r fall ei rwyſtro,
Na'r fferem fawr, na'r pum iau ychen,
Na'r wraig newydd, na dim amgen.
Onid ewch chwi 'n hy, yn hoyw,
I'r briodas wrth eich galw;
Gwr y ty ſy 'n tyngu 'n * ſceler,
Na chewch † daſto byth o'i ſwpper,
Dewch gan hynny iddi 'n addas,
Yng wiſc ſanctaidd y briodas:
Na ddewch iddi byth heb honno,
Rhag cael rhwym ich traed a'ch dwylo.
Gwynn a choch yw 'r wiſc o ras,
Gwynn tu fewm, a choch tu † fas;
Gwynn yn gofyn buchedd ſanctaidd,
Coch yn dangos ffydd griſtnogaidd.

* *Llawenychu.* Eſay 55. 1. 2, 3.

* *Gwedi dioddef poethder digofaint Duw,*

† *Llawenhau*

* *Tr vfyddod a gyſlawnodd efe yn ei gnawd.*

† *Gyfan gwbl heb ragrith*

* *Cadw yn ol.* Luc. 14. 18, 19.

Luc 14. 24.

† *oddifrif.*

† *Brofi.*

Mat. 24. 13.

† *allan.*

Trwſſied pob rhai eu heneidie,
Mewn hardd wiſcoedd o rinwedde,
A ſo gweddus a chyfaddas,
† Lawenychu I † firioli 'r gwir *Feſſias.*
Or dewch ir wledd i' ch priodi,
Mewn difeirwch, ffydd, a gweddi,
Chwi gewch gan Ghriſt fod yn waſtod,
Hoſ. 2. 19. *I chwi n Geidwad ac yn Briod.*

Pſalm 100.

DEwch holl Dylwythe'r ddaiar,
Dewch bawb a llawen lafar:
Cenwch glod a chalon rwydd,
I Ddiuw, ein Harglwydd hygar.
Dewch fawr a bach drachefen,
Dewch bawb ſy'n troedo 'r ddairen,
† Llawen. *Dewch addolwch Dduw yn * llon,*
Bob rhai a chalon lawen.
Gwybyddwch hyn yn ſiccir,
Mae 'r Arglwydd graſſol, geirwir,
Y ſydd Frenin nef a llawr,
† Pennaeth. Ac * Emprwr mawr yr holl dir.
Gwybydawch nad chwi' ch hunain,
Ach gwnaeth o'r pridd mor gywrain:
Ei waith ef ych o'r llwch a'r llaid,
Ei blant a'i ddefaid bychain.
O Dewch iw byrth gan hynny,
Dan ddiolch a than ganu,
Fach a mawr ar fore a hwyr,
† O ddiſrif. Yn * brudd iw lwyr foliannu.
O Dewch iw Demel ſanctaidd,
Yn dreſnus, ac yn gruaidd,
I glodforu enw Duw,
Cans hyfryd yw a gweddaidd.

Daionus

Daionus a thoſturiol,
Yw'r Arglwydd wtth ei bobol;
O oes i oes y peri Air,
Dros fyth ſe gair yn raſſol.

Cyughor i'r Llyfyr, o waith y Sawlſy'n ei ddanfon ef ir wlad.

DOS o *Lyfyr bach i* Gymru,
I ddat cuddio ae i ddyſcu
Yffordd vnion i Baradwys,
Ag ſy'n mynd at Dduw yn gymmwys.
Er bod yno rai 'n ei gwybod,
Ac yn rhodio yndi'n waſtod:
Etto mae 'no rai er hynny,
Na cherddaſant droedfedd yndi.
Canwyll Cymru *mae d'hen feiſtyr,*
Yn dy alw mewn rhyw lyfyr:
Gwna dyſwydd ar frys gan hyny,
Trwy oleuo 'r dall yng Hymru,
Y mae rhai o'r * prif offeiriaid, * *Pennaf,*
Yno 'n ddiofal am eu defaid,
Ac yn gadel idd eu dyſcu,
Rai na fedrant wneuthur hynny,
Toſt y w gweled fath Guwradiaid,
Sydd olygwyr ar y † *defaid,* † *Mewn rhyw leoedd.*
Dan Berſoniaid mawr cyfoethog.
A Ficceriaid uchel, enwog.
Deillion, meddwon, a gwatwarwyr,
Rhai heb nabod Duw na'r Scrythyr,
(Heb ddim malis rwi'n ei ddweid e)
Sydd fugeiliaid mewn rhyw fanne.
Nid am y Conſformiaid graſſol,
Rwyſi n dwedyd hyn yn hollol,
Nid am Jerem, *nid am* Eli,
Ond am Phinees, *ai frawd* Hophni. 1 Sam. 2. 17. 34.

Dos

Dos gan hynny, Bryssia i *Gymru*,
A chyflawna 'r diffyg dyscu,
Y sydd yno mewn rhyw fanne;
Ac nac ofna Ddyn yn vn-lle.
Gwîr Gonff rmist *oedd dy feistir*,
Ac am hynny ni'th scymmynir:
Nî throer arnat ti yn haerllic,
Er dy dacciu gan ffanatic.
Rwyt ti'n crio fynu 'r Gwylie,
Rwyt ti 'n dala ffurf weddie,
Rwyt ti 'n gwawdd rhai ir Eglwysydd,
† *Yn ymfodloni a*, Rwyt ti 'n † llwo Tadau bedydd:
Temlau, a Thai D*duw yw rllannodd.*
Medd d' hên feistyr mewn rhyw leoedd
Ynnot ti: pa ham gan hynny,
M' arnat ofon fynd i Gymru?
Fe ddioddefir i ti ddwedyd,
† *Dywedyd.* Pethau nis baidd eraill † 'nghanyd:
Ac pe 'nganent mewn rhyw fanne,
Hwy gaent gerrig am ei penne.
Pan y doech i dre Landdyfri,
Ac i Lanfair, *a* Llanedi:
Mofyn yno pwy sydd rassol,
Pwy sydd ffyddlon a difeiriol?
Ond cael cwrdd trwy fawr ymofyn,
A r rhai sanctaidd sydd yn taring,
Yn y Dre a'r plwydde hynny,
Dywaid Heddwch wrth y rheini.
Ac yn enw 'th feistyr traetha
Llîd a bâr y D*uw gorucha,*
Ir troseddwyr ni ddifarant,
A'r anffyddlon ac ni chredant.
Dywaid wrthynt ir hên *F*iccer,
Wylo'n dost a chalon dyner,
Am eu brynti; a'u rhybuddio,
† *Edifaru.* Wella ei buchedd a † repento.

Dwed

Dwed y bydd y dydd diwetha,
Lai ô gosp i Dre Gomorra,
Nag y fydd i Dre Llanddyfri,
Plwyf Llanfair a Llanedi.
Christ y ddengys yn blaen ddigon,
Am y rhai sydd dan y † *moddion,* † Sef, *moddion gras*
I daw arnynt fwy o'r storom,
Nag a ddaeth o'r nef ar Sodom. Mat. 11. 23.
Cans y sawl sy'n pechu 'n rhigyl,
Dan bregethiad yr efengyl,
Sy'n pentyru eu hanwiredd,
Am droi cefne ar drugaredd.
Dwedna chas yn nyddiau'r Ficcer,
Nemmawr iawn yng Hymru *'r Hanner,*
Or athrawiaeth, a'r cynghorion,
Sawsant hwy yn amal ddigon.
Dwed fod Duw yn gofyn llawer,
Am mhob gwlad, ac ym mhob † cwarter, † *Cwrr.*
Lle mae 'n rasol yn rhoi amledd, Luc. 12. 48.
Oi efengyl mewn trugaredd:
Ac pa fwy a'y ddeallir,
O wir 'wllys Duw o'r scrythur,
Mwy o lawer cawn ein curo, Luc. 12. 47.
Am roi achos i Dduw ddigio.
Cofia 'r Ifangc, y dielir,
Ar y plant sydd ddrwg weithredwyr
Anwireddau eu Tadau 'n gyngan, Exod. 20. 5.
Gyda 'u hanwireddau eu hunan:
Cans o rodio 'n ffyrdd eu Teide,
Maent hwy 'n dweid * *y maes yn ole* * allan.
Eu * *cydsent yn eu drygioni,* * Cymundeb
Iffiawn fyned Duw trwy eu cospi.
Yn ol traethu hyn ym mhlwydde
Yr hên Ficcer, bryssia, dere,
Gwna 'r vn neges dros d' ail feistyr,
Ym mhlwydd *Meidrim*, ac yn *Merthyr.*

Pen

Pan y doech i dai 'r bonddigion,
Par ynt newid eu harferion,
Gadel balchder, trawſder, meddwdod
A gochelyd digio 'r Drindod,
Dwêd yn blaen pan dònt iw barnu,
Ar y barr o flaen Chriſt Jeſu,
* Gwahaniaeth. *Na bydd* gwân rhwng Prins a deiliaid,*
Rhwng cyfoethog a begariaid:
1 Pet. 1. 17. Ac y dylent herwydd hynny,
Lwyr ymadel a'i holl frynti,
Credu ynghriſt, a bod 'n tifar,
Cyn i mynd hi 'n rhy ddiweddar.
Pan y doech at hên ac Iſangc,
† Di-ddiwedd. *Gwna'nhwy goſio 'r bywyd † didrangc:*
Deiſyf arnynt adel heibio
Eu hynfyd rwydd, a repento.
Job 21. 30. Cans o byddant heb eu coſpi,
Gan Dduw ymma am ddrygioni:
Cant rwy bryd, mewn tan vffernol,
Goſp ofnadwy yn dragwyddol.
Etto Dwed y bydd Duw 'n raſol,
Wrth y ſawl fo 'n edifeiriol,
Eſay. 55. 7. *Ac y caffy rhai a gretto,*
Yng-Hriſt fy Iſu fywyd gantho.
Heb. 7. 25. Nid oes diffig Nerth, na Gallu,
Joan. 6. 36. Na Gwir wllys yng-Hriſt Jeſu,
I lwyr gadw 'r ſawl a adawo
Eu pechodau, i ddwad atto.
Ac am hynny, os colledig,
Yſydd un-dyn trwy ei ryfyg,
Hoſ. 13. 9. *Diolched hwnnw iddo hunan,*
Pan bo yn y Fflam yn griddfan.

Y Bummed Ran O Waith Ficcar Llanymddyfry ynghylch Caerſalem newydd.

Y Brutaniaid o Ddeheubarth,
Ag o Wynedd fwyn a bob parth;
Clywch fyfyrdod gwr o'r eglwys,
Yn eich cathrain i Baradwys.
Mae teyrnas hardd uwch law'r Ffurfafen,
Yn llawn o bob dedwyddwch llawen:
Wedi i Dduw o'i râs a'i fwynder,
Ei darparu ar ein meder.
Mae Mâb Duw yn helpwr tirion,
Wedi ei phrynu â gwaed ei galon:
I rhoi i ni ei frodyr truain,
Onys cyll ein gwall ein hunain.
Y mae llawer yn ei cholli,
Eiſiau gwybod dim oddi-wrthi
Ag fel Ffoliaid dwl di-hyder,
Yn ei gwerthu am diffrwythder.
Un a'i gwerthe am gael llanw
Y bledren front yn llawn o gwrw:
Arall a'i gwerth megis fulen,
Am gael gorwedd gida'r butten.
Adda werthe'r nef am afal,
Caen am ddyrnod ddig ddi-attal:
Eſau am gawl, a Hoffni am gigach,
A llawer dyn am bethe ſalwach.
Un a'i cyll hi eiſiau gwrando,
Y fengil ſanctaidd, a'i phracteiſo;
Arall eiſiau arfer gweddi,
O ddim dawrwydd yn ei cholli.
Ny wyr un o'rhai'n o fywaeth,
Eiſiau crefydd a gwybodaeth:
Faint yw'r deyrnas ynt hwy'n colli,
Heb y morol dim am deni.

Mi

Mi ddangoſaf iwch yn eglur,
Beth o hanes hon o'r ſgrythyr :
I edrech a fyn Duw o'i wiwras,
I chwi bawb whenychu 'rdeyrnas.
Mae hi mor hardd, mor wych, mor uchel,
Ag na dduchon dyn nag angel,
Ddatgan degwm y rhialtwch,
Na'i gogoniant, na'i dedwyddwch.
Mae hi gan mil mwy na'r mor, na'r ddayren,
Mae hi nôs a dydd mor ole a'r haulwen:
Mae hi aya a haf heb rew, heb eira,
Heb wynt, heb law, ond rhin o'r decca.
Mae 'n blodeuo 'n fraf bôb amſer,
Mae 'n ddilwgwr, mae yn ddibryder,
Mae 'n anfarwol, mae 'n ddiſigil,
Mae 'n dragwyddol medd y fengil.
Ni bydd newyn, ni bydd ſyched,
Ni bydd triſtwch, poen, na lludded:
Ni bydd gwendid na gofudi,
Byth ar un ſy'n aros yndi.
Nyd yw'r nefoedd ywch ein penne,
Lle mae'r ſer, a'r holl blanede:
Er hygared yw'n diſgleirio,
Ond fel llawr o'r deyrnas honno.
Nyd oes dim yn eiſiau yndi,
Ag all calon dyn ei hoffi:
Nyd oes yndi ddim yn tyfu,
Ag all calon dyn ei wrthnebu.
Y deyrnas hon a wnaeth *Jehovah*
A'i fys ei hun yn llys o'r wcha:
I'w haddoli gan angylion,
A'i chlodfori gan Griſtnogion.
Yngbanol hyn o deyrnas dwymglyd,
Y mae dinas hardd-wych hyfryd:
Y rhon, medd Ifan y gweledydd,
A elwir Caerſalem newydd.

Gwelydd

Gwelydd hon i gyd o gwmpas,
Sydd wedi eu gweitho i gyd â Thopas:
Beril, Jaſpis, Amethyſtys,
Saphyr hardd, a gloyw Sardys.
Pedwar ochrog fel y dis,
Ywr deyrnas hardd-wych hon fe wis:
Ei lled, a'i hyd, a i huwchder hardded,
Sydd gogyd, goguwch, gogyfled.
Douddeg porth o berls ſydd arni,
I ollwng pobl dduw ddwad iddi:
A douddeg angel ſydd yn gwilio,
Rhag i ddim aflan ddwad yno.
Mae ei heolydd wedi eu paſio,
Ag aur melyn yn diſgleirio:
Fel y gwydr hardd-wych rhial,
Yn tywynu fel y criſtial.
Afon loyw fel yr arian,
Yn tarddu o orſedd Duw ei hunan:
Sy'n dyfrhau pob heol yndi,
Dyfr ſy well nag acwafitti.
Pren y bywyd ſy'mhob heol,
Yn tyfu oddouty'r afon fywiol:
Yn dwyn douddeg rhyw o Ffrwythe,
Iddiwallu'r holl Eneidie.
Ni ddaw newyn, ni ddaw clefyd,
I'r rhai fwyto pren y bowyd:
Ni ddaw ſyched na thrallodion,
Fyth i neb y yfo o'r afon.
Nid oes neb yn trigo yndi,
Ond angylion y goleini:
A'r rhai duwiol detholedig,
Y wir brynodd Criſt yn unig.
Ni chayff myrddwr, na gwr meddw,
Na'r neb y ſy 'n addoli delw:
Na Phutteinwr, na dyn aflan,
Drwgo yn-ninas Duw ei hunan.

Nid

Nid oes yndi ddim tywyllwch,
Nag anwiredd, na thrafferthwch:
Ond goleini yn waſtadol,
Dydd yn para yn dragywyddol.
Nid rhaid i'r dre hon un amſer,
Oleu 'r haul na'r llo'r na'r lanter ·
Criſt yr oen, a'r ſanctaidd Drindod,
Sy'n oleuni yn'di 'n waſtod.
Nid oes un dyn yndi 'n trigo,
Na bo ei wyneb yn diſgleirio:
Fel yr haulwen yn yr awyr,
Ar ddiwrnod hafaidd eglyr.
Nyd o es yndi bris am dryſawr,
Aur a perls a meini gwerthfawr:
Aur ſy'n pafio 'r holl heolydd,
† Preſious yſtones ſy'n bildo 'r gwelydd.
Ynghanol y dre rial yma,
Y mae gorſedd y gorucha:
Wedi goſod ar yſgwydde,
Hardd angylion eglyr throne.
Canopi ſel bwa 'r Drindod,
Hardd-wych eglyr o liw 'r emrod:
Sydd uwch ben yr orſedd hyfryd,
LLe mae 'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd.
Saith o lampau gwinion gole,
Yn ar'ddoccau ysbrydol ddonie:
Sydd yn lloſgi yn eglyr rhyfedd,
Bob yr awr o flaen yr orſedd.
O ddoutu'r orſedd mae Ceruwbiaid,
Whech adeinog yn llawn llygaid:
Dydd a nos yn rhoddi mowrglod,
Yn ddi orffwys ir hael Drindod.
Gida'rha in y mae Serahpiaid,
Grymys, graſol, tanllyd, tambaid:
Yn cydganu Sant, Sant, ganwaith,
I Dduw 'r lluoedd yn dra phryffaith.

† *Meini gwerthfawr.*

Nid oes yndi-ddim tywyllwch,
Nag anwiredd, na thrafferthwch:
Ond goleini yn waſtadol,
Dydd yn para yn dragywyddol.
Nid rhaid i'r dre hon un amſer,
Oleu'r haul na'r llo'r na'r lanter:
Criſt yr oen, a'r ſanctaidd Drindod,
Sy'n oleini yn'di'n waſtod.
Nid oes un dyn yndi'n trigo,
Na bo ei wyneb yn diſgleirio:
Fel yr haulwen yn yr awyr,
Ar ddiwrnod hafaidd eglyr.
Nyd oes yndi bris am dryſawr,
Aur a perls a meini gwerthſawr:
Aur ſy'n pafio'r holl heolydd,
Preſious yſtones ſy'n bildio'r gwelydd.
Yngannol y dre rial yma,
Y mae gorſedd y gorucha:
Wedi goſod ar yſgwydde,
Hardd angylion eglyr throne.
Canopi fel bwa'r Drindod,
Hardd-wych eglyr o liw'r emrod:
Sydd uwch ben yr orſedd hyfryd,
Lle mae'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd.
Saith o lampau gwynion gole,
Yn ar'ddoccau ysbrydol ddonie:
Sydd yn lloſgi yn eglyr rhyfedd,
Bob yr awr o flaen yr orſedd.
O ddoutu'r orſedd mae Ceruwbiaid,
whech adeinog yn llawn llygaid
Dydd a nos yn rhoddi mowrglod,
Yn ddi orffwys yr hael Drindod.
Gida'rha'in y mae Serahpiaid,
Grymys, graſol, tânllyd, tambaid:
Yn cydganu Sant, Sant, ganwaith,
I Dduw'r lluoedd yn dra phryffaith.

Yn neſſa at hynny mae henuriaid
Gwynion rhial mewn Cor aeriaid:
A'i corane yn eu dwylo
Yn ymoſtwng i ſendithio.
Mae pob un a'i goron weddys,
Ar ei ben fel brenin grymys:
Mae pob un a'i wiſg wen ganto,
Fel offeiriad yn bendithio.
Mae pob un a'i goron euraid,
Yn canu mawl i'r oen bendigaid:
Mae pob un a'i ſciol ganto,
Yn arogldarthu diolch iddo.
Y maent hwy bob rhai yn eu gradde,
Yn canu i'r arglwydd Pſalms a humne:
Ag yn rhoddi i'r oen ganmoliaeth,
Am ei nerthol Jachawdwriaeth.
Yr angylion ſydd yngynta,
Yn canu i'r Arglwydd Haleliwia:
A'r Saint hwynte yn eu hateb,
O'u cadeiriau mewn cydundeb.
Nid oes yno Sant nag Angel,
Na bo yn canu Pſalms yn uchel:
Nyd oes yno un yn ſegur,
No bo'n canu mawl yn ddiſyr.
I'r un ganiad y ſydd ganthyn,
Trwy gyttundeb gida'r delyn:
Yr un tafod o'r un genau,
Yn clodfori duw yn ddiau.
Maent hwy yn canu Haleliwia,
Yn dra hyfryd i'r goruchaf:
Ag yn rhoddi clôd a galiu,
I'r oen ſanctaidd am eu prynu.
Maent hwy yn canmol mawr drugaredd
Duw ſu'n eiſtedd ar yr orſedd:
Ag yn moli'r oen bendiged,
Am eu prynu o'r caethiwed.

Mae

Mae mor hyfryd, ag mor weddaidd,
Gantyn foll'r Drindod ſanctaidd:
Ag na allant fyth ddiſſygio:
Ond rhoi clôd a moliant iddo.
Maent hwy 'n gweled bawb yn gyngan,
Wyneb grafol Duw ei hunan,
Yn eî wyneb mae'n dragywydd,
Ddigonolrwydd o lawenydd.
Ynghylch yr Henuriaid gwynion,
Mae mil miliodd o Angylion
O bob naſiwn i addoli,
Duw mewn nymber heb riſedi.
Y mae wyneb Duw cyn decced,
Gan ei Saint ſydd yn ei weled:
Ag na allant whenych mwyach,
Edrych fyth ar ddim amgenach.
Maent hwy 'n ſefyll yn ddiogel,
O flaen Duw tu fewn i'r demel:
Ni all ſattan nag un gelyn,
Wneuthyr mwyach niwed iddyn.
Nyd oes Emprwr dan y nefoedd,
Yn cadw llys fel Duw y lluoedd:
Lle mae 'r gwaetha ſy 'n ei ddilyn,
Yn benadur, ag yn frenhin.
Maent hwy eu gyd yn foneddigion,
O'r gwaed rhial un a'r goron:
Maent hwy eu gyd yn blant i'r brenhin
Ag fel prinſys yn ei ddilin.
Maent hwy yn frodyr i'r Meſeias
Cyd difeddion o'r un deyrnas:
Maent hwy yn † ffelos i'r Angylion, †Gyfeillion.
Maent hwy eu gyd yn dywyſogion.
Nyd oes un o'rhai'n yn cyſgu,
Ddydd na nos ond golchi canu:
Nid oes un ag all ddiſſygio,
Mae mor ddiſyr iddo yno.

Mae pob un a'i goron harddwych,
Ar ei ben fel brenin dewrwych:
Mewn gogoniant yn ternasu.
Gyda'n prynwr mawr Crist Jesu.
Mae pob un a'i wisg wenn ganaid,
Yn ei gylch mewn gorsedd ouraid:
Megis 'sferiad yn aberthu,
Yn rhoi clod a mawl i'r Jesu.
Mae pob un a'i balmwydd ganto,
Fel Congcwerwyr yn treiwmpho,
Ar y byd, a'r cnawd, a'r cythrel,
Wedi' ffwylo 'rhai'n mewn rhyfel.
Ni by Selyf a'i hyfrydwch;
Ni by rhos a'i holl rhialtwch:
Mor drwsliadys yn ei wisgoedd,
Ag yw'r gwaetha sy'n y nefoedd.
Maent hwy yn deccach yn eu hwyneb,
Nag oedd Apsalon deg diayreb:
Yn disglerio'n ogoneddys,
Ar lûn corph ein prynwr grymys.
Maent hwy yn gryfach nag oedd Samsoa,
Maent hwy yn deccach nag Absalon:
Mae pob un yn hardd fel angel,
Ag ar draed yngynt na Hasel.
Maent hwy yn byw mewn mawr ddedwyddwch
Gwir lawenywd a rhialtwch:
Hwnw yn para yn dragywydd,
Heb na phoen, na thrange, na cystydd.
Eu gwaith hwy, gid o fach i fwya,
Yw canu i'r arglwydd Aleliwia:
A rhoi moliant, clod, a gallu,
I'r oen a laddwyd, am ein prynu.
Bwyd pob rhai yw Manna hyfryd,
O hoff ffrwythe pren y bowyd:
O'r hwn ffrwyth pan bwyter un waith,
Ni newynir byth yr eilwaith.

Eu

Eu diod oll yw dyfr y bywyd,
O afon Duw o'r Ffynnon hyfryd:
Yr hon ſy 'n tarddu'n grychias allan,
O dan orſedd Duw ei hunan.
Y difyrrwch ydyw rhodio,
Gida'r oen ble bynna'r elo:
I lan Fynnon dyfr y bywyd,
I glodfori ei enw hyfryd.
Gwedyn pan y delont adre,
Mae gwledd rhial ar y byrdde:
Wedi ei goſod i reſewi,
Yr oen o'i † brograsa'i gwmpeini. † *Daith.*
Ni bu wledd Ahaſuwerws,
A'i rialtwch mawr y barws
Ddim cyffelib i'r wledd yma,
Swper mab y Brenhin mwya.
Ni chlywas cluſt, ni welas llygad,
Ni ddychymygwyd o'r dechreuad:
Faint o fovthe ſy yn y ſwper,
Wedi'i trwyſio ar eu meder.
Nid oes yndi neb yn bwyta,
Un rhyw ymborth waeth na Manna
Nag yn yfed yndi hefyd,
Ddiod waeth na dyfr y bywyd.
Duw ei hun ſy 'n coſti i'r ſwper,
Mâb y Brenin ydyw'r ſewer:
Awdurdode yw r Contrylwyr,
Arch-angylion yw'r gwaſnaethwyr.
Y Ceruwbiaid ſydd yn canu,
Ar y delyn i ddifyrru:
Ar ſeraphiaid gyda hwynte,
Yn canu ar dafod ag ar danne.
Y Caniade yw Hoſanna,
Sant, ſant, ſant, ag Haleliwia,
Diolch, gallu, mawl, a mowr-glod,
Y ſo fyth i'r ſanctaidd Driadod.

Mae

Mae pob un yn cael ei ddigon,
O bob peth wrth fôdd ei galon :
Mae pob ſens yn cael ei phorthi,
Ar y peth ſy'n perthyn iddi.
Y mae'r llygaid yn gweld digon.
O rhialtwch rhwng angyłion :
Y mae'r cluſte'yn clywed hwynte,
Y gwir wala o ber leiſe.
Y mae'r gene'n cael ei borthi,
Y ſtil a manna ag acwaſiti :
Y ma'r taſod yn cael canu,
Ddydd a nos i'r prynwr Jeſu.
Y mae'r Cyrph yn hedeg hwynte,
Mor ddirwyſtr a'r eneide :
Y maer pen a'r traed a'r cwbwl,
Cyn ebrwydded ag yw'r meddwl.
Nyd oes aulod ar un Criſtion,
Fy'n gwaſdaethu Duw yn Fyddlon :
Na ſyn Duw ei ogoneddu,
Ymharadwys am ei waſnaethu.
Mae'r holl gorph pen ddelo yno,
Fel yr haul wen yn diſgleirio :
O diſgleiria'r Corph mor ganaid,
Pa wedd y hardd ddiſgleiria'r enaid.

FINIS.

Dangoſiad ym-ha ddalen y caer pôb cân ag y ſydd gyn-hwyſedig yn y llyfr hwn.

Cynghor i wandro ag i ddarllen gair Duw. 1
Hil Frutus. 10
Truenus gyſiwr dyn trwy naturiaeth. 16
Bywyd a marwolaeth Chriſt. 20
Adroddiad o gariad Chriſt at y byd. 28
Awn i Fethlem. 31
Chriſt ſydd oll yn oll. 34
Hîl Adda. 43
Cynghor i bechadur i ddyfod at Jeſu Ghriſt. 48
Cynghor i bechadur i ddyfod at Griſt. 52
Cynhyrfiad i foli'r Aglwydd Jeſu. 58
Gwahoddedigaeth i foli Chriſt Jeſu. 62
Annogaeth *i ddiolchgarwch am einprynediga-eth trwy Ghriſt* 65
Cynghorau ir ſawl a ddymynant gael ffafr Duw &c. 69
Cynghor i greduyn Ghriſt. 73
Cynghor i ochelyd cwmpni drwg. 76
Galarnad pechadur. 78
Cynhoreau Duwiol. 83
Cynghor i wr iefanc. 89
Cynghor i wſnaethu Duw. 96
Am weddi ai phertnaſſau. 106
Rhybyddi feddwl am Ddiuwybore. 119
Diolch foreuol pan ddihuner gynta. 121
Diolch i Griſt am eſmwythder. 122
Rhybydd i ddyn wrth ddilla tu ycorph weddio am

ddillad ir enaid. 123
Gweddi wrth wisco am danad. 123
Arall. } 124
Rhybydd wrth ymolchi. }
Gweddi wrth ymolchi. } 125
Gweddi foreuol. }
Rhybydd i ymgadw rhag rhythreu'r byd y cnawd a Satan. 128
Gweddi yn erbyn rhythreu Satan. 131
Cynghorion yn erbyn profedigaethe Satan. 133
Cynghor i weddio ar hôb achos. 136
Cynghor ir Lafurwr. 139
Gweddi r hwsmon. 140
Cynghor ir trafaelwr. 141
Gweddi'r trafaelwr. 142
Cynghor ir milwr. 144
Gweddi r milwr. 145
Cynghor ir porthmon. 149
Cynghor cyn mynd i garu. 150
Canmoliaeth Gwraig dda. 153
Rhybydd a chyngor ir godinebwr. 154
Cynghor ir meddwyn. 157
Cân ynghylchy diawl a'r meddwon. 163
Cynghor i ymgadw rhag meddylie Drwg. 165
Cynghor i lywodraethu'n geire wrth fodd Duw 170
Gweddi am lywodraethu'r geire. 172
Cynghor i ddyn fôd bôb amser o ymddygiad Gristnogiad. 173
Cynghor ynghylch bwyta ag yfed 176
Grâs cyn bwyd 179
Grâs yn ol bwyd 180
Grâs cyn bwyd. 181
Grâs cyn bwyd. 181
Grâs yn ôl bwyd. } 182
Grâs cyn bwyd. }
Grâs gwedi bwyd. 183
Grâs 184

Grâs cyn ſwpper. 184
Grâs yn ôl cinio. 185
Arall yn ôl ſwpper. 185
Arall. 186
Cerydd am eſceulyſſo ceiſio bendith ar, a rhoddi diolch am ymborth. 187
Gweddi. 188
Cynghor i gyfrannu â'r anghenus. 188
Cynghor i bôb penteulen lywodraethu ei dy yn Dduwiol. 193
Dyledſwydd plant yw rhieni 204
Pa bethau a ddyle ddyn fyſyrio arnynt ar y ſabboth. 207
Cynghor i ym baratoi cyn dyfod i addoli'n gyhoeddus. 213
Paratoad ir cymmyn. 215
Gweddi cyn derbyn y cymmyn. 222
Pennillion ar gyneddfe rhai dynion a phethe 223
Ythyr yr Awdwr at ryw eglwyſwr. 236
Catechiſm. 237
Pethe yw harferu pan ddêl y nôs. 251
Hymn cyn mynd i gyſgu. 253
Diolch am Dân a chyneſſrwydd. 254
Gweddi wrth fynd ir gwely. 255
Myſyrdod pan ddyhyner ganolnôs. 258
Salm 23 259
Modd y dlye ddyn graſſol ddeſſroi ganol nôs i glodforu Duw 260
Diolch am etholedigaeth. 262
Gweddi yn erbyn gorthrymder. 264
Diolch am ymwared o ddwylo gelynion. 267
Arall byrrach. 269
Can o'r Pſ. 69. 269
Salm 30 272
Yn ddiwedd y byd 274
Gwrch Angeu 280. Cân ar y ſlwy ddyn. 1624. 285
Arall. 297

Arall. 295
Rhybydd i Gymru. 298
Arall. 306
Gweddi eglwyſwr wrth fyned i ymweled y cleiſion yn amſer y chwarren. 313
Byr yw oes dyn. 314
Cynghor ir claf. 315
Gweddi'r claf. 318
Rhybydd ir claf alw am wenidog. 322
Gweddi'r claf cyn cymryd pyſſygwriaeth. 327
Gweddi fyrrach ir claf. 329
Rhybydd ir claf wncathur ei wllys. 331
Lythyr yr Anrhydeddus Sr. L. M. Atteb i Sir Lewis Manſel. 335
Rheſymmau'n cyſſro'r claf i fodyn ddioddefgar. 342
Ymddiddanion rhwng y claf a'i enaid. 345
Arall. 348
Agoriad byr yn erbyn ofn Angeu. 351
Gweddi iw aferyd mewn clefyd, 353
Diddanwch yn erbyn gwan obaith. 354
Gweddi am faddeuant pechode. 355
Cweddi ir claf ar yr awr ddiwetha. 359
Myfyrdod ar fywyd ag angeu. 360
Tôſt gyflwr yr Anuwiol wedi marw. 360
Cwyn a chynghor Difes. 369
Ofer Gweddio dros ymarw. 381
Cynghor Mr. Prichard iw fâb. 385
Gweddi Mr. S. P. 388
Cynghor arall. 391
Achwyn eglwyſwr. 395
Rhaid glyny wrth Griſt. 397
Chriſt yw pren y bywyd. 398
Chriſt a arwyddocawyd wrth yr oen paſc. 399
Chriſt a arwyddocawyd wrth y ſarph brês. 400
Hymn ar ddydd nadolig. 401
Cynghor i geiſio'r Arglwydd Jeſu. 407
Pſalm. 38. 421

Pſalm. 38. 421
Am y Sabboth. 425
Gweddi dros yr Eglwys 428
Am dyngu. 430
Dyledſwydd gweinidogion. 431
Am raglunaeth Duw. 437
Am y purdan. 440
Am barhâd mewn ſtâd o râs. 443
Fe ddylai Gwraig fagu ei phlentyn ai llaeth ei hunan. 445
Cynghor i wraig beidio a thriſtau gormod ar ôl marwolaeth plentyn. 446
Rhybydd i ochelyd gorthrymmu neb. 449
Gwahoddedigaeth i bechaduried trwy ddammeg y ſwpper fawr. 450
Pſalm. 100. 452
Cynghor ir llyſyr, o waith yr hwn ai ddanſonodd ſ ir wlâd. 453
Caerſalem newydd. 457

Sail y Grefydd Griſtianogol mewn chwech o Wyddorion.

Gof. I. *Beth yr wyt ti yn y gredu am Dduw?*

Atteb. Y mae un Duw, yn yſpryd tragwyddol, Creawdwr a Llywodraethwr pob peth oll; yn dri pherſon gwahanol, y Tâd, y Mâb, a'r yſpryd Glân, Rhuf. 1. 20. Act. 14. 17. 1 Cor. 8. 4. Gen. 1. 1. Heb. 11. 3. Dihar. 16. 4. Mat. 10. 29, 30. ac 3. 16, 17. ac 28. 19.

Gof. II. *Beth yr wyt ti yn y Gredu am Ddyn, ac am danat dy hûn?*

Atteb. Pawb oll a lygrwyd yn llwyr â phechod trwy gwymp Adda; ac felly nhwy a wnaethpwyd yn Gaeth weiſion i Satan, ac yn euog o ddamnedigaeth dragwyddol, Rhuf. 3. 9, 10, &c. 1 Theſſ. 5. 23. Eph. 4. 17, 18. Gen. 6. 5. Rhuf. 5. 12. Eph. 2. 2. Heb. 2. 14. 2 Cor. 4. 4. Gal. 3. 10. Rhuf. 5. 18.

Gof. III. *Pa fodd y mae i ti gael dy waredu o'r cyflwr truenus hwn?*

Atteb. Jeſu Griſt, Tragwyddol Fâb Duw, yr hwn a waethpwyd yn ddyn, a gwbl gyflawnodd o honaw ei hun yn unig, trwy ei farwolaeth ar y Groes, a'i Gyfiawnder perffaith hôb peth oll ac ſydd angenrheidiol er jechydwriaeth dyn Joan 1. 14. Heb. 2. 16. Eſ. 53. 5. Rhuf. 5. 19. 2 Cor. 5. 21. Heb. 7. 25. Act. 4. 12. 1 Joan 2. 2.

Gof. IV. *Pa fodd y gelli di fod yn Gyfrannog o Griſt, a'i haeddedigaethau?*

Atteb. Dyn o yſpryd iſſel cyſtuddiedig, yr hwn trwy ffydd yn unic, a jawn dderbyn

Griſt. ac a fwynhâo Griſt a'i holl haeddedigaethau iddo ef ei hun, ſydd gyfiawn ger bron Duw, a ſanctaidd, Eſay 57. 15. Pſal. 51. 17. Mar. 5. 36. Joan 3. 14, 15. ac 1. 12. ac 6. 35. Rhuf. 4. 3, 6, 7. Act. 13. 39. 1 Cor. 1. 30.

Gof. V. *Beth yw 'r moddion cyffredinol trwy barhau y mae Duw yn gweithio ffydd?*

Atteb. Ffydd ſydd yn dyfod trwy wrando pregethiad gair Duw, trwy ba un y mae'n cynhyddu beunydd, megis ac y mae hefyd trwy weinidogaeth y Sacramentau, a gweddi, Rhuf. 10. 14.

Gof. VI. *Beth yw cyflwr pob dyn yn ol marwolaeth?*

Atteb. Pawb oll a gyfodant drachefn yn eu Cyrph eu hunain i'r Farn ddiweddaf, wedi hynny y rhai Cyfiawn a gânt feddiannu teyrnas Nefoedd, a'r rhai Digrêd, a Gwrthodidig a boenir yn Uffern gydâ'r Diafol a'i Angelion yn dragwyddol. Joan 5. 28, 29. Preg. 12. 14. Mat. 12. 36. 2 Pet. 2. 9. Mat. 25. 34, 41.

A B C

Neu Egwyddor Gymraeg.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L Ll M N O P Ph R S T Th V U W Y.

A a b c ch d dd e f ff g ng h i l ll m n o p ph r ſ t th v u w y.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L Ll M N O P Ph R S T Th V U W Y.

a b c ch d dd e f ff g ng h i ll m n o p ph r ſ t th v u w y.

Y Bogeiliaid.

a e i o u w y.

ab eb ib ob ub wb yb.
ba be bi bo bu bw by.
ac ec ic oc uc wc yc.
ca ce ci co cu cw cy.
ach ech ich och uch wch ych.
cha che chi cho chu chw chy.
ad ed id od ud wd yd
da de di do du dw dy
add edd idd odd udd wdd ydd
dda dde ddi ddo ddu ddw ddy.
af ef if of uf wf yf
fa fe fi fo fu fw fy
aff eff iff off uff wff yff
ffa ffe ffi ffo ffu ffw ffy
ag eg ig og ug wg yg
ga ge gi go gu gw gy
ang eng ing ong ung wng yng
nga nge ngi ngo ngu ngw ngy
ha he hi ho hu hw hy
al el il ol ul wl yl
all ell ill oll ull wll yll
lla lle lli llo llu llw lly
am em im om um wm ym
ma me mi mo mu mw my
an en in on un wn yn
na ne ni no nu nw ny
ap ep ip op up wp yp
pa pe pi po pu pw py
aph eph iph oph uph wph yph
pha phe phi pho phu phw phy
ar er ir or ur wr yr